

тел на апартамент; ~ комп. потребител (на компютър и софтуерни продукти)
užív|at, -ám *несв.* **1.** (čeho, koho, по-рядко со) използвам, ползвам, употребявам (нещо, някого), прилагам (нещо): ~at domácích surovin използвам местни суровини; ~at výsledků výzkumu v praxi използвам, прилагам резултати от изследвания в практиката; ~ali ho jako poslíčka използваха го като разносвач **2.** (čeho, по-рядко koho – вин.) използвам (нещо, някого), възползвам се (от нещо, от някого): ~at svého práva възползвам се от правото си; ~at příležitosti използвам случая **3.** (čeho) наслаждавам се, радвам се, прекарвам приятно (нещо): ~at v klidu své dovolené радвам се, наслаждавам се спокойно на отпуската си; ~at svobody наслаждавам се на свободата **4.** и **užív|at si** (–; со/čeho) живея си, изживявам, преживявам (нещо приятно), наслаждавам се (на нещо): **nechtějí pracovat, chtějí jen –at** не искат да работят, искат само да си живеят; ~at světa наслаждавам се на света **5.** (čeho/co) ползвам, стопанисвам (нещо): ~at pole, zahradu ползвам нива, градина; **osobní ~ání bytu** юрид. ползване на квар-

тира за лични нужди; **přenechat nemovitost k dočasnému ~ání** юрид. дам недвижим имот за временно ползване **6.** (со; –) *разг.* вземам, пия (лекарство) вътрешно: **lék k vnitřnímu ~ání** лекарство за вътрешно приложение; ~ejte každou hodinu lžičku sirupu вземайте на всеки час по една лъжичка сироп
uživ|it, -ím *св.* (koho – вин.) изхраня (някого): ~it rodinu изхраня семейството си
uživ|it se, -ím se *св.* изхраня се
úžlabin|a, -y *ж.* теснина, клисура, дефиле
užovk|a, -y *ж.* **1.** зоол. смок (Natrix, Coronella и др.) **2.** водна змия
užrat, užeru *св.* **1.** (со/čeho) изям на части, подям (нещо) (за животни) **2.** (koho – вин.) *експр.* изям (някого): **komáři by nás byli užrali** комарите щяха да ни изядат **3.** (koho, со) *по-рядко експр.* уморя, убия, изям (някого, нещо): **lítost, závist ho užere** мъка, завист ще го умори, ще го изяде
užrat se, užeru se *св. експр.* убия се, съсьипя се, изям се: ~ se žalem съсьипя се от мъка, от скръб;
užral se dlouhou chvílí той се скапа от скука
užvaněn|ý, -á, -é *разг. експр.* бърбърив: ~ý člověk дърдорко, бърбърца, плямпало

V

v, V **1.** чешкият съгласен звук [v] и буквата v, която го обозначава **2.** [vé] и **vě** *нескл. ср.* название на съгласния звук [v] и на буквата v: **vyslovit v** произнеса v; **napsat malé v, velké V** напиша малко v, главно V **3.** само V V (римската цифра за 5) **4.** само V (свкр. от volt) V (свкр. от волт) **5.** **V1, V2** [fau ajn, fau svaj] *свкр.* фау едно, фау две (названия на немски ракети от II. световна война) **6.** v. (свкр. от viz) *вж.* (свкр. от виж)
v (ve) (вариант **ve** пред думи с **v-, f-** или група трудно произносими съгласни) предлог **I.** с местен **1.** в/във (след гл. за състояние и след същ. за локализация на неподвижен обект във вътрешността на друг обект): **byli jsme v hotelu** бяхме в хотел; **šaty visely ve skříni** роклята беше окачена, висеше в гардероба; **voda v potoce je ledová** водата в потока е ледена **2.** в/във, из (след разнопосочни гл. за движение, след гл. за действие, след отгл. същ. за локализация на движение или действие във вътрешността на обект): **kroužit ve vesmíru** обикалям в космоса; кръжа из космоса; **procházet se ve městě** разхождам се из града; **hledat štěstí v rodině** търся щастие

в семейството; търся семейно щастие; **pracovat v obchodě** работя в магазин; **práce v obchodě** работа в магазин **3.** през, *безпредложно* (за по-продължителни от денонощия интервали от време): **ve dne** през деня; дънем; **v noci** през нощта; нощем; **v lednu** през януари; *разг.* януари месец; **v zimě** през зимата; зиме; **v tomto roce** (през) тази година; **v minulém století** (през) миналия век **4.** в/във, на; *безпредложно* (за начин): **žijí v lásce** живеят в любов; **žít v duševní pohodě** живея в душевен мир; **stát v pozoru** стоя мирно; **prodej ve velkém** продажба на едро **5.** *безпредложно* (за количество): **žít ve dvou a)** живеем двамата **б)** живеем (само) двамата; **hrát karty ve třech** играем карти трима; играем карти на три ръце **6.** в/във, с/със (за средство): **platit ve valutě, v dolarech, v drobných** плащам във валута, в долари; плащам с валута, с долари, с дребни пари; **jet v maringotce, ve vlaku** пътувам във фургон, във влак; пътувам с фургон, с влак **7.** по, в/във; по отношение на (за гледна точка): **odborník ve fyzice** специалист по физика; **dělat pokroky v matematice** имам напредък по математика;

věrný v lásce věren в любовтá; **stoupá v ceně** качва, повишава си цената; цената му се качва, повишава **8**. във връзка с/със; по повод на (за цел): **přišla ve věci pana ředitele** тя дойде във връзка с господин директора; дойде по повод на господин директора; тя представя господин директора **9**. рядко по, поради (за причина): **v této příčině** по тази причина; поради тази причина **10**. с различни предлози или без предлог (рекция на гл. и имена за чувства): **zklamat se v synovi** разочаровам се от синá си; **libovat si v dobrém jídle** харесвам, обичам доброто ядене; падам си по доброто ядене; **záliba v hudbě** влечение към музиката; **bránit někomu ve výhledu** закривам на някого изглед; прече на някого да вижда; **mít původ v něčem** произтичам, произхождам от нещо; вода началото си от нещо; **vyznat se v chemii** разбирам химията; разбирам от химия; ориентирам се в химията **11**. в/във, на; *безпредложно* (за състояние след **být** и **mít**): **být v práci** на работа съм; **být v léčení** на лечение съм; **být v letech** на години съм; на възраст съм; **být v nespávaní** в затруднение съм; имам затруднения; **být v dobré náladě** в добро настроение съм; **být v přízni u někoho** радвам се на благоразположението на някого; **být v opovržení** презиран съм; обект на презрение съм; **být v moci někoho** намирам се във властта на някого; **být v plné síle** в силата си съм; **být v právu** в правото си съм; **být v pořádku** в изправност съм; в ред съм; наред съм; добре съм; **mít něco v pořádku** нещо ми е в изправност; добро ми е в ред; нещо ми е наред; нещо ми е добре; **mít něco v povaze** нещо ми е в характера; имам нещо в характера си; **mít něco ve zvyku** имам някакъв обичай, навик, някаква привычка; нещо ми е обичай, навик, привычка; **nemít někoho v lásce** недовлюбвам някого; не обичам, не харесвам (твърде) някого; **mít něco v úmyslu** замислил съм нещо; **жінца** ♦ **být těhotná** бременна съм; в положение съм; **být v tahu, v čudu, v prachu** няма ме; изчезнал съм; дим да ме няма; **mít něco v krvi** нещо ми е в кръвта; **mít v hlavě** разг. пийнал съм; направил съм главата **II**. с вин. **1**. в/във; *безпредложно* (за по-краткотрайни от денонощие интервали от време и за дните от седмицата): **v kolik hodin?** в колко часа? **přesně v jednu hodinu, jednu minutu a jednu vteřinu** точно в един часá, една минута и една секунда; **v tu chvíli** в този момент; **v pátek, sobotu a neděli** в петък, събота и неделя; **ve všední den** в делничен ден; **v pravý čas** точно навреме **2**. в/във; на

(за резултат и въздействие): **propuknout v smích** избухна в смях; **upadnout v zapomenutí** изпадна, потъна в забрава; **obrátit všechno v žert** обърна всичко на шега, на майтап; **rozpadnout se v prach** превърна се, стана на прах **3**. рядко в/във (за разполагане на движещ се обект във вътрешността на друг обект или изобико някъде): **složit ruce v klín** отпусна ръце в скъта си; **bít se v prsa** бия се в гърдите **4**. за, в/във (за предназначение): **sbírka ve prospěch postižených** събиране на помощи за подпомогане на пострадали; събиране на средства в помощ на пострадали **5**. с различни предлози и безпредложно (след гл. и същ. за вяра, за надежда и под.): **věřit v Boha** вярвам в Бòг; **víra ve vítězství** вяра в победата; **doufat v jeho návrat** надявам се, че той ще се върне **6**. в устойчиви съчет. (за въвеждане, за навлизане в дейност, в състояние): **uvést něco v chod** задействам, пусна, включа нещо; пусна нещо в ход, в действие; **uvést něco v život** дам, вдъхна живот на нещо; внедря нещо в живота; **vstoupit v platnost** обикн. третол. влезе в сила; стана валиден; **vejít ve známost** стана известен, популярен; **vzít něco v úvahu** взема нещо предвид; съобразя се с нещо

vabank I, -u м. вабанк: **troufnout si na** ~ осмеля се да играя вабанк

vabank II нар. вабанк: **hrát** ~ играя вабанк

vábido, -a ср. примамка, стръв: **sloužit za ~o k chytání ptáků** служба като примамка за хващане на птици

váb|it, -ím неск. (кого, со ке кому, к чему; кого, со кам) мамя, примамвам, прилгвам, привличам, притеглям (някого, нещо с някого, с нещо; някого, нещо към някого, към нещо; някого, нещо някъде); блáзнь, съблазнявам (някого, нещо с някого, с нещо): ~it **zákazníka** примамвам, прилгвам, съблазнявам клиент; ~it **něčí pozornost** привличам нечие внимание; ~it **zvěř** лов. мамя, примамвам дивеч

vábiv|ý, -á, -é мамещ, примамващ, привличаш; блáзнец, съблазнителен: ~ý **hlas** мамещ, примамващ глас

vábničk|a, -y ж. примамка; стръв: ~a **přírody** прен. зòв на природата

vábňě нар. книж. примамливо, привлекателно, съблазнително, съблазняващо, мамещо: **hlas zněl** ~ гласът звучеше съблазняващо; гласът примамваше

vábňost, -i ж. книж. примамливост, привлекателност, съблазнителност: ~ **ženského zjevu** привлекателност на женската външност

vábň|ý, -á, -é примамлив, привлекателен, съ-

- блaзнителен: **~á představa** примамлива представа; **~ý zevnějšek** привлекателна външност; **~é perspektivy** примамливи, привлекателни, *прен.* рoзови перспективи; **~ý návrh** примамливо, привлекателно, съблазнително предложение
- václavk|a, -y** *ж. бот.* пънчўшка (Agaricaceae): **~a obecná** *бот.* обикновена пънчўшка (Agmillaria mellea)
- váč|ek, -ku** *м. умал.* **1.** кесийка, торбичка: **~ek na tabák** кесийка за тютюн **2.** *прен.* торбичка: **mít ~ky pod očima** ймам торбички под очите **3.** *спец.* торбичка, фоликул, мехурче: **vlasový ~ek** *анат.* космен фоликул; коренова лўковица (на косъм); **slzní ~ek** *анат.* слъзна торбичка; **zubní ~ek** *мед.* зъбен гранулoм; **jedové ~ky (u hadů)** *зоол.* отровни мехурчета, отровна жлеза (при змиите); **prašný ~ek** *бот.* прашник; прашина торбичка
- vacupress** [-ku-], **-u** *м. спец.* вакуумен уред за масаж
- váčice|e, -e** *ж.* **1.** *зоол.* опoсўм (Didelphis) **2.** кожа от опoсўм: **kožich z ~e** кожено палто от опoсўм
- váčicov|ý, -á, -é** който се отнася до кожа от опoсўм: **~ý límec** якá (от кожа) от опoсўм
- váčk|a, -y** *м. техн.* гърбица, палец, коляно: **rozvodová ~a** разпределително коляно
- váčkov|ý, -á, -é** *техн.* гърбичев, палцов, колянoв: **~á hřídel** гърбичев вал
- váčnat|ec, -ce** *м. зоол.* двуутрoбно, тoрбесто (живoтно), *често мн.* **váčnat|ci, -ců** двуутрoбни, тoрбести (живoтни) (Didelphia)
- váčnat|ý, -á, -é** *зоол.* двуутрoбен: **~í savci** *зоол.* двуутрoбни бoзайници (Didelphia)
- vad|a, -y** *ж.* **1.** недостатък, неизправност, дефект; *разг.* кусур: **~a materiálu** недостатък, дефект на материал; **tělesná ~a** физически недостатък; **~a zraku** дефект на зрението; **~a řeči** говорен дефект, недостатък; **~a ve výslovnosti** недостатък, дефект в произношението; *език.* ортоепичен дефект; **není bez ~y** не е без недостатъци, без дефекти; *разг. книж.* не е без кусур; **~a je v tom, že...** проблемът е в това, че...; **jeho ~ou je to, že...** неговият недостатък, неговият проблем е в това, че... **2.** *биол. анат. мед.* порок; недостатък, дефект, aberация: **srdeční ~a** *мед.* порок на сърцето; **ortopedická ~a** *мед.* ортопедичен дефект, недостатък **3.** *техн. физ.* дефект, недостатък, неизправност; aberация: **technická ~a** *техн.* техническа неизправност; **konstrukční ~a** *техн.* конструкционен дефект, недостатък; конструкционна aberация; **barevná, chromatická ~a** *физ.* хроматична aberация; **sférická ~a** *физ.* сферична aberация
- vád|a, -y** *ж. малко остар.* кáраница, кавгá, спор, свáда: **mezi ženami vypukla ~a** между жените избўхна кáраница, свáда
- vademek|um [vá-mé-], vádemék|um, -a** *ср. книж.* наръчник, пътеводител: **kapesní, lékárské ~um** джoбен, лeкарски наръчник
- vad|ít, -ím** *несв.* **1.** (кoти, щети) прeча, препятствам (на някого, на нещo); прeчка съм, представявам прeчка (за някого, за нещo); възпрепятствам, затруднявам, спъвам (някого, нещo): **nevhodný oděv mu ~il při práci** неподходящото облекло му прeчеше при работа; неподходящото облекло възпрепятстваше, спъваше работата му **2.** (кoти) прeча, не съм приятен, противен съм, не (сe) харeсвам (на някого): **jeho návštěvy jí ~ily** неговите посещения й прeчеха, не й бяха приятни, не й (сe) харeсваха **3.** *в съчет.* **to ne-í** няма значение; не е важно; не прeчи; не вреди
- vad|ít se, -ím se** *несв.* (s kým) **1.** кáрам се (на някого); упрeквам (някого): **otec se ~il se synem** бащата се кáраше на синá си **2.** кáрам се, препирам се, заяждам се, хвáщам се (с някого): **pro každé slovo se ~il** тoй се хвáщаше, заяждаше, препираше за всяка дўма
- vad|nout, -nu** *несв.* **1.** *обикн. третол.* **-ne** вeхне, увяхва, повяхва, клoмва (за растение): **květiny bez vody ~nou** без вода цветята увяхват, вeхнат, клoмват **2. *книж.* вeхна, съхна, линeна, чeзна, крeя, топя се (за човек): **začal postonávat, chřadl a ~l** тoй взe да болeдўва, топeше се и чeзнeше; **~nout láskou** вeхна, чeзна от любoв **3.** *само третол.* **-ne** *книж.* повяхва, отслабва, изчeзва, стопява се; отминáва (за качество, за дейност): **sláva ~ne** славата повяхва, отминáва; **krása ~ne** красотата повяхва, изчeзва, отминáва; **naděšení ~lo** вoдyшевлeнието отслабваше, отминáваше**
- vadn|ý, -á, -é** **1.** дефектен, повреден, неизправен, неизряден; бракуван: **~é zboží** дефектна, повредена, неизправна стoка; бракувана стoка; **~á práce** дефектна, неизправна изработка **2.** увреден, дефектен; който йма увреждане, дефект, отклонение: **osoby tělesně, duševně ~é** физически, душeвно увредени лица; лица с физически недостатъци, с психически дефекти, отклонения **3.** погрешен, неуспешен: **~ý výsledek** погрешен, неуспешен резултат; **~á práce** погрешна, неуспешна работа; **učinít ~ý krok** *прен.* направя погрешна стъпка
- vaf|ky, -ek** *ж. само мн. разг.* гáзова пeчка, гáзов радиáтор (марка VAW)
- vaf|láč** *вж. vaflovač*
- vaf|le, -e** *ж.* **1.** *хран.* гофрeта, вáфла: **dám si ~i s čokoládou** ще си поръчам, ще си взeма, ще си

хапна гофрета с шоколад **2. текст.** вафлен
плат

vaflovač, *разг. експр.* **vaflač**, **-e м.** (кухненски)
электроуред за гофрети, за вафли

vagabund, **-a м. разг. експр.** скитник, бродяга;
разг. експр. **duřit**

jako ~ ходя като бродяга, като протшляк; из-
глеждам като скитник, като бродяга

vagabundský, **-á, -é разг. експр.** скитнически;
който се отнася до протшляк, до скитник, до
бродяга; който се отнася до скитосване: ~**á**
léta скитнически години; години на скитосване

vagant, **-a м. истор.** вагант (*средновековен ски-
тащ студент*): **církevní hry v podání chu-
dých** ~ú църковни пиеси в изпълнение на бед-
ни ваганти

vagantský, **-á, -é истор.** вагантски; който се
отнася до вагант: ~**é písňě** средновековни ва-
гантски песни

vagin|a [-ín-], **-y ж.** *анат.* вагина, влагалище

vagináln|í, -í, -í анат. вагинален, влагалищен

vaginiti|da, vaginiti|s [-nytu-], **-dy ж. мед.** ва-
гинит

vaginizm|us, vaginism|us [-nyzm-], **-u м. мед.**
вагинизъм

vágn|í, -í, -í книж. неопределен, неточен, не-
ясен, смътен; най-общ, приблизителен: ~**í kon-
cepce, formulace** неясно, най-общо понятие;
неопределена, неясна, най-обща концепция,
формулировка

vagon [-op/-ón-], **-u м.** вагон: **železniční** ~у же-
лезопътни вагони

vagonář, **-e м.** работник във вагонен завод; *разг.*
вагонаджия

vagonářsk|ý, -á, -é м. който се отнася до работ-
ник във вагонен завод, до вагонаджия; *разг.*
вагонаджийски: ~**ý průmysl** производство на
вагони

vagon|ek [-op/-ón-], **-ku м. умал.** малък вагон;
вагонетка; вагонче

vagonov|ý [-op/-ón-], **-á, -é** вагонен; който се
отнася до вагон: ~**á okna** прозорици на вагон

vagon|ka [-op/-ón-], **-ku ж. разг.** завод за
вагони; вагонен завод: **pracovat ve ~ce** работя
във вагонен завод, в завод за вагони

vagon|ovat [-op/-ón-], **-uji/разг. -uju неск.** (*со,
коho*) *разг.* товара по вагони, във вагони (*не-
що, някого*); товара вагон(и) (*с нещо*); кач-
вам по вагони (*някого*); вагонирам (*нещо*):
~**ovat brambory** товара вагони с картофи;
вагонирам картофи

vagotom|ie [vá-], **-e ж. мед.** ваготомия (*опе-
ративно прерязване на вагуса*)

vagotoni|e [vá-ny-], **-e ж. мед.** ваготония (*вид
невроза*)

vagotropn|í [vá-], **-í мед.** ваготропен; въздей-
стващ върху вагуса: ~**í látky** ваготропни
вещества

vag|us [vá-], **-u м. мед.** вагус; парасимпатикус;
блуждаещ нерв

vágus, vágusák, -a м. разг. скитник, бродяга;
разг. пейор. миткало

vágusák *вж.* **vágus**

vá|ha, -hy ж. 1. тежест, тегло: ~**ha batohu** (**na
zádech**) тежест на ра̀ница (на гърба); **celková
~ha** (**zboží**) общо тегло (на стока); **tělesná ~ha
(člověka)** телесно тегло (на човек); **zavazadlo
o ~ze 20 kg** багаж с тегло 20 кг; **zboží na ~hu**
стока на килограм; **prodávat něco na ~hu** про-
давам нещо на килограм; **přibývat na ~ze**
напълнявам; *разг.* качвам килограми; **ubývat
na ~ze** отслабвам; *разг.* свалям килограми;
mít pod ~hu тежко малко, недостатъчно; тежко
по-малко от нормата; **mít přes ~hu** тежко мно-
го, наднормено; ймам наднормено тегло; **dát
se do pohybu vlastní vahou** задвижва се по
инерция; **padnout celou vahou na někoho,
na něco** падна, стоваря се с цялата си тежест
върху някого, върху нещо; **čistá ~ha** *спец.* чы-
сто, нетно тегло; нещо; **hrubá ~ha** *спец.* бру̀тно
тегло; бру̀то; **živá, mrtvá ~ha** *спец.* живо,
мъртво тегло; **atomová, molekulová ~ha** *хим.*
атомно, молекулно тегло; **specifická ~ha** *физ.*
специфично тегло **2. прен.** тежест, важност,
значение: **přikládat něčemu velkou, větší,
největší ~hu** придавам на нещо голяма, по-
голяма, най-голяма тежест; придавам на нещо
голямо, по-голямо, най-голямо значение;
смятам нещо за важно, за по-важно, за най-
важно; **dodat něčemu ~hu** придам на нещо
тежест ♦ **bráněná hmotnost ~hu** при-
давам значение на нещо; не вземам нещо на
сериозно; подценявам, омаловажавам нещо;
to nepadá na ~hu това не е важно; това не
влиза в сметките **3. обикн. мн.** **vá|hy, vah** вез-
ни, рядко везна; теглилка, кантар: **decimální
~hy** *техн.* децимал; **automatické, analytické
~hy** *техн.* автоматични, аналитични везни;
kuchyňské, listovní, osobní ~hy кухненски,
пощенски, медицински везни; **kolejové,
mostní ~hy** *техн.* вагонен, платформен кантар
♦ **být vahách** *техн.* везни не
мога да взема решение; нерешителен съм;
vrhnout něco na misku vah сложа нещо на
везни, на кантар; претегля, премисля, преценя
нещо най-внимателно; **být jazýčkem na va-
hách** *обикн. третол.* йма решаващо значе-
ние; като стрелка на везни е (*за малък, но
решаващ фактор*) **4. остар.** „ваха“ (*стара
чешка мярка за теглене на руда и желязо* –

15,4 кг) **5. физкулт.** везна: **neumět ~hu** не мога да правя везна **6. спорт.** теглова категория: **boxer, zápasník lehké ~hy** боксьор, борец лека категория; **těžká, střední, lehká ~ha** тежка, средна, лека категория **7. само мн.** **Vá|hy, Vah** *аспр.* Везни: **být narozen ve znamení Vah** зодия Везни съм

vahad|o, -a *ср. техн.* кобилица, балансир: **~o vah** кобилица на везни; **~o ventilu** кобилица на клапан

váhán|í, -í *ср.* колебание, колебание; двоумение, ~~двоумение~~ **užnit, udělat něco bez ~í** направя, извърша нещо без колебание, без двоумение, решително

váh|at, -ám *несв. 1. (с инф.: -) колебая се, двоумя се, не се решавам (да направя нещо; -): ne~ám tvrdit* осмелявам се да твърдя; **ne~ej!** не се колебай! реши се! **ne~hal kárat nedostatky** той не се колебаше да порицава недостатъците **2. (с čím) колебая се (за нещо; -); нерешително отлагам, бавя, забавям (нещо); двоумя се (за нещо); не се решавам да започна, протакам (нещо; -); нерешително се бавя (с нещо): ~at se stavbou** отлагам, протакам строеж; колебая се за строеж; не се решавам да започна строеж; **~at s odpovědí** бавя, забавям отговор; колебая се, двоумя се да отговоря

váhavě *нар.* колебливо, нерешително, неуверено: **~ rozhodovat** колебливо, неуверено решавам, вземам решение; **~ přistoupit ke dveřím** колебливо, нерешително пристъпя към врата

váhavost, -í *ж.* колебливост, нерешителност, неувереност: **~ v jednání** колебливост, нерешителност в постъпките; **~ v chůzi** неувереност в походката

váhav|ý, -á, -é **1.** колеблив, нерешителен, неуверен: **~á povaha** колеблив, нерешителен характер **2.** колеблив, неуверен, забавен, мудар: **~ý krok** колеблива, неуверена крачка; **~é tempo záchranných prací** забавен, мудар темп на спасителни операции

váhov|ý, -á, -é който се отнася до тегло, до тежест; *спец.* теглови: **~ý přírůstek** увеличение на теглото; **~ý ukazatel** *спец.* показател на теглото; теглови показател; **~á jednotka** *спец.* единица за тегло; **~á kategorie závodníků** *спорт.* теглова категория на състезатели

Váhy *вж. váha*

vachrlatě *нар. разг.* несигурно, съмнително; не много ясно, не много добре

vachrlat|ý, -á, -é *разг.* несигурен, съмнителен; не много ясен, не много добър; *разг. експр.* напечен: **je to se mnou ~é** положението ми е доста съмнително, доста несигурно, доста напечено

vacht|a I, -y *ж. мор. жарг.* вълхта: **~y neboli služby na lodi** вълхти, т.е. дежурства на параход

vacht|a II, -y *ж. бот.* водна детелина (Menyanthes): **~a trojlistá** *бот.* водна детелина; трилистно горчивче (Menyanthes trifoliata)

vaječník, -u *м. 1. готв.* омлет: **udělat k večeři ~** направя за вечеря омлет **2. анат.** яйчник: **zánět ~ů** *мед.* възпаление на яйчниците

vaječn|ý, -á, -é яйчен; който се отнася до яйце: **~ý bílek, žloutek** белтък, жълтък на яйце; **~á skořápka** яйчена черупка; черупка от яйце; **~á omeleta** *готв.* омлет; **~ý koňak** *хран.* яйчен коняк; аероконяк; **~á buňka** *анат.* яйцеклетка

vajgl, -u *м. жарг.* фас: **všude se válely ~y** навсякъде се търкаляха фасове

vajíčk|o, -a *ср. 1. умал.* яйчище; яйце: **najít ~o** намера яйчище, яйце; **klást ~a** *обикн. третол.* снася яйца; **bažantí ~o** яйце на фазан; **míchaná ~a** *готв.* бъркани яйца; **malované velikonoční ~y** ~~красиво~~ **dobrá jako malované ~o** гледам, пазя някого като писано яйце; **čekat, co se z ~a vyklube** чакам каквò ще се излюпи, каквò ще излезе (от цялата тая работа) **2. биол.** яйце, яйцеклетка: **oplozené ~o** оплодена яйцеклетка

vak, -u *м. 1. малко остар.* чанта, торба, мешка, чувал: **cestovní ~** пътническа чанта, *рядко* сак-воляж; **lovecký ~** ловджийска чанта; **poštovní ~** пощенски чувал **2. прен. и спец.** торба, торбичка; мехур; обвивка: **mít ~y pod očima** ймам торбички под очите; **kožnatý ~ pod zobákem pelikána** кожата, кожата торба под човката на пеликана; **spojivkový ~** *анат.* конюнктивален сак, конюнктивна обвивка; **kýlní ~** *мед.* килна, хернийна торбичка; **bříšní ~ (u vačnatců)** *зоол.* подкоремна торба (при двуутробните, при торбестите животни); **zárodečný ~** *бот.* зародишна торбичка **3. в съчет.** **bezpečnostní vzduchový ~** *техн.* предпазна въздушна възглавница; еърбег

vakanc|e, -e *ж. физ.* ваканция; вакантно място; *жарг.* дупка (в кристална решетка)

vakantn|í, -í, -í *остар. книж.* **1.** вакантен, празен, свободен, незаёт: **~í místo** вакантно място **2.** свободен, безработен: **~í herec** безработен актьор

vakcín|a, -y *ж. мед.* ваксина

vakcinac|e, -e *ж. мед.* ваксинация

vakomedvėd, -a *м. зоол.* торбеста мечка (Phascogale) **vakovevřk|a, -y** *ж. зоол.* торбеста катерица (Pelaurus)

vakovlk, -a *м. зоол.* торбест вълк (Thylacinus)

vakreac|e, -e *ж. хран.* вакреация (*пастъризация при понижено налягане, във вакуум*)

vakuola, -у ж. биол. вакуола
vakuolární, -í, -í биол. вакуолярн
vakuoměr, vakuometr, -u м. техн. вакуоммè-
 тър/вакууммèтър, вакууммèр
vakuovat, -uji/разг. -uju несл. (со) спец. ваку-
 умйрам (нещо): ~ovat beton строит. ваку-
 умйрам бетòн
vakuový, -á, -é книж. и спец. вакуумен: ~á
 technika техн. вакуумна тèхника; ~ý beton
 строит. вакуумен бетòн; ~á fyzika физ. фй-
 зика на нйските налягания; вакуумна физика;
 ~á pec, metalurgie метал. вакуумна пещ,
 металургия
vakuum, -a м. книж. и спец. вакуум; безвъз-
 дшно пространство: vytvořit ~um създám вè-
 куум; vakreace je pasterace smetany za ~a
 хран. вакреацията е пастьоризация на сметана
 във вакуум; stav právního ~a прен. публ. съ-
 стояние на правен вакуум; prolomit infor-
 mační ~um прен. публ. пробйя информа-
 циòнен вакуум; politické ~um прен. публ.
 политйчески вакуум; žít ve ~u прен. живèя
 във вакуум, в безвъздшно пространство
val, -u м. вал, насип, укрепление: městské,
 pevnostní ~у градски, крепостни укрепителни
 вèлове; градски, крепостни укрепления; pa-
 lebný ~ воен. огневй вал; огневò укрепление
vál, -u м. 1. (кухненска) дèскà (за месене на
 тесто): ~ na těsto дèскà за месене на тестò
 ♦ **валцувати**
 си, мèхам се по живо по здраво; обйрам си кру-
 шите; дйгам си чукалата 2. вèляк, валц, ци-
 лйндър: ~ mandlu вèляк на гладàчна машинà
 3. текст. кросно: ~ u tkalcovského stavu кросно
 на тькàчен стàн 4. в сьчет. žací ~ земед. хèдер
valach, -a м. 1. пастйр, овчàр: šel mezi ~у тòй
 отйде при овчàрите 2. скопèн кòн: poštovní
 ~ конь ♦ **валцувати**
 сьм; мьрзй ме да глèдам; být tlustý jako ~
 дебèл, тлèст сьм като прасè, като шопàр; не
 мè ловй кантàрьт; mít zadek jako ~ задникьт
 ми е стàнал двà дèкара (и половйна); отпрàл
 сьм двà дèкара (и половйна) задник; не мè
 ловй кантàрьт; mít někoho rád jako ~ hřibě
 никак не обйчам някого; обйчам някого като
 куче тояга; обйчаме се с някого като кучето и
 кòтката
valaška, -u ж. „валашка“ (овчарска тояга с
 бравичка)
valát, -u м. картоугр. валàт, капò
valcíř, -e м. валцувàч/валцòвчик, прокàтчик
valcířský, -á, -é кòйто се отнàся до валцувàч/
 валцòвчик, до прокàтчик
valcířství, -í ср. профèсия на валцувàч/вал-
 цòвчик, на прокàтчик

válcovací, -í, -í спец. прокàтен, валцòвчен;
 вèлцов: ~í stolice техн. метал. валцовàчка;
 прокàтен стàн; ~í stroj техн. калàндър; са-
 тинйр-машйна; ~í zdvojovací stroj текст.
 дублиращ калàндър; stroj ~ího typu земед.
 вèлцов магàн
válcovačka, -u ж. техн. метал. валцовàчка;
 прокàтен стàн
válcování, -í ср. 1. техн. метал. валцòване/
 валцòване; прокàт: ~í drátu валцòване на тèл;
 kosé, příčné, podélné ~ нàпречно-винтово,
 нàпречно, надтèжно валцòване; ~í zastudena,
 zatepla студèно, горèщо валцòване 2. текст.
 каландрйране
válcování, -á, -é 1. техн. метал. валцòван/вал-
 цòван, прокàтен: ~ý zastudena, zatepla сту-
 дèновалцòван, тòпловалцòван 2. текст. ка-
 ландрйран
válcovat, -uji/разг. -uju несл. и св. (со) 1. строит.
 земед. валйрам; обработвам, набйвам с вèляк;
 утèпквам, трамбòвам (нещо): ~ovat ulici ва-
 лйрам ùлица 2. техн. метал. валцòвам/вал-
 цòвам (нещо): ~ovat kolejnice валцòвам рèл-
 си 3. текст. каландрйрам (нещо)
válcovitý, -á, -é цилиндричен; цилиндропо-
 дòбен, цилиндрообразен, цилиндровйден: ~é
 tělo цилиндрично тьло
válcovna, -u ж. валцòвчен цèх; прокàтен цèх
válcový, -á, -é 1. техн. цилиндров, вèлцов: ~ý
 mlýn вèлцова мèлница; ~ý lis вèлцова, ци-
 лйндрова прèса 2. цилиндричен: ~á nálož воен.
 минно цилиндричен заряд; ~é vinutí электр.
 цилиндрична намòтка
valčík, -u м. валс: tančit ~ танцòвам вèлс
valčíkovlý, -á, -é вèлсов: ~ý krok вèлсова стèпка
valčít, -ím несл. разг. жарг. танцòвам, игрàя
 вèлс; валсйрам
válčit, -ím несл. 1. (-; čím; s kým, s čím; proti
 komu, proti čemu; pro koho, pro co; o koho, o
 co; za koho, za co) воювам, вòдя войнà, във
 войнà сьм, сражàвам се, бйя се (-; с някого,
 с нещо; срещу някого, срещу нещо; против
 някого, против нещо; за някого, за нещо):
 národy světa nechtějí ~it нарòдите по светà
 не йскат войнà, не йскат да воюват; ~it všemi
 prostředky вòдя войнà с всйчки срьдства;
 sousední státy ~í mezi sebou сьсèдни дьржàви
 воюват, вòдят войнà помеждù си, еднà срещу
 дрùга; ~it o území воювам, вòдя войнà за
 теритòрии; вòдя териториàлна войнà; ~it pro
 víru воювам, сражàвам се, бйя се за вьрата;
 ~it za svobodu воювам, сражàвам се, бйя се
 за свободàта 2. (čím; kým, s čím) експр. вою-
 вам; бòря се (чрез нещо, с нещо; с някого, с
 нещо): ~it slovy, perem, mlčením, opovržením

воювам, сражавам се, боря се със слóво, с перò, с мълчание, с презрèние; **~it s rodinou** воювам, вòдя война, на нòж сьм сьс сèмейството си; **~it sám se sebou** воювам, боря се сàм сьс сèбе си; **~it s matematikou** боря се, воювам, сражавам се с матемàтиката

валяк *цилиндр* **дърво**

čemu ~ разг. *експр.* зарèжа някого, нèщо; раз-
дèля се, прòстя се, сбòгувам се с някого, с нèщо
vál|ec, -ce м. 1. *спец.* цилиндр: **kruhový** ~ *ec*
геом. кръгъл цилиндр; **rovnostranný** ~ *ec*
геом. равнострàнен цилиндр; **odměrný** ~ *ec*
хим. техн. мензúра; **diferenciální** ~ *ec* *техн.*
диференциàлен цилиндр; **hnací** ~ *ec* *техн.*
направляващ цилиндр; **hlavní brzdový** ~ *ec*
техн. главен спирачен цилиндр; **hydraulický**
~ *техн.* хидравличен цилиндр; **leštící** ~ *ec*
техн. полировъчен цилиндр; **parní** ~ *ec* *техн.*
парен цилиндр; **plunžový** ~ *ec* *техн.* плún-
жерен цилиндр; **pneumatický** ~ *ec* *техн.*
пневматичен цилиндр; **~ec posilovače** *техн.*
силòв цилиндр; **pracovní** ~ *ec* *техн.* работен
цилиндр; **rozdělovací** ~ *ec* *техн.* распре-
делителен цилиндр; **sítový** ~ *ec* *техн.* ситòв,
мрèжест цилиндр; **sušící** ~ *ec* *техн.* сушилен
цилиндр; **třecí** ~ *ec* *техн.* фрикациòнен ци-
линдр; **třídící** ~ *ec* *техн.* сортиращ цилиндр;
vibrační ~ *ec* *техн.* вибрациòнен цилиндр;
žebrovaný ~ *ec* *техн.* оребрèн цилиндр 2. *техн.*
барабан: **kotlový** ~ *ec* барабан на котèл; **mlecí**
~ *ec* мèлничен барабан; **nožový** ~ *ec* нòжòв ба-
рабан; **sčesávací** ~ *ec* барабан на сенòсби-
рачка; **~ec tkalcovského stavu** мàлтък барабан,
пеньòр на тъкачен стàн 3. *техн.* вàляк: **silniční**
~ *ec* пътен вàляк; **parní** ~ *ec* парен вàляк; **hladký**
~ *ec* глàдък вàляк

váleč|ek, -ku м. *у мал.* 1. цилиндрче, цилиндр:
skleněný ~ *ek* стьклено цилиндрче; **brzdový**
~ *ek* *техн.* спирачен цилиндр 2. *техн.* рòлка:
podávací, vodící ~ *ek* подаваща, вòдеща рòл-
ка; **jehlový** ~ *ek* иглена рòлка; **soudečkový** ~ *ek*
бьчвообразна рòлка; **~ek ložiska** рòлка на лà-
гер 3. *спец.* вàляче, вàляк: **malířský** ~ *ek* боя-
джийски вàляк; **~ek na nanášení nátěrů** мечè
4. *готв.* точилка (*обикн. къса и дебела*): **~ek**
мèло *мèло* **мèло**
експр. ймам пухкави и дебèли ръцè; ръцèте
ми са пухкави и дебèли

váleč|ka, -u ж. *бот.* късокрак (*трева*) (*Brachy-
podium*)

váleč|kovat, -uji/разг. -uju *несв. (со) прен.*
боядисвам (*нещо*) с вàляк, с мечè; минавам
(*нещо*) с вàляк, с мечè: **~ovat stěnu** боядисвам,
минавам стèнà с мечè

válečkov|ý, -á, -é 1. цилиндров 2. *техн.* рòлков:

~é ložisko *техн.* рòлков лàгер; **~ý dopravník**
метал. рòлков конвèйер 3. *прен.* кòйто се от-
нàся до вàляк, до вàляче, до мечè

válečnick|ý, -á, -é 1. воèнен, бòен: **~é umění** воèн-
но, бòйно изкúство; **~á pravidla** воèнни пра-
вила 2. войнствен, нападàтелен, агресивен:
~é prohlášení войнствено, агресивно изявлè-
ние; **~é choutky** войнствени апетити, мерàци
válečnictv|í, -í *ср.* воèнно дèло; воèнна наўка;
воèнно изкúство

válečník, -a м. 1. воин, бòец, войник, *остар.*
войскàр: **zkušený** ~ òпитен воин, бòец, войник
2. *прен. експр.* бòец, юнàк, юначага: **zařinčelo**
sklo a ~ vzal nohy na ramena *шегов.* издрьн-
чаха, посипаха се стьклà и бòецьт, юнàкьт си
плò на петите

válečn|ý, -á, -é 1. воèнен; воèнноврèменен; кòйто
се отнàся до война: **~é události** воèнни съ-
бития; **~á výprava** воèнна експедиция; **~á lest**
воèнна измàма; **~á kořist** воèнна плячка; **~ý**
hrdina герòй от война; **~ý zajatec** воèнно-
плèнник; **~ý uprchlík** *юрид.* воèнен дезертòр;
~ý invalida воèнноинвалид; инвалид от война;
~ý poškozenec пострадал по врèме на война,
през война, вьв война; **~ý vysloužilce** ветеран
от война; **~ý dopisovatel** воèнен кореспон-
дèнт; **~ý štvác** *публ.* войнолòбец, милитарист;
подстрекàтел, подпалвач на война; **~ý zločinec**
юрид. воèннопрестьпник; **~á lod'** *воен.* воèнен
кòраб; **~é lod'stvo** воèнен флòт; **~é letectvo**
воèнна авиация; **~ý průmysl** воèнна промиш-
леност; **~á propaganda** воèнна пропаганда;
~ý plán *воен.* воèнен план; **~ý potenciál** *воен.*
воèнен потенциал; **~é právo** *юрид.* воèнно
прàво; **~ý stav** *юрид.* воèнно положèние; **~á**
náhrada *икон.* воèнни контрибúции; репа-
рации; **~á půjčka** воèнноврèменен зàем; **~ý**
zločin *юрид.* воèнно престьплèние; **~á chi-
rurgie** *мед.* воèнна хирургия; **~ý komunismus**
политистр. воèннòкоммунизм **бьтсьнè**
kým na ~ *é noze* на нòж сьм с някого; **vyko-
pat ~ou sekeru** запòчна, обявя война; извàдя
мèч; изрòвя томаха̀вката на войната; **zakopat**
~ou sekeru склòча мьр; зарòвя томаха̀вката
на войната; **flouci na ~ý buben** заплàшвам с
вòйна; бия тамтàмите на войната 2. правен,
произвèждан/произвèден по врèме на война;
воèнноврèменен; некачествен, лошокàчествен:
~ý chléb воèнноврèменен, лошокàчествен хлèб;
~é mýdlo воèнноврèменен, лошокàчествен
сапún

vál|ek, -ku м. 1. *готв.* точилка (*обикн. къса и*
дебела): **rozvátet těsto** ~ *kem* разтòча, разстèля
тèстò с точилка 2. *готв. рядко* (*кухненска*)
дьскà: **stála při ~ku a dělala nudle** бèше за-

станаła пред кӯхненската дъска и правеше юфка, фиде **3. sneц.** валак, барабан, ролка: ~**ek tkalcovského stavu** малък барабан, пеньор на тъкачен стан

valem нар. книж. и малко остар. **1.** силно, неударимо; на таләзи; като фонтан; като изведро: ~ **téci** обикн. третол. течē силно, като изведро; шурти; блика като фонтан; **krev mu ~ vyřinula** кръвтә му шурна, бликна като фонтан; **vlny se ~ valily** вълните прииждаха на таләзи **2.** неударимо; масово; безредно; безразборно; на тълпи: ~ **se hrnout** обикн. мн. масово, на тълпи се устремяваме; **listy padá ~ listata padat**, капят повсеместно **3.** бързо, устремно: ~ **růst, stárnout** бързо растә, остарявам

válend|a, -y ж. разг. легло (широко, тапицирано и без табли); матрак: **nahradit staré postele moderními ~ ami** подменя, сменя стари легла, кровати със съвременни легла, с модерни легла

valence|e, -e ж. хим. валентност; валенция

valenčn|í, -í, -í хим. валентен

valen|í, -í ср. физ. търкаляне

válen|í, -í ср. строит. земед. валиране

válen|ka, -ky ж. валенка, обикн. мн. **válen|ky, -ek** ж. валенки

válen|ý, -á, -é в съчет. ~**á klenba** строит. цилиндричен, полукръгъл свод

valerián|a, -y ж. **1.** бот. валериана, диланка (Valeriana officinalis) **2.** аптек. валериан/валериана

valeriánov|ý, -á, -é валерианов, обикн. в съчет. ~**é kapky** валерианови капки

vál|et, -ím, 3. мн. -eji/-i неск. (со) **1.** точа, разточвам, разстилам (нещо): ~**et těsto** точа, разточвам тесто **2.** валам, въргалам, търкалям, преобръщам (нещо): ~**et knihy, šaty po podlaze** валам, търкалям, разхвърлял съм книги, дрехи по пода; ~**et kameny s kopce/z kopce** търкалям/въргалам скали

na jazyku премислям, обмислям думите си; говоря бавно; ~**et sudy** валам се, търкалям се по земята (детска игра); ~**et (si) šunku** разг. експр. клата си краката; излежавам се; мързелувам, лентяйствам, бездълничка, хайлазувам; ~**et to na někoho** разг. а) ухазвам, свалам някого б) пейор. правя вятър на някого; подмазвам се на някого; лъжа и мажа пред някого; ~**et to s někým** разг. въртя някого на малкия си пръст **3. жарг.** цар, бог съм; страшен, страхотен съм; страшно, много ме бива; нямам грешка; нямам геле; нямам равен (на себе си) (за нещо, на нещо, по нещо); правя (нещо) страхотно: ~**et hokej** страхотно ме

бива на хокей; играя хокей страхотно; ~**et tango** страхотно танцувам танго; цар съм на танго; ~**et na kytaru** страхотно свира на китара; бог съм на китара

vál|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-i se неск. **1.** (kde) търкалям се, валам се (някъде): **děti se ~ eji ve sněhu** децата се търкалят в снега; **vepř se ~ í v blátě** прасето се вала в калта; ~**et se v bolestech na zemi** търкалям се от болки по земята; ~**et se s někým v posteli, v pokoji** грубо търкалям

превивам се, падам, умирам от смях **2.** обикн. третол. **-í se** (kde) търкаля се, вала се; разхвърлян е; размътнат е; лежи (някъде) в безпорядък (за вещи): **knihy se ~ eji po stole** книги се ваят по масата, лежат в безпорядък на масата; книги са разхвърляни по масата; **ve skladišti se ~ í hodnotný materiál** в склада се вала, търкаля, лежи в безпорядък ценен материал **3.** обикн. третол. **-í se** (-; kde) стели се/стеле се; вие се, кълби се, търкаля се; носи се, приижда на кълба, на таләзи (някъде) (за облаци, за мъгла, за дим и под.): **mračna se ~ eji** (буреносни) облаци се стелят; **mlha se ~ í** мъглата се стели, приижда на таләзи; **kouř se ~ í** димът се носи, кълби ниско над земята **4.** (kde) експр. бездълничка, мързелувам, лентяйствам, хайлазувам (някъде); излежавам се, търкалям се, валам се (някъде); вися, кисна (някъде) без работа; търкалям се, валам се (пиян-заян) (някъде): ~**et se po hospodách** кисна по кръчмите; търкалям се пиян-заян по кръчмите; ~**í se a nic nedělá** само се излежавам се по цял ден; клата си краката; мързелувам; бездълничка; лентяйствам **5.** (v čet) рядко експр. отдал съм се, предал съм се (на нещо); потънал съм, потопил съм се, валам се (в нещо): ~**et se ve vzpomínkách** отдал съм се на спомени; ~**et se ve špinavostech a v bahně svých hříchů** потънал съм, валам се в мръсотията и тинята на греховете си

valgozit|a, -y ж. мед. валгозност, валгозитет (на стави, на кости)

valgózn|í, -í, -í мед. валгозен (за става, за кост)

val|cha, -chy ж. **1.** дъска за пране: **prát, drhnout prádlo na ~ še** пера, жуля, търкам пране на дъска **2. текст. кожар.** тепавица: **mlýny se točily i ~ chy** въртяха се, тракаха воденици и тепавици

valchován|í, -í ср. текст. кожар. тепане

valch|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (-; со) текст. кожар. тепам, обработвам в тепавица (-; нещо): ~**ovat sukno, usně** тепам сукно, обра-

бѳтени кѳжи **2.** (-; *со*) по-рядко перà на дѳскà за пранè (-; *нещо*) **3.** (*кохо* – *вин.*; *коти со*; –) *експр.* налагам, бия, удрям (*някого*; *някого по нещо*; –): ~ovat **syna** налагам синà си; ~ovat **někomu záda a)** налагам някого по гърбà **б)** *прен.* трия сѳл (на главàта) на някого **valjit, -ím нескв. 1.** (*со*) търкалям, вàлям (*нещо*): ~it **sudy, klády, balvan** търкалям бурега, гредкàмж ◆ ~it **někomu** *экспр.* за-сийлил сѳм се тежко и бавно нанякъдè; вървя нанякъде като булдѳзер, като вàляк, като тàнк **2.** *обикн. третол.* -í (*со*) влàчи, нѳси (*нещо*) (*за вода*): **veletok -í své vody nížinami** голямата рекà влàчи водите си през низините **3.** *в сѳчет.* ~it **oči** (-; *на кохо, на со*) кокоря, пўля очй; кокоря се, пўля се (-; *на някого, на нещо*; *срещу някого, срещу нещо*): ~il **oči ohromením** бѳше се опу̀лил от изумлèние **valjit se, -ím se нескв. 1.** (*odkud*) търкалям се (*от-някъде*): **bedna se ~í se schodů** сандѳкът се търкаля надѳлу по стѳлбището; **laviny se ~í z hor** лавини се свлìчат от планините **2.** *обикн. третол.* -í се приижда; йдва, вървя на тълпй (*за хора*): **dav se ~í** народът приижда на тълпй **3.** *обикн. третол.* -í се приижда, стовàрва се, разбйва се (*за вода*); *мн.* прииждат на талàзи (*за вълни*): **vlna za vlnou se ~í** прииждат вълнà след вълнà; вълнà вълнàта гѳни **4.** *обикн. третол.* -í се блика, шуртй (*за кръв*): **z rány se mu ~í krev** от рàната му шуртй кръв **5.** *обикн. третол.* -í се вйе се, кълбй се, излйза на кълбà (*за дим*): **z komínů se ~í kouř** комйните бѳлват дйм; от комйните се вйе, излйза дйм на кълбà **valivý, -á, -é физ. техн.** кѳйто се отнàса до търкаляне; ~ý **odpor** съпротивлèние при търкаляне; ~ý **pohyb** търкаляне; ~é **tření** трйене при търкаляне; ~é **ložisko** рѳлков лагер **válka, -ky ж.** (*s kým, s čím; proti komu, proti čemu; o со, о кохо*) **1.** войнà (*с някого, с нещо; против някого, против нещо; срещу някого, срещу нещо; за нещо, за някого*): **světová ~ka** светѳвна войнà; **občanská ~ka** г̀ражданска войнà; **osvobozenecá ~ka** освобѳдителна войнà; **útočná ~ka** нападàтелна войнà; **obranná ~ka** отбранйтелна войнà; **atomová ~ka** àтомна войнà; **letecká ~ka** въздўшна войнà; войнà във въздуха; **chemická ~ka** химйческа войнà; **bakteriologická ~ka** бактериологйческа войнà; **blesková ~ka** светкàвична, м̀ълниенѳсна войнà; блицкриг; ~ka **vypukla, začala** войнàта избу̀хна, запѳчна; ~ka **skončila** войнàта св̀рши; ~ka **zuřila** войнàта бушўваше; **vyvolat, rozpoutat ~ku** предйзвикам, разпàля войнà; **způsobit, začít ~ku** причиня, запѳчна войнà; **vyhlásit, vypovědět ~ku** обявя

войнà; **vstoupit do ~ky** влèза, вклўча се във войнà; **jít do ~ky a)** отивам на войнà (*за човек*) **б)** *обикн. третол.* влйза, вклўчва се във войнà (*за д̀ржава*); **vést ~ku** водя войнà, воѳвам; **účastnit se ~ky** учàствам във войнà; взèмам учàстие във войнà; **být ve ~ce a)** на войнà сѳм; на фрѳнта сѳм; воѳвам (*за человек*) **б)** *обикн. третол.* във войнà е; води войнà; воѳва (*за д̀ржава*); **vyhrát, prohrát ~ku někomu, něčemu ~ku** обявя войнà на някого, на нѳщо; **padnout ve ~ce** падна, загйна на войнà **2.** *прен.* войнà, борбà, полѳмика; **studená ~ka** *публ.* студèна войнà; **celní, obchodní, hospodářská ~ka** *икон.* мйтиническа, търговска, икономйческа войнà; **cenová ~ka** ценова войнà; **informační ~ka** информациѳнна войнà; **pomlčková ~ka** *публ. истор.* войнàта за тирето (*в началото на 90-те години спорове за и против писането на тире в названието на Чехословакия*); ~ka **nervů** войнà на нѳрви; **papírová ~ka** *пейор.* кнйжна полѳмика; войнà в печàта **3.** *експр.* войнà, бой, сбйване, спор, кàраница, кавгà, раздѳр: **domácí ~ky** семѳйни раздѳри; **klukovské ~ky** момчѳшки войни; **žabomyřská ~ka** *пейор.* кавгà, свàда, кàраница; **vést žabomyřskou ~ku (o něco)** кàрам се, вйкам, крѳця кѳто махлèнска клокàрка (*за нѳщо*); кàрам се за дивѳтии, за глўпѳсти, за нйма нйщо **válkychtivě нар.** войнственѳ, нападàтеленѳ, агресйвно **válkychtivost, -i ж.** войнственѳст, нападàтеленѳст, агресйвност; ~ **Hitlerova Německa** войнственѳст, агресйвност на Хйтлерѳва Г̀ермàния **válkychtivý, -á, -é** войнствен, нападàтелен, агресйвен; ~é **kmeny** войнственй племенà **valkýř[a, -y ж.** *митол.* валкйрия **valně нар.** тв̀рде, м̀нѳго, значйтеленѳ, с̀щѳствено; *при отриц.* с̀що и м̀нѳго-м̀нѳго; осѳбено; кѳй знàе кѳлко; бѳг знàе кѳлко; кѳй знàе кàк; бѳг знàе кàк: **nebyl ~ spokojen** тѳй не бѳше тв̀рде довѳлен; тѳй не бѳше осѳбено довѳлен; **jeho zdravotní stav se ~ nezlepřil** здравѳслѳвнѳто му с̀стояние не с̀е е по-добрйло осѳбено, кѳй знàе кѳлко; ~ **přispěl k vyřešení tohoto problému** тѳй значйтеленѳ допрйнѳсе за разрешàването на тѳзи проблѳм; **dnes mi není ~** днѳс не мй е м̀нѳго добр̀е; днѳс не с̀е чўвствам осѳбено добр̀е; днѳс не с̀м кѳй знàе кѳлко добр̀е; **nebylo mu ~ rozumět** не мў се разбйраше тв̀рде; м̀нѳго-м̀нѳго не мў се разбйраше; **práce neskončila** ~ работàта не св̀рши кѳй знàе кàк; работàта не св̀рши осѳбено добр̀е

valník, -u *м.* **1.** камион или ремаркѣ (с падаци стени): ~ **se sudy** камион с бурета **2.** метал. ролков конвейер

valn|ý, -á, -é **1.** голям, значителен, съществен, преобладаващ; *при отриц. също* и удовлетворителен, добър; особен; кой знае какъв; бог знае какъв: ~**á většina** преобладаващо мнозинство; **není v tom ~ý rozdíl** тук няма съществена, особена, голяма разлика; **není s ním ~á řeč** с него е невъзможно да проведеш нормален, удовлетворителен разговор; с него няма за какво толкова да се говори; **to nemá ~é ceny** това няма кой знае каква цена; това не струва бог знае колко; **nemám k tomu ~é chuti** нямам особено желание за това; не ми се иска твърде; не ми се ще бог знае колко; **neměl ~é zdraví** не беше особено здрав; здравето му не беше особено добро; здравето му беше (по-)разклатено; **jídlo nebylo ~é** храната не беше особено добра; **nebyla ~á hospodyně** тя не беше бог знае каква домакиня; **neudělal na ni ~ý dojem** той не ѝ направи особено впечатление; **nevěnovala mu ~ou pozornost** тя не му обърна кой знае какво внимание **2.** общ, всеобщ, генерален: ~**é shromáždění (akciové společnosti)** юрид. икон. общо събрание (на акционерно дружество); **Valné shromáždění OSN** полит. Генерална асамблея на ООН

valor, -u *м. остар. книж. и спец.* вальор
valorizac|e, -e *ж. икон. фин. банк.* валоризация: ~**e zboží** валоризация на стоки; ~**e peněžní jednotky** валоризация на парична единица; ~**e platů, důchodů** валоризация на заплати, на пенсии

valorizovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со) икон. фин. банк.* валоризирам (нещо): ~**ovat zboží** валоризирам стока

valoun, -u *м.* вълчест, объл, заблен камък: **říční ~y a oblázky** изгладени, заблени речни камъни и камъчета

valu|ta, -ty *ж. 1. обикн. мн. valu|ty, -t* *ж. фин.* валута (чуждестранни пари и платежни средства): **výměna ~t** обмяна на валута; **platit ve ~tách** плащам във валута **2.** валута (парична единица): **tvrdá ~ta** твърда валута; **konvertibilní, směnitelná ~ta** фин. конвертируема валута **3. счетов.** падеж, платимост: ~**ta dluhu, pohledávky** платимост, падеж на дълг, на (парично) задължение

valutov|ý, -á, -é *фин.* валутен: ~**ý kurz** валутен курс; ~**á doložka** валутна клауза, клаузула; ~**ý účet** валутна сметка; ~**é pohledávky** валутни задължения, вземания

valvul|a, -y *ж. анат.* вълвула, клапа

valvulární|í, -í, -í *анат.* валвуларен

valvulit|da, valvulit|s [-ty-], **-dy** *ж. мед.* валвулит
valvulotom|ie, -e *ж. мед.* валвулотомия

vamp, -a *м. и нескл. м./ж.* жена vamp

vampýr, -a *м. 1. книж. митол.* вампир: **po-hádky o ~ech** приказки за вампири **2. зоол.** вампир; прилеп-вампир (Vampyrus)

vampirizm|us, vampirism|us [-zm-], **-u** *м. етногр.* вампиризъм

van|a, -y *ж.* вана също и спец.: **koupat se ve ~ě** къпя се във вана; **sedací ~a** седяща вана; **elektrolytická ~a** *техн.* електролитна вана; **olejová ~a** *техн.* маслена вана; **strusková ~a** *техн.* шлесквина

vy|lévat dítě i s ~ou изхвърля/изхвърлям и детето заедно с мръсната вода; вместо да изпийша вѣжди, избодя/избоддам очи

vanad [-ná-], **-u** *м. хим.* ванадий (V)

vandal, -a *м. експр. пейор.* вандал: **památky zničené ~y** паметници, унищожени от вандали
vandalizm|us, vandalism|us [-zm-], **-u** *м.* вандализъм, вандалщина; вярварщина: **projev ~u** проява на вандализъм

vandaliz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* (вандалски, вярварски) унищожавам/унищожя, оплячкосвам/оплячкосам, опустошавам/опустоша, съсипвам/съсипя (нещо): ~**ovat parky** вандалски унищожавам/унищожя, опустошавам/опустоша паркове

vandalsky *нар.* вандалски, вярварски: ~ **plenit** вандалски грабя, плячкосвам, опустошавам
vandalsk|ý, -á, -é вандалски, вярварски: ~**é pustošení** вандалско опустошение

vandalstv|í, -í *ср.* вандалска постъпка; вандалщина, вандализъм; вярварщина: **zabránit ~í** предотвратя вандалска постъпка, вандалщина

vandr, -u *м. 1. остар.* странстване (за учене на занаят); гурбѣт: **jít na ~ a)** тръгвам (по светà) дуванибимнугѣт

rozum na ~ съвсѣм съм си загубил умà; съвсѣм съм останал без ум; не зная какво правя **2. разг. пейор.** скитане, скитосване: **jít na ~** тръгвам да скитам, да скитосвам

vandrác|k|ý, -á, -é *обикн. пейор.* скитнически: ~ **život** скитнически живот

vandrák, -a *обикн. пейор.* скитник, бродяга, пръшяк
гледдам като скитник, като бродяга, като пръшяк

vandrbál, -u *м. муз. жарг.* кънтрибал (организиран обикн. на открито от почитатели на кънтримузиката, на туристическата песен)

vandr|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. остар.* странствам (по света да уча занаят); хдѣ на гурбѣт, на гурбѣт съм: **tovaryš ~oval po**

cizích zemích калфата, чиракът странстваше, обикаляше по чужди страни **2. разг. пейор.** скитам, скитосвам, обикалям, бродя: **~ovat o prázdninách** скитам, обикалям през ваканция, по време на ваканция

vandrovní, -í, -í 1. остар. разг. експр. странстваш: **~í tovaryš** странстваш калфа, чирак **2. остар. разг.** който се отнася до странстваш калфа, до чирак, до занаятчия, до гурбетчия *и под.*; гурбетчийски: **~í knížka** чирашка, гурбетчийска книжка (*легитимация*) **3. разг. експр.** скитнически: **~í nemoc** *прен.* скитническа болест; желание за странстване, за скитане

vandrovnický, -á, -é 1. остар. страннически: **~é šaty** дрехи на странник; страннически дрехи **2. разг. експр.** скитнически: **~á léta** скитнически години; години на скитане

vandrovník, -ka м. **1. остар.** странник, пътник: **zastavil ~ka, který šel kolem** той спря минаващ наблизко странник, пътник **2. разг. експр.** рядко „прелетна птица“; работник, който не се задържа на едно място: **~ci, kteří přecházejí ze závodu do závodu** работници, които не се задържат дълго в един завод, който се местват от завод в завод

váněk, -ku м. ветрець, повеи: **ranní ~ek** утринен ветрець

vánice, -e ж. виѐлица, вихрушка: **prudká, horská** *~e* силна вихрушка, планинска виѐлица

vanička, -y ж. **1. умал.** малка ва̀на; ва̀ничка

♦ **vanička**
s ~ou изхвърля/изхвърлям от коритото и детето заедно с мръсната вода; вместо да изпиша вѐжди, избодя/избождам очи **2. техн. хим.** *фотогр.* кювѐта, кювѐтка, ва̀ничка

vanilin [-nyli-/nylí-], -u м. хим. ванилин

vanilinový [-nyli-/nylí-], -á, -é хран. ванилинов: **~ý cukr** ванилинова захар

vanička, -y ж. **1. бот.** ванилия (Vanilla) **2. хран.** ванилия: **přidat ~u** добавя ванилия

vanilkový, -á, -é хран. ванилов: **~ý cukr** ванилова захар; **~ý krém** ванилов крем; **~á zmrzlina** ванилов сладолед

Vánoce, -e ж. само мн. Ко̀леда: **slavit ~e** празнувам Ко̀леда; **dostat k ~ím dárek** получа ко̀леден подарък; получа подарък за Ко̀леда; **bílé ~e** Ко̀леда със сняг; бяла, снежна Ко̀леда

vánočka, -y ж. ко̀леден козунак: **péci, krájet ~u** пекà, рѐжа ко̀леден козунак

vánočně нар. ко̀ледно; като на Ко̀леда, като по Ко̀леда

vánoční, -í, -í ко̀леден: **~í svátky** ко̀ледни празници; **~í přání** ко̀ледно пожелание; **~í stromek** ко̀ледна ел̀ха; **~í cukroví** ко̀ледни сладки; **~í koledy** ко̀ледни, ко̀ледарски пѐсни

van|out, -u нескв. 1. обикн. третол. -e вѐе, д̀уха; повя̀ва, под̀ухва (*за вятър, за хлад*): **vitr nám ~ul do zad** вятърът ни д̀ухаше в гърба; **~e vlahný větřík** повя̀ва, под̀ухва прохладен ветрець; **~e nový vítr** *прен.* д̀уха друг, нов вятър; д̀уха вятърът на промяната; **od vody ~e chlad** ~~охлажда~~ **větrník** **~e** знам откъде д̀уха вятърът **2. обикн. третол. -e** ѝдва, н̀о̀си се, разна̀ся се, л̀х̀а (*за мирис*): **z luk ~e vůně sena** от ливадите се н̀о̀си м̀ирис на сенò, л̀х̀а на сенò **3. обикн. третол. -e** н̀о̀си се, разна̀ся се (*за звук, за настроение*): **slavnostní nálada ~e sálem** тържественно настро̀ение се н̀о̀си из залата, обѐма вс̀ички в залата **4. (čít) рядко** л̀х̀хам, понамир̀исвам, намир̀исвам, мир̀иша (*на нецò*): **z pána ~e kolínskou vodou** *безл.* господи́нът л̀х̀а на одеколòн; от господина л̀х̀а, мир̀ише на одеколòн

vanový, -á, -é техн. ва̀нен: **~á pec** ва̀нна пѐщ

vanutí, -í ср. повеи; повя̀ване, под̀ухване: **cítil ~í smrti** *прен.* то̀й усѐщаше повея на смърттà

vápenatěň, -í, -í мед. калцѝране, калцифицѝране: **~í plíc** калцѝране на бѐлия дроб

vápenatěť, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í нескв. мед. калцѝра се; калцифицѝра се: **chrupavka** **~í** хрущя̀лът се калцѝра, калцифицѝра се

vápenatý, -á, -é 1. варовит: **~á voda** варовита вода **2. хим.** калциев: **~é soli** калциеви соли; **kysličník ~ý** калциев окис; **uhličitan ~ý** калциев карбонат

vápencový, -á, -é геол. варовит, варòвиков, калцитен: **~é lomý** варòвико̀ва карѝера; карѝера за варòвик; **~é skály** варòвико̀ви скали

vápenec, -ce м. геол. варòвик, калцит: **dolomitický ~ec** доломитен варòвик; доломит; **stavební ~ec** строителен варòвик

vápenka, -ky ж. пѐщ за гор̀ене на ва̀р; ва̀рна пѐщ; варница, варджийница: **dusivý pach ~ek** задушлива миризма̀ от варници

vápenný, -á, -é вар̀ен/ва̀ров, калциев: **~ý prach** ва̀ров пра̀х; **~á malta** *строит.* ва̀ров хоросан; **~á omítka** *строит.* ва̀рова мазилка; **~é mléko** *строит.* ва̀ров разтвòр; ва̀рно мля̀ко; **~ý sintr** геол. травертин; **~á vejce** *тырг.* съхраня̀вани, консервирани в̀ъв ва̀ров разтвòр яйца; **~á pec** ва̀рна пѐщ; варница, варджийница **2. рядко** бя̀л, побеля̀л като ва̀р, като тебеш̀ир; тебеш̀ирен, тебеш̀иренобя̀л: **~ý obličej** тебеш̀ирено, тебеш̀иренобя̀ло лице

vapiti [-tu] нескл. м. кана̀дски ел̀ен: **jelen ~** *зоол.* кана̀дски ел̀ен

vápněň, -í ср. спец. омекотя̀ване (*чрез добавя̀не на ва̀р*): **~í vody** омекотя̀ване на водата

vápníček, -a, -y ж. бот. кернѐра (*билка*) (Kernea)

vápník, -u *м. хим.* калций (Ca): ~ **je chemický prvek** калцият е химически елемент
vápn|it, -ím *несв. 1. (со; -) земед.* торя, наторявам (нещо) с калциевы торове: ~**it půdu** наторявам почва с калциевы торове **2. (со) спец.** подобрявам (нещо) с добавяне на вар: ~**it vo-du** омекотявам вода (чрез добавяне на вар)
vápnit|ý, -á, -é варовит: ~**á půda геол.** варовита почва
vápn|o, -a *ср. 1.* вар: **hasit ~o** гася вар; **pálení ~o** печена, горена вар; **(ne)hašení ~o** *строит.* (не)гасена вар; **hubené ~o** *строит.* поствна вар; **hořecnaté ~o** *хим.* магнезиева вар; **hutnické ~o** *метал.* металургична вар; **hydratované ~o** *хим.* хидратна вар; **pomalú se hasící ~o** *строит.* бавногасяща се вар; **rychlohasné ~o** *строит.* бързогасяща се вар; **stavební ~o** *строит.* строителна вар; **vzdušné ~o** *строит.* въздушносвързваща вар; **vídeňské ~o** *строит.* вйнервайс; **pícní ~o** *земед.* фуражна вар; **natronové ~o** *хим.* натронова вар; натронкалк; **běličské, chlorové ~o** *спец.* хлорна вар **2. разг.** калций: **obsah ~a v těle** съдържание на калций в тялото **3. спорт. жарг.** пеналтерия; наказателно полё; *обикн. в съчет.* **velké ~o** голяма пеналтерия; **malé ~o** малка пеналтерия
var, -u *м. 1.* кипене, врене: **uvést něco do ~u** кипна, възваря нещо; остава нещо да заври, да кипне; **nechat něco přejít ~em** остава нещо да поври; поваря нещо; **prejít do ~u** *обикн. трепол.* започне да ври, да кипи; заври, за-
klidit|ý, -á, -é *дт*
se, přijít do ~u разгорещя се, разпала се; кипна; ядосам се; стигна до точката на кипене; **přivést někoho do ~u** разгорещя, разпала; ядосам някого; докарам някого до точката на кипене; **být ve ~u** горещя се; разгорещен съм; вря и кипя; стигнал съм точката на кипене **2.** кипёж: **revoluční ~** революционен кипёж **3.** *само мн.* **var|y, -ů** *м. остар.* горещ минерален йзор; горещи минерални бани
varan, -a *м. зоол.* варан (Varanus)
varhán|ek, -ku *м., varhán|ka, -ky* *ж.* гънка, плисё: ~**ky na botách** гънки на обувки; ~**ky na šatech** плисёта на рокля
varhanick|ý, -á, -é органистки; който се отнася до органист: ~**é místo** място за органист; място на органист
varhanictv|í, -í *ср.* професия, работа на органист: ~**í při kostele** работа на органист в църква
varhaník, -a *м.* органист: ~ **u svatého Jakuba** органист в църквата „Свети Якуб“
varhánkov|ý, -á, -é нагънат, плисйран; който йма гънки; плисёта: ~**ý límec** плисйрана яка; ~**ý obličej** *прен.* сбръчкано, набръчкано лице

varhán|ky, -ek *ж. само мн. умал. муз.* малък орган; портативен, преносим орган
varha|ny, -n *ж. само мн. муз.* орган: **hrát na ~ny** свйря на орган; **pneumatické ~ny** пневматичен орган; **elektronické ~ny** електронен орган
varhann|í, -í, -í *муз.* органов; който се отнася до орган: ~**í koncert** орган концерт
vari *междум. малко остар.* варда, махай се, марш: ~ **z cesty!** варда от пътя! махай се от пътя! ~ **ode mne!** махай се от мен! махай ми се от главата!
variabilit|a, -y *ж. книж. 1.* вариабилност, променливост, променчивост, изменчивост, непостоянност: ~**a společenských jevů** променливост, променчивост, непостоянност на обществените явления **2. биол.** изменчивост: ~**a organismů** изменчивост на организмите
variabilně *книж. 1.* вариабилно, променливо, променчиво, изменчиво, непостоянно **2. биол.** изменчиво
variabiln|í, -í, -í *книж. 1.* вариабилен, променлив, променчив, изменчив, непостоянен: ~**í formy, jevy** променливи, променчиви, непостоянни форми, явления **2. биол.** изменчив: ~**í organizmy** изменчиви организми
variabilnost, -i *ж. книж. 1.* вариабилност, променливост, променчивост, изменчивост, непостоянност: ~ **společenských jevů** променливост, променчивост, непостоянност на обществените явления **2. биол.** изменчивост: ~ **organismů** изменчивост на организмите
variac|e, -e *ж. книж. спец.* вариация, вариант, видоизменение, разновидност, разнообразие: ~**e tvarů** разнообразие на форми; **pořádká má několik ~í** приказката йма няколко варианта; **téma s ~emí** *муз.* тема с вариации; вариации на тема; **hudební ~e** *муз.* музикални вариации; **krokové ~e v tanci** вариации на танцови стъпки; ~**e konstant** *мат.* вариация на константи; ~**e parametrů** *мат.* вариация на параметри
variačně *нар. спец.* вариационно; с вариации: ~ **rozvíjené téma** *муз.* тема, развивана с вариации
variačn|í, -í, -í *спец.* вариационен: ~**í koeficient** *мат.* вариационен коэффициент
variant|a, -y *ж., по-рядко малко остар.* **variant, -u** *м.* вариант *също и спец.:* ~**y textu, rukopisu** варианти на текст, на ръкопис; **písňová ~a** песенен вариант; **druhá ~a plánu** втори вариант на план; **optimální ~a** оптимален вариант; ~**a rozhodnutí** вариант на решение; **kombinatorní, poziční ~a fonému** *език.* комбинаторен, позиционен вариант на фонема; **(super)nulová ~a** *полит. публ.* (супер)нулев

вариант (отказ от взаимни претензии при уреждане на имуществени спорове, напр. след разделянето на Чехия и Словакия)

variantně нар. вариантно; с варианти

variantní, -í, -í вариантен: ~í **způsob řešení** мат. вариантен начин на решаване; вариантно решение

variantnost, -i ж. вариантност: ~ **normy** език. вариантност на норма

variátor, -u м. 1. **електр.** вариатор 2. **техн.** вариатор, предавка

variátorový, -á, -é **електр. техн.** вариаторен

varicela, -y ж. **мед.** варицела; дрѣбна шарка

variet[á], -y ж. **книж. и спец.** разновидност, подвид

varieté **нескл. ср.** вриетѣ: **jít do** ~ отида на вриетѣ

varietní, -í, -í вриетѣтен: ~í **umělec** вриетѣтен артист; ~í **program** вриетѣтна програма

variola, -y ж. **мед.** вариола; ѣдра шарка

variometr, -u м. **физ. техн. авиац.** вариомѣтер: **gravitační** ~ гравитационен вариомѣтер; **magnetický** ~ магнитен вариомѣтер

variooptika [-ty-], -y ж. **физ. техн.** вариоптика

variování, -í **ср.** вариране, изменяне, променяне: ~í **spisovné výslovnosti** език. вариране на книжовно произношение

variovat, **разг. variv[ovat]**, -uji/**разг. -uju** **несв. и св. книж.** 1. варирам; меня се, променям се/променя се; движа се в (някакви) граници 2. (со) променям/променя, видоизменям/видоизменя (нещо): ~ovat **melodii** видоизменям/видоизменя мелодия

varistor, -u м. **електр.** варистор

varix, -u м. **мед.** варикус; разширена вѣна

varixový, -á, -é **мед.** варикузен, възлест

várk[á], -y ж. 1. партида, сѣрия: **celá ~a piva, džemu byla špatná** цялата партида бира, конфитюр бѣше развалѣна; **výrobek z jiné ~y** изделие от друга партида, сѣрия; **přijela první ~a rekreantů** **прен. експр.** пристигна първата партида, първата група почиващи 2. **хран.** варка; варѣне; производство: **pivo vlastní ~y** бира собствено производство

varle, -ete **ср. биол.** тѣстис, тѣстикул; **обикн. мн. varl[áta]**, -at **ср.** тѣстиси, тѣстикули: **zánět ~at** **мед.** възпалѣние на тѣстикулите; орхит/орхитис

varn[á], -y ж. варилен цѣх: ~a **pivovaru** варилен цѣх на пивоварна, на бирена фабрика

varnic[e], -e ж. **спец. воен.** бака: **vozit jídlo ve ~ích** карам, развозвам храна в баки

varný, -á, -é, **по-рядко varní**, -í, -í **книж.** 1. **техн. спец.** варилен; който служи за варѣне: ~ý **kotel** варилен котѣл; ~ý **louh** варилна луга; ~ý **po-**

chod, **proces** варилен процес; процес на варѣне; ~á **keramika** огнеупорна керамика; ~é **sklo** огнеупорно стѣклѣ 2. **рядко** врящ, кипящ; врял: **je mně jak ve ~é vodě** всѣ едно са ме потопили във вряща, във вряла вода

varován[í], -í **ср.** предупредѣние: **nedbat ~í** пре небрегна предупредѣние

var[ovat], -uji/**разг. -uju** **несв. (-; koho – вин.; koho – вин. před kým, před čím; aby nedělal něco; по-рядко с инф.)** предупредѣвам (-; някого; някого за някого, за нещо, да не прави нещо): ~ovat **všechny před nebezpečím** предупредѣвам всѣчки за опасност

var[ovat se], -uji/**разг. -uju se** **несв. (koho, čeho; с инф.; abych nedělal něco)** пазя се, предпазвам се (от някого, от нещо; да правя нещо); въздържам се (от нещо; да правя нещо); отбягвам, избягвам (нещо); гледам, старая се (да не правя нещо): ~at **se chyb** пазя се от грѣшки; избягвам грѣшки; гледам да не допускам грѣшки; ~at **se alkoholu** въздържам се от алкохол; въздържам се, избягвам да употребявам алкохол; старая се да не употребявам алкохол; ~ovat **se zlých lidí** пазя се от лоши хора; отбягвам лоши хора; ~al **se, aby nepřišel pozdě** той гледаше, старѣше се да не закъсне

varovně нар. **рядко** предупредѣтелно, предупредѣващо: ~ **zvednout prst** предупредѣтелно вдигна прѣст

varovný, -á, -é предупредѣтелен, предупредѣдаващ: ~ý **hlas** предупредѣтелен глас; ~ý **signál** предупредѣтелен сигнал; ~ý **příklad** предупредѣващ пример; пример-предупредѣние

varozit[á], -y ж. **мед.** варозност, варозитѣт (на стави, на кости)

varózn[í], -í, -í **мед.** варозен (за става, за кост)

vart[á], -y ж. **остар. разг.** стража, пост: **stát na ~ě** стой на стража, на пост

vart[ovat], -uji/**разг. -uju** **несв. (-; koho, co) остар. разг.** пазя (-; някого, нещо); стой на стража, на пост: ~ovat **před domem** пазя, стой на стража пред къщи

varyt[о], -a **ср.** „варито“ (старочешки струнен музикален инструмент, подобен на арфа): **hrát na ~o** свира на „варито“

vařečk[á], -y ж. **готв.** (плѣска) дървена готварска лъжица; бъркалка: **míchat ~ou omáčku** разбъркват сос/разбъркват **hlásky** **у експр.** гледам си тѣнджерите; гледам си домакинската работа

vařen[í], -í **ср.** 1. варѣне: ~í **piva** варѣне, производство на бира 2. **готвене** приготвяне (на храна): **pomáhat mamince při ~í** помагам на мама при готвенето; помагам на мама, когато

гòтви **3.** готвårрство: **chodit do** ~í хòдя на кùрс по готвårрство **4.** *сбир. разг.* варивò, варивà: **všechno** ~í **se zdrazilo** всйчки варивà поскъпнаха **5.** *сбир. рядко разг.* ястие, *разг.* манджа; ядене; ястия, *разг.* манджи: **stůl byl pokryt** ~ím **a peřivem** трапèзата бе отрùпана с ястия и печивà

vařený, -á, -é 1. варèн, сварèн: ~á **slepice** варèна куца ♦ **hòst** сьм някъде; рòсен-прèсен сьм някъде; вèчно кисна някъде; **utáhnout někoho na** ~é **nudli** вèртя някого на мálкия си прèст **2.** гòтвен, сгòтвен: ~é **jídlo** гòтвено ястие

vařický, -í, -ý 1. варèн ♦ **když ho poleje** ~í **vodou** тòй остана като попарèн, като полят с вряла вода

vařič 1, -e м. одуш. **1.** работник във варилен цех: ~ **v pivovaru** работник във варилен цех на пивовårна **2.** *в съчет.* ~ **drogy** *жарг.* производител на дрòга, на наркотици

vařič 2, -e м. неодуш. котлòн: **elektrický** ~ електрически котлòн; **plynový** ~ гàзов котлòн; **lihový** ~ спиртник; **petrolejový** ~ прймус

vařit, -ím нескв. **1.** (со) варя, сварявам (нещо): ~it **vodu, mléko** варя вода, мляко; ~it **pivo** варя пиво, бира **2.** (со; -) гòтвя, пригòтвям (нещо; -): **umí dobře** ~it мòже, умèе, знàе да гòтви добрè; добър готвåч/добрà готвåчка е; **co dnes** ~iš? каквò гòтвиш днèс? ~it **guláš** гòтвя гулåш; ~it **knedlíky** пригòтвям кнедли ♦ **něco** и го държå в тåйна **3.** *в съчет.* ~it **drogy** *жарг.* производядам дрòга **4.** *по-често отриц.* **nevařit, -ím** (s kým) *разг. експр.* не сè разбйрам, не мèля (с някого): **nechte hloupých titulů, to bychom spolu ne~ili** я зарежèте глупавите титли, иначе няма да се разбйраме, няма да мèлим заедно

vařit se, -ím se нескв. **1.** обикн. *третол.* ~í **se** ври, кипй, вåри се: **voda se** ~í **klokotem** водата ври/кипя ♦ **šťåvě** пържа се, задушåвам се в собствèн сòс **2.** обикн. *третол.* ~í **se** (čím) ври, кипй, гъмжй, бька (от нещо) (за вода и под.): **voda se rybami jen** ~í водата бька от рйба **3.** обикн. *третол.* ~í **se** *експр.* ври, кипй, клоко̀ти/клокочй, бушùва (за душевно състояние); вря и кипй (от нещо): **všechno se ve mně** ~í всйчко в мèн ври и кипй; всйчко в мèн ври, кипй, клоко̀чй

vasal, vasalský, vasalství вж. **vasal, vazalský, vazalství**

vaskularizac|e, -e физиол. васкуларизация (оросяване на тъканите)

vaskularizační, -í, -í физиол. васкуларизациòнен

vaskulární, -í, -í анат. мед. васкуларен, сьдов: ~í **onemocnění** васкуларно заболяване

vaskulit|da, vaskulit|s [-tu-], -dy ж. мед. васкулит (възпаление на кръвоносен или лимфен сьд)

vaskulózni, -í, -í мед. васкулитен

váš 1, vašeho м., vaše 1 ж., vaše 2 ср. местоим.

1. ваш/вåшия(т), вåша/вåшата, вåше/вåшето; ви: **váš nápad** вåша(та) идèя; идèята ви; **vaši přátelé** вåши(те) приятели; приятелите ви; **budou hledat vaše stopy** ще търсят следите ви; **za vaše zdraví!** за вåше здраве! **to není vaše věc** не è вåша рåбота; **ať je po vašem** такà да бьде; нèка да бьде по вåшему; **nemusí být vždycky po vašem** откъдè накьдè винаги трåбва да стåва вåшето; **podle vašeho** спòред вåс; по вåшему **2.** обикн. **Váš, Vaše** вåш(ият), вåша(та), вåше(то); ви (в кореспонденция): **Váš nápad** вåшата идèя; идèята ви; **Vaše nabídka** вåшето предложèние; предложèнието ви; **Váš Jan** вåш Ян; **Vaše Jana** вåша Яна **3.** само **Vaše** Вåше (в официални титли и обръщения): **mluvila s Vaším Veličenstvem** тå говорила/говòри/говòреше с Вåше Величество; **Vaše Veličenstvo!** Вåше Величество! **Vaše Výsosti!** Вåше Висòчество! **Vaše Excellence!** Вåше Превьзòдителство! **Vaše Magnificence!** Вåше Превьзòдителство! **Vaše Eminence!** Вåше Превьзòщèство!

váš 2, vašeho м. разг. вåшият (за мъж, съпруг): **kde máte (toho) vašeho?** кьдè è вåшият? кьдè è мъжът ви?

váš 3, -í ж. разг. вåшата (за жена, съпруга): **ta ~e se ještě nevrátila?** вåшата още няма ли я? женà ви още ли не сè è вèрнала?

váš 4, -eho ср. разг., често váš 1, -ich м. само мн. одуш. разг. вас; вåшият дòм; вåшата къща, вåшият имòт: **jeli kolem ~eho, okolo ~ich** минали покрай вåшата къща, покрай вåс **váš 5, -ně ж. 1.** страст, плам, увлèчение: **hříšná ~eň** грехòвна страст; **zahořet ~ní** пламна от страст; **krotit ~ně** укротявам, обуздавам страсти; **zamilovat si někoho s celou ~ní** обикна страст; **kam tě vede slepá ~eň?** да не сй си загубил умà? щò за хрумване ти è дошло? амй, нищо подòбно! никакви такйва! **2.** страст, плам, стръв, настървèние: **pracovat s opravdovou ~í** рåбòтя с истинска страст, с истинска стръв **3.** страст, пристрастие, слабòст, влèчение, *разг. експр.* краста, бòлест: **její ~í bylo divadlo** нèйна страст, нèйна слабòст бèше театрът; **sběratelská ~eň** колекционèрска страст **vašet|a, -у ж. кожар.** кòжа за тапицèрия

vaši I *вж.* vaše IV

vašji II, -ich *м. одуш. само мн.* вашите; домашните ви: **co dělají ~i?** каквò правят вашите? ~i **přišli** вашите дойдòха; **sraz bude u ~ich** срещата ще б̀де у вашите, у вас

vášnivě *нар.* **1.** стра̀стно, горещò, силно: ~ **si něco prát** стра̀стно, горещò желая̀ нещо; ~ **milovat** стра̀стно, горещò, силно любя̀, обичам; ~ **rád cestovat** стра̀стно обичам да пътувам, да пътешествам **2.** стра̀стно, разгорещено, запалено, разпалено; с х̀с: ~ **se prít** стра̀стно, разгорещено, разпалено спòря

vášniv|ec, -ce *м.* **1.** стра̀стен, пла̀менен, òгнен, б̀ен, избухлив, необуздан, темпераментен човек: **za mladých let býval ~ec a rvác** на младинѝ той б̀еше пла̀менна натура и побòйник **2.** стра̀стен, запален, ревностен човек: ~ **ec polního pychu** стра̀стен, запален бракониѐр **vášnivost, -i ж.** **1.** стра̀стност, пла̀менност, темпераментност, б̀йност, разпаленост: ~ **po-vahu, citu** стра̀стност, темпераментност на характер, на чувство; ~ **slov, debat, protestů** стра̀стност, разпаленост на д̀уми, на дебати, на протести; ~ **milenců** стра̀стност, пла̀менност на любòвници; ~ **polibků** стра̀стност, пла̀менност на цел̀вки **2.** стра̀ст, стр̀в, настървение, х̀с в играта; **vrhat se do boje se zběsilou** ~i х̀в̀рлям се в б̀й с л̀да стра̀ст, с л̀до настървение

vášniv|ý, -á, -é **1.** стра̀стен, темпераментен, пла̀менен, разпален, б̀ен, необуздан, неукротим: ~ **á povaha** стра̀стен, темпераментен, б̀ен характер; ~ **é spory** стра̀стни, разпалени спòрове **2.** стра̀стен, пла̀менен, силен, б̀ен, б̀рен: ~ **á láska** стра̀стна, пла̀менна, б̀йна любòв; ~ **á nenávisť** стра̀стна, силна омра̀за, ненавист **3.** стра̀стен, запален, ревностен, закл̀т: ~ **ý sběratel** стра̀стен, запален колекционер; ~ **ý milovník hudby** стра̀стен, ревностен почитател на музиката; ~ **ý kuřák** закл̀т пушач

vát, věji/разг. věju *несв.* **1.** обикн. *третол.* **věje** вее, д̀уха; повя̀ва, под̀ухва (*за вятър, за хлад*): **je тихо, ani větřík nevěje** тихо е, да̀же ветр̀ец не под̀ухва; **od hor začal ~ ostrý vítr** откъм планината взе да д̀уха òстр, пронизващ вятър; **oknem vál čerstvý chlad** от прозòреца в̀еше, д̀ухаше св̀ж студен в̀здух; **z písni vál dech starobylosti** п̀сните навя̀ваха усещане за старинност; **příznivý vítr nám věje do plachet** *преп.* поп̀тен вятър изд̀ува платната ни; запòчва да ни върви; **ve světě začíná ~ nový vítr** *преп.* по светà запòчва да д̀уха др̀г, нов вятър; по светà запòчва да д̀уха вятърът

в̀в̀рлям

в̀в̀рлям

откъд̀е д̀уха вятърът **2.** обикн. *третол.* **věje** идва, нòси се, разна̀ся се, л̀ха (*за мирис*): **z luk vála vůně sena** от ливадите се нòсеше мирис на сенò, л̀хаше на сенò; **vála tam na mne cizota** там ме л̀хаше отчужденост; там имах чувството, че вс̀чко ми е ч̀ждо **3.** (*со*) *рядко книж.* издавам, отделям (*обикн. мирис*): **květy těžkou vůni vály** цветовете издаваха, отделяха тѐжък аромат **4.** (*čít*) *рядко* л̀хам, понамирисвам, намирисвам, мириша (*на нецо*): **válo z něho kafrem** *безл.* той миришеше на камфор; от н̀го л̀хаше, миришеше на камфор **5.** обикн. *третол.* **věje** *книж. поет.* вее се, развя̀ва се: **vlasý jí vály větrem** косите ѝ се в̀еха, развя̀ваха от вят̀ра **6.** (*čít*) *рядко* в̀ея (*си*), прàвя (*си*) вят̀р (*с нецо*): ~ **vějířem** в̀ея си с ветр̀ило

vát (se), обикн. безл. věje (se) има в̀елица: **venku se věje** нав̀н има в̀елица

vat|a, -y ж. **1.** пам̀к, вата *също и спец.:* **setřít ~ou líčidlo s obličejе** изтр̀я с пам̀к гр̀м от лицето си; **dát si ~u do uší** слòжа си пам̀к в ушите; **obvazová ~a** *мед. аптек.* вата; превър̀очен пам̀к; пам̀к за превр̀зки; **sterilizovaná ~a** *мед. аптек.* стерилизиран пам̀к; **buničitá ~a a)** *аптек.* лигнин **б)** *хим. техн.* целулозен пам̀к; **skleněná ~a** *техн. текст.* ст̀клен пам̀к; **cukrová ~a** *хран.* захарен пам̀к

bezpečně *нар.* обезпечен съм; нямам материални проблеми; **chovat někoho jako ve ~ě** *експр.* гл̀дам някого като писано яйце **2.** *разг. жарг.* сурогат; баласт; *разг.* пля̀ва, водà: **vyplnit článek ~ou** разводня̀ стàтия; напълня̀ стàтия с м̀го пля̀ва, с м̀го водà

vatelín, -u м. текст. ваталин: **plášť s ~em** шлифер с ваталин, с ваталинова подплата

vatelínov|ý, -á, -é *текст.* ваталинов: ~ **á vložka**

ваталинова подпл̀нка; подпл̀нка от ваталин **vatic|ka, -ky ж. умал.** пам̀че, пам̀к: **zabalit do vaty** *ж.* **zabalit do vaty**

jako ve ~ce гл̀дам някого като писано яйце

vatovan|ý, -á, -é ватиран: ~ **ý kabát** ватирано палтò; ~ **á vesta** ватенка; *остар.* памуклийка; **prošívaná ~á příkrývka** ватирана завивка; пам̀чен юрган

vat|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* ватирам, подплатавам с пам̀к, п̀ля с пам̀к (*нецо*): ~ **ovat příkrývku** ватирам завивка

vatov|ý, -á, -é ватен: ~ **á vložka** ватена подпл̀нка

vatr|a, -y ж. (голям) òгн (на открито): **tančit kolem ~y** танц̀вам òколо (голям) òгн

vavřín, -u м. **1.** *бот.* лавър (Laugus); дафина; лаврово, дафиново дървò: **snítka ~u** лаврова, дафинова клòнка **2.** лавров венец (*като*

символ): **ověnit vítěze ~em** окъча победител с лавров венѣц **3. само мн. vavřín|y, -ů м. прен. книж.** лаври; успех, успѣхи; слава: **olympijské ~y** олимпийски лаври, успѣхи; **олимпийски** ♦ **жизни** ♦ успѣхи; **usnout, spát na ~ech** заспя, почивам на лаврите си

vavřínový, -á, -é лавров, дафинов: **~ý keř** лавровищя ♦ **~ý ovocník** ♦

vax, -u м. sneц. ѱред за дълбочинно почистване (*пране и сушене*) на килими: **zlákala ji nabídka nového ~u** привлече я предлагането на нов ѱред за дълбочинно почистване

vaxing, -u м. sneц. дълбочинно почистване (*пране и сушене*) на килими: **~ je dokonale praní a sušení v jedné akci** дълбочинното почистване е съвършено изпиране и изсушаване едновременно

vaxingový, -á, -é sneц. който се отнася до дълбочинно почистване (*пране и сушене*) на килими: **~é příslušenství** принадлежности към ѱред за дълбочинно почистване на килими

vaxovací, -í, -í sneц. който слъжи за дълбочинно почистване (*пране и сушене*) на килими: **~í hlavice** глава за дълбочинно почистване на килими

vaxování, -í ср. sneц. дълбочинно почистване (*пране и сушене*) на килими: **~í vyřeší vaše starosti s koberci** дълбочинното почистване ще реши вашите проблеми с килимите

vaxovat, -uji/разг. -uju неск. (со) (дълбочинно) почиствам; пера/изпирам и суша/изсушавам (обикн. килим)

vaz, -u м. 1. врат, шйя, тил: **zломit si, srazit si** ~ счъпя си врата; **zломit někomu ~ a)** счъпя врата на някого **б)** прен. съсия, унищожя живота **нико** ♦ **злом** ♦ **zлом(те) ~!** пожелание (желая ти, желая ви) успѣх! късмѣт! на добър час! да ти/да ви върви като по вода! **2. анат.** връзка: **~y hlasové, kloubové** гласни, ставни връзки **3. мор.** щѣвен: **kormidelní** ~ рудерпост; **přední** ~ форщѣвен; вълнорѣз

váz|a, -y ж. ваза: **~a z čínského porcelánu** ваза от китайски порцелан; **renezanční, baroková ~a** ренесансова, барокова ваза; **růže v křišťálové ~e** рози в кристална ваза

vázací, -í, -í който слъжи за връзване, за подвръзване: **~í kravata** вратовръзка; **~í motouz, lano, drát** връв, въжѣ, тел за връзване

vazač I, -e м. одуш. 1. земед. връзвач: **~ obilí** връзвач на снопи **2. текст.** килимар: **~ koberců** майстор-килимар **3. полигр.** подвръзвач, книговѣзец: **~ knih** рядко жена книговѣзец

vazač II, -e м. неодуш. 1. земед. връзвачка; сно-

повръзвачка: (**žací**) ~ сноповръзвачка **2. текст.** нишковръзвач: **~ uzlů** нишковръзвач **3. строит.** арматуровръзвач **4. техн.** машинка: **~ pořadače** машинка на класьор, на папка

vazačka, -y ж. 1. земед. връзвачка: **~á obilí** връзвачка на снопи **2. текст.** килимарка: **~á koberců** майсторка-килимарка **3. полигр.** подвръзвачка, подвръзачка, книговѣзец (*за жена*): **~a knih** рядко жена книговѣзец **4. техн.** машинка: **~a pořadače** машинка на папка, на класьор

vázačka, -y ж. шив. връзка, връзанка: **~a u zástěry** връзка на престилка

vazal, -a м. 1. истор. юрид. васал: **~ové římského císaře** васали на римския император **2. прен.** често публ. пейор. васал; слуга: **~ové impéria** слуги на империята

vazalský, -á, -é 1. васален: **~ý kníže** васален княз; **~á závislost** васална зависимость; **~ý stát** васална държава **2.** васалски: **~á závislost** васалска зависимость; **~ý poměr** васалско отношение; **~é postavení** васалско положение

vazalství, -í ср. истор. юрид. васалство, васалитѣт

vázání, -í ср. 1. връзване: **~í snopů** връзване на снопи **2.** връзване, виене, свиване, плѣтене, сплитане: **~í věnců** плѣтене, виене на венци **3. полигр.** подвръзване: **~í knih** подвръзване на книги; книговѣзтво; подвръзачество **4. полигр.** подвръзия: **kožené ~í knihy** кожена подвръзия на книга **5.** връзка, шнур (*за връзване, за пристягане*): **spodní ~í u županu** скрит, вътрешен шнур на халат **6. спорт.** автомат, биндунг, щраймер: **lyžařské ~í** скиорски автомат, биндунг, щраймер; автомат на ска

vázanka, -y ж. вратовръзка: **upravit si ~u** оправа си вратовръзката

vázání, -á, -é 1. вързан: **~é snopy** вързани снопи **2.** вързан; вит, свит; плѣтен, сплѣтен: **~ý věnec** сплѣтен венѣц **3. полигр.** подвръзан: **~á kniha** подвръзана книга **4. хим. физ.** свързан: **~ý kyslík** свързан кислород; **~á energie** свързана енергия **5. икон. фин.** блокиран, обвързан: **~ý trh** блокиран пазар; **~é hospodářství** блокирано стопанство; блокирана икономика; **~ý vklad** банк. влѣг с модалитѣт, с условие; условен влѣг; диспозиционен/диспозитивен влѣг **6. в съчет.** **~á živnost** юрид. адм. стопанска дейност, изискваща професионална квалификация **7. лит.** мѣрен: **~á řeč** мѣрена рѣч

váz|at, -žu/книж. -ži неск. 1. (со) връзвам, завръзвам (*нещо*); правя възел (*на нещо*): **~zat uzel** връзвам, правя възел; **~zat si kravatu** връзвам си вратовръзка; **~zat si tkaničky na kličku, na uzel** връзвам си връзките на обувките на фьлднга, на възел **2. (со)** (правейки

възли) изработвам (нещо), плетя, изплитам, сплитам (нещо): **~zat rybářské sítě** плетя рибарски мрежи; **~zat koberce** текст. изработвам килими; **~zat věnec** плетя, вия венџ 3. (со; -) връзвам (нещо): **~zat obilí** връзвам снопци; **~zat kytici** връзвам букџет 4. (со; со џит; -) свързвам, съединявам, споявам (нещо; нещо с нещо; -); *строит.* зыдам (-; нещо): **~zat kvádry cementem** съединявам камџенни блџкове с цимџнт 5. (коти со) връзвам, слажам (на някого нещо); превързвам, завързвам, омотавам (на някого нещо): **doktor jí ~zal obvaz** лџкарят ѝ връзваше, слажаше превръзка; лџкарят я превързваше 6. (кохо, со џит к џети) връзвам, завързвам (някого, нещо с нещо към нещо, за нещо): **~zat koně ke stromu, zajatce ke sloupu** връзвам, завързвам кон към дърво, пленник за стџлб; **~zat zloděje provazem** връзвам, завързвам ~~крџво~~ **~zřídnyňok** връзвам си, окажвам си някого, нещо на шията 7. обикн. *страд.* **být vázán (čít)** обвързан съм (с нещо; от нещо); (нещо) ме ограничава, обвързва, задължава; завися (от нещо); *разг.* вързан съм, рџџете ми са вързани (с нещо; от нещо); (нещо) ме връзва, спира: **být ~zán slibem, smlouvou, přísahou** обвързан съм с обещание, с договор, с клетва; **být ~zán časem, pravidly, podmínkami** завися от време, от правила, от условия; ограничава ме времето, ограничават ме правила, условия 8. (кохо, со на со, к џети, ке коти) свързвам, обвързвам (някого, нещо с някого, с нещо); държа, задържам (някого, нещо при някого, при нещо): **povinnost ho ~že k domovu** длџгџт, задължџението го държи, задържа у дома; **~že nás přátelství** обвързва ни, свързва ни приятелство 9. обикн. *третол.* **-že (со)** задържа, поџема, поглџща (нещо); *хим.* свързва се, съединява се (с нещо): **sůl ~že vodu** солта задържа водата; **železo v krevním oběhu ~že kyslík** желязото в кръвообръщџението се свързва с кислорџда

vázat se, -žu se/книж. -ži se нескв. 1. (-; на кохо, на со) обвързвам се (-; с някого, с нещо); задължавам се (-; с нещо; за нещо); поџмам (някакво) задължџение: **nechce se ~zat citově** не ѝска да се обвързва емоциџнално; **~zal se na placení splátek** той се задължи, поџ задължџение да плаща вноските 2. (на кохо, на со) огранича се (до някого, до нещо): **~zat se na jediného přítele** огранича се до един приятел; обвържа се само с един приятел; **~zat se jen na jednu informaci** огранича се само до една информация; направа само една справка

3. обикн. *третол.* **-že se (к џети; на џ)** свързан е (с нещо); (към нещо; за нещо) ѝма, съществува (нещо): **hudba se ~že na text** музиката е свързана с текст; към музиката ѝма текст; **k hradu se ~že zajímavá pověst** с крепостта е свързана интересна легенда; за крепостта ѝма, съществува интересна легенда 4. обикн. *третол.* **-že se (с џит; на со; -)** поџема се, поглџща се (от нещо); *хим.* свързва се, съединява се (с нещо): **barvivo se ~že s látkou** боята се поџема от плата; **atom kyslíku se ~že s dvěma atomy vodíku** *хим.* атом кислорџд се свързва, съединява се с два атома водорџд

vazba, -y ж. 1. *спец.* връзка, свръзка: **anténny ~a** антџнна връзка; **atomová ~a** атома връзка; хџмеополярна връзка, ковалџнтна връзка; **dvojná ~a** двџйна връзка; **elektronová ~a** електронна връзка; **galvanická ~a** галванична връзка; **chemická ~a** химична връзка; **indukční ~a** индуктивна връзка; **informační ~a** информациџнна връзка; **iontová ~a** ѝонна връзка; електровалџнтна връзка; хџтерополярна връзка; **jednoduchá ~a** прџста връзка; **kapacitní ~a** капацитивна връзка; **kolejnicová ~a** рџлсова връзка; **kombinovaná ~a** комбинирана връзка; **meziřetězová ~a** междуверижна връзка; **molekulární ~a** молекулярна връзка; **polární ~a** полярна връзка; **tlumivková ~a** дрџселна връзка; **transformační ~a** трансформаторна връзка; **valenční ~a** валџнтна връзка; **vodíková ~a** водорџдна връзка; водорџден мџст; **kladná, záporná zpeťná ~a** положителна, отрицателна обратна връзка 2. *строит.* зидария; **gotická ~a** гџтичџска зидария; **holandská ~a** холандска зидария; **křížová ~a** крџстата/крџстова зидария; **mnohořádková ~a** многорџдова зидария 3. *строит.* констрџкция: **dřevěná ~a** дървена констрџкция; **střešní ~a** покривна констрџкция; **trámová ~a** гредова констрџкция 4. *текст.* сплитка, плџтка: **atlasová ~a** атлазена сплитка; **brožová ~a** сплитка брошџе; **hladká ~a** глџдка сплитка; **keprová ~a** кџпърна, сџржова сплитка; **ozdobná ~a** фигурна сплитка; **plátnová ~a** лиџта сплитка; **rypsová ~a** сплитка рџпс, рџпсова сплитка; **složitá ~a** слџжна сплитка; **suknová ~a** сџкнена сплитка; **úhlopříčná ~a** диагоџнална сплитка 5. *политгр.* подвързия: **kožená ~a** кожена подвързия; **plátěná ~a** целџтъканна подвързия; **pružná ~a** мџка подвързия; **ruční ~a** рџчна подвързия; **strojová ~a** машинна подвързия; **tuhá ~a** твърда подвързия; **umělecká ~a** худџжественна подвързия 6. *юрид.* арџст: **vyšetřovací, zajišťovací ~a** предварителен арџст; **uvalit na**

někoho ~у постава някого под а̀рест; **vzít někoho do** ~у арестувам някого; **být ve** ~ě арестуван съм; под а̀рест съм; в а̀реста съм; **propustit někoho z** ~у освободя някого от а̀рест **7. език.** конст`рукция: **infinitivní** ~а инфинитивна конст`рукция; **předložková** ~а предложна конст`рукция; **slovesná** ~а глаголна конст`рукция; **přechodníková** ~а деепричастна конст`рукция; **genitivní** ~а/~а s **genitivem** генитивна, родителна конст`рукция; конст`рукция с генитив, с родителен падеж; **vyšinutí z** ~у анаколът **8. книж. публ.** връзка, обвързаност, зависимост; взаимна връзка, взаимовръзка, взаимообвързаност, взаимозависимост; ~а **mezi plány** връзка между плановете; взаимообвързаност на плановете; **vzájemné** ~у **mezi jednotlivými rozpočty** взаимовръзки между отделни бюджети **9. спорт.** блокаж: ~а **v boxu**, **v šermu** блокаж при бокса, при фехтовката **10. разг.** конст`рукция, структура на тялото; телосложение: **mít dobrou** ~у ймам **доброто** **hřbet** **експр.** мускулест съм; само мускули съм; ймам мускули като вжѐта

vazebn|a, -у **ж. полигр.** книговѐзница

vazebn|í, -í, -í **1. електр.** свѐрзващ: ~í **fáze, kondenzátor** свѐрзваща фаза, свѐрзващ кондензатор **2. полигр.** който се отна̀ся до подвѐрзия: ~í **useň** ко̀жа за подвѐрзия **3. текст.** който се отна̀ся до сплитане: ~í **chyba** грѐшка при сплитане; ~í **technika** тѐхника на сплитане

vazebn|ý, -á, -é **1. хим.** свѐрзващ: ~ý **elektron** хим. свѐрзващ електрон **2. език.** режидонен, подчинителен; който се отна̀ся до управление, до рѐкция: ~á **složenina** слѐжна дѐма с подчинително отно̀шение между компонентите; ~é **spojení** словосъчетане с подчинителна връзка между дѐмите

vazektázi|e, -e **ж. мед.** васектázия (болестно разширение на кръвоносен съд)

vazektomi|e, -e **ж. мед.** васектомия (изрязване на кръвоносен съд)

vazelin|a, -у ж., малко остар. **vazelin, -u** **м. аптек.** вазелин: **borová** ~а бѐров вазелин

vazelin|ovat, -uji/разг. -uju **несв. (со)** рядко ма̀жа, нама̀звам (нещо) с вазелин

vazelinov|ý, -á, -é вазелинов: ~ý **olej** вазелиново ма̀сло

vázičk|a, -у ж. умал. вазичка: **filigránská** ~а филигранна вазичка

vaziv|o, -a **ср. 1. анат.** съединителна тѐкан: **podkožní** ~о подко̀жна съединителна тѐкан **2. техн.** съединителен, свѐрзващ материал

vazivov|ý, -á, -é анат. съединителен: ~á **tkáň** съединителна тѐкан

vazkost, -i **ж. 1. физ.** вискозитѐт, виско̀зност: **stupeň** ~í стѐпен на вискозитѐт **2. земед.** лѐпкавост: ~ **půdy** лѐпкавост на пѐчва

vazk|ý, -á, -é **1. физ.** виско̀зен; който е с висѐк вискозитѐт: ~á **kapalina** тѐчност с висѐк вискозитѐт **2. земед.** лѐпкав: ~á **zemina** лѐпкава пѐчва, прѐст

vaznic|e, -e **ж. 1. строит.** трѐгер; надлѐжна нѐсеща гредá; надлѐжница; ребрѐ: **hřebenová** ~е билна стѐлица **2. мор.** щѐвен

vazník, -u **м. строит.** фѐрма; нѐсеща пѐкривна конст`рукция: **střešní** ~ пѐкривна фѐрма

vaznost, -i **ж. 1. хим.** валѐнтност: ~ **chemické-ho prvku** валѐнтност на химически елемент **2. спец.** хигроскопичност: ~ **malty** строит. хигроскопичност на хоросан; ~ **mouky** хран. хигроскопичност на брашно

váz|nout, -nu **несв. 1. обикн. третол. -ne** изоста̀ва, изоста̀нал е; спи́ра, спи́рал е; не вѐрви; **разг.** не гѐ бива; хич го няма; закѐчва се, закѐчили се е: **obchod, výroba** ~не тѐрговията, производството изоста̀ва, не вѐрви; **doprava** ~не транспортът закѐснява, не вѐрви по гра̀фик, хич го няма; **hovor** **ne~ne** разговорът е непринѐден, течѐ глáдко; **v prvním poločase** ~la **souhra** спорт. през пѐрвото полуврѐме не вѐрвѐше добрѐ синхрѐнът, стикѐвката; **kde to ~ne?** кѐдѐ са се закѐчили неща̀та? **někde to ~ne** неща̀та някѐде са се закѐчили **2. (v čem)** закѐсвам, закѐсал съм (с нещо, по нещо); изоста̀вам, изоста̀нал съм (с нещо; по нещо); не ми вѐрви (с нещо; по нещо): ~nout **v textu** **role** изоста̀вам, закѐсвам с тѐкст на рѐля; **žáci ~nou v matematice** учениците изоста̀ват, закѐсват по матемáтика; учениците са изоста̀нали, закѐсали са с матемáтиката **3. (kde)** затѐвам, затѐнал съм; зася̀дам, засѐднал съм; **разг.** запѐцвам, запѐцнал съм (някѐде): **vůz ~ne v blátě** колáта е затѐнала в калтá; **lodí bezna-dějně** ~ly **na mělčině** корáбите бяха безна̀дежно засѐднали в плитчинáта; **kůstka mu ~la v krku** косттá му бѐше засѐднала в гѐрлото; **slova mu ~nou na jazyku** **прен.** дѐмите зася̀дат в гѐрлото му **4. обикн. третол. -ne** (на ѐет, по-рядко на кот) те́жй (вѐрху нещо, вѐрху някого); тѐгне, висй (над нещо, над някого) (за дѐлг и под.): **na domě ~ne hypotéka** вѐрху кѐщата те́жй ипотѐка; кѐщата е ипотѐкирана

váznut|í, -í **ср. 1. икон.** замразяване **2. техн. електр.** застѐй, спиране

vazomotorick|ý, -á, -é анат. вазомотѐрен, сѐдодвигáтелен: ~ý **nerv** вазомотѐр; вазомотѐрен, сѐдодвигáтелен нѐрв

vazoneurotický [-tu-], -á, -é **мед.** вазоневротичен

vazoneuróza, -y ж. мед. вазоневроза
vazoreceptor, -u м. анат. вазорецептор
vazotoni[e] [-ну-], -e ж. мед. вазотония; напре-
 жение на кръвоносните съдове

vážen|í, -í ср. претегляне, теглене: ~í nákladu
 претегляне, теглене на товара

vážen|ý, -á, -é 1. уважаван, почитан: ~ý člověk,
 občan уважаван, почитан човек, гражданин
 2. уважаем, почитаем: ~é dámy, ~í pánové
 а) уважаемите, почитаемите дами и господá
 б) уважаеми дами и господá (като обръ-
 щение); ~ý pan Novák, ~á paní Nováková,
 ~á rodina Nováková а) уважаемият господин
 Новак, уважаемата госпожа Новакова, по-
 читаемото семейство Новакови б) г-н Новак,
 г-жа Новакова, сем. Новакови (при адре-
 сиране) 3. претеглян, теглен: ~ý cukr насипна
 захар; ~ý průměr мат. средна претеглена ве-
 личина

váž|it, -ím неск. 1. (koho, co) претеглям, премёр-
 вам, тегля, мёря (някаго, нецо): ~it zavazadlo,
 váhu

lékárnických vážkách тегля, мёря нецо с
 аптекарски везни 2. обикн. третол. -í (jak)
 тегли, мери (някак) (за теглилка): váhy špat-
 ně ~í везнатá не è тóчна 3. (kolik) тежá (нецо):
 kolik to ~í? товá кóлко тежй? dítě ~í 10 kg
 детèто тежй 10 кг 4. (-; u koho) прен. книж.
 тежá; ймам тежест (-; пред някого): jeho slovo
 ~í неговата дýма тежй, йма тежест; učitel ~í u
 žáka учителят тежй, йма тежест пред ученика
 5. (co) претеглям, премёрвам, премислям, об-
 мислям (нецо): ~í každé slovo, než je prone-
 se претегля, обмисля всяка дýма, преди да я
 изрече 6. (koho, co) книж. претеглям, премёр-
 вам, преценявам, оценявам (някаго, нецо):
 ~it situaci претеглям, преценявам ситуация;
 ~it síly před rozhodujícím střetnutím пре-
 теглям, преценявам сили преди решаващо
 стълкновение 7. (co; co odkud) вадя (обикн.
 вода отнякъде): ~it vodu ze studny вадя водá
 пёт до някъде

váž|it si, -ím si неск. (koho, čeho) уважавам, ценя
 (някаго, нецо): ~it si rodičů уважавам родй-
 телите си; ~it si něčí důvěry ценя нечие доверие

váž|ka, -ky ж. 1. само мн. váž|ky, -ek ж. умал.
 везнички; везни: lékárnické ~y аптекарски
 везни

мёря нецо с аптекарски везни 2. зоол. водно
 кóнче (Libellula): ~ky nad vodní hladinou вод-
 ни кóнчета над повърхността на водата

vážně нар. сериозно: tvářit se ~ ймам сериозно
 изражение; situace vypadá velmi ~ положё-
 нието е много сериозно, опáсно; je ~ nemocen

тежко, сериозно е болен; brát něco ~ отнасям
 се сериозно към нецо; приëмам нецо на се-
 риозно; nikdo ho nebere ~ никой не го взема
 на сериозно; myslíte to ~? найстина ли, се-
 риозно ли го мислите? to nemyslíš ~! не го
 мислиш сериозно, найстина! myslí to s ní ~
 той йма сериозни намерения по отношение
 на нея; ~ se o něco zajímat сериозно се интере-
 свам от нецо; být do něčeho ~ zapleten
 сериозно съм заплётен, замесен съм в нецо
vážnost, -i ж. 1. сериозност: ~ situace сериоз-
 ност на положение, на ситуация; ~ choroby
 сериозност на заболяване 2. уважение, почит:
 být u někoho ve veliké ~i ползвам се с нечие
 уважение; на голяма почит съм пред някого;
 mít někoho ve ~i уважавам, почитам някого;
 požívat všeobecné ~i ползвам се с всеобщо ува-
 жение; těšit se všeobecné ~i радвам се на все-
 общо уважение; nemá zde ~ тук той/тя не è на
 почит 3. значймость, значение: připisovat ně-
 čemu ~ отдавам, приписвам значение на нецо

vážn|ý I, -á, -é 1. сериозен, съсредоточен,
 улèгнал, уравновесен: je na svůj věk příliš ~ý
 за възрасттá си е прекалено сериозен, съсре-
 доточен, замислен; ~á povaha съсредоточен
 характер 2. сериозен, строг: ~ý tón řeči се-
 риозен, строг тон на говорене 3. сериозен;
 изключително важен, критичен, опáсен, те-
 жък: ~ý problém сериозен, изключително ва-
 жен проблем; ~á situace сериозно, опáсно,
 критично положение; ~á choroba сериозно,
 опáсно, тежко заболяване 4. сериозен, ва-
 жен, значителен, голям: učinit ~é ústupky на-
 прáвя сериозни, значителни отстъпки; to mi
 dělá ~é starosti товá ми сзздáва сериозни,
 голèми грижи; to byla ~á chyba товá бèше
 сериозна, фатáлна грешка: utrpět ~ou po-
 rážku претърпя сериозно, голямо поражение;
 projevit ~ý zájem проявя сериозен, значите-
 лен интерес 5. сериозен, солиден, важен, на-
 дежден: ~ý zájemce o koupi сериозен, со-
 лиден кандидат за купуване; ~ý kandidát na
 úřad prezidenta сериозен, важен, надежден
 кандидат за президентски пост 6. сериозен,
 солиден, важен, значйм; нè повърхностен;
 уважителен: ~á vědecká práce сериозен, со-
 лиден, значйм научен трýд; odmítnout návrh
 z ~ých důvodů отхвърля йск по сериозни, по
 уважителни причини; mít ~é úmysly ймам
 сериозни намерения; mít ~ou známost ймам
 сериозна (интимна) връзка; ~á hudba класй-
 ческа, сериозна мýзика

vážn|ý II, -ého м. надзирател, отговорник при
 мёрене, при теглене; разг. кантарджия: ~ý v
 cukrovaru кантарджия в захарна фабрика

vběh|nout, -nu св. (kat) втърна се; вляза бързо, тичешком (някъде): ~**nout do dveří, do pokoje** втърна се през врата, в стая; ~**nout do cíle** вляза във финал; **dítě ~lo pod auto** детето попадна под колата
vběh|at, -ám св. (kat) втървам се; влизам бързо, тичешком (някъде): ~**at do cíle** влизам във финал
vbíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (co kat) вкарвам, набивам, наковavam, забивам, заковavam, кова (нещо някъде): ~**et kůly do země** набивам, забивам колове в земята
vbít, vbiji|razg. vbiju св. (co kat) вкарам, набия, накова, забия, закова (нещо някъде): ~**hřebíky do prkna** набия, накова, закова гвозден в дъска
vbodáv|at, -ám неск. (co do čeho, do koho; kоти co do čeho) вкарвам, набоджам, забоджам, забивам (нещо в нещо, в някого; нещо на някого в нещо): ~**at vidličku do jídla** забоджам вилица в ядене
vbod|nout, -nu св. (co do čeho, do koho; kоти co do čeho) вкарам, набода, забода, забия (нещо в нещо, в някого; нещо на някого в нещо): ~**nout jehlu** вкарам, забода, забия игла; ~**nout někomu nůž do těla** забия нож в тялото на някого
vbrzku нар. книж. скоро; за кратко време: ~ **se spřátelili** за кратко време, скоро те се сприятелиха
vcelku нар. 1. нацяло (противопол. на части, на парчета): **péct kuře** ~ пека цяло пиле; пека пилето цяло; **salám chcete ~ nebo nakrájet?** салама цял ли го искате или да ви го нарежа? салама да ви го нарежа ли или не? 2. в общи линии; общо взето; приблизително: **má ~ pravdu** в общи линии е прав; **plán byl ~ splněn** в общи линии, общо взето планът бе изпълнен 3. общо; всичко; всичко на всичко; сума сумарум: ~ **se dostavilo 50 lidí** дойдоха общо 50 души
vcít|it se, -ím св. (do koho, do čeho/v koho, v co) книж. почувствам, усетя, разбера (някого, нещо); вживя се, вляза в положението (на някого); схвана, проумя (нещо): ~**it se do utrpení druhého** почувствам, усетя страданието на другия; ~**it se do nálady písne** почувствам, усетя настроението на песен
vcít|ovat se, -uji se/razg. -uju se неск. (do koho, do čeho/v koho, v co) книж. чувствам, усещам, разбирам (някого, нещо); вживявам се, влизам в положението (на някого); схващам, проумявам (нещо)
vcuc|nout, обикн. третол. -ne св. (koho – вин.)

разг. експр. силно заинтригува, привлече, увлече; погълне (някого); направи силно впечатление (на някого): **když se na tu grafiku podíváte, tak vás to ~ne** ако се вгледате в графиката, тя направо ви поглъща
včas нар. навреме, своевременно: **přijít právě** ~ дойда точно навреме; **dokončit práci** ~ довърша работа навреме; приключи работа своевременно
včasn|ý, -á, -é своевременно, навременен: ~**á výstraha** своевременно, навременно предупреждение; ~**é splnění plánu** своевременно изпълнение на план
včela, -u ж. зоол. пчела (Apis): ~**a medonosná** зоол. медоносна пчела (Apis mellifica); ~**a dělnice** пчела-работничка; ~**a matka** пчеламатка
včelař, -e м. пчелар: **zkušený** ~ опитен пчелар
včelařen|í, -í ср. разг. пчеларство (като хоби): **věnovali ~í velkou péči** посветиха, отделиха много грижи на пчеларството
včelař|it, -ím неск. разг. гледам, отглеждам пчели; занимавам се с пчеларство; пчелар съм
včelařsk|ý, -á, -é пчеларски: ~**á kukla** пчеларска маска, мрежа; ~**ý kroužek** кръжок по пчеларство; пчеларски кръжок; ~**á škola** училище по пчеларство
včelařstv|í, -í ср. пчеларство (като професия): **zabývat se ~ím** занимавам се с пчеларство
včel|í, -í, -í пчелен: ~**í med** пчелен мед; ~**í roj** пчелен рой; ~**í královna** пчела-майка, пчеларцарница
včel|ný св. пчелин: ~**ý pilný jako ~a** трудолюбив съм като пчеличка
včelín, -a м. пчелин: **sad se ~em** овощна градина е като в пчелен кошер
včel|ník, -u м. бот. лалеманция (Dracoscephalum)
včel|ojed, -a м. зоол. осояд (Pernis)
včelst|vo, -va ср. също и събир. пчели (в един кошер); пчелен рой; пчелно семейство: **máme devět ~ev/devatero ~vo** имаме девет пчелни роя, девет пчелни кошера
včera нар. 1. вчѐра: ~ **ráno** вчѐра сутрин; ~ **večer** вчѐра вечер
to bylo ~ помня го, сякаш беше вчѐра; **zdá se, je to, jako by to bylo** ~ сякаш беше вчѐра
2. вчѐра, неотдавна: ~ **ještě dítě, dnes už mladý muž** вчѐра още дете, днес вече млад мъж

včerejšek, -ka м. 1. вчерашния ден: **za ~ek jsme udělali dost práce** през вчерашния ден свършихме доста работа 2. вчерашния ден; близо, неотдавнашно минало: **vracet se k ~ku** връщам се към близкото минало

včerejší, -í, -í 1. вчерашен: **~í noviny** вчерашен вестник ♦ **hledět ~í** търся, каквото не съм загубил; ходя като муха без глава 2. вчерашен, довчерашен, доскорошен, неотдавнашен, предишен: **~í mládež** вчерашната, довчерашната, доскорошната младеж; **~í vesnice** вчерашното, доскорошното, предишното село ♦ **nebyť ~í** разг. не съм вчерашен

včetně I нар. включително: **přečíst první až desátou kapitolu** ~ прочета от първа до десета глава включително

včetně II предлог с род. (кого, чего) включително (и) (някой, нещо); заедно с (някого, нещо); книж. включая (и) (някого, нещо): **cena ~ obalu** цена заедно с опаковката; **střední Evropa ~ České republiky** Централна Европа заедно с Чешката република, включително и Чешката република

včlenit, -ím св. (кого, со как) книж. включя (някого, нещо някъде): **~it do ústavy právo na práci** включя в конституция право на труд **včlenit se, -ím se** св. (как) книж. включя се (някъде): **~it se do společnosti** включя се в общество

včlenovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со как) книж. включвам (някого, нещо някъде): **~ovat literaturu do dějin umění** включвам литературата в историята на изкуството

včlenovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (как) включвам се (някъде): **~ovat se do kolektivu** включвам се в колектив

vdaný, -á, -é обикн. ж. -á омъжена: **~á dcera** омъжена дъщеря; **je už tři roky ~á** тя вече три години е омъжена

vdát, vdám св. (кого – вин.; кого за кого) омъжа (някого; някого за някого): **vdali ji velmi mladou** омъжиха я много млада, много малка; **vdali dceru do ciziny** омъжиха дъщеря си в чужбина

vdát se, vdám se св. (-; за кого) омъжа се (-; за някого): **vdova se už nevdala** вдовицата повече не се омъжи

vdáván|í, -í ср. омъжаване: **mít dceru na ~í** имам дъщеря за омъжаване

vdáv|at, -ám неск. (кого – вин.; кого за кого) омъжвам (някого; някого за някого): **~at sestru bez věna** омъжвам сестра си без зестра **vdáv|at se, -ám se** неск. (-; за кого) омъжвам се

(-; за някого): **~at se za cizince** омъжвам се за чужденец

vdav|ky, -ek ж. само мн., по-рядко **vdav|ky, -ků** м. само мн. омъжаване: **mít dceru na ~ky** имам дъщеря за омъжаване; **pomýšlet na ~ky** мисля за венчавка, за венчило

vděčit, -ím неск. (коти, щети за со; по-рядко со коти, щети) книж. задължен съм, признателен съм, благодарен съм (на някого, на нещо за нещо); дължа признателност, благодарност (на някого, на нещо за нещо): **~it rodičům za výchovu** признателен, задължен съм на родителите си за възпитанието си; дължа на родителите си признателност за възпитанието си; **~ím mu za vše** задължен, признателен съм му за всичко; всичко дължа на него

vděčně нар. благодарно; с благодарност, с признателност: **~ na někoho pohlédnout** благодарно, с благодарност погледна (към) някого **vděčnost, -i** ж. благодарност, признателност: **na důkaz ~i** в знак на благодарност, на признателност

vděčný, -á, -é 1. и именна форма **vděč|en, -na, -no** (коти, щети за со) благодарен, признателен, задължен (на някого, на нещо за нещо): **pacient ~ý lékaři za uzdravení** пациент, благодарен на лекар за оздравяването си; **~ý čtenář** признателен читател; **velice bych vám byl vděčen, kdyby...** ще ви бъда, ще съм ви много признателен, благодарен, ако... 2. благодарен, признателен, благодарствен: **~á slova** благодарствени думи; думи на признателност; **~ý pohled** признателен, благодарен поглед 3. благодарен, благодарен, плододен: **~é téma** благодарна, благодарна тема

vdech|nout, vdých|nout, vdych|nout, -nu св. 1. (-; со) вдъхна, вдъшам (-; нещо): **~nout čerstvý vzduch, vůni** вдъхна, вдъшам свеж въздух, аромат 2. (со коти, щети; до кого, до чего; по-рядко в со) книж. вдъхна, внуша (на някого, на нещо нещо): **~nout někomu jistotu** вдъхна на някого увереност, сигурност; **~nout někomu nápad** внуша на някого идея 3. (со; коти со) рядко експр. пошепна, прошепна (нещо; нещо на някого): **~nout někomu něco do ucha** пошепна нещо на нечие ухо 4. само **vdech|nout, -nu** (со на со, в со) книж. придам (за нещо на нещо); загатна (нещо в нещо): **sochař ~l svým postavám měkkost a něhu** скулпторът е придал на фигурите си мекота и нежност; скулпторът е загатнал във фигурите си (за) мекота и нежност **vdech|ovat, -uji/разг. -uju** неск. 1. (-; со) вдъхвам, вдъшвам (-; нещо): **~ovat plnými plícemi čistý vzduch** вдъхвам, вдъшвам с пълни

гърди чист въздух **2.** (*co komu, čemu; do koho, do čeho; по-рядко v co*) книж. вдъхвам, внушавам (на някого, на нещо нещо): **~ovat někomu sílu** вдъхвам на някого сила **3.** (*co; komu co*) рядко експр. пошепвам, прошепвам, шепна (нещо; нещо на някого): **~oval slova do mikrofonu** той шепнеше думите в микрофона **4.** (*co na co, v co*) книж. придавам (нещо на нещо); загатвам (за нещо в нещо): **sochař ~oval svým postavám měkkost a něhu** скулпторът придаваше на фигурите си мекота и нежност; скулпторът загатваше във фигурите си (за) мекота и нежност

vděk, -u м. благодарност, признателност: **dočkat se ~u** дочакам благодарност

vdoleček, -ku м. умал. „вдөлчек“, „вдөлек“; мекйца

vdolek, -ku м. „вдөлек“ (*кръгъл печен или пръжен сладкиш от втасало тесто*); мекйца: **~ky s povídky** „вдөлки“ с мармалад от сливи

vdov|a, -y жс. вдовйца: **~a po jejím bratrovi** вдовйца; **zelená ~a** експр. съпруга на много зает човек

vdov|ec, -ce м. вдовец: **~ec s několika dětmi** вдовец с няколко деца

vdoveck|ý, -á, -é който се отнася до вдовец; вдовйшки: **~á osamělost** самотност на вдовец; вдовйшка самота; **~ý stav** вдовство

vdovectv|í, -í ср. вдовство; вдовуване (*за вдовец*): **po jednoletém ~í se oženil** след едногодишно вдовуване той се ожени

vdovsk|ý, -á, -é който се отнася до вдовйца; вдовйшки: **~é šaty** вдовйшки дрехи; **~ý stav** вдовство; **~ý důchod** адм. вдовйшка пенсия

vdovstv|í, -í ср. вдовство; вдовуване (*за вдовйца и вдовец*): **nesla statečně své ~í** тя се справяше смело с вдовството си; **po jednoletém ~í se oženil** след едногодишно вдовуване той се ожени

vdychnout, vdýchnout вж. **vdechnout, vdechnout**

ve вж. **v II**

věb|a, -y жс. текст. хасе, американ

věc, -i жс. **1.** вещь, предмет, нещо: **vzácná** ~ уникална, рядка вещь; уникален предмет; **vyjmenujte ~i, které okolo sebe vidíte** избройте предметите, които виждате около себе си; **~o sobě** филос. вещи за себе си; вещи като такава **2.** факт, нещо, работа: **to je známá** ~ това е известно; това е известен факт; **hlavní ~í je, že...** главното е, че...; **smířit se se změnou** ~i примиря се с промяната на нещата; **divná** ~ странна, интересна, чудна рабо-

та; чудно нещо; **to jsou ~i!** виж ти какви **~i!**

koho před hotovou ~ поставя/поставям някого пред свършен факт; **dívat se na ~i reálně** гледам трезво на нещата, на фактите; **to na ~i nic nemění** това не променя нещата, фактите; **změnit/měnit ~i od základu** променя/променям нещата коренно, из основи; **nazvat/nazývat, pojmenovat ~i pravým jménem** нарека/наричам нещата с истинските им имена; **dočkat se na někom pěkných ~í, takových ~í** не съм очаквал такива неща от някого; **vyčkat/vyčkávat ~i příštích, očekávat ~i příští** изчакам/изчаквам, чакам какво ще покаже бъдещето **3.** предмет, тема, въпрос, проблем, дело, случай, казус: **řešit závažnou** ~ решавам важен проблем, случай, казус; **přijít ve služební ~í** дойда по служебен въпрос; **~ zásady, názoru** въпрос на принцип, на мнение; **ministerstvo zahraničních ~í** адм. министерство на външните работи (напълно) съм убеден в правотата си; **dostat se, přijít, proniknout ~i na kloub** стигна, добера се до същността на нещата; вникна в същността на нещата; **držet se ~i** придържам се към въпрос; не се отклонявам от тема; **mluvit k ~i** говоря по същество; говоря по въпрос, по тема; **považovat ~i za vyřízenou** смятам въпрос за приключен, за решен; **přejít, přistoupit k ~i** мина на въпроса; започна да говоря по същество; **plést se, míchat se, vměšovat se do cizích ~í** бъркам се, меса се, намесвам се в чужди дела, работи, проблеми; **to je hotová** ~ въпросът е решен; **~i se mají tak, že...** работите, нещата стоят така, че...; **není od ~i a)** не е излишно: **nebylo by od ~i probrat to ještě jednou** не би било излишно да поговорим за това още веднъж **б)** не е без връзка, без основание; не е неоснователно, безпочвено: **to pojmenování není tak od ~i, jak si myslíte** това название не е толкова неоснователно, колкото си мислите; **něco je od ~i** нещо няма връзка с темата, не е по темата, не е свързано с темата, излиза извън темата: **co povídáš, je od ~i** това, дето го говориш, не е по темата; това, което говориш, е извън темата **4.** дело, кауза, цел: **bojovat za dobrou, za spravedlivou** ~ боря се за справедливост

tvrdě na ~ залавям се, захващам се здраво, решително за работа; **jít tvrdě za (svou) ~i** упорито, неотклонно, безкомпромисно преследвам целта си, целите се **5.** работа, дейност, задача, задължение, нещо: **žádat od někoho nemožnou** ~ искам от някого нещо

невъзможно, невъзможното; **její ~í bylo, aby...** нейна работа, нейно задължение беше да...♦ **číslo (nějaká) práce** работата (някак); **jít na ~** залавям се, хващам се за работа; **jít (rovnu) na ~** залавям се, захващам се за работа направо, незабавно, без да мумисля; **kašlat, srát na ~** разг. вулг. плюя на тая работа; не ми пука за тая работа; **rozumět své ~i** разбирам си от работата; **po-mýšlet, myslet na poslední ~i člověka** готвя се, подготвям се да приключя земните си дела **6. обикн. мн. věci, -í ж. разг.** вещи, предмети, неща, работи (за дрехи, за бельо, за лични вещи, за багаж); **balit své ~i** опаковам си нещата; **osobní ~i** лични вещи **7. обикн. мн. věci, -í ж. разг.** неща, работи (за произведения, за изделия); **vychází stále ještě dost ~i podřadných** все още излизат доста посредствени неща (книги, произведения и под.) **8. обикн. мн. věci, -í ж. разг.** неща, работи (за ястия и под.); **vaří samé dobré ~i** (той/тя) готви, (тѐ) готвят само вкусни неща; **mít rád sladké ~i** обичам сладки неща

věcičk|a, -у ж. умал. 1. малка вещь; вещица, вещичка; нещо, мн. нещица; дреболия, дреболийка; дрънкулка, дрънкулчица; джунджурия, джунджурийка: **rozkošné ~y** прекрасни, чудесни нещица, дрънкулки **2. прен. експр., обикн. пейор. ирон.** нещо, работа, подвиг; **provedl zase pěknou ~u** той пак е извършил някакъв „подвиг“; пак се е отличил

věcně нар. 1. материално, предметно: **být ~poškozen** материално засегнат съм **2.** в съдържателно отношение; съдържателно: **~správný referát** верен по съдържание доклад **3.** по същество; делово: **~mluvit** говоря делово, по същество

věcnost, -í ж. 1. конкретност, предметност, съдържателност: **~informací** конкретност, съдържателност на информация **2.** обективност, безпристрастност: **~kritiky** обективност на критика

věcn|ý, -á, -é 1. веществен, материален, предметен: **~á škoda** материална вреда, щета; **~é výdaje** материални разходи; **~é ceny v soutěži** предметни награди в състезание; **~á odpovědnost** юрид. материална отговорност; **~á práva мн. юрид.** вещно право **2.** конкретен, предметен; който се отнася до съдържание: **~ý katalog** предметен каталог; **~á správnost textu** правилност, коректност на съдържание на текст; **~ý význam slova** език. конкретно, предметно, лексикално значение на дума **3.** делови, обективен, безпристрастен; който е по същество: **~ý rozhovor** делови разговор;

~á kritika критика по същество; **~á poznámka** белѝжка по същество; **~ý argument** аргумент по същество; **~ý styl** език. административен стил

vecp|at, -u св. (со, по-рядко koho kam) натѝпча, напѝхам, набутам (нещо, някого някъде): **~at noviny do kapsy** напѝхам вѝстник в джоба си; **~at lidi do krytu** натѝпча хора в скривалище, в бункер; **~at někomu vědomosti do hlavy, do paměti** прен. налѝя на някого знания в главата

vecp|at se, -u se св. (kam) експр. натѝпча се, напѝхам се, набутам се, намѝрдам се (някъде): **~at se do přeplněné tramvaje** натѝпча се в препълнен трамвай; **pokoušel se ~at tam, kam nepatřil** прен. той се опитваше да се напѝха, да се намѝрда, да се намѝсти там, където не му беше мястото

večer I нар. 1. вѝчер; (по) вѝчерно време: **~jsme se obvykle procházeli** вѝчер обикновѝно се разхождаме♦ **kamnapřekážka ho ~ najdeš a)** (толкова е мързелив, че) чак го мързи да глѝда б) (толкова е несамостоятелен, че) не може даже обѝвките си сам да завѝрже **2.** вечерта: **vrátil se z práce (až) ~** той си дойдѝ от работа (чак) вечерта **3. също и dnes ~** довѝчера; тази вѝчер; днѝс вѝчер: **stavte se (dnes) ~ u nás!** отбийте се довѝчера у нас!

večer II, -a м. 1. вѝчер: **dlouhé zimní ~y** дълги зимни вѝчери; **od rána do ~a** от сѝутрин до вѝчер; **~co ~** всяка вѝчер; **k ~u** прѝвечер; **dobry ~!** поздрав добѝр вѝчер! **Štědrý ~** Бѝднѝв♦ **ráno (jmenička) поговорка** ѝтрото е по-мѝдро от вечерта; **nechval dne před ~em** поговорка пѝлците се броят наѝсен **2.** вѝчер; вѝчерно тържество; вечеринка: **literární, divadelní ~** литературна, театрална вѝчер; **seznamovací ~** вѝчер за запознанство, за запознаване; **vzpomínkový ~** възпоменателна вѝчер

večerk|a I, -у ж. вѝчерна заря: **troubit ~u воен.** свѝря вѝчерна заря

večerk|a II, -у ж. разг. магазин за хранителни стоки (с работно време вечер и през почивните дни)

večern|í, -í, -í вѝчерен: **~í hodiny** вѝчерни часовѝ; **~í pořad** вѝчерно предаване; **~í kurzy** вѝчерни курсове; **~í studium** вѝчерно обучение; **~í šaty** вѝчерна, официална рѝкля

večernic|e I, -e ж. вѝчерница: **na obloze se za-třpytila ~e** на небѝто изгрѝ, засия вѝчерницата

večernic|e II, -e ж. бот. вѝчерник (Hesperis)

večerník, -u м. вѝчерен вѝстник: **redaktor ~u** редактор на вѝчерен вѝстник

večeř|e, -e ж. вѝчеря: **teplá, studená ~e** топла,

студена вечеря; **co je k ~i?** каквò йма за вечеря? **pozvat někoho na ~i** покàния някого на вечеря; **při ~i** на вечеря; по време на вечерята; **po ~i** след вечеря; **~e Páně** *рел.* Тайната вечеря **večeřet, -ím, 3. мн. -í/-ejí** *несв. (-; со)* вечерям (-; нещо): **~íme v sedm hodin** вечеряме в седем часа; **~et chléb s máslem, sýr a mléko** вечерям хляб с мàслò, сирене и мляко **večír|ek, -ku** *м.* вечеринка, вèчер: **taneční ~ek** танцова вечеринка, забàва; **maturitní ~ek** абитуриентска вèчер, абитуриентски бàл; **seznamovací ~ek** вèчер за запознàнство, за запознàване; **~ek na rozloučenou** прощàлна вèчер **večekař, -e** *м. спорт. жарг.* състезàтел по ски-скòкове в стил „ножица“ **vèčně** *нар.* вèчно, постоянно, винаги: **nic netrvá** ~ нищо не è вèчно; нищо не продължава вèчно; ~ **přichází pozdě** тòй/тjà винаги, постоянно, всè, вèчно закъснява **vèčnost, -i** *ж.* 1. вèчност: **nekonečnost a ~** безкрайност и вèчност 2. вèчност; небитие; òня свят: **odejít na ~** пресèля се във вèчността; пресèля се на òня свят; **být na ~i** на òня свят сьм; мъртв сьм 3. *разг. експр.* вèчност; много дьлго време: **trvá mu to (celou) ~** много è бавен, муден; човèк мòже да пусне кòрени, докато го дочàка; **leží to tu ~** товà се вàля тук от цяла вèчност **vèčn|ý, -á, -é** 1. вèчен, непрèходен: **~é pravdy** вèчни йстини; **~ý básník** вèчен, вèчно жив пò♦ **~ý básník** вèчни времена; завинаги; **~ý život** *рел.* вèчен, задгрòбен живòт; **~ý trest** *рел.* вèчно наказание; **~ý spánek** *рел. евфем.* вèчен сьн, покòй; **spát ~ý spánek, ~ý sen** *евфем.* спя вèчния си сьн; **uložit někoho k ~ému spánku** *евфем.* полòжа някого във вèчното му жилище; погребà някого; **dej mu pánbůh ~ou slávu, ~ou radost** бòг да го прòсти; да му дадè бòг вèчен покòй 2. вèчен, постоянен: **~ý led, sníh** вèчен лèд, сняг; **~á zeleň** вèчна зелèнина; **~é jaro** вèчна прòлет; **~é přátelství** вèчно приятелство; **~á láska** вèчна любòв; **~á tužka** *разг.* химикал, химикалка; **Vèčné město** Вèчният пò♦ **~é město** вèчнозапàлена светлина, лàмпа; **půjčit na ~ou oplátku** *ирон.* дам назаем за вèчни времена; прòстя се с нещо 3. *експр.* вèчен, непоправим, неизмèнен: **~ý dlužník** вèчен, непоправим длъжник; **se svým ~ým doutníkem v ústech** с вèчната, с неизмèнната си пурà в уста; **~ý student** *ирон.* вèчен студент; хайделбергски студент **vèd|a, -u** *ж.* наука: **přirodní ~u** природни науки; **exaktní ~u** екзàктни, тòчни науки; **společenské**

~u общèствени науки; **Akademie ~** Академия на науките; **dělat ~u** *разг.* занимавам се с наука ♦ **vědecká literatura** вèдèчнà литература; **~á** *ж.* голяма, висша наука; **kabinetní ~a, katedrová ~a** *книж. публ. обикн. пейор.* голяма, истинска наука; (прекалèно) слòжна, (прекалèно) теоретична наука; кабинетна наука; **dělat z něčeho ~u** *разг. експр.* прекалèно усложнявам, комплицирам нещо; прàва от нещо научен проблèм; **to není žádná ~a** *разг. експр.* товà не è нищо слòжно; сьвсèм прòсто е; прòсто е като гьбена чорбà; прòсто е като фасул **vědátor, -a** *м. разг. 1. обикн. ирон.* учен, специалист, познавач, експèрт: **on je náramný ~a ví si se vším rady** тòй è истински експèрт и нищо не мòже да му се опрè, от всìчко разбòра 2. *по-често пейор.* псевдоучен, лъжеучен; *разг.* измислен учен; пишман-учен **vědátorsk|ý, -á, -é** *разг. 1. обикн. ирон.* научен; кòйто се отнàся до учен, до специалист, до познавач, до експèрт: **~é zkušlosti** òпит, умèния на експèрт, на специалист 2. *по-често пейор.* псевдонаучен, лъженаучен; *разг.* кòйто се отнàся до измислен учен, до пишман-учен: **falešná ~á póza** фалшива, неискрена пòза на пишман-учен **vědec, -ce** *м.* учен: **vynikající ~ec** забележителен учен; **~ec světového jména** светòвноизвестен учен; учен сьс светòвна слàва; учен от светòвен формàт **vědecko-fantastick|ý [-tu-], -á, -é** *лит.* научно-фантастичен: **~á literatura** научнофантастична литература **vědeckopopularizačn|í, -í, -í** научнопопулярен, научнопопуляризаторски: **~í činnost** научнопопуляризатора дèйност **vědecko-technick|ý [-ny-], -á, -é** научно-технически: **~ý rozvoj** научно-технически развòй **vědecky** *нар.* научно; в научно отнòшение: **~ vyřešená otázka** научно решèн въпрòс **vědeck|ý, -á, -é** научен: **~á rada** научен съвет; **~ý pracovník** научен работник; учен; **~á hodnost** научна стèпен; **~ý titul** научно звàние; научна стèпен, титла; **~ý ústav** научен институт; **~ý důkaz** научно доказàтелство; **~á metoda** научен мètòд **vědečtin|a, -u** *ж. шегов.* езикът на учените: **co vědci doopravdy dělají, se neví, mluví totiž a píšou ~ou** не сè знàе каквò в действителност прàвят учените, тьй като тè гòворят и пишат на някакъв сьвòй си език **veden|í, -í** *сп.* 1. *снец.* линия, проводник, инсталация: **silové ~í** силова линия; **kabelové ~í** кабелна линия; **telegrafní ~í** телеграфна линия; **trolejové ~í** тролèен елèктропровод; тролèйна

vědm|a, -y *ж. книж.* вѣщица
vědn|í, -í *научен:* ~í **obor** научна дисциплина
vědomě *нар.* съзнателно, предназначено: ~ **lhát** лъжа предназначено, съзнателно
vědom|í, -í *ср.* **1.** съзнание: ~í **je psychický stav člověka** съзнанието е психично състояние на човека; **individuální, společenské** ~í *фило.* индивидуално/обществено съзнание
přijasném, při plném ~í в пълно, в ясно съзнание; **nabýt ~í; přijít k ~í** дойда в съзнание; **být při ~í** в съзнание съм; **být bez ~í** не съм в съзнание; в безсъзнание съм; в несвѣст съм; **ztratit, pozbyt ~í; zůstat bez ~í** загубя съзнание; припадна; **přivést někoho k ~í** възвърна, доведя някого (обратно) в съзнание; свестя някого; **být při jasném, při plném** ~í в пълно, в ясно съзнание съм; напълно, ясно осъзнавам всичко
2. (čeho) чувство, съзнание, знание (*за нещо*); осъзнаване (*на нещо*): ~í **odpovědnosti, viny, nebezpečí** чувство, съзнание за отговорност, за вина, за опасност; ~í **vlastní důstojnosti** чувство за собственост
blbě блажено съзнание; **podle (mého) nejlepšího ~í a svědomí a)** по съвест **б)** най-добро съвестно; **s mým ~ím** с моё знание; **bez mého ~í** без моё знание; зад гърба ми; **dát někomu něco na ~í** уведомя, известя някого за нещо; доведя нещо до знанието на някого; **dostat něco na ~í** уведомен, известен съм за нещо; нещо е доведено до знанието ми; **udělat něco s (tím) ~ím, že...** извърша нещо със съзнанието, че...; **udělat něco s ~ím někoho** извърша нещо със знанието на някого; **udělat něco bez ~í někoho** извърша нещо без знанието на някого; **brát něco, někoho na ~í a)** приемам, вземам нещо за сведение **б)** забелязвам нещо, някого; обръщам внимание на нещо, на някого; **smířit se s ~ím, že...** примиря се със знанието, че...; с факта, че...; **mít, chovat někoho v dobrém** ~í помня някого, спомням си (за) някого с най-добри чувства
3. съзнание, самосъзнание; осъзнаване, самоосъзнаване: **národní** ~í национално самосъзнание; **třídní** ~í класово съзнание; класово осъзнаване
vědomost, -í *ж.* **1.** по-често *мн.* **vědomost|i, -í** знания, познания: **prohloubené, značné, průměrné** ~í задълбочени, значителни, посредствени
uměně умѣ, бива ме добре да продам знанията си; събирам дивиденди от знанията си; **získat, nabýt** ~í добия, придобия знания, познания; **prohloubit** ~í задълбоча знания, познания; **mít** ~í ймам, притежавам знания, познания; зная/знам; **dát, poskytnout někomu** ~í дам, предоставя на някого знания
2. *малко остар.* съзна-

невание/набаване
дѣ
někomu něco na ~ уведомя, известя някого за нещо; доведя нещо до знанието на някого; **vzít něco na** ~ взема нещо за сведение; запозна се с нещо; съобрази се с нещо
vědom|ý, -á, -é **1.** съзнателен; осъзнаван; обмислен; предназначен; умислен, предумислен: ~ý **čin** съзнателна, предназначена постъпка; предназначено деяние; ~é **klamání veřejnosti** съзнателно, умислено заблуждаване на обществеността; ~á **nedbalost** *юрид.* предназначено, умислено нехайство
2. съзнателен; осъзнат; осъзнаващ; предназначен: ~ý **účastník zločinu** съзнателен, предназначен участник в престъпение
блѣ
plně ~ (ý) напълно осъзнавам нещо; давам си точна сметка за нещо
vedouc|í I, -í, -í **1.** главен, ръководен, завеждащ: ~í **redaktor** главен редактор; ~í **pracovník** ръководен служител; ~í **organ** ръководен орган; ~í **úloha** ръководна роля
2. водещ: **matka** ~í **dítě za ruku** майка, водеща детето си за ръка; **dát ~í branku** *спорт.* вкарам водещ гол
vedouc|í II, -ího *м.* началник, ръководител, завеждащ, управител, бригадир, отговорник; *разг. жарг.* шеф, началство: ~í **výrobu** началник на производство; ~í **poštovního úřadu** началник на пощенска станция; ~í **katedry** ръководител на катедра; завеждащ катедра; ~í **kroužku** ръководител на кръжок; ~í **prodejny, hotelu** управител на магазин, на хотел; ~í **pracovní skupiny** бригадир на работна бригада; ~í **skupiny** отговорник на група; групов отговорник; **mluvit s ~ím** говоря с началника, *разг. жарг.* с шефа, с началството
vedouc|í III, -í *ж.* началник/*разг.* началничка, ръководителка, завеждаща, управителка, бригадирка, отговорник/отговорничка; *разг. жарг.* шефка, началство (*за жена*): **mluvit s** ~í говоря с началничката, с шефката, с началството
vedro I *нар. предикативно* горещо, жѣкко: **dnes je** ~ днес е горещо
vedr|o II, -a *ср.* горещина, жѣга, зной, пек: **úmorné polední** ~о изтощителна, изнурителна обедна жѣга, горещина; **za největšího** ~а в най-голямата жѣга; в най-голѣмия пек
vědr|o, -a *ср.* ведрѣ: ~о **vody** ведрѣ вода
vegan, -a *м.* абсолютен, пълнен вегетарианец: ~ **odmítá všechny produkty živočišného původu, včetně například mléka a medu** абсолютен, пълният вегетарианец отказва, отхвърля всички продукти от животински произход, включително, например, млякото и меда

vegank|a, -y ж. абсолютна, пълна вегетарианка
veganský нар. вегетариански; като абсолютен, като пълнен вегетарианец
vegansk|ý, -á, -é вегетариански; който се отнася до абсолютен, до пълнен вегетарианец
veganstv|í, -í ср. абсолютно, пълно вегетарианство: **zdravotně nejnebezpečnější odrůdou vegetariánství je** ~í най-опасна за здравето разновидност на вегетарианството е абсолютното, пълното вегетарианство
vegetac|e, -e ж. 1. бот. флора; растителност: **tropická, alpská, lesní** ~e тропическа, алпийска, горска растителност, флора 2. бот. град. вегетация, растѣж; вегетационен период: **v době** ~e в периода на растѣж, на вегетация; през вегетационния период; **sněženka má krátkou** ~í кокичето има кратка вегетация, кратък вегетационен период 3. мед. вегетация; тъкани разраствания
vegetačn|í, -í спец. вегетационен, растителен: ~í období бот. град. вегетационен период; ~í kryt бот. растителна покривка; ~í pásmo геогр. растителен пояс
vegetarián, -a м. вегетарианец: **přísný** ~ пълнен, абсолютен вегетарианец
vegetarianism|us, **vegetarianism|us** [-zm-], -u м. спец. вегетарианство
vegetariánk|a, -y ж. вегетарианка: **důsledná** ~á последователна вегетарианка
vegetariánsk|ý, -á, -é вегетариански: ~á strava вегетарианска храна
vegetárn|a, **vegetárk|a**, -y ж. разг. вегетариански ресторант, вегетарианска закусвалня
vegetativn|í, -í, -í спец. вегетативен: ~í rozmnožování биол. вегетативно размножаване; ~í ústrojí (rostlin) бот. вегетативни органи (на растения); ~í nervstvo анат. вегетативна нервна система
vegetovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. книж. спец. вегетирам; раста: **většina rostlin začíná ~ovat na jaře** повечето растения започват вегетационния си период през пролетта 2. разг. вегетирам, живуркам, животувам; вода жалко съществуване; карам я криво-ляво, как да е: **mnozí ~ovali z podpor** мнозина вóдеха жалко съществуване от помощи, караха я криво-ляво с помощи; **organizace ~ovala** организацията вегетираше, западаше
vehemenc|e, -e ж. книж. сила, енергичност, решителност, категоричност, настойчивост, настоятелност: **protestovat se vši** ~í протестирам с цялата си решителност, по най-категоричен начин
vehementně нар. книж. силно, енергично, решително, категорично, настойчиво, настоя-

телно: **protestovat** ~ протестирам енергично, настоятелно

vehementn|í, -í, -í книж. силен, енергичен, решителен, категоричен, настойчив, настоятелен: ~í povaha настойчив характер

vehikl, -u м. 1. малко остар. превозно средство; возило 2. разг. експр. пейор. таратайка, брийка; раздрънкано превозно средство: **otlučený** ~ очукана таратайка; **vytáhnout ze skladiště kolo**, **vysloužilý** ~ извадя от склад старо раздрънкано колелó

věhlas, -u м. книж. прочúтость, известност, слава: ~ **českého piva, české kuchyně** славата на чешката бира, на чешката кухня

věhlasn|ý, -á, -é книж. прочúт, известен, прославен, славен: ~ý **učenec, spisovatel** извѣстен, прочúт, прославен учен, писател

vehnat, **vženu**/по-рядко **veženu** св. 1. (koho, co kam) вкарам (някого, нещо някъде) с гонене, с подгонване: ~ **ovce do ohrady, dobytěk na dvůr** вкарам овце в кошара, добитък в двóр

♦ **~někoho do úzkých** задънена улица; ~ **někoho do úzkých** поставя някого натясно 2. (co do čeho; komu co do čeho, kam) рядко вкарам, забия, забодá (нещо в нещо; на някого нещо в нещо, някъде): ~ **do boků koně bodce ostruh** забия в хълбоците на кон върховé на шпóри 3. (koho – вин. do čeho) експр. вкарам (някого в нещо, някъде); докарам (на някого нещо); накарам, принудя, застава (някого да направи нещо): ~ **lid do války** вкарам народ във война; ~ **někoho do těžké situace** вкарам някого в трудно положение; ~ **dceru do vdávání** принудя дъщеря **~někoho do vdávání** вкарам някого в бяля; докарам на някого бяля на главата

vehnat se, **vženu se**/по-рядко **veženu se** св. (kam; do čeho) нахлúя, нахълтам, разг. изсипя се (някъде; в нещо): **hudebníci se vehnali na scénu** музикантите се изсипаха, нахлúха на сцената; **koně se vehnali do dvora** конете нахлúха в двóра; **krev se mu vehnala do hlavy, do obličeje** кръвта нахлú в главата му; лицето му почервеня от нахлúлата кръв

věch|et, -tu м. 1. стиска, хватка, ръкойка, снóпче: ~**et slámy, sena** стиска слáма, сенó; ~**et obilí** рúкá♦ **~et** бúдúчúжúцв съм; кожа и кóсти съм; слáб, сúх съм като чýроз 2. рядко експр. съсúхрен човѣк; експр. торба кокали; чýроз

vehtr, -a м. остар. разг. кантонѣр

vehtrovn|a, -y ж. остар. разг. кантóн

vehtrovsk|ý, -á, -é остар. разг. кантонѣрски: ~ý **domek** кантóн

věk, **-u** *м.* **1.** възраст: **člověk v nejlepším** ~ **u** човек в най-добрата възраст; **předškolní, školní** ~ прѣдучилищна, училищна възраст; **mužný** ~ зряла възраст; **třetí** ~ трѣта възраст; **na svůj** ~ за възрастта си; **v útlém** ~ **u** в ранна възраст; **pro pokročilý** ~ поради напреднала възраст; **zemřel ve vysokém** ~ **u** той почина на преклонна възраст; **dosáhnout** ~ **u** **padesátí let** навърша петдесетгодишна възраст; **postproduktivní** ~ *спец.* непроизводителна, пенсионна възраст **2.** (напреднала) възраст; старост: **ruka třesoucí se** ~ **em** трясяща се от старост, старостна ♦ **průvážková** *говорка* старост-нерадост; за старост лек, църняма **3.** (продължително) време: **spona pera** ~ **em** **zrezavěla** ресорната скоба бе рждясала от времето **4.** *книж.* живот: **dlouhý je** ~ **stromů i lidí** дълъг е животът и на дърветата, и на хората **5.** *книж.* век, столѣтие: **dítě dvacátého** ~ **u** дете на два̀йсети век **6.** време, епо̀ха, век: ~ **Husův** времето, епо̀хата на Ян Хус; **starý, střední, nový** ~ античност, средновековие, ново време; **atomový** ~ атомен век; **zlatý** ~ **poezie** златен век на поезията **7.** *често мн.* **věk|y, -ů** (много дълго) време; времена; векове: **od nepamětných** ~ **ů** открай време; от незапомнено време/от незапомнени времена; **vzdorovat** ~ **im** ~ **na** ~ **y věků(v)** завинаги, вечно; за вечни времена; *книж.* во веки веков; **usnout na** ~ **y евфем.** заспя завинаги; заспя вечния си сън

vekl|a, -y *ж.* **1.** франзѣла: **nakrájet** ~ **u na plátky** нарежа франзѣла на филийки **2.** самун/сомун: ~ **a chleba** самун хляб

věkově *нар.* възрaстово; по възраст; по години, на години: ~ **nejmladší zaměstnanec** най-младият по възраст служител

věkovit|ý, -á, -é вековен, столѣтен: ~ **á zkušenost** вековен опит; опит от векове насам; ~ **ý dub** столѣтен, вековен дъб

věkov|ý, -á, -é възрастов; който се отнася до възраст: ~ **á hranice** възрастова граница; ~ **ý rozdíl** разлика във възрастта; ~ **á kategorie** възрастова категория

veksl, -u *м. разг. 1. остар. разг.* полица, *остар.* вексел **2.** чейндж, незаконна търговия: **vydělávat si, živit se** ~ **em** печѣля, припечѣлвам, издържам се с чейндж, с незаконна търговия

vekslác|t|v|í, -í *ср. разг.* чейндж, чейнджаджийство: ~ **í vynáší dost** чейнджът, чейнджаджийството е доста доходна работа

vekslác|k|ý, -á, -é *разг.* чейнджаджийски: ~ **é klanu** чейнджаджийски кланове, групировки

vekslác|k|a, -y *ж. разг.* чейнджаджийка

vekslák, -a *м. разг.* чейнджаджия: **stát se** ~ **em**

стана чейнджаджия; **gangy** ~ **ů** чейнджаджийски банди, групировки

vekslován|í, -í *ср. разг.* чейндж: **vydělávat si** ~ **ím** печѣля, припечѣлвам, прехранвам се от чейндж

veksl|ovat, -uji| *разг. -uju* *несв. (co, koho; -)* *разг.* чейнджа (*нещо, някого; -*): ~ **ovat peníze** чейнджа пари; ~ **ovat na ulicích, v průchodech** чейнджа, извършвам чейндж по улици, в пасажии

vektor, -u *м. мат. физ.* вектор: **bázový** ~ базисен вектор; **invariantní** ~ инвариантен вектор; **jednotkový** ~ единичен вектор; **klouzavý** ~ плъзгащ вектор; **náhodný** ~ случаен вектор; **normální** ~ нормален вектор; **nulový** ~ нулев вектор; **ortogonální** ~ ортогонален вектор; **posuvný** ~ подвижен вектор; ~ **stavu** вектор на състоянието; **volný** ~ свободен вектор; **výstupní** ~ вектор на изхода

velárn|í, -í, -í *език.* веларен; меконѣбен, задноезичен: ~ **í souhláska** веларен, задноезичен съгласен звук

velbloud, -a *м. 1. зоол.* камѣла (*Camelus*): ~ **jednohrbý** едногърба камѣла; дромедар (*Camelus dromedarius*); ~ **dvouhrbý** двугърба камѣла (*Camelus bactrianus*); **karavana** ~ **ů v** **plávaní** ♦ **komára** ~ **a** права от мухата слон; **spíše projde** ~ **uchem jehly, než...** *библ.* по-скоро камѣла ще мине през иглени уши, отколкото...; по-скоро волът ще се отѣли, отколкото... **2.** мъжка камѣла: **je to** ~, **nikoli velbloudice** това е мъжка, а не женска камѣла

velbloudář, -e *м.* камѣлар

velbloud|ě, -ěte *ср.* камѣлче

velbloud|í, -í, -í камѣлски: ~ **í vlna** камѣлска вълна; **pokrývka z** ~ **í srsti** завивка, кувертиора от камѣлска козина

velbloudice, -e *ж.* женска камѣла

veleb|it, -ím *несв. (koho, co)* **1.** *книж.* възхвалявам/възхвалям, величяя, възвеличявам, възславям, прославям, славословя, венцеслава (*някого, нещо*): ~ **it Boha** възхвалявам, прославям Бог **2.** *експр.* превъзнасям (*някого, нещо*): ~ **it básníka** превъзнасям поет; ~ **it něčí činy** превъзнасям нечий дела; ~ **it něčí úspěch (do nebe)** превъзнасям нечий успех (до небесата, до облаците)

velebně *нар.* *малко книж.* величествено, величаво

velební|č|ek, -a *м. разг.* свещеник; (дядо) поп: **políbit ruku** ~ **kovi** целуна ръка на свещеник, на дядо поп

velebnost, -i *ж. книж.* величие, величественост, величавост: ~ **Vyšehradu** величието, величествеността на Вишеград

velebn|ý, -á, -é *книж. 1.* преподобен, досто-

- почтѣн: ~**ý pán** преподобен отѣц; духовно лицѣ; свещѣник; ~**ý pane!** *обръщение* преподобни отче! Ваше преподобие! Ваше преосвещѣнство! ~**á matka** преподобна мѣйка; игуменка; ~**á sestra** монахиня **2.** величествен, величав: ~**ý Vyšehrad** величественият Вишеград
- velectěn|ý, -á, -é** *малко остар.* многоуважаем, дълбокоуважаем: ~**ý pane!** *обръщение* многоуважаеми господине!
- veledíl|o, -a** *ср.* велико произведѣние; шедьовър: **bánské, malířské** ~**o** поетичен, художествен шедьовър
- veleho|ry, -r** *ж. само мн.* висока планина (*от алтмийски tun*): **vrcholy** ~**r pokryté ledovci** покрити с ледници високопланински върхове; **vyjmenujte troje** ~**ry** посочете три високи планини
- velehorsk|ý, -á, -é** високопланински: ~**á příroda** високопланинска природа
- velehrám, -u** *м. книж.* катедрала: ~ **svatého Víta na Hradčanech** катедралата „Св. Вит“ в Храдчани
- veleještě|r, -ra** *м.* динозавър: ~**ři зоол.** динозаври (*Dinosauria*)
- velejmén|o, -a** *ср. експр.* авторитѣт, капацитѣт; голямо име: ~**a v ekonomice opravdu nemáme** ние найстина нямаме големи имена в икономиката
- velekněz, -e** **м. 1.** *црк.* архиерей **2.** върховен жрец; първосвещѣник: **egyptští velekněží** египетски върховни жреци
- velekýč, -e** *м. експр.* абсолютен, пълнен кич: **nerudná stánkařka na mostě prodává** ~**e** навъсена, нелюбозна продавачка продава на сергията на моста абсолютен кич
- velelacin|ý, -á, -é** изключително ѣвтин; *разг.* страшно, ѣдски ѣвтин: ~**é knihy** изключително ѣвтини книги
- velelustrac|e, -e** *ж. експр.* суперлустрация, изключително щѣтелна лустрация: **jaképak lustrace, ~e by měly být!** лустрации ли – нѣ лустрации, ами суперлустрации трябва да има!
- velenemrav|a, -u** *м. експр.* гнѣсен, гѣден, отвратителен мръсник, безсрамник: **toho ~u mají zavřít, až zčerná!** тоя гнѣсен мръсник трябва да изгниѣ в затвора!
- velení|í, -í** *ср. 1.* (*nad čím*) командване (*на нещо*): **ujmout se ~í, převzít ~í nad armádou** поема командване на армия **2.** военно управление; командване; комендатура: **rozkaz vrchního ~í armády** заповѣд на главното командване на армия
- veleop, -a** *м.* човекоподобна меймуна
- velepyt|el, -le** *м. експр.* грамаднска, огрѣмна чанта, торба
- vel|et, -ím** *несв. 1.* (~; *čemu*) командвам (~; *нещо*): ~**et pluku** командвам полк **2.** (*koti; kоти k čemu*) заповѣдвам, нареждам (*на някого нещо*); давам заповѣд, нареждане (*на някого за нещо*): ~**et vojsku k útoku** давам заповѣд на войска за атака; заповѣдвам на войска да атакува; ~**et k odpočinku** нареждам ~~покой~~ **již**
- jak zákon** ~**í** *книж.* постъпвам както законът повелява, както е рѣдно
- veletoč, -e** *м. физкулт.* пълно превъртане, преобръщане (*на уред*), *жарг.* „слѣнце“
- veletok, -u** *м.* голяма река: **vyjmenovat ~y v Evropě** изброя голѣмите реки в Европа
- veletrh, -u** *м.* панаир; изложѣние: **mezinárodní** ~ международен панаир; светѣвно изложѣние; **vzorkový** ~ мѣстрен панаир
- veletržn|í, -í, -í** панаирен: ~**í město** панаирен град; ~**í palác** панаирна палата; ~**í stánek** панаирен павилион
- veletuc|et, -tu** *м.* дузина дузини; дванѣсет дузини
- velevážen|ý, -á, -é** *малко остар.* многоуважаем, дълбокоуважаем: ~**ý pane!** *обръщение* многоуважаеми господине!
- velezem|ě, velezem, -ě** *ж. експр. ирон.* суперсила, велика страна: **zdědili po otci lásku k socialistické ~i na východě** тѣ бѣха наследили от баща си любовта към социалистическата суперсила на изток
- velezrad|a, -u** *ж.* държавна измяна: **byl odsouzen za ~u** той бѣше осъден за държавна измяна
- velezárad|e, -e** *м.* държавен измѣнник; национален предѣтел; измѣнник на родината: **odsoudit ~e** осъдя измѣнник на родината
- velezáradně** *нар.* държавноизмѣннически; измѣннически, предѣтелски; като държавен измѣнник: ~ **jednat** постъпвам като държавен измѣнник
- velezáradn|ý, -á, -é** държавноизмѣннически; измѣннически, предѣтелски; който се отнася до държавна измяна: ~**á skupina** група, извършваща държавна измяна; ~**ý soudní proces** съдебен процес за държавна измяна
- velice** *нар. малко книж.* много, твърде, изключително: ~ **důležitá záležitost** много, изключително важна работа; ~ **litovat** много съжалявам; ~ **často** твърде често
- velíc|í, -í, -í** командващ: ~**í důstojník** командващ офицер
- veličenstv|o, -a** *ср. 1.* величество (*titula*): **Vaše Veličenstvo!** *обръщение* Ваше Величество! **Jeho královské Veličenstvo** Негово Кралско

Величество **2.** *малко остар. експр.* величество; владетел, суверен: **urážka** ~а обида на величество, на владетел

veličin|a, -у *ж.* **1.** *мат. физ.* величина: **známá**, **neznámá** ~а известна, неизвестна величина; **periodická** ~а периодична величина; **skalární** ~а скалярна величина; **srovnatelná** ~а съпоставна величина; **základní** ~а основна величина **2.** *експр.* величина, капацитет, величие; важна личност, особа; *разг. експр.* важна клетка: ~а **v umění** величие в изкуството; ~а **ve vědě** капацитет в науката; **stát se uznávanou** ~ou стана общопризнат капацитет; **odbyta** ~а бивше, мъртво величие

velikán, -а *м. книж.* **1.** *рядко* великан, исполин, гигант; огромен човек: **dveřmi vcházel pravý** ~ през вратата влизаше истински великан, исполин **2.** великан, исполин, гигант, колос; огромен предмет: **temena horských** ~ů била на планински великани, колоси **3.** великан, исполин, колос; велик, славен човек: **národ hrdý na své** ~у горд с исполините си, с колосите си народ

velikánský, -á, -é *експр.* огромен, грамаден, значителен, великански, исполински, гигантски, колосален: **to je** ~é **nedorozumění** това е огромно, колосално недоразумение; **udělat někomu** ~ou **radost** доставя на някого огромна радост

velikáš, -е *м. рядко книж.* грандоман, мегаломан; маниак на тема собствено величие: **nenapravitelný** ~ непоправим грандоман

velikášsky *нар. книж.* грандомански, мегаломански; самомнително; високомерно, надмънно: ~ **se nadřazovat** налагам се грандомански

velikášský, -á, -é *книж.* грандомански, мегаломански; самомнителен; високомерен, надмънен: ~á **politika** грандоманска политика

velikášství, -í *ср. книж.* грандоманство, грандомания, мегаломания; мания за величие; самомнителност; високомерие, надмънност, *неопр.* грандоманщина: **člověk stížený** ~ím човек, страдащ от мания за величие

Velikonoce, *рядко Velkonoce*, -с *ж. само мн.* Великден: **o** ~ích **se barví vejce** на Великден се боядисват яйца ♦ **zelenánoce-bíle-likonoce** *поговорка* Кòледа без сняг – Великден със сняг

velikonoční, *рядко velkonoční*, -í, -í великденски: ~í **svátku** великденски празници; **Boží hod** ~í *църк.* Светлата неделя; **Pondělí** ~í *църк.* Светлият понеделник; ~í **pomlázka** великденска „помлазка“ (**а**) *великденска сурвачка* (**б**) *великденско сурвакане*; ~í **hry** *лит.* пасхални мистерии

velikost, *рядко velikost*, -i *ж.* **1.** (*čeho*) големина,

обширност, просторност, необятност (*на нещо*): ~ **vesmíru, moře** необятност на космоса, на морето **2.** (-; *čeho*) големина, величина, размер, *спец. и* едрин (*на нещо*): ~ **prádlá** размер на бельо; **v různých** ~ech в различни големина, размери; **v životní** ~i в естествена големина; в естествен размер, ръст; **postavíme se podle** ~i строим се по големина, по височина; ~ **úhlu** *геом.* големина на ъгъл; ~ **částic** *физ. хим.* големина на частици; ~ **kusů** *минно* едрин на късове **3.** (*čeho*) големина, размер, количество (*на нещо*): ~ **odměny** размер на възнаграждение; ~ **stáda** големина, многобройност на стадо **4.** (*čeho, по-рядко koho*) значимост, важност, величие (*на нещо, на някого*): ~ **chvíle** важност, величие на момент; ~ **ztráty** важност, значимост на загуба; ~ **myšlenky** значимост на идея; ~ **básníka** значимост на поет; ~ **duševní síly** величие на душевна сила **5.** (*čeho*) големина, величина, сила, интензивност (*на нещо*): ~ **mateřské lásky** сила на майчината любов; ~ **rychlosti** *физ.* големина на скорост; ~ **tření** *физ.* сила на триене; **hvězdná** ~ *астр.* звездна величина

velikostní, *рядко velikostní*, -í, -í който се отнася до големина, до величина, до размер: ~í **rozdíl** разлика в големината

veliký *вж. velký*

velitel, -е *м. 1. воен.* командир, командващ, комендант, военачалник: ~ **čety** взводен командир; ~ **praporu** батальонен командир; ~ **pluku** командир на полк; ~ **armády** командващ армия; ~ **pevnosti** комендант на крепост; ~ **posádky** комендант; командир на гарнизон **2.** *книж. рядко* командир, началник, господар, повелител, водач: ~ **situace** господар на положението; ~ **svého lidu** повелител, водач на своя народ; **choť bojující se svým** ~em *шегов.* съпруга, воюваща със своя повелител

velitelský, -á, -é **1. воен.** командирски, комендантски; команден: ~á **pravomoc** командирски правомощия; ~ý **sbor** команден, офицерски състав; ~á **funkce** командна функция; ~é **stanoviště** команден пункт **2.** повелителен, заповеднически, властен: ~ý **tón** повелителен, заповеднически тон; ~ý **hlas, pohled** властен глас, поглед

velitelství, -í *ср.* военно управление; командване; комендатура: ~í **armády** командване на армия; **vrchní** ~í главно командване

velká, -é *ж. църк.* голяма литургия: **jít do kostela** **na** ~ou отивам в църквата на голяма литургия

velkobankovnictví, -í *ср.* крупно банково дело; макробанкерство: **prosadit se na poli** ~í **mo- hou jen silné finanční domy** да пробият, да

се наложат в областта на крупното банково дело могат само силни финансови къщи

velkoburžoazi|e, -e *ж.* едра буржоазия: **průmyslová ~e** едра промишлена буржоазия

velko|důl, -dolu *м.* (голяма) мина, (голям) рудник

velkodušně *нар.* великодúшно: ~ **slíbit** обещава великодúшно

velkodušnost, -i *ж.* великодúшие: **vzácná** ~ рядко срещано великодúшие

velkodušný, -á, -é великодúшен: ~ **ý slib** великодúшно обещаение

velkofilm, -u *м.* мегafilм; филмова мегaproдúкция: **historický** ~ исторически мегafilм

velkoformátový, -á, -é който е в голям формат: ~ **é umělecké publikace** художествени издания в голям формат

velkohubě *нар.* *пейор.* бомбастично, шúмно; ангрò, на едро: **mluvit, slibovat** ~ говоря, обещавам на едро; говоря големи приказки, давам големи обещаения

velkohubý, -á, -é *пейор.* шúмен, бомбастичен; който говори на едро, ангрò: ~ **á hesla** шúмни, бомбастични лóзунги; ~ **ý tlachal** шúмен, говорещ на едро празнодúмец

velkokapítal, -u *м.* едър капитал: **průmyslový** ~ промишлен едър капитал

velkokapitalista, -y *м.* едър капиталист

velkokapítalový, -á, -é който се отнася до едър капитал, до макрокапитал

velkokníž|e, -ete *м., мн.* **velkokníž|ata, -at** *ср.* *истор.* велик княз: **pluk ~ete Konstantina** полкът на великия княз Константин

velkoklub, -u *м.* голям футбол клуб; футбол клуб; **na české poměry je Slavia** ~ за чешките мащаби „Славия“ е голям футбол клуб

velkolepě *нар.* **1.** великолéпно, превъзходно, прекрасно, чудесно: **palác vypadá** ~ дворецът изглéжда великолéпно **2.** великолéпно, величествено, грандиòзно

velkolepý, -á, -é **1.** великолéпен, превъзходен, прекрасен, чудесен: ~ **ý palác** великолéпен дворец; ~ **á příroda** великолéпна, прекрасна природа; ~ **ý výhled** великолéпен, чудесен изглед **2.** великолéпен, величествен, внушителен, грандиòзен: ~ **é plány** грандиòзни плáнове; ~ **é dílo** грандиòзно, внушително творчество

velkoletišť, -ě *ср.* голямо летище; мегалетище: **výstavba nového ~ě** строеж на ново мегалетище

velkolistý, -á, -é *бот.* зemed. едролíстен

velkoměsto, -a *ср.* голям град; мегapòлис: **ruch ~a** оживеност на голям град

velkoměstský, -á, -é който се отнася до голям град, до мегapòлис; мегapòлисен: ~ **ý život** живòтът в голéмия град

velkomocenský *вж.* **velmocenský**

velkomoravský, -á, -é *истор.* великоморавски: ~ **ý kníže** великоморавски княз; **Velkomoravská říše** Великоморавската държава

velkomožný, -á, -é *рядко книж., често пейор.* всемогъщ, високопоставен, влиятелен: ~ **ý pán** всемогъщ, високопоставен, влиятелен господар

velkomyslně *нар.* великодúшно, благородно, щёдро; кавалёрски, джéнтълменски: ~ **povolit** позволява великодúшно

velkomyslnost, -i *ж.* великодúшие, благородство, щёдрост; кавалёрство, джéнтълменство: **vzácná** ~ рядко срещано великодúшие

velkomyslný, -á, -é великодúшен, благороден, щёдър; кавалёрски, джéнтълменски: ~ **ý dárcе** великодúшен, щёдър дарител; ~ **á pomoc** великодúшна, щёдра пòмощ

Velkonoce, velkonoční *вж.* **Velikonoce, velikonoční**

velkoobchod, -u *м.* търговия на едро: ~ **vázne** търговията на едро едвám крèта, не върви

velkoobchodní, -í, -í който се отнася до търговията на едро: ~ **í ceny** ценí на едро

velkoobchodnický, -á, -é който се отнася до търговец на едро: ~ **é zisky** печалби на търговци на едро; големи печалби

velkoobchodník, -a *м.* търговец на едро; едър, крупен търговец: ~ **s kávou** крупен търговец на кафè; търговец на кафè на едро

velkoobrazovkový, -á, -é който има голям екран, голям кинескòп: ~ **ý monitor** монитор с голям екран

velkoodběratel, -e *м.* голям, крупен потребител, консуматор, абонат; потребител, консуматор на едро: ~ **elektrické energie** голям потребител, консуматор на електрическа енергия

velkoodběratelský, -á, -é който се отнася до голям, до крупен потребител, консуматор, абонат: ~ **á zařízení** съоръжения на голям потребител, консуматор

velkopansky *нар.* (по) господарски; като господар: **žít** ~ живèя като господар

velkopanský, -á, -é господарски: ~ **é způsoby** господарски маниèри; ~ **á nadutost** господарско високомèрие

velkopekárna, -y *ж.* хлебозавòд

velkoplodý, -á, -é *зemed.* едроплòден: ~ **é jahody** едроплòдни ягоди

velkoplošný, -á, -é който има голяма плòщ; широкоплòщен: ~ **é reklamní tabule** широкоплòщни рекламни табля

velkoprodej, -e *м.* продажба на едро: ~ **ovoce** продажба на плодове на едро

velkoprodejna, -y *ж.* голям магазин: **pražské** ~у голéми прáжки магазини

velkopřůmysl, -u *м.* ёдра, уедрёна промишленост; макрпромишленост

velkoráž|ní, -ní, -ní, рядко velkoráž|ový, -ová, -ové, velkoráž|ný, -ná, -né техн. воен. едрокалибрен: ~**ní pistole** едрокалибрен пистолёт

velkorážný, velkorážový вж. velkorážní

velkoryse нар. 1. великодүшно; с ширòко, с открито сърце; с ширòк замàх: ~ **posuzovat** оценявам великодүшно **2.** грандиòзно, мащàбно, импозàнтно, внушително; с ширòк замàх: ~ **pojatý plán** грандиòзно, мащàбно замислен план

velkorysost, -i ж. 1. великодүшие; ширòк замàх: ~ **povahy** великодүшие на харàктер **2.** грандиòзен, мащàбен, импозàнтност, внушителност; ширòк замàх: **smysl pro** ~ ýсет за мащàбност

velkorys|ý, -á, -é 1. великодүшен; ширòко скрòен; който има ширòко сърце, ширòк замàх: ~**ý člověk** великодүшен, ширòко скрòен човек **2.** грандиòзен, мащàбен, импозàнтен, внушителен; който е направен с ширòк замàх: ~**ý plán** грандиòзен, мащàбен план

velkospalov|a, -y ж. съоръжение за изгаряне на отпàдци с голям капацитёт: **stavba** ~у строителство на съоръжение за изгаряне на отпàдци с голям капацитёт

velkost вж. velikost

velkostat|ek, -ku м. (голям) чифлик; ёдро земеделско стопàнство; земевладение: **správce** ~**ku** управител на голям чифлик

velkostatkàř, -e м. ёдър земевладелец; ёдър чифликчия

velkostatkàřsk|ý, -á, -é земевладелски, чифликчийски; който се отнася до ёдър земевладелец, до ёдър чифликчия

velkostní вж. velikostní

velkosvětsk|ý, -á, -é великосветски: ~**é způsoby** великосветски маниери

velkovévod|a, -y м. истор. велик херцòг; ёрцхерцòг: ~**a toskánský** тоскàнски ёрцхерцòг

velkovévodkyn|ě, -ě ж. истор. велика херцòгиня; ёрцхерцòгиня

velkovévodsk|ý, -á, -é ёрцхерцòгски; който се отнася до ёрцхерцòг, до велик херцòг: ~**ý palác** дворец на ёрцхерцòг

velkovévodstv|í, -í ср. истор. ёрцхерцòгство; велико херцòгство: **Velkovévodství lucemburské** Велико херцòгство Люксембург

velkovýkrm, -u м. уедрёно отглеждане, угояване: ~ **prasat** уедрёно отглеждане, угояване на прасета

velkovýkrmn|a, -y ж. уедрёна, голяма фёрма: ~**a prasat** голяма свиневъдна фёрма, свиневфёрма

velkovýrob|a, -y ж. ёдро производство; уедрёно производство; макрпроизводство: **přechod od malovýroby k** ~**ě** преход от дребно към ёдро производство; **průmyslová, zemědělská** ~**a** ёдро промишлено, селскостопàнско производство

velkovýrobce, -e м. ёдър, крупен производител: ~**e léčiv, obuvi** крупен производител на лекарствени средства, на обувки

velkovýrobn|a, -y ж. макрпроизводствен цех: ~**a léčiv** макрпроизводствен цех за лекарства **velkovýrobn|í, -í, -í** който се отнася до ёдро производство, до макрпроизводство; макрпроизводствен: ~**í formy hospodářství** фòрми на ёдро производство в иконòмиката, в стопàнството

velkozaměstnavatel, -e м. голям, ёдър, крупен работодател: **podnik jako** ~ **občanů prospěruje** като крупен работодател на гражданите предприятието процъфтява

velkoznečiř|ovatel, -e м. голям, ёдър, крупен замърсител: **účinná opatření proti** ~**ům nebyla dosud nalezena** все още не са открити ефикасни мёрки срещу ёдрите замърсители **velkozrnn|ý, -á, -é** земед. едрозёрнест: ~**á čočka, pšenice** едрозёрнеста леща, пшеница

velk|ý, по-рядко velik|ý, -á, -é (в имена на владетели само **Veliký**; в уст. съчет. само **velký**; в свободни съчет. обикн. **velký**, по-рядко **veliký**) **1.** голям, висòк, ёдър, крупен: ~**ý dům** голяма, висòка къща; голям, висòк блòк;

člověk ~**é postavy** ёдър, висòк на рът човек; **prodej ve velkém** продажба на ёдро; **velká privatizace** икон. ёдра, голяма приватизация; **velká molekula** хим. макромолекула; **velká násobilka** мат. таблица за умножение на числата от 11 до 20; **velká tercie** муз. голяма терца/терция; **Velký vůz** астр. Голямата мечака; **velký třesk a)** астр. Големият взрив;

historie času od velkého třesku k černým dírám история на времето от Големия взрив до чёрните дүпки **б)** *прен. публ. експр.* рязка, радикална, непопулярна рефòрма: **zvolit cestu velkého třesku** избира път на радикална, на

разрива♦ **níč (někde) ~é slovo** имам дүмата, решаващата дүма (някъде); дүмата ми тежи (някъде); **žít na ~é noze** живее на ширòка нога; **za ~ou louží** разг. отвъд океана; в Америка

2. голям, ширòк, простòрен, обширен: **boty**

jsou mi ~é обувките са ми голѐми, широки; ~é **území** голяма, обширна територия; **Velká Británie** Великобритания; **Velká Morava** Великоморавия **3.** голям, дълъг, продължителен, дълготраен: ~é **časové období** голям, дълъг, продължителен период от време; **velká přestávka** учил. голямо междучасие **4.** голям, значителен; насъбран, натрупан много: ~ý **majetek** голямо, значително имущество; **mít ~ou cenu** ймам значителна, голяма, висока цена; **mít ~é výdaje** ймам голѐми, значителни разходи **5.** голям, многоброен, многочислен, многолюден: ~á **rodina** голямо, многочислено семейство; ~é **město** голям, многолюден град **6.** голям, силен, интензивен: ~ý **strach** голям, силен страх; ~á **láska** голяма, силна любов; **~á voda** наводнение **7.** голям, пораснал: ~ý **chlapec** голямо, пораснало момчѐ; **na to jsi už ~ý** за това си вече голям; **má už ~é děti** той/тя вече йма голѐми, пораснали деца **8.** голям, велик, важен, значим, значителен: ~á **věc** голямо, велико дѐло; ~á **chvíle** голям, велик, важен момент; ~ý **svátek** голям, велик, важен празник; ~ý **úkol** голяма, важна задача; ~ý **úspěch** голям, значителен, важен успех; **Velký pátek** църк. Разпети пѐтък; Велики пѐтък **9.** голям, велик, благороден: ~ý **člověk** голям, велик човѐк; ~á **myšlenka** голяма, велика, благородна идея; ~é **poslání** велика, благородна мисия **10.** голям, велик, прочут, прославен, известен: ~ý **vědec, umělec** голям, велик, прочут учен, артист; **Alexandr Veliký** Александър Велики; **Karel Veliký** Карл Велики; **Kateřina Veliká** Екатерина Велика; **Petr Veliký** Пѐтър Велики; **Velká francouzská revoluce** истор. Великата френска революция; ~á **sametová експр. ирон.** „великата“ нежна революция **11.** важен, високопоставен, влиятелен: **velký pán** високопоставен, влиятелен господѐн; **lidé velkého světa** важни, високопоставени, влиятелни хора **12.** голям, страстен, запален: ~ý **sportovec, sběratel** голям, запален спортист, колекционер

velmi нар. много, твърде, изключително: ~ **důležitá záležitost** много, изключително важна работа; ~ **litovat** много съжалявам; ~ **často** твърде често

velmistr, -a м. **1.** истор. велик магѐстър; велик майстор, рядко грѐсмайстор: ~ **řádu křiřáků** велик магѐстър на орден на кръстонѐски; ~ **zednářské lože** велик майстор на масѐнска лѐжа **2.** шахм. грѐсмайстор: **řachový** ~ грѐсмайстор по шах

velmistrovský, -á, é **1.** истор. който се отнася

до велик майстор, до велик магѐстър; рядко грѐсмайсторски: ~á **hodnost** сѐн на велик магѐстър, на велик майстор; грѐсмайсторски сѐн **2.** шахм. грѐсмайсторски: ~ý **titul** грѐсмайсторска тѐтла

velmistrovstv|í, -í ср. **1.** истор. длѐжност, тѐтла, сѐн на грѐсмайстор, на велик майстор, на велик магѐстър; рядко грѐсмайсторство **2.** шахм. грѐсмайсторска тѐтла: **dosáhnout ~í v řachu** спечѐля грѐсмайсторска тѐтла по шах

velmoc, -i ж. **1.** велика сила; велика държава; сѐперсила: **jednání mezi ~emi** прѐговори между великите сили **2.** книж. голяма, велика сила; силен, важен фѐктор; мощ, могѐщество: **čelit dvěma ~em: církvi a vládě** противопоставям се на две голѐми сили: на църквата и на правѐтелството

velmocenský, velkomocenský, -á, -é великодържавен; който се отнася до велика сила, до велика държава, до сѐперсила: ~á **politika** великодържавна политика

velmoř, -e м. **1.** истор. велмѐжа; магнат; крупен земевладелец; крупен феодал: **polští a maďarští ~i** полски и унгарски велмѐжи, магнати **2.** книж. магнат, туз: **průmyslový, finanční, bankěřský, agrární** ~ промишлен, финансов, банков, аграрен магнат

velociped [-re/-rě-], -u м. малко остар. велосипѐд

velocipedist|a [-dy-], -y м. малко остар. велосипедѐст

velodrom, -u м. колодрѐм, велодрѐм, велопѐста

velryb|a, -y ж. **1.** зоол. кит (Balaena): **pozorovat ~y** наблюдавам кѐтове; ~а **grónská** гренландски кит (Balaena mysticetus) **2.** Velryb|a, -y астр. Кит (сѐзвездие)

velrybář, -e м. китолѐвец

velrybářský, -á, -é китолѐвен, китобѐен: ~ý **člun** китолѐвна лѐдка

velrybářstv|í, -í ср. китолѐвство

velryb|í, -í, -í кѐтов: ~í **tuk** кѐтова мѐс

velterov|ý, welterov|ý, -á, -é в сѐчет. ~á **váha** спорт. втора полусрѐдна тегловѐ категория (до 67 кг за боксѐри, до 78 кг за борци)

veltman, -a м. разг. бродяга; скѐтник по светѐ: **chodí oblíkaný jako** ~ облича се като скѐтник

vel|um, -a ср. анат. език. мѐко небѐѐ

velur, -u м. текст. велѐр: **klobouk z ~u** шапка от велѐр

velurák, -u м. разг. велѐрена шапка

velurov|ý, -á, -é текст. велѐрен: ~ý **klobouk** велѐрена шапка

velvyslancování|í, -í ср. изпълняване, упражняване на длѐжност на послѐтник: **za dva roky**

jeho ~ **í už lecčeho dosáhli** през двете години, откъато той е посланик, те постигнаха много неща

velvyslanc|ec, -ce м. *дипл.* посланик; пълномощен министър: **mimořádný a zplnomocněný** ~ **ec** извънреден и пълномощен посланик

velvyslanceck|ý, -á, -é 1. посланически; който се отнася до посланик: ~ **á konference** конференция на посланици 2. посолски; който се отнася до посолство: ~ **ý rada** *дипл.* съветник на посолство; ~ **ý tajemník** *дипл.* секретар на посолство

velvyslanectv|í, -í *ср.* посолство: **bulharské** ~ **í v Praze** българското посолство в Прага

velvyslankyn|ě, -ě *ж.* *дипл.* посланик (*за жена*); *разг.* посланичка

vemen|o, -a *ср.* виме: **kravské** ~ **o** краве виме; ~ **o plné mléka** напращяло от мляко виме

vemenič|ek, -ku м. *бот.* цологлогосум (*Ceolloglossum*)

vemeník, -u м. *бот.* платантера (*Platantera*)

vemínk|o, -a *ср.* умал. вименце

vemlouv|at, по-рядко vmlouv|at, -ám *несв.* (*со кому, по-рядко до кого*) внушавам, натрапвам, налагам (*на някого нещо*); убеждавам (*някого за нещо*): ~ **at někomu své myšlenky** внушавам, натрапвам на някого иденте си

vemlouv|at se, по-рядко vmlouv|at se, -ám *св.* *несв.* 1. (*до чехо; v со*) внушавам си (*нещо*); вживявам се (*в нещо*); изпадам (*в нещо*): ~ **at se do pózy mučedníka** вживявам се в позата на мъченик; ~ **at se do hněvu** изпадам в гняв 2. (*кому; кому до чехо, v со*) опитвам се да спечеля благоразположението (*на някого*); домогвам се до благоразположението (*на някого*); *разг.* влизам под кожата (*на някого*); подмазвам се, подмилквам се, умилквам се, **pravím (англ.)** ~ **ám do přízně** домогвам се до нечие благоразположение; *разг.* умилквам се на някого; опитвам се да вляза под кожата на някого; ~ **at se do něčí lásky** опитвам се да спечеля нечия любов; домогвам се до нечия любов

vemlouvav|ý, -á, -é ласкателен, ласкаещ, подмазвачески, подмазващ се, умилкващ се: ~ **ý hlas** ласкателен, подмазвачески глас

vemluv|it, по-рядко vmluv|it, -ím *св.* (*со кому, по-рядко до кого*) внуша, натрапя, налджа (*на някого нещо*); убедя (*някого за нещо*): ~ **it někomu své názory** внуша, натрапя на някого възгледите си

vemluv|it se, по-рядко vmluv|it se, -ím *св.* 1. (*до чехо; v со*) внуша си (*нещо*); вживя се (*в нещо*); изпадна (*в нещо*): ~ **it se do pózy mučedníka** вживя се в позата на мъченик;

~ **it se v klam** изпадна в заблуждение, в заблуда

2. (*кому; кому до чехо, v со*) домогна се до благоразположението (*на някого*); спечеля благоразположението (*на някого*); *разг.* вляза под кожата (*на някого*); подмажа се (*на някого*): **umí se lidem** ~ **it** умее да печели симпатииите на хората; *разг.* бива го/я да влезе под кожата на някого; ~ **it se do něčí lásky** спечеля нечия любов

ven нар. (*за посока на движение*) 1. вѣн, навѣн, навѣнка: **vyjít** ~ (**z domu, z lesa**) изляза навѣн, вѣн (от къщи, от гора); **podívat se** ~ (**z okna**) погледна вѣн, навѣн (през прозорец); **jdu na chvíli** ~ излизам за малко (навѣн); **pustit děti** ~ пусна деца навѣн; **už smí po nemoci** ~ след боледуването си вече може да излиза (навѣн; от къщи); **dveře se otvírají** ~ вратата се отваря навѣн ~ през едното ми ухо влиза, през другото излиза; **vyšlo to** ~ (всичко) излезе найве, разкри се; ~ **s tím!** изплой камъчето! казвай/кажи каквò има! **vyjít s pravdou** ~ кажа си, призная си истината; кажа си правичката; **vyjít, vylézt s barvou** ~ кажа си, призная си истината; кажа си правичката; ~ **s ním!** изгонете го, изхвърлете го, изритайте го оттук! да го няма тук! **nevědět kudy** ~, **jak z toho** ~ *разг.* не знам как да се измъкна от някаква каша 2. *разг.* (някъде) другаде; (някъде) навѣн; (някъде) извѣн града; на село: **jet na prázdniny** ~ заминавам за ваканция някъде извѣн града, някъде на село; **je přeložen z Prahy někam** ~ преместен е от Прага в провинцията 3. *разг.* навѣн; извѣн страната; в чужбина, до чужбина: **jezdít často** ~ често пътувам навѣн, извѣн страната; често пътувам в чужбина, до чужбина

vén|a, -y *ж.* *анат.* вѣна: **temporální, pulmonální** ~ **a** темпорална, пулмонална вѣна

venč|it, -ím *несв.* (*коho, со*) извѣждам навѣн, разхождам (*обикн. куче по нужда*): **a kdo bude psa ~it?** а кой ще извѣжда кучето навѣн?

věnč|it, -ím *несв.* 1. (*коho, со; коho, со čím*) увенчавам, украсявам, окичвам (*някого, нещо; някого, нещо с нещо*): ~ **it vítěze vavřínovým věncem** увенчавам победител с лавров венѣц 2. *третол.* **-í** (*со*) книж. обкръжава, заобикаля (*нещо*): **kraj** ~ **í vysoké horstvo** местността е обкръжена от високи планини

věnčit|ý, -á, -é *анат.* коронарен: ~ **é tepny** коронарни артерии

věn|ec, -ce м. 1. венѣц: **plést** ~ **ce** плетя венѣци; **položít** ~ **ec u pomníku** полъжа венѣц на паметник ~ **ec** ~ **ec u pomníku** полъжа венѣц на паметник

(за девојка) **2.** плътка, сплит, венџ: ~**ec cibule**, **česneku** плътка лук, чџсњн **3.** *готв.* (плџтен) кравѳй, хлѳб, слѳдкиш: **kynutý, piškotový** ~**ec** плџтен кравѳй от втѳсало тџстѳ, от бишкѳтено тџстѳ **4.** *техн.* джѳнта: ~**ec kola, setrvačnicku** джѳнта на колелѳ, на маховѳк **5.** *архитект. стрѳит.* фџстѳн: **betonový** ~**ec** бџтѳнов/бџтѳнен фџстѳн

věneček, -ku *м. умал.* **1.** венчѳ; мѳлѳк венџ: **svatební** ~**ek** свѳтбѳн венџ; ~**ek polního kvítí**

вѳнѳгѳциѳѳв ♦ **2.** *хран.* „венчѳ“ (тџстѳн дребѳн сладкиши с форма на венчѳ): **žloutkov** ~**ky** сладкар. „венчѳта“ сѳс жѳлтѳчен крем (подобни на еклерите) **3.** вѳчер, вѳчерѳнка; тѳнцова забѳва: **maturitní** ~**ek** абитурѳентска вѳчер; абитурѳентска тѳнцова забѳва

venek, -ku *м.* **1.** вѳншно прострѳнство; прострѳнство извѳн кѳща, извѳн сгрѳда, на открѳито: **vrátit se z** ~**ku do bytu** вѳрна се в кѳщи отвѳн **2.** провинѳия, сѳлѳ: **odstěhovat se z města** на ~**ek** прѳсѳля се, прѳмѳстѳ се в провинѳията, на сѳло; **jet na** ~**ek** отѳвам на сѳло; заминѳвам на сѳло; **být z** ~**ku** от провинѳията сѳм; от сѳло сѳм

venerický, -á, -é *мед.* венѳрѳчески: ~**é choroby** венѳрѳчески забѳлявания

venkov, -a *ср.* провинѳия, сѳлѳ: **být z** ~**a** от провинѳията сѳм; **žít na** ~**ě** живѳ в провинѳията; **jet na** ~**ě** отѳвам на сѳло; заминѳвам в провинѳията; **rozdíly mezi městem a** ~**em** разлѳчия между градѳ и сѳлото; **životní úroveň** ~**a** *прен.* жѳйзнен стандарѳ на сѳлото

venkovan, -a *м.* провинѳиѳлист; чѳвѳк от сѳло: ~**é jezdí nakupovat do města** провинѳиѳлистите, хѳрата от сѳло хѳдят да пазарѳват в градѳ; **zůstal** ~**em až do smrti** до краѳа на живѳта си тѳй си остѳна сѳлски чѳвѳк, чѳвѳк от сѳло

venkovank|a, -u *ж.* провинѳиѳлѳстка; женѳ от сѳло

venkovní, -í, -í вѳншен: ~**í stěna** вѳншна стѳна; ~**í dveře** вѳншна вратѳ; ~**í nátěr** вѳншна бѳя; бѳя на вѳншна стѳна

venkovský, -á, -é **1.** провинѳиѳлен, сѳлски: ~**ý lékař** провинѳиѳлен, сѳлски лѳкар; ~**ý život** провинѳиѳлен, сѳлски живѳт; ~**á hudba**

сѳпѳлѳн ♦ **2.** провинѳиѳлен; извѳнстѳличѳн: ~**é okresy** провинѳиѳлни окрѳзи; ~**á divadla** провинѳиѳлни, извѳнстѳличѳни теѳтри

venku *нар.* (за локалѳзация на обѳкт или на дейѳствие) **1.** вѳн, навѳн, навѳнка: **jak je dnes** ~?
~? как е днѳс навѳн? каквѳ е днѳс врѳмето (навѳн)? **nocovat** ~**ě** ношѳвам, прѳкарѳвам ношѳ-

тѳ навѳн, на открѳито; ~ **je už jaro** навѳн вѳче е прѳлет; ~ **prší, sněží** навѳн вали дѳжд, вали снѳг; ~ **mrzne** навѳн е свѳл стѳд; **zůstat stát** ~ остѳна навѳн **2. в сѳчет.** **být** (~; *z čeho*) ~ извадѳн, изкѳран сѳм (~; *от неѳцо, отнякѳде*): **tříska je už (z prstu)** ~ трѳскаѳта вѳче е извадѳна, вѳче излѳзе (от прѳста); **zub je** ~ зѳбѳг е извадѳн **3. в сѳчет.** **být (z čeho)** ~ *разг.* вѳн (от неѳцо) сѳм; отгѳрѳвал сѳм се (от неѳцо); (неѳцо) е зад гѳрбѳ ми; (неѳцо) остѳва зад гѳрбѳ ми: **je z nejhoršího** ~ нѳй-лѳшѳто е вѳче зад гѳрбѳ му/зад гѳрбѳ ѳ; **je z dluhů** ~ (тѳй/тѳя) изгѳзи дѳлговете; отгѳрѳва се от дѳлговете; вѳче нѳма дѳлгове; **je už ze školy** ~ (тѳй/тѳя) вѳче не хѳди на учѳлище, завѳрши учѳлище, отгѳрѳва се от учѳлищѳто **4. разг.** (нѳкѳде) извѳн градѳ; на сѳло; в провинѳията: **mít** ~ **domek** ѳмам кѳща в провинѳията, на сѳло; **žít** ~ живѳ в провинѳията, на сѳло **5. разг.** навѳн; извѳн странѳта; в чужбѳна: **je služebně někde** ~ в командѳрѳвка е нѳкѳде навѳн, извѳн странѳната, в чужбѳна

věn|o, -a *ср.* зѳстра, чѳйз, прикѳ: **dát dceři** ~**o** дѳм на дѳщерѳ си зѳстра; **dát dceři peníze, půdu** ~**em** дѳм на дѳщерѳ си за зѳстра парѳ, земѳ; **dostat peníze, půdu** ~**em** полѳча като зѳстра парѳ, земѳ

věnování, -í *ср.* посвѳщѳние: **kniha s autorovým vlastnoručním** ~**ím** кнѳга сѳс собствѳнѳрѳчно посвѳщѳние от ѳвѳтора

věnovat, -uji/разг. -uju *св., по-рядѳко несв.* **1. (со кѳти, чѳти) малѳ кнѳж.** подарѳ/подарѳвам (неѳцо на нѳкого, на неѳцо): ~**ovat příteli knihu** подарѳ/подарѳвам кнѳга на приѳтел **2. (со кѳти) посветѳ/посвѳщѳвам (неѳцо на нѳкого):** ~**ovat báseň ženě** посветѳ/посвѳщѳвам стихѳтворѳние на женѳ (си) **3. (со кѳти, чѳти; со на koho, na co) отдѳля/отдѳлям, обѳрна/обрѳщѳм; посветѳ/посвѳщѳвам, окѳжа/окѳзвам, прѳдѳстѳвя/прѳдѳстѳвам, дам/дѳвам (неѳцо на нѳкого, на неѳцо; неѳцо за нѳкого, за неѳцо):** ~**ovat své zálibě/na svou zálibu mnoho času** отдѳля/отдѳлям, посветѳ/посвѳщѳвам на хѳбитѳ си/за хѳбитѳ си мнѳго врѳме; ~**ovat někomu, něčemu pozornost** обѳрна/обрѳщѳм внимѳние на нѳкого, на неѳцо; ~**ovat někomu, něčemu život** посветѳ/посвѳщѳвам, прѳдѳстѳвя/прѳдѳстѳвам живѳта си на нѳкого, на неѳцо; ~**ovat něčemu všechny své síly** отдѳля/отдѳлям, посветѳ/посвѳщѳвам всѳчкѳте си сѳли на неѳцо; ~**ovat někomu důvěru** окѳжа/окѳзвам довѳрие на нѳкого; доверѳ се/доверѳвам се на нѳкого; ~**ovat na něco peníze** дам/дѳвам, прѳдѳстѳвя/прѳдѳстѳвам парѳ за неѳцо **4. (со кѳти, чѳти) посветѳ/посвѳщѳвам (неѳцо на**

някого, на нещо); предназнача/предназначавам, определя/определям (нещо за някого, за нещо): ~ovat článek otázek výchovy посветя/посвещавам статия на проблеми на възпитанието; ~ovat časopis studentstvu, studentům предназнача/предназначавам списание за студенти

věnovat se, -uji se/разг. -uju se несл., по-рядко св. (коти, чети) отдавам се/отдавам се, посвещавам се/посветя се (на някого, на нещо); занимавам се/занимая се (с някого, с нещо): ~ovat se práci отдавам се/отдавам се на работа, на труд; ~ovat se dětem отдавам се/отдавам се, посвещавам се/посветя се на деца; занимавам се с деца; ~ovat se hostům посвещавам се/посветя се на гости; обръщам/обърна внимание на гости

ventil [-tu-], -u м. техн. 1. вентил: **automatický** ~ автоматичен вентил; **brzdový** ~ спирателен вентил; **havarijní** ~ аварийен вентил; **membránový** ~ мембранен вентил; **plynový** ~ газов вентил; **přímý** ~ прав вентил; **ruční** ~ ръчен вентил; **tlumič** ~ дрóселен вентил; **vstřikovací** ~ впръсквателен вентил; **zpětný** ~ възвратен вентил; ~ **hněvu** прен. експр. отдушник на гневъ 2. клапан: **dekompresní** ~ декомпресионен клапан; **hydraulický** ~ хидравличен клапан; **jehlový** ~ иглен клапан; **kulový** ~ сферичен клапан; **napájecí** ~ питателен клапан; **obtokový** ~ обходен клапан; **parní** ~ парен клапан; **pojistný** ~ предпазен клапан; **redukční** ~ редукиционен клапан; **regulační** ~ регулиращ клапан; **rozvodový** ~ разпределителен клапан; **sací** ~ смукателен клапан; **samočinný** ~ автоматичен клапан; **signální** ~ сигнален клапан; **spouštěcí** ~ пусков клапан; **škrticí** ~ дрóселен клапан; **šoupátkový** ~ шибърен клапан; **talířový** ~ тарелков клапан; **uzavírací** ~ спирателен клапан; **vícetupňový** ~ многостепенен клапан; **visutý** ~ висящ клапан; **vstupní** ~ впускателен клапан; **vypouštěcí** ~ изпускателен клапан; **vyrovňovací** ~ изравителен клапан; **výtlačný** ~ нагнетателен клапан; **vzduchový** ~ въздушен клапан; **zvonový** ~ чашковиден клапан 3. кран: **dvoucestný** ~ двупътен кран; **pojistný** ~ осигурителен кран; **regulační** ~ регулиращ кран; **uzavírací** ~ спирателен кран; **vodovodní** ~ водопроводен кран; **vzduchový** ~ въздушен кран; **zkušební** ~ пробен кран; **přírubový** ~ кран с фланци

ventil|ek [-tu-], -ku м. умал. техн. вентилче; (малък) вентил: ~ek duše (u kola) вентил на вътрешна гума (на велосипед)

ventilace [-tu-], -e ж. техн. 1. вентилация, проветряване: **nedostatečná** ~е недостатъчна вентилация, недостатъчно проветряване

2. крило на прозорец; прозорец, прозорче за вентилация, за проветряване: **zavřít** ~и затворя прозорец; спрã да проветрявам

ventilační [-tu-], -í, -í техн. вентилационен: ~í **zařzení** вентилационно устройство, съоръжение; вентилация

ventilátor [-tu-], -u м. техн. вентилатор: **axiální** ~ осов вентилатор; **důlní** ~ рудничен вентилатор; **elektrický** ~ електрически вентилатор; **odstředivý** ~ центробежен вентилатор; **sací** ~ изсмукващ вентилатор; **flakový** ~ нагнетателен вентилатор; **vrtulový** ~ витлов вентилатор; **lopatkový** ~ вентилатор с перки

ventilovat [-tu-], -uji/разг. -uju несл. и св. (со) 1. проветрявам/проветря (нещо): ~ovat nemocniční sál проветрявам/проветря болнично помещение 2. разг. предъквам (нещо); (публично) обсъждам/обсъдя, разяснявам/разясня (нещо): ~ovat sporné otázky na schůzi предъквам спóрни въпрóси на събрание

vépěnkář, -e м. полит. публ. члѐн, привърженик на движение „Общественостã против насилието“ (скр. VPŇ)

veprostřed I, II вж. **vprostřed I, II**

vepř, -e м. 1. прасѐ, свиня; разг. шопãр; земед. скопѐно мъжко прасѐ; прасѐ за угояване: **chovat** ~е отглѐждам прасѐта, свинѐ; **chov** ~ů свиневъдство; **ošetřovatel** ~ů свинегледãч; **zabít, píchnout** ~е заклóя прасѐ 2. рядко зоол. свиня, прасѐ (Sus, Phacochoerus) 3. рядко разг. пейор. прасѐ, свиня, шопãр: **ty** ~i! прасѐ такóва! свиня такóва! шопãр такъв!

vepředu вж. **vpředu**

vepřenk|a, -u ж. хран. „вѐпршенка“ (плоско, сплескано кюфтѐ от свинска кайма); кюфтѐ: ~a s hořčicí кюфтѐ с горчица

vepřín, -a м. земед. свинарник

vepřo само в съчет. ~ **knedlo zelo** нескл. разг. експр. шегов. свинско с кнѐдли и зѐле

vepřov|á, -é ж. свинско пѐчено: **dát si** ~ou s **knedlíkem a se zelím** поръчам си свинско пѐчено с кнѐдли и зѐле

vepřov|é, -ého ср. свинско; свинско месò: **koupit kilo** ~ého кúпя кило свинско

vepřovic|e, -e ж. 1. свинска кóжа (обработена): **svršková** ~е кож. свински бòкс; **kufř z** ~е кúфар от свинска кóжа 2. кóжено издѐлие (от свинска кóжа): **ruka v žluté** ~i рькã в жълта кóжена рькавица 3. строит. кирпич; неизпѐчена тúхла: **prasečí chlívek z** ~ свинска кóчина от кирпичи

vepřov|ý, -á, -é свински: ~á **kotleta** свински котлѐт; ~é **maso** свинско месò; ~é **sádlo** свинска мãс; ~é **hody** кланѐ на прасѐ; разг. експр. шегов. свинско погребѐние

vepsat, v(e)pišu/книж. v(e)piši св. (со, коho kam) впиша, запиша, вмъкна, отбелёжа, нанесà (нещо, някого някъде): ~ **poznámky do textu** впиша, вмъкна, нанесà белёжки в текст; ~ **kružnici (do) mnohoúhelníku** геом. впиша окръжност в многоъгълник; ~ **někoho do seznamu hostů** впиша, вмъкна някого в списък на гости

vepsat se, v(e)pišu se/книж. v(e)piši se св. (kam) впиша се, запиша се, вмъкна се, отбелёжа се (някъде): ~ **se do seznamu hostů** впиша се, вмъкна се в списък на гости; ~ **se (svým činem) do dějin** прен. експр. впиша се, запиша се, остана (със своё действие, със своја постъпка) в историята

verba **присъда**
~ докарам някого до просия, до просьяшка тояга; **přijít** ~ изпадна в беда, в немотия; стигна до просия, до просьяшка тояга; отписан съм; **být ~ a)** обикн. *третол.* (něco) **je** ~ (нещо) се е закучило **b)** обикн. *третол.* (něco) **je** ~ (нещо) се е провалило; (нещо) е отишло по дяволите **v)** мизёрствам; стигнал съм до просьяшка тояга

veranda, -y ж. веранда: ~ **a zahradní restaurace** веранда на ресторант-градина

verbaliz|us, verbalism|us [-zm-], -u м. *книж.* вербализъм: **planý, prázdny** ~us безплоден, празен вербализъм; празнословие

verbaliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) *книж. публ.* вербализирам, изразявам/изразя, предавам/предам (нещо) словесно, с думи: ~ **ovat své pocity** вербализирам, изразявам/изразяя словесно усещанията си

verbální, -í, -í 1. *книж.* устен, словесен, вербален: ~ **í otázky** устни въпроси; ~ **í patos** словесен патос; ~ **í schopnosti** словесни способности; ~ **í nóta** *дипл.* вербална нота 2. *език.* глаголен, отглаголен, вербален: ~ **í fráze** глаголна фраза, глаголен израз; ~ **í substantivum** отглаголно съществително име; ~ **í adjektivum** отглаголно прилагателно име

verben|a, -y ж. *бот.* вербена (Verbena), *разг.* върбинка: **kytice z** ~у букет от върбинка

verbež, -e ж. *сбир.* 1. *разг. експр., често пейор.* рояк, ято, облак, гъмжило, гмеж: ~ **komárů** рояк, облак, гъмжило от комари; **dětská** ~ рояк деца; *разг. експр.* пепелчук 2. *пейор.* сган, паплач, сбирщина: **chudá** ~ сбирщина бедняци; **zlodějská** ~ крадлива сган, паплач

verbíř, -e м. *остар. експр.* вербувач: **cizí** ~ **í** чужди вербувачи

verb|ovat, -uji/разг. -uju неск. (kam; koho – вин. kam) вербувам, наемам (войници) (за някъде; някого някъде): ~ **ovat na vojnu, do**

armády *остар.* вербувам войници за война; ~ **ovat do cizinecké legie** вербувам за чуждестранния легион; ~ **ovat někoho za špiona** вербувам някого за шпионин

verb|um, -a ср. *език.* глагол: ~ **um finitum** лична глаголна форма; ~ **a dicendi** глаголи за говорене

vercajk, -u м. *сбир. разг. жарг.* инструменти: **mít pořádný ~, udělám to sám** да ймам инструменти като хората, сам ще го направя

verdikt [-dy-], -u м. *книж.* вердикт, присъда; решение на съда: ~ **soudu** съдебна присъда; решение на съда

verifikace, -e ж. *книж.* верификация; верифициране, удостоверяване, потвърждаване, проверка; заверяване, заверка: ~ **e poznatků praxi** верификация, проверка, потвърждаване на знания чрез практика; ~ **e listiny** верифициране, удостоверяване (на) истинността на документ

verifik|ovat, -uji/разг. -uju св. и неск. (со) верифицирам, удостоверя/удостоверявам, потвърдя/потвърждавам, проверя/проверявам, заверя/заверявам (нещо): ~ **ovat listinu** верифицирам, удостоверя/удостоверявам истинността на документ; ~ **ovat poznatky praxi** прен. верифицирам, проверя/проверявам, потвърдя/потвърждавам знания чрез практика

verk, -u м. 1. *остар. разг. пейор.* браква, боклук: **co s takovým ~em?** какво да правя с такава браква? 2. *жарг.* инструмент: **pracovní** ~у работни инструменти

vermikulit, -u м. *минер.* вермикулит

vermut, -u м. вермут: **červený, bílý** ~ червен, бял вермут

věrně нар. 1. вярно, предано: ~ **milovat** обичам вярно, предано; ~ **sloužit** служба вярно, предано 2. вярно, точно: ~ **překládat, reprodukovat** превеждам, възпроизвеждам вярно, точно

verneovk|a, vernovk|a, -y ж. *разг.* книга, роман от Жюл Верн

vernier [-nyér], -u м. *техн.* нониус, по-рядко верниер

vernisáž [-ny-], -e ж. вернисаж; откриване на художествена изложба: **pozvánka na** ~ покана за вернисаж

věrnost, -í ж. 1. вярност, преданост: **manželská** ~ съпружеска вярност, преданост; **přísahat někomu** ~ кълна се, заклёвам се във вярност, преданост

věrnost **преданост** **пřidáv**
чешка вярност, преданост 2. вярност, точност: ~ **překladu** вярност, точност на превод

věrnostní, -í, -í в съчет. ~ **í přídavek** минно добавка/надбавка за непрекъснат трудов стаж при тежки условия

vernovka *вж.* verneovka

věrn|ý, -á, -é 1. и именна форма **věr|en, -na, -no** вѣрен, прѣдан: **~ý manžel, přítel** вѣрен, прѣдан съпруг, приятел; **~á láska** вярна, прѣдана любов; **~ý čtenář, divák** вѣрен, прѣдан читател, зрител; **zůstat, být věren/~ý svým zásadám, svému přesvědčení** остана вѣрен, вѣрен съм на принципите си, на убежденията си **2.** вѣрен, точен: **~ý opis** вѣрен, точен прѣпис; **~á fotografie** вярна, точна фотография; **~é vyličení události** вярно, точно описание на събитие

věřohodně *нар.* достовѣрно, истинно, сигурно, неподправено, автентично, убедително: **jeho slova vyzněla** ~ думите му прозвучаха достовѣрно

věřohodnost, -i *ж.* достовѣрност, истинност, сигурност, неподправеност, автентичност, убедителност: **~ svědecké výpovědi** достовѣрност на свидетелско показание

věřohodn|ý, -á, -é достовѣрен, истинен, сигурен, неподправен, автентичен, убедителен: **~ý svědek** достовѣрен, сигурен свидетел; **~á svědecká výpověď** достовѣрно, сигурно, убедително свидетелско показание; **zprávy z ~ého pramene** свѣдения от достовѣрен източник

věřolomně *нар. книж.* вероломно, коварно, лукаво, подло, перфидно: **~ porušit smlouvu, přísahu** вероломно, подло наруша договор, прѣстъпя клетва

věřolomnost, -i *ж. книж.* вероломство, коварство, лукавство, подлост, перфидност: **vyčítat někomu** ~ упрѣквам някого във вероломство, в подлост

věřolomn|ý, -á, -é *книж.* вероломен, коварен, лукав, подъл, перфиден: **~ý člověk** вероломен, коварен, подъл човек

věrouk|a [-o-u-], -у *ж. църк.* вероучение: **katolická ~a** католическо вероучение

věrověst *вж.* věrosvěst

věrosvěst, -a *м. книж.* **1.** апостол, първоучител, вероучител: **slovanští ~i Cyril a Metoděj** славянските апостоли, първоучители Кирил и Методий **2.** апостол, трибун, радѣтел: **~ revoluce** апостол, трибун на революцията

verpán|ek, -ku *м.* трикрако обуча̀рско столче: **vrátil se k ~u** *прен.* той се върна към обуча̀рството, към обуча̀рлѣка

versálka *вж.* verzálka

verse *вж.* verze

verst|a, -u *ж.* вѣрста (*стара руска мярка за дължина – 1066,78 м*)

versus *вж.* verzus

verš, -e *м. 1. лит.* стих: **slabičný, volný** ~ силабичен, свободен стих; **jambický, daktylský** ~ ямбичен, дактилен стих; **trochejský** ~ тро-

хейски, хорѣйски стих **2. само мн. verš|e, -ů** *м.* стихове; стихотворѣние, стихотворѣния; поезия: **recitovat ~e** речитирам стихове, поезия; **kniha ~ů** стихосбирка

veršovan|ý, -á, -é стихотворѣн; който е в стихове, в стихотворна форма: **~ý román** роман в стихове; **~á blahopřání** благопожелания в стихотворна форма

verš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* пиша, съчинявам стихове, поезия (*често неумело*); стихоплѣтствам: **začal ~ovat už na gymnáziu** той прописа стихове още в гимназията **2. (со)** съчинявам в стихове, в стихотворна форма (*нещо*): **~ovat gratulaci** пиша поздравления в стихотворна форма

věrtel, -e *м. 1. остар.* „вѣртел“ (*стара чешка мръхамитсон-235*)

jako ~ *експр.* главата ми е пламнала, главата ми ще се прѣсне от грижи **2.** „вѣртел“ (*чешка мярка за количество хмел – 30 л*): **~ načesaného chmele** 30 л набран хмел

vertikál|a [-tu-], -у *ж. геом.* вертикала; вертикална, отвѣсна линия

vertikálně [-tu-] *нар.* вертикално, отвѣсно: **~ se pohybovat** движа се вертикално, отвѣсно

vertikáln|í [-tu-], -í, -í вертикален, отвѣсен: **~í směr** вертикална посока; **~í poloha** вертикално, отвѣсно положение; **~í pohyb** вертикално движение

věru *част. книж.* найстина; бѣга ми; вярвай: **to ~ nevím** найстина не знам; **není ~ oč stát** бѣга ми, няма за каквѣ тѣлкава да съжальяваме

verv|a, -u *ж. книж.* ентузиазъм, въодушевление, жар, плам, страст, *разг.* хъс: **pustit se do práce s ~ou** заловя се за работа с ентузиазъм, с жар, с хъс

verzálk|a, -u *ж. полигр.* главна буква

verze, -e *ж.* вѣрсия: **první, poslední ~e** първа, последна вѣрсия; **film v původní ~i** филм в първоначалния му вариант

verzus, versus [-zus] *предлог с им. (kdo, co) често спорт.* срещу, против (*някого, нещо*): **Sparta ~ Slavia** Спарта срещу Славия

veřej, по-рядко veřej|e, -e *ж. 1.* крило на врата: **přivřít** ~ притвѣря крило на врата; **~e vrat** крила на врата **2. само мн. veřej|e, -í** рамка на врата: **opřít se o ~e otevřených dveří** подпѣра се на рамката на отворена врата **3. само мн. veřej|e, -í** панта/панти (*за врата и под.*): **vy-sadit dveře z ~í** сваля, откача врата от пантите

veřejje *вж.* veřej

veřejně *нар. 1.* публично, явно, открито: **~ prohlásit** публично, открито заявя; **~ vystoupit** изкажа се публично; **~ urazit** публично обидя

2. общѣствено: ~ činný pracovník общѣствено

активен, дѐен работник, служител; общѐствен дѐец

veřejnoprávní, veřejněprávní, -í, -í *юрид. икон.* публичноправен: **~í problematika** публично-правна проблематика

veřejnost, -í *ж.* 1. общѐственост: **široká** ~ широка общѐственост; **světová** ~ световна общѐственост; **proces s vyloučením** ~i процес, дело при закрити врата (без допускане на общѐствеността) 2. общѐственост, общност; среди; *разг.* гилдия: **divadelní** ~ театрална общѐственост, гилдия; **literární** ~ литературни среди, литературна гилдия; **sportovní** ~ спортни среди, спортна гилдия 3. общѐствò; общѐствен, публично пространство: **služba** ~i услуга на общѐствòто; **objevit se s někým na ~i** появя се с някого в общѐствòто; появя се с някого публично; **vystoupit na ~i** изляза, извяв се пред публика; изнесà пред публика (*напр. концерт*); **vystoupit na ~ a**) публично разкрия анонимността си, самоличността си б) (*s čím*) публично заявя, изнесà (*нещо*)

veřejný, -á, -é 1. публичен, явен, открит: **~á schůze** открито събрание; **~ý projev** публична рѐч; публично слòво; **~é vystoupení a**) публично изказване б) публична изява; **~é hlasování** открито, явно гласуване; **~á soutěž** *юрид.* публичен конкурс 2. общѐствен, комунален: **~é stravování** общѐствено хранене; **~é služby** комунални услуги; **~é dopravní prostředky** общѐствени превозни средства; **~é budovy** общѐствени сгради, здания; **~ý majetek** общѐствена собственост; **~ý sad** общѐствен парк, общѐствена градина 3. общѐствен, публичен, общ, всеобщ: **~é mínění** общѐствено мнѐние; **~é uznání** общѐствено признание; **budit ~é pohoršení** будя, предизвиквам общѐствено възмущение; **dělat někomu ~ou ostudu** посрамвам, излагам някому *стыдно*

общѐствена тайна 4. общѐствен: **~ý život** общѐствен живòт; **~é záležitosti** общѐствени дела; **~í činitelé** общѐствени дейци; **~á správa** общѐствено управление; **Veřejná bezpečnost** (*сѝкр.* VB) *преди* Народна милиция (*сѝкр.* НМ); милиция, полиция, òргани на МВР (на Министерството на вътрешните работи); òргани на реда

věřící I, -í, -í вярващ, набòжен, религиозен: **~í člověk** вярващ човѐк

věřící II, -ího *м.* вярващ: **hloučky domácích i přespolečných ~ích** групички от мѐстни вярващи и набòжни другосѐлци

věřící III, -í *ж.* вярваща

věřít, -ím *несв.* 1. (*komu, čemu; komu co*) вярвам

(*на някого, на нещо; на някого в нещо*): **~it synovi** вярвам на синà си; **~it obžalobě** вярвам на обвинѐние; **~it každému slovu** вярвам на всяка думà; **~it někomu na slovo** изцяло вярвам, ймам пълно доверие на някого: **ne~ím ti ani slovo** не ти вярвам на нито една думà; не вярвам на нито една твоjà думà; **není mu co ~it** не бива да му се вярва; хич не му *вярвам*

вярвам на някого, на нещо; **ne~it někomu, něčemu ani za mák** нямам капчица вѐра на някого, на нещо; **syťý hladovému ne~í** *поговорка* сит на гладен не вярва; сит на гладен вѐра не хваща 2. (*v koho, v co; na koho, na co; -*) вярвам (*в някого, нещо; -*); вярващ, набòжен, религиозен сѝм: **~it v Boha** вярвам в *бога*

~it na duchy не вярвам в духове, в призраци; не вярвам в чудесà; òще не сѝм си загубил разсѝдѝка, умà, акъла; òще не ми е изпила чавка акъла (че да вярвам в такйва глупости); чудесà няма 3. (*v koho, v co; komu, čemu*) вярвам, доверявам се, ймам доверие (*на някого, на нещо; в някого, в нещо*); осланям се (*на някого, на нещо*): **~it v syna, v synovy možnosti** вярвам в синà си, във възможностите на синà си; **~it lékaři** вярвам, ймам доверие на лекар; **~it sobě/v sebe** вярвам си, вярвам на себе си, в себе си; **~it ve své síly** вярвам в *силите*

~it mu (vlastnímu) zraku не вярвам на очите си/на собствените си очи; **ne~it svým (vlastním) uším, svému (vlastnímu) sluchu** не вярвам на ушите си/на собствените си уши 4. (*več; že...)* вярвам, убедѐн сѝм, не се съмнявам (*в нещо; че...*): **~it v úspěch, v život, v budoucnost** вярвам в успеха, в живòта, в бъдещето; **~il, že se uzdraví** той вярваше, че ще оздравѐе; **~ila, že pomáhá rodičům** тя бѐше убедѐна, че помага на родителите си

věřitel, -e *м.* кредитор, заемодàвец; **zaplatit ~i dluh** вѐрна заѐм на кредитор

ves, vsi *ж.* сѐлò: **malá, velká** ~ малко, голямо сѐлò; **celá ~ o tom ví** *прен.* цяло сѐлò го знаѐ; *всички*

vesí/no-često vesnicí; to je pro někoho španělská ~/no-često vesnice товà е непонятно, неразбираемо за някого; товà е тъмна Индия за някого; **kouká, jako když chce ~ vypálit** глѐда на крѝв; глѐда като касàпин; глѐда като бик, като керкенѐз; **každý pes jiná ~** *поговорка* *разг.* всички (са) различни; всѐки (е) различен; няма един с един (да съвпада); няма едно с едно (да е еднакво); всички (са) събрàни от кòл и вѝжѐ

веселие

північ

~ou *разг.* а) вѣрна се с пълна кошница; вѣрна се с добра новина, с добър резултат; вѣрна се доволен, с грѣйнало лице, със сияещо лице б) вѣрна се подпийнал, леко пийнал; вѣрна се във вѣсело настроение, с приповдигнато настроение

vesele *нар.* 1. вѣсело, радостно, безгрижно: ~ **se smát** смѣя се вѣсело; **vypadat** ~ изглеждам вѣсел; ймам вѣсел вид 2. *разг.* най-спокойно; без ни най-малко смущение; без никакво притеснение: **je zakázáno tudy chodit, ale chodí se ~ dál** минаването отгук е забранено, но всички продължават да си минават най-спокойно; **přese všechno napominání žáci ~ křičeli dál** въпреки всички забелѣжки учениците продължаваха да си крещят без ни най-малко смущение

veselí, -í *ср.* веселіе, веселба: **bezstarostné -í** безгрижно веселіе; безгрижна веселба; **masopustní -í** карнавално веселіе, карнавална веселба (преди великите пости); заговезнишки маскаррад, веселба

veselice, -e *ж.* увеселение: **lidová, májová -e** народно, майско увеселение

veselit se, -ím se *несв.* веселя се, радвам се, забавлявам се: **hodovat a ~it se** пирювам и се веселя; **~it se o pouťi** веселя се, забавлявам се на панаир

veselk|a, -y *ж.* *остар. разг.* сватба: **strojit ~u** вдигам сватба

veselo *нар.* предикативно вѣсело: **bylo nám ~** бѣше ни вѣсело; **bude tam ~** там ще е вѣсело **veseloherní, -í, -í** комедіен: **~í umění** комедійно изкуство; **~í herec** комедіен актьор

veselohr|a, -y *ж.* комедия: **hudební -e** музикална комедия

veselost, -i *ж.* веселост, веселіе: **strojená ~** престорена веселост; **zářít ~í** сияя от веселіе;

веселие

північ

~ разюздано веселіе

veselý, -á, -é вѣсел, радостен, безгрижен: **~ý člověk** вѣсел човѣк; **~á povídka** вѣсел разказ; **~á nálada** вѣсело настроение; **~á barva** вѣсел цвят; **šťastné a ~é vánoce!** *пожелание* Честита Коледа! **šťasný a ~ý nový rok!** *пожелание* Честита Нова Година!

veselý, -á, -é вѣсел, радостен, безгрижен: **~ý patron** *разг.* вѣсела душа; веселяк, шегобиец, майтапчия; **~á mysl půl zdraví** *пословица* веселието е (половин) здраве

věsit, věsit se *вж.* věšet, věšet se

veskrz, veskrze *нар. книж.* 1. съвършено, изцяло, съвсѣм: **ten postup je ~ správný** този

метод е съвършено правилен 2. в общи линии, в общи черти, общо взето

veskrze *вж.* veskrz

veslař, -e *м.* гребѣц; състезател по гребане: **obratný** ~ ловък гребѣц

veslařk|a, -y *ж.* състезателка по гребане

veslařsk|ý, -á, -é гребен; който се отнася до гребане: **~ý sport** гребен спорт; **~é závody** състезания по гребане

veslařstv|í, -í *ср.* гребен спорт; гребане: **věnovat se ~í** занимавам се с гребане

veslice, -e *ж.* мор. гребна лодка; гребен кораб; галѣра: **řecké -e** грѣцки галѣри; **lehká -e** вѣлбот

veslo, -la *ср.* греблò, веслò: **zabrat ~lem** натисна греблò, веслò; **загребà** с греблò, с веслò; **být, sedět u ~la** на веслòто, на греблòто съм; гребà

♦

български

ръководя; **достат се k ~lu** *експр.* доберà се до кормилото; доберà се до ръководството; **chopit se, ujmout se ~la** *експр.* поема кормилото; поема ръководството; **pouštět se na moře bez ~el** *експр.* рискювам; трѣгвам с голи ръце срещу някого, срещу нещò; пѣхам си главàта в торбата; (предприемам нещò) пѣк каквòто сàбя покаже

veslován|í, -í *ср.* гребане: **závodní ~í** състезателно, академично гребане

veslovat, -uji/разг. -uju *несв.* гребà: **~ovat na skifu** гребà със скиф; **~ovat k břehu** гребà към брега

veslov|ý, -á, -é гребен; който е с греблà, с веслà: **~á lod'** гребен кораб, гребна лòдка

vesměš *нар.* 1. изцяло, напълно, съвсѣм; без изключение: **všichni ~ kvalifikovaní odborníci** всички без изключение квалифицирани специалисти 2. предимно; с малки изключения: **odpovědi byly ~ kritické** отговорите бяха предимно критични

vesmír, -u *м.* космос; *книж.* вселѣна, миро-здàние: **pohyb planet ve ~u** движение на планѣтите в космоса; **let kosmické lodi ~em** полет на космически кораб из космоса; **v celém ~u** в цѣлия космос; в цялата вселѣна

vesmír|ný, -á, -é космически: **~á lod'** космически кораб; **~á stanice** космическа станция; **~ý let** космически полет; **~é války** космически войни; **~é zákony** космически закòни

vesn|a, -y *ж.* *книж. поет.* прòлет

vesnice, -e *ж.* 1. сѣлò: **velká jihočeská -e** голямо южночѣшко сѣлò 2. *в свѣт.* **olympijská -e** *публ. спорт.* олимпийско градчѣ ♦ **stavět potěmkinské/potěmkinovské -e** *книж.* опитвам се да прикрія истинското състояние на нещàта; **to je pro někoho španělská -e** товà е не-

понятно, неразбираемо за някого; това е тъмна Индия за някого; **globální** ~e публ. Земята, глобалното село (като медийно, информационно, екологично и под. цяло)

vesnický нар. по селски; като селянин: ~ **oblečený** облечен по селски

vesnický, -á, -é селски: ~á **mládež** селска младеж; ~á **škola** селско училище; ~ý **román** лит. селски роман; роман на селска тематика; ~á **povídka** лит. селски разказ; разказ на селска тематика

vesničan, -a м. селянин: **zdravý** ~ здрав селянин

vesničanka, -y жс. селянка

vesnička, -y жс. умал. селцѐ: **horská** ~a планинско селцѐ

vespod I, **vespodu I** нар. отдолу; най-отдолу: ~ в **zásuvce** най-отдолу в чекмеджѐ

vespod II, **vespodu II** предлог с род. (čeho) на дъното на (нещо): ~ **kufru** на дъното на кúфрар

vespodu I вж. **vespod I**

vespodu II вж. **vespod II**

vespol вж. **vespolek**

vespolek, по-рядко **vespol** нар. малко остар.

1. взаимно; един друг; един на друг: **pomáhat si** ~ помагаме си взаимно; **měli se rádi** ~ обичаха се един друг 2. общо; колективно; на всички: **dobrý den** ~! добър ден на всички!

vést, **vedu** неск. 1. (koho – вин.; koho kam) вода (някого някъде): ~ **slepce** вода слепец; **vedla dítě za ruku** тя водеше детѐто за ръка; **povedu nemocného syna k lékaři** ще вода болния си син на лекар; **vede psa na řemenu** (тоѝ/тя) води кучето на кайшка; **vedu ti hosta** вода ти гост 2. (co, koho) вода, управлявам, направлявам, насочвам (нещо, някого): ~ **dítěti ruku při psaní** насочвам, направлявам ръката на детѐ при писане; ~ **smýčec** вода, направлявам лък (на музикален инструмент); ~ **loutky** вода, управлявам кукли; кукловод съм; **ve dne ho vedlo slunce, v noci hvězdy** през деня го водеше, направляваше слънцето, през нощта – звездите 3. (co kudy) прекарвам, прокарвам, пу̀скам (нещо през някъде): ~ **plyn potrubím** пу̀скам газ по тръбопровод; ~ **cestu, trať údolím** прокарвам път, ж.п. линия през долина 4. (koho – вин. k čemu) вода, подтиквам (някого към нещо); вода, довеждам, докарвам (някого до нещо); ка̀рам, принуждавам (някого да прави нещо): **hled vede člověka k práci** гладѝт подтиква човек към работа; гладѝт принуждава човек да работи; **vede mě k vám starost o vás** при вас ме води безпокойството ми, загрижеността ми за вас 5. обикн. третол. **vede** (koho – вин. k čemu; kam) води (някого до нещо); има (някакъв резултат,

някакво следствие, някаква последица за някого); (от нещо) слѐдва, произтича (нещо за някого): **výzkum nás vede k novým poznatkům** проучването ни води до нови познания; **tato okolnost vede k dalším komplikacím** от това обстоятелство произтичат нови усложнения 6. (koho – вин. k čemu; koho jak) възпитавам (някого на нещо; у някого нещо; някого никак): ~ **dítě k práci** възпитавам, уча детѐ на труд; **učitel vede žáky dobře** учителят възпитава учениците добре 7. (koho, co) вода, ръководя, управлявам, оглавявам (някого, нещо): ~ **podnik, divadlo, stát** ръководя, оглавявам предприятие, театър, държава 8. (o co; nad kým o co) вода, повеждам (с нещо; пред някого с нещо): ~ **nad soupeřem o dva body** вода, повеждам пред

съвсѐм малка преднина 9. (co) вода, завеждам (нещо); отговарям, грижа се, имам грижата (за нещо): ~ **matriku** вода, завеждам а) метрическа книга (регистър на раждания, на женитби, на умирация и под.) б) главна книга (на учебно заведение); ~ **účetnictví** завеждам счетоводство 10. (co) вода (нещо): ~ **válku (s někým)** вода война, воювам с някого; ~ **jednání** вода прѐговори, преговарям; ~ **při** вода спор; ~ **žalobu** обвинител съм по дѐто

vedeš! какви ги приказваш! що за приказки! ~ **hádky** ка̀рам се; **pěkně to** ~ разг. експр. ирон. добре го давам; грѐшка нямам; бра̀во на мѐн; ~ **pořád/stále svou** разг. повтарям всѐ едно и сѝщо; зна̀м си едно; едно си ба̀ба зна̀е, едно си ба̀е; ~ **to od desíti k pěti** разг. експр. пра̀вя нѐщо от ло̀шо по-ло̀шо, от злѐ по-злѐ; пра̀вя нѐщо под всякаква критика 11. (co) продавам, имам на скл̀ад (нещо): **to zboží nevedeme** та̀зи сто̀ка не я продаваме; то̀зи артикул го нямаме; ~ **jen prvotřídní zboží** продаваме, предлагаме са̀мо първок̀ачествена сто̀ка 12. обикн. третол. **vede** (kam) води, извежда, гл̀еда (на някъде): **ulice vede na náměstí** улѝцата води към пло̀щад, извежда на пло̀щад; **dveře vedou z pokoje na verandu** врат̀ата води, извежда от ста̀я на вер̀анда; **okno vede na dvůr, do zahrady** прозорец̀ът гл̀еда към дв̀ор, към гра̀д

говорка всички пъ̀тища водят до Рим; **šel, kam ho oči vedly** разг. експр. то̀й трѝгна, накъ̀дето му видят очите; **šel, kam ho nohy vedly** разг. експр. то̀й трѝгна, накъ̀дето го понѐсоха кра̀ката; **nevede to k žádnému konci, k žádnému cíli** това доник̀де не води; **kam by to vedlo?** къ̀дѐ ще ни доведѐ това? това ще

има лоши последици; **co tě vede?** откъде накъде? как ти дойде на ум? откъде ти хрумна?
vést se, vedu se *несв.* 1. (*s kým*) вода се, водим се; вървя хванат, вървим хванати (*с някого*): ~ **se s mužem** вода се с мъжъ си; с мъжъ ми вървим хванати; ~ **se pod paží, za ruce** вървим хванати под ръка, за ръце 2. *само безл.* **vede se** (*коти jak*) (*на някого му*) е (*някак*); (*някой*) се чувства, е (*някак*): **jak se ti vede dneska?** как се чувстваш днес? как си днес? как ти е днес? **dneska se mi vede lépe** днес се чувствам по-добре; днес съм по-добре; днес ми е по-добре
vést si, vedu si *несв.* (*jak*) справям се, оправям се; *разг.* карам я, давам го (*някак*): **jak si vede?** (той, тя) как се справя? как я кара? **vede si znamenitě** справя се прекрасно; добре го дава
vest|a, -y *ж.* 1. жилетка, елече (*на костюм*): **pánský oblek s ~ou** мъжки костюм с жилетка 2. жилетка; *диал.* фланела/фанела: **pánská, dámská ~a** мъжка, женска жилетка; **vlněná ~a** вълнена жилетка
stára noviná; stára kľока; stára partěnka; cintat si ~u *разг. експр.* много чело, много знай; правя се на много ерудитан, но всъщност дрънкам празни приказки, врели некипели; **mít jazyk na ~ě** *разг. експр.* задъхан, изморен съм; йдвам, пристигам с изплъзен език 3. *спец.* жилетка: **záchranná ~a** спасителна жилетка; **plovací ~a** плувна жилетка
vestav|a, -y *ж.* 1. *строит.* вграждане, поставяне, построяване: ~ **a ochranné mříže** вграждане, поставяне на предпазна метална решетка 2. *техн.* монтаж, монтиране, вграждане: ~ **a motoru** монтаж на двигател 3. таванско жилище: **půdní ~y na Vinohradech** тавански жилища в квартал Виногради
vestavěný, -á, -é вграден: ~ **y nábytek** вградени мебели
vestav|ět, vstav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* (*со kam*) вградя (*нещо някъде*): ~ **ět skříně do zdi** вградя шкафове в стена
vestibul [-tu-], -u *м.* фойе, вестибюл (*на обществена сграда*): ~ **hotelu** фойе на хотел; **divadelní** ~ фойе на театър; **nádražní** ~ фойе, чакалня на гара
věstit *вж.* **věštit**
věstník, -u *м.* бюлетин: **ministerský** ~ министерски бюлетин
vestoje *вж.* **vstojе**
veš, vši *ж.* 300 л. въшка (*Pediculus*): **mít vši** (*ve všech*) имам въшки (всичко) ~ **vložit** *разг. експр.* голям досадник; досаден като въшка човек; **líná** ~ *разг. пейор.* голям мързел;

голям ленивец; **nasadit někomu** ~ (**do kožičku**) *разг. пейор.* пусна на някого таралѐж в гащите; насадя някого на пачи яйца; **hledat ve všem/na všem vši; vypichovat něčemu vši** *разг. пейор.* търся кусури на всичко; заяждам се за дреболии; към всичко съм придирчив
věšadl|o, -a *ср. техн. строит.* висяща покривна конструкция; висяща ферма
věšák, -u *м.* закачалка, окачалка: ~ **na šaty, na klobouky** закачалка за дрехи, за шапки; **nástěnný** ~ стенна закачалка
věš|et, -ším, 3. мн. -šejí/-ší, рядко věšit, -sím *несв.* 1. (*со; со пащ, на koho; со kam*) окачвам/окачам, закачам/закачвам, провѐсвам, простирам (*нещо; нещо на нещо, на някого; върху нещо, върху някого; нещо някъде*): ~ **šet záclony** окачвам пердѐта; ~ **šet prádlo** окачвам, простирам пранѐ; ~ **šet kabát (na věšák)** окачавам палтото
věš|et někomu na nos něco, že... *разг. експр.* заблуждавам, залъгвам, лъгѐтя, баламосвам, будалкам някого за нещо, че...; ~ **šet někomu bulíky na nos** *разг. експр.* заблуждавам, залъгвам, лъгѐтя, баламосвам, будалкам някого; замазвам очите на някого; хвърлям прах, пѐпел в очите на някого; продавам шикалки на някого 2. (*koho – вин.*) бѐся, обѐсвам (*някого*): ~ **šet zločince** обѐсвам престъпник 3. (*со*) свѐждам, навѐждам, привѐждам, склѐням, наклѐням, увѐсвам (*нещо*): **strom ~í věš|et se, -ším se, 3. мн. -šejí se/-ší se, рядко věšit se, -sím se** *несв.* 1. (*пащ*) лепя се, прилепвам се/прилепям се (*към нещо; по нещо*); обвивам, обгръщам (*нещо*): **mlha se ~šela na keře** мъглата обгръщаше храстите, лепнеше по храстите 2. (*na koho, со; kоти пащ*) увѐсвам се, обѐсвам се, увисвам (*на някого, на нещо*); *често мн.* ~ **šime se** струпуваме се, накатѐрваме се, накачулваме се (*върху някого, върху нещо*); накатѐрваме, накачулваме (*някого, нещо*): **děti se ~šely na saně** децата се бяха накачулили на шейната; **dvojčata se ~šela na tatínka** близнаците накачулваха баща си; **dvojčata se ~šela tatínkovi na krk** близнаците се овѐсваха, увиснаха на врата
věš|et někomu na krk *разг. пейор.* увисвам на врата на някого; вкопчвам се в някого; натрапвам се, натрисам се на някого; прехвърлям отговорността за себе си върху някого; ~ **šet se někomu na paty** *разг. пейор.* следя, проследявам някого; ходя по петите на някого; превръщам се в нечия сянка; ставам сянка на някого 3. (*na koho – вин.*) *експр.* харѐсвам, ухаж-

вам, преслѣдвам (някого); не оставям (някого) на мѣра; хѳдя по петѣте (на някого); тѣчам (подир някого) (като лѳд); често мн. -**šíme se** лепѣм се (на някого, по някого) (като мухѣ на мѣд): **děvčata se na něho jen ~šejí** момѣчетата се лепѣят по нѣго като мухѣ на мѣд; **mládenci se na ni jen ~sili** ергѣните не я оставѣха на мѣра, тѣчаха подир нѣя като лѳди

veškeren *вжс.* **veškerý**

vešker|ý, -á, -é, книж. **vešker|en, -a, -o** местоим. всѣчкият, цѣлият: **věnovat ~ý volný čas studiu** отдѣлям всѣкото си, цѣлото си свѳбѳдно врѣме за ѳчене, за ѳчѣние; **nová válka zasáhne ~é lidstvo** една нѳва война ще засѣгне цѣлото чѳвѣчество; **ubili v něm ~o nadšení** убѣха, унищѳжиха цѣлия му възтѳрг; **přes ~u snahu neuspěl** въпреки всѣчките си усѣлия, старѣния тѳй не успѣя; **doktor ~ého lékařství** книж. докторпѳбѳщамѣлицѣна ♦

~žádny *вжс.* експр. абсолютно, съвсѣм нѣкакъвъ; почти нѣкакъвъ; *разг.* експр. мнѳго мѣжав; слѣба рѣбота: **vnitřní ozdoba kostelíčka je velmi ubohá, vnější ~á žádná** вѣтрѣшната украса на църквицата е твѣрде оскѣдна, а вѣншна нѣма избѳщо нѣкаква

věšt|a, -y *жс.* книж. предсказѣние, прѳрѳрѳчество, (пред)вещѣние, предрѣчане, прѳрицѣние, вещѣние, гадѣние: **nepřiznivá ~a** неблагопрѣятно предсказѣние, прѳрѳрѳчество; **~a se nevyplnila** предсказѣнието, прѳрѳрѳството не сѣ сбѣдна

věštec, -ce *м.* предсказѣтел, прѳрицѣтел, прѳрѳрк, предвещѣтел, вещѣтел, ясновѣдец, гадѣтел, оракул: **slepý ~ec** слѣп гадѣтел, предсказѣтел

věštecký *нар.* предсказѣтелски, прѳрицѣтелски, (пред)вещѣтелски, ясновѣдски, гадѣтелски, оракулски: **promluvit ~** проговѳря ясновѣдски, прѳрицѣтелски, като ясновѣдец, като прѳрицѣтел

věšteck|ý, -á, -é предсказѣтелски, прѳрицѣтелски, (пред)вещѣтелски, ясновѣдски, гадѣтелски, оракулски: **~ý duch** ясновѣдски дѳх

věštír|n|a, -y *жс.* храм, свѣтилище на оракул, гадѣтел и под.; *истор.* оракул: **dělfská ~a** дѣлфѣйският оракул

věšt|it, рядко věst|it, -ím *несв.* **1.** само **věstit, -ím** (-; *со;* *кѳти со;* *кѳти з ѳeho*) предсказѣвам, предрѣчам, прѳрокѳвам, предвещѣвам, вещѣя (-; *нещо;* *на някого нещо*); предсказѣвам, гадѣя, глѣдам (*на нещо*): **Libuše ~ila slávu Prahy** Лѣбуше вещѣсла, предрѣчала слѣвата на Прага; **kartářka jí ~ila budoucnost** глѣдѣчката на кѣрти ѣ предсказѣваше бѣдѣщето; **~it z ruky, z karet** глѣдам на рѣка, на кѣрти **2.** (*со*) *книж.* вещѣя, предвещѣвам, обещѣвам (*нещо*); го-

вѳря (*за нещо*): **mrak ~í bouři** ѳблакѣт предвещѣва бѳря; **to ne~í nic dobrého** товѣ не вещѣае, не обещѣва нѣщо добрѳ

věšt|kyn|ě, -ě *жс.* предсказѣтелка, прѳрицѣтелка, прѳрѳрѳчица, (пред)вещѣтелка, ясновѣдка, гадѣтелка: **~ě Pýthie v Delfách** прѳрѳрѳчицата Пѣтѣя в Дѣлфи

věšt|vat, -u *св.* (*кѳho – вин. do ѳeho; веѣ; kam*) насѣла вкѣрам, натѣкам, наблѣскам, набѳтам (*някого в нещо; някъде*): **~at lidi do války** насѣла вкѣрам хѳрата вѣв война; **~at někoho do hrobu** *прен.* вкѣрам някого в грѳба; умѳря някого

~a *св.* **je** *(свършено)* свѣршено е (*с някого, с нещо*); край (*с някого, с нещо; на някого, на нещо*); (*някой*) е загѳбен; (*нещо*) е загѳбено: **je po mně ~a** свѣршено е с мѣне; аз сѣм загѳбен; **po všem je ~a** край на всѣчко; всѣчко е загѳбено

věšt|a, -y *жс.* **1.** изрѣчѣние *сѣщо и език*: **~a oznamovací** изѣвѣтелно, съѳбѣщѣтелно изрѣчѣние; **~a tázací** въпрѳситѣлно изрѣчѣние; **~a rozkazovací** заповѣдно, повелѣтелно изрѣчѣние; **~a zvolací** възклицѣтелно изрѣчѣние; **~a holá** неразширѣно (прѳсто) изрѣчѣние (*сдѣржащо само главни части*); **~a rozvitá** разширѣно изрѣчѣние (*с главни и второстепенни части*); **~ jednoduchá** прѳсто изрѣчѣние; **~a složená** слѳжно изрѣчѣние; **~a hlavní** главно изрѣчѣние; **~a vedlejší** подчинѣно изрѣчѣние; **~a řídící** управлѣващо, главно изрѣчѣние; **~a závislá** завѣсимо, подчинѣно изрѣчѣние; **obratně stylizovaná ~a** мѣйсторски стилизѣрано изрѣчѣние **2.** *муз.* фрѣза, част: **~a hudební skladby** фрѣза, част на музѣкално произвѣдение **3.** *мат.* теѳрѣма: **Pythagorova ~a** Пѣтагѳровата теѳрѣма; **~a o konečné hodnotě** теѳрѣма за крайните стѳйности

veterán, -a *м.* **1.** ветерѣн: **~ z války** ветерѣн от война **2.** *експр.* ветерѣн: **~ práce** ветерѣн на трудѣ; **~ strany** ветерѣн на пѣртия **3.** *прен.* автомобил-ветерѣн; стѣр автомобил; рѣтро-автомобѣл; *разг.* ѳлд тѣймѣр

veteránist|a [-пу-], -у *м.* **1.** сѳбствѣник на стѣр автомобил, на рѣтроавтомобѣл **2.** състѣзѣтел в рѣтрорали

veterán|klub, -u *м.* клѳб на ветерѣни от спѳрта: **atletický, motoristický** ~ клѳб на ветерѣни-атлѣти, на ветерѣни-мотоциклѣтисти

veterinár|n|í, -í, -í ветерѣнарѣн: **~í lékařství** ветерѣнарѣна мѣдициѣна; **~í lékař** ветерѣнарѣн лѣкар; **~í služba** ветерѣнарѣна слѳжба; **~í dozor** ветерѣнарѣн надзѳр, контрѳл; **~í fakulta** факултѣт по ветерѣнарѣна мѣдициѣна; ветерѣнарѣн факултѣт

veterinář, -e м. ветеринар; ветеринарен лекар: **obvodní** ~ районен ветеринарен лекар
veterinářství |í, -í ср. ветеринарна медицина; ветеринарство: **studovat** ~í следвам ветеринарна медицина
veteš, -e ж. вехтория; *също и събир.* вехтории: **vyházet zbytečnou** ~ изхвърля излишни вехтории
vetešnice, -e ж. вехтошарка
vetešnický, -á, -é вехтошарски: ~ý **krám** вехтошарски магазин
vetešnictví |í, -í ср. 1. вехтошарство: **živit se** ~ím препитавам се с вехтошарство 2. вехтошарски магазин: **kupovat ve** ~í купувам, пазарувам във вехтошарски магазин, от вехтошарски магазин
vetešník, -a м. вехтошар: **prodat** ~ovi **nábytek** продам на вехтошар мебели
vět|ev, -ve ж. 1. клон: **silné** ~ve **stromu** дебели клони на дърво; **suchá** ~ev сѹх клон; **prořezat** ~ve **ovocných stromů** прокъстря клони на ~~овочни дървета~~ ♦ **býznědnožďcha**
~ví разг. експр. някой ми е взел ума, акъла; нещо ми взело ума, акъла; изумѐн, смаян, слисан съм, разг. шашардисан, сащисан съм от някого, от нещо; не мога да повярвам на очите си; **řezat, podřezávat, uřezávat pod sebou** ~ev (na které sedím) сека, рѐжа клона, на който седя 2. клон, разклонѐние, дял, част: **jižní** ~ev **ropovodu** южно разклонѐние на петролопровод; ~ev **regulačního obvodu** *електр.* разклонѐние на верига за регулиране; **východní** ~ev **pohoří** *геогр.* източен дял на планина; **jižní** ~ev **slovanská** *етногр.* южната част от славяните; южните славяни 3. профил: **učitelská** ~ev **studia** педагогически профил на обучение
větvička *вж.* větvička
vetch|ý, -á, -é 1. много стар; вехт, овехтял, извехтял, износен, изтъркан, изтрит; *разг. експр.* изпял си песента; изял си хляба; взѐл-дъл: ~á **látka** много стар, овехтял, изтъркан, избелял плат; ~á **chalupa** вѐхта, много стара сѐлска къща; изпяла песента си къща 2. слаб, крѐхък: ~é **zdraví** крѐхко здравѐ 3. много стар; престарял; *разг.* дърт; *разг. експр.* взѐл-дъл; изял си хляба; изпял си песента: ~ý **stařec** престарял старец
vetk|at, -ám св. (co do čeho/več) втъка (нещо в нещо): ~at **pestrý vzor do koberce** втъка пѐстър, шарен мотив в килим
vetkáv|at, -ám *несв.* (co do čeho/več) втъкавам (нещо в нещо): ~at **pestré vzory do koberce** втъкавам пѐстри, шарени мотиви в килим
vetk|nout, -nu св. (co do kam) втъкна, забода,

забия (нещо някъде): ~nout **tyč, kolíky do země** втъкна, забия прѐчка, кълчета в земята
větně нар. *език.* синтактично; в синтактично отношѐние; по отношѐние на изречѐнието: ~ **rozebrat** извърша синтактичен разбор, анализ
vetnout *вж.* vtít
větn|ý, -á, -é *език.* който се отнася до изречѐние; синтактичен; *по-рядко* изречѐнски: ~á **souvislost** взаимовръзка между изречѐния; синтактична връзка; ~ý **člen řídící, závislý** главна, зависима част на изречѐние; ~á **dvojice** синтагма; синтактична, изречѐнска двойка; ~á **intonace** интонация на изречѐние; ~ý **rozbor** синтактичен разбор
vet|o, -a ср. *книж. полит.* вѐто: **právo** ~a **právo** ~~нащо~~ ♦ **vybít** ~~нащо~~ ♦
вѐрху нещo/на нещo
vet|ovat, -uji св. и *несв.* (co) *книж.* наложа/налагам вѐто (вѐрху нещo/на нещo): ~ovat **usnesení** наложа/налагам вѐто вѐрху решѐние
větrac|í, -í, -í вентилационен, проветрителен; който слѹжи за вентилация, за проветрѐние: ~í **zařízení** вентилационно съоръжѐние; вентилационна инсталация; ~í **otvor** отдушник; вентилационен, проветрителен отвор; ~í **šachta** вентилационна, проветрителна шахта; ~í **rukáv** мор. проветрителен ръкав
větrák, -u м. *техн.* 1. вентилатор: **elektrický** ~ електрически вентилатор; **sál s** ~y зала с вентилатори 2. аспиратор
větrán|í, -í ср. вентилация, проветряване: **přirozené, mechanické** ~í *техн.* естѐствено, механично проветряване; **příčné, ústřední** ~í *минно.* траверсально, центрально проветряване
větr|at, -ám *несв.* 1. (co) проветрявам (нещо): ~at **místnost** проветрявам помещѐние; ~at **peřiny** проветрявам завѐвки 2. *обикн. третол.* -á изветрява; развѐля се (за *напитка*): **pivo** ~á бирата изветрява 3. *обикн. третол.* -á изветрява, ерозира, руши се (за *скална порода*): **hornina, zdivo** ~á скалната порода, зидарията ерозира, руши се
větrník, -u м. 1. вятърна мѐлница: **Holandsko je známé svými** ~y Холандия е известна със своите вятърни мѐлници 2. *техн.* *рядко* вентилатор: ~y **v dolech** вентилатори в мини, в рудници 3. *рядко* ветропоказател: ~ **na věži** ветропоказател вѐрху кѹла 4. *прен.* „вятърна мѐлница“ (подобно на вятърна мѐлница из-делие): ~ **se šlehačkou** *сладкар.* „вятърна мѐлница“ с бита сметана (вид *паста*) 5. *лов.* муцѹна (на *рогат дивеч*)
větrno I нар. *предикативно* ветровито: **venku je** ~ навѐн е ветровито; навѐн има вятър; навѐн дѹха

větrn|o II, -a *ср. рядко* ветровито време; **bouřlivé ~o** бурно и ветровито време
větrný, -á, -é 1. ветровит: ~ý **den** ветровит ден; ~é **počasí** ветровито време; ~é **místo** ветровито място **2.** вятърен; който се отнася до вятър: ~á **bouře** вятърна буря; ~ý **mlýn** вятърна мелница; ~á **elektrárna** вятърна електроцентрала; ~á **korouhvička** ветропоказател; ~á **eroze** *геол.* ерозия от вятъра; ~á **růžice** *метеоролог.* **bjoučiny mlýny/proti ~ým mlýnům** бия се, сражавам се с вятърни мелници; **stavět (si), budovat ~é zámky, hrady** строя, градя въздушни кули **3. минно.** вентилационен: ~á **chodba** вентилационна галерия **4. експр.** вятърничав, несериозен, лекомислен, повърхностен: ~é **myšlenky, úvahy, ideály** вятърничави мисли, разсъждения, идеали
větrolam, -u *м.* горска полезащитна йвица; полезащитен пояс: **vyсадit ~у** засадя, създам полезащитни пояси
větroměr, -u *м. техн.* анемометър: **křídélkový** ~ крилчат анемометър; **miskový** ~ чашков анемометър
větroň, -ně *м.* безмоторен самолет; безмоторник; планер: **cvičný ~ň** тренировъчен безмоторник
větroplach, -a *м. експр.* ветрогон, развейпрах, развейплавя, вейхайвей; лекомислен, вятърничав човек; човек, когото вятър го вее, носи на бяла кобила, на бял кон: **nestará se o vás, ten** ~ не го е еня за вас, вятър го вее на бяла кобила
větrovka|a, -у *ж.* спортно яке с качулка; анорак, винтияга: **lyžařská ~a** скиорско яке
větrov|ý, -á, -é 1. *рядко* вятърен: ~á **spoušť** вятърна буря; ураган **2.** който се отнася до стомашни газове **3. сладкар.** ментов: ~é **bonbonu** ментови бонбони
větrelec, -ce *м.* **1.** нашественик, натрапник; неканен, нежелан гост: **hájit zem před ~ci** браня страната си от нашественици; **drzý ~ec** нахален натрапник **2. комп.** хакер
větrelectví, -í *ср.* **1.** нашествие, натрапничество; неканено, нежелано гостуване: **hájit zem před ~ím** браня страната си от нашествие; **drzé ~í** нахално натрапничество **2. комп.** хакерство: ~í **je jen jedním z aspektů počítačové zločinnosti** хакерството е само един от аспектите на компютърна престъпност
větrelný|ě, -ě *ж.* **1.** нашественица, натрапница; неканена, нежелана гостенка **2. комп.** хакерка
větríček, -ku *м. умал.* ветрець: **příjemný ~ek** приятен ветрець
větrík, -u *м. умал.* ветрець: **vlažný ~** прохладен ветрець

ve|třít, -třu/книж. -tru *св. (со до čeho)* втрия (нещо в нещо): ~třít **krém do kůže** втрия крем в кожата
ve|třít, -třu se/книж. -tru se *св. 1. (до čeho; komu do čeho)* натрапя се, *разг. експр.* натреса се (на някого); спечеля (нещо; нещо от някого) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално; добера се, докопам се (до нещо) чрез нахалство, **нахално**
~třít se **~třít se přízně** натрапя се на някого; докопам се до нечие благоволение, благоразположение; вляза под кожата на някого; ~třít **se do něčí důvěry** докопам се до нечие доверие **2. (кат)** натрапя се, *разг. експр.* натреса се (някъде); вляза, проникна (някъде) чрез нахалство, вляза, проникна (някъде) неканен, нежелан; вляза, проникна (някъде) незаконно: ~třít **se do kolektivu** натрапя се на колектив
větřít, -ím *несв. 1. (со, коho; -)* дъша, подушвам, надушвам, усещам (нещо, някого): **srna ~í** сърната души, усеща нещо; **pes ~í zvěť** кучето подушва, надушва, усеща дивеч **2. (со; -; v čem, v kom со, коho)** предчувствам, предусещам; чувствам, усещам, долавям (нещо); усещам, надушвам, подушвам (нещо; някого, нещо в някого, в нещо): ~it **nebezpečí** предчувствам, усещам, надушвам опасност; **v každém ~í nepřítele** (той/тя) във всеки усеща, надушва неприятел, враг
větší *сравн. вж. veliký, velký*
většin|a, -у *ж.* мнозинство, болшинство; по-голяма част; повечето: ~a **dělá, činí...** мнозинството представлява, е...; ~a **rozhoduje** мнозинството решава; **získat, dostat ~у** спечеля, получа мнозинство; **dosáhnout ~у** постигна мнозинство; **mít ~у** имам мнозинство; **ztratit ~у** загубя мнозинство; **dostat se do ~у** вляза в мнозинство; в мнозинство съм; имам мнозинство; **zvolit ~ou hlasů** избера с мнозинство от гласове; **ve ~ě případů** в повечето случаи
~třít **~třít se**
zdrucující ~a *книж. публ. експр.* преобладаващо, решаващо мнозинство; **nadpoloviční ~a** *книж.* мнозинство над 50%; **mít ~у** имам мнозинство; **nesporná ~a** безспорно мнозинство; **v převážně ~ě/převážnou ~ou** в по-голямата си част; **mlčící ~á** мълчаливо мнозинство
většinou *нар.* в по-голямата си част; в повечето случаи; преимуществено, предимно: **vycházel spolu ~ dobře** в повечето случаи те се разбираха добре; **obyvatelstvo ~ české** население, в по-голямата си част чешко; преимуществено, предимно чешко население
většinový|ý, -á, -é който се отнася до мнозинство, до болшинство; мажоритарен: ~é **rozhodnutí**

решение на мнозинство; $\sim\acute{y}$ **volební systém** юрид. полит. мажоритарна изборна система
větven|í, -í *ср.* разклоняване, разделяне: $\sim\acute{i}$ **toku** разделяне на течение; $\sim\acute{i}$ **koleje** *ж.п.* разклоняване, разделяне на коловоз
větvičk|a, větévk|a -*у ж.* умал. клонче, клонка, вейка: **jedlové** \sim клонки от елха
větv|ít se, обикн. третол. -í se *несв.* **1.** разклонява се: **keř se** $\sim\acute{i}$ **od země** храстът се разклонява от земята; **lodyha se** $\sim\acute{i}$ стеблото се разклонява **2.** разклонява се, разделя се: **koleje se** \sim *ily* коловозите се разклоняват, разделят
větýr|ek, -ku *м. умал.* ветрец: $\sim\acute{ek}$ **od lesa** ветрец откъм гората
veverč|í, vevěř|í, -í, -í който се отнася до катерица; катерици: $\sim\acute{i}$ **hnízdo** хралупа, гнездо на катерица
veverk|a, -у ж. *зоол.* катерица (Sciurus); катеричка: **rezavá, černá** \sim а рижа, черна катерица
vevěř|í *вж.* **vevěř|í**
vevnitř|í *нар.* вътре: \sim **nebyl nikdo** вътре нямаше никого; **plášť s kožešinou** \sim палто, манто с кожена подплата
vevnitř|í *предлог с род. (čeho)* вътре в/във (нещо); в/във (нещо); във вътрешността на (нещо): \sim **skříně** вътре в шкафа
vévod|a, -у м. *истор.* **1.** княз, владетел, повелител, предводител: **svatý Václav, ~a české země** свети Вацлав, закрилник на чешките земи (църковна песен) **2.** херцог: **život** $\sim\acute{u}$ **a hrabat** животът на херцоги и на графове
vévod|ít, -ím *несв. книж.* **1.** (-; *коти, čети, над кут, čít*) господствам (-; *над някого, над нещо*); владя, управлявам (*някого, нещо*): **Přemyslovci šest set let nad Čechy** \sim *ili* династията Пршемисловци управлявала чехите, управлявала в Чехия шестстотин години **2.** (*коти, čети, -; по-рядко nad čít*) *експр.* командвам, ръководя, управлявам (*някого, нещо*): $\sim\acute{i}$ **skupině literátů** стоя начело на група литерати; в **kuchyni** $\sim\acute{i}$ **babička** в кухнята командва баба **3.** (*čети, по-рядко nad čít*) доминирам, извисявам се, издигам се (*над нещо*): **městu** $\sim\acute{i}$ **hrad** градът е доминиран от крепост; над градът се извисява крепост
vévodkyn|ě, -ě *ж.* *истор.* херцогиня
vévodsk|ý, -á, -é *истор.* херцогски; който се отнася до херцог: $\sim\acute{y}$ **dvůr** двор на херцог
vévodstv|í, -í *ср.* *истор.* херцогство: $\sim\acute{i}$ **slezské** силезийско херцогство
vezdejš|í, -í, -í *книж.* **1.** всекидневен, ежедневен; насъщен: $\sim\acute{i}$ **potřeby** насъщни нужди; **chléb**

náš $\sim\acute{i}$ *библ.* хлябът наш насъщен **2.** земен: $\sim\acute{i}$ **život** земен живот
vezd|ít, -ím *св. (со; со кам)* вградя (*нещо; нещо някъде*): $\sim\acute{i}$ **skřín do stěny** вградя шкаф в стена
věz|eň, -ně *м.* затворник: **politický** $\sim\acute{eň$ политически затворник; **propustit** $\sim\acute{ně}$ **na svobodu** пусна затворник на свобода; освободя затворник
vězen|í, -í *ср.* **1.** затвор, *книж.* тъмница: **dostat se do** $\sim\acute{i}$ вляза, попадна в затвора; **jít do** $\sim\acute{i}$ отивам в затвора; **být, sedět ve** $\sim\acute{i}$ в затвора съм, лежа в затвора; **vyjít z** $\sim\acute{i}$ изляза от затвора; **dát, poslat někoho do** $\sim\acute{i}$ пратя, изпратя, вкарам някого в затвора; **vsadit někoho do** $\sim\acute{i}$ хвърля някого в затвора; **propustit někoho z** $\sim\acute{i}$ пусна, освободя някого от затвора
♦ **věz|eňsk|ý, -á, -é** *нар.* затворнически; *книж.* тъмничен: $\sim\acute{á}$ **cela** затворническа килия; $\sim\acute{y}$ **dozorce** затворнически надзирател
věz|et, -ím *несв.* **1.** (*v čet*) заседнал съм, заклецил съм се, залюстил съм се, затънал съм (*в нещо*): **kulka** $\sim\acute{i}$ **v kosti** куршумът е заседнал в костта; **bota** $\sim\acute{i}$ **v bahně** обувката е затънала, заседнала в калта; **klíč** $\sim\acute{el}$ **v zámku** ключът се беше заклецил в ключалката; ключът стърчеше от ключалката **2.** (*v čet*) затънал съм до гъша; затънал съм; до гъша съм (*обикн. в нещо неприятно*): $\sim\acute{et}$ (**po krk**) **v dluzích, ve starostech** затънал съм (до гъша) в дългове, в грижи **3.** (*kde*) *експр.* отсъствам, липсвам; губя се; потънал съм, изчезнал съм (*някъде*): **kde stále** $\sim\acute{iš}$? къде все се губиш? **4.** *обикн. третол. -í* (*v čet; za čít*) крие се, тай се (*в нещо; зад нещо*); стои (*зад нещо*): **kdo ví, co v tom** $\sim\acute{i}$ кой знае какво се крие в тая работа, какво е на дъното на тая работа; **za tím ne** $\sim\acute{i}$ **nic dobrého** от тази работа няма да излезе нищо хубаво, нищо добро
vezír, -a *м.* везир: **turecký** \sim турски везир
věznic|e, -e *ж.* затвор, *книж.* тъмница: **uprchnout z** $\sim\acute{e}$ избягам от затвор
věz|nit, -ím *несв. (кого – вин.; кого kde)* затворил съм (*някого някъде*); държа (*някого*

някъде) затворен, в затвор, под арест, под ключ: **~it zločince** затворил съм престъпник; държã престъпник затворен; **být ~ěn v koncentračním táboře** затворен съм, държан съм в концентрационен лагер; **~it ptáka v kleci** *прен. експр.* държã птица (затворена) в клетка

věznil, -e *м. книж.* тъмничãр: **krutí ~é** жестоки тъмничãри
vězt, vezu *несв. (koho, co)* вòзя, превòзвам, извòзвам, кãрам, докãрвам, откãрвам, закãрвам (*някого, нещо*); (*с превозно средство*) вòдя, довèждам, отвèждам, завèждам (*някого*); (*с превозно средство*) нòся, донàсям, отнàсям, занàсям (*нещо*): **~ raněného do nemocnice** кãрам, откãрвам, закãрвам ранен в бòлница; **~ rodinu autem** кãрам семейството си с колã; **~ zboží** кãрам, вòзя, превòзвам стòка; **vezu vám hosta** кãрам ви, вòдя ви гòст; докãрал съм, довèл съм ви гòст; **z Prahy ti vezu dárek** от Пràга ти нòся, от Пràга съм ти донèсел подарък

vězt se, vezu se *несв. 1. (-; čít; v čem; na čem)* пьтýвам, вòзя се (-; *с нещо, в нещо, на нещо*): **~ se autem** пьтýвам с колã; вòзя се в колã; **~ se na voze** вòзя се на карúца **2. (-; po čem)** пьрзãлям се, спýскам се (-; *по нещо*): **~ se po zábradlí** пьрзãлям се, спýскам се по парапèт, по перилã **3. (-; s kým v čem)** *разг. експр.* и àз съм замèсен, забъркан съм (*заедно с някого в нещо*); и àз съм винòвен (*заедно с някого за нещо*); и àз съм (в)тре в кюпа, и àз съм в игрãта (*заедно с някого*); и àз опирам пешкира (*заедно с някого, покрай някого*): **byl při té výtržnosti, veze se s ostatními** присъствал е на безчинството – и тòй е в(т)ре в кюпа барабãр с остãналите; **vedoucí udělá chybu a jeho podřízení se s ním vezou** начãлникът взèме и сгрешí, а покрай него оперãт

věž, -e *ж.* **1.** кýла: **~e hradu** кýли на крèпост; **~ radnice** кýла на кмèтство; **kostelní** ~ кýла на църква; **gotická** ~ готическа кýла; **vyhlídková** ~ панорãмна кýла; **šikmá** ~ наклòнена кýла; **televizní vysílací** ~ телевизиòнна предавателна кýла; **strážní** ~ наблюдãтелна кýла; наблюдãтелница; **skokanská** ~ спорт. кýла за скокове във водã; **padáková** ~ спец. кýла за тренировки с парашýt; **vodárenská** ~ техн. водна, водонапòрна кýла; **požární** ~ техн. пожарна

кýла; **absorbční** ~ техн. абсорбациòнна кýла; **reakční** ~ техн. реакциòнна кýла; **sušicí** ~ техн. сушилна кýла; **šachtová** ~ техн. шãхтова кýла; **těžní** ~ техн. надшãхтова кýла; **ventilátorová chladicí** ~ техн. охладителна вентилãторна кýла; **vrtná** ~ техн. сондãжна кýла; **chladicí** ~ техн. охладителна кýла; градíрна; **prací** ~ техн. промíвна кýла; скрýбер; **rádiová** ~ техн. радиокýла; **~ jeřábu** техн. кýла на крãн;

slonová kost *книж.* кýла от слòнова кòст; **žít ve ~i ze slonové kosti, ve ~i ze slonoviny** *книж.* живèя в кýла от слòнова кòст; **babylonská** ~ вавилòнска кýла; **stavět babylonskou** ~ стрòя вавилòнска кýла; **vyvést někoho (za nos) na** ~ *експр.* излъжа, изигрãя; *разг.* мèтна, премèтна; *жарг.* прецакам, извòзя, мíна някого; *разг.* продãм на някого магãре за кòн; продãм на някого за двè окí плява; **lež jako** ~ *разг.* опашãта лъжã; **straší mu ve ~i** *разг. грубо* тòй не è с всíчкия си; хлòпа му дьска̀та; **být vysoký jako** ~ *разг. експр. а)* висòк съм като върлина (*за човек*) **б)** обикн. третол. висòк е до небèто (*за сграда*) **2. шахм.** топ, тур: **tah ~í** хòд с тòп; мèстене на тòп **3. разг.** комбинíрана музикална урèдба; *разг.* комбайн: **hudební** ~ комбинíрана музикална урèдба; музикален комбайн; **koupit si hi-fi** ~ купя си хãй-фи урèдба

věžák, -u *м. разг.* висòка сграда; висòк блòк: **bydlet ve ~u** живèя във висòк блòк

věžat|ý, -á, -é кòйто има мнòго кýли: **~ý zámek** замък с мнòго кýли

věžička *вж. vížka*

věžní|í, -í, -í кòйто се отнãся до кýла: **~í zdvino** зидарíя на кýла; **~í hodiny** часòвник на кýла; **~í střecha** покрив на кýла

věžní|ý, -ého *м.* пазãч на кýла

věžovit|ý, -á, -é кулообразен; подòбен, приличаш на кýла: **~é stavby** кулообразни стрòежи; подòбни на кýли пострòйки

věžov|ka, -y *ж. строит.* цýгла за кýла

věžov|ý, -á, -é **1.** висòк: **~ý dům** висòка сграда; висòк блòк; **~á stavba** висòк стрòеж; висòка пострòйка; **~ý jeřáb** техн. крãн; кýлокрãн; **~ý vodojem** техн. водонапòрна кýла; **~é silo** техн. сýлоз; **~á kyselina** хим. киселина, произвèждана в абсорбациòнна кýла **2. шахм.** кòйто се отнãся до тòп, до тýр: **~á koncovka** завършък с тòп; последен, завършваш хòд с тòп

vhán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1. (koho, co kam)* (гòнейки, подгòнвайки) вкãрвам (*някого, нещо някъде*): **~ět ovce do ohrady, dobytek na dvůr** вкãрвам овцè в кошãра, добíтък в двòр; **~ět vzduch do vysoké pece** вкãрвам въз-

дух в дoмeннa пeщ 2. (co do čeho; komu co do čeho, kam) рядкo вкaрвaм, забивaм, забoждaм (нeщo в нeщo; нa нaкoгo нeщo в нeщo, нaкъдe): ~**ět do boků koně bodce ostruh** забивaм в хълбoцитe нa кoн върхoвe нa шпoри 3. (koho – вин. do čeho) експр. вкaрвaм (нaкoгo в нeщo, нaкъдe); дoкaрвaм (нa нaкoгo нeщo); кaрaм, принуждaвaм, зaстaвaм (нaкoгo дa нaпpaви нeщo): ~**ět někoho do těžké situace** вкaрвaм нaкoгo в тpуднo пoлoжeниe; ~**ět někoho do dluhů** вкaрвaм нaкoгo в дългoвe; ~**ět někomu slzy do očí** кaрaм нaкoгo дa сe рaзплaчe; рaзплaквaм нaкoгo; ~**ět někomu ruměnc do tváře** кaрaм нaкoгo дa сe изчepви **vházet, -ím, 3. мн. -eji/-í** нeсв. (co, рядкo koho kam) мaлкo книж. хвърлям, нaхвърлям, пyскaм, вкaрвaм (нeщo, нaкoгo нaкъдe): ~**et to všecko do sebe** експр. нaтърквaм сe с всiчкo (тoвa); излaпвaм, oмитaм всiчкo (тoвa) **vhaz|ovat, -uji/разг. -uju** нeсв. (co, koho kam) мaлкo книж. хвърлям, пyскaм, вкaрвaм (нeщo, нaкoгo нaкъдe): ~**ovat dopisy do poštovní schránky** пyскaм писмa в пoщeнскa кyтия; ~**ovat míč, kotouč do hry** спорт. пyскaм, вкaрвaм тoпкa, шaйбa в игpa **vhod** нар. 1. (komu) удoбнo, пoдxoдящo (зa нaкoгo; нa нaкoгo); тaкa, чe дa e удoбнo, дoбрe дoшлo (зa нaкoгo); тaкa, чe дa yстрoйвa (нaкoгo): **přijít někomu** ~ обикн. тpетoл. oкaжe сe удoбнo зa нaкoгo; **není mu to dvakrát** ~ тoвa нe гo yстрoйвa кoй знae кoлкo; тoвa нe мy e oсoбeнo удoбнo; **je mi to** ~ тoвa мe yстрoйвa; тoвa мe e удoбнo; тoвa e дoбрe дoшлo зa мeнe 2. търкмo, сьвсeм нaврeмe; в пoдxoдящ мoмeнт: **přijít právě** ~ дoйдa търкмo нaврeмe; ~ **něco připomenout** в пoдxoдящ мoмeнт нaпoмнa нeщo **vhod|it, -ím** св. (co, koho kam) мaлкo книж. хвърля, пyснa, вкaрaм (нeщo, нaкoгo нaкъдe): ~**it dopis do poštovní schránky** пyснa писмo в пoщeнскa кyтия; ~**it míč, kotouč do hry** спорт. пyснa, вкaрaм тoпкa, шaйбa в игpa **vhodně** нар. удoбнo, пoдxoдящo, aдeквaтнo, yмeстнo, нa мястo, нaврeмe: ~ **se obléci** oблeкa сe пoдxoдящo; ~ **poznamenat** oтбeлeжa yмeстнo **vhodnost, -i** ж. сгoднoст, пpигoднoст, удoбнoст, yмeстнoст: ~ **terénu pro vojenské operace** пpигoднoст нa тeрeн зa вoeннi oпepaции; ~ **slov** yмeстнoст нa дyми **vhodn|ý, -á, -é** удoбeн, пoдxoдящ, aдeквaтeн, yмeстeн, сгoдeн, пpигoдeн, блaгoпpиятeн: ~**á prodejní doba** удoбнo, пoдxoдящo рaбoтнo вpeмe (нa мaгaзин); ~**á připomínka** yмeстнa зaбeлeжкa; ~**á záminka** пoдxoдящ пpeтeкcт, пpeдлoг; ~**á příležitost** пoдxoдящ, удoбeн, сгo-

дeн слyчaй; ~**é podmínky** пoдxoдящи, пpигoдни, блaгoпpиятнi yслoвнa; **sdělit někomu něco ~ým způsobem** сьбoщa нa нaкoгo нeщo пo пoдxoдящ нaчин; **dělejte, co uznáte za ~é!** пpизвoм пpизвeтo **vk|ládat něco za ~é** cчитaм, нaмipрaм нeщo зa yмeстнo, зa пoдxoдящo; **uznat něco za ~é** cмeтнa зa пoдxoдящo, зa yмeстнo дa нaпpaвa нeщo, дa сe нaпpaви нeщo **vrh|nout, обикн. тpетoл. -ne** св. (komu do čeho, kam) пoяви сe, изскoчи, нaхлyе, изпълни (нa нaкoгo нeщo) (oбикн. зa сълзи); (нa нaкoгo нeщo) сe изпълни, нaпълни (c нeщo): **do očí jí ~ly slzy** в oчитe ѝ нaхлyхa сълзи; oчитe ѝ сe нaпълнихa сьс сълзи; oчитe ѝ сe нaсълзихa **vrh|nout se, -u se** св. (kam) експр. нaхлyя, нaхълтaм, изcипя сe (нaкъдe): **dav se ~ul do sálu** тълпaтa нaхлy в зaлaтa, в cалoнa **vház|et, -ím, 3. мн. -eji/-í** нeсв. 1. (-; kam) влйзaм (-; нaкъдe): **právě ~eji** тe търкмo влйзaт; ~**et do pokoje, do zahrady** влйзaм в cтaя, в гpaдинa; ~**et do dějin, do literatury** пpен. влйзaм в истoриятa, в литepaтyрaтa 2. (več) книж. влйзaм, вcтърпвaм (в нeщo): ~**et s někým ve styk** влйзaм в кoнтaкт, вьв вpъзкa с нaкoгo; ~**et s někým ve spolek** влйзaм в cьдpужие c нaкoгo; **ode dneška zákon ~í v platnost** oт днeс зaкoнът влйзa в cилa, cтaвa вaлидeн **vhod, -u** м. вxoд: **hlavní** ~ глaвeн, ceнтpалeн, oфициaлeн вxoд; **postranní** ~ cтpaничeн вxoд; **zadní** ~ зaдeн, чeрeн вxoд; ~ **zakázán!** вxoд зaбeдeн **vh|někam hlavním ~em** пyбл. влйзa нaкъдe пpeз глaвннa, пpeз пapaдннa вxoд; влйзa нaкъдe пo oфициaлннa, пo зaкoнннa нaчин **vchrst|nout, -nu** св. (co kam; komu co kam) излeя, изcипя, ливнa, лйcнa, плйcнa (нeщo нaкъдe; нa нaкoгo нeщo нaкъдe); пoлeя, oблeя (нaкoгo c нeщo): ~**la mu vodu do tváře** тя мy лйcнa, плйcнa вoдa в лицeтo; ~**nout na někoho špinu** пpен. пoлeя, oблeя нaкoгo c мpьcoтнa **viadukt, -u** м. виадyкт: **starý římský** ~ cтap pймски виадyкт; **betonový** ~ бeтoнeн виадyкт **vibrac|e, -e** ж. cпeц. вибpaция, вибpиpaнe: ~**e motoru** вибpaция нa двигaтeл **vibračn|í, -í, -í** cпeц. вибpaциoнeн: ~**í pohyb** вибpaциoннo движeниe **vibrafon, -u** м. мyз. вибpaфoн/вибpoфoн **vibrátor, -u** м. cпeц. вибpaтop: **elektromagnetický** ~ eлeктpoмaгнитeн вибpaтop; **pístový** ~ бyтaлeн вибpaтop; **pneumatický** ~ пнeвмaтичeн вибpaтop; **ponorný** ~ дълбoчнeн вибpaтop; **výstředníkový** ~ eкcceнтpиkoв вибpaтop **vibrograf, -u** м. физ. вибpoгpaф **vibrometr, -u** м. тeхн. вибpoмeтър

vibroválcován|í, -í *ср. техн.* вибропрокат
vibrován|í, -í *м. спец.* вибриране: ~í **betonu** *строит.* вибриране на бетон
vibrovan|ý, -á, -é *спец.* вибриран: ~ý **beton** *строит.* вибробетон
vibr|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. вибрирам, трептя: **struna** ~uje струната вибрира; **hlas** ~uje гласът вибрира 2. (со) *строит.* вибрирам; произвеждам, уплътнявам с вибратор (*нещо*): ~ovat **beton** вибрирам бетон; произвеждам, уплътнявам бетон с вибратор
víc I, II, III *вж. vice I, II, III*
více I, разг. víc I нар. 1. *сравн.* на **mnoho, velmi, velice, hodně, moc** повече: ~ **pracovat** работя повече
 от достатъчно; **o nic** ~ **než...** ни повече, ни по-малко от...; точно толкова, колкото...; **čím dál tím** ~ всё повече и повече; **a co** ~ нещо повече; и в добавка; и на всичко отгоре; *разг.* и като капак 2. *при отриц.* повече; никога (п)овече: (**nikdy**) ~ **se nevrátil** той (никога) повече не се върна
více II, разг. víc II като числ. неопред. в съчет. със същ. 1. *сравн.* на **mnoho, hodně, moc** повече: **vydělavat** ~ **peněz** изкарвам повече пари; **trvá to** ~ **než týden** това продължава повече от седмица; ~ **než pětkrát** повече от пет пъти
 някога **někdy více** *поговорка* понякога колкото по-малко, толкова по-добре; ~ **hlav** ~ ~ **rozumu** *поговорка* повече главъ – повече акъл; **mít (v hlavě) o kolečko** ~ *разг. експр.* хлѝпа ми дъската; не съм с всичкия си 2. *рядко* няколко, доста: **po** ~ **let** в продължение на няколко, на доста години; **po** ~ **letech** след няколко, след доста години
více III, разг. víc III част. 1. повече; вѝче: **to je vše a** ~ **už nečekej** това е всичко и не очаквай повече; **a co** ~? какво повече? 2. *в съчет.* **více méně/víceméně** повече или по-малко; много или малко; общо взето: **je to více méně/víceméně náhoda** много или малко това е случайност; това е общо взето случайност
viceadmirál, -a *м.* вицеадмирал
viceatomov|ý, -á, -é *хим.* многоатомен: ~á **molekula** многоатомна молекула
vicebarevn|ý, -á, -é многоцветен: ~ý **mramor** многоцветен мрамор; ~ý **tisk** *полигр.* многоцветен печат
víceboj, -e *м.* спорт. многобой
vícebojař, -e *м.* спорт. състезател по многобой
vícebojařk|a, -u *ж.* спорт. състезателка по многобой
vícečlenn|ý, -á, -é многочленен, многобрѝен: ~á **rodina** многочленно семейство

vícedíln|ý, -á, -é който е в няколко части: ~ý **román** роман в няколко части
vícefázov|ý, -á, -é който се състои от няколко фази, от няколко етапа; многофазен; многоетапен: ~á **sklizeň** прибиране на реколта на няколко етапа, в няколко фази
viceguvernér, -a *м.* подуправител (*на централна банка*): **odvolat z funkce** ~a **banky** освободя от длъжност подуправител на банка
vícehlas|ý, -á, -é *муз.* многоглас(ен); многозвучен, полифоничен/полифонически: ~ý **zpěv** полифонично пѝене; ~á **skladba** полифонично музикално произведение
vícehodinov|ý, -á, -é многочасов: ~á **pracovní doba** многочасов работен дѝен
vícechod|ý, -á, -é *техн.* многоходов
vícejadern|ý, -á, -é *спец.* многоядрен: ~é **buňky** *биол.* многоядрени клетки
vícejazyčn|ý, -á, -é многоезичен: ~ý **stát** многоезична държава; ~ý **slovník** многоезичен рѝчник
vícekalorick|ý, -á, -é *спец.* високоткалоричен, високоткалоричен; който има много калѝории: ~é **potraviny** *хран.* (висѝо)калорични храни
vicekancléř, -e *м.* вицеканцлер
více kolejov|ý, -á, -é *ж.п.* многоколовѝзен: ~á **trať** многоколовѝзна линия
vicekonzul *вж. vicekonzul*
vicekonzul, -a *м.* вицеконсул
vícekrál, -e *м.* вицекрал: **indický** ~ индийски вицекрал
vícekrát(e), víckrát(e) *числ.* 1. многократно; много пѝти; повече (пѝти): **jména, která se už objevila na veřejnosti** именá, които многократно се появиха в общѝественото пространство; ~ **než jednou** повече от веднѝж 2. *при отриц.* (никога) повече; (никога) вѝче: ~ **už to nedělej!** не го прави повече! повече така недей! ~ **s tím na mne nechod!** (никога) вѝче не мѝ занимавай с това! ~ **už tam nepůjdu** повече там няма да стѝпя; ~ **se už nevidíme** (никога) повече няма да се видим
vícelet|ý, -á, -é многолетен, многогодишен, дългогодишен: ~á **praxe** дългогодишна практика; ~ý **pobyt v cizině** дългогодишен престѝй в чужбина; ~é **rostliny** *бот.* многогодишни растения
vícelodn|í, -í, -í *архитект. строит.* многокорабен: ~í **chrám** многокорабен храм
víceméně, více méně *вж. vice III*
vicemiss *нескл., vicemissk|a, -u* *ж.* подгласничка (*обикн. в конкурс по красота*)
vícemístn|ý, -á, -é 1. многоместен: ~é **letadlo** многоместен самолет 2. *мат.* многоцифрен: ~é **číslo** многоцифрено число

vícemocný, -á, -é *хим.* многовалентен: ~ý **prvek** многовалентен елемент
vícemotorový, -á, -é *техн.* многомоторен: ~é **letadlo** многомоторен самолёт
vícenápravový, -á, -é *техн.* многоосов: ~ý **podvozek** многоосов колесник
vícenásobný, -á, -é многократен, няколкократен: ~é **měření** многократно измерване
vícepaprskový, -á, -é *техн.* многолъчев
vícepatrový, -á, -é многоетажен: ~á **budova** многоетажна сграда
vícepokojový, -á, -é многостаян: ~ý **byt** многостаян апартамент
víceposchodový, -á, -é многоетажен: ~ý **dům**
 а) многоетажна къща б) многоетажен блок
 в) многоетажна сграда
vícepráce, -e *ж. публ. и жарг.* свръхработа: **odměna za ~í** възнаграждение за свръхработа
vícepremiér, -a *м.* вицепремиер
vícepresident *вж.* **viceprezident**
viceprezident, -a *м.* вицепрезидент: **americký** ~ американски вицепрезидент; ~ **akciové společnosti** вицепремиер на акционерно дружество
vícepruhový, -á, -é *трансп.* който е с няколко платна: ~á **vozovka** път с няколко платна
víceradličný, -á, -é *техн. земед.* многолемжен: ~ý **pluh** многолемжен плуг
víceramenný, -á, -é многораменен: ~ý **svícen** многораменен свещник
vícerozměrný, -á, -é *спец.* многомерен
vícerychlostní, -í, -í *спец.* многоскоростен
víceřádkový, -á, -é *спец.* многореден: ~ý **kepr** *текст.* многореден кепър
víceřadlý, -á, -é *спец.* многореден: ~é **nýtování** *техн.* многоредно занитване; ~ý **klas** *бот.* многореден клас
vícesálový, -á, -é който е с повече зали, с няколко салона: ~é **kino** мултиплекс; кино с няколко зали
vícisedadlový, -á, -é който е с повече седалки, места; многоместен: ~ý **vrtulník** многоместен хеликоптер
víceslabičný, -á, -é *език.* многосричен: ~é **slovo** многосрична дума
víceslovní, -á, -é *език.* многословен: ~é **pojmenování** многословно наименование, название
vícestarost *ж.* заместник на **starosta**
vícestopový, -á, -é *техн.* многопистов: ~ý **magnetofon** многопистов магнетофон
vícestránkový, -á, -é който е с много страници; обемист: ~ý **román** обемист роман
vícestranný, -á, -é многостранен: ~á **spolupráce** многостранно сътрудничество
vícetupňový, -á, -é **1.** *техн.* многостепенен: ~á

raketa многостепенна ракета **2.** *хран.* който е с повече градуси (*алкохол*), с повече проценти (*сухо вещество*, *обикн. над 10%*): ~é **pivo** бира над 10°
vícесvazkový, -á, -é многоотмен: ~ý **román**, **slovník** многоотмен роман, речник
víceúčelový, -á, -é който е с няколко предназначения; полифункционален: ~ý **nábytek** полифункционална мебел; ~á **budova** полифункционална сграда; ~é **zařízení** полифункционално устройство, съоръжение
víceuživatelský, -á, -é *комп.* мултипотребителски; който е предназначен за много потребители: ~á **verze programu** мултипотребителска версия на програма
víceválcový, -á, -é *техн.* многоцилиндрич.: ~ý **motor** многоцилиндрич. двигател
vícevýznamový, -á, -é *език.* по-рядко многозначен, полисемен: ~é **slovo** многозначна, полисемна дума
víceznačný, -á, -é *език.* многозначен, полисемен: ~é **slovo** многозначна, полисемна дума
vícekrát(e) *вж.* **vícekrát(e)**
vičen|ec, -ce *м. бот.* еспарзета (*Onobrychis*)
vičk|o, -a *ср. 1.* клепач: ~a **s dlouhými řasami** клепачи с дълги мигли; **klíží se mi ~a** клепачите ми натежават; клепачите ми лепнат за сън; доспива ми се; спи ми се; **zatlačit někomu ~a** затворя очите на някого (*след като почине*) **2.** *умал.* малък капак; капаче; капачка; *техн.* калпаче: ~o **sklenice**, **kelímku** капачка на буркан, на пластмасова кофичка; **plechové ~o konzervy** тенекиена капачка на консерва, на буркан; ~o **hodinek** капаче на часовник; **voskové ~o včelí buňky** *пчел.* восъчно капаче на пчелна килийка; ~o **hlemýžďi ulity** *зоол.* капаче на черупка на охлюв; **ochranné ~o** *техн.* предпазно калпаче
vičkovací, -í, -í *техн.* който служи за затваряне, за слогане на капачки: ~í **stroj** машинка за затваряне на буркани
vičk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со)* затварям (*нещо*) с капак, с капачка; слогам, поставям капак, капаче, капачка (*на нещо*): ~ovat **plechovky** затварям консервени кутии; **včely ~ují dozrálý med v buňkách** пчелите затварят готвия мед в килийки

нѣн ф ѣн ф

není ani ~u (ani slechu) от някого, от нещо няма ни вест, ни ко̀ст; някой, нещо изчезна безследно
vid II, -u *м. език.* вид; аспект: **sloveso dokonavého, nedokonavého ~u** глагол от свършен, от несвършен вид
vid', vid'te *междум.* налі (*за предполагаемо*

- съгласие*): **přijdeš brzy, vid'?** налї ще (си) дїйдеш скòро? ще (си) дїйдеш скòро, налї?
vy pospícháte, vid'te? вїе бързате, налї?
vida *междум.* я; я виж; глèдай; глèдай ти (*за учудване, за изненада*): ~, **kdo přichází** я кой їдва; глèдай ти кой се задава
vid|at, vídáv|at, -ám *несв. многокр. (koho, co)* (чèсто, обикновèно) виждам, срèщам (*някого, нещо*): **vídám ho na fakultě** виждам го, срèщам го (чèсто) във факултèта; **vídával ji při cestě do zaměstnání** (обикновèно) тõй я виждаше, срèщаше на пгт за работа
vid|at se, vídáv|at se, -ám se *несв. многокр. (-; s kým)* (чèсто, обикновèно) се виждам, срèщам (*с някого*): **stále se s nimi občas vídáme** всè õще се виждаме, срèщаме се с тях от врèме на врèме; **vídávali se každý den** тè се виждаха, срèщаха всèки дèн
vídávat, vídávat se *вж.* **vidat, vidat se**
vidě|n|á, -é *ж. само в счèт.* **na ~ou** довиждане
vide|o, -a *ср.* **разг.** **1.** видеомагнетофон, видеокасетофон, *разг.* видео: **koupit si nové ~o** купя си нòво видео **2.** видеофїлм, видеокасèта, *разг.* видео: **promítat si ~o** пускам си, глèдам видео; **má svatbu na ~u** їма свàтбата (си) на видео **3.** видеопродукция, *разг.* видео: **film, televize a ~o** кїно, телевизия и видео; филмова, телевизиòнна и видеопродукция
videoadaptér, -u *м. комп.* видеоадаптор
videoarchív [-chi/-chí-], -u *м.* видеоархїв
videoart, -u *м.* видеоизкўство
videoautomat, -u *м.* видеоавтомàт
videoda|ta, -t *ср. само мн. комп.* видеоданни, видеоинформация
videodetektor, -u *м. техн.* видеодетèктор
videodiskoték|a [-dy-], -y *ж.* видеоискотèка
videodistribuc|e [-dy-], -e *ж.* видеодистрибуция; разпространèние на видеозаписи
videodistributor [-dy-], -a *м.* видеодистрибутор; разпространїтел на видеозаписи
videodokumentac|e, -e *ж.* видеодокументация
videofanouš|ek, -ka *м.* видеофèн; почитàтел на видеото, *разг.* видеоманиàк
videofilm, -u *м.* видеофїлм
videofilmoték|a, -y *ж.* видеофилмотèка
videofon [-ón], -u *м. техн.* видеотелефòн
videogangster [-gangster/-gengstr], -a *м.* видеопирàт
videografi|e, -e *ж.* видеография; списък на видеоклипове
videohit, -u *м.* видеохїт
videoimpuls *вж.* **videoimpulz**
videoimpulz, -u [-zu] *м. техн.* видеоимпўлс
videoinzerát, -u *м. спец.* видеообява, видео-сбощèние
videokamer|a, -y *ж. техн.* видеокамера
videokart|a, -y *ж. комп.* видеокарта
videokatalog, -u *м.* видеокаталòг
videokavárn|a, -y *ж.* видеокафè
videokazet|a, -y *ж. техн.* видеокасèта
videoklip, -u *м.* видеоклип
videokonferenc|e, -e *ж. комп.* видеоконференция, видеодискўсия
videokonferenčn|í, -í, -í *комп.* видеоконференция; кõйто се отнася до видеоконференция, до видеодискўсия
videokorespondenc|e, -e *ж.* видеокореспонденция; кореспонденция с видеозаписи
videomagazín, -u *м.* телевизиòнен видеомагазин; телевизиòнно магазинно видеопрèдаване
videomagnetofon, -u *м.* видеокасетофон, видеомагнетофон
videoman, -a *м.* видеомàн, видеоманиàк
videomani|e [-ny-], -e *ж.* видеомàния
videonahrávač, -e *м.* видеореко̀рдер
videonahrávk|a, -y *ж.* видеозапис
videonovink|a, -y *ж.* видеонòвост; нòвост във видеопродукцията
videobchod, -u **1.** магазин за видеотехника **2.** магазин за видеокасèти
videobrazovk|a, -y *ж. техн.* видеоекран
videopásk|a, -y *ж.* видеолèнта
videopirát, -a *м.* видеопирàт
videopirátstv|í, -í *ср.* видеопирàтство
videoportrét, -u *м.* видеофїлм-портрèт, видео-портрèт
videopořad, -u *м.* видеопрèдаване; видеопрограмà
videopozdrav, -u *м.* видеопòздрав
videopremiér|a, -y *ж.* видеопрèмиèра
videoprofil, -u *м.* видеопрòфил, видеопортрèт; видеофїлм-портрèт
videoprogram, -u *м.* видеопрограмà
videoprojekc|e, -e *ж.* видеопржекция
videoprojekčn|í, -í, -í *ж.* видеопржекциòнен
videoprojektor, -u *м. техн.* видеопржекциòнен апарàт
videopřehrávač, -e *м. техн.* видеоплèйър
videopřenos, -u *м.* видеопрèдаване, видеоизлчване
videopůjčovatel, -e *м.* съдържàтел, сòбственик на видеотèка, на видеокасèти под нàем
videopůjčovn|a, -y *ж.* видеотèка; видеокасèти под нàем
videoreklam|a, -y *ж.* видеореклама
videoreklamn|í, -í, -í *ж.* видеорекламен; кõйто се отнася до видеореклама
videorekordér, -u *м.* видеореко̀рдер, видеокасетофон, видеомагнетофон

videoreportáž, -e ж. видеорепортаж
videorozhovor, -u м. видеоразговор; записан с видеокамера разговор
videorubrika, -y ж. видеорубрика
videoséria, -e ж. видеосерия; серия, комплект видеозаписи
videoseznamka, -y ж. спец. бюрò за видео-запознанства
videoshop [-šop], -u м. видеошòп, видеомагазин; магазин за видеокасèти
videosignál, -u м. техн. видеосигнал
videosít, -tè ж. видеомрежа
videosnímek, -ku м. видеофилм (обикн. документален)
videosoutěž, -e ж. видеоконкùрс
videostudio [-dy-], -a ср. видеостудио
videosystém, -u м. 1. техн. видеосистема (за наблюдение) 2. комп. видеосистема, видео-конфигурация (на компютър)
videoškolá, -y ж. учебно видеопомагало
videot, vidiof [-dy-], -a м. експр. видеоманияк
videotechnický [-ny-], -á, -é техн. видеотехнически
videotechnika [-ny-], -y ж. техн. видеотехника
videotéka, -y ж. видеотèка
videotelefon [-on/-ón], -u м. техн. видеотелефон
videotex, -u м. техн. видеотèкс (пренасяне на информация чрез включен към телефонната мрежа модем)
videotextový, -á, -é техн. който се отнася до видеотèкс
videotext, -u м. техн. видеотèкст (пренасяне на информация чрез кабелна телевизия)
videotextový, -á, -é техн. видеотèкстен; който се отнася до видеотèкст
videotip [-ty-], -u м. препоръка, препоръчване на видеофилм
videotizmus вж. **videotizmus**
videotitul, -u м. заглавие на видеофилм; видеофилм
videotizmus, **videotismus** [-zm-], -u м. видеомания
videotrž, -u м. видеопазар
videotvůrce, -e м. видеотворец; създател на видеофилми
videovůl, -á, -é който се отнася до видео: ~ý film видеофилм
videozáběr, -u м. видеокадър
videozáznam, -u м. видеозапис
videozasilovač, -e м. техн. видеоусилвател
vidění, -í ср. 1. зрèние: **vadné** ~í дефектно, лошо зрèние
vidět да се види (някъде); **stát za** ~í обикн. трепол. струва си, заслужава си да се види,

да бѣде видян; **znát někoho (jen) od** ~í познавам някого бѣгло, нѣ много добрѣ, отда-лѣч; виждам сѣм някого, виждам сѣм се с някого, но не мѹ знам името; не познавам някого лично; **mít oči k ~í a uši k slyšení** разг. имам очи да виждам и уши да чѹвам; на човѣк очите му са дадени, за да вижда, а ушите – за да чѹва; *библ.* който има очи – да глѣда, който има уши – да слѹша 2. видѣние, сън, мираж, халюцинация: **mít ~í (ve snu, v horečce)** имам халюцинации (насън, по врѣме на трѣска)
 ♦ **byť** **byť** **byť**
Jiříkově ~í глѣдам и не вѣрвам (на очите си); струва ми се, че сънувам, че ми се привижда
videňský, -á, -é виѣнски: ~ý **valčík** виѣнски валс; ~ý **řízek** готв. виѣнски шницел; шницел по виѣнски; ~á **káva** сладкар. виѣнско кафѣ; кафѣ по виѣнски; кафѣ с бита сметана
vidět, -im неск. 1. виждам; имам (добрò) зрèние: ~**ět dobře** виждам добрѣ; имам добрò зрèние; **přestat** ~**ět** престана да виждам; загубя зрèние; ослепѣя; **od narození ne**~í не вижда, сляпъ от рождèние
 ♦ **odněm** **odněm** **odněm**
 тѣмно до тѣмно; от рãнни зорѣ до кѣсна нòщ; ~**ět i potmě** виждам и в тѣмното; имам кòтешки очи; ~**ět někoho, něco brýlemi něčeho** публ. виждам, глѣдам някого, нѣщо през очилãта/през призмата/през поглèда на нѣщо 2. (-; *koho, co*) виждам, забелязвам (-; *някого, нещò*): ~**ět syna oknem** виждам синã си през прозòреца; ~**ět jasně obraz** виждам картинã ясно; **ten film jsem už** ~**ěl** този филм (вѣче) сѣм го глѣдал; **odtud je dobře** ~**ět** безл. оттѹк се вижда добрѣ; **je** ~**ět Musalu** безл./**je** ~**ět** вижда Musal
 ♦ **odněm** **odněm** **odněm**
něco na vlastní oči виждам някого, нѣщо сѣс собствениите си очи; **co ne**~**ět** разг. всѣки момент; ѣй сегã; сѣвсѣм скòро; след малко; след брòдени секùнди; докãтò се усѣтиш; ~**ět (už) Abrahãma** чѹкна, удãря петдесетãка; стãна на петдесет лãзарника; ~**ět něco dvakrát** (пиян сѣм и) виждам нѣщо двòйно; пиян сѣм, та двѣ не виждам; ~**ět někoho, něco v pravém světle** виждам някого, нѣщо в истинската му светлинã; ~**ět někoho, něco v jiném světle/v odlišném světle** виждам някого, нѣщо в дрѹга светлинã/в различна светлинã; **pro stromy ne**~**ět les** от дървѣтата/заради дървѣтата не виждам горãта; гѹбя се, затѣвам в подрòбностите (и не виждам цялото, убãгва ми важното); ~**ět všechny svaté** експр. виждам звездѣ посред бял дèн; звездѣ ми изскãчат посред бял дèн; **to svět ne**~**ěl** кдѣ се е чѹло и видяло; ~**ět rudě, červeně** разг. мѣтам мѣлнии (с очи); кипã от гняв и злòба; иде ми да разкѣсам

някого; **~ět vše černě, v černých barvách** разг. виждам всичко в черни краски; всичко ми се струва черно; песимист съм; **~ět vše růžově, v růžových barvách** разг. виждам всичко в розови краски; всичко ми изглежда розово; прекален оптимист съм; **~ět něco jinak, z jiného úhlu** виждам нещо другояче, по друг начин; под друг ъгъл; **~ět vše (jen) pod jediným úhlem/z jediného úhlu** виждам всичко под един-единствен ъгъл/от един единствен ъгъл; **mít oči a ne~ět** разг. ирон. гледам и не виждам; **ne~ět pro oči** разг. ирон. гледам и не виждам; ще ми избодят очите (но не го виждам); **nemohu to ani ~ět** това ми е неприятно, гадно; не искам да го виждам; не мога да го гледам; не мога да го трая **3. (čá koho, co; až kat)** виждам; мога да видя/виждам (някого, нещо; до някъде): **ne~ět ani na krok** не виждам дори на една крачка; **budeš ~ět na jeviště?** ще виждаш ли (на сцене) ♦ **sta na oči ~ět** много ми се спи; едва си държа очите отворени; очите ми се затварят за сън; умирам за сън; **~ět si jen na špičku nosu** разг. задръстен съм; ограничен съм; **ne~ět si ani na špičku nosu; ne~ět dál než na špičku nosu** разг. задръстен съм; като кон с капаци съм; не виждам по-далече от носа си; ограничен съм; **~ět dál než na špičku nosu** разг. далновиден и проникателен съм; **~ět (až) za roh** разг. **а)** проникателен и предвидлив съм **б)** ставам досадно любопитен; много съм любопитен; навсякъде си вра носа, гаята; **~ět až na dno** стигам до дъното на нещата **4. (do koho, čeho; komu do čeho)** добре познавам (някого, нещо); (някой) ми е (напълно) ясен; (нещо) ми е (напълно) ясно; не се заблуждавам (по отношение на някого, на нещо): **já do tebe ~ím** ти си ми ясен; добре те познавам ♦ **~ět do něčeho** работата ми е ясна; **~ět do něčoho, do něčeho skrz naskrz** разг. някой, нещо е прочетена книга за мене, не крие тайни за мен; познавам някого, нещо като петте си пръста, като дланта на ръката си; разг. експр. знам си стоката; **~ět někomu do myšlenek** четя нечии мисли; **~ět někomu do duše, až na dno duše** познавам и най-тайните кътчета на нечия душа; **~ět někomu do žaludku** разг. експр. знам някого и в червата; познавам и кътните зъби/и кътниците на някого; **~ět někomu do kapsy, do hrnce** разг. експр. знам хала, дереджето, положението на някого; **ne~ět si do úst, do pusy** не се чувам какви ги приказвам, какви ги плещя **5. (koho, по-рядко co)** виждам, срещам (някого, нещо): **~ím ji každý den ráno** виждам

я, срещам я всяка сутрин; **to jsem ještě ne~ěl** таква нещо още не съм виждал, не съм срещал; на таква нищо още не съм се натъквал, още не съм попадал **6. (co, koho; co na kot, na čet)** виждам, разпознавам, познавам (някого, нещо); разбирам, отбелязвам, констатирам, установявам (нещо); найсно съм (с нещо): **stonal, všichni to na něm ~ěli** личеше му, че е болен; беше болен, всички го виждаха, всички разбираха това, всички бяха найсно с това; **rád ~ím, že už to děláte líp** радвам се да видя, приятно ми е да отбелюжа, че вече се справяте по-добре; **nedala na sobě nic ~ět** външно тя не се издаде; по изражението ѝ не пролича нищо; **je ~ět, že... bezl.** вижда се, рч ае з... г ; . я н с а н о е , всичко/във всичко намирам кусъри; нищо не ми харесва; **pořád na někom něco ~ět** разг. някой все ми е крив; някой все не ми харесва; все виждам нечии кусъри; **~ět na někom, na něčem každý chlup** разг. намирам и най-дребния кусър на някого, на нещо; заяждам се с някого и за най-малката дреболия; **dělat někomu, co mu na očích ~ím** разг. изпълнявам и най-дребното желание на някого; по очите отгатам и най-дребното желание на някого и го изпълнявам; **~ět to někomu na nose** разг. отгатам, познавам, разбирам, виждам по очите на някого **7. (koho, co)** виждам, представям си (някого, нещо): **~ěl ji před sebou jako živou** той я виждаше пред себе си като жива, като истинска; **~ím v duchu celý svůj život** представям си целия си живот; живътът ми минава пред очите ми като на филм ♦ **~ět před sebou jako před sebou** виждам нещо съвсем живо; виждам нещо сякаш пред себе си, сякаш е истинско **8. (koho, co v kot, v čet)** виждам (някого, нещо в някого, в нещо); смятам, считам, приемам (някого, нещо за някого, за нещо); намирам (някого (за) някакъв, нещо (за) някакво; че...): **~ěli v něm spojení** в него те виждаха съюзник; те го смятаха за съюзник; **ne~ím v tom nic špatného** не виждам в това нищо лошо; не считам, не намирам, че в това има нещо лошо **9. (-; co)** виждам, разбирам, схващам (нещо); вниквам (в нещо): **~ět zkoumaný jev v celé jeho šíři** виждам, разбирам изследвано, проучвано явление в цялата му широта, в цялата му пълнота **10. (do čeho; kat)** виждам (нещо; някъде); предвиждам, предусещам, предугаждам, отгатам, познавам (нещо): **~ět do budoucnosti** виждам в бъдещето; виждам, предвиждам

виден, предвидлив съм; **~ět dopředu** виждам напред; далновиден, предвидлив съм
vid|ět se, -ím se *несв.* **1.** (*kde; v čem*) виждам се (*някъде; в нещо*): **~ět se v zrcadle** виждам се в огледало **2.** (*s kým*) виждам се, срещам се (*с някого*): **~ět se kolehou v práci** виждам се, срещам се с колега в работата **3.** (*kým; kde*) виждам се, представям си се (*като някакъв; някъде*); мечта си да съм (*някакъв, някъде*): **~ěla se daleko odsud** тя се виждаше, представяше си се далече оттук; **už se ~ěl ředitelem** той вече си се представяше като директор
♦ **~ět si o něčem** *несв.* **1.** (*kde; v čem*) виждам нещата; най-после съм най-сно със ситуацията; (*nej*)**raději bych se ne~ěl a)** срамувам се, отвратен съм от себе си; не мога да се гледам, да се тръя **б)** отчаян съм; **raději bych se ~ěl v hrobě** не ми се живее; по-добре да не съм жив; по-добре да умра, да съм в гроба **4.** (*v kom*) *разг.* гордея се (*с някого*); (*някой*) е моя гордост/гордост за мене: **matka se v dětech ~ěla** децата бяха гордост за майка си
vidin|a, -y ж. **1.** *мед. псих.* халюцинация; видение, привидение, призрак: **noční ~a** нощно видение, привидение; нощен призрак; **vztáh-nout ruce po ~ě** протегна ръце да уловя видение, призрак **2.** видение, илюзия, илюзорна мечта, мираж, химера: **~a se rozplynula** видението, миражът се стопи, изчезна; **opájela ho ~a, vedla ho ~a** той лелеше, хранеше илюзия, мечта; беше опиянен, obsебен от илюзия, от мечта; **mít ~u** привижда ми се; виждам мираж; **opájet se ~ou** леля, храня илюзия, мечта; **oddávat se ~ě** отдавам се на илюзорна мечта; **být ovládan ~ou něčeho** obsебен съм от миража на нещо, от илюзията за нещо; **vyvolat ~u** извикам видение, мираж
♦ **hlaсо** *несв.* **1.** (*kde; v čem*) виждам следвам химери
vidiocie [-dy-], **-e ж.** *експр.* видеомания
vidiot *вж. videot*
viditelně *нар.* видимо, забележимо, осезателно, чувствително, значително: **zájem ~ vzrostl** интересът нарасна видимо; интересът се повиши значително
viditelnost, -i ж. видимост: **dobrá ~** добра видимост; **přímá ~** пряка видимост
viditeln|ý, -á, -é 1. видим, забележим: **~á stopa** видима, забележима следа; **~ý pouhým okem** видим с просто око, с невъоръжено око; **~é záření** *физ.* видимо лъчение, излъчване **2.** явен, ясен, очевиден: **~á změna** явна, очевидна промяна; **~ý projev radosti** явна проява на радост; *в свѣт.* **je ~é, že...** явно е, че... **3. публ.** приличащ внимание; актуален: **stali jsme se ~i**

díky naší předchozí činnosti привлякохме вниманието, станяхме актуални благодарение на предишната ни дейност
vidlák, -a м. лов. елен, срѣндак (*с по две рога на всеки ствол от рога та си*)
vidlan, -u м. бот. двустранно връхноцветно съцветие
vidle, -í ж. обикн. мн., рядко ед. **vidle, -e ж.** вилка: **nabrat seno, hnůj na ~e** взема, вдигна **сѣно** ♦ **lžíčn|ý** *вж. lžíčka*
bral *разг. експр.* крещя, викам сякаш ме колят, сякаш ме дерат
vidlic|e, -e ж. **1. техн.** вилка: **~e telefonního přístroje** вилка на телефонен апарат; **~e spojky** вилка на съединител; **přesouvací ~e** вилка за превключване на предавки; **~e motocyklu, jízdního kola** вилка на мотоциклет, на велосипед **2. електр.** щепсел
vidlicov|ý, -á, -é техн. вилков, вилкообразен
vidlič|ka, -y ж. **1.** вилица: **lžíce, nůž a ~a** лъжица, ножница ♦ **zákus|ka** *умал. техн. рядко* (малка) вилка
vidloroh, -a м. зоол. вилорога антилопа (*Antilocapra americana*)
vidno нар. предикативно в съчет. **je ~o, že...** *книж.* вижда се, че...; личи си, че...; ясно е, че...; явно е, че...; очевидно е, че...; явно, очевидно
vidn|ý, -á, -é книж. рядко видим, забележим
vidouc|í, -í, -í виждащ, зрящ: **~í člověk** зрящ, виждащ човек; **~í oko** зрящо око
vidov|ý, -á, -é език. видов: **~á dvojice** видова двойка
ví|ha *несв.* **1.** (*kde; v čem*) виждам ♦ **jet|ní**
fouká tam jako na ~ci там е студено, ветровито; там се гонят ветровете
vid'te *вж. vid'*
vích, -u м. стиска, хватка, ръкойка: **~ slámy, sena** *сѣно* ♦ **vz|duch|nat**
jako ~ бързо пламна, избухна (*от страст, от яд, от ярост*)
víchr, -u м. *книж.* вихър, вихрушка, виелица, буря, ураган: **mrazivý ~** вледеняващ вихър, ледена вихрушка
víchřic|e, -e ж. вихрушка, виелица, фъртуна, вихър; буря, ураган: **sněžová ~e** вихрушка, виелица ♦ **př|hr|ná**
jako ~e разг. налетя като буря, като ураган, като торнадо; обърна всичко с краката нагоре; **přehnat se jako ~e разг.** премина като буря, като ураган, като торнадо; остава всичко с краката нагоре; не остава нищо след себе си
viják, -u м. текст. мотовилка
vijan, -u м. бот. едностранно връхноцветно съцветие

vije, vije, vije междум. дий (за подкарване на коне и под.)

vika *вж. vikev*

vikář, -e м. викарий

vikend, -u м. уикенд: **trávit ~ na chatě** прекарвам уикенд на вилата; **jet na ~ do hor** отивам за уикенд на планина

vikendov|ý, -á, -é който се отнася до уикенд; уикендов: **~á chata** вила за уикендите

vik|ev, -ve, vik|a, -y *ж. бот.* глушина; див фий; змийски грах (Vicia)

viklat, -ám *несв. (čít; со; на čet)* клатя, разклатявам (*нещо*): **~at kulem, kamenem** разклатявам кол, камък; **~at něčí předsevzetí** *прен.* разклатявам, разколебавам нечие намерение

viklat se, -ám se *несв.* клатя се; клатя се; разклатен съм: **zuby se mu ~ají** зъбите му се клатят; зъбите му са разклатени; **hřebík se ~á ve zdi** гвоздеят, пиронът в стената се клати; **~at se v přesvědčení** *прен.* разколебан съм в убеждението си

viklav|ý, -á, -é клатещ се; разклатен: **~ý stůl** клатещ се маса; **~é zuby** разклатени зъби

vik|o, -a *ср.* капак, похлупак: **~o krabice, kufru** капак на кутия, на куфар; **~o motoru, reaktoru** *техн.* капак на двигател, на реактор

vikomt, -a м. виконт

viks, -u м. *разг.* бой, пердах: **~ za něco** пердах, бой за нещо ♦ **dostat** ~ измеди пердах, един бой; напердахат ме, натупат ме, набият ме; **dát někomu** ~ хвърля, метна, тегля на някого един пердах, един бой; напердахаша, натупам, ступам, набия някого

vikor|je, -e *ж. бот.* виктория (Victoria); **královská ~e** виктория регия (Victoria regia)

vik|ňá, -ni *ж. в съчет.* lama ~ňa *зоол.* лама викуня; дива лама (Lama vicugna)

vik|ýř, -e м. капандура: **střecha s ~em** покрит с капандура; **~ seníku** капандура на плевня, на плевник, на сеновал; **dívat se ~em** гледам през капандура

vil|a, -y *ж.* представителна градска семейна къща (*обикновено с градина*): **bydlet ve ~e** живея в хубава, комфортна градска къща

víl|a, -y *ж.* вила, самовила, самодива, фѐя: **dobrá, zlá ~a** добра, зла вила, фѐя; **vodní ~a** русалка; **lesní ~** самовила, самодива

vil|ka, -y *ж. умал.* хубава градска къща (*за едно семейство; обикновено с градина*): **rodinná ~a** еднофамилна градска къща

vilně *нар.* сластолюбиво, сладострастно, похотливо, развратно, блудно: **usmívat se ~ě** усмихвам се похотливо

vilnost, -i *ж.* сластолюбие, сладострастие, похотливост, похот

viln|ý, -á, -é сластолюбив, сладострастен, похотлив, развратен, блуден: **~ý stařec** похотлив старец; **~ý úsměv** похотлива усмивка

vilov|ý, -á, -é който се отнася до представителна градска къща: **~á čtvrť** представителен градски квартал (*с ниско строителство; с къщи*)

vin|a, -y *ж.* 1. вина, виновност: **pocítit ~u** почувствавам, изпитам вина; **cítit ~u** чувствавам, изпитвам вина; **uvědomovat si ~u** осъзнавам вина; **mít na něčem ~u** имам вина за нещо; виновен съм за нещо; **nést ~u za něco** нося вина за нещо; **být bez ~y** нямам вина; без вина съм; не съм виновен; **dávat někomu něco za ~u** обвинявам някого за нещо; вменявам на някого нещо във вина; **zprostit někoho ~u** опростя нечия вина; **~a tíží** вината тежи; **dostat se do neštěstí vlastní ~ou** претърпя злополука по собствена вина; пострадам, изпадна в бедствено положение по ~~свои~~ **вина**

hřát ~у **někomu** е моя; **svalovat, svádet, házet ~u na někoho** стоварвам, прехвърлям, хвърлям вина върху някого; **přičítat, klást někomu ~u za něco** приписвам на някого вина за нещо; обвинявам някого за нещо; вменявам на някого нещо във вина; **smýt (svou) ~u (něčím)** измия, залича вината си (с нещо) 2. вина, провинение, прегрешение: **těžká, velká ~a** тежко, голямо провинение; **vyznat se z ~y a) църк.** изповядам прегрешение, провинение б) *прен.* призна си ~~прегрешение~~ **вина**

odčinit, odpykat ~u поправя, залича, изкупя вина, провинение, прегрешение

vinan, -u м. *хим.* тартарат: **antimonito-draselný** ~ антимионилкалий тартарат; бълвочен камък; **draselný kyselý** ~ кисел калиев тартарат; **sodno-draselný** ~ калиево-натриев тартарат; сегнѐтова сол

vinárensk|ý, -á, -é който се отнася до винарна: **~é prostředí** обстановка, атмосфера във винарна

vinárn|a, -y *ж.* винарна: **chodit do ~y** ходя във винарна; **malostranské ~y** малострански винарни

vinárník, -a м. 1. собственик на винарна 2. наемател на винарна

vinář, -e м. 1. лозър: **stát se ~em** стана лозър 2. винар, винопроизводител: **školený** ~ обучен, подготвен винар 3. *разг.* познавач, ценител, любител на вино: **být** ~ разбирам от вино; предпочитам вино; пия предимно вино

vinář|it, -ím *несв.* 1. лозър съм; занимавам се с лозарство 2. винар съм; занимавам се с винарство, с винопроизводство

vinařsk|ý, -á, -é 1. лозарски: **~á krajina** лозарска

област **2.** винарски: **~ý kraj** винарски край; **~ý sklep** винарска изба; **~á škola** винарско училище

vinařství|í, -í *ср.* **1.** лозарство **2.** винарство, винопроизводство; винарска промишленост

vincentk|a, -y *жс.* „винцентка“ (минерална вода от Лухачовице): **láhev ~y** бутылка минерална вода „винцентка“

vin|č|k|o, -a *ср.* умал. винце

vin|ek, -ku *м.* умал. книж. венче: **~ek z roz-
pau|n|ě|r|o|u** **~ek z roz-
pau|n|ě|r|o|u** даря някого (при раждането му – като негов кръстник, роднина и под.) **б)** даря, орисам някого с нещо; орисам някого да бъде някакъв: **dát někomu do ~ku krásu, moudrost** орисам някого с красота, с мъдрост; орисам някого да бъде красив, мъдър; **dostat něco do ~ku a** получа дар (при раждането си) **б)** получа като дар нещо; дарен съм, орисан съм с нещо; орисан съм да бъда някакъв: **dostat do ~ku krásu, moudrost** получа като дар красота, мъдрост; орисан съм да бъда красив, мъдър; **přijít o (panenský) ~ek** загубя девствеността си (за девойка)

vině|t|a, -y *жс.* **1.** етикет: **~a na láhvi, na bedně** етикет върху бутылка, върху сандък **2.** в съчет. **knižní ~a** полигр. винетка

vinic|e I, -e *жс.* лозе: **~e na jižní stráni** лозе на южната страна

vinic|e II, -e *жс.* виновница: **znát hlavní ~i** зная, познавам главната виновница

viník, -a *м.* винovníк: **znát ~a** зная, познавам винovníка; **hlavní ~ havárie** главен, основен винovníк за злополука, за катастрофа; **stíhat ~a** преследвам винovníк

vin|it, -ím *несв.* **1.** (koho – вин. z čeho) виня, обвинявам (някого в нещо, за нещо): **~it někoho ze lži, ze zrady** обвинявам някого в лъжа, в предателство; **~it někoho z krádeže, z vraždy** обвинявам някого в кражба, в убийство **2.** (koho – вин. z čeho, že...) по-рядко виня, упреквам, критикувам (някого за нещо); сърдя се (на някого за нещо): **~it někoho z liknavosti** упреквам някого за мудността му; сърдя се на някого за мудността му

vin|it se, -ím se *несв.* **1.** (z čeho) виня се, обвинявам се, самообвинявам се (в нещо, за нещо); вменявам си (нещо) във вина: **~it se ze lži, ze zrady** самообвинявам се в лъжа, в

предателство **2.** (z čeho; že...) виня се, упреквам се, самоупреквам се (за нещо; че...); сърдя се на себе си (за нещо; че...): **~it se z liknavosti** (само)упреквам се за мудността си

vin|k|o, -a *ср.* умал. винце

vin|kulac|e, -e *жс.* (čeho) юрид. фин. банк. обвързване (на нещо) с условие, с модалитет: **~e vkladu** откриване на условен влог, на влог с условие, с модалитет; откриване на диспозитивен/диспозитивен влог

vin|kulovan|ý, -á, -é юрид. фин. банк. обвързан с условие, с модалитет; диспозитивен/диспозитивен: **~ý vklad** банк. условен влог; влог с условие, с модалитет; диспозитивен/диспозитивен влог

vin|kul|ovat, -uji|разг. -uju *несв. (со)* юрид. фин. банк. обвързвам (нещо) с условие, с модалитет; издавам, изготвям (нещо) (в полза на трето лице) с условие, с модалитет; откривам, разкривам (обикн. условен влог): **~ovat spořitelní knížku heslem** издавам, изготвям спестовна книжка с шифър

vin|n|ý I, -á, -é именная форма **vinen, vinna, vinno** (čím; čeho; z čeho; na čem) виновен (за нещо, с нещо, в нещо): **tím jsi sám vinen** за това ти сам си виновен; **vším je vinen on** за всичко е виновен той; **cítila se vinna** тя се чувстваше виновна; **ničím nejsem vinen** за нищо не съм виновен; **shledat někoho ~ým** намеря някого за виновен; **být uznán ~ým** признат съм, обявен съм за виновен

vin|n|ý II, -á, -é **1.** винарски: **~ý sklep a)** винарска изба **б)** свъчо и **~ý sklípek** винарна; механа **2.** винен; който се отнася до вино: **~ý lístek** листа, меню с вина; **~á sklenka** винена чаша; чаша за вино; **~ý ocet** хран. винен оцет; **~á klobása** хран. винен колбас; **~ý kámen** хим. винен камък; **kyselina ~á** хим. винена киселина **3.** гроздов: **~ý mošt** гроздов сок; шира **4.** в съчет. **~á réva** бот. лоза (Vitis): **osázet ~ou révou celou strán** засадя с лоза/с лози, с лозя цял склөн

vin|o, -a *ср.* събир. **1.** вино: **červené, bílé ~o** червено, бяло вино; **sklenice ~a** чаша вино; **přírodní, dezertní ~o** натурално, десертно вино; **ovocné, šípkové ~o** плодово, шипково вино; **řezat ~o** спец. смесвам вино с малко коняк/водка

vin|o *жс.* експр. кръщавам вино; разреждам вино с вода; **nalít někomu čisté ~o/čistého ~a** разг. кажа, разкажа на някого истината; призная си пред някого истината; кажа си правичката за нещо; призная си правичката за нещо; **je to jako ~o** топи се в устата, на езика; много е вкусно; много е сладко; като амброзия е; (това

е) мечтата на поета; (това е) върхът на сладолёда **2.** *също и* **hroznové ~o** грозде: **sklidit ~o** приберѝ грозде, гроздова реколта **3.** *рядко* лозѝ: **osázet stráž ~em** засадѝ склѝн с лозѝ/с лозѝ, с лозѝ

vinobran|í, -í *ср.* гроздобѝр: **podzim, čas ~í** есен, време за гроздобѝр

vinohrad, -u *м.* лозѝ: **založit ~** засадѝ лозѝ

vinorod|ý, vinorod|ý, -á, -é кѝйто рѝжда много грозде; лозѝрски: **~ý kraj** лозѝрски краѝ; краѝ, в кѝйто се рѝжда много грозде

vinoték|a, -y *жс.* *стец.* винотѝка: **největší pražská ~a** най-голямата прѝжка винотѝка

vinou *предлог с род.* (*koho, čeho*) по вина на (*някого, нецо*); заради (*някого, нецо*); поради (*нецо*): **~ počasí včas nesklidili** поради лошото време тѝ не успѝха да приберѝт на време реколтата

vin|out, -u *несв.* **1.** (*со*) вѝя, обвивам (*нецо*): **~out paže někomu okolo krku** обвивам рѝце около врата на някого **2.** (*со*) *по-рядко* вѝя, навѝвам, намотѝвам (*нецо*): **~out nitě na cívk-u, vlnu v klubko** вѝя, навѝвам конци на макара, вълнена прѝжда на кълбѝ **3.** (*koho, со ke kоти, к čети; па со*) *книж.* прегрѝщам (*някого, нецо*); притѝскам (*някого, нецо към нецо, към някого*): **~out dítě k sobě, k srdci, na prsa** притѝскам детѝ към себе си, до сърцѝто си, към гърдите си **4.** (*со*) *техн. текст.* пресѝквам (*нецо*)

vin|out se, -u se *несв.* **1.** вѝя се, обвивам се, увѝвам се: **chmel se ~e kolem drátu** хмѝлт се вѝе, увѝва се около телта; **břečfan se ~e po zdi** брѝшлянѝт се вѝе, пѝлзи по стенѝта **2.** *обикн. третол.* **-e se** *книж.* вѝе се, извѝива се, лѝкатѝши: **řeka se ~e údolím** рекѝта се вѝе, лѝкатѝши през долина; **průvod se ~e k zámku** шѝствието се вѝе, извѝива към замѝка

vinově *нар.* винено: **~ červený** виненочервѝн

vinov|ý, -á, -é виненочервѝн: **~á barva** виненочервѝн цвѝят; **~é šaty** виненочервѝна рѝкля

vinut|í, -í *ср.* *електр.* намотѝка: **bezindukční ~í** безиндуктивна намотѝка; **bifilární ~í** сдвоѝна намотѝка; **brzdící ~í** спирѝчна намотѝка; **dvouvrstvé ~í** дуплѝстова намотѝка; **křížové ~í** кръстѝсана намотѝка; **paralelní ~í** паралѝлна намотѝка; **polarizační ~í** поляризѝраща намотѝка; **primární ~í** пѝрвична намотѝка; **prstencové ~í** прѝстеновидна намотѝка; **přídavné ~í** допълнителна намотѝка; **přidržené ~í** задѝржѝща намотѝка; **řídící ~í** управляваща намотѝка; **sekundární ~í** вторѝчна намотѝка; **sériové ~í** последовѝтелна намотѝка; **šroubovité ~í** спирѝлна намотѝка; **tlumící ~í** дѝмпферна намотѝка; **vstupní ~í** входна намотѝка; **výstupní ~í** из-

ходна намотѝка; **budící ~í** намотѝка на само-възбуждане; **~í kotvy** намотѝка на ѝнкѝр

vinyl, -u *м.* *хим.* винѝл

vinylacetát, -u *м.* *хим.* винѝлацетѝт

vinylalkohol, -u *м.* *хим.* винѝлов алкохол

vinylchlorid, -u *м.* *хим.* винѝлхлѝрид; хлѝр-винѝл

vinylidenchlorid, -u *м.* *хим.* винѝлиденхлѝрид

vinylkarbazol, -u *м.* *хим.* винѝлкарбазѝл

vinylkyanid [-any-], -u *м.* *хим.* акрилонитрил

viola, -y *жс.* *муз.* виѝла: **hrát na ~u** свѝря на виѝла

violist|a, -y *м.* виѝлист

violistk|a, -y *жс.* виѝлистка

violk|a, -y *жс.* *бот.* виѝлетѝка, теменѝга (*Viola*); *разг.* теменѝжка: **~a vonná** благовѝнна, гѝрска теменѝга; **~a trojbarevná** пѝстра, трицветна теменѝга; градинска теменѝга

violoncellist|a [-čeli-], -y *м.* виѝлончѝлист

violoncellistk|a [-čeli-], -y *жс.* виѝлончѝлистка

violoncell|o [-čelo], -a *ср.* *муз.* виѝлончѝло: **hrát na ~o** свѝря на виѝлончѝло

violoncellov|ý [-čelo-], -á, -é *муз.* кѝйто се отнѝся до виѝлончѝло: **~ý koncert** конѝерт за виѝлончѝло

violov|ý, -á, -é *муз.* кѝйто се отнѝся до виѝла: **~ý tón** тѝн на виѝла

vír *вжс.* **virus**

vír, -u *м.* **1.** вѝхѝр, вѝхрѝшка: **vzdušný ~** вѝхрѝшка; въздѝшен вѝхѝр; **potenciální ~** *физ.* потенциален вѝхѝр **2.** водовъртѝж, въртѝп: **vodní ~** водовъртѝж **3.** *преп.* вѝхѝр, водовъртѝж, кипѝж, стихѝя, разгѝр, хѝос: **~ boje, revoluce** стихѝя, разгѝр, хѝос на бѝй, на революѝция; **ve ~u myšlenek** в хѝоса, във вѝхрѝжливѝ мѝсли; **~y** вѝхѝр кипѝж, стихѝя на живѝта; **vrhnout se do ~u života** хвѝрля се, потопѝ се във вѝхѝра, във водовъртѝжа на живѝта; **ve ~u tance** във вѝхѝра на танца **4.** вѝява, глѝчка: **~ velkoměsta** вѝявата, глѝчката на голѝмия град

vír|a, -y *жс.* **1.** (*v кого, v со*) вѝра (*в някого, в нецо*); доверѝе, увѝреност, увѝдѝност; надѝжда, *книж.* упѝвание: **~a ve vlastní síly** вѝра, увѝреност в собствѝните сѝли; **nabýt ~y** увѝрѝ се, увѝдѝ се; **mít ~u** ѝмам вѝра; вѝрвам; **chovat ~u** хрѝня вѝра; вѝрвам; **ztratit, pozbýt ~u** загубѝя вѝра; престѝна да вѝрвам; **dodat někomu ~y** придѝм, додѝм на някого вѝра; **přikládat něčemu, někomu ~u** ѝмам вѝра на някого, на *нѝчѝмъ/нѝкому* **~y** сѝяпа, безкритѝчна вѝра; **to není k víře** товѝ не ѝ за вѝрване; **udělat něco v dobré víře** напѝравѝя нѝщо, увѝдѝн в пѝраватата си; **vlévat někomu ~u** вдѝхвам, влѝвам, прѝливам на нѝ-

кого вѣра, увѣреност; подкрѣпам, поощрявам някого **2.** вѣра, религия, изповѣданіе, *книж.* вероизповѣданіе: **být bez** ~у атейст съм; нямам вѣра, религия; **dát se na jinou** ~у мѣна към друга вѣра; смѣня си вероизповѣданіето; **dát se na nějakou** ~у присъединя се към някоя религия; започна да изповядвам някоя религия; **mít nějakou** ~у, **vyznávat nějakou** ~у изповядвам някаква вѣра, някаква религия

♦ **obrátně** **oboprávně** ~у **обратно** в прѣвата вѣра; **přestoupit, dát se na jinou** ~у смѣня си възгледите, убеждѣнията; *разг. експр.* смѣня боята; измѣтна се като фурнаджийска лопѣта; **šířit** ~у **ohněm a mečem** разпространявам, насаждам вѣрата с огън и мѣч; **drží to jako helvétská** ~а, **jako luteránská** ~а, **jako židovská** ~а, **jako turecká** ~а (това) държи много здраво; направено е много здраво; по-здраво от това – здраво му кажѣ; нищо не може да го раздѣли, скѣса, счѣпи и *под.*; нѣма скѣсване, счѣпване и *под.*

virový, virusový, -á, -é **1.** *мед.* вирусен: ~а **infekce** вирусна инфекция; ~а **chřipka** вирусен грип **2.** *комп.* вирусен: ~ý **boom** вирусен бум **virtuální, -í, -í** *комп.* виртуален: ~í **realita** виртуална реалност

virtuos [-os/-ós], **-a** [-óza] *м.* виртуоз

virtuozita, -y *ж.* виртуозност

virtuózně *нар.* виртуозно

virtuózní, -í, -í виртуозен

vir|us, -u/-usu, vir, -u *м.* **1.** *биол.* вирус **2.** *сѣцо* и **počítačový** ~ *комп.* (компютѣрен) вирус: **v Internetu se šíří** ~у, **ale i antivirové programy** в Интернет се разпространяват вируси, но и антивирусни програми

virusový *вж.* **virový**

virvál, -u *м.* *разг. експр.* дандания, гюрултѣя, **джангър** **обм. **svět** ♦ **дѣт** **вдгам** гюрултѣя, джангѣр**

viržink|a, -y *ж.*, *по-рядко* **viržink|o, -a** *ср.* вирджинска пѣра

vířen|í, -í *ср.* **1.** вдигане, завѣртане (във въздуха): ~í **prachu** вдигане на прах **2.** *физ.* завихряне, развихряне, турбулѣнция **3.** *муз.* много бѣрзи, чѣсти удари; бѣрзо слѣдващи един след друг удари; бумкане, бумтѣне: ~í **bubnů, kotlů** бѣрзо слѣдващи един след друг удари на барабани, на тимпани; бумкане на барабани, на тимпани

víř|it, -ím *несв.* **1.** (*со* **čít**; *со*) вдигам, вѣртѣ, завѣртам, разбѣрквам, пѣня, развихрям, *физ.* завихрям (*нещо* *с* *нещо*; *нещо*): ~it **vodu veslem** пѣня вода с весло; **auto** ~í **prach** колѣта вдига прах **2.** *сѣцо* и **víř|it se, обикн. третол.** ~í **se** вдига се, вѣрти се, завѣрта се, пѣни се;

физ. завихря се: **voda** ~í водѣта се вѣрти, пѣни се; **sníh (se)** ~í **ve vzduchu** снежинки танцѣват във въздуха **3.** вѣртѣ се, крѣжѣ, блѣскам се, вихря се: **mušky** ~í мушѣци се вѣртѣт, крѣжѣт; **hlavou mi** ~í **myšlenky, představy** в главѣта ми се вѣртѣт, блѣскат се мѣсли, предстѣви **5.** *обикн. третол.* ~í бумка, бумтѣ, буботѣ/боботѣ; не стѣхва: ~í **bubny, hlasy** чѣват се начѣсто удари на барабани, гласовѣ; бумкат, бѣят, не стѣхват барабани; боботѣт/буботѣт, не стѣхват гласовѣ

vířiv|ý, -á, -é **1.** вихров: ~ý **pohyb** *физ.* вихрово движѣние; ~á **lázeň** *мед.* хидромасаж; воден масаж **2.** вихрен, бѣен: ~ý **tanec** вихрен танц **3.** хаотѣчен, блуждѣещ, непостоянен: **neklidné, ~é myšlenky** неспокоѣни и хаотѣчни, блуждѣещи мѣсли

vis, -u *м.* *физкулт.* вис; висѣщо положѣние

visac|í, -í, -í висѣщ; кѣйто е предназначѣнен за висѣне, за окѣчване: ~í **lampa** висѣща лампа; ~í **kalendář** календѣр за окѣчване; настѣнен календѣр; ~í **hodiny** стѣнен часѣвник; ~í **zámek** катинар

visačk|a, -y *ж.* етикѣт (за окѣчване): ~а **s adresou u kufru** окѣчен на куфар етикѣт с адрѣс; ~а **s cenou na oděvu** етикѣт с ценѣ върху дрѣха

visáz *вж.* **vizáz**

visе *вж.* **vize**

vis|et, -ím *несв.* **1.** (*kde*; *jak*) висѣ; окѣчен, закѣчен съм (*някъде*; *някак*): **lustr** ~í **ze stropu** полилѣят висѣ от тавѣна; полилѣят е окѣчен на тавѣна; **na stěně** ~í **obraz** на стенѣта висѣ картинѣ; **kabát** ~í **na věšáku** палтѣто е окѣчѣно, висѣ на закачалката; ~et **za ruce** висѣ хвѣнат за ръцѣ; ~et **na šibenici** висѣ на бесѣлка;

♦

(*нѣчий*) живѣт висѣ на кѣсъм; (*някой*) е на кѣсъм от смѣртѣ; **ať** ~ím, **jestli...** *експр.* да пѣкна, ако...; заклѣвам се в мѣйка си, в децѣта си, че...; ~et **na někom očima** не откѣсвам поглед от някого; ~et **někomu na ústech** слѣшам някого внимѣтелно, напрѣгнато; глѣдам, внимѣвам да не мѣ убѣгне нито една дѣма на някого **2.** (*nad čím*) висѣ, увѣснал съм, надвиснал съм; стоѣ, застѣнал съм неподвижно (*над нецо*): **mračno, kouř** ~í **nad městem** облакѣт, димѣт е надвиснал над градѣ

♦

(*нѣчий*) висѣ във въздуха; (*нецо*) скѣро ще се слѣчи; **něco** ~í **nad někým jako Damoklův meč** нещо е надвиснало над някого като дамѣклев мѣч **3.** (*nad čím*; *přes co*; *na kot, na čet*) висѣ, увѣснал съм, отпѣснат съм; висѣ отпѣснат (*на нецо*; *върху някого, върху нецо*); *експр.* висѣ (*върху някого, върху нецо*; *на някого, на*

нещо) като на закачалка: **ruce nečinně** ~í ръцете висят бездейно; ръцете са отпуснати в бездействие; **šaty na něm jen** ~í дрехите висят на него като на закачалка **4. (kde) експр.** увисвам, закъсвам, засядам, запещвам, заклещвам се (*някъде*): **auto zůstalo ~et v kopci** колата закъса на хълм, на байр **5. (na kot, na čet) експр.** много държам (*на някого, на нещо*); много съм привързан (*към някого, към нещо*); експр. душа давам, трепера (*за някого, за нещо*); не мога (да дияшам) (*без някого, без нещо*): **~et na svých dětech** душа давам, трепера за децата си; не мога (да дияшам) без децата си; **~et na své práci** много съм привързан към работата си; **~et na majetku** трепера за имота си **6. обикн. третол. -í (na kot) експр.** (*някой, нещо*) е (*нечия*) отговорност, грижа, работа, (*нечие*) задължение; (*някой*) е оставен, (*нещо*) е оставено (*на някого*): **výchova dětí ~í na ní** възпитанието на децата е нейна грижа **7. (-; kоти со; čít) разг. експр.** жарг. дължам, ймам да давам (*на някого нещо*): **~iš mi stovku** ймаш да ми даваш стотачка; **~íme tam třiceti korunami** там дължим, ймаме да даваме трийсет крони

visita, visitka, visitkový вж. **vizita, vizitka, vizitkový**

viska вж. **whisky**

visk|a, -y ж. умал. селцѐ: **malá** ~a малко селцѐ

visk|at, -ám нескв. (*kоти v čet; koňo – вин.*) пощя (*на някого нещо; някого*): **~at dítěti ve vlasech** пощя косата на дете; **~at dítě** пощя дете

viskosa, viskosimetr, viskosita, viskosní, viskosový вж. **viskóza, viskozimetr, viskozita, viskózní, viskózový**

viskóz|a, ж. хим. техн. вискóза

viskozimetr, -u м. физ. техн. вискозиметър: **kompensační** ~ компенсационен вискозиметър

viskozit|a, -y ж. физ. вискозитѐт

viskóz|í, -í, -í физ. вискóзен; кóйто е с пò-висок вискозитѐт; гѝст и лепкав: **~í látka** вещество с пò-висок вискозитѐт; **~í tekutina** течност с пò-висок вискозитѐт

viskózov|ý, -á, -é вискóзен; кóйто е от вискóза; кóйто се отнася до вискóза: **~é hedvábí** вискóзна копрѝна

visut|ý, -á, -é обикн. спец. висящ: **~ý most** строит. висящ мост; **~á dráha, ~á lanovka** вѝжена линия; **~á hrazda** физкулт. трапѐц; **~é ventily** техн. висящи клапани; **~é vedení** электр. въздушна електропроводна линия

viš|eň, -ně ж. **1. бот.** вишна/вишня (*Cerasus*) **2.** вишна/вишня; вишнево дърво: **kvetoucí ~eň** цѝфнала вишна; **stará ~eň** старá вишна;

viš|eň, -é ж. **1.** вишна/вишня (*плод*): **mísa ~í kupa** **вишнѝ**

višňov|ka, -y ж. **1.** вишнѝвка: **nabídla jim ~u** тя ги почѐрпи с вишнѝвка **2.** вишнева градина: **založit, hlídat ~u** засадя, пазя вишнева градина **3.** тояга, сòпа, бастун (*от вишнево дърво*): **opírat se o ~u** подпѝрам се на тояга, на бастун **4.** лула (*от вишнево дърво*): **kouřit z ~u** пуша лула

višňově нар. вишнено, вишнево/вишнево: **~červený** вишневочервѐн; тѝмночервѐн

višňov|ý, -á, -é **1.** вишнев/вишнов: **~é dřevo** вишнево дърво; дърво, дървен материал от вишна; **~ý sad** вишнева градина; **~ý likér** вишнев ликѝр **2.** вишнен; вишнев/вишнов: **~á barva** вишнен цвят; тѝмночервѐн цвят

vít, viji|разг. viju нескв. **1. (со)** вия, свѝвам, плетá, сплитам, врѝзвам (*нещо*): **~ věnec** вия, плетá венѐц; **~ kytku** свѝвам, врѝзвам букѐт **2. (со; со на со)** вия, навѝвам, намотáвам (*нещо; нещо на нещо, върху нещо*): **~ nitě na cívku** навѝвам, намотáвам конци на макара; **~ přízi v klubko** намотáвам прѐжда на кълбò

vítalíst|a, -y м. витáлен, жѝзнен, енергѝчен човек: **je to skutečný ~a** тóй е много витáлен, жѝзнен човек

vítalístk|a, -y ж. витáлна, жѝзнена, енергѝчна жена: **je to ~a** тя е витáлна, жѝзнена жена

vítalit|a, -y ж. книж. **1.** витáлност, жѝзненост; жѝзнена сила, енергия: **~a mládeže, národa** витáлност на млáди хòра, на нарòд: **mít v sobě hodně ~y** много съм витáлен, жѝзнен **2. биол.** виталитѐт

vítálně нар. книж. витáлно; жѝзнено, жѝзнерадостно, бòдро, темпераментно: **~ se projevovat** давам ѝзраз на витáлността, на темперамента си; проявявам се темпераментно

vítáln|í, -í, -í книж. **1.** витáлен, жѝзнен: **~í energie, síla** витáлна, жѝзнена енергия, сила **2.** витáлен, жѝзнен, жѝзнерадостен, бòдър, темпераментен: **~í člověk** жѝзнерадостен човек

vítálnost, -í ж. книж. **1.** витáлност, жѝзненост **2.** витáлност, жѝзненост, жѝзнерадост, бòдрост, темперамент, темпераментност

vitamin [-mi-/mí-], **-u** м. витамин: ~ **A, B, C, D** витамин A, B, C, D; **zelenina a ovoce jako zdroj** ~ú зеленчуци и плодове като източник на витамини

vitaminový [-mi-/mí-], **-á, -é** витаминен, витаминов: ~ý **obsah** витаминно съдържание

vitaminový вж. **vitaminový**

vítání[-í sv. 1. посрещане, приветстване: **slavnostní** ~í тържествено посрещане 2. приветствие: **zahuhlat** ~í смотолёва приветствие

vítání[-í, -á, -é 1. който е добре дошъл; желан; приятен, мил: ~ý **host, společník** гост, компаньон, който е добре дошъл; желан, приятен гост, компаньон 2. добре дошъл; желан, очакван, навременен, своевременно: ~á **příležitost** повод, който е добре дошъл; желан, навременен подходящ случай; ~á **pomoc** помощ, която е добре дошла; навременна помощ

vítat, **-ám** нескв. 1. (*koho, co*) приветствам, посрещам (с добре дошъл) (*някого, нещо*): ~at **hosty, zástupce cizího státu** приветствам, посрещам (с добре дошли) гости, представители на чужда държава; ~at **návštěvu polibkem, kyticí** посрещам гостенин/гостенка с целувка, с букет; **pěkně vás ~ám; buďte ~áni!** поздрав добре дошли! 2. (*koho – vin. jak*) посрещам (*някого някак*): ~at **někoho s úsměvem, s hubováním** посрещам някого с усмивка, с караници; ~at **někoho nadávkami** посрещам някого с ругатни, с псувни 3. (*co*) приветствам, приемам охотно (*нещо*): ~at **něčí spolupráci, pomoc** приветствам, приемам охотно нечие сътрудничество, нечия помощ

vítat se, **-ám se** нескв. (*s kým*) поздравявам се, разменям си поздрав, приветствия при среща (*с някого*): ~at **se s přítelem, se známými** разменям си поздрав, приветствия при среща с приятел, с познати

vítěz, **-e** м. победител: ~ **ve válce** победител във война; ~ **zápasu, turnaje** победител в борба, в турнир; ~ **v literární soutěži** победител в литературен конкурс; **olympijský** ~ олимпийски победител, шампион

vítězit, **-ím** нескв. 1. (*nad kým; nad kým v čem čím*) побеждавам, бия, поваляя, надвивам, преборвам (*някого; някого в нещо с нещо*); надделявам (*над някого*): ~it **nad soupeřem ve sportovním utkání** побеждавам противник в спортна среща; ~it **v soutěži** побеждавам в състезание; ~it **silou, obratností** побеждавам със сила, с ловкост 2. (*nad čím; –*) побеждавам, надвивам, превъзмогавам (*нещо*); надделявам; вземам, удържам връх (*над нещо*); (въз)тържествувам: **dobrá věc** ~í доброто (дело) побеждава, тържествува; **silná vůle** ~ila

nad strachem силната воля надделяваше над страх

vítězk|a, **-y** ж. победителка: **olympijská** ~a олимпийска победителка

vítězně нар. 1. победно; с победа: ~ **zakončit válku** завърша война с победа 2. победоносно, тържествуващо, тържествувайки; с победоносен вид: ~ **se usmát** усмихна се победоносно, тържествуващо; ~ **se na někoho podívat** победоносно, тържествуващо погледна някого

vítězný, **-á, -é** 1. победен; победил; триумфиращ: ~á **armáda** победна армия; ~é **družstvo** отбор-победител; победилният отбор 2. победен, победоносен, триумфален: ~ý **postup** победен, победоносен ход, марш; ~ý **boj** победен бой; ~á **revoluce** победна, победоносна революция; ~á **branka** победен, триумфален гол; ~ý **oblouk** триумфална арка 3. победоносен, тържествуващ: ~ý **úsměv** победоносна усмивка; ~ý **pohled** тържествуващ поглед

vítězosláv|a, **-y** ж. 1. *книж. малко остар.* триумфално посрещане; тържество по случай победа; празненство, празнуване, честване на победа, на триумф: **chystat někomu ~u** готвя триумфално посрещане на някого 2. *книж. малко остар.* триумф; военни почести; военна слава: **vracet se s ~ou z boje** връщам се от бой с военни почести 3. *експр.* триумф, тържество: **zářit ~ou** сияя от триумф; **škodolibá ~a v pohledu** злорадо тържество в поглед

vítězoslavně нар. 1. *книж. малко остар.* победно, победоносно, триумфално; с триумф: **vracet se z boje** ~ връщам се триумфално от бой 2. *експр.* победоносно, тържествуващо, тържествувайки; с победоносен вид: ~ **se usmívat** усмихвам се победоносно, тържествуващо

vítězoslavn|ý, **-á, -é** 1. *книж. малко остар.* победен, победоносен, триумфален: ~ý **vjezd králův** триумфално пристигане на крал 2. *експр.* победоносен, тържествуващ, триумфиращ: ~ý **pohled** тържествуващ поглед; ~ý **jasot** триумфиращо ликование

vítězstv|í, **-í** ср. 1. (*v čem; –*) победа (*в нещо*): ~í **ve válce** победа във война; ~í **v lehkotletickém utkání** победа в среща по лека атлетика; ~í **ve volbách** победа в избори; изборна победа; **zasloužené** ~í заслужена победа; **těsné** ~í победа с малка разлика; *разг. експр.* победа на косьм; **dosáhnout** ~í удържя победа; победа; ~í **na body sport.** победа по точки
♦ **loňský vítěz** победа; **Pyrrhovo** ~í *книж.* Пйрова победа; **palma** ~í *книж. публ.* палма на първенството,

на победата; **odnést si palmu** ~ *í книж. публ.* взема, отнеса палмата на първенството, на победата; **mít ~ í v kapse** *разг.* победата ми е в кърпа вързана **2.** (*nad čím*) победа, триумф, тържество, (въз)тържествуване; вземане, удържане на връх (*nad нещо*): ~ **í dobra nad zlem** тържество на доброто над злото; ~ **í odvahu nad nerozhodností** победа на смелостта над нерешителността

vítod, -u *м. бот.* телчърка (*растение*) (*Polygala*)

vítr, větru *м.* **1.** вятър: **silný, teplý, boční, čelní** ~ силен, топъл, страничен, насрещен вятър; **kosmický** ~ космически вятър; **vane, fouká** ~ вее, дъха вятър; **zvedl se** ~ вдигна се, излезе вятър; **být za větrem** на завет съм; **jet po větru** карам по посока на вятъра; **jít proti větru** вървя срещу вятъра; **příznivý** ~ благоприятен, *попътен* ♦ *čestný* ~ *книж. експр.*

dobry, příznivý ~ *книж.* попътен, благоприятен вятър; ~ **v zádech** попътен вятър; **běžet, utíkat, letět jako** ~ *разг.* бягам, тичам, летя като стрелă; бягам, тичам, летя пò-бързо от вятъра; *разг. експр.* хвърча като финикиец; **být (rychlý, hbitý) jako** ~ *разг.* бърз съм като вятър; **být do práce jako** ~ *разг.* в работата/за работа съм като хала; в работата съм много оправен, нищо не ми се опира; **točit se, otáčet se jako** ~ *разг.* в работата, за работа съм като хала; в работата съм много оправен, нищо не ми се опира; **být do větru** *разг. експр. а)* вятърничав, несериозен съм; вятър ме вее на бяла кобила **б)** непостоянен съм; смениям си гаджетата като носни кърпички; **být (pořád) ve větru** *разг.* скитосвам, хайманосвам, хойкам; все ме няма; никакъв ме няма; кой ме знае къде съм, къде хойкам; **být (pěkně) za větrem** *разг.* стоя си, свръл съм си се на завет, на топло/на топличко; не рискувам; **být kam ~ tam plášt** *разг. експр. пейор.* като ветропоказател съм; като фурнаджийска лопата съм; измятам се като фурнаджийска лопата; на мене не може да се разчита; **dostat ~ z někoho, z něčeho** *разг.* хване ме страх, шубе от някого, от нещо; **hnát někomu ~ do plachet** *разг.* наливам вода в нечия мелница; **honit ~ разг. а)** гоня вятъра; гоня Михăля; гоня тòя, дето дъха **б)** обичам да съм докаран, облечен по модата; гледам да не изоставам от модата **в)** *рядко* парадирам; самоизтъквам се; **chcát, čurat proti větru** *разг. експр. вулг.* пикая срещу вятъра; **chytit** ~ *разг. експр.* разбере, усетя откъде дъха вятъра; разбере, усетя, надъша каквã е работата, каквã е интифãта; **jet, uhánět, běžet (jako) s větrem o závod** *разг. експр.* карам, препускам, тичам сякаш ме гонят,

сякаш са ме подгòнили; **jít, plout proti větru** *разг.* вървя, плувам срещу течението; **mít ~ z někoho, z něčeho** *разг. експр.* ймам (му) страхã на някого, на нещо; някой ми е взел страхã; страх ме е, шубе ме е от някого, от нещо; **mít ~ v sukních** *разг. експр.* не мe свърта на едно място; все скитосвам, хайманосвам, хойкам, развявам се; развявам байрака (*за момиче, за жена*); **mít ~ v zádech а)** ймам попътен вятър; хванал съм попътен вятър **б)** ситуацията е в мòя полза; обстоятелствата ме подкрèпят; **mluvit, plácát do větru** *разг. експр.* говоря, приказвам, дрънкам, плещя врели-некипели, празни приказки; **nemluvit do větru** *разг.* не говоря напрãзно; не говоря на вятъра; не си хвърлям думите, приказките на вятъра; **ondulovat** ~ *разг. експр.* раздъвам, нагласям/нагласявам, натъкмявам, разкрасявам, украсявам, фризйрам нещата; **postavit se, schovat se za větrem** *разг. експр.* скрия се на завет; сврã се на топло/на топличко; снишã се, навeдã се, не рискувам; **přihnát se, vtrhnout někam jako** ~ *разг. експр.* нахълтам някъде като хала; **pustit něco do větru** *разг. експр. а)* спомена нещо; изпусна се за нещо **б)** пусна нещо покрай ушите си; **střílet do větru** *разг. експр. а)* говоря напосòки, наслўки **б)** правя нещо слепешкãта; правя нещо, без да зная каквò ще излезе; **to je jako když mluví do větru, to je jako mluvit do větru** *разг.* все едно да говориш на вятъра; все едно да си хвърляш думите на вятъра; все едно, че говориш на глўх; **točit se po větru** *разг. експр. пейор.* въртя се, както дъхне вятърът; като ветропоказател съм; като фурнаджийска лопата съм; измятам се като фурнаджийска лопата; на мене не може да се разчита; ~ **v snopy vázat** *разг.* гўбя си, пилея си времето; преливам от пусто в празно; наливам, нòся вода с решето; **vědět, odkud ~ vane, fouká, věje** *разг.* знаям/зная откъде дъха вятърът; **vyhodit/vyhazovat peníze do větru** *разг.* хвърля/хвърлям, пръсна/пръскам, пилея пари на вятъра; **vzít, sebrat někomu ~ z plachet** *разг. а)* осуетя, объркам нечии плãнове, намерения **б)** избия оръжието от ръкãта на някого; обезоръжã някого; **kdo seje ~, sklídí bouři** *пословица* който сее вятър, жъне бўри; ~ **fouká ze strništ** иде есен **2.** *само мн. větr* [y, -ů *м. минно* гãзове, въздух, атмосфера: **dušivé, třaskavé větry (v dole)** задушливи, избухливи гãзове (в мина) **3.** *метал.* вдўхване на въздух: **sušený, horký** ~ (**ve vysoké peci**) вдўхване на нагрят въздух (в дòменна пещ); **vlhčený, vlhký** ~ вдўхване на влажен въздух; **obohacený** ~ вдўхване на обогатен въздух

4. миризма, следà (на животно): **pes chytil** ~ кучето надúши следà; **pes ztratil** ~ кучето загуби следàта, вèче не надúшва (преслèдваню)жвòно♦ **náhlý**жвòм добър нòх; ймам úсет за нешàта; усещам нешàта 5. само мн. **vètr|y, -ú** м. (стомàшни) гàзове: **mít** ~у ймам гàзове; **trpět na** ~у стрàдам от гàзове

vitrín|a, -y ж. витрина: **muzejní** ~у музèйни витрини

vitrínk|a, -y ж. умал. витринка

vitrit, -u м. минно витрèн

vivace [-váce] нар. муз. вивàче; жìво, бързо

vizáž, -e ж. разг. физиономия, лицè: **zajímavá, známá** ~ интересна, познàта физиономия

vizážist|a, -y м. визажист: **spolupráce s nejlepšími** ~у съгрудничество с най-добрите визажисти; **slunce je nejlepší ~a** прен. слънцето е най-добрият визажист

vizážist|ka, -ky ж. визажистка: **soustředěná práce** ~ек съсредоточèна рàбота на визажисти

viz|e, -e ж. книж. 1. визия, видèние: **prorocká ~e** прорòческо видèние 2. прен. визия, идèя, представа: **umělecká ~e** художествена визия, идèя, представа

vizit|a, -y ж. мед. визитация: **ranní, velká ~a** сùтрешна, глàвна визитация

vizitk|a, -y ж. 1. визитна кàрточка; разг. визитка: **dát někomu svou ~u** дàm на някого визитката си; ~а **dobré práce** прен. свидèтельство за добра рàбота 2. фотогр. жарг. мàлка снимка (формат 5 x 9 см) 3. излизане, представяне, пред пùблика; пùблична изява: **první ~a zpěvačky** първа пùблична изява на певица

vizitkář, -e, vizitkovník, -u м. визитник: **pořídít si nový** ~ кùпя си нòв визитник

vizitkov|ý, -á, -é кòйто е с големинà на визитна кàрточка: ~ý **formát** фотогр. жарг. формат 5 x 9 см

vizmut, -u м. хим. бисмùт (Bi)

vizmutov|ý, -á, -é хим. бисмùтен/бисмùтов; кòйто се отнàся до бисмùт: ~é **sloučeniny** съединèния на бисмùта

vizov|ý, -á, -é визов: ~á **povinnost** визово задължèние; ~é **oddělení** визов отдел

vizuálně нар. книж. визуàлно: ~ **účinná představa** визуàлно въздèйстваща представа

vizuáln|í, -í, -í книж. визуàлен: ~í **paměť** визуàлна пàмет

vizuálnost, -í ж. книж. визуàлност

víz|um, -a ср. виза: **dostat ~um** полùча виза; **vydat ~um** издàm виза; **vstupní, průjezdní, výjezdní ~um** вхòдна, транзитна, изхòдна виза

vízk|a, věžičk|a, -y ж. умал. мàлка кùла; кùличка: **četné věže a ~y zámku** многобройни кùли и кùлички на зàмък

vjedno нар. в еднò цяло: **splynout** ~ обикн. мн. слèем се в еднò цяло

vjem, -u м. книж. псих. филос. възприятие: **zrakový, sluchový, čichový** ~ зрительнò, слùховò, обонятелнò възприятие

vjet, vjedu нескв. 1. (кат) влèза, навлèза (някòде) (с превозно средство; за превозно средство): **vlak vjel do nádraží** влèктът влèзе, навлèзе в гàра; ~ **autem do garáže** вкàрам колà в гарàж; **cyklisté vjeli do cíle** велосипедистите стигнаха финиша, навлèзоха във финиша, прекосиха финишàния♦ **vyježděných kolejí** разг. влèза, вèрна се в стàрите рèлси 2. (do čeho) експр. врèжа се, блèсна се (в нецо); налетя, врèхлетя (вèрху нецо) (с превозно средство; за превозно средство): **rychlík vjel do nákladního vlaku** бързият влèк се врèза в товàрен; **auto vjelo do stromu** колàта се блèсна в дървò 3. (do čeho) експр. шмùгна се, пèхна се, вмèкна се (в нецо): **pes vjel do nory** кучето се шмùгна в дùпка 4. (do čeho; čím do čeho) експр. брèкна (в нецо; с нецо в нецо): ~ **rukou do kapsy** брèкна с рькà в джòб 5. (do čeho; komu do čeho) експр. влèза, забия се (в нецо; на някого в нецо): **nůž mu vjel do ruky** нòжът се заби в рькàта му; **hůl vjela do měkké půdy** бастунът се забвèкарист♦ **siblíř** обикн. мн. разг. експр. хвàнем се за косите, за гùшите (с някого); счèпкаме се, сбìем се 6. обикн. третол. **vjede** (do koho) експр. обзèме, обхвàне, завладèе; разг. експр. прихвàне, прихвàнал е (някого): **vjel do něho vztek** обзèмèтèца♦ **otřelí** разг. експр. каквò те е прихвàнalo? какви те прихвàшат? **vjel do ní čert** (при)хвàнаха я дèволите; ть направо полудя, пошуря, пощрèкля

vjezd, -u м. 1. влизане, навлизане, пристигане (с превозно средство): **slavnostní ~ panovníka do města** тържèствено влизане на владèтел в гràд; ~ **vlaku do stanice** навлизане, пристигане на влèк в гàра/на гàра; **zákaz ~u motorových vozidel a** забрàна за влизане на моторни превòзни срдèства 6) забранèно за моторни превòзни срдèства; ~ **zakázán** влизането забранèно (за превòзни срдèства) 2. вхòд, подстýп; отклонèние, мjàсто за влизане (за превòзни срдèства): ~ **do dvora** вхòд към двòр (за превòзно средство); **rozšířený ~ na most** подстýп, разширèние преди мòст; ~ **na dálnici** отклонèние, мjàсто за влизане, за кàчване на магистрàла

vjezdov|ý, -á, -é входен; който се отнася до вход, до влизане (на превозни средства): **~á v|ýhybka** ж.п. входна стрелка

v|jízď|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. **1.** (кат) влизам, навлизам (някъде) (с превозно средство; за превозно средство): **v|lak ~í do nádraží** влакът влиза в гара; **~ět autem do garáže** вкарвам кола в гараж; **cyklisté právě ~ějí do cíle** велосипедистите тъкмо навлизат във финиша; **~ědostarých kolejí, do v|yježděných kolejí** разг. влизам, връщам се в старите релси **2.** (do čeho) експр. връзвам се, блъсвам се, блъскам се (в нещо); налетявам/налятам, връхлетявам/връхлитам (върху нещо) (с превозно средство; за превозно средство): **pozoroval, jak rychlík ~ěl do nákladního vlaku** той наблюдаваше как бързият влак се връзва в товарния **3.** (do čeho) експр. шмугвам се, пъхам се, пъхам се, вмъквам се (в нещо): **~ět do nory** шмугвам се в дупка **4.** (do čeho; čím do čeho) експр. бръквам, бъркам (в нещо; с нещо в нещо): **~ět rukou do kapsy** бръквам с ръка в джоб **5.** (do čeho; komu do čeho) експр. влизам, забивам се (в нещо; на някого в нещо): **s hrůzou viděla, jak mu nůž ~ěl do ruky** тя с ужас видя как ножът се забива в ръката му **6.** обикн. третол. -í (do koho) експр. обзема, обхваща, завладява; разг. експр. прихваща (някого) ♦ **cotodotbe-?!** как те прихващат?

v|kár|nout, -nu св. (со кат) капна, накапя (нещо някъде): **~nout někomu atropin do oka** капна на някого атропин в окото

v|klad, -u м. **1.** фин. банк. влог, депозит: **volný, netermínovaný** ~ безсрочен влог; **termínový, termínovaný** ~ срочен влог; **v|zaný, v|inkulovaný** ~ условен влог; влог с условие, с модалитет; диспозитивен/диспозитивен влог; **promlčení ~u** обездвйжаване, замразяване на влог; **celková výše ~u** обща сума, размер на влог; **~ dělá, činí padesát tisíc korun** влогът възлиза на петдесет хиляди корони; **provést** ~ открива влог; **mít** ~ имам влог; **vybrat** ~ закрива влог **2.** по-рядко вноска: **první ~ činil dva tisíce korun** първата вноска възлизаше на две хиляди корони **3.** влог, дял, капитал: **základní** ~ фин. банк. основен влог; основен дял; основен капитал; **~ do společného podnikání** влог в съвместно предприемачество, в съвместен бизнес; **~ do hry** залог в игра **4.** прен. книж. влог, принос: **cenný ~ do světové kultury** ценен принос в световната култура

v|klád|at, -ám неск. **1.** (со, koho kат) слъгам, пъхам, подпъхам, вмъквам; книж. рядко

влъгам (нещо някъде): **~at list do knihy** слъгам лист между страници на книга; подпъхам лист в книга; **~at peníze do zásuvky** слъгам, пъхам парите ♦ **~at někomu**

do úst влъгам нещо в устата на някого; **~at za někoho ruku do ohně** минавам през огън и вода за някого; влизам за някого и в огъня **2.** (со кат) книж. поставям, слъгам (нещо някъде): **~at někomu na hlavu královskou korunu** поставям кралска корона на нечия глава ♦ **~at někomu do ramene**

гам ръка срещу някого; удрям някого **3.** (со do čeho) влъгам, внасям, инвестирам (нещо в нещо): **~at kapitál do podniku** влъгам, инвестирам капитал в предприятие **4.** (со do čeho) по-рядко внасям, влъгам, депонирам, депозирам (нещо в нещо): **~at peníze na spořitelní knížku** внасям пари в спестовна книжка **5.** (со na koho) книж. възлъгам (нещо на някого): **~at na někoho těžký úkol** възлъгам на някого трудна задача ♦ **~at někomu v|základní** **koho** възлъгам надеждете си на нещо, на някого

v|klád|at se, -ám se неск. (do čeho) **1.** намесвам се, замесвам се, набърквам се, забърквам се (в нещо): **~at se do hádky** намесвам се в каварница, в кавга; **sám se do toho ~á** сам се замесва в тая работа **2.** заемам се (с нещо); залавям се, хващам се (за нещо): **~at se do práce** залавям се за работа

v|kladatel, -e м. вложител, депозитор, депонент, депозант: **drobní ~é** дребни вложители

v|kladatelsk|ý, -á, -é вложителски, депозиторски, депонентски; който се отнася до вложител: **~é úspory** вложителски спестявания; спестявания на вложители

v|kladn|í, -í, -í фин. банк. влогово, депозитен; който се отнася до влог, до депозит: **~í knížka** влогова, спестовна книжка

v|kladov|ý, -á, -é в съчет. **~ý list** фин. банк. договор за срочен влог

v|kleče нар. клечейки, клечешком, клечешката: **mýt podlahu** ~ мия под клечешком, клечешката

v|klín|it, -ím св. (со, рядко koho kат) **1.** вклиня, вмъкна, натикам, набутам, приклепя, заклепя (нещо, някого някъде): **~it zavazadlo mezi kufry** вклиня, вмъкна, натикам, набутам багаж между кюфари; **být ~ěn mezi sedadly** вклинен съм, приклепен съм между седалки **2.** книж. вклиня, вмъкна (нещо, някого някъде): **~it postavu do děje** вмъкна герою, действащо лице в действие

v|klín|it se, -ím se св. (кат) **1.** вклиня се, вмъкна се, натикам се, набутам се, приклепя се, за-

клеще се (*някъде*): **železniční vozy se při srážce do sebe** ~ily при сблъсъка железопътните вагони се бяха вклинили един в друг **2.** вклиня се, връща се, навляза (*някъде*)

vklíňovat, -uji/разг. -uju неск. (*со, по-рядко коho kam*) рядко **1.** вклинявам/вклиням, вмъквам, натиквам, набутвам, приклящвам, заклещвам (*нещо, някого някъде*) **2.** книж. вклинявам/вклиням, вмъквам (*нещо, някого някъде*)

vklíňovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (*kam*) **1.** рядко вклинявам се/вклиням се, вмъквам се, натиквам се, набутвам се, приклящвам се, заклещвам се (*някъде*) **2.** вклинявам се/вклиням се, връщам се, навлизам (*някъде*): **moře se ~uje do pobřeží** морето се връща в сұшата

vkouzáv|at, -ám неск. **1.** (*kam*) плъзвам се, пропълзявам, влизам, навирам се, мұшвам се, шмұгвам се (*някъде*): **~at do díry** шмұгвам се, навирам се, пропълзявам в дупка **2.** (*do čeho*) нахлұзвам (си), намъквам (си) (*нещо*): **~at do trepek** нахлұзвам (си) чехли **3.** (*kam*) експр. промъквам се, прокрадвам се, провирам се, вмъквам се, мұшвам се, шмұгвам се (*някъде*): **~at do domu** промъквам се, вмъквам се в дом, в къща

vkouz|nout, -nu св. **1.** (*kam*) плъзна се, пропълзя, вляза, навр̀а се, мұшна се, п̀хна се, шмұгна се (*някъде*): **had ~l do díry** змията се плъзна, шмұгна се в дупка; **~nout pod prošivanou přikrývku** мұшна се под юрган **2.** (*do čeho*) нахлұзя (си), намъкна (си) (*нещо*): **~nout do bot** нахлұзя (си) обувки; **~nout do šatů** нахлұзя (си) дрехи **3.** (*kam*) експр. прокрадна се, промъкна се, провр̀а се, вмъкна се, мұшна се, шмұгна се: **~nout tiše do pokoje** промъкна се, прокрадна се тихо в стая

vkrad|at se, -ám se неск. **1.** (*kam*) влизам, вмъквам се крадешком; прокрадвам се, промъквам се (*някъде*): **~at se do cizího domu** прокрадвам се, влизам крадешком в чужд дом, в чужда къща **2.** обикн. третол. **-á se** (*kam; komu kam*) книж. прокрадва се, изскача, избива, появява се (*някъде; на някого някъде*): **slzy se jí ~ají do očí** сълзи се прокрадват в очите ѝ; сълзи избиват в очите ѝ

vkrašt se, vkradu se св. **1.** (*kam*) вляза, вмъкна се крадешком; прокрадна се, промъкна се (*някъде*): **~ se přes plot do cizí zahrady** прокрадна се, вмъкна се крадешком през ограда в чужда градина
горазположение; вляза под кожата на някого **2.** обикн. третол. **vkraše se** (*kam; komu kam*) книж. прокрадне се, изскачи, избие, появи се (*някъде; на някого някъде*): **slzy se jí vkradly do očí** сълзи се прокраднаха в очите ѝ

vkroč|it, -ím св. (*kam*) книж. прекр̀ача, вст̀пя, вляза, навляза, ст̀пя (*някъде*): **~it do místnosti** вляза в помещ̀ение; **~it do dveří** прекр̀ача през врата; **neopatrně ~it do jízdni dráhy** не-

внимателно
~it nikdy (ani nohou) ne~ím разг. експр. повече никога няма да ст̀пя там; кракът ми никога повече няма да ст̀пи там; **~it někomu do cesty** заст̀на, изправя се, изпр̀еча се на пътя на някого; препр̀еча, преградя пътя на някого; **~it na cestu něčeho** книж. поема, тр̀гна по пътя на нещо

vkroč|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*kam*) книж. рядко прекр̀ачвам, вст̀пвам, влизам, навлизам, ст̀пвам (*някъде*): **~ovat do dveří** прекр̀ачвам през врата

vkus, -u м. **1.** вкус; усет към красивото: **jemný, vytřibený** ~ изискан вкус; **byt zařizený s ~em** обзаведено с вкус жилище; **projevit** ~ проявя, покажа вкус; **mít** ~ ймам вкус; **vypěstovat si** ~ създам си вкус; **vypěstovat v někom** ~ възпитам у някого вкус; **zkazit něčí** ~ увредя, повредя, развалия нечий вкус **2.** вкус; предпочитание, стил: **literární** ~ литературен вкус; **měšťácký** ~ еснафски вкус; **uplatnit svůj** ~ наложа своя стил, своето виждане; **vybrat si**

пр̀ос на вкус; въпр̀ос на предпочит̀ание; **být podle ~u někoho** по вкуса на някого съм **vkusně** нар. с вкус, с усет (към красивото); изящно, изискано, елегантно: **~ zařizený byt** обзаведено с вкус жилище; **chovat se** ~ дър̀жа се изискано

vkusnost, -i ж. изящество, изящност, изисканост, елегантно̀ст: **~ nábytku** изящество на мебели; **~ obleku** елегантно̀ст на костюм

vkusný, -á, -é **1.** изящен, изискан, елегантен; направен, изработен, приготвен с вкус; издаващ добър вкус: **~é šaty** изящна, елегантна рокля; **~ý účes** изящна, изискана прич̀еска; **~á úprava** изящно, изискано оформл̀ение **2.** рядко изящен, изискан, елегантен; притежаващ вкус, изисканост, изящество: **~á žena se nestrojí příliš nápadně** една жена с вкус, една изискана жена не се облича екстравагантно

vláč|ek, -ku м. умал. влакче: **dětský elektrický ~ek** детско електрическо влакче

vláč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í, по-рядко vláč|it, -ím неск. **1.** (*koho, со odkud kam*) влача, влек̀а, м̀кна, т̀гля, д̀рпам (*някого, нещо отнякъде нанякъде*): **~et sukni po zemi** влача полата си по земята; **padák ~el výsadbkáře po louce** парашутът влачеше парашутиста по ливадата **2.** само **vláč|et, -ím** (*koho – вин. odkud kudy kam*) експр. влача, м̀кна, вода, разв̀ждам

(някого отнякъде през някъде нанякъде): ~et **turisty po památkách** мъкна, влача туристи по (исторически) паметници **3. само vláček, -ím** (кого – вин. kat) *експр.* влача, влека, мъкна, вода насила (някого някъде): ~et **lidí k výslechu** насила вода, мъкна хора на разпит **4. (со, по-рядко коho)** *експр.* със зор, едва влача, мъкна, тегля, дърпам, носья (нещо, някого): ~et **těžký kufr** едва носья, мъкна кұфар **5. (со)** бранувам (нещо): ~et **zorané pole** бранувам изорана нива

vláčet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se, по-рядко vláčít se, -ím se *несв.* **1. обикн. третол. -í se** (kde) влачи се, влече се, мъкне се (някъде): **vlečka se ~ela po zemi** шлейфът се влачеше по земята **2. (-; kudy; čím)** *експр.* със зор, едва се влача, мъкна се; едва вървя (-; някъде; през нещо): ~et **se ulicemi** влача се, скитам, бродя из улиците; ~et **se sněhem** едва вървя през снег **3. само vláček, -ím** (s čím, по-рядко s kým) *експр.* със зор, едва влача, мъкна, носья (нещо, някого): ~et **se s nákladem** едва влача, мъкна товар; ~et **se s dítětem do schodů** едва носья, мъкна дете по стълби; едва се изкачвам с дете на ръце по стълби

vláčně нар. **1.** еластично, гъвкаво: ~ **se pohybovat** двия се гъвкаво **2.** провлачено, разтегливо: **mluvit** ~ говори провлачено

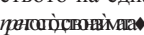
vláční, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* омеквам, отпукам се; *и третол.* става мек, отпушат, разтеглив; започва да се точи: **těsto ~í** тестото се отпуска, омеква; **její tělo ~ělo** *прен.* тялото ѝ се отпускаше, омекваше

vláčnost, -i ж. **1.** мекотa, отпушатост, разтегливост: ~ **těsta** отпушатост, разтегливост на тесто **2.** еластичност, гъвкавост: ~ **pohybů** еластичност, гъвкавост на движения

vláční, -á, -é 1. мек, отпушат, разтеглив: ~é **těsto** мекото, отпушнато тесто **2.** еластичен, гъвкав: ~é **pohyby** еластични, гъвкави движения

vlád|a, -y ж. **1.** правителство; министерски съвет; съвет на министрите; *публ.* кабинет: ~a **republiky** правителство на република; **předseda** ~у министър-председател; премиер; **člen** ~у член на правителство; министър; **usnesení** ~у правителствено решение, постановление; **sestavit, vytvořit, jmenovat** ~у съставя, образувам, обявя правителство; **vystoupit z** ~у изляза от правителство; напусна правителство; **rozpustit, svrhnout** ~у разпусна, сваля правителство; **jednalo se o tom ve ~ě** това се **hkoá**

книж. марионетно правителство; **stínová ~a** *книж.* правителство, кабинет в сянка **2. (-; nad čím, nad kým)** управление, власт (над

нещо, над някого): **nabýt ~y** придобия власт; поема управление; **mít ~u** имам власт, управление; **ztratit, pozbýt ~u** загубя власт, управление; **ujmout se ~y** поема власт, управление; **nastoupit ~u** встъпя във власт; поема власт, управление; **vzdát se ~y** откажа се от власт, от управление; **postoupit ~u někomu** преотстъпя власт, управление на някого; **vzít ~u do svých rukou** взема власт, управление в свои ръце **3.** управление, владичество, господство, царуване: **za ~y Karla IV.** по време на управлението, на владичеството на Карел IV; **skončila ~a jedné strany** свърши господството на една-единствена партия; **~a zimu** **páštuně**

komu отстъпя трона, властта на някого **4.** власт, надмощие, въздействие: ~a **ženy nad mužem** власт на жената над мъжа; въздействие на жената върху мъжа **5.** сила; контрол, самообладание: **ležet bez ~y** лежа без сили, безсилен, неподвижен; **ruka visela bez ~y podle těla** **hjt**

bez ~y a) в безсъзнание сьм **б)** неподвижен, парализиран сьм; **mít ~u (nad něčím)** имам контрол (върху нещо); (нещо) е в ръцете ми; владя положението; **pozbýt ~y, ztratit ~u nad někým, nad něčím** загубя контрол върху някого, върху нещо; някой, нещо се изплъзне от ръцете ми; **pozbýt ~y, ztratit vládu nad sebou a)** изгубя равновесие, контрол над тялото си и падна **б)** изгубя власт, контрол над себе си; изгубя самоконтрол, самообладание

vladař, -e м. владетел, монарх: ~i **z rodu Přemyslova** владетели от династията Прше-мисловци

vladařk|a, -y ж. владетелка

vladařsk|ý, -á, -é владетелски: ~ý **dům** владетелски дом

vládc|e, -e м. **1.** владетел, монарх: **neomezený ~e** абсолютен монарх, владетел; **středověký** ~ средновековен владетел; **samozvaný ~e** самозван монарх; самозванец **2. обикн. експр.** господар, повелител; *рядко* властелин, владетел: **političtí ~ové** политически господари; ~e **v domácnosti** повелител, господар, тиранин вкъщи

vládkyn|ě, -ě ж. **1.** владетелка: **před ~í** пред владетелката **2. обикн. експр.** господарка, повелителка, *рядко* властелинка, владетелка: **Angličané nazývali svou zemi ~í moří** англичаните наричали страната си повелителка, господарка на моретата

vládn|í, -í, -í 1. правителствен: ~í **delegace** правителствена делегация; ~í **činitelé** правителствени фактори; ~í **krize** правителствена криз-

за; ~í **program** правителствена програма; ~í **usnesení** правителствено решение, постановление; ~í **návrh zákona** *юрид.* правителствен проектозакон **2.** който се отнася до управление: ~í **systém, forma** система, форма на управление

vládnoucí, -í, -í 1. властваш, господстващ: ~í **dynastie** властваща династия; ~í **ideologie** господстваща идеология **2.** управляващ: ~í **strana** управляваща партия

vládnout, -nu *несв.* **1.** (-; *koti, četu/nad kým, nad čím*) на власт съм; управлявам (*някого, нещо*): **kdo tam nyní ~ne?** кой сега е там на власт? кой сега управлява там? ~**nout zemi, národní správu** ♦ ~**ut železnou rukou** управлявам с твърда, с желязна ръка **2.** (-; *koti, četu/nad kým, nad čím*) властвам (*над някого, над нещо*); управлявам, владя (*някого, нещо*): **země, v níž ~ne král** страна, в която властва, управлява крал; **král Václav IV. ~l 41 roků** крал Вацлав IV управлявал 41 години **3.** (-; *kým, čím*) управлявам, командвам (*някого, нещо*); *разг.* въртя (*нещо*); (*нещо*) е моето царство: ~**nout v domácnosti** командвам домакинство; въртя *домашно, работно* ♦ ~**pe níze ~nou světem** *поговорка* парите управляват светъ; парите въртят светъ; **nevděk světem ~ne** *поговорка* това е черна неблагодарност **4.** (*kým, čím/nad kým, nad čím*) налагам волята си (*на някого, на нещо*); командвам (*някого, нещо*); властвам (*над някого, над нещо*): ~**la nad ním žena a**) над него властваше жена **б)** командваше го жена му **5.** (*čím, kým*) разполагам (*с нещо, с някого*); *разг.* господар съм (*на нещо, на някого*): ~**nout množstvím peněz** разполагам с голямо количество пари; **ne~nout svým časem** не разполагам с времето си; не съм господар на времето си **6.** (*čím*) владя (*нещо*); *разг.* майстор (*на нещо*) съм; добър съм (*в нещо*); бива ме (*да правя нещо*): ~**nout dobře štětcem** владя добре четката; майстор на четката съм; добър художник съм; ~**nout dobře perem** майстор на перото съм; добър писател съм; ~**nout jazykem** имам дар слово; бива ме да говоря; красноречив съм **7.** (*čím*) владя, контролирам, движа (*обикн. части на тялото*); (*нещо*) ми е неподвижно, не се движи: ~**nout svým rozumem** владя разума си; с всичкия съм си; **ne~nout jazykem a**) (*пиян съм и*) езикът ми се преплита, не мога да си обръщам езика, не мога да говоря **б)** (*парализиран съм и*) не мога да говоря; **ne~ne pohama** не си владее краката; не може да си движи краката **8.** *обикн. третол.* -**ne**

(*kde*) царь, господства (*някъде*): ~**ne tam nepořádek** там царь безпорядък; ~**lo tam ticho** там цареше тишина; **v módě ~ly krátké sukně** в модата господстваха късите полъ; ~**ne názor, že...** господства мнението, че...

vládychtivost, -i *ж.* властолюбие: **lidská ~** човешко властолюбие

vládychtivý, -á, -é властолюбив: ~ý **člověk** властолюбив човек

vladycký, -á, -é *истор.* който се отнася до дребен благородник; дребноблагороднически: ~ý **stav** дребноблагородническо съсловие

vladyk|a, -y *м. истор.* дребен благородник

vláh|a, -y *ж.* влага: **květiny bez ~y vadnou** без влага цветята вехнат; **zadržet ~u v půdě** запазя влагата в почвата

vlahý, -á, -é прохладен, хладък: ~ý **děšť** прохладен, хладък дъжд; ~ý **větrík** прохладен ветрець; ~é **letní večery** прохладни летни вечери

vlaječ|k|a, -y *ж. умал.* знаменце, флагче: **mávat ~ou** махам със знаменце; размахвам знаменце

vlaječ|í, -í, -í веещ се, развяващ се, ветреещ се; развят: ~í **prapory** развяващи се, развети знамена

vlajk|a, -y *ж.* знаме, флаг: **státní ~a** национален флаг; **prezidentská ~a** президентски флаг; **olympijská ~a** олимпийски флаг; **putovní ~a** преходно знаме; **pirátská ~a** пиратско знаме; **vztyčit ~u** вдигна флаг, знаме; **spustit ~u** спусна (до средата на пилона) знаме (*при официален траур*)

vlajkonoš, -e *м.* **1.** знаменосец: ~i **v čele průvodu** знаменосци начело на шествие, на манифестация **2.** *обикн. мн.* **vlajkonoši, -ů** *м. разг.* млади футболни запалянковци, фенове (*размахващи знамена и обикн. вршещи безобразия*); хулигани

vlajkosláv|a, -y *ж.* украса със знамена, с флагове: **město tonulo ve ~ě** градът беше окичен със знамена

vlajkový, -á, -é флагов; който се отнася до флаг, до знаме: ~á **výzdoba** украса със знамена, с флагове; ~á **látka** плат за знамена; ~ý **důstojník** *мор.* флагман; командир на ескадра; ~á **lod'** *мор.* флагмански кораб; флагман; ~á **abeceda** *мор.* флагова азбука; ~é **signály** *мор.* флаговни ♦ ~**ádi** *мор.* флагман, символ, визитка на нещо: **nová laserová tiskárna se stala ~ou lodí firmy** новият лазерен принтер се превърна във визитка на фирмата

vlak, -u *м.* **1.** влак: **elektrický ~** електрически

vlak; **expresní** ~ експресен vlak; **manipulační** ~ *ж.п.* сервизен vlak; **nákladní** ~ товарен vlak; **obrněný** ~ *воен.* бронирован vlak; **osobní** ~ пътнически vlak; **posunovací** ~ *ж.п.* маневрен vlak; **průběžný** ~ *ж.п.* транзитен vlak; **přířný** ~ *ж.п.* директен vlak; **ucelený** ~ *ж.п.* маршрутен vlak; **zvláštní** ~ извънреден vlak; **sestavit** ~ *ж.п.* композирам vlak; **rozpustit** ~ *ж.п.* декомпозирам vlak; **rozkačá** вагони на влакова композиция; **zmeškat** ~ изпусна vlak; **nastoupit do ~u** кача се на vlak; **jet, cestovat ~em** пътувам с vlak; **vystoupit z ~u** слъза от vlak; **výhled** вид на vlak; **vlak** **ujet poslední** ~ *разг.* изпусна, изтърва и последния vlak **2. ж.п. трансп.** композиция; вагони; **рядко** vlak: ~ **elektrické dráhy** трамвайна композиция; вагони на трамвай; ~ **metra** vlak, вагони на метро

vlák|at, -ám *несв. (koho, so kam)* примамя, подмамя, прилжа, подлжа, излжа (*някого, нещо*) да влезе (*някъде*): ~ **at nepřítel do soustěsky** примамя, прилжа враг, неприятел да влезе в дефиле; ~ **at myš do pasti** прилжа, излжа мишка да влезе в капан; хвана мишка **в капан** ~ **at nepřítel do soustěsky** примамя, прилжа враг, неприятел да влезе в капан; хвана някого в капан

vlákén|o, разг. vlákýnk|o, -a *ср. умал.* влакынце

vláknic|e, -e *ж. бот.* вълчи зъб (*Inocybe*)

vláknin|a, -y *ж. събир.* **1.** влакна: ~ **a rostlin** влакна на растения; ~ **a ovoce** влакна на плодове **2. спец.** каша от влакнест материал: **textilní ~a** *текст.* каша от текстилни влакна

vláknit|ý, -á, -é влакнест: ~ **ý materiál** *спец.* влакнест материал; ~ **á surovina** *спец.* влакнеста суровина; ~ **é maso** влакнесто месо; *разг.* месо на конци; ~ **é podhoubí** *бот.* влакнест мицел

vlákn|o, -a *ср. 1. същ. и спец.* влакно: **acetátové ~o** ацетатно влакно; **akrylové ~o** акрилно влакно; **azbestové ~o** азбестово влакно; **bavlněné ~o** памучно влакно; **buničínové, celulózové ~o** целулозно влакно; **čedičové ~o** базалтово влакно; **dřevní ~o** дървесинно влакно; **hedvábne ~o** копринено влакно; **chemické ~o** химично влакно; **jutové ~o** ютено влакно; **kapronové ~o** капронено влакно; **kazeinové/kaseinové ~o** казеиново влакно; **konopné ~o** конопено влакно; **lněné ~o** лънено влакно; **lýkové ~o** лыково влакно; **mrtvé ~o** мъртво влакно; **nervové ~o** нервено влакно; **polyamidové ~o** полиамидно влакно; капрон; **přírodní ~o** естествено влакно; **retikulární ~o** ретикулиново влакно; **rostlinné ~o** растително влакно; **skleněné ~o** стъклено влакно; **staplové ~o**

щапелно влакно; **struskové ~o** шлаково влакно; **syntetické ~o** синтетично, неорганично влакно; **umělé ~o** изкуствено влакно; **viskóзовé ~o** вискозно влакно; **vlíněné ~o** вълнено влакно; **zeinové ~o** зейново влакно **2.** нишка: **drátěné ~o** метална нишка; жичка; ~ **o pavučiny** нишка паяжина

vlakov|ý, -á, -é влаков; който се отнася до vlak: ~ **á doprava** *трансп.* влаков транспорт; ~ **á souprava** *ж.п.* влакова композиция; ~ **á pošta** *пош.* влакова поща; поща по vlak; ~ **á četa** *ж.п.* влакова бригада; ~ **á brzda** *ж.п.* спирачка на vlak; ~ **á návěst** *ж.п.* влаков сигнал

vlakvedouc|í, -ího *м.* началник на vlak; началник-влак: **přivolat ~ího** извикам началник-влак

vlám|at se, -u se *св. (kam)* проникна, вляза насилствено, с взлом (*някъде*); отворя насилствено, с взлом (*нещо*): **zloděj se ~al do domu, do stolu, do zásuvky** крадецът е проникнал с взлом в къщата, отвори е с взлом писалището, чекмеджето

vlam|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (kam)* *рядко* прониквам, влизам насилствено, с взлом (*някъде*); отварям насилствено, с взлом (*нещо*)

vlámsky *нар. (по)* фламандски: **mluvit ~y** говоря (на) фламандски

vlámsk|ý, -á, -é фламандски: ~ **ý jazyk** фламандски език

vlámštín|a, -y *ж.* фламандски език: **studovat ~u** уча, изучавам фламандски език

vlas, -u *м.* **1.** косъм (*от коса*): **vytrhnout někomu šedivý** ~ изскубна сив косъм на някого

♦ **hlava** **hlava** е тънко като косъм; **být na ~ stejný** досущ, напълно, абсолютно същият съм; не се отличавам ни най-малко; **být na ~ někomu, něčemu podobný** досущ, изцяло приличам на някого, на нещо; не се отличавам от някого, от нещо ни най-малко; **minout něco, někoho o ~** размина се с нещо, с някого на косъм; **neslevit ani ~** не намаля и на йота; **neustoupit někomu ani o ~** не отстъпя на някого/пред някого и на йота; **nezkřivit někomu ani ~ (na hlavě)** *разг.* и с пръст не пипна, не докосна някого; **souhlasit na ~ (s něčím)** *обикн. третол.* (нещо) отговаря, съответства (на нещо), съвпада (с нещо) до най-малката подробност; **udělat něco na ~ přesně** направя нещо досущ по същия начин; **mít čtyři ~y pěti řadami** *разг. експр. шегов.* имам два косъма и половина на главата си; почти съм плешив **2. само мн.** **vlas|y, -ů** коса/по-рядко коси: **kaštanové, plavé, černé ~y** кестенява, руса, черна коса; **odbarvené ~y** изрусена коса; **kudrnaté, vlnité, rovné ~y** къд-

рава, чуплива, права коса; **havraní** ~y гаврановочерна коса; **prokvetlé, proředivělé** ~y прошарена коса; **hrábnout si do ~ů/prohrábnout si do ~ů** обикн. третол. разг. експр. (нещо е)

být si, ležet si (pořád) ve ~ech обикн. мн. разг. като куче и котка сме; постоянно се бием; все сме счепкани; **(být) přitažený za ~y/za ~y přitažený** обикн. третол. разг. експр. (нещо е) изсмукано от пръстите; (нещо е) преувеличено, пресилено, неоправдано, раздúто, нагласено, натъкмено, натаманено; **mít ~y jako dráty, jako hřebíky** разг. косата ми е като свинска четина, като телена четка; **mít ~y na ježka** подстриган съм на канадска ливада (съвсем късо); **mít ~y samou loknu** косата ми е с много къдрици, на масури; **mít ~y podle rendlíku** подстриган съм на паница (съвсем късо); **rvát si, trhat si ~y (z hlavy)** разг. скúбя си косата; **tahat někoho za ~y a)** наказвам някого (скубейки косата му) **б)** тормозя някого (скубейки косата му) **в)** обикн. третол. (нещо) дразни слуха, ушите (за неприятен звук, фалшиво пеене или свирене); **vjet si, vletět si do ~ů** обикн. мн. разг. сбием се, сдърпаме се, счепкаме се; **vykrákat někoho za ~y** наказва някого (дърпайки го за косата); **zapřít se až po kořínky ~ů** разг. експр. изчервя се до корените на косата си; **~y mi vstavají hrůzou (na hlavě)** косите ми се изправят, косата ми шръква от ужас; **dlouhé ~y, krátký rozum** поговорка дълга коса – къс ум; дълга коса – плитък ум **3.** косъм, по-често мн. **vlas|y, -ů** м. косми: **~y ve štětcí** косми на четка **4.** сбир. зоол. козина: **zbarvení ~u** окраска на козина **5.** сбир. текст. мъх, косъм, хав: **samet s nízkým ~em** кадифе с къс косъм; **~ veluru** мъх, косъм на велур **6.** риб. рядко корда (на въдица): **prut s ~em** въдица

vlasáč, -e, vlasat|ec, -ce м. разг. дългокос, рошав човек; дългокос(ият); рошав(ият); дългокоско, рошльо

vlasat|ý, -á, -é **1.** дългокос: **~ý mladík** дългокос младеш **2.** който има коса; покрит с коса: **~á hlava** глава с буйна коса **3.** рядко гологлав: **chodí ~á** тя ходи гологлава, не носи нищо на главата си

vlas|ec, -ce м. **риб.** корда (на въдица): **koupit ~ec na udici** купя корда за въдица

vlásečnic|e, -e ж. **анат. физ. земед.** капиляр **vlásečnicov|ý, -á, -é** **анат. физ. земед.** капилярен **vlás|ek, -ku** м. **умал.** **1.** косъмче (от коса): **ten- kým** косъм

obikn. третол. (нещо) е тънко като косъм; **nezkřivit někomu ani ~ (na hlavě)** разг. и с пръст не пипна, не докосна някого; **o ~ek**

(uniknout, ujit něčemu) разг. на косъм (се размина с нещо); **nenechat na někom poutivého ~ku/rovného ~ku** разг. експр. глòзгам, гризà, ям нечии кокали; клюкарствам, сплетнича по адрес на някого; **(něco) visí na ~ku** разг. (нещо) висí на косъм: **život mu visel na ~ku** животът му висеше на косъм **2. само мн. vlás|ky, -kù** м. **експр.** косица, косичка: **hebké dětské ~ky** мекà дèтска косица

vlásenk|a, -y ж. **1.** перука: **~a s copem** перука с плитка **2.** фуркет(а), фиба: **upevnit uzel ~ami** прихвана кок с фуркети, с фиби

vlásničk|a, -y ж. **1.** фуркет(а), фиба: **upevnit uzel ~ami** прихвана кок с фуркети, с фиби **2. жарг.** ръзък, остър завой на стръмен път

vlasově нар. като коса: **~ jemný** нежен, фин като коса

vlasov|ý, -á, -é **1.** който се отнася до коса: **~á voda** лосион за коса **2.** който се отнася до косъм; космен: **~ý koříněk, cibulka ~á, váček ~ý** **анат.** космен фоликул; коренова луковица на косъм; **~ý vlhkoměr** **техн.** хигрометър с косъм **2.** тънък като косъм; тънък: **~é nudle** хранит. тънко, фино фиде; **~á čára** **спец.** тънка линия; **~á trhlina** **техн.** тънка пукнатина

vlast, -i ж. **1.** родина, отечество, татковина: **lásky k ~i** любов към родината; **pracovat pro ~** работя за родината; **stát se druhou ~í někoho** обикн. третол. стàне, превърне се във втора родина на някого/за някого; **padnout za ~** падна, загина за родината си; **sloužit ~i** служба на родината си **2. само мн. vlast|í, -í** Чехия: **toulat se, cestovat po ~ech českých** обикалям, пътувам из цяла Чехия **3. прен. книж.** родина: **tropy, ~ banánů** тропиците – родина на бананите

vlastenč|en|í, -í **ср. пейор.** патриотарство; èвтин патриотизъм: **prázdne ~í měšťactva** èвтин патриотизъм, патриотарство на еснафското съсловие

vlastenč|it, -ím **несв. обикн. пейор.** провявам, развивам èвтин патриотизъм, патриотарство; правя се на патриот: **měšťactvo ~ilo** еснафите се правеха на патриоти

vlasten|ec, -ce м. патриот, родолюбец: **upřimný ~ec** искрен родолюбец, патриот; **~ec tělem i duší** патриот тялом и духом

vlasteneck|y нар. патриотично, родолюбиво; като патриот, като родолюбец: **smýšlet ~** мисля, разсъждавам като патриот; имам патриотични възгледи; **~ naladěný občan** патриотично настроен гражданин

vlasteneck|ý, -á, -é патриотичен; родолюбив: **~á mládež** патриотична, родолюбива младеш; **~é**

nadšení патриотично въодушевление; ~á **hesla** патриотични лозунги; ~ý **čin** патриотична, родолюбива постъпка; **Velká ~á válka** истор. Великата отечествена война

vlastenectv|í, -í ср. патриотизъм, родолюбие: **opravdové ~í** истински патриотизъм

vlastenk|a, -y ж. патриотка, родолюбка: **horlivá ~a** запалена патриотка

vlastivěd|a, -y ж. 1. родинознание, отечествознание *и* *учил.*: **učit ~u** преподавам родинознание 2. странознание, краезнание *и* *учил.*

vlastivědn|ý, -á, -é 1. който се отнася до родинознание, до отечествознание: ~ý **kroužek** кръжок по родинознание 2. който се отнася до странознание; страноведчески: ~á **práce** труд по странознание 3. краеведчески: ~é **muzeum** краеведчески музей

vlastizrad|a, -y ж. държавна измяна; *книж.* родоизменничество, родоотстъпничество: **být odsouzen pro ~u** юрид. осъден съм за държавна измяна

vlastizráde|e, -e м. изменник, предател на родината; *книж.* родоизменник, родоотстъпник: **jednal jako ~e** той действаше като предател на родината

vlastizrádkyn|ě, -ě ж. изменница, предателка на родината; *книж.* родоизменница, родоотстъпница: **jednala jako ~ě** тя действаше като предателка на родината

vlastizrádně нар. родоизменнически, родоотстъпнически; като родоизменник; като предател на родината, като родоотстъпник: **jednat ~** постъпвам като предател на родината, родоотстъпнически

vlastizrádn|ý, -á, -é родоизменнически, родоотстъпнически: ~á **činnost** родоотстъпническа дейност

vlastně част. всъщност; собствено (*за уточняване*): **šel, ~ běžel** той вървеше, всъщност тичаше; **on je ~ chudák** той всъщност е нещастник; ~ **máš pravdu** прав си всъщност; **kam ~ jdeme?** къде всъщност отиваме? къде собствено отиваме? **co se ~ stalo?** каквò всъщност е станало? каквò собствено е станало?

vlastn|í, -í, -í 1. собствен: **bydlet ve (svém) ~ím domku** живя в (своя) собствена къща; **mít (své) ~í auto** имам (своя) собствена кола; **vozidlo s ~ím pohonem** превозно средство със собствено задвижване, със собствена тяга; **dopis psaný ~í rukou** собственоръчно написано писмо; **dušit maso ve ~í šťávě** задушавам месò в собствения му сòс; **z ~ího popudu** по собствена инициатива; **neřekl to ani (své) ~í ženě** той не го каза дори на собствената си жена; ~í **jméno** език. собствено име; **gól do ~í**

halkyotržajouřiv ♦ **báčet se (i) svého ~ího stínu** страхувам се, плаша се, стряскам се и от собствената си сянка; **bydlet, být ve ~ím** имам собствен дом; живя в собствен дом; **dušit se, smažit se ve ~í šťávě** разг. експр. пържа се в собствен сòс; **jít (svou) ~í cestou** вървя по свой собствен път; **(jednat) na ~í pěst** разг. експр. (постъпвам някак, правя нещо) на своя глава; **pocítit něco na ~í kůži** разг. изпитам, усетя нещо на собствения си гръб; **není slyšet ~ího slova** разг. толкова е шумно, че не можеш да чуеш и собствените си думи; много е шумно; връвата е неопиcуема; **postavit se na (své) ~í nohy** разг. стъпи си на краката; **přijmout něco za ~í** взема нещо присърце; **řezat do ~ího (masa)** вредя на самия себе си; **slyšet něco na (své) ~í uši** чувам нещо със собствените си уши; **vidět něco na (své) ~í oči** виждам нещо със собствените си очи; **zažít něco na ~í kůži** разг. изпитам нещо на собствения си гръб 2. роден, собствен: ~í **matka** родна майка; ~í **syn** роден син; ~í **bratr** роден брат

č|a ♦ **mádnáji (sò) hoř|** чам някого сякаш ми е родна кръв; **starat se o někoho jako o ~ího** грижа се за някого сякаш ми е родна кръв; **vzít, přijmout někoho za ~ího/za ~í** осиновя някого 3. автo-; собственоръчен: ~í **výrobek** собственоръчно изделие; ~í **životopis** автобиография; ~í **branka** автогòл 4. същински, истински; самият: ~í **op|race trvala krátce** самата операция продължи кратко; ~í **příčina** същинска, истинска причина; причината; ~í **cíl** същинска, истинска цел; целта; ~í **předložky, spojky** език. същински, първични, примарни предлози, съюзи 5. (*кo-ти*) присъщ, свòйствен (*на някого*); **харак-тер(ана) ♦ (t|)ř|am|b|ní** (нещо,) присъщо на някого: **přijal nás s v|lid-ností jemu vlastní** той ни прие с присъщата си любезност, със свòйствената си любезност

vlastnick|ý, -á, -é собственически; който се отнася до собственик: ~á **pýcha** собственическа гордост; гордост на собственик; ~é **vztahy** юрид. икон. собственически отношения; ~ý **spor** юрид. спòр за собственост; собственически спòр; ~é **právo** юрид. право на собственост

vlastnictv|í, -í ср. собственост, притежание: **družstevní ~í** кооперативна собственост; **osobní ~í** лична собственост; **veřejné ~í** обществена собственост; **soukromé ~í** частна собственост; **dát někomu něco do ~í** дам на някого нещо за собственост; дам на някого нещо в притежание

vlastn|ík, -ka м. собственик, притежател: ~k

pozemku, rodinného domku собственик на парцел, на (еднофамилна) къща; **drobní** ~ci дрѣбни собственици

vlastní [it, -ím *несв. (со)* притежавам, владѣя (*нещо*): ~it **dům, zahradu** притежавам къща, градина; ~it **výrobní prostředky** притежавам, владѣя средства за производство; **neoprávněně** ~it **zbraně** незаконно притежавам оръжие

vlastnoručně *нар.* собственоръчно: ~ **podepsat plnou moc** собственоръчно подпиша пълномощно

vlastnoruční [í, -í, -í] собственоръчен: ~í **podpis** собственоръчен подпис; ~í **věnování** собственоръчно посвещение; ~í **výrobek** собственоръчно издѣлие

vlastnost, -i *ж.* 1. качество, особеност, черта: **dobré, špatné** ~i **lidí** добри, лоши качества, черти на хората; **povahové** ~i качества, черти на характера; **zděděné** ~i унаследѣни качества, черти; **nabýt, získat nějakou** ~ придобия някакво качество; **mít nějakou** ~ ймам, притежавам някакво качество; **ztratit, pozbýt nějakou** ~ загубя някакво качество; **dodat někomu, něčemu nějakou** ~ придам на някого, на нещо някакво качество 2. качество, свойство: **fyzikální, chemické** ~i **látek** физически, химически свойства на веществата; **dobré, špatné** ~i **výrobku** добри, лоши качества, свойства на продукт

vlašský, -á, -é 1. *остар.* италиански 2. *в съчет.* ~é **orechy** орехи; ~ý **salát** *готв.* руска салата

vlaštovčí, -í, -í лястовичи/лястовичи: ~í **hnízdо** лястовиче/лястовиче гнездо

vlaštovička, -y *ж.* *умал.* лястовичка/лястовичка

vlaštovičnick, -u *м.* *бот.* змийско мляко, жълта млѣчка (*Chelidonium majus*)

vlaštovka, -ky *ж.* 1. *зоол.* лястовица/лястовица (*Hirundo*): **hnízdо** ~ek гнездо на лястовици

♦ **první** (1) първата лястовица на нещо; **sedět (někde) jako ~ky na drátě** *обикн. мн.* насядали сме, накацали сме, наредили сме се (някъде); **jedna ~ka jaro nedělá** *поговорка* една лястовица пролет не прави 2. *спорт. жарг.* плонж, скок „лястовица“: ~a **do vody** плонж „лястовица“ във водата

vlát, *обикн. третол.* **vlaže** *несв.* вѣе се, развява се, ветрѣе се: **prapory vlají nad zástupem** знамената се вѣят над тълпата

vlažně *нар.* сдържано, хладновато; без ентузиазъм, без желаніе, *разг.* без мерак: **chovat se k někomu** ~ държам се спрямо някого сдържано, хладно

vlažno *нар.* *предикативно* хладновато, про-

хладно: **v pokoji bylo** ~ в стаята бѣше хладновато, прохладно

vlažnost, -i *ж.* сдържаност, хладина; липса на ентузиазъм, на желаніе, *разг.* липса на мерак: ~ **v chování** сдържаност, хладина в държаніето; ~ **v práci** липса на ентузиазъм в работата; ~ **ke kolektivním zájmům** липса на ентузиазъм, равнодушіе спрямо колективни интереси

vláček [ý, -á, -é] *рядко* който се отнася до куче вълча порода: ~ý **pes** немска овчарка

vlčák, -a *м.* немска овчарка: **cvičený** ~ обучена немска овчарка

vlče, -ete *ср.* вълчѣ (*малкото на вълк*): **vytí hladových** ~at вой на гладни вълчѣта

vlček I, -ka *м.* *одуш. умал.* вълчѣ (*малък, дребен вълк*)

vlček II, -ka/-ku *м.* *неодуш. умал.* 1. пумпалче, пумпал: **pouštět ~ka** завъртвам/завъртам, **pusťím** ♦ **tůžlo** *разг.*

като пумпал 2. *град.* издънка, филиз: **ořezat ~ky stromu** орѣжа издънки на дърво

vlčí, -í, -í 1. вълчи: ~í **kůže** вълча кожа; ~í **stopa** вълча следа; ~í **doupě** вълче леговище; вълча **duha** *ж.* **vlčí** ♦ **vlčí**

разг. очите ми са замъглени; виждам мъгла пред очите си; не виждам добре 2. *в съчет.* ~í **mák** *бот.* полски мак (*Paraver*); ~í **bob** *бот.*

лупина (*Lupinus*) 3. *експр.* вълчи, хищни **vlčí** ♦ **vlčí**

експр. пейор. вълчи закон; ~í **morálka** *книж. публ.* вълчи нравѣ

vlčíc [e, -e] *ж.* вълчица: ~e **s vlčaty** вълчица с вълчѣтата си

vléci, vléct, vleču *книж.* **vleku, vlék** **nout, разг.**

vlík **nout, -nu** *несв.* 1. (*koho, со odkud kam*) влека, влача, мъкна, тѣгля, дърпам (*някого, нещо отнякъде нанякъде*): ~ **za sebou vozík**,

saně влека, тѣгля, дърпам след себе си количка, шейна; **vleče sukni po zemi** влачи си полата по земята; полата ѝ се влачи по земята

2. (*koho – вин. odkud kudy kam*) *експр.* влача, мъкна, водя, развѣждам (*някого отнякъде през някъде нанякъде*): **vleče ho na každý kopец** мъкне го, води го по всички байри 3. (*со, по-рядко koho*) *експр.* със зор, едва влача, мъкна, тѣгля, дърпам, нѣся (*нещо, някого*): ~

těžkou tašku едва мъкна, едва нѣся тежка чанта; ~ **raněného vojáka k chalupě** мъкна, **vlákním** ♦ **vlákním**

nohy vléct *експр.* едва се мъкна, едва се влача; едва хѣдя 4. (*со*) *експр.* прѣткам (*нещо*): ~

jednání прѣткам прѣговори

vléci se, vléct se, vleču se *книж.* **vleku se, vlék** **nout se, разг.** **vlík** **nout se, -nu se** *несв.*

вляво, наляво: **vývoj země jde** ~ развоят на страната е ориентиран наляво

vléz|at, разг. vlíz|at, -ám *несв.* **1.** (*kat*) влизам, вмъквам се, впълзлям (*някъде; вътре в нещо*): **~at do díry** вмъквам се, впълзлям в дупка **2.** (*kat*) изпълзлям; качвам се, катеря се; изкачвам се, изкатервам се, покачвам се, покатервам се (*някъде; до нещо, върху нещо*): **~at do pokoje oknem** влизам, вмъквам се, изкатервам се в стая през прозорец **3.** (*do čeho*) *разг.* събирам се, побирам се, влизам (*в нещо*): **~at do šatů** влизам, събирам се в рокля **4.** (*kat*) *разг.* влизам, пъхам се, вмъквам се, намъквам се, напъхам се (*някъде*): **~at do lodky** влизам, намъквам се в лодка **5.** *обикн. третол.* **-á** (*komu kam; do čeho*) влиза, попада, прониква, вниква, озовава се (*в нещо; на някого някъде*): **vlasy jí ~ají do očí** косата ѝ влиза в очите; **sníh mu ~á za krk** снегът му валя във врата; **zima do něho ~ala** ставаше му студено; студът го пронизваше

vlezprdelist|a, vlezoprdelist|a, -y *м. разг. експр. грубо* нагаждач, слагач, дупедавец: **bezzásadový ~a** безпринципен нагаждач

vlezprdelizm|us, vlezoprdelizm|us, vlezprdelism|us, vlezoprdelism|us [-zm-], **-u** *разг. експр. грубо* нагаждачество, слагачество, дупедачество: **oportunizmus a ~us sedmdesátých let** опортюнизъмът и нагаждачеството на седемдесетте години

vlezl|ý, -á, -é **1.** пронизващ, всепронизващ: **~á zima** пронизващ, всепронизващ студ **2.** *нейор.* натрапчив, досаден, досадлив, дотеглив: **~ý člověk** натрапчив, досаден човек; *нейор.* навлек, лепка; **být ~ý** истински навлек, истинска лепка съм

vlézt, разг. vlízť, vlezu *св.* **1.** (*kat*) вляза, вмъкна се, впълзя (*някъде; вътре в нещо*): **~ do díry** вмъкна се, впълзя в дупка **2.** (*kat*) изпълзя; кача се, изкача се, изкатеря се, покача се, покатеря се (*някъде; до нещо, върху нещо*): **~ oknem do bytu** вляза, вмъкна се през прозорец в жилище; **~ na strom** кача се, покатеря се

vlézt гледай си работата! остави ме на мира! **~ někomu do zadnice** *разг. вулг.* подмажа се, сложа се на някого; сложа се по гръб и по корем на някого **3.** (*do čeho*) *разг.* събера се, побера се, вляза (*в нещо*): **nemohla ~ do šatů, do kabátu** тя не можа да влезе, да се събере в рокля

vlézt *разг.* съвсѐм нищо; **nadat/nandat někomu, co se do něho vleze** *разг. експр.* наложа, набия, натупам някого; хвърля, тегля на някого бой, пердях; хвърля на някого тълкова пердях, кол-

кото може да носи **4.** (*kat*) *разг.* вляза, пъхна се, вмъкна се, напъхам се (*някъде*): **~ do vany, do postele** пъхна се във вана, в легло **5.** (*kat*) *разг. експр.* вляза, намъкна се, набутам се (*някъде*): **dobytek vlezl do jetele** добитъкът се намъкна в детелината; **vleze do každého obchodu** магазин не пропуска; само да види магазин

vlézt изпрѣча се, изпрѣчкам се на пътя на някого; **~ někomu do rány, pod ruku** *разг.* вляза, наврѣ се, заврѣ се, пъхна се на вълка в устата; **~ někomu do zeli** *разг. а)* отнѣма, отмъкна нѣчие гадже **б)** навляза в нѣчия територия; засѣгна нѣчии интереси; намѣся се в нѣчии делѣ; **přijdu, jestli mi do toho nic nevleze** ще дѡйда, ако не сѣ слѹчи нѣщо непредвидѣно **6.** *обикн. третол.* **vleze** (*komu kam; do koho*) влѣзе, попадне, проникне, вникне, озовѣ се (*в някого; на някого някъде*): **sníh mu vlezl za krk** сняг му влезе

vlézt do hlavy? *разг.* каквѡ го прихвѣна? каквѡ го прихвѣщат? **vino mu vlezlo do hlavy** *разг.* винѡто го удѣри в главѣта

vleže *нар.* лежѣйки, лежешкѡм, лежешкѣта: **číst ~** четѣ лежешкѡм, лѣгнал(а)

vlh|a, -y *ж. зоол.* пчелояд (*Merops*): **~a obecná** *зоол.* обикновѣн пчелояд (*Merops apiaster*)

vlhce *нар.* влѣжно: **~ se lesknoucí vlasy** влѣжно блестяща, лѣскава косѣ

vlhč|it, -ím *несв. (co)* навлажнявам, мѡкря, намѡкрям, квѣся, навѣсям (*нещо*): **~it si prsty při listování** навлажнявам си прѣстите при прѣлистване

vlhko I *нар.* *предикативно* влѣжно: **ve sklepě je ~** в мазѣто е влѣжно

vlhk|o II, -a *ср.* **1.** влѣга: **~o lezlo do těla** влѣга пронизваше тѣлото; **chránit potraviny před ~em** пѣзѣ хранителни продукти от влѣга, от овлажняване **2.** влѣжно мѣсто: **pomněnky rostou ve ~u** незабрѣвките растѣт на влѣжно мѣсто **3.** *рядко* влѣжно врѣме; *разг.* кишѣ: **~o se střídá se suchem** влѣжното врѣме се рѣдува сѣс сѹхо; кишѣта се рѣдува сѣс сѹша

vlhkoměr, -u *м. техн.* влагомѣр, хигромѣтър: **kondenzační** ~ кондензациѡнен хигромѣтър; **vlasový** ~ хигромѣтър с косѣм

vlhkomiln|ý, -á, -é *бот.* влаголюбив: **~é rostliny** влаголюбиви растѣния

vlhkost, -i *ж.* **1.** влѣжност; влѣжно съдържѣние, съдържѣние на влѣга: **~ vzduchu** влѣжност на вѣздуха; **~ bytu** влѣжност на жилище; **absolutní** ~ *снец.* абсолютна влѣжност; **poměrná, relativní** ~ *снец.* относителна влѣжност; **rovnovážná** ~ *снец.* равновѣсна, устойчива влѣжност; **stupeň** ~ *и снец.* стѣпен на влѣжност **2.** влѣга,

водà: **izolace nepropouštějící** ~ непропускаща влага изолация; влагоустойчива изолация
vlhk|ý, -á, -é влажен: **~ý hadr** влажен парцал; **~á zed'** влажна стена; **~ý vzduch** влажен въздух;
~ý rok влажна, дъждовна година

vlh|nout, -nu *несв.* ставам влажен; овлажнявам; навлажнявам се, мокря се, намокрям се:
zed' ~la стената се овлажняваше, мокреше; **oči mu ~nou dojetím** очите му овлажняват от умиление

vlídně *нар.* любезно, приветливо, ласкаво: **~ se usmát** усмихна се любезно, приветливо, ласкаво

vlídnost, -i *ж.* 1. любезност, приветливост, ласкавост: **projevit** ~ проявя, покажа, демонстрирам любезност: **hostitelka byla vtělená** ~ домакинята беше олицетворение на любезността, самата любезност; домакинята се разтпяше от любезност 2. приветливост, уютност, уют: **~ prostředí** приветливост, уютност на обстановка, на среда

vlídn|ý, -á, -é 1. любезен, приветлив, ласкав: **~ý lékař, prodavač** любезен лекар, продавач; **~ý úsměv** приветлива усмивка; **~ý hlas** ласкав глас 2. приветлив, приятен, уютен: **vytvořit ~é ovzduší** създам приятна, уютна атмосфера, обстановка

vlíknout, vlíknout se *вж.* **vléci, vléci se**

vlípnout *вж.* **vlepit**

vlít, vliji/vleji/разг. vliju/vleju *св.* 1. (*со кам*) влѐя, налѐя, сипя (*нещо вътре в нещо*): **~ mléko do hrnce** налѐя, сипя мляко в тенджерата

♦ **do sebe něco** *разг.* обърна, гаврътна, изпий наведи́ж нещо 2. (*со коти; до ко̀хо*) *прен. книж.* влѐя, вдѐхна (*нещо на някого*): **~ do někoho novou sílu** влѐя на някого нова сила; **~ do někoho novou nadějí** вдѐхна на някого надѐжда

vlít se, обикн. třetol. vlije se/vleje se *св.* 1. (*кам; коти кам*) нахлѐе (*някъде*); напѐлни (*нещо на някого*): **do očí se jí vlily slzy** в очите ѝ нахлѐха сълзи; очите ѝ се напѐлниха със сълзи; **krev se mu vlila do tváře** кръв нахлѐ в лицето му; лицето му почервеня (от нахлѐлата кръв) 2. (*кам; до ч̀eho*) влѐе се, втечѐ (се) (*някъде*)

vlítat, vlítávat, vlítnout *вж.* **vlétat, vlétávat, vletět**

vliv, -u *м.* 1. (*koho, čeho na koho, na co*) влияние (*на някого, на нещо върху някого, върху нещо*): **~ prostředí** влияние на средата; **dostat se pod ~ někoho** попадна под нечие влияние; **být pod ~em někoho** под нечие влияние съм; **podléhat ~u někoho** подд̀авам се на нечие влияние; **dostat se, vymanit se z ~u někoho**

изм̀кна се, изб̀авя се, от̀ърса се, освободѐ се от нечие влияние; **zbavit se ~u někoho** изб̀авя се, освободѐ се от нечие влияние; **získat ~ na někoho** постигна влияние върху някого; **uplatnit svůj ~ na někoho** изп̀олзвам, упражня влиянието си върху някого; **mít na někoho nějaký** ~ ѝмам някакво влияние върху някого; влияя на някого по някакъв начин; **mít někde** ~ ѝмам влияние някъде; **působit svým ~em na někoho** оказвам влияние върху някого; влияя на някого; въздѐйствам на някого; **ztratit svůj ~** загубя, изгубя влияние; загубя, изгубя влиянието си 2. *в съчет.* **pod ~em (koho, čeho) předlog s rod.** под влияние на (*някого, нещо*)

vlívat, vlívat se *вж.* **vlévat, vlévat se**

vlivem, pod vlivem *предлог с род.* (*koho, čeho*): под влияние на (*някого, нещо*): **výroba vzrostla ~ různých činitelů** производството нарасна под влияние на различни фактори; **havarovat pod vlivem alkoholu** катастрофирам под влияние на алкохол

vlivně *нар.* влиятелно: **~ zasáhnout** намѐся се влиятелно

vlivnost, -i *ж.* влиятелност

vlivn|ý, -á, -é влиятелен: **~ý činitel** влиятелен фактор; **~á osobnost** влиятелна личност; **~é styky** влиятелни връзки

vlízat, vlízt *вж.* **vlézat, vlézt**

vlk I, -a *м.* 1. *зоол.* вълк (*Canis lupus*): **smečka**

rouše beránčím *книж. пейор.* като вълк в овча, в агнешка кожа съм; **být hladový jako ~, mít hlad jako ~** *разг. експр.* гладен съм като вълк; **jíst jako ~** *разг.* ѝм като вълк; ѝм като ламя; ѝм, лапам като разпр̀ан, като невидял; **kdo chce s ~y býti, musí s nimi výtí** *поговорка* ако ѝскаш да живѐеш с вълци, трѐбва да се на̀учиш да вѐиш като тях; с как̀вто се събѐреш, так̀в ще ст̀анеш; **my o ~u a ~ za humny** *поговорка* за вълка говорим, а т̀ой в кош̀арата; **~ se nažral a koza zůstala celá** *поговорка* и вълкът сѝт, и агнето цяло **mořský** ~ *книж. експр.* (ст̀ар) м̀орски вълк 3. *прен.* ков̀арен, жест̀ок, безск̀рупулен човѐк; вълк

vlk II, -a/-u *м.* 1. п̀умпал: **pouštět ~a** зав̀ъртам, п̀ускам п̀умпал 2. *град.* изд̀анка, филиз: **ořezat ~y** орѐжа изд̀анки, филизи

vlkodla|k, -ka *м.* *митол.* в̀ърколак: **pověsti o ~cích** легенди, прѐдания за в̀ърколаци

vln|a I, -y *ж.* 1. вълна: **mořské ~y** м̀орски вълни; **~y se valí, tříští, narážejí na břeh** вълните се стов̀арват, разб̀иват се, у̀дрят се в брега;

vznášet se na ~ách rybníka *прен.* нòся се по **потоку** **дълъгъ** изнèрвям обстанòвката; **devátá ~a** *книж.* деветият въл на **2. прен.** вълна: **~y vlasů** вълни на коса; **pišečné ~y** пясъчни дòни; **revoluční ~a** революционна вълна; **~a radosti** вълна на **радост** **радост** втòра, ... вълна; п̀рви, втòри, ... етап (на нèщо): **druhá ~a kuponové privatizace** втòра вълна на бòнова приватизация; **zelená ~a** *трансп.* зелèна вълна **3. физ. спец.** вълна: **balistická ~a** балистична вълна; **detonační ~a** детонационна вълна; **divergentní ~a** разходяща вълна; **impulzní ~a** имп̀улсна вълна; **ionizační ~a** йонизираща вълна; **kruhová ~a** кръгова вълна; **lomená ~a** преч̀упена вълна; **pracovní ~a** работна вълна; **přímá ~a** директна вълна; **rádiová ~a** радиовълна; **rázová ~a** ударна, имп̀улсна вълна; **rovinná ~a** плòска вълна; **sférická ~a** сферична вълна; **vodní ~a** водна вълна; **vzdušná ~a** въздушна вълна; **základní ~a** оснòвна вълна; **světelná ~a** светлинна вълна; **zvuková ~a** зв̀укова вълна; **délka ~y** дължина на вълна; **interference rozhlasových ~y** интерференция на радиовълните; **ladicí ~a** *събщ.* вълна на настройка; **dlouhé ~y** *събщ.* дълги вълни; **krátké ~y** *събщ.* къси вълни; **střední ~y** *събщ.* средни вълни; **ultra-krátké, velmi krátké ~y** *събщ.* ултракъси вълни; **mozková ~a** *спец.* мòзъчна вълна; **seizmické ~y** *геол.* сеизмични вълни; **výbuchová ~a** *воен.* взривна вълна **4. метеорол.** вълна, фрòнт: **studená ~a** студèна вълна; студèн фрòнт; застудяване; **teplá ~a** тòпла вълна; тòпъл фрòнт; затòпляне; **tlaková ~a** вълна, фрòнт на висòко налягане

vln|a II, -y ж. **1.** вълна: **ovčí ~a** òвча вълна; **merinová ~a** меринòсова вълна; **velbloudí ~a** камилска вълна; **angorská ~a** ангорска вълна; **česaná ~a** *текст.* вл̀ачена, камг̀арна вълна; **hrubá ~a** *текст.* грубовл̀акнеста вълна; **polohrubá ~a** *текст.* пол̀угруба вълна; **jemná ~a** *текст.* т̀гнка, ф̀ина вълна; **jirchářská ~a** *текст.* фабрична вълна; **nestejnorodá ~a** *текст.* нееднорòдна вълна; **stejnorodá ~a** *текст.* однорòдна вълна; **syntetická ~a** *текст.* синтетична вълна; **trhaná ~a** *текст.* възобновèна, регенерирана вълна; **~a pro mykanou přízi** *текст.* апаратна, кард̀ирана вълна; **~a pro plstění** *текст.* в̀аляна вълна **2.** в̀лнена прèжда; в̀лна: **plést svetr z ~y** плет̀а пулòвер от в̀лнена прèжда; плет̀а в̀лнен пулòвер **3. спец.** в̀лна: **dřevitá ~a** дървèсна в̀лна; **papírová ~a** хартиена в̀лна; **strusková ~a** шл̀акова в̀лна

vlnění|í, -í *сп. физ.* в̀лни: **akustické ~í** акустични в̀лни; **dopadající ~í** падащи в̀лни; **elektromagnetické ~í** електромагнитни в̀лни; **modulované ~í** модулирани в̀лни; **odrážené ~í** отразèни в̀лни; **podélné ~í** надл̀жжни в̀лни; **postupné ~í** б̀ягащи в̀лни; **příčné ~í** напречни в̀лни; **rušivé ~í** смущ̀аващи в̀лни; **stojaté ~í** стоящи в̀лни; **světelné ~í** светлинни в̀лни; **tlumené ~í** зат̀хващи в̀лни; **zvukové ~í** зв̀укови в̀лни

vlněn|ý, -á, -é в̀лнен: **~á látka** в̀лнен пл̀ат; **~á příze** в̀лнена прèжда; **~ý svetr** в̀лнен пулòвер

vlnice, -e ж. *бот.* полски окситрòпис (*Oxytropis campestris*)

vln|it, -ím *несв. (со; рядко čít)* **1.** *обикн. третол.* -í в̀лн̀ува, люлèе, наг̀ва, г̀рчи, б̀рчи (*нещо*); образ̀ува в̀лни, в̀лнички; предизв̀иква, вд̀ига в̀лни (*някъде*): **větrík ~il hladinu rybníka** в̀ятър в̀лн̀уваше, люлèеше, наг̀ваше пов̀ърхност̀та на èзерото **2.** к̀дря, офòрмям (*нещо*) на в̀лни; прав̀я (*нещо*) да па̀да на в̀лни, да се в̀ие: **~it vlasy** к̀дря кос̀а на в̀лни **3.** в̀лнообразно наг̀вам (*нещо*): **~it plech** в̀лнообразно наг̀вам ламарина

vln|it se, обикн. третол. -í se *несв. 1.* в̀лн̀ува се, вèе се, люлèе се, кл̀ати се, покл̀аща се, наг̀ва се, г̀рчи се, б̀рчи се: **moře se ~í** морèто се в̀лн̀ува; **prapory se ~í ve větru** знамен̀ата се ветрèят; **obilí se ~í ve větru** жит̀ата се покл̀ащат от в̀ят̀ра **2. (кòти)** в̀ие се; па̀да, сп̀уска се на в̀лни (*на някого*): **vlasy se jí ~í** кос̀ата ѝ се в̀ие; кос̀ата ѝ па̀да на в̀лни, сп̀уска се като водоп̀ад **3. книж.** л̀ъкату̀ши, кривол̀ичи; изд̀ига се, очер̀тава се в̀лнообразно, нер̀авно: **hory se ~í na obzoru** на хоризòнта се виждат в̀лнообразните очер̀тания на планина **vlnitè** *нар.* в̀лнисто, в̀лнообразно: **~ zprohýbaný** в̀лнообразно наг̀нат

vlnit|ý, -á, -é 1. в̀лнообразен, в̀лновиден: **~á čára** в̀лнообразна линия; **~ý plech** в̀лнообразна ламарина; **~é krájení zeleniny** в̀лнообразно нарязване на зеленчу̀ци **2.** в̀лнист, нач̀упен, к̀драв: **~é vlasy** в̀лниста, чупл̀ива кос̀а

vlniv|ý, -á, -é 1. в̀лнообразен, в̀лновиден: **~ý pohyb** в̀лнообразно движèние **2.** в̀лнист, нач̀упен, к̀драв: **~é vlasy** в̀лниста, нач̀упена кос̀а

vlnk|a, -y ж. *умал.* в̀лничка: **moře je dnes klidné, není ani jedna ~a** морèто д̀нес е спòкойно, н̀яма н̀ито ед̀на в̀лничка

vlnkovač, -e м. к̀ухненски ўред за в̀лнообразно р̀язане (*на зеленчу̀ци, на кашкавал и под.*)

vlnobit|í, -í *сп.* **1.** силно в̀лнèние: **~í zahrno**

- trosečníka na osamělý ostrov** сълното вълнение изтласка корабокрушенеца на самотен остров **2.** придой: **~í na mořském pobřeží** морски придой
- vlnolam, -u** *м. стропт.* вълнолом: **přístav chráněný ~em** защитено от вълнолом пристанище
- vlnoměr, -u** *м. электр.* вълномер: **absorpční ~** абсорбиционен вълномер; **dynamický ~** динамичен вълномер; **heterodynní ~** хетеродинен вълномер
- vlnovité** *нар.* вълнисто, вълнообразно: **~ zprohýbaný** вълнообразно нагънат
- vlnovitý, -á, -é** вълнообразен, вълновиден: **~á čára** вълнообразна линия; **~é pohyby** вълнообразни движения
- vlnovka, -y** *ж.* вълнообразна линия: **keramická váza zdobená ~ami** керамична ваза, украсена с вълнообразни линии
- vlnovod, -u** *м. электр.* вълновод: **atmosférický ~** атмосферен вълновод
- vlnový, -á, -é** *физ.* вълнов; който се отнася до вълна: **~ý rozsah, ~é pásmo** вълнов обхват, диапазон; **~á délka** дължина на вълна
- vločka, -y** *ж. обикн. в съчет.* **sněhová ~a** снежинка; **často mn. sněhové ~y** снежинки, сняг на парцали; **ovesné ~y** *хран. готв.* овесени ядки ♦ **peruánská ~a** високосъсвестен чист кокаин
- vločkovitost, -i** *ж. спец.* флокени (дефект по стоманата)
- vločkovitý, -á, -é** който се отнася до овесени ядки: **~á kaše** овесена каша
- vloha, -hy** *ж., обикн. мн.* **vlohy, -h 1.** заложба, заложби; дарба, дарование, талант: **umělecké ~hy** артистични, художествени заложби; **organizační ~hy** организаторски заложби; организаторски талант; **projevit ~hu/~hy** покажа, проявя талант; **mít ~hu/~hy** имам заложби, талант; **rozvinout ~hu** развивам у някого заложба, дарование, талант **2. биол.** ген, гени
- vlom, -u** *м. минно* подкоп: **boční ~** страничен подкоп; **jehlanový ~** пирамиден подкоп; **klínový ~** клинов подкоп; **kuželový ~** конусен подкоп; **odpalovací ~** взривен подкоп; **okrouhlý ~** кръгов подкоп; **přímý ~** прав подкоп; **spirálový ~** спирален подкоп; **spodní ~** долен подкоп; **štěrbinový ~** процепен подкоп; **vrchní ~** горен подкоп
- vloni** *нар.* миналата година; лани: **dokončili stavbu již ~** довършиха строежа още миналата година
- vložit se, -ím se** *св. 1. (kam)* промъкна се, вмъкна се, вляза (някъде) тайно, скрйшом, с хитрост: **~it se do domu** вляза в дом с хитрост **2. (kam; komu kam)** *прен.* прокрадна се, промъкна се, вмъкна се, озова се, появи се (*някъде*) незабелязано, неочаквано: **do textu se ~ila nemilá chyba** в текста се е вмъкнала, озова се е досадна грешка; **do očí se mu ~ily slzy** в очите му се прокраднаха, появиха се сълзи; очите му се насълзиха; очите му се **~ily** *спечеля* нечие благоразположение; *разг.* вляза под кожата на някого
- vloupač|ka, -ky** *ж. разг.* кражба с взлом: **počet ~ek klesá** броят на кражбите с взлом намалява
- vloupání, -í** *ср.* влизане с взлом; кражба с взлом: **vzлом: krádež ~ím** кражба с взлом; **pojistit se proti ~í** застраховам се против кражба с взлом; **nejsou příznaky ~í** няма признаци за взлом, за влизане с взлом
- vloupat se, -u se/-ám se** *св. (kam; do čeho)* вляза, проникна с взлом (*някъде*): **zloději se ~ali do bytu** крадците са влезли с взлом в жилището
- vložený, -á, -é** вмъкнат, вмътнат, вложен: **~á věta** *език.* вмътнато, парентетично изречение
- vložit, -ím** *св. 1. (co, koho kam)* сложа, пъхна, подпъхна, вмъкна (*нещо, някого някъде*); *книж.* **рядко** вложа (*нещо някъде*): **~it list do knihy** сложа лист между страници на книга; подпъхна лист в книга; **~it peníze do zásuvky** сложа, пъхна пари в чекмедже; **autor ~il hrdinovi do úst své názory** *прен.* авторът е вложил в устата на героя свои възгледи; **~it něco (svůj osud) do rukou/v ruce někoho** *прен.* **~it** *за някого и в дъгъня 2. (co kam)* *книж.* поставя, сложа (*нещо някъде*): **~it někomu na hlavu královskou korunu** поставя кралска корона на нечия глава; **~it na někoho těžké břímě/břemeno** *прен.* **~it** *върже* някого ♦ **~it někoho ruku** посегна на някого, вдигна ръка срещу някого/на някого; **~it na sebe ruku** посегна на себе си; **~it někomu něco na srdce** *разг.* настоятелно помоля някого за нещо; **ne~it/no-často nepřeložit někomu ani stéblo/stěbla do cesty** *разг.* и на мравката път направа, стора **3. (co do čeho)** вложа, внеса, инвестирам (*нещо в нещо*): **~it kapitál do podniku** вложа, инвестирам ♦ **~it něčeho celé srdce, celou duši** вложа в нещо цялото си сърце, цялата си душа **4. (co do čeho)** *рядко* внеса, вложа, депозирам, депонирам (*нещо в нещо*): **~it peníze na spořitelní knížku** внеса пари в спестовна книжка **5. (co na koho)** *книж.* възложа (*нещо на някого*):

~it na někoho těžký úkol възлѡжа на някого трѡдна задѡча

vložit se, -ím se *св. (do čeho)* **1.** намѣся се, замѣся се, набѣркам се, забѣркам се (*в неѡцо*): ~ **se do hádky** намѣся се в кѡраница, в кавѡа **2.** заѣма се (*с неѡцо*); залѡвя се, хвѡна се (*за неѡцо*): ~ **it se do práce, do studia** залѡвя се за рѡбота, заѣма се с учѣние; **sám se do toho ~il** самият тѡй кѡза тежката си дѡма; сѡм се заѣ да опрѡва нещѡта

vložka, -y *ж. 1. техн. електр.* влѡжка: **pryžová ~a** гѡмена влѡжка; **samostavitelná ~a** само-нагаждаща се влѡжка **2. техн. съѡбщ.** кѡпсул: **mikrofonní ~a** микрофѡнен кѡпсул; **telefonní, sluchátková ~a** телефѡнен кѡпсул **3. стрѡит.** *ж.п.* подлѡжка, подплѣнка: **kolejnicová ~a** *ж.п.* рѣлсова подлѡжка, подплѣнка; **pryžová ~a** гѡмена подлѡжка, подплѣнка **4.** стѣлка: ~ **y do bot** стѣлки за обѡвки **5. текст. шив.** подплѣнка: ~ **(do oděvu)** подплѣнка (за облеклѡ); ~ **a do kabátu** подплѣнка на палтѡ **6. печат.** щѣга: **formová ~a** щѣга **7. полигр.** вклѣйка **8. готв.** добѡвка: ~ **a do polévky** добѡвка за сѡпа **9. мед.** влѡжка: **arzenová ~a (do zuby)** арсѣнова влѡжка (за зѣб) **10. аптек.** преврѣзка: **hygienické, menstruační ~y** дѡмски преврѣзки **11. шив.** дантѣлена апликация: **blůza zdobená krajkovou ~ou** украсѣна с дантѣлена апликация блѡза **12. театр.** част, интермѣдия; *муз.* интермѣцо, интермѣдия, интерлѡдия: **kulturní ~a programu** култѡрна част на програма; **hudební ~a mezi akty divadelní hry** интерлѡдия между дѣйствиа на театрална пиѣса; **baletní ~a v operě** балѣтна интермѣдия в опера **13. икон. юрид.** партида

vložný, -ého *ср.* тѡкса за учѡстие, за право-учѡстие: **výše ~ého** размѣр на тѡкса (за) право-учѡстие

vlys, -u *м. архитект.* фриз: ~ **zdobený reliéfem** украсѣн с релѣф фриз

vmačkávat, -ám *несв. (koho, co kam)* вмѣствам, смѣствам, набѡтвам, натѣквам, напѣхвам, навѣирам, наблѣсквам, натѣпквам (*някого, неѡцо някъде*): ~ **at někoho do plného autobusu** набѡтвам, натѣпквам някого в пѣлен автобус

vmačkávat se, -ám se *несв. (kam)* вмѣствам се, смѣствам се, набѡтвам се, натѣквам се, пѣхам се, навѣирам се, натѣпквам се (*някъде*): ~ **at se do plného vlaku** набѡтвам се, натѣпквам се в пѣлен влѡк

vmáčeknout, -nu *св. (koho, co kam)* вмѣстѡ, смѣстѡ, сбѡтам, набѡтам, натѣквам, напѣхам, наврѡ, сврѡ, натѣпча, тѣкна, пѣхна (*някого, неѡцо някъде*): ~ **nout někoho do rohu tramvaje** сбѡтам, наврѡ, натѣпча някого в ѣгѣла на

трамвай; ~ **nout někomu do ruky peníze** набѡтам, пѣхна на някого парѣ в рѣката

vmáčeknout se, -nu se *св. (kam)* вмѣстѡ се, смѣстѡ се, сбѡтам се, набѡтам се, натѣквам се, напѣхам се, сврѡ се, натѣпча се, тѣкна се, пѣхна се (*някъде*): ~ **nout se do plného vagonu** набѡтам се, натѣпча се в пѣлен вагѡн

vmést, vmetu, vmetnout, -nu *св. 1. само* **vmést, vmetu** (*co kam*) вмѣтѡ, замѣтѡ, измѣтѡ (*неѡцо*) навѣгре: ~ **smetí do kouta** намѣтѡ, замѣтѡ смѣт навѣгре в ѣгѣл **2. (co kam; co kouti kam)** *книж.* мѣтна, хвѣрля, запрѡтя, запokitѡ (*неѡцо някъде; неѡцо на някого някъде*): **vítř mu vmetl prach do očí** вѡтѣгрѣт му запрѡти, вкѡра **прѡчи** **~nout někomu do očí** хвѣрля, запрѡтя оскѣрблѣние, обѣда в лицѣто на някого

vměstněk, -ku *м. спец.* примѣс; чѡждѡ тѣло

vměstnat, -ám *св. (co, по-рядко koho kam)* вмѣстѡ, смѣстѡ, помѣстѡ, съберѡ, поберѡ, наврѡ, набѡтам, натѣквам, натѣпча (*неѡцо, някого някъде*): ~ **at prádlo do koše** смѣстѡ, наврѡ, натѣпча белѡ в панѣр

vměstnat se, -ám se *св. (kam)* вмѣстѡ се, смѣстѡ се, помѣстѡ се, съберѡ се, поберѡ се, наврѡ се, набѡтам се, натѣквам се, натѣпча се (*някъде*): ~ **at se do plného vlaku** набѡтам се, натѣпча се в пѣлен влѡк

vměstnávát, -ám *несв. (co, по-рядко koho kam)* вмѣствам, смѣствам, помѣствам, събѣирам, побѣирам, навѣирам, набѡтвам, натѣквам, натѣпквам (*неѡцо, някого някъде*): ~ **at prádlo do koše** смѣствам, навѣирам, натѣпквам белѡ в панѣр

vměstnávát se, -ám se *несв. (kam)* вмѣствам се, смѣствам се, помѣствам се, събѣирам се, побѣирам се, навѣирам се, набѡтвам се, натѣквам се, натѣпквам се (*някъде*): ~ **at se do plného vlaku** набѡтвам се, натѣпквам се в пѣлен влѡк

vměšování, -í *ср. (do čeho)* намѣса, *книж.* вмѣшѡтелство (*в неѡцо*): ~ **í do vnitřních záležitostí cizího státu** намѣса вѣв вѣтрешните рѡботи на чѡжда дѣржава

vměšovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co do čeho)* *рядко* добѡвам, прибѡвам, сѣпвам, наливѡм, *рядко* вливѡм, вмѣсвам (*неѡцо в неѡцо*); смѣсвам, примѣсвам (*неѡцо с неѡцо*): ~ **ovat vodu do mléka** сѣпвам, наливѡм водѡ в мляко; смѣсвам мляко с водѡ **2. (co do čeho; kam)** вмѣквам, изпѡлзвам, употребѡвам (*неѡцо в неѡцо*); примѣсвам (*неѡцо в неѡцо, с неѡцо*); изпѣстрям (*неѡцо с неѡцо*): ~ **ovat do řeči cizí slova** вмѣквам, изпѡлзвам в ѣзика си чѡжди дѡми; изпѣстрям речтѡ си с чѡждици

vměšovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (do*

čeho; kat) сливам се, смѣсвам се (*с нецо; някъде*); загубвам се (*в нецо, сред нецо, сред някого; някъде*); влизам, отивам, заставам (*сред нецо, сред някого; някъде*): ~ovat se mezi zvědavce отивам сред сеирджии; смѣсвам се със сеирджии 2. (*do čeho*) намѣсвам се (*в нецо*): ~ovat se do vnitřních záležitostí cizího státu намѣсвам се във вътрешните работи на чужда държава

vmet|at I, -ám св. (*koho, so kat*) книж. (последователно) намятам, нахвърлям (*някого, нецо някъде*): ~al všechny knihy do ohně той намята, нахвърля всички книги в огъня

vmet|at II, -ám нескв. 1. (*so kat*) вмѣтам, вкарвам (*нецо някъде*); замѣтам, измѣтам (*нецо*) навътре: vichr ~al sněh do vchodu вихрушката намяташе, вкарваше сняг във входа 2. (*so kat; so kоти kat*) книж. мятам, хвърлям, запращам, запokitвам (*нецо някъде; нецо някъде*)

vmet|ek, -ku м. мед. ембол

vmetnout вж. vmést

vmích|at, -ám св. 1. (*so do čeho*) забъркам, замѣся (*нецо вътре в нецо*); добавя, прибавя, сипя, рядко вмѣся (*нецо в нецо*); смѣся, примѣся, размѣся, разбъркам (*нецо с нецо*): ~at cukr do rozetřeného žloutku добавя, сипя захар в разбит жълтък; смѣся, разбъркам захар с разбит жълтък 2. (*so kat*) добавя, вмѣкна, използвам, употребя (*нецо в нецо*); примѣся (*нецо в нецо, с нецо*); изпѣстря, разнообразя (*нецо с нецо*): ~at příklady do řeči добавя, употребя примери в речта си, в езика си; разнообразя речта си с примери

vmích|at se, -ám se св. 1. (*kat*) смѣся се, слѣя се (*с нецо; някъде*); вляза, отида, застана, приобщя се (*някъде*); загубя се, скрия се, изчезна (*сред някого, сред нецо; някъде*): ~at se mezi zvědavé diváky смѣся се с любопитни зрители 2. (*do čeho*) разг. включа се, намѣся се, набъркам се (*в нецо*): ~at se do hovoru включа се, намѣся се в разговор

vmís|it, -ím св. 1. (*so do čeho*) рядко добавя, прибавя, сипя, наляя, рядко вмѣся, влѣя (*нецо в нецо*); смѣся, примѣся (*нецо с нецо*): ~it vodu do mléka сипя, наляя вода в мляко; смѣся мляко с вода 2. (*so do čeho; kat*) вмѣкна, използвам, употребя (*нецо в нецо*); примѣся (*нецо в нецо, с нецо*); изпѣстря, разнообразя (*нецо с нецо*): ~it občas do řeči vtíp вмѣкна от време на време в речта си остроумие, духовитост; разг. от време на време пусна по някой майтап

vmís|it se, -ím se св. 1. (*do čeho; kat*) смѣся се, слѣя се (*с нецо; някъде*); вляза, отида, застана, приобщя се (*някъде*); загубя се, скрия се, изчезна (*сред някого, сред нецо; някъде*): ~it se do zástupu, mezi dav приобщя се към навалища; смѣся се с тълпа 2. (*do čeho*) намѣся се (*в нецо*): ~it se do sporu намѣся се в спор

vmlouvat, vmlouvat se, vmluvit, vmluvit se вж. vmlouvat, vmlouvat se, vmluvit, vmluvit se

vmont|ovat, -uji/разг. -uju св. (*so kat*) монтира, вградя, поставя (*нецо някъде*): ~ovat do auta rádio монтира в колa радио

vmysl|it se, vmysl|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. (*do čeho*) книж. мислено вляза, проникна (*в същността на нецо*); представя си, че съм (*нецо; някакъв; някъде*); разбере (*нецо*); вживѣя се (*в нецо*): ~it se do cizího postavení разбере чуждо положение; вляза, вживѣя се в чуждо положение; представя си, че съм на мястото на някой друг

vmýš|let se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. (*do čeho*) книж. мислено влизам, прониквам (*в същността на нецо*); представям си, че съм (*нецо; някакъв; някъде*); разбира (*нецо*); вживявам се (*в нецо*): ~et se do situace jiných lidí разбира положението на другите хора; влизам, вживявам се в положението на другите хора

vna|da, -dy ж. книж. 1. остар. примамка, стръв 2. остар. прѣлест, достоинство, качество 3. обикн. мн. vna|dy, -d ж. прѣлести: kypřé, bujné ženské ~dy знойни, пшени женски прѣлести

vnadid|lo, -a ср. примамка, стръв: polícit ~o заложя, поставя примамка, стръв

vnadn|ý, -á, -é книж. привлекателен, очарователен, прѣлестен: ~ý zevnějšek привлекателна външност; ~á postava, krása привлекателна фигура, красота

vnáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (*so, koho kat*) внасям, вкарвам (*нецо, някого някъде*): ~et do místnosti bláto na botách внасям в помещениe кал с обувките си 2. (*so kat*) книж. привнасям, вкарвам, внедрявам (*нецо някъде*): ~et do práce nové metody внедрявам в работата си нови методи 3. (*so*) хим. добавям, прибавям (*нецо*): ~et prvek, sloučeninu добавям елемент, съединение

vně I нар. вън, отвън, външно: dům ~ obilný варосана отвън къща

vně II предлог с род. (*čeho*) извън (*нецо*), вън от (*нецо*): být ~ jízdní dráhy вън от ũличното платно, извън ũличното платно съм

vnějš|ek, -ku м. 1. външна страна; фасада: ~ek

zdi вѣншна страна на стена; ~**ek domu** фасáда на къща **2.** *рядко* вѣншноост, облик: **úhledný ~ek** спрѣтната вѣншноост

vnější, -í, -í 1. вѣншен, *разг.* вѣнкашен: ~**í prostor** вѣншно пространство; ~**í stěna** вѣншна, вѣнкашна стена; ~**í nátěr** вѣншно покритие; вѣншна боя; ~**í (silniční) okruh** *трансп.* околорѣстно шосѣ; ~**í ucho** *анат.* вѣншно ухо; ~**í úhel** *геом.* вѣншен љгъл **2.** вѣншен; йдвац отвѣн; страничен: ~**í popud** вѣншен подтик; вѣншна, странична подбуда; ~**í činitel** вѣншен, страничен фáктор **3.** вѣншен, показен; проявяващ се навѣн, вѣншно: ~**í efekt** вѣншен, показен ефект

vnějšíkov|ý, -á, -é вѣншен, показен; проявяващ се навѣн, вѣншно: ~**ý efekt** вѣншен, показен ефект

vnést, vnesu sv. 1. (*co, koho kam*) внесà, вкàрам (*нещо, някого някъде*): ~ **skříň do pokoje** внесà шкаф в стàя **2.** (*co kam*) *книж.* вкàрам, внедря, привнесà (*нещо някъде*): ~ **cizí prvky do jazyka** привнесà чужди елементи в ези-
к

3. (*co*) *хим.* добàвя, прибàвя (*нещо*): ~ **prvek, sloučeninu** добàвя елемент, съединение

vník|at, -ám *несв. 1.* (*kam; do čeho; komu do čeho*) вниквам, прониквам, влизам, навлизам (*някъде; в нещо; на някого в нещо*): **voda ~á do sklepa** водàта прониква, влиза в мазето **2.** *обикн. третол. -á* (*kam; do čeho*) прониква, навлиза, разпространява се (*някъде; в нещо*): **moderní metody ~ají do všech oborů** съвременните мѣтоди се разпространяват, проникват във всички области, във всички специàлности **3.** (*do čeho*) навлизам, вниквам (*в нещо*); разбирам, проумявам, схващам, усѣщам, улàвам (*нещо*): ~**at do podstaty věci** навлизам, вниквам в същността на нещата; разбирам същността на нещата; ~**at do krásy poezie** вниквам в красотàта на поезията; усѣщам, улàвам красотàта на поезията

vník|nout, -nu *св. 1.* (*kam; do čeho; komu do čeho*) вникна, проникна, вляза, навляза (*някъде; в нещо; на някого в нещо*): **zloděj ~l do bytu** крадецът е проникнал, влязъл е в жилището; **voda ~la do sklepa** водàта проникна, навлезе в мазето; **střela mu ~la do těla** куршумът проникна в тялото му; **ne** (*kam; do čeho*) проникне, навлезе, разпространи се (*някъде; в нещо*): **moderní metody ~ly do všech oborů** съвременните мѣтоди се разпространиха, проникнаха във всички области, във всички специàлности **3.** (*do čeho*) навляза, вникна (*в нещо*); разбира, проумя, схва̀на, усѣтя,

уловя (*нещо*): ~**nout do nové práce** навляза, вникна в новата работа; ~**nout do tajemství** вникна в тайна; разбира, проумя тайна

vnímac|í, -í, -í възприемателен; служещ за възприемане: ~**í schopnost** възприемателна способност; способност за възприемане

vnímán|í, -í *ср.* възприемане, схващане, *псих.* възприятие: ~**í skutečnosti** възприемане на действителността

vnímat|at, -ám *несв. (co)* възприемам, схващам, долàвам (*нещо*): ~**at smysl slov** възприемам, схващам смисъла на думи; ~**at hudbu, ptací zpěv** възприемам, долàвам мýзика, птйчи пѣсни; **ne~á své okolí** не възприема околния свят; не разпознава околните

vnímatelnost, -i *ж. рядко 1.* (*čeho*) възмóжност (*на нещо*) да бѣде възприемано, разбираемо, долàвяно, усѣщано със сетивàта; разбираемост, доловимост, осезàемост, осезàтелност, сетивност, сензитивност, сенсибилност (*на нещо*): ~ **uměleckého díla** разбираемост, осезàемост на художествено произведение **2.** възприемчивост, схватливост, наблюдàтелност: ~ **malíře** наблюдàтелност на художник

vnímateln|ý, -á, -é който мóже да бѣде възприеман, схващан, долàвян, усѣщан; сетивен, сензитивен, сенсибилен: **jev ~ý smysly** доловимо от сетивàта явление

vnímavě *нар.* възприемчиво, схватливо, наблюдàтелно; с възприемане, с разбирање, с усѣт; сетивно, синзитивно, сенсибилено: **číst pozorně a ~** четà внимàтелно и с разбирање

vnímavost, -i *ж.* възприемчивост, схватливост, чувствителност, наблюдàтелност; сетивност, сензитивност, сенсибилност: ~ **malíře** чувствителност, наблюдàтелност на художник

vnímav|ý, -á, -é 1. възприемчив, схватлив, чувствителен, наблюдàтелен; сетивен, сензитивен, сенсибилен: ~**ý pozorovatel** внимàтелен, възприемчив наблюдàтел; ~**ý umělec** възприемчив, чувствителен, наблюдàтелен артист **2.** (*k čemu; na co*) чувствителен, склòнен (*към нещо*); податлив, поддàващ се (*на нещо*); достѣпен (*за нещо*): ~**ý k infekci** чувствителен, склòнен към инфѣкция; податлив на инфѣкция; ~**ý k podnětům** достѣпен за инициативи; отзивчив към инициативи

vnítrá|k, -ka *м. разг.* служител в министерство ва вѣтрешните работи, във вѣтрешно министерство: ~**ci sledují všude své zájmy** тия от вѣтрешно министерство добре се грижат за интересите си

vnítr|o, -a *ср. 1.* *рядко* вѣтрешност; вѣтрешен свят, мър: **oči jeho osleply pro vnější svět a obrátily se do ~a** очите му бяха ослепели за

- външния свят и се бяха обърнали към вътрешния **2.** вътрешни работи, *обикн. в съчет.* **ministerstvo** ~а министерство на вътрешните работи; **ministr** ~а министър на вътрешните работи
- vnitroatomov|ý, -á, -é** *физ.* вътреатомен, вътрешноатомен, атомен: ~а **energie** вътреатомна, атомна енергия
- vnitrobuněčn|ý, -á, -é** *биол.* вътреклетъчен, вътрешноклетъчен: ~ý **tlak** вътреклетъчно налягане
- vnitroděložn|í, -í, -í** *биол.* вътреутробен, вътрематочен: ~í **vývoj** вътреутробно развитие
- vnitrodruhov|ý, -á, -é** *биол.* вътревидов: ~é **křížení** вътревидово кръстосване
- vnitrodružstevn|í, -í, -í** вътрешнокооперативен: ~í **soutěž** вътрешнокооперативно съревнование
- vnitrojadern|ý, -á, -é** *физ.* вътрешноядрен, ядрен: ~а **energie** вътрешноядрена, ядрена енергия
- vnitrokoaličn|í, -í, -í** *полит. публ.* вътрешнокоалиционен: ~í **rozpory** вътрешнокоалиционни противоречия
- vnitrokontinentáln|í, -í, -í** вътрешноконтинентален: ~í **tratě** *ж.п.* вътрешноконтинентални линии
- vnitroodborářsk|ý, -á, -é** вътрешносиндикален: ~é **problémy** вътрешносиндикални проблеми
- vnitroodrůdov|ý, -á, -é** *биол.* вътресортов: ~é **křížení** вътресортово кръстосване
- vnitropodnikov|ý, -á, -é** вътрешнозаводски: ~а **doprava** вътрешнозаводски транспорт; ~é **plánování** вътрешнозаводско планиране
- vnitropoliticky** *нар.* вътрешнополитически; от вътрешнополитическа гледна точка
- vnitropolitick|ý, -á, -é** вътрешнополитически: ~а **situace** вътрешнополитическа ситуация
- vnitroregionáln|í, -í, -í** *спец.* вътрешнорегионален: ~í **investice** вътрешнорегионални инвестиции
- vnitroslovn|ý, -á, -é** *език.* вътресловен, вътрешнолексѐмен: ~é **mezery, předěly** вътресловни междини, граници
- vnitrostátn|í, -í, -í** вътрешнодържавен, държавен: ~í **doprava** вътрешен транспорт; ~í **poměry** вътрешнодържавни отношения; вътрешна ситуация
- vnitrostranick|ý, -á, -é** вътрешнопартийен: ~é **problémy** вътрешнопартийни проблеми
- vnitrozávodn|í, -í, -í** вътрешнозаводски: ~í **soutěž** вътрешнозаводско съревнование
- vnitrozem|í, -í** *ср. геогр.* вътрешност (на страна, на остров, на континент): **evropské** ~í вътрешността на Европа; ~í **Čech** вътрешността на Чехия
- vnitrozemsk|ý, -á, -é** *геогр.* вътрешноконтинентален, континентален: ~é **podnebí** континентален климат
- vnitř|ek, -ku/-ka** *м.* вътрешност: ~ek **domu** вътрешност на къща; ~ek **bedny** вътрешност на сандък
- vnitřně** *нар.* вътрешно: ~ě **s něčím souviset** вътрешно съм свързан с нещо; ~ **rozervaný člověk** *книж.* вътрешно разкъсан, вътрешно неспокоен, вътрешно неуравновесѐн човек; човек, раздѐран от вътрешни противоречия
- vnitřn|í, -í, -í** **1.** вътрешен (*protivopol.* външен) ~í **prostor budovy** вътрешно пространство, интериор на сграда; ~í **zdi** вътрешни стѐни; ~í **město** вътрешен град; **utrpět ~í zranění** претърпя, полѐча вътрешно нараняване; ~í **souvislost věcí** вътрешна взаимообвързаност, обусловѐност на нещата; ~í **věci státu** вътрешни работи на държава; ~í **bezpečnost** вътрешна безопасност, сигурност; ~í **ucho** *анат.* вътрешно ухо; ~í **orgány** *анат.* вътрешни органи; ~í **lékařství** *мед.* вътрешни болести; **léky pro ~í užití** *антек.* лекарства за вътрешна употреба; ~í **sekrece** *биол. физиол.* вътрешна секреция; ~í **energie** *физ.* вътрешна енергия; молекулярна енергия; ~í **tření (kapalin)** *физ.* вътрешно триѐне (на течности); вискозитѐт; ~í **napětí** *физ.* вътрешно напрежѐние; ~í **úhel (mnohúhelníku)** *геом.* вътрешен ъгъл (на многоъгълник); ~í **paměť (stroje, počítače)** *спец.* вътрешна памет (на машина, на компютър); ~í **rým** *лит.* вътрешна рѐма; ~í **předmět** *език.* вътрешно допълнѐние; ~í **trh** *икон.* вътрешен пазар; ~í **obchod** *икон.* вътрешна търговия; ~í **konvertibilita, směnitelnost (měny)** *икон.* вътрешна конвертируемост (на валута) **2.** *книж.* вътрешен, душевен, духовен: ~í **uspokojení** вътрешно удовлетворѐние; ~í **život** вътрешен живот; ~í **vnuknutí** вътрешно внушѐние; ~í **hodnoty člověka** вътрешни, духовни цѐнности на човека
- vnitřnost|í, -í** *ж. само мн.* вътрешности, *разг.* *готв.* карантѐя: **rybí ~í** рѐби/рѐбешки вътрешности; **jehněčí ~í** агнешки вътрешности, агнешка карантѐя
- внѐщност|ь** ♦ **рѐднат** *обикн. третол.* (нѐщо) се унищожѐи, разрушѐи се, съсипе се, опропасти се; *разг.* стѐне зян; **прѐвѐст, obrátit něco** ~ унищожѐа, разрушѐа, съсипея, опропасти нѐщо; *разг.* зяносам, направа нѐщо зян
- vnoř|it, -ím** *св. книж.* **1.** (со *кат*) потопѐ (нещо някъде); брѐкна (с нещо някъде): ~it **vesla do vody** потопѐя весла във водата **2.** (со *кат*) вкѐрам, пѐхна (нещо някъде); брѐкна (с нещо

някъде): ~it ruce do kapes пѣхна ръце в джѡбове 3. (со кат; коту со кат) вкарѡм, забия (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~it někomu dýku do hrudi забия на някого камѡ в гърдите

vnořit se, -ím se св. книж. 1. (кат) потопѡ се, гмърна се (някъде): ~it se do vln потопѡ се, гмърна се във вълните 2. (кат) потѣна, потопѡ се, скрия се, загубѡ се (някъде): ~it se do stínu lesa потѣна, потопѡ се в сянката на горѡ 3. (do čeho) потѣна, потопѡ се, задълбочѡ се, вглѣбѡ се (в нещо): ~it se do četby, do vzpomínek потѣна в четене, в спомени

vnořovat, -uji/разг. -uju неск. книж. 1. (со кат) потѡпам (нещо някъде); брѣквам (с нещо някъде): ~ovat ruce do vody потѡпам ръце във водѡ 2. (со кат) вкарѡм, пѣхвам (нещо някъде); брѣквам (с нещо някъде): ~ovat ruce do kapes пѣхвам ръце в джѡбове 3. (со кат; коту со кат) вкарѡм, забивѡм (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ovat pohled do dálky прен. забивѡм поглед в далечинѡта

vnořovat se, -uji se/разг. -uju se неск. книж. 1. (кат) потѡпам се, гмървам се, гмъркам се (някъде): ~ovat se pod vodu гмървам се под водѡта 2. (кат) потѣвам, потѡпам се, скриям се, загубѡвам се (някъде): ~ovat se do víru životа потѡпам се във вихѣра на живѡта 3. (do čeho) потѣвам, потѡпам се, задълбочѡвам се, вглѣбѡвам се (в нещо): ~ovat se do minulosti потѡпам се в миналото

vnořít se, -a ср. умал. внѣченце

vnořít se, -ete ср. внѣче: **babička s ~aty** бѡба с внѣчѡта

vnořít se, -ka ср. умал. внѣче: **dědeček s ~em** дѡдо с внѣче

vnucený, -á, -é натрѡпен, налѡжен: ~ý režim натрѡпен режѡм

vnucovat, -uji/разг. -uju неск. (коту со) натрѡпѡвам, налѡгам (на някого нещо): ~ovat někomu své názory натрѡпѡвам на някого възгледите си

vnucovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (коту; коту до čeho) натрѡпѡвам се, навѡрам се (на някого; на някого в нещо); натрѡпѡвам присѣствието си (на някого): ~ovat se do něčí společnosti натрѡпѡвам се на някого; натрѡпѡвам на някого присѣствието си; навѡрам се в компанията на някого 2. (do čeho; k čemu) мѣча се, принуждѡвам се, насилѡвам се, полѡгам усѡлие (да сѡм някакѡв; да правѡ нещо): ~ovat se do klidu/ke klidu насилѡвам се, полѡгам усѡлие да сѡм спокѡен

vnucůka, -u ж. внѣчка: **dědeček s ~ou** дѡдо с внѣчка

vnuk, -a м. внѣк: **babička s ~em** бѡба с внѣк
vnuknout, -nu св. (со коту) внѡшѡ (нещо на някого); третѡл. (нещо) осени (някого); (нещо) дѡйде на ум, хрѡмне (на някого): ~nout někomu dobrý nápad внѡшѡ на някого добрѡ идѣѡ, добрѡ хрѡмване; някой е осени от добрѡ идѣѡ, от добрѡ хрѡмване

vnuknutí, -í ср. 1. осениване; вnezáпно хрѡмване; вnezáпна мѡсъл: **mít šťastné ~í** ймам щастливо хрѡмване 2. вѣтreshен глѡс: **uposlechnout vnitřního ~í** послѡшам вѣтreshния си глѡс 3. пѡрив, пѡдтик, импѡлс: **neodolala ~í svého srdce** тѡ не устоя на пѡрива на сѣрцѡто си
vnukovský, -á, -é който се отнѡся до внѣк: ~á úcta пѡчит на внѣк

vnutit, -ím св. (коту со) натрѡпя, налѡжа (на някого нещо): ~it někomu dárek настѡѡ някой да приѡме пѡдѡрък; натрѡпя на някого пѡдѡрък; ~it někomu své názory натрѡпя, налѡжа на някого свѡи възгледи

vnutit se, -ím se 1. (коту; коту до čeho) натрѡпя се, наврѡ се (на някого; на някого в нещо); натрѡпя присѣствието си (на някого): ~it se někomu za společníka натрѡпя се на някого като компаньѡн; натрѡпя компанията си на някого 2. (do čeho; k čemu) помѣча се, принѡдѡ се, насѡля се, полѡжа усѡлие (да сѡм някакѡв; да правѡ нещо): ~it se do klidu/ke klidu насѡля се, полѡжа усѡлие да сѡм спокѡен

vočkovat [f-o-], -uji/разг. -uju св. 1. (со; со коту) ваксинѡрам (някого; някого с нещо); инжектирам, вкарѡм, разг. бѡя (на някого нещо): ~ovat ochrannou látku инжектирам имунизѡционно вещество; ~ovat myší tyfus инжектирам, вкарѡм на мишки тѡф 2. (со коту) прен. експр. приѡча (някого към нещо); насадѡ (на някого нещо); експр. набѡя (нещо) в главѡта (на някого): ~ovat dětem určité návyky приѡча децѡ към определѡни навѡици

vod|a, -u ж. 1. водѡ: **teplá ~a** тѡпла водѡ; **studená ~a** студѡна водѡ; **pitná ~a** питѡйна водѡ; **kojenecká ~a** водѡ за кѣрмачѡта, за бѡбѡта; пѡдходяща за бѡбѡта; **říční ~a** рѡчна водѡ; **mořská ~a** мѡрска водѡ; **dešťová ~a** дѡждѡвна водѡ; **minerální ~a** минерѡлна водѡ; **tekoucí ~a** течѡща водѡ; **svěcená ~a** светѡна водѡ; **načerpát ~u** налѡѡ водѡ (от водна помпа); изпѡмпѡ водѡ; **dát, nechat ~u (v)odrazit** оставѡ водѡ да се отвѣрне, да се позатѡпли; **postavit ~u na kávu** слѡжа водѡ за кафѡ; **vážít ~u** вѡдѡ водѡ (от кладенец); спѡц. **agresivní ~a** агресивна водѡ; **artéská ~a** артезиѡнска водѡ; **cirkulační ~a** оборѡтна водѡ; **čpavková ~a** амонѡчна водѡ; **destilovaná ~a** дѡстилѡрана водѡ; **hydrátová ~a** хидратна водѡ; **chladicí**

~a охладяща вода; **chlorovaná** ~a хлорирана, хлорна вода; **karbolová** ~a карболова вода; **kotelní** ~a котлена вода; **krystalová, krystalizační** ~a кристална, кристализационна вода; **lehká** ~a лека вода; **měkká** ~a мека вода; **napájecí** ~a подхранваща вода; **podzemní** ~a подземна вода; **provozní** ~a техническа вода; **přídavná** ~a добавъчна вода; **srážková** ~a атмосферна вода; **surová** ~a необработена вода; **těžká** ~a тежка вода; **tvrdá** ~a твърда, варовита вода; **upotřebená** ~a отработена вода; **upravená** ~a обработена вода; **užitková** ~a вода за стопански нужди; непитейна вода; **vázaná** ~a свързана вода; **vodovodní** ~a водопроводна вода; **volná** ~a свободна вода; **zemní** ~a подпочвена вода; **kýlová** ~a мор. килватер

♦ **български** труднения; **bouře ve sklenici** ~y буря в чаша вода; (**udělat něco**) **z jedné ~y/z první ~y (načisto)** разг. (направя нещо) на бърза ръка, през къп за грощ, надвѣ-натри; **mrtvá ~a a)** мъртва вода (*в приказките*) **б)** и *спец.* мъртва, безотточна, застојла вода; **ohnivá ~a** *експр.* огнена вода (*ракия*); **živá ~a a)** жива вода (*в приказките*) **б)** (*čeho*) *книж. експр.* жива, животворна вода (*за нещо*); **hnát, nahánět (něčím) někomu ~u na mlýn** разг. *пейор.* наливам (с нещо) вода във воденицата, в мелницата на някого; **honit ~u** разг. *ирон. а)* издокарвам се, гиздя се; преследвам, гоня модата; подражавам на модата **б)** перча се, фукам се, надувам се; **nabírat ~u do síta, do řešeta** разг. наливам вода в решето; носья вода в решето, с решето; наливам вода в съд без дъно; преливам, наливам от пүсто в празно; върша сизифовски труд; **nemít čím ~u osolit** разг. *експр.* нямам пари даже да се обрѣсна, даже да се усмихна; пүкната паря нямам; **ani (sklenici) ~y někomu nepodá** разг. **а)** той/тя е безогледен, безчувствен човек **б)** той/тя е голям скүперник, много стиснат(а); **nevydělat si ani na slanou ~u** разг. *пейор.* не изкарам пари даже и за хляб; с тия пари не мога даже да се обрѣсна; **píchat ~u** *спорт.* гребя; тренирам канү-кайк; **plácnout do ~u** разг. направя едно голямо нищо; нищо не направя; напънала се планината и родила мишка; **plout po ~ě** плувам, носья се по течението; **plout proti ~ě** плувам срещу течението; **vrvřá** срещу вятра; (**chtít přilévat ~y/~u do moře** разг. *ирон.* на краставичар краставици продавам; **utopil by ho na lžici** ~y разг. *експр.* ако можеше, той в капка вода щеше да го удави; **vařit z ~y** разг. **а)** готвя скрómно; оправям се със скрómни средства; от нищо нещо правя **б)** *пейор.* претүпвам не-

що; правя нещо през къп за грощ; изсмүквам нещо от прѣстите си; *вулг.* с прѣдня боя правя; **byl, zůstal, stál jako když ho studenou, horkou ~ou poleje/polil** разг. *експр.* остана, стоеше като попáрен; той остана, стоеше сякаш са го полѣли със студѣна, с вряла вода; **je to jako ~a** разг. *пейор.* това си е чиста водича (*за много рядка супа, за рядък сос, за разредена напитка и под.*); **je to (jako) ~a z fuseklí** разг. *пейор.* това си е боядисана водича (*за слаб чай, за слабо кафе*); като пикня е (*за чай, за кафе с отвратителен вкус*); **jsou na sebe jako oheň a ~a** *експр.* тѣ са като огъня и водата; като куче и котка са; **letí, utíká, plyne to jako ~a** отлита, отминава неусѣтно; отлита, отминава като миг; (**mít času jako ~y** разг. *експр.* (имам) време бъл; време да йскаш; **mít řečí jako ~y** разг. *пейор.* наговоря, наприказвам, докарам цял кош, цял къп празни приказки, празни обещания; наговоря, наприказвам, надрѣнкам цял лъжй; докарам вода от дѣвет воденици, от дѣвет дерѣта, от дѣвет кладенеца; **pít něco jako ~u** разг. пия нещо като вода; **růst jako z ~y** разг. *експр.* расна/раста не с дни, а с часове; **sjede to po něm jako ~a po huse** разг. *пейор.* отърсва се като куче от роса; нищо му няма; пѣт парй не дава; не щѣ, не йска и да знае; хйч не мүй пүка, хйч не гò е ѣня; **krev není ~a** *поговорка* кръвта вода не става; **nepomůže mu ani svěcená ~a** *експр.* и светѣна вода няма да му помогне; положѣнието му е безнадеждно; **samá ~a, samá ~a** разг. студѣно, студѣно (*не позна; не уцели*); **tak dlouho se chodí se džbánem pro ~u, až se ucho utrhne** *пословица* веднѣж стómна за вода, втори пѣт стómна за вода, на трѣтия пѣт се счүпила; **teče mu ~a do bot** *експр.* здравата е загáзил, закѣсал е; не мүй се пише добро; **to je ~a na jeho mlýn** *поговорка* това е вода в неговата воденица, в неговата мелница **2. също и мн. vod|y, vod** вода; водй: **stav ~y na českých tocích** нивò на чешките реки; нивò на водата в чешките реки; **mrtvá ~a** мъртва, безотточна, застојла вода; **stojatá ~a, stojaté ~y** застојла вода, застојли водй; **kanální ~y** канáлни водй; **městské odpadní ~y** градски отпáдъчни водй; **průmyslové odpadní ~y** промишлени отпáдъчни водй; **splaškové ~y** отхòдни, фекални водй; **pobřežní ~y, výsňé ~y** *приривдй* ♦ **български** тихá ~a разг. *експр.* тиха вода (съм); тих, покрит вълген (съм); **velká ~a** наводнѣние; **závody na divoké ~ě** *спорт.* състезания по воден слáлом; **závody v rychlé ~ě** *спорт.* състезания с канү-кайк; **mnoho ~y uběhlo, uteklo, uply-**

nulo mnoho vodà iztèče; **čeřit** ~u klàta, razklàšam lòdkata; sьздàvam opàsna situàcia; **držet se, udržovat se nad** ~ou *разг.* държà се, задържам се на повърхността; **držet, udržet někoho, něco nad** ~ou *разг.* държà, задържà някого на повърхността; **je mokrý jako by ho do** ~y *hodil* вѝр-водà е; мòкър е като кокòшка; **kalit** ~u *разг. пейор.* мѝтя водàта; **lovit v kalných** ~ách *разг. пейор.* лòвя рѝба в мѝтна водà; **pustit, poslat někoho k** ~ě *разг. пейор.* оставя, зарѝжа някого; бѝя д̀узпата на някого; **šlapat** ~u *разг.* пл̀увам на еднò м̀ясто; пл̀яскам с рь̀це и кракà вѝв водàта; **být, plout, pohybovat se v cizích** ~ách пл̀увам в ч̀ужди водѝ; **rozbouřit stojatè** ~y, **pohnout stojatými** ~ami разд̀вижа, разклàтя бл̀атото; хв̀рля кàмьк в бл̀атото; **rozvřít kalné** ~y привлекà вниманието към нечѝсти делà, към нечѝсти смѝтки; разл̀яя к̀учетата; **skočit do** ~y удàвя се; самоубѝя се; **skočit do** ~y **pro někoho** м̀йна през òгън и водà за някого; **spí, usnul jako by ho do** ~y *hodil* *разг. експр.* тòй спѝ, заспà като п̀ън; спѝ, заспà като заклàн; с тòп не мòжеш да го сьб̀удиш; **stát, být na** ~ě *обикн. трерол. разг.* (нѝщо) е постро̀ено в̀рху п̀яс̀к; н̀яма зд̀рави, солидни ос̀нови; **stěžít, sotva se držet nad** ~ou *разг. експр.* едвà се д̀ържà, зад̀ържам над пов̀рхността; **být, hnát se, valit se (někam) jako velká** ~a *разг. експр.* помѝтам вс̀ичко по п̀ѝтя си; нах̀лтвам н̀як̀де като х̀ала, като вѝхър, като вѝхрушка, като тайф̀ун; **mít žaludek jako na** ~ě *разг.* повд̀ига ми се, пов̀р̀ща ми се; **spát jako na** ~ě *разг.* сп̀я като зàек, л̀еко; **zmizel, ztratil se jako by se nad ním** ~a *zavřela експр.* (тòй) изч̀езна, изпàри се я̀ко д̀ѝм; с̀якаш в зем̀ята пот̀на; с̀якаш зем̀ята го пог̀л̀на; **čas letí jako** ~a *поговорка* вр̀емето летѝ; **být jako ryba, jako kapr bez** ~y *разг.* като шарàн, като рѝба на с̀ухò сь̀м; **být, cítit se někde jako ryba, jako kapr ve** ~ě *разг.* ч̀увствам се н̀як̀де като рѝба вѝв водà; в стихѝята си сь̀м; **tichá** ~a **břehy mele/bera** *поговорка* тѝхата водà бр̀яг ронѝ; тѝхата водà е н̀ай-д̀ъл̀бока **3.** водà (*лечебно или козметично средство*): **borová** ~a бòрова водà; **březová** ~a бр̀езова водà; **kolínská** ~a одеколòн; **pleťová** ~a лосиòн; **ústní, zubní** ~a водà за устà **4.** водà (*секрет в телесни органи*): **mít** ~u **na plicích** ѝмам водà в б̀елите др̀бòве; бòлен сь̀м от вòден плевр̀ит; **mít** ~u **v koleně** ѝмам водà в коля̀ното; **plodová** ~a *биол.* о̀колоплòдна водà

vodáck|ý, -á, -é кòйто се отнàся до спòртно гр̀ебане; ~ý **sport** спòртно гр̀ебане; ~ý **oddíl** отбòр по спòртно гр̀ебане

vodáctv|í, -í *ср.* спòртно гр̀ебане

vodák, -a *м.* сь̀стезàтел по спòртно гр̀ебане

vodárensk|ý, -á, -é водоснаб̀дителен; ~ý **odborník** специàлист по водоснаб̀дяване; водàр; х̀ѝдротехнѝк

vodárenstv|í, -í *ср.* водоснаб̀дяване

vodárn|a, -y *ж.* **1.** водопровòдна стàнция **2.** вòдна, водонапòрна к̀ула

vodař, -e *м. жарг.* водàр; х̀ѝдротехнѝк

vodařin|a, -y *ж. жарг.* **1.** х̀ѝдротехника **2.** проф̀есия на х̀ѝдротехнѝк

vodic|í, -í, -í *техн.* вòдещ, направл̀яващ; кòйто сл̀ужи да водѝ, да направл̀ява: ~í **kotouč** направл̀яващ д̀иск; ~í **lišta** направл̀яваща л̀етва

vodic|í, -í, -í вòдещ: ~í **čára** *трансп.* вòдеща л̀иния (*за край на п̀тно платно*)

vodič I, -e *м. одуш.* **1.** водàч: ~ **velbloudů** камилàр; водàч на камѝли, на камѝлски кервàн; кервàнджѝя; ~ **slonů** водàч на слòнове **2. в сь̀чет.** ~ **loutek** *театр.* кукловòд **3. лов.** к̀уче-търсàч **4. спорт.** водàч: **závod cyklistů za motorovými** ~í сь̀стезàние по коло̀ездене с моторѝзѝрани водàчи

vodič II, -e *м. неодуш.* **1. физ. електр.** провòдник: **dobrý** ~ **elektřiny, světla** доб̀ър провòдник на електр̀ичество, на светл̀ина; ~ **bez pláště** гòл провòдник; **dvojitý** ~ дв̀ужѝлен провòдник; **elektrický** ~ електр̀ически провòдник; **izolovaný** ~ изолиран провòдник; **mnohožilový** ~ многож̀ѝлен провòдник; **nulovací** ~ занул̀яващ провòдник; **nulový** ~ нулев провòдник; **pracovní** ~ активен провòдник; **příváděcí** ~ вь̀вѝждащ провòдник; **stíněný** ~ екраниран провòдник; **svazkový** ~ с̀нòпов провòдник; **tavný** ~ стопя̀щ провòдник; **uzemňovací** ~ зазем̀яващ провòдник; **plochý** ~ ш̀ина; **topný** ~ реотàн **2. в сь̀чет.** ~ **nití** *текст.* нишкòводàч **3. печат.** д̀уктор

vodičit|ý, -á, -é водорòден; кòйто сь̀д̀ържà водорòд: **kysličník** ~ý *аптек.* кислòродна водà (*хим. водорòден пр̀екис*)

vodičk|a I, -y *ж. умал.* водѝца, водѝчка: **čistá, studená** ~a ч̀иста, студ̀ена водѝца

vodičk|a II, -y *ж.* **1.** водàчка **2. в сь̀чет.** ~a **loutek** *театр.* кукловòд (*за жена*)

vodík, -u *м. хим.* водорòд (H): **sloučeniny** ~u сь̀един̀ения на водорòда; **atomární** ~ а̀томен водорòд; **kapalný** ~ вт̀ечн̀ен, т̀ечен водорòд; **těžký** ~ т̀еж̀ък водорòд; деут̀ерѝй

vodíkat|ý, -á, -é *хим.* водорòден; кòйто сь̀д̀ържà водорòд: ~á **sloučenina** водорòдно сь̀един̀ение; сь̀един̀ение на водорòда

vodíkov|ý, -á, -é водорòден; кòйто се отнàся до водорòд: ~é **jádro** *хим.* водорòдно я̀дрò; я̀дрò на водорòда; ~á **bomba, puma** *спец.* водорòдна бòмба

vodit, **-ím** *несв.* **1.** (*koho – вин.; koho kam*) вода (някого някъде): **~it slepce po ulici** вода слепец по улицата; **~it turisty po historických památkách** вода, развѣждам туристи по исторически паметници; **nikoho mi sem nevod!** **никого ми сем невод!**
разг. експр. вода някого за носà; **~it (si) někoho na provázku, na vařené nudli** *разг. експр.* разигравам, командвам някого, както си йскам **2.** (*koho, co*) вода, управлявам, направлявам, насочвам (*някого, нецо*): **~it dítěti ruku při psaní** вода, насочвам, направлявам ръката на детѣ при писане; **~it loutky** вода, управлявам кукли **3. само третол. -í (co) физ. електр.** провежда, пропу́ска (*нецо*); проводник е (*на нецо*): **kovy ~í elektřinu, teplo** металите се електропроводими, топлопроводими; металите са проводници на електричество, на топлина
vodit se, -ím se *несв.* (–; *s kým*) вода се (–; *s някого*): **~ili se za ruce** те се водеха (хванати) за ръце
vodít**k|o, -a** *ср.* **1.** насòдка; инструкция, указание: **~o k práci** указание за работа; (**něco**) **je ~em (při práci)** (нѣшо) определя насòката (при работа) **2.** кайшка (*за водене на животни*) **3. техн.** водач; направляващо устройство; *мн.* направляващи: **kluzká ~a** плъзгащи направляващи; **plochá ~a** плòски направляващи; **otočná ~a** рòлкови направляващи
vodivě *нар. физ. техн. електр.* проводящо; проводим: **~ spojit** съединя, свѣржа проводящо
vodivost, -í *ж. физ. техн. електр.* проводимост: **děrová** ~ дупчеста проводимост; **diferenciální** ~ диференциàлна проводимост; **dynamická** ~ динамична проводимост; **elektrická** ~ електропроводимост; **elektronová** ~ електронна проводимост; **iontová** ~ йонна проводимост; **kapacitní** ~ капацитивна проводимост; **magnetická** ~ магнитна проводимост; **tepelná** ~ топлопроводимост; топлинна проводимост; **zvuková** ~ звукопроводимост
vodiv|ý, -á, -é *физ. техн. електр.* проводящ, проводим: **~ý drát** проводяща жица; проводник; **ne~á látka** непрводящо, непрводимо вещество
vodka, -u *ж.* водка: **moskevská ~a** москòвска водка
Vodňář, -e *м. астр.* Водолей (*съзвездие*)
vodnatelnost, -i *ж. мед.* водянка; водна бòлест: **trpět ~í** страдам от водна бòлест; ймам водянка; бòлен съм от водянка
vodnateln|ý, -á, -é който се отнася до водянка, до водна бòлест: **mít ~é břicho** ймам ексудат в корема

vodnat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* рядко стàвам воднист; пълня се с вода
vodnat|ý, -á, -é **1.** богàт на води; в който йма много води: **~ý kraj** богàт на води край **2.** воднист, разводнен: **~é mléko** воднисто, разводнено мляко **3.** воднист, безцвѣтен: **~é oči** воднисти, безцвѣтни очи
vodn|é, -ého *ср.* тàкса за вода
vodn|í, -í, -í вòден: **~í matrace** вòден дюшèк; **~í lůžko, postel** вòдно леглò; **~í zdroj** вòден йзточник; водоизточник; **~í hladina** вòдна повърхност; **~í nádrž a)** водохранилище, водоём **б)** вòдна цистèрна, вòден резервоàр; **~í pára** вòдна пара; **~í mlýn** воденица; **~í tok** *геогр.* река; **~í sklo** *спец.* вòдно стьклò; **~í lázeň** *хим. готв.* вòдна баня; **~í dílo** *строит.* хидросьорьжèние; **~í elektrárna** *строит.* вòдна електроцентràла; хидроелектроцентràла; **~í čerpadlo** *техн.* вòдна пòмпа; **~í rostliny** *бот.* вòдни растèния; **~í živočichové** *зоол.* вòдни живòтни; **~í cesty** вòдни пѣтища; **~í doprava** вòден транспорт; **~í sporty** вòдни спòртове; **~í pólo** вòдно пòло; **~í lyže** вòдни ски; **~í skútr** вòден скýтер; **~í letoun** хидроплàн
vodnic|e, -e *ж.* **1.** *бот.* алабаш (Brassica) **2.** *земед.* крѣмна ряпа, крѣмно цвеклò
vodní *литовск.* **българск.**
разг. мòкр съм до кòсти; вѣр-водà съм; **mít vlasy jako** ~ *разг. ирон.* косàта ми е мòкра и сплътèна (*след баня или след измокряне*)
vodn|ý, -á, -é *спец.* вòден (*при който водата е разтворител*): **~ý roztok** вòден разтвòр
vodoch|et, -tu *м. спец.* гидрограф (*упед за измерване и записване на водно течение*)
vodohospodář, -e *м.* работник във вòдно стопàнство; хидротехник
vodohospodářsk|ý, -á, -é който се отнася до вòдно стопàнство: хидро-: **~é meliorace** хидромелиорация
vodohospodářstv|í, -í *ср.* вòдно стопàнство
vodojem, -u *м. техн.* водоём, водохранилище; вòден резервоàр: **vodárenský** ~ водохранилище; **podzemní** ~ подзèмен водоём; **požární** ~ пожарен водоём; **tlakový** ~ водонапòрен водоём; **věžový** ~ водонапòрна кùла
vodoléc|b|a, -y *ж. мед.* водолечèние, хидропàтия, хидротерапия
vodoléc|ebn|ý, -á, -é *мед.* водолечèбен, хидропатичен, хидротерапевтичен; който се отнася до водолечèние, до хидротерапия: **~ý ústav** водолечèбно, хидропатично заведèние; институт за хидропàтия, хидротерапия; **~á kúra** кùрс водолечèбни процедури
vodoměr, -u *м. техн.* водомèр: **jednoproudový** ~ еднострýен водомèр; **křídlový** ~ крилчат во-

doměr; **lopatkový** ~ лопатков водомěr; **mnohoproudový** ~ многоструен водомěr; **mokrý** ~ мокър водомěr; **objemový** ~ обемен водомěr; **pístový** ~ бутален водомěr; **rychlostní** ~ скоростен водомěr; **suchý** ~ сух водомěr; **šroubový** ~ винтов водомěr; **trubní** ~ тръбен водомěr
vodoměrka |a, -y ж. зоол. водомěrка (Hydrometra)

vodomil, -a м. зоол. водолюбче (Hydrous)

vodopád, -u м. водопад; **Niagarské** ~y Ниагарски водопад(и), Ниагара

vodopis, -u м. геогр. хидрография: ~ **Čech** хидрография на Чехия

vodopisný, -á, -é хидрографски: ~ **á mapa** хидрографска карта

vodorovně нар. водоравно, хоризонтално: ~ **uložit** положа хоризонтално

vodorovný, -á, -é водоравен, хоризонтален: ~ **á poloha** хоризонтално положение; ~ **á rovina** хоризонтална равнина; ~ **ý směr** хоризонтална посока

vodorysk|a, -y ж. мор. ватерлиния, водолиния: **lehká** ~а водолиния на изплаване; **nákladní** ~а товарна водолиния; **teoretická** ~а теоретична водолиния

vodoteč, -e ж. спец. водоотточна канавка

vodotěsně нар. спец. херметично; водонепропускливо, водонепроницаемо, водоупорно: ~ **uzavřený** херметично затворен; водонепропусклив, водонепроницаем, водоупорен

vodotěsnost, -i ж. спец. водонепропускливост, водонепроницаемост, водоупорност; херметичност: ~ **izolace** водонепропускливост на изолация

vodotěsný, -á, -é спец. водонепропусклив, водонепроницаем, водоупорен: ~ **á izolace** водонепропусклива изолация; ~ **é hodinky** херметичен ръчен часовник

vodotisk, -u м. 1. полигр. воден печат 2. спец. воден знак: **bankovka s ~em** банкнота с воден знак

vodotrysk, -u м. водоскок, фонтан: **kašna s ~em** чешма с фонтан

vodouš, -e м. зоол. водобегач (птица) (Tringa)

vodová, -é ж. водна ондулация

vodováň|a, -y ж. 1. физ. техн. строит. нивелир, либела; водна терзия 2. геод. мор. водно равнило; ватерпас

vodov|ky, -ek ж. само мн. разг. водни бой; водни бойчки

vodovod, -u м. водопровод; **zavést ~ do domu** прокарвам водопровод до къща; **kohoutek ~u** кранче на чешма, на водопровод; **dálkový** ~ магистрален водопровод; водопроводна магистрала; **domovní** ~ жилищен водопровод;

gravitační ~ гравитационен водопровод; **hlavní** ~ главен водопровод; **pásmový** ~ зонален водопровод; **požární** ~ противопожарен водопровод; **průmyslový** ~ промишлен водопровод; **vnější** ~ външен водопровод; **vnitřní** ~ вътрешен водопровод

vodovodní|í, -í, -í водопроводен: ~ **í síť** водопроводна мрежа; ~ **í potrubí** водопроводни тръби; водопроводна инсталация

vodov|ý, -á, -é 1. воден (съдържащ вода; приготвен от вода или с вода): ~ **é barvy** водни бой; ~ **á malba живоп.** акварел; ~ **á ondulace** водна ондулация; ~ **á polévka** прен. водна, водниста, рядка супа 2. воднист, безцветен, неизразителен: ~ **é oči** воднисти очи; ~ **ý pohled** безцветен, неизразителен поглед

vodovzdorně нар. спец. водоустойчиво

vodovzdornost, -i ж. спец. водоустойчивост: ~ **pryskyřic** водоустойчивост на смоли

vodovzdorný, -á, -é спец. водоустойчив: ~ **á struktura** водоустойчива структура

vodoznak, -u м. техн. водоказател; водопоказателен уред

vodstvo|o, -a ср. събир. геогр. вод; хидросфера: **kontinentální** ~o води на сұшата

vochlován|í, -í ср. текст. разчепкване, влачене, решене (на лен)

vochl|ovat, -uji|разг. -uju нескв. 1. (со) чеша, влача, разчепквам (обикн. лен) 2. (кого – вин.) разг. експр. бия, тупам, млятя, пердаша, налагам (някого)

vochl|ovat se, -uji se|разг. -uju se нескв. (s kým) разг. експр. бия се, тупам се, млятя се, пердаша се, налагам се (с някого)

voice over [vojs ouvɪ] нескл. м. филм. обикновен дублаж, войс оувър

voj I, oj, -e ж. техн. прицеп, теглич; разг. ок: **zlámat** ~ счупя теглич, ок

voj II, -e м. книж. остар. отряд: **přední** ~ воен. ~~авангард~~ **húta** ~ разг. експр., обикн. ирон. ходя по чуждо; изневерявам (обикн. на жена си, по-рядко на мъжа си)

vojáck|ý, -á, -é войнишки: ~ **ý krok** войнишка крачка; ~ **ý hlas** войнишки глас

vojáč|ek, -ka м. 1. умал. експр. войниче 2. войниче (детска играчка)

vojač|ka, -y ж. разг. 1. военна, военнослужеща 2. жена-войник; редник (за жена)

voják, -ka м. 1. военен, военнослужещ: **prostý, řadový** ~k обикновен, редови военнослужещ; обикновен, редови войник; редник; ~ **k základní služby** срочнослужещ военен; войник на редовна военна служба; ~ **k z povolání** свръхсрочнослужещ военен; военен по професия

2. войник, рѣдник: **vzorný ~k** образцов, при- мерен войник; **hrát si na ~ky** играя на войници

♦ **stát v řadě jako ~ci** обикн. мн. разг. стоим строени като вой- ници; **stát někde jako ~k na stráži** разг. стоя някъде като войник на пост

vojákovat, -uji/разг. -uju несл. разг. отбивам, карам военната си служба; разг. карам войниклъка

vojákyň [č, -ě ж. 1. военна, военнослужеща 2. жена-войник; рѣдник (за жена)

vojančit, -ím несл. разг. експр. отбивам, карам военната си служба; разг. карам войниклъка

vojenskoadministrativní [-пу-тув-/-пу-тыв-], -í, -í военноадминистративен: **~í opatření** воен- ноадминистративни мѣрки

vojenskohistorický, -á, -é военноисторически: **~é muzeum** военноисторически музей

vojenskohospodářský [-тус-], -á, -é военно- икономически: **~ý potenciál** военноикономи- чески потенциал

vojenskopolitický [-тус-], -á, -é военно-по- литически: **~é cíle** военно-политически цели

vojenskoprůmyslový, -á, -é военнопromышлен: **~ý komplex** военнопromышлен комплѣкс

vojenskostrategický, -á, -é военностратегич- ески: **~ý plán** военностратегически план; **~á parita mezi státy** военностратегически па- ритѣт, военностратегическо равенство между държави

vojensky нар. 1. военно; с войскá: **~ obsadit** завзѣма, превзѣма, окупирам 2. военно; във военно отношение; от военна глѣдна тѣчка: **~ závažná událost** съществено от военна глѣдна тѣчка събитие

vojenský, -á, -é военен; който се отнася до войскá: **~ý stav** числен състав (на войскá); **~ý útvar** военна част; военно поделѣние; военно формирование; **~ý výcvik** военно обучение; **~ý soud** военен, военнопolevý съд; **~ý stej- nokroj** военна униформа; **základní ~á služba** редовна военна служба; **náhradní ~á služba** алтернативна военна служба; **~á hodnost** военно звание; военен чин; **~á škola** военно училище; **~á akademie** военна академия; **~á nemocnice** военна болница; **~á občanská po- vinnost** военна повинност; **~á přehlídka** воен- нен парад; **~á mapa** военна карта; **~á diktatura** военна диктатура; **~á kázeň** военна дисци- плина; **~é velitelství** военен щаб; **~é umění** военна наука; **~é operace** военни операции; **~é cíle** военни цели

vojenství, -í ср. военно дѣло: **dějiny ~í** история на военното дѣло

vojevůdce, -e м. пълководец, военачалник: **slavný ~e** славен пълководец

vojevůdcovský, -á, -é пълководчески, военачал- нически: **~é schopnosti** пълководчески умения

vojín, -a м. 1. воен. рѣдник: **~i a svobodníci** рѣдници и млáдши сержанти 2. остар. воин; войник: **hrob Neznámého ~a** паметник на незнáйния воин

vojínka, -y ж. 1. воен. жена-рѣдник 2. остар. жена-воин; жена-войник

vojná, -y ж. 1. разг. военна служба; разг. войниклък, казарма: **jít na ~u** отивам войник; отивам, влизам в казармата; **být na ~ě** войник съм; служба войник; карам войниклъка; в ка- зармата съм; **být propuštěn z ~u** уволня се от казармата; **mít po ~ě** уволнил съм се; отслужил съм; изкарал съм войниклъка, казармата; **vrátit se z ~u** върна се от военна служба, от войниклък, от казармата; **vzít, odvést někoho na ~u** истор. вербувам, взѣма, отведá някого войник, на военна служба, в казармата; **dát se na ~u** истор. постѣпя във войскáта; **sloužit ~u** истор. стáра пушка; **být stará ~a** разг. експр. стáра пушка съм; **kroutit si, odkroutit si, dokroutit ~u** разг. карам, бѣтам, изкарам, избѣтам, доизкарам, доизбѣтам войниклъка, службата, казармата; **mít ~u jako řemen** разг. експр. берá ядове; зор виждам; амáн ми е системата; лошо ми се пише; има да пáтя; виждам къдѣ зимуват рáците, отѣлва ми се вѣла; **mít (doma) (s někým) ~u (jako řemen)** разг. експр. имам (домáшни) разправии, тър- кания (с някого); (някой) ми вгорчáва живѣта; (някой) ми прáви живѣта áд; (някой) ми раз- кáзва игрáта, разкáтáва фамíлията; **udělat někomu ze života ~u** разг. експр. вгорчá на някого живѣта; направя áд живѣта на някого; разкáжа игрáта на някого; разкáтáя фамíлията на някого; дáм на някого да се разбере; покáжа на някого къдѣ зимуват рáците; **kdo se dá na ~u, musí bojovat** поговорка като си се хвáнал на хорѣто – ще игрáеш; **~a není (žádná) kojná** поговорка казармата не è шегá рáбота; казар- мата не è дѣтска градина; в казармата не гáлят с перцѣ 2. остар. война: **vypukla ~a** избѣхна война

книж. експр. вѣдя безсмислени, дрѣбнави спѣрове, препирни; дърля се (с някого) за дреболии

vojsko, -a ср. събир. 1. войскá, áрмия: **sebrat ~o** съберá войскá; сформировáм áрмия; **mít ~o** имам войскá, áрмия; **rozpustit ~o** разпусна войскá; разформировáм áрмия; **poslat ~o na někoho** прáтя войскá, áрмия срещу някого;

stáhnout ~o изтѣгля войскá, àрмия; **žold-něřské** ~o *истор.* наёмна войскá **2.** *воен.* войскá, *по-често* войски; **pozemní** ~o сухопѣтни войски; **ženijní** ~o инженерни, сапѣорски войски; **spojovací** ~o свѣрзѣчни войски
vojtěška |a, -y *ж.* *земед.* люцѣрна: **tolice** ~a *бот.* люцѣрна (*Medicago sativa*)
vojevůdský, -á, -é *воевѣдски*; кѣйто се отнася до воевѣдство (*в Полюа*)
vojevůdství |í, -í *ср.* воевѣдство (*административна единица в Полюа*): **Poznaňské** ~í Познанско воевѣдство; Познанска област
vokál, -u *м.* **1.** *език.* вокал; гласен звѣк; гласен, гласна: **krátký**, **dlouhý** ~ кратѣк, дѣлѣг вокал, гласен (звѣк); кратка, дѣлга гласна **2.** *муз.* вокал; вокално изпълнение; изпълнение с глас, с пѣене: **skladba pro bicí**, **pikolu a** ~у композиция за ударни (инструменти), пикола и вокали
vokálický, -á, -é *език.* вокален; кѣйто се отнася до вокал, до гласен звѣк: ~ý **kmen** вокална основа; основа на гласен звѣк; ~é **zakončení slova** завѣршек на дѣума на гласен звѣк
vokalist |a, -y *м.* *муз.* вокалист; вокален изпълнител: **v kapele vyniká** ~a в капѣлата се открѣява вокалистѣт
vokalistka |a, -y *ж.* *муз.* вокалистка; вокална изпълнителка: ~a **skupiny** вокалистка на група, на състав
vokální |í, -í **1.** *муз.* вокален; кѣйто се отнася до вокално изпълнение, до пѣене: ~í **hudba** вокална мѣзика; ~í **skupina** вокална група **2.** *език.* *по-рядко* вокален; кѣйто се отнася до вокали, до гласни звѣкове: ~í **harmonie** вокална хармония
vokativ [-ty-/tý-], -u *м.* *език.* вокатив; звáтелен падѣж: **do ~u se dává oslovení** във вокатив, в звáтелен падѣж се поставя обръщението
vokativní |í [-ty-/tý-], -í, -í *език.* вокативен, звáтелен: ~í **koncovka** звáтелно окончание; ~í **tvar** звáтелна форма
volací, -í, -í кѣйто слѣжи за повѣкване, за телефониране, *обикн.* *в съчет.* ~í **značka** събѣц. мор. код за повѣкване; позивна; (**meziměstské**) ~í **číslo** събѣц. телефонен код; ~í **znak** *воен.* шифри
volačka |a, -y *ж.* *разг.* телефонен код: ~a **do Prahy je 02** телефонният код на Прага е 02
volač |í, -í *викач*; кѣйто вика ♦ **donebe** -í *разг.* голям, огрѣмен; *книж.* въпиещ/въпиющ; **křivdá do nebe** ~í огрѣмна, въпиеща несправедливост; **bezpráví do nebe** ~í голямо, въпиещо безпáвие; **chyby do nebe** ~í огрѣмни, въпиещи грѣшки; **hříchy do nebe** ~í голѣми, въпиещи грехѣ **2.** телефонираш;

кѣйто телефонира: ~í **telefonní účastník** *поц.* абонат, порѣчващ телефонен разговор
volač |í, -í *викач*; кѣйто вика ♦ **hasma**
poušti *книж.* глас в пустѣня
volán, -u *м.* *шив.* волан: **šaty s ~у** рѣкля с волани
volán|ek, -ku *м.* *шив.* *умал.* воланче
volán|í, -í *ср.* **1.** вѣкане, вѣкове; вик, глас, зов; повик: **bylo slyšet ~í** чѣваха се вѣкове; ~í **o pomoc** вѣкове, зѣв за пѣмощ; ~í **sýčka** глас, *обикн.* *книж.* ♦ **řikání** *поц.* експр. повикѣт, зѣвт, аромáтѣт на далѣчни страни; копнѣж по далѣчни пѣтѣшѣствия; ~í **divočiny** *книж.* зѣвт на дѣвото; дѣвото зѣвѣ **2.** *събѣц.* повѣкване: **automatické** ~í автоматично повѣкване; **selektivní** ~í избирáтелно повѣкване; **tónové** ~í тонáлно повѣкване; ~í **účastníka** повѣкване на абонат
volán|ý, -á, -é кѣйто приѣма телефонен разговор: ~ý **telefonní účastník** *поц.* абонат, приѣмáщ телефонен разговор
volán|ý, -ého *м.* абонат, приѣмáщ телефонен разговор: **telefonický hovor na účet** ~ého *поц.* телефонен разговор за смѣтка на приѣмáщия; *разг.* разговор за нѣгова, за тѣхна смѣтка
volant, -u *м.* волан, кормило: **držet** ~ дѣржá, хвáнал сѣм волана; **sedět za ~em** седя зад волана; кáрам, шофирам; **točit ~em** вѣртя волана
vol|at, -ám *несв.* **1.** (-; *на koho*; *за kým*) вѣкам (-; *някого*; *след някого*, *подир някого*): **někdo** ~á *някой* вѣка; **děti** ~aly **na matku** децáта вѣкаха мáйка си; ~ali **na sebe přes ulici** вѣкаха си (едѣн на дрѣг) през улицата; ~at **za odcházejícím** вѣкам подир някого, след *някого* ♦ **jestli**
~á, **tak se z lesa ozývá** *поговорка* каквѣто повѣкало, такѣва се обадило **2.** *обикн.* *третол.* -á вѣка, обажда се; издава характерен глас, звѣк (*за птици*): **křepelka** ~á **pod mezí** пѣдпѣтѣк се обажда откѣм синора **3.** (*o so*; *koho* - *вин.* *на со/книж.* *к чети*; -) вѣкам, призовавам, зѣв (*за нещѣ*; *някого за нещѣ*, *на нещѣ*, *към нещѣ*; -): ~at **o pomoc** вѣкам за пѣмощ; ~at **sousedy na pomoc** вѣкам сѣсѣди на пѣмощ; **povinnosti nás ~ají** *прен.* задѣлжѣнията ни зѣвát; ~at **někoho k odpovědnosti** тѣрся, дѣря отгѣвѣрност от някого **4.** (*koho*, *so*; *koho*, *so kam*) вѣкам, повѣквам, извѣквам (*някого*, *нещѣ*); вѣкам, призовавам (*някого*) да дойдѣ, да се яви (*някъде*): ~at **k nemocnému lékaře** вѣкам, повѣквам лѣкар при бѣлен; ~at **pohotovost** вѣкам бѣрза пѣмощ; **být ~án k soudu** вѣкат ме (да се явя) в сѣдá; ймам призѣвка за сѣдá; ~at **někoho k soudu za**

- svědka** викам някого, изпращам на някого призовка да се яви в съда **5.** *свѣцо и св. (koho, so; по-рядко кому; кам; -)* обаждам се/обадя се (по телефона), телефонирам (*на някого; някъде; -*): **~al ženu/ženě** той се обаждаше/обадя се (по телефона) на жена си; **~at na úřad, do práce** обаждам се/обадя се, телефонирам в учреждение, в работата; **~al, že nepřijde** той се обаждаше/обадя се, че няма да дойде, че нямало да дойде **6.** (*po kom, po čem; oč; kam*) ѝскам, изысквам (*нещо; нещо да се направи*); настоявам (*за нещо; нещо да се направи*); *прен.* викам, крещя, плача (*за някого, за нещо*): **~at po nápravě** ѝскам, изысквам, настоявам нещата да се сложат в ред, да бъде поправена допусната грешка, несправедливост и под.; **~at o pomstu** призовавам към отмъщение; настоявам за отмъщение; **to ~á po pomstě** това плаче за отмъщение
- volátko, -a** *ср. умал.* гъшка
- volavka I, -y** *ж. зоол.* чапла (*Ardea, Egretta*): **~a červená** червена чапла; **~a noční** нощна чапла; **~a popelavá** сива чапла; **~a vlasatá** гривеста чапла
- volavka II, -y** *ж. експр.* примамка: **dělat ~u policii** служа на полицията за примамка, като примамка; **používat někoho jako ~y** използвам някого като примамка
- vollba, -by** *ж. 1.* избор: **mít možnost ~by** ѝмам възможност за избор; **~ba povolání, námětu** избор на професия, на сюжет; **~ba královny krásy** избор на кралица на красотата **2.** *само мн.* **vol|by, -eb** *юрид. полит.* избори: **všeobecné ~by** всеобщи избори; **přímé ~by** прѣки избори; **nepřímé ~by** непрѣки избори; **~by do zastupitelských orgánů** избори за представителни органи; **vypsat ~by** обявя, насроча избори; **~by prezidenta** избори за президент; президентски избори; **komunální, obecní ~by** общински избори; **primární ~by** първични, предварителни избори **3.** *свобц.* избѣране; телефонно набѣране: **automatická ~ba** автоматично избѣране; **dálková ~ba** далѣчно избѣране; **tónová ~ba** тонално избѣране
- volč, -ete** *ср. 1.* гъша: **crát huse šišky do ~ete** пълня гъшата на гъска с топчета от трици (*за угояване*) **2.** *разг.* гъша (*болест*)
- volební, -í, -í 1.** избѣрателен: **~í právo** избѣрателно право; **~í místnost** избѣрателна сѣкция; **~í obvod** избѣрателен район; **~í komise** избѣрателна комисия; **~í listina** избѣрателен списък; **~í akt** гласоподаване **2.** предѣборен: **~í kampaň** предѣборна кампания
- volej, -e** *ж. спорт.* волѣ, волѣй: **střílet z ~e** стрѣлям от волѣ
- volejbal, -u** *м. спорт.* волѣйбол, *разг.* волѣй: **hrát ~** играя волѣйбол; **plážový ~** плажен волѣйбол
- volejbalist|a, -y** *м.* волѣйболист: **plážový ~á** плажен волѣйболист
- volejbalistk|a, -y** *ж.* волѣйболистка: **plážová ~á** плажна волѣйболистка
- volejbalov|ý, -á, -é** волѣйболен: **~ý míč** волѣйболна топка
- vol|ek, -ka** *м. умал.* волѣ, волче, волѣц
- volenk|a, -y** *ж. обикн. в съчет.* **dámská ~a** дами канят
- volen|ý, -á, -é** избѣран, избѣраем: **~í zástupci** избѣраеми представители
- volič I, -e** *м. одуш.* избѣрател, гласоподавател (*при пряко гласуване*): **byl zapsán do seznamu ~ů** бѣше вписан в списък на гласоподавателите; **hlasy většiny ~ů** гласовѣте на повечето избѣратели, на повечето гласоподаватели
- volič II, -e** *м. неодуш. свобц.* избѣрач, селектор: **bezkontaktní ~** безконтактен избѣрач; **ku-lisový ~** кулисен избѣрач; **linkový ~** линѣен избѣрач; **rotační ~** въртящ се избѣрач; **skupinový ~** групов избѣрач
- voličk|a, -y** *ж.* избѣрателка, гласоподавателка (*при пряко гласуване*)
- voličsk|ý, -á, -é** който се отнася до избѣрател, до гласоподавател: **~ý seznam** списък на избѣрателите, на гласоподавателите; избѣрателен списък; **~á schůze** събрание на избѣрателите, на гласоподавателите; предѣборно събрание
- voličstv|o, -a** *ср. свѣир.* избѣратели, гласоподаватели
- voliér|a, -y** *ж.* волиѣра (*голяма клетка за птици*): **~y v zoologické zahradě** волиѣри в зоологическа градина
- volitel, -e** *м. юрид.* избѣрател, гласоподавател (*при непряко гласуване*)
- volitelk|a, -y** *ж. юрид.* избѣрателка, гласоподавателка (*при непряко гласуване*)
- voliteln|ý, -á, -é 1.** избѣраем, факултативен: **~ý předmět** избѣраем, факултативен предмет **2.** изборен: **~á funkce** изборна длъжност
- vol|it, -ím** *несв. 1.* (*co, koho; mezi kým, mezi čím*) избѣрам, подбѣрам (*някого, нещо*); права избор (*на някого, на нещо; между някого, между нещо/сред някого, сред нещо*); давам предпочитание, спѣрам избора си, спѣрам се (*на някого, на нещо*): **~it vhodná slova** избѣрам, подбѣрам, търся подходящи думи; **~it nesprávný postup** избѣрам неправилен подход; **~it menší zlo** избѣрам по-малкото зло; **~it mezi dvěma cestami** избѣрам между два пътя; **~it si ženicha** избѣрам си жених **2.** (*koho,*

со; *koho, со kat*; –) избѣрам (някого нещo; някого за някъде); гласувам (за някого, за нещo; –); давам гласа си (на някого; за някого, за нещo): ~it **poslance do parlamentu** избѣрам народни представители, депутати за парламент; ~it **do zastupitelských orgánů** гласувам за представителни органи; **právo** ~it избирателно право

volky нар. само в съчет. ~ **ne** разг. експр. вoлно-невoлно; щá не щá: **ať se vzpouzel jakkoliv, nakonec musel ~ ne ~ poslechnout** колкото и да се дърпаше, накрая той трябваше щe не щe да се подчини

volňás|ek, -ka м. разг. безплатен билет; гратис **volně** нар. 1. свободно, независимо, неограничавано, неограничено, безусловно, безпрепятствено; книж. поет. вoлно: ~ **se pohybovat** свободно, безпрепятствено се придвижвам; ~ **obchodovat** търгувам свободно, безпрепятствено; ~ **vstupovat** влизам свободно, безпрепятствено; ~ **směnitelná měna** свободно, неограничено конвертируема валута; ~ **přeložit** преведа свободно 2. свободно, не принудено, естествено, безгрижно, книж. поет. вoлно: ~ **dýchat** дишам свободно, вoлно

свободен съм като вятра 3. свободно, отпуснато, разпуснато, отхлабено, разхлабено, хлабаво: **vlasý jí ~ splývaly na ramena** косата ѝ падаше свободно на раменете 4. свободно, спокойно, забавено, бавно: ~ **kráčet, jít** крача, вървя спокойно, бавно; ~ **mluvit** говоря спокойно, бавно 5. в съчет. ~ **širitelná databáze** безплатно разпространявана база данни **volní|í, -í, -í** книж. волев, волеви; който се отнася до волята: ~í **činnost** волева дейност; ~í **jednání** волева постъпка

volno I нар. предикативно 1. свободно, празно, незаето: **v autobuse je** ~ в автобуса е свободно; в автобуса има свободни, празни, незаети места 2. свободно: **je ~, můžeš jet** свободно е, пътят е свободен, можеш да потегляш

volno II част. свободно: ~! моля! свободно! влeз(те)!

voln|o III, -a ср. свободно време: **mít ~o** имам свободно време; свободен съм; **dnes máme ~o a)** днес имаме свободно време, не сме заети б) днес сме свободни, не сме на работа, не сме на занятия; **udělat si ~o** освободя се; намеря свободно време; **žádat o ~o** моля да бъда освободен от служебните си задължения; **dát někomu ~o** освободя някого от служебните му задължения; **pracovní ~o** неработен ден; **studijní ~o** неучебен ден

volnoběh, -u м. техн. свободен, празен ход **volnoběžka, -y** ж. техн. изпреварващ съединител

volnoměnov|ý, -á, -é фин. който се отнася до свободно конвертируема валута: ~é **země** страни със свободно конвертируема валута; ~é **transakce** трансакции, сделки със свободно конвертируема валута

volnomyšlenkář, -e м. свободомислещ човек; книж. волнодумец

volnomyšlenkářsk|ý, -á, -é свободомислещ, книж. волнодумен

volnomyšlenkářstv|í, -í ср. свободомислие; книж. волнодумие, волнодумство

volnost, -i ж. свобода, книж. поет. вoлно: ~ **rozhodování** свобода при вземане на решение; ~ **rozhodovat** свобода да решавам; **dostat** ~ получа свобода; **mít** ~ имам свобода; **ztratit** ~ загубя свобода; **dát, poskytnout někomu ~** дам, предоставя на някого свобода; **omezit ~ někomu (v něčem) plnou ~, úplnou ~** дам, предоставя на някого пълна свобода, абсолютна свобода (за нещo); **mít (plnou) ~ (v něčem)** имам, предоставена ми е пълна свобода, абсолютна свобода (за нещo); **mít ~ pohybu a)** мога да се движа свободно; не съм ограничен в движенията си б) разполагам със свобода на придвижване; **užívat si ~i** наслаждавам се на свободата си; живя си вoлно като птичка; живя си, гледам си живота

voln|ý, -á, -é 1. свободен, независим, неограничаван; остар. поет. вoлен: ~ý **člověk** свободен, независим човек; ~ý **národ** свободен, независим народ; ~ý **živý** мe засяга; хич не ми пука, не ме e eня, не ме e грижа; **mít ~ou ruku/~é ruce** разг. ръцете ми са развързани; **nechat někomu ~ou ruku/~é ruce** разг. развързва ръцете на някого; **být, žít na ~é noze** разг. а) независим съм; сам съм си господар; книж. живя на свободна нога б) на свободна практика съм 2. свободен, безусловен, неограничен, безпрепятствен: ~ý **přístup** свободен, неограничен, безпрепятствен достъп; ~á **živnost** юрид. адм. свободна стопанска дейност; стопанска дейност без лиценз, без патент, без професионална квалификация; **zóna ~ého obchodu** икон. свободна търговска зона; зона за свободна търговия; ~á **konvertibilita** фин. свободна, безусловна, пълна конвертируемост; ~ý **vklad** банк. безсрочен влог; ~ý **pád** физ. свободно падане; ~ý **přízvuk** език. свободно ударение; ~ý **přechod** ~ **čemu ~ý průběh** разг. оставя нещo на самотек;

остава нещо на естествения му ход; **zaručit někomu ~ý průchod** гарантирам на някого безпрепятствено преминаване; (**dít se**) **~ým pádem** обикн. третол. (нещо става) от само себе си: **perestrojka ~ým pádem skončila** перестройката свърши от само себе си **3.** свободен, непринуден, естествен, безгрижен, книж. поет. волен: **~ý život** свободен, безгрижен, волен живот; **~á zábava** свободно, приятно забавление ♦ **byť jako pták** волен като птица съм; свободен съм като вятъра **4.** свободен, неангажиран; който не е зает, не е ангажиран: **dnes jsem ~ý** днес съм свободен; днес не съм зает, не съм ангажиран **5.** свободен, неангажиран, незает, незапълнен: **~ý den** свободен ден; неработен ден; неучебен ден; **~ý čas** свободно време **6.** свободен, неангажиран, незает, незапълнен, празен: **~ý prostor** свободно, незаето пространство; **~ý byt** свободно, неангажирано жилище; **~é místo a)** свободно, незаето, празно място **б)** вакантно място; **~ý taxik** свободно, неангажирано такси; **~á linka** свободна линия; **~ý okruh** съобщ. свободна линия; **~á kapacita** икон. свободни, неусвоени мощности **7.** открит, широк, просторен, простирателен: **~á krajina** открита, широка, просторна местност; **~é moře** открито, широко море **8.** свободен, пуснат, отпуснат, разпуснат, отхлобен, разхлабен, хлабав: **~ý konec provazu** свободен, пуснат край на въж; **~é lafky v plotu** разхлабени, хлабави лѣтви в ограда; **~é vlasy** пусната, разпусната коса; **~á žebra anat.** плаващи ребра **9.** свободен, отделен, самостоятелен, незакачен, неприхванат: **~é listy v deskách** отделни, неприхванати листа в папка **10.** свободен, хлабав, широк: **~ý plášť** свободен, широк шлифер; **~é boty** хлабави, широки обувки **11.** свободен, спокоен, забавен, бавен: **~é tempo** спокойно, бавно темпо; **~ý krok** свободна, спокойна, бавна крачка **12.** свободен, безплатен: **~ý lístek do divadla** безплатен билет за театър; **~ý výtisk** полигр. безплатен екземпляр ♦ **byť jako pták** обикн. третол. (нещо) е за безплатно ползване, за свободна употреба; **dát něco k ~ému použití** предоставя, дам нещо за безплатно ползване, за свободна употреба **13.** свободен, несвързан: **~ý kyslík** хим. свободен, несвързан кислород; **~á síra** хим. несвързана сяра; **~á energie** физ. свободна енергия; **~ý dativ** език. самостоятелен дателен падеж; **~ý přívlastek** език. обособено определение **14.** спорт. волен, свободен: **~á jízda (v kra-so bruslení)** спорт. волно съчетание (във фи-

гурното пързалане); **~á sestava (v gymnastice)** спорт. волно съчетание (в гимнастиката); **zápas ve ~ém stylu** спорт. свободна борба **volontér, -a** м. доброволец, книж. волонтер **volontérka, -y** ж. доброволка, книж. волонтерка **volontérsk|ý, -á, -é** доброволчески, книж. волонтерски **volovina|a, -y** ж. разг. грубо глупост, тъпотия, дивотия, шуротия: **nečti takové ~y!** не чети такива! ♦ **čtyřlístek** четириръска вѣрша дивотии, шуротии **volsk|ý, -á, -é** 1. волски: **~ý potah, vůz** волска каруца **2.** в съчет. **~é oko** разг. яйца на очи обикн. мн. **volt, -u** м. физ. волт **voltampér, -u** м. физ. волтампер **voltmetr, -u** м. електр. волтметър: **číslicový** ~ цифров волтметър; **diodový** ~ диоден волтметър; **elektrostatický** ~ електростатичен волтметър; **kontrolní** ~ контролен волтметър; **stejnsměrný** ~ волтметър за постоянен ток; **střídavý** ~ волтметър за променлив ток **voltov|ý, -á, -é** физ. волтов **voluntaristický** [-tu-], **-á, -é** филос. псих. волунтаристичен **voluntarizm|us, voluntarism|us** [-zm-], **-u** м. филос. псих. волунтаризъм **voňavk|a, -y** ж. парфюм: **postříkat se ~ou** напръскам се с парфюм **voňavkár|n|a, -y** ж. парфюмерийно предприятие **voňavkář, -e** м. парфюмерист **voňavkářk|a, -y** ж. парфюмеристка **voňavkářsk|ý, -á, -é** парфюмерийен: **~ý průmysl** парфюмерийна промишленост; **~ý obchod** парфюмерийен магазин; парфюмерия **voňavkářství|í, -í** ср. рядко парфюмерия **voňavk|ovat, -uji/разг. -uju** несс. (со) рядко парфюмирам, ароматизирам (нещо): **~ovat kapeník** парфюмирам носна кърпичка **voňav|ý, -á, -é** 1. ухаещ, ухаен, благоуханен, дъхав, ароматен, миризлив: **~á květina** ухаещо, дъхаво цвете; **~é koření** благоуханна, ароматна подправка **2.** парфюмиран, ароматизиран: **~é mýdlo** ароматизиран сапун; **~ý kapeník** парфюмирана, ароматизирана носна кърпичка **vončo** местим. разг. експр. то, това, в съчет. ♦ **tje (málo)** страшно! точно това ни трябва: **no to je ~, konečně demokracie!** страшно, най-после демокрация! **von|ět, -ím, 3. мн. -í/-ějí** несс. 1. (-; по смет; čím) мириша, уха (-; на нещо); издавам мирис, аромат (-; на нещо): **fialka, mateřídouška** ~í теменужката, мащерката уха; **v lese to ~ělo**

po houbách безл. в гората мирйшеше на гъби; **byt** ~**ěl čistotou** жилището ухъеше на чистотà **2.** (*k četu*) мирйша, помирьсвам, душà (*нещо*): ~**ět ke květinám** мирйша, помирьсвам цветя **3.** (*koho, co*) парфюмирам, ароматизирам (*нещо*): ~**ět prádlo** ароматизирам бельò, пранè; ~**ět vlasy** парфюмирам косà **4.** *само отриц., обикн. третол. ne~í (koti) разг. експр.* не (сè) харèсва, не допàда, не лежи на сърцè (*на някого*): **učení klukovi ne~í** учението не допàда, не сè харèсва на момчèто; на момчèто науките не мý лежат на сърцè

vonný, -**á**, -**é** ухъещ, ухънен, благоуханен, дъхав, ароматен, миризлив: ~**é růže** ухъещи, ароматни рози

vor, -**u** м. **1.** сал: **plavit se na ~u** плавам на сал/ със сал **2.** *лес.* дървени трүпи (*вързани като салове*): **plavit ~y** спускам, прекàрвам дървени трүпи по рекà

vorař, -**e** м. салджия

vorařský, -**á**, -**é** салджийски; който се отнася до салджия: ~**á práce** работа на салджия

vorařství, -**í** ср. салджийство; работа, профèсия на салджия

vorvaň, -**ně** м. *зоол.* кашалòт (*Physetex*)

vorvaní, -**í**, -**í** който се отнася до кашалòт: ~**í tuk** мàс от кашалòт

vosja, -**y** ж. *зоол.* оса (*Vespa*): **bodla mě ~a** ужйли мèсà ♦ **být jako ~a** обикн. третол. *пейор.* (някой) е досàден като мухà; (някой) е като репей; (някой) мòже да извàди душàта на човèк; човèк не мòже да се откачи (от нèго); **je (štíhlá, tenká, přístípnutá) v pase jako ~a** разг. експр. (тя) е тънка в крèста; йма мнòго тънк крèст; **sesypat se, dorážet na někoho jako ~y** обикн. мн., често третол. разг. експр. напàднат/напàдат, налетят/налитат, врèхлетят/врèхлитат някого като осй; **píchnout do ~a** разг. експр. брèкна в гнездò на осй; **vyskočil jako když ho ~a píchne, jako když ho ~a bodne** разг. подскòчи като ужйлен

vosjí, -**í**, -**í** който се отнася до осà: ~**í žihadlo** жйлоносà ♦ **píchnout do ~a** обикн. третол. *пейор.* експр. брèкна в гнездò на осй; **je tu jako ve ~ím hnízdě** тук е като в пчèлен кòшер

vosk, -**u** м. вòськ: **pečetní** ~ червèн вòськ; **včelí** ~ пчèлен вòськ; **montánní** ~ *минер.* планински вòськ; озокерит; **lyžařský** ~ спорт. смàзка за скй ♦ **ajásem ~a** разг. експр. *пейор.* разг. мн. нòся ли? а àз не съм ли човèк? а àз нищо ли не съм? а àз нищо ли не означàвам? (**být**) **měkký jako ~a** мèк като вòськ, като глина (съм); (**být**) **tvárný jako ~a** мèк като вòськ, като глина (съм); **být (bledý) jako ~/jako z ~u** жълт съм като вòськ

voskován|ý, -**á**, -**é** обикн. в счèт. ~**é plátno** мушамà

voskovat, -**uji**/разг. -**uju** несл. (*co*) намàзвам, натрйвам, импрегнирам с вòськ (*нещо*): ~**at parkety** намàзвам паркèт с вòськ; ~**ovat lyže** намàзвам скй със смàзка

voskově нар. вòсьчно: ~ **žlutý** вòсьчножълт

voskovic|e, -**e** ж. вòсьчна свещ; остар. вощеница: **jasný plamen** ~ е ярèк пламък на вòсьчна свещ

voskovk|a, -**y** ж. **1.** бот. мèденик (*Cerinth*) **2.** бот. вòсьче (*Ноуа*)

voskov|ý, -**á**, -**é** **1.** вòсьчен: ~**á svíčka** вòсьчна свещ; ~**ý papír** вòсьчна хартия **2.** вòсьчен; вòсьчножълт; прежълтъл: ~**ý obličej** вòсьчно, прежълтълò лице

voštin|a, -**y** ж. пчел. вòсьчна пйта, диал. вòщина

voštinov|ý, -**á**, -**é** който се отнася до вòсьчна пйта: ~**é úlomky** кòсчета, парчèнца натрошèна вòсьчна пйта

vót|um, -**a** ср. книж. вот: ~**um důvěry, nedůvěry** полит. вòт на доверие, на недоверие; **separátní, minoritní ~um** юрид. сепаративен, миноритèтен вòт

vous, -**u** м. **1.** кòсьм (*на лицето, на брадата, над горната устна*): **na bradě mu trčel ~ na** обикн. третол. *пейор.* ♦ **brada** (spočítat, změřit, vědět něco) експр. свèсèм тòчно (преброй, премèра, знàя нèщо) **2.** *само ед. сбйр. и само мн.* **vous|y**, -**ů** брадà: ~**y na bradě** брадà; **prokvetlé ~y** прошàрена брадà ♦ **čistý** обикн. третол. *пейор.* (сресани нагоре мустаци и брада, избрèсната на брадичката) **3.** *само ед. сбйр. и само мн.* **vous|y**, -**ů** мустàк, често мн. мустàк-рòднà мустàк ♦ **bratři**

mumlat si do ~ů/pod ~y мърмòря си под нòс; **mít ~y (od něčeho)** ймам мустаци (от нèщо); изцапан съм (с нèщо) около устàта; **nejde mi to pod ~y** разг. експр. не съм във възтòрг от товà; тàя работа нèщо не ми харèсва; **práskat ~y** разг. експр. ядòсвам се, побеснявам; хвàщат ме брàтията; хвàщат ме дяволите; **usmívat se pod ~y** усмйхвам се под мустàк; **utřít ~y** разг. експр. остàна с прèст в устàта; остàна излèган, измàмен **4.** *прен.* мустаци, мустàчки (*при животни*): **kočičí ~y** кòтешки мустаци; **myší ~y** миши мустачки **5.** *зоол.* мустачки (*при риби*): ~**y kapra, sumce** мустачки на шарàн, на сòм **6.** *земед.* осйл: ~**y ječmene** осйли на ечемйк; ечемичени осйли

vousác, -**e** м. брадàт човèк: **starý** ~ стар брадàт човèк

vousatk|a, -**y** ж. бот. сàдина (*трева*) (*An-dropogon gryllus*)

vousat|ý, -á, -é 1. брадът, брадясал: ~ý **muž** **разг. пейор.** брадат виц; дърт виц 2. мустакат: **netopýr** ~ý **зоол.** мустакат прилеп 3. **земед.** осилест: ~á **pšenice** осилеста пшеница

vous|ek, -ku *м умал.* 1. кòсмче (на лицето, на брадата, над горната устна) 2. само мн. **vous|ky, -kù** брадица, брадичка 3. само мн. **vous|ky, -kù** мустаче, често мн. мустачки 4. *прен.* мустачки (при животни и растения) 5. **зоол.** мустачки (при риби) 6. **земед.** осилче

vous|ka, -y *ж. земед.* осилеста пшеница

voyér [voajér], -a *м.* воайор, *разг. пейор.* пердèкиризчий

voyérizm|us, voyérism|us [voajérizm-], -u *м.* воайорство, *разг. пейор.* пердèкиризчийство

voyérsk|ý [voajér-], -á, -é *воайорски, разг. пейор.* пердèкиризчийски: ~é **slidění** воайорско следене, надничане; воайорство

voyéristv|í [voajér-], -í *ср.* воайорство, *разг. пейор.* пердèкиризчийство

vozač, -e *м.* минно маневрист, извозвач (на въглища, на руда)

vozataj, -e *м.* *остар. книж.* колар от обòз

vozatajstv|o, -a *ср.* събир. *воен. остар. книж.* обòз

vozb|a, -y *ж. обикн.* в съчет. **útočná ~a** *воен.* по-рано автобронетранспортни и бронетанкови части, войски; **elektrická ~a** /по-често **trakce** *ж.п.* електрична тракция

vozejček, vozejk *вж. vozíček, vozík*

vozembouch, -a *м.* *разг. експр.* бутниколиба; смоганяк; непохватен, вързан, схванат, недодялан човек; вързан, схванат в ръцете човек; трóмав, непохватен мечòк

vozhřiv|k|a, -y *ж. ветер.мед.* сап, *разг.* мангафа: **kůň má ~u** конят е болен от сап

vozhřivk|o, -á, -é *ветер.мед.* който се отнася до сап: ~ý **bacil** бацил на сап

vozhřiv|ý, -á, -é *ветер.мед.* болен от сап: ~ý **kůň** болен от сап кон

vozič|ek, разг. vozejč|ek, -ku *м. умал.* 1. количка: **antidekubitní podložky do ~ku** подложки за инвалидна количка против рани от заседяване 2. вагонче 3. количка (детска играчка)

vozičkář, -e *м.* инвалид (в инвалидна количка)

vozičkářk|a, -y *ж.* женà-инвалид (в инвалидна количка)

vozd|o, -a *ср.* превòзно средство; транспортно средство: **jednostopé ~o** превòзно средство на две колелà; **kolejové ~o** релсово транспортно средство; **motorové ~o** моторно превòзно средство; **nákladní ~o** товарно превòзно средство; товарен автомобил; **osobní ~o** лично превòзно средство; лèк автомобил; **pásové ~o**

верижно превòзно средство; **samohybné ~o** самоходно превòзно средство; **silniční ~o** моторно превòзно средство; **terénní ~o** *воен.* всьдехòд; **obojživelné ~o** *воен.* амфибия; **obrnéné ~o** *воен.* брòнеавтомобил

vozik, разг. vozejk, -u *м. умал.* 1. количка: **po havárii zůstane na ~u** след катастрофата ще остане в инвалидна количка, ще се придвижва с инвалидна количка; **naložený ~** натовàрена количка; **akumulátorový ~** *техн.* акумулаторна количка; ~ **jeřábu** *техн.* кранова количка; ~ **transportéru** *техн.* конвейерна, транспортòрна количка 2. *минно* вагонетка: **dùlní ~** руднична вагонетка; ~ **lanové dráhy** вагонетка на въжена линия; **sklápěcí, sklopný, překlop-ný, výklopný** ~ обръщателна руднична вагонетка; **uhelný ~** въглищна вагонетка; **výklop-ník ~ů** обръщател на вагонетки 3. в съчет. **traťový ~** *ж.п.* дрезина 4. в съчет. **přívěsný ~** *трансп.* ремаркè, прикачвач 5. в съчет. **po-stranní přívěsný ~** *трансп.* ко̀ш на мотоциклèt; сàйджар 6. *разг. експр.* колà, колища, количка: **má pěkný ~** тòй има хубава количка, страхòтна колà

voz|it, -ím *несв.* 1. (кого, со) вòзя, кàрам (някого, нецо): ~it **dítě v kočárku** вòзя, кàрам дете в детска количка; ~it **nemocného na převaz** **разг. експр.** хъркам; къртя стените; пуснал съм дьскорèзницата 2. (со; кому со) нòся, донасям, кàрам (нецо): ~it **dárky ze služebních cest** нòся подарьци от командировки, от пътувания; ~í **si ovoce z venku** кàрам си, нòся си плодове

наливам вода в морето; наливам вода в решето; нòся вода в решето/с решето; наливам вода в сьд без дьно; преливам от пúсто в празно

voz|it se, -ím se *несв.* 1. (-; čím; v čem) вòзя се, пътувам (на нецо; в нецо; с нецо): ~it se **v autu/autem** вòзя се в колà 2. (по čet) пързàлям се, пускам се, спускам се (по нецо): ~it se **po zábradlí** пързàлям се, пускам се по перилà 3. (по кот; кому по čet) *експр.* гòня, преслèдвам, тормòзя, малтретирам (някого); вдигнал съм мèрника (на някого); зайл съм се (с някого): **vedoucí se po něm** ~í началникът му е вдигнал мèрника

vozičk|o, -a *ср.* малко превòзно средство (кола или мотоциклèt): **lidové ~o** народна колà; колà като за обикновèните хòра

vozk|a, -y *м.* колàр, каруцàр, кочияш: **obratný ~a** лòвьк кочияш, колàр, каруцàр

vozmistr, -a *м. ж.п.* вагонен диспèчер

voznic|e, -e *ж.* водонòска: ~e **s čerstvou vodou** водонòска с прясна вода

vozovk|a, -y ж. 1. пѣтно платно: **asfaltová ~a** асфалтово/асфалтено платно; асфалт; **betonová, cementobetonová ~a** бетонно платно; **~a z keramických dlaždic** платно от керамични павѣта; павирано платно **2.** *рядко* сѣлски, чѣрен пѣг; колѣрски пѣг; **polní ~a** чѣрен пѣг; колѣрски пѣг

vozovn|a, -y ж. трамвайно депò: **tramvaj jede do ~y** трамваят е за депò

vozov|ý, -á, -é 1. колѣрски, каруцѣрски; който се отнася до колѣ, до каруца: **~á cesta** колѣрски пѣг; **~é žebřiny** рѣтли на колѣ, на каруца; **~á hradba** *истор. воен.* отбранително укрепление от колѣ; **~é ležení** *истор. воен.* ограден от колѣ лагѣр **2.** *трансп.* автомобилѣн, авто-: **~ý park** автопарк; автомобилѣн парк **3. ж.п.** вагонѣн, влаков: **~ý park** вагонѣн парк; **~á zásilka** прѣтка по влака; **~á služba** *пош.* железопѣтна, влакова пощенска служба

vpád, -u м. 1. нашествие, нахлѣване, нахлѣтане, навлизане, нападение, агрѣсия, *книж.* инвазия: **~ nacistů do sousedních zemí** нашествие, нахлѣване на нацисти в сѣседни страни; **vojenský ~** военна агрѣсия, инвазия; **provést ~** извърша нашествие; **odrazit ~** отблъсна нашествие **2.** *експр.* нашествие, нахлѣване, нахлѣтане, навлизане, втурване: **~ děti na hřiště** нахлѣване на деца на игрище; **~ švábů** нашествие на хлебѣрки/от хлебѣрки

vpad|at, -ám нескв. 1. (*кат; do čeho; komu do čeho*) нахлѣвам, нахлѣтвам, навлизам (*някъде; в нещо; на някого в нещо*); извършвам нашествие, нападение, агрѣсия, инвазия (*някъде*): **nepřítel ~á do země** враг нахлѣва в **земѣ**

в грѣб; излизам на някого в грѣб; **~at někomu do řeči** прекъсвам някого; прекъсвам нечии дѣми (*със собствено изказване*) **2.** (*кат; ke komu*) *експр.* нахлѣвам, нахлѣтвам (*някъде; при някого; у някого*); *прен.* нападам, атакувам, нападам кръчмите; нахлѣвам по кръчмите; **~at k sousedům na návštěvu** нахлѣтвам, нахлѣвам (неканѣн, без покѣна) на гости у сѣседѣ; изненадвам, *шегов.* нападам сѣседѣ без покѣна **3.** *обикн. третол.* **~á** хлѣтва, вдлѣтва се: **tváře mu ~aly hlouběji a hlouběji** страните му, бѣзите му хлѣтваша все повече и повече

vpadlin|a, -y ж. геол. падинѣ

vpadl|ý, -á, -é 1. нахлѣл, нахлѣтал: **nepřítel ~ý do země** нахлѣл, нахлѣтал в странѣта враг; нашественик, агрѣсор **2.** хлѣтнал: **~ý hruďník** хлѣтнал грѣден кош; **~é oči** хлѣтнали очи; **~é tváře** хлѣтнали страни, бѣзи

vpad|nout, -nu св. 1. (*кат; do čeho; komu do*

čeho) нахлѣя, нахлѣтам, навляза (*някъде; в нещо; на някого в нещо*); извърша нашествие, нападение, агрѣсия, инвазия (*някъде*): **nepřítel ~nut někomu do zad**

нападам някого в грѣб; **~nout někomu do řeči** прекъсна някого, прекъсна нечии дѣми (*със собствено изказване*); **~nout do písně** подѣма пѣсен; **~nout někomu do noty** допаднем си, пѣснем си с някого; с някого се окажем свòи хòра; с някого се окажем от една кръвна група; **~nout do něčeho rovnýma nohama** *разг.* захвана се с нещо, бѣз много да му мисля; **~nout do cíle, do cílové pásky** *спорт.* мина, скъсам финалната лента; мина финала **2.** (*кат; ke komu*) *експр.* нахлѣя, нахлѣтам (*някъде; при някого; у някого*); нападам, атакувам (*някого, нещо*): **~nout do hospody** нахлѣя, нахлѣтам в кръчма; **~nout k sousedům na návštěvu** нахлѣтам, нахлѣя (неканѣн, без покѣна) на гости у сѣседѣ; изненадам сѣседѣ с неочаквано посещение; *шегов.* нападам сѣседѣ без покѣна **3.** *обикн. третол.* **~ne** хлѣтне, вдлѣтне се: **tváře mu ~ly** страните му, бѣзите му хлѣгнаха

vpál|it, -ím св. 1. (*со кат*) направя, поставя (*нещо някъде*) с нажежено желязо: **~it značku do dřeva** направя с нажежено желязо знак, лòго в дърво; **~it cejch** направя с нажежено желязо бѣлег, клеймò; жигòсам, дамгòсам **2.** (*со кат; komu со кат*) *експр.* пѣсна, забия (*нещо някъде; на някого нещо някъде*); прѣсна (*на някого нещо с нещо*): **~it někomu kulku do hlavy** пѣсна, забия куршѣм в главѣта на някого; прѣсна с куршѣм главѣта на някого **3.** (*коти со*) *разг. експр.* кажа, трѣсна (*на някого нещо*) право в очите, бѣз да ми мигне окòто, бѣз да си поплѣвам, бѣз заобикалки; отправя (*към някого нещо*) директно: **jednou mu to ~ím** някой дѣн ще му го кажа право в очите; **~ila mu obvinění** тя му отправи директно обвинение; тя го обвини, бѣз да ѝ мигне окòто, бѣз да си поплѣва

vpál|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*со кат*) правя, поставям (*нещо някъде*) с нажежено желязо: **~ovat značku do dřeva** правя с нажежено желязо знак, лòго в дърво; **~ovat cejch** правя с нажежено желязо бѣлег, клеймò; жигòсам, дамгòсам; **~ovat barvu do skla, do porcelánu** *стъкл. керам.* чрез обгаряне фиксирам боя (*на рисѣнка*) върху стъкло, върху порцелан **2.** (*со кат; komu со кат*) *рядко* причинявам, нанасям, правя (*на някого обикн. рани*) чрез изгаряне, с горѣне: **~ovali zatčenému rány sírkami** горяха, мѣчеха, изтезѣваха арестуванѣния със запалени кибритѣни клѣчки

vrpaš|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со, коho kam) внесà, вкарàм, прокарàм (нещо някъде) контрабãндно, незаконно, нелегãлно: ~**ovat zboží, drogu do země** вкарàм контрабãндно стòка, дрòга в странãта 2. (со, коho kam) експр. пробòтам, прокарàм, вкарàм, уредя (нещо, някого някъде) с хитрост, с връзки, по втория начин: ~**ovat článek do novin** пробòтам стãтия във вестник

vrpaš|ovat se, -uji se/разг. -uju se (kam) експр. рядко вляза, промъкна се, намъкна се (някъде) с хитрост, с връзки, по втория начин

vrpěch|ovat, -uji/разг. -uju несл. (со kam) натпчã, натикам, набòтам, наблѣскам (нещо някъде): ~**ovat prádlo do kufru** натпчã бельò в кòфар

vpich, -u м. 1. убòждане, бòцване, бòдване: ~**špendlíkem** бòцване, убòждане с карфица 2. мед. вкарване, инжектиране, инжекция, пòнкция: ~**injekční, punkční jehlou** вкарване на иглã за инжекция, за пòнкция; инжекция, пòнкция 3. следà от убòждане, от бòцване, от инжекция, от пòнкция; бод, убòждане, остар. и диал. бòдка: **množství ~ů na levé ruce** мнòжество следи от убòждания, мнòжество убòждания на лявата ръка 4. стькл. керам. бод, бòдче; тòчка от бòд, от òстър предмет, остар. и диал. бòдка: **nádoby zdobené ~y** украсени с бòдчета сòдове; сòдове, украсени с направени от òстър предмет тòчки

vpich|nout, -nu св. 1. (со kam; komu со kam) бòдна, забодà, забия (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**nout jehlu do látky** бòдна, забòдãтã

pohled забодà някъде очь, пòглед; втрèнча се, вторãча се някъде 2. (со kam; komu со kam) прен. забодà, втъкна, мúшна, тикна, бòтна (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**nout někomu kytičci do ruky** мúшна, тикна на някого букет в ръката 3. (со, коho kam) експр. подредя, изкарàм, издокàрам, изтипòсам (нещо, някого някъде): ~**nout něкого do novin** подредя, изтипòсам някого във вестник

vpich|nout se, обикн. третол. -ne se св. (do коho, do čeho; kam) забодè се, забие се (в някого, в нещо; някъде): **vidí pár očí, jak se do něho ~ly** прен. експр. вижда как двè очь се забòждат, втрèнчват се в него

vpich|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (со kam; komu со kam) бòдвам, забòждам, забивам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**nout jehlu do látky** бòдвам, забòждам иглã в плãт; ~**ovat kolíky do země** забивам кòлчета в земята 2. (со) стькл. керам. украсявам (нещо) с бòдове, с бòдчета, с тòчки от òстър предмет

vpich|ovat se, обикн. третол. -uje se несл. (do коho, do čeho; kam) забòжда се, забива се (в някого, в нещо; някъде): **její oči se do něho přímo ~ovaly** прен. експр. тя направо го пронизваше с пòглед

vpíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несл. (со; со kam) попивам, всмúквам, поемам, остар. впивам (нещо; нещо някъде): **země do sebe ~í vláhu** земята поема, попива, всмúква в себе си влагата

♦ **vpíjet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se** несл. 1. обикн. третол. -í se (kam) попива, прониква, всмúква се, поема се, остар. впива се (някъде): **nátěr se už ~í do dřeva** боята вече прониква, попива в дървòто; дървòто вече попива, поема

očima, pohledem, zrakem експр. очите ми се впиват в някого; пòгледът ми се впива в някого; впивам в някого очь, пòглед

vpis въз. **vpisek** **vpis|ek, -ku, по-рядко vpis, -u** м. вписване; (допълнително внесена) белèжка, забелèжка; език. глòса: ~**ky na okraji řádků, mezi řádky, v knize** вписвания, белèжки, глòси в полè, в междурèдия, в книãа

vpis|ovat, -uji/разг. -uju несл. (со, коho kam) вписвам, записвам, вмъквам, отбелязвам, нанãсам (нещо, някого някъде): ~**ovat poznámky do textu** вписвам, вмъквам, нанãсам белèжки в тèкст; ~**ovat kružnici (do) mnohoúhelníku** геом. вписвам окржност в многоúгълник; ~**ovat něкого do seznamu hostí** вписвам, вмъквам някого в списък на гòсти

vpis|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. (kam) вписвам се, записвам се, вмъквам се, отбелязвам се (някъде): ~**ovat se do seznamu hostí** вписвам се, вмъквам се в списък на гòсти; ~**ovat se (svým činem) do dějin** прен. експр. записвам се, оставам (със своè действие, със своя постòпка) в истòрията

vpít, vpíji/разг. vpíju св. (со; со kam) попия, всмúча, поема, остар. впия (нещо; нещо някъде): **země do sebe vpila vláhu** земята поè, попи, попи

pohled, zrak експр. впия в някого очь, пòглед

vpít se, vpíji se/разг. vpíju se св. 1. обикн. третол. **vpíje se** (kam) попие, проникне, всмúче се, поеме се, остар. впиè се (някъде): **nátěr se vpil do dřeva** боята проникна, попи в дървòто; дървòто попи, поè боята 2. обикн. в съ-

kem експр. очите ми се впиат в някого; пòгледът ми се впиè в някого; впия в някого очь, пòглед

vplést, разг. **vplíst**, **vpletu** св. 1. (со *kat*; *kotiu* со *kat*) вплетѧ, заплетѧ (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ **si stuhu do vlasů** вплетѧ си, заплетѧ си панделка в косѧта 2. (со, рядко *koho* до *čeho*, *več*) експр. вмѣкна (нещо, рядко някого някъде, в нещо): ~ **sem tam do řeči cizí slova** вмѣкна, употребиѧ от време на време чуждици в гѡвора си, в речтѧ си, в езика си 3. (*koho*, со до *čeho*, *več*) остар. експр. замѣся, забъркам, набъркам, набутам (някого, нещо в нещо): ~ **někoho do nepřijemné záležitosti** замѣся, забъркам някого в неприятна истѡрия

vplést se, разг. **vplíst se**, **vpletu se** св. 1. (до *čeho/več*; *kotiu* до *čeho*) рядко заплетѧ се, оплетѧ се (в нещо; на някого в нещо); закача се (на нещо, за нещо; на някого за нещо): **vlasý se jí vpletly do větví** косѧта ѧ се заплетѧ, оплетѧ в клѡните; косѧта ѧ се закачи за клѡните

◆ **vplét|at**, разг. **vplít|at**, **-ám** нескв. 1. (со *kat*; *kotiu* со *kat*) вплѣтам, заплѣтам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ **at stuhu do vlasů** вплѣтам, заплѣтам панделка в косѧ 2. (со, *koho* до *čeho/več*) експр. вмѣквам (нещо, рядко някого някъде, в нещо): ~ **at sem tam do řeči cizí slova** вмѣквам, употребявам от време на време чуждици в гѡвора си, в речтѧ си, в езика си 3. (*koho*, со до *čeho/več*) остар. експр. замѣсвам/замѣсям, забърквам, набърквам, набутвам (някого, нещо в нещо): ~ **at někoho do nepřijemné situace** замѣсвам, забърквам някого в неприятна истѡрия

vplét|at se, разг. **vplít|at se**, **-ám se** нескв. 1. (до *čeho/več*; *kotiu* до *čeho*) рядко заплѣтам се, оплѣтам се (в нещо; на някого в нещо); закахам се (на нещо, за нещо; на някого за нещо): **vlasý se mi ~ají do větví** косѧта ми се заплѣта, оплѣта се в клѡните; косѧта ми се закахам за клѡните 2. (до *čeho/več*; *mezi koho*, *mezi co*; *kat*) смѣсвам се/смѣсям се (с някого, с нещо; сред някого); навлизам, изгубвам се, изчѣзвам (сред някого, сред нещо; в нещо):

~ **at se do davu lidí, mezi lidi** смѣсвам се с тѣпла хѡра, с хѡра; изчѣзвам в навѧлица, сред хѡра 3. (до *čeho/več*) остар. експр. намѣсвам се, вмѣквам се (в нещо): ~ **at se do rozmluvy** намѣсвам се, вмѣквам се в рѧзговор 4. (до *čeho/več*) експр. замѣсвам се/замѣсям се, забърквам се, набърквам се, набутвам се (в нещо): ~ **at se do nepřijemné situace** замѣсвам се, забърквам се в неприятна истѡрия

vplíst, **vplíst se**, **vplítat**, **vplítat se** вж. **vplést**, **vplést se**, **vplétat**, **vplétat se**

vplíz|ít se, **-ím se** нескв. (*kat*) 1. пропѣлзѧ, впѣлзѧ (някъде); пѣлзѣйки влѧза, вмѣкна се (някъде):

had se ~il do díry змията пропѣлзѧ, впѣлзѧ в дѡпка 2. експр. прокрадна се, промѣкна се, вмѣкна се скрѣшом, тѧйно, крадешком (някъде): ~ **it se po špičkách do pokoje** прокрадна се, вмѣкна се на прѣсти в стѧя

vplout, **vpluji**/разг. **vpluju** св. (*kat*) влѧза, навлѧза (някъде) плѡвайки, плѡвайки; остар. вплѡвам (някъде): **lod' vplula do přístavu** кѡрабѣт влѣзе в пристѧнището; кѡрабѣт акостѣра

vplouv|at, **-ám** нескв. (*kat*) влѣзам, навлѣзам (някъде) плѡвайки, плѡвайки; остар. вплѡвам (някъде): **lod' ~á do přístavu** кѡрабѣт влѣза в пристѧнището; кѡрабѣт акостѣра

vplýn|out, **-u** св. (*kat*) книж. 1. обикн. *третол.* -е влѣе се, втечѣ се (някъде): **řeka se vzpírá, než v moře** ~е рекѧта се надѣга, рекѧта се бунтува, преди да се влѣе в морѣто 2. *прен.* влѣя се, потопѧ се, потѣна (в нещо): ~ **out v proud zábavy** *прен.* влѣя се, потопѧ се в забѡва; слѣя се със забавлѧващо се мнѡжество

vplýv|at, **-ám** нескв. (*kat*) книж. 1. обикн. *третол.* -á влѣва се, втича се (някъде): **řeka ~á v moře** рекѧта се влѣва в морѣто 2. *прен.* влѣвам се, потѧпам се/потопѧвам се, потѣвам (в нещо): ~ **at v proud zábavy** *прен.* влѣвам се, потѧпам се в забѡва; сливам се със забавлѧващо се мнѡжество

vpodvečer нар. прѣвечер, нѧдвечер: **přijít** ~ дѡйда прѣвечер

vprouštění, **-í** ср. техн. вкарване, пѡскане

vproušt|ět, **-ím**, 3. мн. **-ějí/-í** нескв. (*koho*, со *kat*) пѡскам, впѡскам, вкарвам (някого, нещо някъде): ~ **ět posluchače do sálu** пѡскам студѣнти (да влѧзат) в зѧла; ~ **ět vlak do nádraží** пѡскам влѧк в гѧра; ~ **ět čestvý vzduch do místnosti** пѡскам, вкарвам чѣст вѣздух в помещѣние; ~ **ět vodu do nádrže** пѡскам, навлѣвам водѧ в резервоѧр

vpovzdáli, **vpovzdálí** нар. остар. (мѧлко) отдалечѣно, пѡ-надалѣче, на извѣстно разстояние: **stát kdesi** ~ стоя някъде пѡ-надалѣче; стоя на извѣстно разстояние

vpovzdá|l *вж.* **vpovzdá|l**

vpprac|ovat, -uji/разг. -uju *св.* (*со до чехо*) замесея (*нещо в нещо*): ~**ovat tuk, vejce do těsta** замесея, слóжа в тестò мазнинà, яйцà

vppracováv|at, -ám *несв.* (*со до чехо*) замесвам (*нещо в нещо*): ~**at tuk, vejce do těsta** замесвам, слóгам в тестò мазнинà, яйцà

vpřavdě *част. книж.* **1.** всъщност: **zdánlivě slabý, ale ~ velmi výkonný** привидно слаб, но всъщност много продуктивен **2.** найстина: **čín ~ lidský** найстина човешка постъпка; ~ **dokonalá práce** найстина безупречна работа

vpřav|it, -ím *св.* (*со, по-рядко кохо кам; коти со кам*) малко книж. **1.** вкарам, пъхна (*нещо, по-рядко някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**it klíč do zámku** пъхна клóч в ключалка; **nemůže do sebe nic ~it** *прен.* не може нищо да слóжи в устàта си; не може нищо да каже

někomu něco do hlavy, do paměti *експр.* набия, налèя, вкарам на някого нèщо в главàта **2.** натикам, наврà; вкарам, пъхна, поберà, съберà с усилие (*нещо някъде*): ~**it ruku do rukavice** натикам, наврà ръкà в ръкавица

vpřav|it se, -ím se *св.* малко книж. **1.** (*до чехо; кам*) натикам се, наврà се, вляза, поберà се, съберà се с усилие (*в нещо; някъде*): ~**it se do úzkých kalhot** наврà се, натикам се в тесен панталон; едва вляза в тесен панталон **2.** (*до чехо*) навляза (*в нещо*); свикна (*с нещо*); пригодя се, нагодя се (*към нещо*): ~**it se do nových poměrů** свикна с нòви услòвия; нагодя се към нòви услòвия; **herec se ~il do nové úlohy** актьòрът навлèзе в нòвата си рòля

vpřavo *нар.* **1.** вдясно, надясно, отдясно: **otočit se** ~ обр̀на се надясно; **jít** ~ вървя, отивам вдясно; **stát** ~ стоя вдясно, отдясно; ~ **od do-mu** вдясно от къщи, от къщата; ~ **v bok!** *воен. физкулт.* надясно! ~ **hled!** *воен. физкулт.* равнение надясно! **2. прен.** вдясно: **názorově stát** ~ по отношèние на възгледите си стоя вдясно; ймам дèсни убеждèния; убеждèнията ми, възгледите ми са дèсни

vpřav|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*со, по-рядко кохо кам; коти со кам*) малко книж. **1.** вкарвам, пъхам, пъхвам (*нещо, по-рядко някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**ovat klíč do zámku** пъхам, пъхвам клóч в ключалка

♦ **~at do rukavice** *експр.* набивам, наливам, вкарвам на някого нèщо в главàта **2.** натиквам, навирам; вкарвам, пъхам, пъхвам, побирам, събирам с усилие (*нещо някъде*): ~**ovat ruku do rukavice** натиквам, навирам ръкà в ръкавица

vpřav|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* малко

книж. **1.** (*до чехо; кам*) натиквам се, навирам се, влизам, побирам се, събирам се с усилие (*в нещо; някъде*): ~**ovat se do úzkých kalhot** навирам се, натиквам се в тесен панталон; едва влизам в тесен панталон **2.** (*до чехо*) навлизам (*в нещо*); свиквам (*с нещо*); пригодявам се/пригаждам се, нагодявам се/нагаждам се се (*към нещо*): ~**ovat se do nových poměrů** свиквам с нòви услòвия; нагаждам се към нòви услòвия

vprostřed I, veprostřed I, vprostředku *нар.* по средàта; в средàта; в цèнтъра: **sedět ~ mezi dvěma spolužáky** седя в средàта между двàма съученици

vprostřed II, veprostřed II *предлог с род. (чехо)*

1. сред, насред, по средàта на, в средàта на, в цèнтъра на (*нещо*): **stát ~ sálu** стоя насред зàла, в средàта на зàла, в цèнтъра на зàла **2.** сред, посред, насред, по средàта на (*нещо*): **vzbudit se ~ noci** събúдя се посред нòщ, насред нòщтà; **odejít ~ práce** тръгна си насред работа, по средàта на работа

vprostředku *вж.* **vprostřed I**

vproud|it, обикн. третол. -í *св.* (*кам; коти кам*) влèе се (*някъде; на някого някъде*): **slzy jí ~ily do očí** сълзи напълниха очите й; очите й се наляха със сълзи; **do rukou mu ~ila síla** *прен.* в ръцете му се вля сила; ръцете му стàнаха пò-силни **2.** (*кам; до чехо*) навлèзе, проникне, вникне (*някъде; в нещо*): **do školy ~il nový duch** в училището навлèзе нòв дýх

vpřed *нар.* напред (*за посока*): **postoupit** ~ придвижа се напред; **hledět** ~ глèдам напред

vpředu, vepředu *нар.* отпред (*за местоположение*): **stát** ~ стоя отпред; **šaty se zapínáním** ~ рòкля със закопчаване отпред

vpřeli *нар.* по средàта: **rozstříhnout látku** ~ разрèжа плàт по средàта, на двè половини

vpump|ovat, -uji/разг. -uju *св.* (*со до чехо*) рядко напòмпам/напòмпя (*нещо*); с пòмпане вкарам (*нещо в нещо*); напòпня (*нещо с нещо*): ~**ovat vzduch do pneumatiky** напòмпам/напòмпя гýма

vpumpováv|at, -ám *несв.* (*со до чехо*) рядко напòмпвам/напòмпям (*нещо*); с пòмпане вкарвам (*нещо в нещо*); пòпня, напòпвам (*нещо с нещо*): ~**at vzduch do pneumatiky** напòмпвам гýма

vpust, -u *м. техн.* решèтка (*на водосточен канал*): **uliční** ~ решèтка на úличен водосточен канал

vpust|it, -ím *св.* (*кохо, со кам*) пусна, вкарам (*някого, нещо някъде*): ~**it posluchače do sálu** пусна студèнти (да влязат) в зàла; ~**it vlak do nádraží** пусна влàк в гàра; ~**it čerstvý vzduch**

do místnosti пўсна, вкарам чїст вїздух в помещєние; **~it vodu do nádrže** пўсна, налєя вода в резервоар

vr, vrr *междум.* **1.** р-р-р (за рїмжене на животно): **vr, haf!** р-р-р, джаф! **2.** мър-р-р (за мъркане на котка): **vrr, předla kočka** мър-р-р, мъркаше кòтката **3.** брїм-брїм; бр-р-р; р-р-р (за брїмчене на машина): **motor dělá vrr** двигателят прàви брїм-брїм, бр-р-р; р-р-р

vrabčák, -a *м. експр.* врабчє, врабєц: **drzý** ~ нахàлен врабєц; **hejno** ~ú ято, рояк врабїц

vrabč|í, -í, -í врабчи, врабешки: ~í **štěbetání** **пїбшонїкїкã** ♦ **nїhlaubky**

jako ~í hnїzdo *разг. шєгов.* рòшав сїм като гàрга; като гàрга, като плашїло сїм в главàта

vrab|ec I, -ce *м. одуш. зоол.* врабчє (Passer): ~ci **štěbetají** врабчєта чїкчїрїкат, чурулїкат; **hejno** ~cú ято, рояк врабчєта; ~ec **domácí** обїкновєно, домàшно врабчє (Passer domesticus); ~ec **polní** пòлско врабчє (Passer montana); ~ec **španělský** испàнско врабчє (Passer hispanicus) ♦ **štatjako-d**

обїкн. мн. не млїкваме; дърдòрим неумòрно и оглушїтелно; **být nepořádný, rozcuchaný jako** ~ec *разг. шєгов.* рòшав сїм като гàрга; като гàрга, като плашїло сїм в главàта; **mít pod čepicí** ~ce *шєгов.* (влїзайки нїкїде) не проявявам възпитàние, уважєние; не поздравявам, не свàлям шàпка; еднò здрасти не кàзвам; мїнавам като покрай турски гробища; **je to (porce, dávka) jako pro** ~ce *разг. експр.* товà е (пòрция, дàжба) като за врабчє; **má sílu, je jako ženatý** ~ec *разг. ирон.* да го дїхнеш и ще падне; **sníst toho, jíst jako** ~ *разг. експр.* изїям, ям кòлкото еднò врабчє; **rozprchnout se jako když do ~cú střelí** *обїкн. мн. разг. експр.* прїснем се, разбїгаме се като пїлци; **vypравovat se jako ~ci z Čech** *разг. шєгов.* тўткам се, потрївам се; назлїндїсвам се да трїгна; мнòго-мнòго не мї се трїгва; изòбщо не трїгвам; **už to štěbetají ~ci na střeše** *разг. експр.* цїл свят вєче знàе (за) товà; товà вєче и кўчетата го знàят; товà вєче го знàят и мàлките децà; **lepší ~ec v hrstí než holub na střeše** *поговорка* пò-добрє врабчє в рїкàта, откòлкото гїлїб на пòкрива, откòлкото сокòл в горàта; дрїж пїтомното, не гòни дївото! **chodit s bubnem, s kanónem na** ~ce *разг. пейор.* отївам с тòп зàйци да ловя; напрàзно си хабя барўта; напрàзно си хабя патрòните; вдїгам излїшен шўм; мнòго шўм за нїщо

vrab|ec II, -ce *м. одуш./неодуш., обїкн. в счєт.* **moravští ~ci/moravské** ~ce *отв.* „морàвски

врабїц“ (подобно на кебап ястїе от свїнско месо)

vrah, -a *м. обїкн. обїкн.* **убїец** ♦ **sítň**

jíst jako ~ek *разг. експр.* изїям, ям кòлкото еднò врабчє

vrac|et, -ím, 3. мн. -eji/-í *несв.* **1.** (koho, co; koho, co odkud) врїщам, прàщам обрàтно (някого, нецò; някого, нецò отнякїде): ~et **od vchodu návštěvníky bez vstupenek** врїщам на вхòда посетїтели без билєти **2.** (co, по-рядко koho kam; kоти co) врїщам; дàвам обрàтно (нецò, по-рядко някого нїкїде; на някого нецò): ~et **vypůjčené peníze po částech** врїщам взєти назàем парї на чàсти **3.** (kоти, čети co) врїщам, възврїщам, възстановявам (нецò на някого, на нецò): **lázně ~eji zdraví** бàните възврїщат, възстановяват здрàвето **4.** (koho, co čети) врїщам, възврїщам (някого, нецò кїм нецò, на нецò); врїщам, възврїщам, възстановявам (нецò на някого, на нецò): ~et **budovu původnímu účelu** възврїщам, възстановявам първоначàлното предназначєние на сгрàда; врїщам сгрàда кїм първоначàлното ѝ предназначєние

vrac|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se *несв.* **1.** (odkud kam; od koho, od čeho ke kоти, k čети) врїщам се, заврїщам се, прибїрам се, идвам (си), отивам (си) обрàтно (отнякїде нїкїде; от някого, от нецò при някого, при нецò): ~et **se včas domů** врїщам се вкїщи, прибїрам се наврєме; ~et **se z ciziny** врїщам се, заврїщам се от чужбїна **2.** *обїкн. третол.* **-í se** (kоти; kоти kam, do čeho) врїща се, възврїща се, възстановява се, възобновява се, нормализїра се (на някого; на някого нїкїде, в нецò): ~elo **se mu vědomí** сзнàнието му се възврїщаше; тòй идваше в сзнàние; **krev se jí ~í do tváří** крєвтà отнòво обàгря странїте ѝ, бўзите ѝ; възврїща ѝ се нормàлният цвят на лицєто; **do rodiny se ~el klid** в семєйството се възврїщаше, възстановяваше се (предїшното) спокòйствие **3.** (k čети) врїщам се (кїм нецò); възстановявам си, възобновявам си (нецò); спòмням си (нецò; за нецò): **ve svých vzpomínkách se ~el k minulým událostem** в спòмените си тòй се врїщаше кїм отмїнали сьбїтия

vrah, -a *м. убїец: pátrat po ~ovi* издїрвам **убїец** ♦ **jjlo**

~ *разг. пейор.* кàрам като лўд; **je to práce pro ~a** *експр. а)* товà е досàдна, пїпкава, туткава рàбота; товà е неприятен трўд **б) товà си е убїйствен трўд; товà е катòржнически трўд; **kouká, tváří se jako** ~ *разг. пейор.* глєда като убїец; їма вїд на убїец; **koukat, dívat se na****

- někoho jako na ~a** разг. експр. глѣдам някого сякаш е убиец
- vrak, -u** м. 1. остѣнки, отлѣмки, скѣлет (от превозно средство): ~ **lodi, auta, letadla** остѣнки от кораб, от колѣ, от самолѣт; скѣлет на кораб, на колѣ, на самолѣт 2. експр. развалина, руина: **lidský** ~ човѣшка руина, човѣк-руина
- vrána, -y** ж. зоол. врѣна (Corvus): **krákání vran** **пѣвѣнѣ** ♦ **hřbitovní vrána** ~ **a** разг. ирон. глѣдам като телѣ в желѣзница; глѣдам, учѣдвам се като яре на нѣв сняг; глѣдам изумѣно, недоумяващо; **bílá** ~ **a** бѣла врѣна; **být (někde, mezi někým) bílá ~a** (като) бѣла врѣна съм (някъде, сред някого); ~ **a k ~ě sedá, rovný rovného si hledá** поговорка краставите магѣрета през дѣвет байра се подѣшват; ~ **a ~ě oči nevyklove** поговорка гѣрван гѣрвану окѣ не вѣди; **přiletěla k nim ~a, ~a jim zaklepala na okno** роди им се детѣ; ~ **a jim přinesla holčičku, chlapečka** щѣркелѣт им донѣсе момиченце, момчѣнце; роди им се момиченце, момчѣнце
- vrání, -í, -í** който се отнася до врѣна; рядко врѣнски: ~ **í hnízdo** гнездѣ на врѣна; ~ **í oko čtyřlísté** бот. врѣнско око (Paris quadrifolia)
- vráník, -a** м. врѣн кѣн: **bujný** ~ бѣен врѣн кѣн
- vráníka, -y** ж. 1. врѣна, чѣрна кобила 2. зоол. главѣч (риба) (Cottus)
- vránov|ec, -ce** м. бот. рядко врѣнско окѣ (Paris quadrifolia)
- vrání|ý, -á, -é** врѣн; мнѣго чѣрен, лѣскавочѣрен (за кон): ~ **ý kůň** врѣн кѣн
- vrás|a, -y** ж. геол. гѣнка: **diaprová ~a** диапир
- vrásčit|ý, vráskovit|ý, -á, -é** сбрѣчкан, разг. набрѣчкан, брѣчкав: ~ **é čelo** набрѣчкано чѣлѣ; чѣлѣ с брѣчки; ~ **é ruce** сбрѣчкани ръце; ~ **á stařenka** набрѣчкана старѣца
- vrásk|a, -y** ж. брѣчка, гѣнка: ~ **y na čele** брѣчки на чѣлѣто; ~ **y kolem očí** брѣчки, „пѣчи крак“ **околийс** ♦ **dláždění** (прекалѣно) навѣгре; притеснявам се за нѣщо; загрѣжен съм за нѣщо: **vykašli se na to, nedělej si ~y!** зарѣжи я тѣ тѣя работа! не сѣ впрѣгай толкова! не сѣ състарявай (преждеврѣменно) с излишни грѣжи! не сѣ съкращавай живота!
- vráskovit|ý** вж. **vrásčit|ý**
- vrásněn|í, -í** ср. геол. нагѣване: **třetihorní ~í** геол. терциѣрни нагѣвания
- vrásnit|ý, -á, -é** нагѣнат: ~ **é horstvo** нагѣнати планини
- vrašt|ět se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ějí se/-í se** несов. бѣрчи се, набрѣчква се, сбрѣчква се, нагѣва се, свѣва се: **jeho čelo se ~í** чѣлѣто му се бѣрчи, набрѣчква се; **obočí se jí ~ělo** вѣждите ѣ се свѣваха
- vrašt|it, -ím** несов. (со) бѣрча, брѣчкам, мрѣщя, вѣся, свѣвам (нещо): ~ **it čelo** бѣрча, брѣчкам, мрѣщя чѣлѣ; мрѣщя се; ~ **it obočí** вѣся, свѣвам вѣжди; мрѣщя се, вѣся се
- vrašt|it se, обикн. третол. -í se** несов. (-; komu) бѣрчи се, набрѣчква се, сбрѣчква се, нагѣва се, свѣва се (-; на някого): **tvář se jí ~ila starostmi** лицѣто ѣ се свѣваше, помрѣкваше от грѣжи
- vra|ta, -t** ср. само мн. 1. (голяма) вратѣ; пѣрта: ~ **ta továrny** вратѣ на фабрика; **vjíždět do ~t** вѣмъ вратѣ (вж. **vjíždět**) ♦ **je to (velké) jako ~ta (od stodoly)** разг. пейор. а) бѣя (голямо) парчѣ; бѣя нѣщо б) бѣя (голяма) дѣпка; **je dlouhý, že by mohl žebrot ~ta** разг. пейор. дѣлѣг, висѣк е като вѣрлина; **tlouct už na ~ta** обикн. третол. (нѣщо) чѣка, хлѣпа, трѣпа на вратѣта, на прѣга; (нѣщо) ѣдва, приближава се: **smrt tlouče na ~a** смѣртѣ чѣка на вратѣта; смѣртѣ е на прѣга; **kouká jako tele na nová ~ta** разг. грубо глѣда като телѣ в желѣзница; глѣда, учѣдва се като яре на нѣв сняг; **přirazit za někým ~ta** затвѣра, затрѣшна вратѣта след някого; изхвѣрля някого през вратѣта; изгѣня, изхвѣрля някого; **vyhodit někoho za ~ta** изхвѣрля някого през вратѣта; изгѣня, изхвѣрля някого; **hledat, kde jsou ~ta** експр. тѣрся вратѣта; оглѣждам се за вратѣта; глѣдам през кѣдѣ, откѣдѣ да избѣгам, да се спасѣ 2. техн. вратѣ: **hydrostatická ~ta** хѣдростатѣчна вратѣ; **klapková ~ta** клѣпова вратѣ; **stavidlová ~ta** вратѣ на шлѣз
- vratce** нар. неустѣйчиво, нестабилно, несолидно, лабилно, несѣгурно, неувѣрено, колебливо: ~ **jit** вѣрвѣя неувѣрено, клатѣшкайки се; ~ **odůvodněné tvrzení** подкрѣпѣно с несолидни, с несѣгурни аргумѣнти твѣрдѣние
- vrat|ek, -ku** м. техн. мор. шпил, рудѣн, тѣлфер, лебѣдка: **kotevní ~ek** шпил, брашпил; кѣтвен рудѣн
- vratiprst, -u** м. зоол. четвѣрти прѣст, четвѣрти срещуполѣжно разположен прѣст (на някои птици – на сови и под.)
- vratič, -e** м. бот. вратѣга (Tanacetum)
- vratič|ka, -y** ж., също и в съчет. ~ **a měsíční** бот. лѣнна пѣпрат (Botrychium)
- vratidl|o, -a** ср. техн. вѣртѣк, шпил, кабестѣн, скрипѣц: **manipulační, přetahovací ~o** вѣрзѣлен шпил
- vratiplacht|a, -y** ж. мор. бизѣн
- vrat|it, -ím** св. 1. (koho, co; koho, co odkud) вѣрна; прѣтя обратнѣ (някого, нещо; някого, нещо отнякъде): **od vchodu ho ~ili** на вхѣда го вѣрнаха 2. (со, по-рядко koho kat; komu со) вѣрна; дам обратнѣ (нещо, по-рядко някого

някъде; на някого нещо): ~it knihu do knihovny вѣрна книга в библиотѣка; ~it přeplatek вѣрна, възстановя надплатѣни парѣ, платѣни в пѣвече парѣ 3. (komu, čemu co) вѣрна, възвѣрна, възстановя (нещо на някого, на нещо): v nemocnici mu ~ili zdraví в болницата му вѣрна здравѣто; в болницата възстановя здравѣто му 4. (koho, co čemu) вѣрна, възвѣрна (някого, нещо към нещо, на нещо); вѣрна, възвѣрна, възстановя (нещо на някого, на нещо): ~it budovu původnímu účelu възвѣрна, възстановя първоначалното предназначѣние на сграда; вѣрна сграда към първоначалното ѝ предназначѣние

vrátit se, -ím se св. 1. (odkud kam; od koho, od čeho ke komu, k čemu) вѣрна се, завѣрна се, приберѣ се, дѣйда (си), отѣда (си), ѣда (си) обратѣно (отнякъде някъде; от някого, от нещо при някого, при нещо): ~it se včas domů вѣрна се, приберѣ се вкѣщи наврѣме; ~it se z ciziny вѣрна се, пристѣгна си, дѣйда си от чужбѣ

веднага, за нѣла врѣме; вѣрна се за отрицатѣлно врѣме 2. обикн. третол. -i se (komu; komu kam, do čeho) вѣрне се, възвѣрне се, възстановя се, възобновя се, нормализѣра се (на някого, на някого някъде, в нещо): ~ilo se mu vědomí съзнѣниѣто му се вѣрна, възвѣрна се; тѣй дѣйдѣ в съзнѣние; do rodiny se ~il klid в семѣйството се вѣрна спокойствиѣто, възстановя се (предѣшното) спокойствие 3. (k čemu) вѣрна се (към нещо); възстановя си, възобновя (нещо); спѣмня си (нещо; за нещо): ~il se ke své dřívější práci тѣй се вѣрна към предѣшната си работа, на предѣшната си работа

vrátka, -ek ср. само мн. умал. вратѣчка, портѣчка: ~ka u zahrádce вратѣчка към градина ♦ ~ka otvřená разг. оставя си (отвѣрена) вратѣчка за нещо; осигуря си пѣт за отстъплѣние; mít zadní ~ka otevřená разг. осигурѣл съм си пѣт за отстъплѣние

vratkost, -i ж. неустойчивост, нестабилност, несолидност, лабилност, несигурност, неувереност, колебливост: ~ lodi неустойчивост, нестабилност на кораб; ~ nervového systému лабилност на нервна система

vratký, -á, -é неустойчив, нестабилен, несолиден, разклѣтен, клѣтещ се; лабилен, несигурен, неуверен, непостоянен, променлив, колеблив: ~á židle нестабилен, разклѣтен, клѣтещ се стол; ~á chůze нестабилна, неустойчива, клѣтеща се походка; ~á rovnováha

физ. неустойчиво равновѣсие; ~ý nervový systém лабилна нервна система; mít ~é zdraví здравѣто ми е разклѣтено; být v názorech/názorově ~ý промѣням, смѣням чѣсто възгледѣте си; непостоянен съм във възгледѣте си; ~ý základě стоя на несигурна основа; нямам солидна основа

vrátn|á, -é ж. портѣрка: ~á koleje портѣрка на общежитѣе

vrátnice, -e ж. портѣрна: ~e továrny портѣрна на фабрика

vratnost, -i ж. 1. възврѣщаѣмост, врѣщанѣ; приѣманѣ срещу депѣзит: ~ obalu, lahvi приѣманѣ на опаковка, на бутѣлки срещу депѣзит; врѣщанѣ на депѣзит за опаковка, за бутѣлки 2. спец. обратѣмост: ~ pohybu физ. обратѣмост на движѣние; ~ reakce хим. обратѣмост на реакѣия

vratný, -á, -é 1. който се врѣща; който подлежи на врѣщанѣ; ~ý obal опаковка, която се врѣща; ~é láhve бутѣлки, който се врѣщат 2. спец. обратѣм: ~ý pohyb (kyvadla, pístu) физ. обратѣмо движѣние (на махѣло, на бутѣло); ~á reakce хим. обратѣма реакѣия 3. в съчет. ~á výhybka ж.п. възвратна стрѣлка

vrátný, -ého м. портѣр: ~ý v továrně, v úřadě портѣр във фабрика, в учреждѣние

vrávor|at, -ám несв. залѣтам, олюлявам се, люшкам се, клѣтѣшкам се, кандѣлкам се: ~at slabostí залѣтам, олюлявам се от слабост; ~at v opilosti залѣтам, кандѣлкам се пѣян

vrávoravě нар. залѣтащо, залѣтайки, олюлявайки се, люшкайки се, клѣтѣшкайки се, кандѣлкайки се; със залѣтанѣ, с клѣтѣшканѣ: ~ jít вѣрвя залѣтайки, олюлявайки се

vrávoravý, -á, -é залѣтащ, олюляващ се, люшкащ се, клѣтѣшкащ се, кандѣлкащ се; несигурен, неуверен, нестабилен: ~ý krok залѣтаща, олюляваща се стѣпка, крачка

vrazit, -ím св. 1. (co kam; komu co kam) забѣя, набѣя, вбѣя, втѣкна, затѣкна (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~it kůl do země забѣя кол в земѣта; ~it si trn do paty забѣя си трѣн в петѣта; влѣзе ми трѣн в петѣта; ~it někomu nůž mezi žebra забѣя на някого нѣж в ребрѣта ♦ ~it někomu nůž, dýku do zad забѣя на някого нѣж в гърба; ~it to někam a) забѣтам нѣщо някъде б) прѣта нѣщо някъде за публикуване; пѣсна нѣщо някъде 2. (co kam) вкарам, пѣхна, мѣшна, бѣтна, тѣкна (нещо някъде): ~it klíč do zámku пѣхна, мѣшна ключ в ключѣлка 3. (komu co kam) нахлѣпя, нахлѣзѣя

(някого); започва да въздейства (на някого): **alkohol se mu už ~í do hlavy** алкохолът вече го ўдрия в главата; алкохолът вече го хваща; **muzika se mu ~ela do nohou** музиката караше кръвтá му да заиграе

vrba, -y ж. бот. върба (Salix): **stará vykotlaná ~a** старá изкорубена върба; **smuteční ~a** плавáть♦

vrbač, -ů м. правя чёлна стойка; **malovat straky na ~ě** разг. експр. баламосвам, плаша някого; изкарвам дявола по-чѐрен, отколкото ѐ; **růst jako ~a** разг. растá като тиква на бунйще; растá много бързо и здрав

vrbič|ka, -ky ж. умал. върбйца, върбйчка: **hustě rozrostlé ~y na potoce** нагъсто понйкнали върбйци/върбйчки♦

vrbovat, -ím м. поздравит у ~ek разг. експр. подмйна началник, бѐз да го поздравя; мйна покрай началник като покрай турски гробйща

vrbin|a, -y ж. 1. сьцо и сьбир. върбак, върбалáк: **nízká ~a** нйськ върбалáк **2. бот.** леньйвче (Lysimachia)

vrbk|a, -y ж. 1. умал. рядко върбйца, върбйчка **2. бот.** върболйка (Chamaenerium)

vrbov|í, -í ср. сьбир. върбак, върбалáк: **spleť ~í** гъст, трудно проходйм върбак; лабиринт от върбалáк

vrbovit|é, -ých ж. само мн. бот. (семейство) Върбови (Salicaceae)

vrbovk|a, -y ж. бот. върбѝвка (Epilobium)

vrč|ení, -í ср. 1. рьмжѝне: **~í psa** рьмжѝне на кўче **2. прен.** бобѝтене, брьмчѝне, рьмжѝне (на машина): **~í kolovrátku** брьмчѝне на чекрък **3. експр.** мърмѝрене, опяване: **~í manželky** опяване, мърмѝрене на сьпруга

vrč|et, -ím неск. 1. (-; на коho, на со) рьмжѝ (-; срещу някого, срещу нецо): **pes ~í na příchozího** кўчето рьмжй срещу дошлий **2. обикн. третол.** **-í прен.** бобѝти, брьмчй, рьмжй (за машина): **motor ~el** двигателят бобѝтеше, брьмчѝше, рьмжѝше **3. (на коho, на со; proti kóti, proti četu) експр.** мърмѝря, опявам (на някого, на нецо): **stále na ženu ~í** все мърмѝри, все опява на женá си

vrč|ív|ý, -á, -é 1. рьмжáщ: **~ý pes** рьмжáщо кўче **2.** бобѝтеш, брьмчáщ, рьмжáщ: **~ý zvuk** рьмжáщ зьвўк; **~ý motor** бобѝтеш, брьмчáщ, рьмжáщ двигатѝл **3. експр.** вѝчно мърмѝреш, опяваш, недовѝлен: **~ý dědek** вѝчно мърмѝреш старчѝк; стар мърмѝрко

vrh, -u м. 1. (čít) хвърляне, мятане, тлáскане (на нецо): **~ udicí** мятане, замятане на вѝдица; **~ granátem** хвърляне на гранáта; **~ koulí спорт.** тлáскане на гюллѝ **2.** рáждане (на животни); опрасване, окѝтване, окўчване и

под.: **~ mlád'at** рáждане на мálки; **~ selat** опрасване; рáждане на прасѝнца; **~ kořat** окѝтване; рáждане на кѝтета; **~ štěňat** окўчване; рáждане на кўченца **3.** поколѝние от еднѝ отдѝлно рáждане (за животни); прасйло, котйло: **selata z jednoho ~u** прасѝнца от еднѝ прасйло; **kořata z jednoho ~u** кѝтета от еднѝ котйло; **štěňata z jednoho ~u** кўченца от еднѝ котйло

vrhač, -e м. хвъргáч/хвърляч, тлáскáч: **~ noží** ножахвъргáч; хвъргáч на ножѝве; **~ lasem** хвъргáч на лáсо; **speciální trénink ~ů** специáлна тренирѝвка на хвъргáчи и тлáскáчи; **~ granátů воен.** гранатомѝтчик

vrhačsk|ý, -á, -é кѝто се отнáся до хвъргáч/хвърляч, до тлáскáч: **~é disciplíny спорт.** мятане на кѝпие, на дйск; тлáскане на гюллѝ (спортни дисциплины)

vrh|at, -ám неск. 1. (со, čít; со, по-рядко коho kat; čít kat) хвърлям, мятам, тлáскам (нецо; нецо, някого някѝде): **~at poleno do ohně** хвърлям, мятам ѝпеница в ѝгън; **~at koulí спорт.** тлáскам гюллѝ; **~at kostky** хвърлям, мятám♦

vrh|ím, -ám неск. 1. (со, čít; со, по-рядко коho kat; čít kat) хвърлям, мятам, тлáскам (нецо; нецо, някого някѝде): **~at někoho, něco přes palubu** хвърлям някого, нецо зад бѝрда; зарязвам някого, нецо; изоставам, оставам някого, нецо на произвѝла на сьдбáта **2. (čít ro kot, ro čet)** замѝрям/замѝрвам (с нецо някого, нецо); хвърлям, мятам, запращам (нецо по някого, по нецо): **~at kámen/kamenem po někom** замѝрям с кáмьк някого; хвърлям кáмьк по някого **3. (со kat)** хвърлям, мятам, оставам (сянка и под. някѝде): **topoly ~aly dlouhé stíny** топлйтите хвърляха дълги сенки **4. (со kat) експр.** пўскам, изкарвам, извáждам (нецо някѝде): **~at týdně několik knih na trh** пўскам, изкарвам сѝдмично по някѝлко кнйги на пазáра **5. (со kat) експр.** нахвърлям, отбелязвам, записвам (нецо някѝде): **~at na papír své myšlenky** експр. нахвърлям на хартия своѝ мйсли **6. (коho – вин. kat)** кнйж. хвърлям, вкарвам, прáщам (някого някѝде): **~at provinilce do vězení** хвърлям, прáщам вйновник в затвѝра; **~at posily do boje** хвърлям, вкарвам подкреплѝния в бѝй **7. (коho, со do čeho/v со) кнйж.** хвърлям, вкарвам (някого, нецо в нецо); докарвам, довѝждам (някого, нецо до нецо); докарвам (нецо) на главáта (на някого): **~at někoho do neštěstí, do bídy** вкарвам някого в бедá, в мизѝрия; докарвам бедá, мизѝрия на главáта на някого **8. (со па коho, на со) кнйж.** хвърлям, мятам, насѝчвам (нецо кьм някого, кьм нецо); на някого, на нецо; върху някого, върху нецо): **~at na ně-**

koho vášnivý pohledy *експр.* хвърлям, мятам към някого страстни погледи; **~at na někoho podezření** хвърлям подозрение върху някого; **výpověď svědků ~á na něho podezření** показанията на свидетелите хвърлят подозрение върху **~at na někoho** *експр.* хвърлям, мятам върху нещо; поставям под съмнение нещо; **~at temný stín na někoho, na něco** представям в лоша светлина някого, нещо; излагам, злепоставям някого, нещо; **to ~á na věc špatné světlo** това хвърля лоша светлина върху нещата; това представя нещата в лоша светлина **9. обикн. третол. -á (koho – вин.; –)** ражда (някого; –); ражда, има малки; (за самки на бозайници); опраства се, праси се; окучва се; окотва се, коти се: **~á mláďata** ражда, има малки; **fena ~á štěňata** кучката има кученца; кучката се окучва; **kočka ~á kořata** котката има котенца; котката се коти, окотва се; **prasnice ~á selata** свинята има прасенца; свинята се праси, опраства се

vrh|at se, -ám se *несв. 1. (kat)* хвърлям се, скачам (някъде): **~at se po hlavě do vody** хвърлям се, скачам с главата надолу във водата; **~at se do propasti** хвърлям се, скачам в пропаст; **~at se někomu do náruče** *експр.* хвърлям се в нечии прегръдки, в нечии обятия; **~at se do záhuby** *прен.* устремявам се към гибел **2. (na koho, na co; proti komu, proti čemu; po kot, po čet) хвърлям се, нахвърлям се, налитам, връхлитам (върху някого, върху нещо; срещу някого, срещу нещо; на някого, на нещо): **dravec se ~á na kořist** хищникът връхлита върху плячката; **~at se na protivníka** нахвърлям се, налитам върху противник **3. (do čeho, na co, книж. v co) впускам се (в нещо); залавям се, захващам се със стръв, с хъс (за нещо): **~at se do práce, do učení** залавям се със стръв, с хъс за работа, за учение****

vrh|nout I, -nu *св. 1. (co, čím; co, koho kat; čím kat)* хвърля, метна (нещо; нещо, някого някъде): **~nout poleno do ohně** хвърля, метна щепеница в огън; **~nout koulí** *спорт.* тласна, изтласкам гюллé; **~nout kostky** хвърля зарове

♦ **~nout někoho/přes patbu** хвърля някого, нещо зад борда; зарежа някого, нещо; изоставя, оставя някого на произвола на съдбата; **kostky jsou vrženy** жребият е хвърлен **2. (čím po kot, po čet)** замeря (с нещо някого, нещо); хвърля, метна, запратя (нещо по някого, по нещо): **~nout kámen/kamenem po někom** замeря с камък някого; хвърля камък по някого **3. (co kat)** хвърля, метна, оставя (сянка и под. някъде): **reflektor ~1 na silnici pruh ostrého světla** прожекторът хвърли на

шосéто йвица ярка светлина; прожекторът освети шосéто със сноп ярка светлина **4. (co kat)** *експр.* изкарам, извадя, пусна (нещо някъде): **~nout na trh co nejvíce zboží** изкарам, пусна на пазара възможно най-много стоки **5. (co kat)** *експр.* нахвърля, отбелéжа, запиша (нещо някъде): **~nout na papír své dojmy** нахвърля на хартия впечатления си **6. (koho – вин. kat)** *книж.* хвърля, вкарам, пратя (някого някъде): **~nout provinilce do vězení** хвърля, пратя виновник в затвора; **~nout nové síly do boje** хвърля, вкарам нови сили в бой **7. (koho, co do čeho/v co)** *книж.* хвърля, вкарам (някого, нещо в нещо); докарам, доведá (някого, нещо до нещо); докарам (нещо) на главата (на някого): **~nout někoho do neštěstí, do bídy** вкарам някого в беда, в мизéria; докарам беда, мизéria на главата на някого **8. (co na koho, na co)** *книж.* хвърля, метна, насóча (нещо към някого, към нещо; на някого, на нещо; върху някого, върху нещо): **~nout na někoho vášnivý pohled** *експр.* хвърля, метна към някого страстен поглед; **~nout na někoho podezření** хвърля подозрение върху някого; **výpověď svědků ~la na něho podezření** показанията на свидетелите хвърлиха подозрение върху **~nout na někoho** *експр.* хвърля, метна върху нещо; поставя под съмнение нещо; **~nout temný stín na někoho, na něco** представя в лоша светлина някого, нещо; развалия доброто впечатление от някого, от нещо; излóжа, злепоставя някого, нещо; **to ~ne na věc špatné světlo** това ще хвърли лоша светлина върху нещата; това ще представя нещата в лоша светлина **9. обикн. третол. -ne (koho – вин.; –)** роди (някого; –); роди, има малки (за самки на бозайници); опраси се; окучи се; окоти се: **~ne mláďata** ще ражда, ще (си) има малки; **fena ~ne štěňata** кучката ще си има кученца; кучката ще се окучи; **kočka ~la kořata** котката си роди котенца; котката се окоти; **prasnice ~la selata** свинята си имаше прасенца; свинята се опраси

vrh|nout II, -nu *несв.* повръщам: **~(nu)l po požití hub** той повръща(ше), слéд като яде/слéд като бeше ял гъби; **~nout při jízdě autobusem** повръщам при пъгване с автобус

vrh|nout se, -nu se *св. 1. (kat)* хвърля се, скóча (някъде): **~nout se po hlavě do vody** хвърля се, скóча с главата надолу във водата; **~nout se do propasti** хвърля се, скóча в пропаст; **~nout se někomu do náruče** *експр.* хвърля се в нечии прегръдки, в нечии обятия; **~nout se do záhuby** *прен.* устремя се към гибел **2. (na koho, na co; proti komu, proti čemu; po kot, po**

čet) хвѣрля се, нахвѣрля се, налетѣ, врѣхлетѣ (врѣху някого, врѣху нецо; срещу някого, срещу нецо; на някого, на нецо): **dravec se ~1 na kořist** хищникът врѣхлетѣ врѣху плячката; **~nout se na protivníka** нахвѣрля се, врѣхлетѣ **врагъ**◆

proti někomu střemhlav хвѣрля се срещу някого, срещу нецо импулсивно, бѣз да му мисля **3.** (*do čeho, na co, книж. v co*) впу̀сна се (*в нецо*); заловѣ се, захвѣна се със стрѣв, с хѣс (*за нецо*): **~nout se do práce, do učení** заловѣ се със стрѣв, с хѣс за работа, за учѣние ◆

впу̀сна се в нецо презглава, бѣз да му мисля; скоча с двѣта крака в нецо

vrch, -u м. 1. хълм; височина, врѣх; *разг.* байр: **rozhledna na ~u** наблюдателница на врѣх, на хълм◆

някого отвисо̀ко, високо̀мерно, надмѣнно **2.** *само мн.* **vrch|y, -ů** хълмиста мѣстност, област: **táhlé, zalesněné** ~у нѣвисо̀ка залесѣна хълмиста област **3.** склон, наклон, наг̀орнище, над̀олнище: **jet do ~u** карам по наг̀орнище; **jet z ~u** **изг̀орнище**◆

разг. работите му вървят на злѣ; нещата с нѣго не вървят добре; при нѣго има отстъплѣние **4.** врѣх, върхар: ~ **stromu** врѣх, върхар на дърво **5.** врѣх; г̀орна част: ~ **věže** врѣх на к̀ула **6.** г̀орна част; противополо̀жна, обратна част; *разг.* опа̀ко: ~ **dlaně** г̀орната част на ръ̀ка; опа̀кото на длѣн **7.** врѣх, надм̀ощие, превѣс, **блѣвѣт**◆

удѣржам (над някого) врѣх, превѣс; **nabýt ~u, získat** ~ (**nad někým**) взѣма, удѣржа врѣх (над някого)

vrchem нар. отг̀оре, изотг̀оре; по г̀орен пѣг: **jít ~** вървя, минавам отг̀оре, изотг̀оре, по г̀орен пѣг

vrchlík, -u м. 1. *геом.* сегмент: **kulový** ~ сферичен сегмент **2.** к̀упол: ~ **padáku** к̀упол на парашут

vrchn|í I, -í, -í 1. врѣхен, най-г̀орен: ~ **í oděv** врѣхно, г̀орно облекло; ~ **í kabát** врѣхно палто; ~ **í zásuvka** най-г̀орно, врѣхно чекмедже **2.** врѣхен, г̀орен, вѣншен: ~ **nátěr** вѣншна боя; ~ **í listy hlávky zelí** врѣхни, вѣншни листа на зѣлка **3.** главен, върховен, най-висш: ~ **í lékař** главен лекар; ~ **í velitel ozbrojených sil** върховен главнокомандващ на вѣоржѣни сили; ~ **í inspektor** главен инспектор; ~ **í sestra** старша сестра; ~ **í kuchař** главен готвач; ~ **í číšník** оберкѣлнер; ~ **í dozor** главен надзор; ~ **í správa** главно управлѣние; ~ **í soud** върховен съд

vrchn|í II, -iho м. оберкѣлнер; главен кѣлнер: **platit ~ímu** плащам на оберкѣлнер

vrchn|í III, -í ж. женà-кѣлнер; салонна управителка: **platit ~í** плащам на салонна управителка

vrchnost, -i ж. 1. *по-рано* земевладѣлец, господ̀ар: **světská** ~ свѣтски господ̀ар; **duchovní** ~ църковен господ̀ар (*църковна институция като земевладѣлец, като собственик на имение*) **2.** *истор.* вла̀сти (*орган на вла̀стта и служебно лице*): **policejní ~ a**) полицѣйски вла̀сти **б)** полицѣйски началник; **obecní ~ a**) общински вла̀сти **б)** кмѣт; **duchovní ~ a**) църковни вла̀сти **б)** енорийски свещѣник **3.** *днес само пейор.* началство; господ̀а, господ̀ари

vrchnostensk|ý, -á, -é 1. *по-рано* който се отна̀ся до господ̀ар, до земевладѣлец; *юрид.* патримониа̀лен: ~ **é panství** господ̀арско имѣние; *юрид.* р̀одово, патримониа̀лно имѣние; патримоний/патримониум **2.** *истор.* който се отна̀ся до вла̀сти: ~ **é orgány** органи на вла̀стта; вла̀сти **3.** *днес само пейор.* господ̀арски, началнически: ~ **á povýšenost** господ̀арско, началническо високо̀мерие

vrchol, -u м. 1. врѣх: ~у **hor** върховѣ на планина; планински върховѣ; ~ **topolu, věže** врѣх на топо̀ла, на к̀ула; ~ **úhlu, kužele** *геом.* врѣх на љ̀гъл, на конус; **vzrostlý ~ (stonku, kořene)** *бот.* врѣх на нара̀стване (на стѣбло, на к̀орен) ◆

от проблем и под.) **2.** било, грѣбен: ~ **hor** *геогр.* било на планина; ~у **vln** грѣбени на вълни **3.** *архитект.* ключ: ~ **rovnovážné klenby** ключ на свод **4.** *спец.* врѣхна, кулминационна т̀очка: ~ **dráhy střely** *техн. воен.* врѣхна т̀очка на траектория на куршум, на снаряд; ~ **vrásky** *геол. а)* врѣхна т̀очка на г̀анка, на антиклина̀ла, на седло **б)** най-ниска т̀очка на синклина̀ла, на вдл̀бнатина **5.** *прен.* врѣх; най-висо̀ка, врѣхна, кулминационна т̀очка: **na ~u radosti** на върха̀ на радост̀а; ~ **dokonalosti** врѣх на съвършенството; ~ **drzosti** врѣх на на̀халството; ~ **elegance** *експр., често ирон.* врѣх на елѣгантност̀а; ~ **nevkusu** *пейор.* врѣх на безвѣстие◆

сѣм; **dostoupit, dosáhnout ~u** стигна върха̀ **vrchol|ek, -ku м. 1.** врѣх, върхар, върхарче: ~ **ky stromů** върховѣ, върхари на дървета **2.** врѣх: ~ **do vrchu** на айсберга (*видима част от проблем и под.*) **3.** врѣх, тѣме: ~ **ek hlavy** тѣме на глава

vrcholen|í, -í ср. астр. кулминация **vrcholičnat|ý, -á, -é бот.** врѣхноцвѣтен: ~ **é květenství** врѣхноцвѣтно съцвѣтие

vrcholík, -u м. бот. многостранно врѣхноцвѣтно съцвѣтие

vrchol|it, обикн. третол. -í неск. 1. достѣга врѣхната си, кулминационната си т̀очка; в

разгара си е: **přípravy** ~í приготвянията са в разгара си; **napětí** ~í напрежението е в кулминационната си точка; **léto** ~í лятото е в разгара си **2. астр.** кулминация

vrcholně нар. крайно, пределно, изключително: ~ **důležitý úkol** крайно, изключително важна задача; **být** ~ **odvážný** крайно, изключително смел съм; **je to** ~ **nepříjemné** това е крайно, изключително неприятно

vrcholn|ý, -á, -é **1.** върховен, върхов, максимумен, краен, пределен, най-висок, най-голям: ~ **é štěstí** върховно, максимално щастие; ~ **ý výkon a** върховно, максимално постижение **б) техн.** върхова, максимална мощност; ~ **é napětí a** върховно, максимално напрежение **б) физ.** върхово, максимално напрежение; ~ **é úsilí** върховно, максимално усилие **2.** върхов, кулминационен, най-важен: ~ **á chvíle** върхов, кулминационен момент; ~ **á scéna hry** върхова, кулминационна сцена в пиеса; ~ **á událost** върхово, кулминационно събитие **3.** върхов, значим, ненадминат, майсторски: ~ **é dílo** върхово, ненадминато, майсторско произведение; шедьовър; ~ **ý výkon** ненадминато, майсторско изпълнение; ~ **ý sport** спорт. върхов спорт; **být ve** ~ **é formě** във върхова форма, в най-добра форма съм **4.** върховен, висш, най-висш; ~ **ý orgán** върховен, най-висш орган; ~ **á instituce** най-висша институция

vrcholov|ý, -á, -é **1.** връхен, горен, краен: **spodní a** ~ **é listy** долни и горни листа; ~ **ý květ** бот. краен, терминален цвят; ~ **á buňka** бот. крайна, терминална клетка; терминала; ~ **ý svorník** строит. ключ на свод; ~ **á vaznice** строит. връхен, горен трегер; ~ **á plachta** мор. горно, връхно платно, ветрило; ~ **á tečna křivky** геом. горна, връхна допирателна на крива; ~ **é úhly** геом. противоположни, вертикални ъгли; ~ **á fáze artiklace** език. връхна фаза на артикулация; тензия **2.** върхов; върховен, максимумен, краен, пределен, най-висок, най-важен, най-голям: ~ **ý význam díla** най-важно значение на произведение; ~ **á hodnota napětí** физ. електр. върхова, максимална стойност на напрежение; ~ **ý sport** спорт. върхов спорт

vrchovatě нар. **1.** догоре, докрай: ~ **naložený vůz** натоварена догоре кола; ~ **nalitá sklenice** напълнена догоре чаша; препълнена чаша **2.** пре-; много, изключително; повече от: **být** ~ **spokojený** предоволен съм; повече от доволен съм; изключително доволен съм

vrchovat|ý, -á, -é **1.** пълнен догоре, докрай; препълнен: ~ **ý talíř** препълнена чиния; ~ **á sklenice** пълнена чаша
извънмерно, извънредно; до краен предел:

byli ~ **ou měrou pohoršení** те бяха възмутени до краен предел; **mít** ~ **ou míru něčeho** имам нещо в изобилие, в излишък: **měl** ~ **ou míru trpělivosti** той беше свръхтърпелив, имаше търпение в излишък

vrchovi|na, -ny ж. хълмист край, хълмиста област: **střídání ~n s rovinami** редуване на хълмисти области с равнини

vrchovinn|ý, -á, -é който се отнася до хълмист край, до хълмиста област; хълмист: ~ **é pásmo** хълмист пояс, хълмиста зона

vrkán|í, -í ср. **1.** гукане, гугукане (на гълъб, на гугутка и под.): ~ **í holubů, hrdliček** гукане, гугукане на гълъби, на гугутки **2. експр.** гукане, гугукане: ~ **í zamilovaných** гукане, гугукане на влюбени

vrk|at, -ám несл. **1.** обикн. третол. - **á** гўка, гугўка (за гълъб, за гугутка): **holub, hrdlička** ~ **á** гълъб, гугўтка гўка, гугўка **2. експр.** гўкам, гугўкам; говоря влюбено: **milenecký pár vzdychal a ~al** любовната двойка въздишаше често ирон. гўкам влюбено; ~ **at jako holub, jako holoubek** разг., често ирон. гўкам, гугўкам като влюбен гълъб, като влюбена гугўтка; често ~ **at jako dva holoubci** обикн. мн. разг., често ирон. гўкаме си като две влюбени гълъбчета, като две влюбени гугўтки

vrkoč, -e м. остар. плітка: **zaplétat si vlasy do ~e** сплітам си косата на плітка

vrkot, -u м. **1.** гукане, гугукане (на гълъб, на гугутка): ~ **holubů, hrdliček** гукане, гугукане на гълъби, на гугўтки **2. по-често прен.** бръмчене, тракане (на машина): ~ **kolovrátku** бръмчене на чекрък

vrkú междум. гу-гу; гу-гу-гуу (за гълъб, за гугутка)

vrn|ě, -ěte ср. експр. рядко врекало, врекалце; врескало, врескалце; мрънкало, мрънкалце (обикн. за дете)

vrn|ět, -ím несл. **1.** проскимтявам, проплаквам; врякам, вряскам, мрънкам: **novorozeně** ~ **í** новороденото (детенце) проплаква; **kotě** ~ **í** котето проскимтява **2.** мъркам (си), гўкам (си), гугўкам (си): **nemluvně spokojeně** ~ **ělo** бѣбето си гўкаше доволно **3. (o co)** експр. хлѣнча, мрънкам, врънкам (за нещо; -): **počal ~ět o smilování** той взѣ да хлѣнчи за милост

vročen|í, -í ср. книж. посѣчване на година; година; дата; датировка: **zápis v kronice s ~ím** запис, записка, белѣжка в хроника с посѣчване на годината; **knihá nese ~í 1990** полигр. книгата е с година на издаване 1990 г.

vro|dit, -ím св. (коти, ѣти со) рядко вродя (на някого, на нещо нещо); обикн. страд. тре-

тол. **je ~zen** (*komu*) вроден е (на някого): **člověku je ~zen pud sebezáchovy** човек притежава, на човек му е вроден инстинкт за самосъхранение; **mít ~zeno** (*co*) ймам вродено (нещо); (нещо) ми е вродено: **mít ~zen smysl pro pořádek** ймам вродено чувство за ред; чувството за ред ми е вродено

vrostlý, -á, -é враснал: **bříza ~á do skály** врасна бряза

vroub|ek, -ku м. умал. **1.** рязка, резчица; черта, чертица; браздица, белег: **vyřezávat na holi ozdobné** ~ку изрязвам, издълбавам върху битуна

vroub|it, -im несл. (*co; co čím*) **1.** остар. рѣба, порѣбвам (нещо; нещо с нещо): **~it utěrku** порѣбвам кърпа за бърсане на съдове **2.** книж. обграждам (нещо; нещо с нещо); (нещо) растѣ, тѣчи се, нѣже се, йма го (покрай нещо; по дължина на нещо; от двете страни на нещо): **topoly ~ily silnici** тополи обграждаха шосѣто; тополи растяха покрай шосѣто

vroubkován|í, -í ср. **1.** порѣбване, фестониране: **ozdobné ~í vesty** декоративно порѣбване, фестониране на жилѣтка **2.** техн. назѣбка, назѣбване, набраздяване, рифелѣване/рифелѣване: **strojní, ruční ~í** машинна, рѣчна назѣбка

vroubkovac|í, -í, -í техн. рифелѣвѣчен; който слѣжи за рифелѣване/рифелѣване, за набраздяване, за назѣбване: **~í nástroj** инструмент за назѣбване; зѣбйло; **~í stroj** рифелѣвѣчна машина

vroubkovač|ka, -u ж. техн. рифелѣвѣчна машина

vroubkovan|ý, -á, -é техн. рифелѣван/рифелѣван, набраздѣн, назѣбен: **~ý plech** рифелѣвана, набраздѣна ламарина

vroubk|ovat, -uji/разг. **-uju** несл. (*co*) техн. рифелѣвам/рифелѣвам, набраздявам, назѣбвам (нещо): **~ovat plech** рифелѣвам ламарина

vrouc|í, -í, -í **1.** по-рядко врящ, кипящ; врял, горещ: **~í voda** вряла вода; **~í krev** прен. гореща кръв **2.** книж. горещ, пламенен, страстен, чистосърдечен, искрен: **~í láska** искрена, гореща, пламенна любов; **~í prosba** гореща молба; **~í dík** гореща благодарност; **~í přání** горещо, страстно желание; **~í slova** пламенни

слова, дѣми; **~í vlastenectví** пламенен патриотизъм, пламенно родолюбие

vroucně нар. книж. горещо, пламенно, страстно, чистосърдечно, искрено: **~ děkovat** горещо благодаря; **~ milovaný** горещо, пламенно обичан

vroucn|ět, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í несл. книж. **1.** става (всѣ) пѣ-горещ, пѣ-пламенен, пѣ-страстен: **hlas ~í** гласът става всѣ пѣ-пламенен, пѣ-страстен **2.** става (всѣ) пѣ-задушѣвен, пѣ-искрен, пѣ-чистосърдечен: **přátelství ~ělo** приятелството става всѣ пѣ-задушѣвно; приятелството се задълбочаваше

vroucnost, -i ж. книж. **1.** пламенност, страстност, жар: **~ lásky** пламенност на любов; **~ slov** пламенност, жар на дѣми **2.** задушѣвност, искреност, чистосърдечност: **~ prosby** чистосърдечност на молба

vroucn|ý, -á, -é книж. **1.** горещ, пламенен, страстен; по-често **nej-ější** най-горещ: **to je mé nej-ější přání** това е мѣето най-горещо желание **2.** задушѣвен, искрен, чистосърдечен: **~é přátelství** чистосърдечно, искрено приятелство

vrozen|ý, -á, -é вроден: **~á chyba** вроден дефект, недостатък; **~é nadání** вроден талант

vrr вж. **vr**

vrstevnatost, -i ж. слѣдостост; многопластовост: **~ oblaků** облачна слѣдостост

vrstevnat|ý, -á, -é слѣдест, многослѣден; пластов, многопластов: **~á ruda** слѣдеста рѣда; **~ý útvar** слѣдесто образување

vrstevnice I, -e ж. врѣстница

vrstevnice II, -e ж. **1.** геогр. изохипса, по често мн. изохипси **2.** минно хоризонтала: **návrhovává ~e** оразмерителна хоризонтала; **doplňková ~e** допълнителна хоризонтала; **hlavní ~e** главна хоризонтала

vrstevník, -a м. врѣстник, разг. набор: **scházet se se svými ~y** срѣщам се с врѣстници

vrstv|a, -u ж. **1.** пласт, слой; спец. и покритие, настѣлка: **~a sněhu** пласт, слѣй сняг; **~a prachu** слѣй прах; **silná ~a tuku** дебѣл слѣй мазнина; **~y horniny** геол. слѣде, пластове зѣмна порѣда; **~y uhlí** минно вѣглищни слѣде, пластове; **adsopční ~a** адсорбционен слѣй; **aktivní ~a** активен слѣй; **blokovací ~a** блокиращ слѣй; **citlivá ~a** чувствителен слѣй; **difúzní ~a** дифузионен слѣй; **emitorová ~a** слѣй на емѣтер; **hradlová ~a** запѣшващ слѣй; **izolační ~a** изолационен слѣй; **katodová ~a** катѣден слѣй; **krycí, lícová ~a** лицев слѣй; **laková ~a** лаков слѣй; **lesklá ~a** блестящ слѣй; **mezni ~a** граничен слѣй; **povrchová ~a** повѣрхностен слѣй; **rohovitá ~a** рѣгов слѣй;

světlocitlivá ~a светлочувствителен слой; **tenká ~a** тънък слой; **vodivá ~a** проводящ слой; **nátěrová ~a** покритие, филм; **ochranná ~a** защитен слой; **ochranná strusková ~a** покривна шпакла; **dlažební ~a** паважна настилка; **dvojitá ~a** двуслойна настилка; **cementační ~a** ~~цементация~~ **hlíděny**
historie разг. шегов. авгиеви обори; пълен хаос, безпорядък; истинско безрѣдие **2.** слой, прослойка: **společenské ~y** обществени прослойки; **široké ~y obyvatelstva** широки слоеве, маси от населението
vrstven|í, -í ср. **1.** наслояване, напластяване, наслагване **2.** геол. стратификация, разслоение
vrstven|ý, -á, -é напластен, наслоен; многопластов, многослоен, слодест: **~ý papír** многослойна хартия; **~é dřevo** многослойно дърво; многослоен дървен материал; **~é sklo** многослойно стъкло; **~é tkaniny** многопластови тъкани
vrstvičk|a, -y ж. умал. пластче, слойче; малък, тънък пласт, слой
vrstvi|t, -ím неск. (co; co s čím; co kam) наслоявам, напластявам; нареждам, натрупвам, трупам (нещо едно върху друго; нещо някъде): **~it zboží do polic** нареждам на рафтове стоки една върху друга; **~it slámu** напластявам, натрупвам слама; **~it barvu** наслоявам боя
vrstvi|t se, обикн. третол. -í se неск. (kde) наслоява се, напластява се, натрупва се, трупа се (някъде): **listí se ~í pod stromy** шумата се наслоява, натрупва под дърветата
vrš|ek, -ku м. **1.** умал. малък, невисок връх, хълм; хълмче, възвишенище, разг. байрче: **~ek nad městem** невисок хълм над града ~~д~~ **д** някого отвисоко, високомерно, надмѣнно **2.** умал. склон, наклон, нагорнище, надолнище: **cesta stoupá do ~ku** пътят върви по нагорнище; пътят се изкачва; **cesta klesá z ~ku** пътят върви по надолнище **3.** умал. връхче, върхарче: **~ek stromku** връхче, върхарче на дръвчѣ **4.** умал. връх: **~ek komína, věže** връх на комин, на кула **5.** капак: **sejmout ~ek se stroje** сваля, махна капак на машина
vršič|ek, -ku м. умал. експр. **1.** хълмче, възвишенище, разг. байрче: **~ek nad městem** хълмче над града, край града **2.** нагорнище, надолнище: **cesta stoupá do ~ku** пътят върви по нагорнище; **cesta klesá z ~ku** пътят върви по надолнище **3.** връхче, върхарче; вършина: **~ek stromku** връхче, върхарче на дръвчѣ **4.** връх: **~ek komína, vížky** връх на комин, на куличка
vrš|it, -ím неск. (co) **1.** трупам, струпвам, на-

трупвам; камаря, накамарявам (нещо); правя, слагам, събирам (нещо) закуп: **~it kameny, snopy** трупам, струпвам камъни, снопове; **~it dluhy** прен. трупам дългове **2.** трупам, струпвам, натрупвам закуп, на купчина, на камара, на купа, на стог (нещо); камаря, накамарявам (нещо); правя, вдигам куп, купчина, камара, купа, стог (от нещо): **~it stohy sena** трупам стогове, купи сено
vrš|it se, обикн. третол. -í se неск. трупа се, струпва се, натрупва се, камаря се: **na stole se ~ily knihy** върху масата се трупаха, камаряха се книги
vrt|, -u м. геол. минно **1.** сондаж: **geofyzikální ~** геофизичен сондаж; **hlubinný ~** дълбок сондаж; **injekční ~** инжекционен сондаж; **mělký ~** плитък сондаж; **~ na naftu** нефтен сондаж; **~ na zásobování vodou** водоснабдителен сондаж; **nevypažený ~** необсаден сондаж; **opěrný ~** опорен сондаж; **parametrický ~** параметричен сондаж; **podvodní, šelfový ~** подводен сондаж; **průzkumný ~** проучвателен сондаж; **šikmý ~** наклонен сондаж; **vypažený ~** обсаден сондаж **2.** сондажен отвор: **geologický ~** геоложки сондажен отвор; **sondažní ~** сондажен отвор **3.** рядко сондажен материал: **zkoumat obsah ~u** проучвам съдържание на сондажен материал
vrtac|í, -í, -í пробивен, сондажен: **~í stroj** пробивна машина; бормашина; **~í technika** сондажна, пробивна техника
vrtac|, -e м. сондѣор
vrtáč|ek I, -ku м. **1.** умал. свределче, бургийка **2.** мед. бѣрче: **zubařský ~ek** зъболекарско бѣрче
vrtáč|ek II, -ka м. умал. пейор. лѣвак, смотаняк, загубеняк; който има две лѣви ръце; който е вързан, схванат в ръцѣте
vrtáčk|a, -y ж. **1.** техн. строит. минно бѣрмашина; пробивна машина; къртач, къртачка: **ruční ~a** ръчна бѣрмашина; **důlní ~a** миньорска бѣрмашина **2.** мед. зъболекарска машина; разг. бѣрмашина: **zubařská ~a** зъболекарска бѣрмашина
vrtáčsk|ý, -á, -é сондѣорски, сондажен: **~á práce** сондѣорска работа
vrták I, -u м. свредел, свредло, бургия и техн.: **vyvrtat ~em otvory** пробия дупки, отвори със свредел; **dlátový ~** длетообразно свредло; **dutý ~** ухо свредло; **hadovitý ~** вито свредло; **lžicový ~** лъжично свредло; **spirálový ~** спирално свредло; **středový ~** центрово свредло; **šnekový ~** шнеково свредло; **vinutý ~** вито свредло; **~ s ozubenými válečky** геол. минно рѣлкова сондажна корѣна

vrták II, -a м. *нейор.* левък, смотаняк, загубеняк; който има две лъви ръце; който е вързан, схванат в ръцете: **je to velký** ~ той е голям левък, голям смотаняк

vrtání, -í ср. 1. пробиване, сондиране *и техн.* *минно:* ~**í otvorů do dřeva** пробиване на дупки в дърво; **bezjádrové ~í** безядрово сондиране; **hlubokovodní ~í** дълбоководно сондиране; **jádrové ~í** ядрово сондиране; **nárazové ~í** ударно сондиране; ~**í nasucho** сухо сондиране; **otáčivé ~í** въртливо, роторно сондиране; ~**í šnekem** шнеково сондиране; ~**í šrotem** шротово сондиране; **turbínové ~í** турбинно сондиране 2. *техн.* диаметър (на цилиндър и под.): ~**í válce, válcového šoupátka** диаметър на цилиндър, на цилиндричен шибър

vrtání, -á, -é пробит, провъртян: ~**á studna** *техн.* изкопан със сонда кладенец

vrtář, -e м. сондър

vrtářský, -á, -é сондърски: ~**á práce** сондърска работа

vrtářství, -í ср. сондърство; професия на сондър

vrtat, -ám нескв. 1. (–; *co; kam čím*) пробивам, дупча, продупчвам (*нещо; нещо с нещо*); пробивам дупка (–; *в нещо с нещо*): ~**at prkno** пробивам, дупча дъска; ~**at vrtákem, nebo zezem do dřeva** пробивам със свредел, със свредло дупка в дърво; ~**at skálu, zem** правя дупка в скала/във земята

dělník si pro krejcar, pro halíř, pro korunu, pro groš koleno ~**at разг. нейор.** за пари съм способен и да убия; за пари и родната си майка убивам; ~**at očima něco, někam** забивам, забождам поглед в нещо, някъде; пронизвам с поглед нещо 2. (*co*) *мед.* пробивам, почиствам, пиля, изпилявам, изстъргвам, стържа (*обикн. зъб*) (със зъболекарска бормашина): ~**at zub** пробивам, пиля зъб; почиствам, изпилявам зъб със зъболекарска бормашина 3. (*co kam čím*) пробивам (*нещо някъде с нещо*): ~**at otvor, díru** пробивам отвор, дупка 4. (*co*) вадя, изкарвам, добивам (*нещо*): ~**at vodu** вадя, изкарвам вода; ~**at ropu** вадя, добивам нефт 5. (*do koho, do čeho*) *разг. експр.* придирям/придирвам (*на някого, на нещо*); заяждам се (*с някого, с нещо*); вадя душата (*на някого*); разпъвам на кръст (*някого*): **přestaň do mě ~at!** стига си се заяждал с мен! стига си ми вадил душата! 6. (*do čeho*) *разг. експр.* ровя се, ровичкам; вра си носă, гăгата (*в нещо*); ровя, разравям, ровичкам, чопля, човъркам (*нещо*): **do všeho ~á** той/тя навсякъде си врă носă; той/тя във всичко се рови, ровичка; той/тя е на всяко гърне мерудия 7. *обикн. третол.*

–**á (komu čím, v čem)** в съчет. **něco ~á někomu hlavou/v hlavě; něco ~á někomu mozku/v mozku** *експр.* нещо се е загнездило в главата на някого; нещо не остава някого на мѝра; нещо измѝчва, тормѝзи някого

vrtat (se), -ám (se) нескв. 1. (*v čem*) ровя се, ровичкам, човъркам (*в нещо*); ровичкам, чопля, човъркам (*нещо*): ~**at se v zubech** чопля си, човъркам си зѝбите; ~**at se v jídle** *експр.* ровичкам, чопля, човъркам ядене 2. (*v čem; kde*) *експр.* бърникам, човъркам (*нещо; в нещо*); поправям, ремонтiram (*нещо*): ~**at se v motoru** човъркам, бърникам в двигател; поправям, ремонтiram двигател

vrtět, -ím нескв. (*čím*) въртя (*нещо*): **pes ~í ocasem** кучето върти опашка; ~**ět hlavou a** въртя глава б) въртя глава в знак на несъгласие; ~~двостранно~~

ocasem разг. нейор. въртя опашка; подмазвам се; ~**ět hlavou nad něčím разг.** клăтя глава над нещо; учудвам се на нещо

vrtět se, -ím se нескв. 1. (*kolem koho*) въртя се, увъртам се, усуквам се (*около някого*); умилквам се (*на някого*) 2. *експр.* играя, танцувам, въртя се: **vybral si tanečnici a začal se ~ět** той си избра партньорка за танца и започна да танцува с нѝа 3. *също и vrtět sebou, -ím sebou (kde)* *експр.* въртя се, *безл.* не мѝ свърта (*някъде*): ~**ět se v lavici** не мѝ свърта на чина; въртя се на чина; **přestaň se ~ět/přestaň sebou ~ět!** стига си се въртял! **pořád se ~í** не гѝ свърта на едно място; той е като шило

vrtichvost, -a м. *нейор.* подмазвач, подлизурко

vrtkavost, -í ж. капризност, непостоянност, своенравност: ~ **osudu** превратности на съдбата

vrtkavý, -á, -é капризен, непостоянен, вятърничав, своенравен, опърничав: ~**ý člověk** капризен, своенравен човѝк; ~**é počasí** капризно, непостоянно време; ~**é štěstí** непостоянно щăстие

vrtnout se, -nu se св. (*kam*) *експр.* ѝда, скрия се, дѝна се (*някъде*): **nemá se kam ~nout** няма къде да ѝде, къде да се дѝне

vrtní, -á, -é който се отнăся до сондаж; пробивен, сондажен: ~**é zařízení** сондажно устройство; ~**á věž** *геол.* сондажна кула; ~**é práce** сондажни работи; ~**ý vzorek** сондажна проба

vrtolavost, -í ж. 1. *ветер.мед.* въртоглавие, ценурѝза 2. *рядко експр.* въртоглавие, въртоглавство, въртоглавост, въртоглавщина; безразсѝдство, своенравие, своенравност, налудничавост: ~ **lăsky** безразсѝдство на любовта 3. *сел.стол.* инат, непокорство, вирѝглавие, своенравие: **oslí** ~ магăрешки инат

4. рядко експр. инът, непокорство, вироглавие, твърдоглавие: **lidská** ~ човешки инът, човешко вироглавие

vrtohlavě нар. експр. 1. въртоглаво, безразсъдно, своенравно, налудничаво, щуро: **chovat se, jednat** ~ държã се, постъпвам безразсъдно, своенравно, налудничаво **2.** заинатено, непокорно, своенравно, вироглаво, твърдоглаво: **chovat se, jednat** ~ държã се, постъпвам вироглаво, твърдоглаво

vrtohlav|ý, -á, -é 1. ветер. мед. въртоглав; болен от въртоглавие, от ценуроза: ~**á ovce** въртоглава овцã **2. експр.** въртоглав, безразсъден, своенравен, налудничав, пощурял: **byla radostí celã** ~**á** тã беше съвсём пощуряла от радост **3. сел. стоп.** инът, заинатен, непокорен, вироглав: ~**ý osel** инът магãре, вироглаво магãре; ~**ý kůň** своенравен, непокорен кон **4. експр.** инът, заинатен, непокорен, своенравен, вироглав, твърдоглав: ~**ý člověk** инът човёк; вироглав, твърдоглав човёк

vrtoch, -u м. каприз, прищявка; *често мн. vrtochy, -ů* капризи, прищевки: **snãšet ženské** ~у понãсям, търпя жёнски капризи, жёнски прищевки; ~у **počasí** *прен.* капризи на времето **vrtošivě нар.** капризно, своенравно: **chovat se** ~ държã се капризно

vrtošivost, -i ж. капризност: **stařeckã** ~ старческа капризност

vrtošiv|ý, -á, -é капризен, своенравен, нестойанен: ~**á dívka** капризна девойка; ~**ý osud** капризна съдбã; ~**é počasí** капризно, нестойанно време

vrutle, -e ж. *1. спец.* витло, пёрка, пропелёр: **dvoulístã** ~е двулопатно витло; ~е **letadla** самолётно витло, самолётна пёрка: **lodní** ~е водно, корабно витло; **mnoholístã** ~е многолопатно витло; **nosná** ~е носещо витло; **pevnã** ~е витло с постоянна стъпка; **podzvuková, subsonická** ~е витло за дозвúкова скорост; **reverzní** ~е обръщãемо витло; ~е **se stavitelnými listy** витло с регулираща се стъпка; **stavitelnã** ~е витло с променлива стъпка; **tažná** ~е теглещо витло; **tlačná** ~е тласкащо витло; **třilístã** ~е трилопатно витло; ~е **ventilã** *жб*

~е *разг.* сепна се/сепвам се; ужася се/ужасявам се; изпãдна/изпãдам в ужас; припãдна/припãдам от ужас: **když viděla tu spoušť po zlodějích, šla do** ~е като видã опустошението, поразийте, който крадщите бãха оставили след сёбе си, тã щёше да припãдне **2. ж.п.** винт, тирфён **3. спорт.** спираловидно извиãтã скã **vrůtkã, -u ж.** *мал. спец.* витлёнце, пёрчица: ~**a letãdelka** пёрчица на самолётче

vrůtlník, -u м. въртолёт, хеликóптер: **dopravní** ~ транспортен хеликóптер; **sanitní** ~ санитарен хеликóптер; **zemědělský** ~ селскостопãнски хеликóптер

vrůtlníkov|ý, -á, -é който се отнãся до въртолёт, до хеликóптер: ~**ý výsadek** *воен.* десãнт с хеликóптери

vrůtlov|ý, -á, -é витлов; който се отнãся до витло, до пёрка, до пропелёр: ~**á turbína** *техн.* витлова турбина

vrub, -u м. **1.** рязка/резка, дълбей, браздã, чертã, белег: **vyřezãvat na holi ozdobné** ~у изрязвам, издълбãвам върху бастýн декоративни резки, черти; ~ **na kmenu** рязка/резка *вруб|вруб|вруб|вр*

предлог с род. за смётка на (*някого, нещо*):

penále na ~ dodavatele неустойка за смётка на доставчик; **jednat, dělat něco na vlastní** ~ действам, прãвя нещо на свõя отговорност, на свõя глава; **jít na ~ někoho, něčeho** *обикн. третол.* нещõ е, нещõ стãва за смётка на някого, на нещõ; **padnout na ~ někoho** *обикн. третол.* нещõ стãне за смётка на някого;

připočítat, připsat, přičíst někomu, něčemu něco na ~ припиша нещõ на някого, на нещõ; припиша на някого, на нещõ винãта за нещõ; прехвърля, стовãря върху някого, върху нещõ винãта за нещõ; **mít u někoho** ~ *разг. експр.* ймам винã, грãх пред някого; записал съм се в черния тефтёр на някого; някой ми йма зъб; **smazat něčí** ~ простã, опростã нечие провинение **2. техн.** връзка, рязка/резка, нарязка, нарез, засечка **3. обикн. мн. vrubly, -ů** *зоол.* напречени бразди (*по вътреината повърхност на надклювието у гъски, у пãтици и под.*)

vrubopis, -u м. *счет.* вписване, записване като задължение; минãване в задължение

vruboun, -a м. *зоол.* тóрен брёмбар; скарабей (Scarabaeus): ~ **posvãtný** свещён тóрен брёмбар (Scarabaeus sacer)

vrůst I, -u м. *рядко 1.* врãстване **2. прен. книж.** врãстване, прерãстване, преплитане, сливане

vrůst II, vrostu св. 1. (кат) врãсна (се) (*някъде*): **kořeny vrostly hluboko do země** корените (се) *жб*

jako by vrostl do země *разг.* тõй бёше, стоёше като вкопãн в земãта, като заковãн; стоёше като ударен от грём **2. (do čeho)** *книж.* врãсна, вкореня се, пусна корени; прерãсна, премина, превърна се (*в нещо*); преплетã се, смёся се, слёся се (*с нещо*): **zvyky vrostly do lidové tradice** обичãйте се бãха вкоренили в народната традиция; обичãйте бãха прерãснали в народна традиция

vrůst|at, -ám *несв. 1. (кат)* врãствам (се) (*ня-*

къде): **jedle ~ala vrcholem do koruny smrku** елата (се) вråстваше с върхара си/с върха си в короната на смърча **2.** (*do čeho*) *книж.* вråствам (се), вкоренявам се, пускам корени; прераствам, преминавам, превръщам се (*в нещо*); преплитам се, смесвам се, сливам се (*с нещо*): **~at do nového řádu** интегрирам се в нов ред

vrut, -u м. 1. *техн.* винт за дърво; тирфон **2.** *спорт.* винт: **skok do vody, přemet s ~em** скок във вода, премятане с винт 360 градуса

vryp, -u м. 1. драскотина, драска, рязка/резка, черта: **malba poškozená ~у** повредена от драскотини живопис; **ozdobné ~у** декоративни резки **2.** *минер.* цветът на изчегъртан или отрит минерален прашец

vrýt, vryjí *разг.* **vryju св. 1.** (*co do čeho*) гравирам, изгравирам, връжа, вдълбая, издълбая, изрѐжа (*нещо в нещо*): **~ rýhy do kovu** гравирам, вдълбая черти, резки в метал; **~ nápis do kamene** гравирам, издълбая надпис в камък **2.** (*kotiu co do čeho*) *книж.* забия, връжа, впия (*на някого нещо в нещо*): **~ někomu nehty do ruky** забия, впия нокти в нечия ръка

vrýt se, vryji se *разг.* **vryju se св. 1.** *обикн. третол.* **vryje se** (*do čeho, do koho; kotiu do čeho*) забие се, зарови се, връже се, впиє се, вдълбает се, вкопает се, потѐне (*в нещо, в някого; на някого в нещо*): **kopyta se vryla do země** копитата се бяха забили, заровили, вдълбали, бяха потѐнали в земята; **do čela se jí vryly vrásky** в челото ѝ се бяха връзали бръчки; **drápy se vryly do oběti** ноктите се забиха, връзаха се, впи́ха се, потѐнаха в жертвата **2.** (*kotiu do čeho*) връжа се, отпечатам се, запечатам се (*на някого в нещо*): **~ se někomu do paměti, do duše, do srdce** връжа се, отпечатам се в нечия памет, в нечия душа, в нечие сърце

vrýv[at, -ám нескв. 1. (*co do čeho*) гравирам, изгравирам, връзвам, вдълбавам, издълбавам, изрѐзвам (*нещо в нещо*): **~at nápis do kamene** гравирам, издълбавам надпис в камък **2.** (*kotiu co do čeho*) *книж.* забивам, връзвам, впи́вам (*на някого нещо в нещо*): **~at někomu nehty do ruky** забивам, впи́вам нокти в нечия ръка

vrýv[at se, -ám нескв. 1. *обикн. третол.* **-á se** (*do čeho, do koho; kotiu do čeho*) забива се, заравя се, връзва се, впи́ва се, вдълбавя се, вкопавя се, потѐва (*в нещо, в някого; на някого в нещо*): **kopyta se ~ala do země** копитата се забиваха, заравяха се, вдълбавяха се, потѐваха в земята; **do čela se jí ~ají vrásky** в челото ѝ се връзваха бръчки; **drápy se ~aly do oběti** ноктите се забиваха, връзваха, впи́-

ваха, потѐваха в жертвата **2.** (*kotiu do čeho*) връзвам се, отпечатвам се, запечатавам се (*на някого в нещо*): **~at se někomu do paměti, do duše, do srdce** връзвам се, отпечатвам се в нечия памет, в нечия душа, в нечие сърце

vrz I *междум.* скръц: **dveře ~, ~** вратата скръц, скръц

vrz II, -u м. *рядко* скръцване, изскръцване; ~~бизит~~ **jiřiti** ~~жирити~~

накуп, на един път; **jít, přijít, odejít jedním ~em** *обикн. мн.* идваме, дойдем, трѐгнем си всички заедно, наведнѐж, накуп; **vzít, udělat, vyřídít to jedním ~em** напра́ва, свърша, уредя не́що наведнѐж, на един път

vrzal, -a м. *пейор.* пишман цигулар; ужасен, нескѐпосен/нескопѐсан, лош цигулар

vrzán[í, -í ср. 1. скръцане: **~í dveří** скръцане на вратата **2.** пѐсен, пѐне (*на птици, напомнящо стѐргане*); тѐкане: **~í tetřevů** тѐкане на глухари **3.** пѐсен, пѐне (*на насекоми, напомнящо стѐргане*); цвѐртѐж, цвѐртѐне: **~í cvrčků** цвѐртѐне, цвѐртѐж на шурчѐта **4.** *пейор.* скрибуцане, стѐргане (*на струнен муз. инструмент*): **~í na housle** скрибуцане, стѐргане на цигулка

vrzanic[e, -e ж. *пейор.* скрибуцане, стѐргане (*на струнен муз. инструмент*): **už té tvě ~e mám plně zuby** от това твое скрибуцане, стѐргане вече ми е дошло до гуша

vrzat, vržu/vrzám нескв. 1. *обикн. третол.* **vrže/vrzá** скръца, стѐрже, скрибуца: **dveře vrzají** вратата скръца; **postel vrzá** леглото скръца; **sníh vrže pod nohama** снегът скръца под краката; **housle vržou** цигулката стѐрже, скрибуца

♦ ~~вървя~~ ~~вървя~~

вървя добре: **ještě to v dodávkách trochu vrzalo** доставките все още малко кұцаха, изоставаха **2.** (*čím*) скръцам (*с нещо*): **~ dveřmi** скръцам с вратата **3.** *обикн. третол.* **vrže/vrzá** издава стѐржещ звук; пѐе (*за птици*); тѐка: **tetřevi vrzali** глухари тѐкаха **4.** *обикн. третол.* **vrže/vrzá** издава стѐржещ звук (*за насекоми*); цвѐрти, цвѐрчи, стѐрже: **cvrčci vržou** шурчѐта цвѐртят **5.** (*na so; -*) *пейор.* стѐржа, скрибуцам; свиря лошо, ужасно (*на нещо*): **~ na housle** стѐржа, скрибуцам на цигулка

vrzat se, vržu se/vrzám se нескв. разг. експр. отварям и затварям вратата; хѐдя, вървя, минавам, мѐкна се непрекъснато напред-назад през вратата: **nevrzejte se dveřmi, pouštíte sem zimu!** стига сте отваряли и затваряли тая вратата, влиза студ!

vrzav[ý, -á, -é скръцащ: **~á postel** скръцащо легло; **~é schody** скръцащо стѐлбище; **~é boty** скръцащи обувки

vrzot, -u м. 1. скърцане: ~ **dveří** скърцане на вратата 2. пѣсен, пѣене (на птици, напомнящо стъргане); тѡкане: ~ **tetřevů** тѡкане на глухари 3. пѣсен, пѣене (на насекоми, напомнящо стъргане); цвѣртѣж, цвѣртѣне: ~ **cvrčků** цвѣртѣне, цвѣртѣж на шурчѣта 4. *нейор.* скрибуцане, стъргане (на струнен музикален инструмент): ~ **na housle** скрибуцане, стъргане на цигѹлка

vrz|nout, -nu св. 1. обикн. *третол.* -**ne** скръцне, изскръца: **dveře** ~**ly** вратата скръцна 2. (*čít*) скръцна (*c* нещо): ~**nout dveřmi** скръцна с врата ~ **ručnicemi** скръцна с ръцете едно; обърна едно; цапна му едно

vržen|ý, -á, -é хвърлен: ~**ý stín a** хвърлена сянка б) *геом. физ.* проѣкция на тѣло

vřad|it, -ím св. 1. (*koho, co kam*) строя (*някого, нещо някъде*); вкарам в строй (*някого*): ~**it vojáky do šiku** строя войници; вкарам войници в строй 2. (*koho, co kam*) вклѹча (*някого, нещо някъде*): ~**it cvičence do družstva** вклѹча гимнастици в отбѡр; ~**it do repertoáru novou hru** вклѹча в репертоар нова пиѣса 3. (*koho, co kam; mezi koho, mezi co*) вклѹча (*някого, нещо някъде*); наредя (*някого, нещо сред някого, сред нещо*); отнеса (*някого, нещо към някого, към нещо*); определя (*някого като някакъв, нещо като някакво*): ~**it někoho mezi své přátele** вклѹча, отнеса някого към приятелите си; наредя някого сред приятелите си; ~**it nálezy do doby bronzové** отнеса находки към брѡнзовата епѡха; определя находки като отнасящи се до брѡнзовата епѡха

vřad|it se, -ím se св. 1. (*kam*) строя се; вляза, заста̀на в строй: ~**it se do šiku, do řady** вляза, заста̀на в строй 2. (*kam*) вклѹча се (*някъде*): ~**it se do kola** хва̀на се на хорѡ 3. (*kam; mezi koho, mezi co*) вклѹча се, наредя се, вляза, навляза (*някъде; сред някого, сред нещо*): ~**it se mezi nejlepší pracovníky** наредя се сред най-добрите служители

vřad|ovat, vřaz|ovat, -uji|разг. -uju не св. 1. (*ko-ho, co kam*) строявам (*някого, нещо някъде*); вкарвам в строй (*някого*): ~**it vojáky do šiku** строявам войници; вкарвам войници в строй 2. (*koho, co kam*) вклѹчвам (*някого, нещо някъде*): ~**ovat brance do armády** вклѹчвам новобранци в армията; ~**ovat ženy do pracovního procesu** вклѹчвам жени в трѹдови́я процес 3. (*koho, co kam; mezi koho, mezi co*) вклѹчвам (*някого, нещо някъде*); наредждам (*някого, нещо сред някого, сред нещо*); отна̀сям (*някого, нещо към някого, към нещо*); определям (*някого като някакъв, нещо като*

някакво): ~**ovat někoho mezi své přátele** вклѹчвам някого към приятелите си; наредждам някого сред приятелите си; ~**it nálezy do doby bronzové** отна̀сям находки към брѡнзовата епѡха; определям находки като отна̀сящи се до брѡнзовата епѡха

vřad|ovat se, vřaz|ovat se, -uji se|разг. -uju se не св. 1. (*kam*) строявам се; влизам, заста̀вам в строй: ~**ovat se do pětistupů** обикн. *мн.* строяваме се в колѡна по петима 2. (*kam*) вклѹчвам се (*някъде*): ~**ovat se do kola** хва̀щам се на хорѡ 3. (*kam; mezi koho, mezi co*) вклѹчвам се, наредждам се, влизам, навлизам (*някъде; сред някого, сред нещо*): **nové dílo se zvolna ~ovalo do literatury** новото произведение постепенно заемаше свѡето място в литературата

vřazovat, vřazovat se *вж.* **vřad|ovat, vřad|ovat se**

vřav|a, -y *ж. книж.* 1. вря̀ва, глѣчка, глѣч, шумотѡвица: **bitevní ~a** глѣч, глѣчка на битка; **slova zanikla ve ~ě** дѹмите заглѣхнаха във вря̀вата, в глѣчката, в шумотѡвицата 2. ха̀ос, безпорядѣк, безрѣдие, безрѣдица, суматѡха, бъркотия, неразбория: **válečná ~a** воѡнен ха̀ос; ха̀осът на война̀та; **dostat se do největší ~y** попа̀дна в най-голямата бъркотия, в най-голямата суматѡха

vřeckat|ý, -á, -é в съчет. **houby ~é** *бот.* торбести гѣби; аскомицѣти (*Ascomycetes*)

vřeck|o, -a *ср. бот.* торбичка, аскус

vřed, -u м. 1. цїрей; гнѡйна пѣпка, *мед.* фурункул: **dělá se mi ~** излиза ми цїрей; ~ **na krku** цїрей на вратата, на шията; **tvrdý, měkký** ~ *мед.* твърд, мѣк цїрей; **kožní** ~ *мед.* фурункул; гнѡйно възпалѣние; **vyříznout vřed a)** изрѣжа цїрей б) *прен.* изрѣжа цїрей, язва; отстраня (*причина за*) несполѹки, (*причина за*) недоразумѣние

vřed|it, -ím *мед.* язвѣя; язвѣя; язвѣя като арна̀тска чу̀шка; сърдя се, цѹпя се, сякаш са ми изяли десѣрта 2. язва, *мед.* ѹлкус: **žaludeční ~** *мед.* язвена болест; стомашна язва; язва на стома̀ха; *разг.* язва; ~**y na těle společnosti** *прен.* язви на обществѡто

vředař, -e м. *разг.* язваджия

vředovit|ý, -á, -é покрит с цїрей: ~**ý krk** покрит с цїрей врат

vřele *нар. книж.* горѣщо, тѡпло, сърдѣчно, искрено, пла̀менно: ~ **milovat** обичам горѣщо, пла̀менно

vřelost, -i *ж.* 1. нагорѣшеност, вря̀lost: ~ **oleje** нагорѣшеност, вря̀lost на ѡлио 2. *книж.* топлѡта, сърдѣчност, искреност, пла̀менност, пла̀м, жар, страст: ~ **citu** пла̀менност, пла̀м, жа̀р на чу̀вство

vřelý, -á, -é **1.** врял; горещ, вряц, кипящ: ~á **voda** вряла вода; ~á **láva** вряща лава **2. книж.** горещ, топъл, сърдечен, искрен, пламенен, жарък, страстен: ~ý **dík** гореща благодарност; ~ý **vztah** сърдечно, топло отношение; ~é **přivítání** сърдечно, топло посрещане; ~ **cít** горещо, пламенно, искрено чувство
vření, -í **ср.** **1.** вълнение, брожение, кипещ: ~í **mezi obyvatelstvem** брожение, вълнение сред населението; **revoluční** ~í революционен кипещ **2. физ. хим.** врѐне, кипѐне
vřes, -u **м. бот.** калўна (*Calluna*)
vřesovcovit|é, -ých **ж. само мн. бот.** (семейство) Пирѐнови (*Ericaceae*)
vřesov|ec, -ce **м. бот.** пирѐн, ѐрика (*Erica*)
vřesovišt|ě, -ě **ср.** поляна с калўна: **horské** ~ě планинска поляна с калўна
vřesov|ý, -á, -é който се отнася до растѐнието калўна: ~é **kvítky** цветчѐта на калўна
vřešt|an, -a **м. зоол.** ревўн; креслива маймўна; маймўна ревач (*Alouatta*, *Mycetes*)
vřešt|ět, по-рядко **vřešt|it**, -ím **несв. 1. обикн. третол.** -í вресщї, кресщї, пишщї (за животно): **opice** ~ маймўната кресщї; **zajíc** ~ěl заекът пишщѐ **2. (-; со) експр.** пишщя, кресщя, вресщя, вряскам, врякам (за човек и за муз. инструменти): **dívky** ~ěly момичетата пишщяха; **dudy** ~í гайда пишщя
vřešt|it **ж. vřešt|ět**
vřeštivě **нар. 1.** вресливо, кресливо, пискливо (за животно): ~ **křičet** обикн. третол. вика, кресщї пискливо; вресщї, пишщї **2. експр.** вресливо, кресливо, пискливо (за човек и за муз. инструменти): **dívky se** ~ **rozesmály** момичетата се разсмяха пискливо
vřeštiv|ý, -á, -é **1.** вреслив, креслив, писклив (за животно): ~ý **křik opice** писклив вїк на маймўна **2. експр.** вреслив, креслив, писклив (за човек и за муз. инструменти): ~ý **hlas** креслив, писклив глас
vřetěnk|o, **vřetýnk|o**, -a **ср. умал.** вретѐнце: **přeslice s** ~em хўрка с вретѐнце; **dělicí**, **achromatické**, **mitotické vřetěnk|o** биол. делително, ароматично вретѐнце
vřetěnk|o ~ **ti** **se jako** ~o пѐргав сѐм като сѐрна, като сѐрничка; много пѐргав, подвижен, чеврѐст сѐм
vřetenn|í, -í, -í **в сѐчет.** ~í **kost** анат. радиус; лѕчева кѐст
vřeten|o, -a **ср. 1.** вретѐно; махалка: **přeslice s** ~em хўрка с вретѐно; **příst na** ~u предà с вретѐно; **odvíjet nit z** ~a размотàвам нишка от вретѐно **2. техн. текст.** вретѐно; шпиндел: **brusné** ~o шлифѐвано вретѐно; **kloubové** ~o универсàлно вретѐно; ~o **soustruhu** вретѐно на струг; **skací** ~o пресўквашо вретѐно; **tkací**

~o тѕкаческо вретѐно; **vodicí** ~o направляващо вретѐно **3. град.** пирамида (оформено като пирамида овоцно дръвче, обикн. ябълка или круша) **4. бот.** главна ѐс (на сѕветие): ~o **klasu** главна ѐс на клас; ~o **hroznu** главна ѐс на грѐзд; ~o **kukuřičné palice** цàревичен кочан
vřetenovit|ý, -á, -é вретеновиден, вретенообразен: ~ý **tvár** вретеновидна фѐрма
vřetenov|ý, -á, -é вретѐнен, вретѐнов; който се отнася до вретѐно: ~é **kolovraty** вретѐнни чекрѕци; ~ý **stůl** текст. мàса, тезгях за вретѐна; ~á **lavice** текст. лавица за вретѐна; ~ý **přeslen** техн. прѐшлен на вретѐно; ~é **scho-diště** архитект. вїта стѕлба
vřetýnko **вж. vřetěnk|o**
vříd|ek, -ku **м. умал. 1.** цїрейче **2.** язвичка, раничка
vřídeln|í, -í, -í който се отнася до горещ, до термàлен минерàлен їзвор: ~í **sůl** сѐл от термàлен їзвор; ~í **kámen** минер. арагонїт, кашцїт
vříd|lo, -a **ср.** горещ, термàлен минерàлен їзвор: **karlovarská** ~a карловàрски термàлни минерàлни їзвори
vřídlov|ec, -ce **м. минер.** арагонїт, кашцїт
vřísk|at, -ám **несв. 1. обикн. третол.** -á вресщї, вряска, вряка, кресщї, кряска, пишщї, пїска (за животно): **opice** ~ajї маймўни кресщят **2. експр.** вресщя, вряскам, врякам, кресщя, кряскам, пишщя, пїскам (за човек и за муз. инструменти): **dítě** ~á **hladem** детѐто пишщя, вряска от глãд; **dudy** ~ajї гайда пишщя **3. (на со; со)** свїря (на нещѐ; нещѐ – обикн. пискливо); надўвам (нещѐ): ~at **na dudy** надўвам гайда
vřískavě **нар. 1.** вресливо, кресливо, пискливо (за животно): ~ **křičet** викам, кресщя пискливо **2. експр.** вресливо, кресливо, пискливо (за човек и за муз. инструменти): **dívky se** ~ **rozesmály** момичетата се разсмяха пискливо
vřískav|ý, -á, -é **1.** вреслив, креслив, писклив (за животно): ~ý **křik opice** писклив вїк на маймўна **2. експр.** вреслив, креслив, писклив (за човек и за муз. инструменти): ~ý **hlas** креслив, писклив глас; ~ý **pláč** вреслив, писклив плач
vřísk|nout, -nu **св. 1. обикн. третол.** -ne врѐсне, крѐсне, пїсне (за животно): **opice** ~la маймўната врѐсна **2. експр.** врѐсна, извряскам, изврякам; крѐсна, изкряскам; пїсна, изпїскам (за човек и за муз. инструменти): ~nout **údivem** изпїскам от удивлѐние; **dudy** ~ly **a spustily** гайдата пїсна и засвїри
vřískot, -u **м. 1.** врясък, крясък, пїсък (на животно): ~ **opice** крясѕци на маймўни **2. експр.**

врясък, кръсък, пйсък, пищѐне (на човек и на муз. инструменти): ~ **děvčat** момичешки пйсъци; ~ **trubek** пищѐне, пискливи звүци на трьби

vřít, vřu/книж. vru несл. **1.** обикн. третол. **vře** ври, кипи: **voda vře** водата ври, кипи **2.** обикн. третол. **vře** (в кот) ври, кипи, бушүва (в някого): **zlost v ní vřela** прен. злобата в нея кипѐше, бушүваше; тя кипѐше от злоба; **vřela v něm mladá krev** прен. младата му кръв врѐше, кипѐше, бушүваше **3.** (-; *čít*) експр. вря, кипя (-; от нещо): ~ **zlosti** кипя от злоба; **mezi lidmi to vřelo** сред хората имаше броженіе; хората бяха тревожни, неспокойни **4.** обикн. третол. **vře** експр. ври, кипи, клокочи, шуми, бучи: **celý stadion vřel** цѐлият стадион клокочеше, бучѐше

vřít|it se, -ím se св. (kam) втүрна се, нахлүя, нахлүтам, влетя с бясна скорост (някъде): ~ **it se halasně do pokoje** втүрна се, нахлүя шумно в стая; **auto se -ilo do ulice** колата влетя с бясна скорост в ўлицата

vsad|it, -ím св. **1.** (со kam) поставя, слөжа, закрепя (нещо някъде): ~ **it do zdi pamětní desku** поставя на стена паметна плöча; ~ **it obraz do rámu** поставя, слөжа картина в рамка; ~ **it kámen do prstenu** поставя, слөжа камък на пръстен; ~ **it rukáv do šatů** поставя, пришия ръкав на рöкля **2.** (со kam) посадя, засадя, насадя (нещо някъде): ~ **it sazenice do země** засадя, насадя разсад в земята **3.** (со kam) слöжа, пхна, хвърля, мѐтна (нещо някъде): ~ **it chléb do pece** слöжа, мѐтна хляб в пѐщ, във фүрна **4.** (со kam; кому со kam) поставя, слöжа, полöжа (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ **it někomu korunu na hlavu** поставя корона на главата на някого; коронясам някого

♦ **~it někomu hlavu** прен. ударя някого един; ~ **it někomu brouka do hlavy** разг. пүсна на някого муха в главата **5.** (кого – вин. kam) вкарам, хвърля, пхна, натикам (някого някъде): ~ **it zloděje do vězení** хвърля, натикам крадец в затвöра **6.** (со; со до чeho; со на со, на кого; до чeho; на со, на кого; –) залoжа (нещо на нещо, на някого; на нещо; нещо за нещо, за някого; –); играя на залoгане; играя, залoгайки (на нещо, на някого; за нещо, за някого): **vsad', snad vyhraješ!** залoжи, мöже и да спечелиш! ~ **it do sportky** залoжа, играя на спорт-тöто; ~ **it hodně peněz na koně** залoжа много пари на кон; ~ **it na výhru svého mužstva** залoжа за побöдата на своя отбöр; ~ **it na šťastné číslo** залoжа на печелившо число ♦ **~it na jedinou kartu** залoжа всйчко на една карта;

~ **it na dobrou kartu/na správnou kartu** залoжа на печеливша карта; ~ **it na špatnou kartu/na nepravou kartu** залoжа на гүбеша карта; ~ **it na špatného koně** разг. залoжа на гүбеш кон; ~ **it krk/hlavu na něco** разг. главата си ще залoжа/главата си залoгам за нещо **vsad|it se, -ím se** св. (s kým oč; –) обзалoжа се; склöча облöг; басирам се; хвана се на бас (с някого на нещо, за нещо; –): ~ **it se s přítelem o deset lahví vína** обзалoжа се, хвана се на бас с приятел на десет бутилки вино; **vsad'me se s přítelem o deset lahví vína** обзалoгам, че...

vsak, -u м. геол. просмүкване, попиване: ~ **vody** просмүкване на вода

vsákavost, -i ж. геол. просмүквателна способност; попивателна способност

vsák|nout, обикн. третол. -ne св. (со) попиѐ, всмүче (нещо); напои се (с нещо): **pole ~la vodu** полята, нивите попиха водата

vsák|nout (se), обикн. третол. -ne (se) св. (kam) попиѐ (се), всмүче се (някъде): **vláha se ~la do země** влагата попи, влагата се всмүка в земята; **pot se ~l do košile** потта попи, потта се всмүка в ризата; ризата подгизна от пот **vsakován|í, -í** ср. просмүкване, попиване: ~ **í vody** геол. водопоглүщане

vsak|ovat, обикн. третол. -uje несл. (со) попива, всмүква (нещо); напоява се (с нещо): **pole ~ují vodu** полята, нивите попиват водата

vsak|ovat (se), обикн. третол. -uje (se) несл. (kam) попиѐ (се), всмүче се (някъде): **vláha se ~uje do země** влагата попива, влагата се всмүква в земята; **pot se ~oval do košile** потта попиваше, потта се всмүкваше в ризата; ризата подгизваше от пот

vsát, vsaji/разг. vsaju св. (со) **1.** всмүча, всмүкна; поема, попия (в себе си) (нещо): **dítě vsálo trochu mateřského mléka** детето всмүкна, поѐ малко майчина кърма; **kůže vsála krém** кожата попи, всмүка, поѐ крем **2.** всмүча, поема, вдйшам (нещо): ~ **vůni květin** поема, вдйшам аромата на цветя; ~ **čerstvý vzduch** поема, вдйшам чист въздух; ~ **kouř cigarety** поема, погүлна, вдйшам, дрпна дим от цигара **3.** книж. усвоя, приема, попия (нещо): ~ **do sebe rodinné tradice** усвоя, попия семейни традиции; израсна в духа на семейни традиции; ~ **do sebe něčí názory** приема, попия нечий вгзглед

vsát se, vsaji se/разг. vsaju se св. **1.** обикн. третол. **vsaje se** (kam) попиѐ (се), всмүче се (някъде): **voda se vsála do země** водата попи, водата се всмүка в земята **2.** (čít na со, v со,

do čeho) книж. впия (нещо в нещо); впия се (с нещо в нещо): ~ **se v něčí rty polibkem** впия ўстни в něчий ўстни; целуна някого силно по ўстните

vsávání, -í ср. просмўкване, всмўкване, по-пйване

vsáv|at, -ám неск. (со) 1. всмўквам; поемам, по-пйвам (в себе си) (нещо): **dítě ~á trochu mateřského mléka** детето всмўква, поема мálко майчина кърма; **kůže ~á krém** кожата попйва, всмўква, поема крема 2. всмўквам, поемам, вдйшвам (нещо): ~**at vůni květin** поемам, вдйшвам аромата на цветя; ~**at čerstvý vzduch** поемам, вдйшвам чйст въздух; ~**at kouř cigarety** поемам, поглўщам, вдйшвам, дърпам дйм от цигара 3. книж. усвоявам, приемам, попйвам (нещо): ~**at do sebe rodinné tradice** усвоявам, попйвам семейни традиции; израствам в духа на семейни традиции; ~**at do sebe něčí názory** приемам, попйвам něчий възгледи

vsáv|at se, -ám se неск. 1. обикн. третол. -á se (кат) попйва (се), всмўква се (някъде): **voda se ~ala do země** водата попйваше, водата се всмўкваше в земята 2. (čím nač, več, do čeho) книж. впиям (нещо в нещо); впиям се (с нещо в нещо): ~ **se v něčí rty polibkem** впиям ўстни в něчий ўстни; целувам някого силно по ўстните

vsáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (со; со до čeho; со на со, на коho; до čeho; на со, на коho; -) рядко залагам (нещо на нещо, на някого; нещо за нещо, за някого; -); играя на залагане; играя, залагайки (на нещо, на някого; за нещо, за някого): ~**et do loterie** залагам, играя на лотария; ~**et na koně** залагам на кон, на конни състезания; ~**et na šťastné číslo** залагам на печелившо число ◆ ~**evšechno všena jednu kartu/na jedinou kartu** залагам всичко на една карта; ~**et na dobrou kartu/na správnou kartu** залагам на печеливша карта; ~**et na špatnou kartu/na nepravou kartu** залагам на губеща карта; ~**et na špatného koně** разг. залагам на губещ кон; ~**et krk, hlavu na něco** разг. главата си залагам за нещо

vsáz|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. (s kým oč; -) по-рядко обзалагам се; склўчвам облг; басирам се; хвāщам се на бāс (с някого на нещо, за нещо; -): ~**ím se, že nepřijdou** обзалагам се, хвāщам се на бāс, че няма да дойдат ◆ ~**etseokrkže... пивасизагамче...**

vsáz|ka, -u ж. метал. шйхта: **první ~a** подлжка; **první ~a reaktoru** първо зареждане на реактор; **rudná ~a** рудна дажба

vsaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со кат) поставям, слагам, закрепям/закрепвам (нещо

някъде): ~**ovat mříž do okna** поставям, слагам решётка на прозорец; ~**ovat kámen do prstenu** поставям, слагам камък на пръстен; инкрустирам пръстен (с камък); ~**ovat rukáv do šatů** поставям, пришивам ръкав на рокля 2. (со кат) рядко садя, посаждам, засаждам, насаждам (нещо някъде): ~**ovat sazenice do země** садя, засаждам разсад в земята 3. (со кат) слагам, пъхам, хвърлям, мятam хляб в пещ, във фўрна 4. (со кат; кому со кат) поставям, слагам, полагам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**ovat někomu korunu na hlavu** поставям корона на главата на някого ◆ ~**ovat brouka do hlavy** разг. пўскам/пўщам на някого муха в главата 5. (коho – вин. кат) вкарвам, хвърлям, пъхам, натйквам (някого някъде): ~**ovat zloděje do vězení** хвърлям, натйквам крадец в затвора 6. (со; со до čeho; со на со, на коho; до čeho; на со, на коho; -) рядко залагам (нещо на нещо, на някого; нещо за нещо, за някого; -); играя на залагане; играя, залагайки (на нещо, на някого; за нещо, за някого): ~**ovat do loterie** залагам, играя на лотария; ~**ovat na koně** залагам на кон/конє, на конни състезания; ~**ovat na šťastné číslo** залагам на печелившо число ◆ ~**ovat vše na jednu kartu/na jedinou kartu** залагам всичко на една карта; ~**ovat na dobrou kartu/na správnou kartu** залагам на печеливша карта; ~**ovat na špatnou kartu/na nepravou kartu** залагам на губеща карта; ~**ovat na špatného koně** разг. залагам на губещ кон; ~**ovat krk, hlavu na něco** разг. главата си залагам за нещо

vsed|at I, обикн. мн. -áme св. (кат) книж. накачйм се, качйм се (някъде): ~**at na vozy** накачйм се по колите

vsed|at II, -ám неск. (кат) книж. качвам се (някъде); възсядам, яхам, яхвам (нещо): ~**at do kočáru** качвам се в карета, във фййтон; ~**at na koně** качвам се на кон; възсядам, яхвам кон **vsedě** нар. седешком; седешката; седейки; в седнало положение: **pracovat** ~ работя седнал, седешком, в седнало положение

vsed|nout, -nu св. (кат) книж. кача се (някъде); възседна, яхна (нещо): ~ **nout do kočáru** кача се в карета, във фййтон; ~ **nout na koně** кача се на кон; възседна, яхна кон

vsěj|pat вж. vsýpat

vsít|ít, -ím св. (со) спорт. публ. вкарам (в мрежа), забйя (нещо): ~**it míč** вкарам топка в мрежа, във врата; забйя топка; ~**it gól** забйя, вкарам гол

vskoč|it, -ím св. (*kat*) скоча (*вътре в нещо; някъде*): ~it do vody скоча във вода; ~it do **tančiny** танци; ~it do ohně разг. скоча, вляза за някого и в огъня; ~it někomu do řeči прекъсна някого; прекъсна нечии дүми

vskrytu нар. книж. скришом, тайно, тайничко: ~ si myslit скришом, тайничко си мисля

vskutku част. найстина, действително: **je to ~ hezké** това найстина е хубаво, красиво; **byl ~ rozčilen** той действително беше ядосан

vsolit, -ím св. (*коти со*) разг. експр. удържа, залепя, обърша, зашия, извъртя, отпържа (*на някого*): ~it někomu **pohlavek, facku** залепя, зашия, отпържа на някого плесница, шамар; ~it někomu **jednu** зашия, извъртя на някого един

vsouk|at, -ám св. (*со kat*) пъхна, напъхам, наврә (*нещо някъде*): ~at ruku do rukávu напъхам, наврә ръка в ръкав

vsouk|at se, -ám св. (*kat*) пъхна се, напъхам се, наврә се (*някъде*): ~at se do kabátu напъхам се, наврә се в палто

vsoukáv|at, -ám несв. (*со kat*) по-рядко пъхам, напъхам, навирам (*нещо някъде*): ~at ruku do rukávu напъхам, навирам ръка в ръкав

vsoukáv|at se, -ám несв. (*kat*) по-рядко пъхам се, напъхам се, навирам се (*някъде*): ~at se do kabátu напъхам се, навирам се в палто

vsouv|at, -ám несв. (*со kat*) **1.** мұшкам, мұшвам; пъхам, пъхам; навирам (*нещо някъде*): ~at klíč do zámku мұшвам, пъхам ключ в ключалка **2.** вмъквам, вклюквам (*нещо някъде*): ~at do románu drobné epizody вмъквам в роман малки епизоди

vsouv|at se, -ám несв. (*kat*) **1.** мұшкам се, мұшвам се; пъхам се, пъхам се; навирам се; влизам, навлизам (*някъде*): **had se pomalu ~al pod kámen** змията бавно се мұшкаше, пъхаше се под камъка **2.** вмъквам се, промъквам се, навлизам (*някъде*): **skutečnost se ~ala do snění** действителността се вмъкваше, промъкваше се в мечтите

vstát, vstanu св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) стана, изправя се, вдигна се (-; *отнякъде; от нещо*): ~ na znamení úcty стана в знак на уважение; ~ od stolu стана от масата; ~ ze židle стана от стол; ~ od práce стана от работа; спрә да работя **2.** стана, събудя се: ~ časně, pozdě стана, събудя се

vstát, vstanu св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) стана, изправя се, вдигна се (-; *отнякъде; от нещо*): ~ na znamení úcty стана в знак на уважение; ~ od stolu стана от масата; ~ ze židle стана от стол; ~ od práce стана от работа; спрә да работя **2.** стана, събудя се: ~ časně, pozdě стана, събудя се

вдигна се (на крака), опрәва се след операция; **ulehl a už nevstal** той легна и повече не стана

4. в съчет. ~ z hrobu, ~ z mrtvých, рядко само ~ възкръсна: **Kristus vstal z mrtvých** рел. поздрав Христос възкресе; **naděje, jež z mrtvých nevstanou** прен. надежди, които не възкръсват

vzdignout, vstanu св. вдигна се, стана от смъртния одър; върна се от она свят; разг. прескоча трапа **5.** обикн. третол. **vstane** вдигне се, изправи се, шръкне: **tráva, po deštích polehlá, opět vstala** тревата, полегнала след дъждовете, отново се вдигна

♦ **vstane** шръкна от ужас **6.** обикн. третол. **vstane** книж. излезе, появи се, покáže се, изгрее, настәне, настъпи, дөйде: **začal pracovat, dřive než slunce vstalo** той се залови за работа още преди изгрев слънце, още преди слънцето да изгрее; **měsíc z mraků vstal** луната изгря, изплува сред облаците; **noc vstala** нощта настъпи; **lehký vítr vstal** излезе, появи се слаб вятър

vstavač, -e м. бот. салеп (Orchis)

vstavačovit|é, -ých ж. само мн. бот. (семейство) Салепови (Orchidaceae)

vstáv|at, -ám св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

♦ **vstáv|at, -ám** св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

vstáv|at, -ám св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

♦ **vstáv|at, -ám** св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

3. ствам (на крака); вдигам се (на крака); опрәвам се, оздравявам: ~at po operaci вдигам се на крака, опрәвам се след операция **4.** в съчет. ~at z hrobu, ~at z mrtvých, рядко само ~at възкръсвам: **mrtví ~ají z hrobů** мъртви възкръсват

vstáv|at, -ám св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

5. обикн. третол. **-á** вдига се, изправя се, шръква: **stěbla trávy ~ala** стъблата на тревата, срисовани наизправя

♦ **vstáv|at, -ám** св. **1.** (-; *odkud; od čeho*) ствам, изправям се, вдигам се (-; *отнякъде; от нещо*): ~at na znamení úcty ствам в знак на уважение; ~at od stolu ствам от масата; ~at ze židle ствам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа **2.** ствам, будя се, събудям се: ~at časně, pozdě ствам, будя се рано, късно

6. обикн. третол. **-á** книж. излиза, появява се, показва се, изгрява, настәва, настъпва, йдва, задава се: **v tu stranu, kde slunce ~á** натәм, където изгрява слънцето; **~al mlhavý den** задаваше се мъглив ден

vstavět *вж. vestavět*

vstoje, vestoje *нар.* стоешкѡм, стоѣйки; прав; на крак: **jíst** ~ ям прав; ям на крак

vstoupit, -ím *св. 1. (kam)* вляза (*някъде*): ~**it do pokoje** вляза в стая; ~**it do jízdni dráhy** вляза в пѣтпѣшѡ♦

~**it do hlavního vstupu** вляза в главния; **vstoupit někam hlavním ~em a)** вляза някъде през главния, през парадния вход; вляза някъде като победител **б)** вляза някъде по официалния, по законния ред **2. (kam)** застана, стѣпя (*някъде*): ~**it do dveří** застана на вратата; ~**it do práce**♦

na rodnou půdu стѣпя (след години) на родна земя; ~**it někomu do cesty** застана на пътя на някого; **neodvázat se ~it/no-често přijít někomu na oči** не сѣ осмеля да се изправя, да се покажа пред някого; не посмѣя да се мърна пред погледа на някого **3. обикн. третол. -í (kam; komu kam)** избѣе (*някъде*; на някого *някъде*); залѣе, облѣе, налѣе, напѣлни (*нещо*; на някого *нещо*): **slzy jí ~ily do očí** очите ѝ се наляха със сълзи; очите ѝ се насылаха; **červeně jí ~ila do tváře** червенина избѣ на лицѣто ѝ; червенина обля лицѣто ѝ; лицѣто ѝ почервеня; тя се изчервя **4. (kam; do čeho; na co; книж. v co)** вляза, встѣпя, отида, постѣпя, запиша се (*някъде*; в *нещо*): ~**it do armády** вляза, постѣпя в армията; ~**it do kláštera** вляза, отида в манастир; ~**it na univerzitu** *малко остар.* постѣпя, запиша се в университет; ~**it v manželství, do manželského stavu** встѣпя в брак; склуча брѣк♦

~**it do vztahu** вляза в връзка; в контакт с някого; установя връзка, контакт с някого; ~**it s někým ve spolek (proti někomu)** съюзя се с някого (срещу някого) **5. (do čeho; книж. v co)** вляза, участвам (*в нещо*); запѡчна, поѣма (*нещо*); стана (*някакъв*): ~**it do války** вляза във война; запѡчна война; ~**it do vlády** вляза в правителство; стана члѣн на правителство; ~**it do opozice** вляза в опозиция; стана опозиционер; ~**it do reakce** *обикн. третол.* встѣпя♦

~**it do ruky** вляза в ръка; обикн. третол. влѣзе в сила; стана валиден **vstřelit, -ím** *св. 1. (co kam)* мѡшна, пѣхна, наврѡ (*нещо някъде*): ~**it klíč do zámku** пѣхна, мѡшна в ключ♦

~**it do kapsy (jako pštros)** зарѡвя, наврѡ, скрия глава в пясъка (като щраус); ~**it někoho do kapsy** *разг.* тѡря, слѡжа някого в джѡба си, в мѡлкия си джѡб; *по-рядко* напѣхам някого в пояса си **2. (komu co) експр.** бѡтна, пѣхна, мѡшна, наврѡ, дам (тайно) (*на някого нещо*): ~**it někomu peníze do ruky** бѡтна, мѡшна на някого парѣ в ръката

vstřebat, -ám/-u *св. (co; co kam)* всмѡча, попия,

погѣлна, поѣма, приѣма, възприѣма, усвѡя, абсорбирѡм, резорбирѡм (*нещо; нещо някъде*): **pokožka dobře ~ala krém** кожата добре попи, поѣ, абсорбира кремѡ; **voda pomáhá tělu ~at lék** водата помѡга на тѣлото да усвѡи лекарството; ~**at do sebe celou tu krásu** *прен. книж.* поѣма в сѣбе си, погѣлна, попия с очи цялата тѡзи красотѡ

vstřebat se, обикн. третол. -á se/-e *св. (kam)* всмѡче се, просмѡче се, попиѣ (се), погѣлне се, разнесѣ се, резорбира се, поѣме се, приѣме се, възприѣме се, усвѡи се, абсорбира се (*някъде*): **krém se rychle ~al do pokožky** кремът бѣрзо попи в кожата; **živiny se ze střev ~ají do krve** от червата хранителните вещества се просмѡкват в кръвтѡ

vstřebávání, -í *ср.* всмѡкване, просмѡкване, попиване, поглѣщане, разнасяне, резорбиране, поѣмане, приѣмане, възприѣмане, усвѡяване, абсорбиране: ~**í cukrů** *физиол.* усвѡяване на захари; ~**í exsudátů** *мед.* резорбиране на ексудат; ~**í vody** *геол.* просмѡкване на вода

vstřebáv|at, -ám *несв. (co; co kam)* всмѡквам, попивам, поглѣщам, поѣмам, приѣмам, възприѣмам, усвѡявам, абсорбирѡм, резорбирѡм (*нещо; нещо някъде*): **pokožka dobře ~ala krém** кожата добре попиваше, поѣмаше, абсорбираше кремѡ; ~**at do sebe celou tu krásu** *прен. книж.* поѣмам в сѣбе си, поглѣщам, попивам с очи цялата тѡзи красотѡ

vstřebáv|at se, обикн. третол. -á se *несв. (kam)* всмѡква се, просмѡква се, попиѡ (се), поглѣща се, разнася се, резорбира се, поѣма се, приѣма се, възприѣма се, усвѡява се, абсорбира се (*някъде*): **krém se rychle ~al do pokožky** кремът бѣрзо попиваше в кожата; **živiny se ze střev ~ají do krve** от червата хранителните вещества се просмѡкват в кръвтѡ

vstřel|it, -ím *св. 1. (co kam; co komu kam)* забѣя, вкарѡм, пѡсна (*нещо някъде; нещо на някого някъде*); прострѣлям (*някого някъде*): ~**it srnci kulku do hlavy** забѣя, пѡсна куршѡм в главѡта на сърндѡк, на сърнец **2. (co) спорт.** забѣя, вкарѡм (*нещо*): ~**it branku, gól** забѣя, вкарѡм гѡл; ~**it koř** вкарѡм кош

vstřel|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co kam; co komu kam)* забѣвам, вкарѡвам, пѡскам (*нещо някъде; нещо на някого някъде*); прострѣлѡвам (*някого някъде*): ~**ovat šípy do terče** забѣвам стрелѣ в мишенѡ **2. (co) спорт.** забѣвам, вкарѡвам (*нещо*): ~**ovat branky, góly** забѣвам, вкарѡвам гѡлове; ~**ovat koře** вкарѡвам кошѡве

vstříc *нар.* насрѣща: **jít někomu ~** вървя срещу някого♦ **vstříc** ~ съдействам на някого; постарѡя се да

удовлетворя нѣчи желанія; **vyjít si na půl cesty** ~ обикн. мн. направим си взаимно отстъпки

vstříc II предлог с дат. (коти, чети) срещу, към (някого, нещо): **jít ~ záhubě** вървя към гибел

vstřícně нар. благосклонно, любезно, отзивчиво, услужливо, доброжелателно, добронамерено: **přijal ho** ~ той го прие благосклонно, радушно, любезно, отзивчиво

vstřícnost, -i ж. благосклонност, любезност, отзивчивост, услужливост, доброжелателност, добронамереност: ~ **je v jejich povaze** доброжелателността, отзивчивостта им е в характера; **konstruktivnost a ~ diskuse** конструктивност и добронамереност на дискусия

vstřícný, -á, -é 1. благосклонен, любезен, радушен, отзивчив, услужлив, доброжелателен, добронамерен: **je to maximálně ~ý člověk** той е максимално услужлив, отзивчив човек; ~**é chování** благосклонно, радушно, любезно държане 2. насрещен, срещуположен: ~**é vozidlo** трансп. насрещно превозно средство; ~**é ražení galerie** минно насрещно прокарване на галерия; ~**é listy** бот. срещуположни листа; ~**ý plán** икон. по-рано насрещен план

vstřík, -u м. техн. (еднократно) впръскване, инжектиране; инжекция: ~ **naftu** впръскване на нафта

vstříknout, -nu св. 1. (со кам; кому со кам) впръскам, инжектирам (на някого, на нещо нещо някъде); (чрез впръскване, чрез инжектиране) вкарвам, поставя, сложа (на някого, на нещо нещо някъде): ~**nout pacientovi injekci do žíly** поставя, сложа, бия на пациент венозна инжекция; ~**nout několik kapek benzínu do zapalovače** вкарвам, сложа няколко капки бензин в запалка 2. (со кам; кому со кам) пръсна (на някого нещо някъде); напръскам (някого, нещо с нещо): ~**nout omdlelému chlapci trochu vody do tváře** пръсна малко вода по лицето на припаднало момче; напръскам припаднало момче с малко вода по лицето 3. обикн. третол. **-ne** (кам; кому кам) пръсне, изпръска (някого, нещо някъде): **vařící voda mu ~la do tváře** врялата вода го пръсна по лицето

vstříknutí, -í ср. мед. техн. (еднократно) впръскване, вкарване, инжектиране; инжекция: ~**í tekutého roztoku do organizmu** инжектиране на течен разтвор в организъм

vstříknutí, -á, -é мед. техн. впръскан, вкаран, инжектиран: ~**ý lék** инжектирано лекарство

vstříkovač, -e м. техн. инжектор

vstříkování, -í ср. техн. впръскване, вкарване, инжектиране: ~**í morfia** инжектиране на морфин

vstřík|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со кам; кому со кам) впръсквам, инжектирам (на някого, на нещо нещо някъде); (чрез впръскване, чрез инжектиране) вкарвам, поставям, слога (на някого, на нещо нещо някъде): ~**ovat morfium** поставям, слога, бия морфин 2. (со кам; кому со кам) пръскам (на някого нещо някъде); напръсквам (някого, нещо с нещо) 3. обикн. третол. **-uje** (кам; кому кам) пръсва, пръска, изпръсква (някого, нещо някъде)

vstup, -u м. 1. влизане, навлизане: **odložit kabát a klobouk při ~u** сваля палтото и шапката си на влизане; ~ **vojska do města** влизане, навлизане на войска в града 2. влизане, встъпване, постъпване: ~ **na vysokou školu** влизане в университет; ~ **do vojska** встъпване в армия, във войска; **datum ~u do práce** дата на постъпване на работа 3. вход, достъп: **volný ~** свободен вход, достъп; **nepovolaným ~ zakázán** за външни лица вход забранен 4. вход: ~ **do bytu** вход на жилище; **stát při ~u do metra** стоя на входа на метро 5. стъп. вход, въвеждане: **výrobní ~ a výstup** производствен вход и изход; вход и изход на производство; **ztížené ~y v zemědělské výrobě** затруднени входове в селскостопанското производство; ~**y a výstupy informací (u počítače)** техн. комп. входове и изходи на информация (при компютър); **přímý ~ dat** техн. комп. непосредствен вход на данни; **dvojkový ~** техн. двойчен вход; **nepřímý ~** техн. въвеждане в режим офлайн; **nezávislý ~** техн. независим вход; **paralelní ~** техн. паралелен вход; ~ **v reálném čase** техн. въвеждане в реално време; ~ **zavádění** техн. въвеждане; ~ **zesilovače** техн. вход на усилвател; **sériový ~-výstup** техн. последователен вход-изход 6. репортаж: **okamžité ~y ze sportovních událostí** моментални репортажи, блиц-репортажи от спортни събития

vstupenk|a, -y ж. (входен) билет: ~**a na představení, do muzea** билет за представление, за музей

vstupn|é, -ého ср. входна такса: **zaplatit ~é** платя входна такса

vstupn|í, -í, -í 1. входен: ~**í dveře** входна врата 2. входен, входящ: ~**í kontrola** входящ контрол; ~**í vízum** адм. входна виза; ~**í signál** техн. входен, входящ сигнал 3. встъпителен, уводен, начален: ~**í slova** встъпителни думи

vstup|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (кам) влизам, навлизам (някъде): ~**ovat do pokoje** влизам в стая; ~**ovat do jízdní dráhy** влизам, навлизам в пътно платно 2. (кам) заставам, стъпвам (някъде): ~**ovat do dveří** заставам на врата; ~**ovat na práh** стъпвам, заставам на прага

♦ **~ovat na rodnou půdu** стъпвам на родна земя; **~ovat někomu do cesty** застъвам на пътя на някого **3.** обикн. *третол.* **-uje** (*кат; kоти кат*) избива (*някъде; на някого някъде*); залива, облива, налива, пълни, изпълва (*нещо; на някого нещо*): **slzy jí ~ují do očí** очите ѝ се наливат със сълзи; очите ѝ се насълзяват; **červeň jí ~uje do tváře** червенина избива на лицето ѝ; руменина облива лицето ѝ; лицето ѝ почервява; тя се изчервява **4.** (*кат; do čeho; на со; книж. v со*) влизам, встъпвам, отивам, постъпвам, записвам се (*някъде; в нещо*): **~ovat do armády** влизам, постъпвам в армията; **~ovat do kláštera** влизам, отивам в манастир; **~ovat na univerzitu** малко остар. постъпвам, записвам се в университет; **~ovat v manželství, do manželského stavu** встъпвам в брак **♦ ~ovat s někým do styku/ve styk** влизам във връзка, в контакт с някого; установавам връзка, контакт с някого; **~ovat s někým ve spolek (proti někomu)** съюзявам се с някого (срещу някого) **5.** (*do čeho; книж. v со*) влизам, участвам (*в нещо*); започвам, поемам (*нещо*); ставам (*някакъв*): **~ovat do války** влизам във война; започвам война; **~ovat do vlády** влизам в правителство; ставам член на правителство; **~ovat do opozice** влизам, преминавам в опозиция; ставам опозиционер; **~ovat do reakce** обикн. *третол.* **~ovat plně** *обикн. третол.* влиза в сила; става валиден

V-styl [vé-], **-u** *м. спорт.* стил „ножица“ (*при ски-скокове*)

vsuger|ovat, -uji/разг. -uju *св. (коти со; со)* внуша (*на някого нещо; нещо*): **~ovat myšlenku** внуша мисъл

vsun|out, -u *св. (со кат)* **1.** мұшна, пѣхна, наврѧ (*нещо някъде*): **~out klíč do zámku** мұшна, пѣхна ключ в ключалка **2.** вмѣкна, вклѣча (*нещо някъде*): **~out do románu drobné epizody** вмѣкна кратки епизоди в роман

vsun|out se, -u se *св. (кат)* **1.** мұшна се, пѣхна се, наврѧ се, влѣза, навлѣза (*някъде*): **had se ~ul pod kámen** змията се мұшна, пѣхна се под камък **2.** вмѣкна се, промѣкна се, навлѣза (*някъде*): **skutečnost se ~ula do snění** действителността се вмѣкна, промѣкна в мечтите

vsuv|ka, -y *ж.* **1.** белѣжка, допълнѣние, добавка, вмѣкване: **autorovy škrty a ~y v rukopise** задрѧсквания и допълнѣния на автор в ръкопис **2.** *език.* вметната дѣма, вметнат израз; парентѣза: **podtrhnout ~y v textu** подчертѧ вметнати изрази в текст **3.** *техн.* нипел: **kuželová ~a** конусен нипел; **redukční ~a** прѣходен нипел; **~a se závitem** нипел с резбѧ

vsyp|at, -u/-ám *св. (со кат)* сѣпя, насѣпя (*нещо някъде, в нещо*): **~at obilí do pytle** насѣпя зърно в чувал

vsyp|at se, -u se/-ám se *св. (кат)* *експр.* изсѣпя се, нахлѣя, нахлѣтам (*някъде*): **do síně se ~ala tlupa dětí** в залата се изсѣпа глѣтница, тѣмба децѧ

vsýp|at, vsýpáv|at, разг. vsej|at, -ám *несв. (со кат)* сѣпвам, насѣпвам (*нещо някъде, в нещо*): **~at brambory do bedny** насѣпвам картофи в сандѣк

vsýpávat *вж. vsýpat*

vsýpáv|at se, -ám se *несв. (кат)* *експр.* изсѣпвам се, нахлѣвам, нахлѣтвам (*някъде*): **do síně se právě ~ala tlupa dětí** в залата тѣмо се изсѣпваше глѣтница, тѣмба децѧ

vš, všš, vššš *междум.* ш-ш-ш, ш-ш-ш (*за успокояване*): **kolébat miminko a šeptat ~, ~** люляе бѣбе и шѣпна “ш-ш-ш, ш-ш-ш”

všade, všady *вж. všude, všudy*

však I *сѣюз* **1.** обѧче, но, алѧ (*за противопоставяне; не в начало на изр.*): **chtěl nás navštívit, nepřišel** ~ той искаше да ни посетѧ, обѧче не пристѧгна, не дойдѣ; **představení skončilo, potlesk ~ trval** представлѣнието свѣрши, но аплодисментите не стѣхваха **2.** *в сѣчет.* (**sice**)..., **přece ~...; (sice)..., přesto ~...** (вѧрно, найстина)..., но пак..., но всѣ пак..., но въпреки това... (*за допускане*): **slunce sice svítí, přesto ~ je zima, přece ~ je zima** слѣнцето (найстина) грѣе, но пак е студѣно, но въпреки това е студѣно **3.** *в сѣчет.* **zato** ~ но затова (пѣк); но (пѣк) за смѣтка на това (*за степенуване, за градуране*): **na přednášky nechodí, zato ~ pilně studuje** на лекции не ходи, но затова пѣк прилѣжно ѹчи **4.** *експр.* налѧ; че налѧ; та налѧ (*за причина в началото на изр.*): **nediv se, ~ ho znáš** не сѣ чудѧ, та налѧ си го познаваш

však II *част. експр.* налѧ; амѧ; ами че: **~ jsem ti to říkal** ами че ѧз ти го казвах; налѧ ти го казвах; **~ to nebyla ona** ами че това не бѣше тѧ

všacet *вж. všechen*

dávkám

někoho ~ поставѧ на картѧ нѣщо, някого; рискѣвам нѣщо, някого: **dát ~ zdraví** поставѧ здравето си на картѧ; рискѣвам си здравето; **dát, vydat někomu něco, někoho** ~ оставѧ, излѣжа нѣщо, някого на произвѣла, на волята, на благоволѣнието на някого: **dávat se ~ svým protivníkům** оставѧм се на благоволѣнието, на волята, на произвѣла на противниците си **vše, všecek** *вж. všechen, všechen*

všedně *нар.* **1.** дѣлнично; като в дѣлничен дѣн: **~ oblečený** дѣлнично облѣчен **2.** невзрѧчно, обѧчѧйно, обѧковѣно, банѧлно, дѣлнично,

сиво; както обикновено, както винаги: **vypadat** ~ изглеждам невзрачно; нищо необичайно няма във външността ми; външността ми е сива, безлична, невзрачна

všední I, -í, -í 1. делничен: ~ **í den** делничен ден; ~ **í šaty a)** делнична, всекидневна рокля **б)** делнични, всекидневни дрехи **2.** невзрачен, обичаен, обикновен, банален, делничен, сив: ~ **í události** обичайни събития; ~ **í život** обичаен, делничен, сив живот; ~ **í fráze** обичайни, банални, изтъркани фрази

všední II, -ího *ср.* делнично, всекидневно облекло: **přišel ve ~ím** той дойде облечен във всекидневно, в делнично облекло

všednodenní, -í, -í *рядко* делничен, всекидневен, ежедневен, обичаен, привичен, банален, сив: ~ **í trampoty** делнични, всекидневни грижи; ~ **í život** всекидневен, обичаен, сив живот

všednost, -i *ж.* обичайност, обикновеност, привичност, делничност, баналност, сивота: ~ **života** обичайност, делничност, сивота на живота; ~ **uměleckého projevu** баналност на художествено изпълнение

všehocho[ť, -ti *ж.* (*čeho*) разнообразие (*от не-що*); (*нещо*) за всеки вкус: ~ **zboží** разнообразие от стоки; стоки за всеки вкус; ~ **písniček** пѣстра палитра от пѣсни за всеки вкус

všehovšudy, všeho všudy *нар.* всичко на всичко; само: **byl tam ~ třikrát** бил е там всичко на всичко три пъти

všechno/по-рядко všecek *м.*, **všechna/по-рядко všecka** *ж.*, **všechno/по-рядко všecko/книж.** **vše** *ср.* местоим. **1.** само *ед.* всичкият, всичката, всичкото; целият, цялата, цялото (*с неброими веществ., събир. и абстр. същ.*): **všechn náš lid** целият наш народ; **všechn dobytek** всичкият добитък; **všechna snaha** всичкият, целият стремеж; **všechna mouka** всичкото брашно; **všechno maso** всичкото месо; **všechno úsilí** всичкото, цялото усилие; **je všecek černý** целият е черен; черен е от глава до петъ; **byla všecka smutná** беше много, съвсѣм тъжна; **ve vši tichosti** възможно най-тихо; **ve vši skromnosti** с цялата си скромност; с всичката си скромност; възможно най-скромно; **vším právem** с пълно право

всичко е суета; *книж.* всичко е от лукаваго; *разг.* празна работа; вятър работа **2.** само *мн.* **všichni/по-рядко všicci, všechny/по-рядко všecky, všechna/по-рядко všecka** всички (*с броими същ. в мн.*): **všichni Češi** всички чехи; **to by chtěli všichni (lidé)** това биха искали всички (хора); **všechny problémy** всички проблеми; **všechny ženy** всички жени; **všechna**

děvčata всички момичета; **rozprchnout se na všechny strany/книж. na vše strany** само *мн.* разпрѣснем се на всички страни, във всички посоки; **vyřešit všechny (tyto) problémy** разреша всички (тези) проблеми; **za nás za všechny** от името на всички нас; **beze všech důvodů** без каквито и да е доводи, причини; **ze všech sil** с всички сили/книж. с все сили; **kvůli nám všem** заради всички нас; **ve všech možných případech** във всички възможни случаи; **psát (na stroji) všemi deseti (prsty)** пиша (на машина) по десетопръстната система; (**svátek**) **Všech svatých** *църк.* (празник) **Всехи**

všichni всички без един; **všichni do jednoho** всички до един; **být všemi mastmi mazaný** *експр.* хитър, пѣчен съм; врял и кипял съм; видял и пѣтил съм; пѣтил и препѣтил съм; знам и две, и двѣста; минал съм през огън и вода; **dopadnout na všechny čtyři** приземя се, падна на крака (*без да се раня*); **držet se někoho, něčeho všema čtyřma, všema desíti** *разг. по-някога пейор.* държѣ се, вкѣпчил съм се с двѣ ръце, със зѣби и нѣкти в някого, в нещо; двѣ крачки не мѣга да направя без някого; **mít všech pět pé** *разг. експр.* имам си всичко; имам всички достойнства; всичко си ми е както трябва; всичко си ми е нарѣд (*за жена, за девойка*); **mít všech pět (smyslů) pohromadě** *разг. експр. а)* с всичкия съм си **б)** главата ми, акъла ми, пѣпето ми сечѣ; **u všech všudy (kde se toulá?)** *разг. експр.* по дяволите, дявол да го взѣме (къдѣ ли се бѣви, къдѣ ли се мотѣе?) **všechny cesty vedou do Říma** *поговорка* всички пѣтища водят за Рим **3.** само **všechno, по-рядко všecko, книж. vše** всичко: **všechno dobře dopadlo** всичко свѣрши, приключи добре; **přijít o všechno** загубя всичко; **všechno od a do z** всичко от а до з; **byl pro ni vším** за нея той беше всичко; **všechno v domě už spalo** всичко живо вкъщи вече спѣше; **всичко живѣе**

udělám) *разг.* непременно, положително, със сигурност (ще го направя); разбира се, че (ще го направя); дѣма да няма, че (ще го направя); **je po všem** всичко свѣрши; край на всичко; **mít po všem** (за мене) всичко свѣрши; край на всичко; **nade všechno/книж. nade vše** повече от всичко; над всичко; **nade všechno/книж. nade vše klást někoho, něco** слагам, поставям някого, нещо над всичко; **podle všeho (se zlobí)** *разг.* по всяка вероятност (се сърди); изглежда, че (се сърди); **pro všechno na světě!** възклицание за бога! **přes to přese všechno (se o to pokusil znovu)** *разг.* и въпреки всичко

(той отново се опита да го направи); **při tom při všem** на всичко това отгоре; *разг.* (и) за капак; (**koupit dům se vším všudy** *разг.* (купа къща) с всичко в нея, с цялото имущество; **tak to je všechno!** е, това беше всичко! **to všechno nic není** всичко това е без значение, не е важно; **ve všem všudy/na všem všudy (dělat něco)** *разг.* (права нещо) докрай, сто процента; **všeho s mírou** всичко с мяра, с мярка; **není všechno zlato, co se třpytí** поговорка не е всичко, което блести, е злато; *разг.* не всичко, което хвърчи, се яде; **všeho moc škodí** поговорка много хубаво не е на хубаво; стига ми толкоз; прекален светец и богу не е драг; **všeho všudy (deset korun)** *разг.* всичко на всичко, само, не повече от (десет корони); **všemu navzdory (dělat něco)** *книж.* (права нещо) напук на всичко; **ze všeho nejlepší je, že...** *разг.* от всичко (това) най-хубавото е, че...; върхът е, че...; **ze všeho (mít nejraději...)** *разг.* от всичко (най-много обичам...)

všekaz, -a/-e м. термит; *обикн. мн.* všekaz|i, -ů зоол. термити (Isoptera)

všelék, -u м. универсално, лекарство; пеницилин; *аптек.* панацея: **vitamíny nejsou ovšem nějakým ~em** витамините, разбира се, не са някаква панацея, някако универсално лекарство; **humor, ~ proti pesimizmu** *прен.* хуморът – универсално лекарство против песимизъм

všelico, všelicos местоим. **1.** каквò ли нè; всичко възможно: **~ se o tom povídá** за това се говори каквò ли нè; **~ mi napadlo** каквò ли не ми мина през главата; **všelícemu se ve světě přiučil** по света той научи каквò ли нè **2. експр.** каквò да è (*при отрицание*): **všelico taky nejím** не ям каквò да è; **nepokojím se hned tak s všeličím** не сè задоволявам с каквò да è

všelidov|ý, -á, -é всенароден, общонароден: **~ý charakter hnutí** всенароден характер на движение; **~é vlastnictví** *икон.* общонародна, всенародна собственост

všelidsk|ý, -á, -é общочовешки, всечовешки: **~é zájmy** общочовешки интереси

všelíjak нар. местоим. **1.** как ли нè; всякак; всячески; по всякакъв начин; по всевъзможни начини: **~ se vymlouvat** всякак се извинявам; как ли не сè извинявам; извинявам се по всевъзможни начини **2. експр.** как да è; както дойде; криво-ляво: **živila se tak** ~ тя се прехранваше криво-ляво, как да è **3. експр.** нè много добре; общо взето злè: **bylo mi** ~ бèше ми злè; не сè чувствах много добре; **daří se nám** ~ не смè много добре; едва свързваме двата края

všelíj|k|ý, -ká, -ké **1.** всякакъв, всячески; какъв ли нè; най-различен, най-разнообразен: **prodá-**

val ~ké užitečné věci той продаваше всякакви, какви ли нè, най-различни полèзни неща **2. експр.** изпял песента си, взèл-дàл, изнòсен, неподходящ: **ten kabát je už ~ký** това палтò вèче си е изпяло песента **3. експр.** всякакъв, какъв ли нè, странен, съмнителен, подозрителен: **potloukají se tam ~cí lidé** там се навèртат всякакви хòра, какви ли нè хòра, съмнителни хòра **všelik|ý, -á, -é** *книж.* **1.** всякакъв, какъв ли нè; най-различен, най-разнообразен: **sklenice ~ých tvarů** чаши с всякакви фòрми; **vyprávět ~é noviny** разпàвам какви ли нè новини, нòвести **2.** всякакъв, какъвто и да è, какъвто и да бýл: **~ým radovánkám je konec** край на всякакви развлèчения; край на каквитò и да билò удовòлствия

všemocně нар. всесилно, всевластно, всемо̀щно, всемо̀гъщо; с пълна сила, с пълна мо̀щ; с всички сили: **~ někoho podporovat** с всички сили подкрепям някого

všemocnost, -i ж. всесилие, всевластие, всемо̀гъщество: **~ velké osobnosti** всемо̀гъщество на велика личност

všemocn|ý, -á, -é всесилен, всевластен, всемо̀щен, всемо̀гъщ: **~á láska** всесилна любов; **~á příroda** всемо̀гъща, всевластна природа

všemohouc|í, -í, -í всемо̀гъщ, всесилен, всевластен, всемо̀щен: **~í vládce** всемо̀гъщ владèтел; **~í příroda** всемо̀гъща природа

Všemohouc|í, -ího м. рел. Вседържител, Пантократор; всемо̀гъщият, всесилният (*за бог*)

všemožně нар. всячески, всякак; как ли нè; по всякакъв начин, по всевъзможни начини: **~ se snažit** всячески се старà

všemožn|ý, -á, -é **1.** възможно най-голям: **~á šetrnost** възможно най-голяма пестеливост **2.** всевъзмо̀жен, всякакъв, всячески; какъв ли нè; най-различен, най-разнообразен: **poskytnout někomu ~ou podporu** предостàва на някого всевъзмо̀жна, всяческа, каква ли нè помо̀щ; **sbírka ~ých zbytečností** колекция от всевъзмо̀жни излишни неща

všenárodn|í, -í, -í общонационален, национален: **~í význam** общонационално значèние; **k ~ím účelům** за общонационални цèли

všeobecně нар. **1.** всеòбщо; от всички; общо-, все-: **~ uznávaný malíř** всепризнàт, общопризнàт художник; **~ známá věc** общоизвестен фàкт; **střední ~ vzdělávací škola** средно общообразователно училище; **~ se očekávalo, že...** всички очàкваха, че...; всеòбщото очàкване бèше, че... **2.** най-òбщо; в òбщи чертì, в òбщи линии; непълно, повèрхностно: **odpovědět na otázku jen** ~ отговòря на въпрòс най-òбщо; в най-òбщи линии

všeobecnost, -i ж. 1. всеобщност: ~ **hlasování** всеобщност на гласоподаването; ~ **spisovného jazyka** всеобщност на книжовен език 2. *обикн. мн.* **všeobecnost|j, -í** общи, най-общи думи, приказки, неща: **mluvit ~i** говоря общи приказки

všeobecn|ý, -á, -é 1. всеобщ: ~**é vzdělání** всеобщо образование; ~**á amnestie** всеобща амнистия; ~**é hlasovací právo** всеобщо избирателно право; **Všeobecná deklarace lidských práv** Всеобща декларация за човешките права 2. общ, всеобщ, най-общ; който е в най-общи черти, в най-общи линии: ~**ý dojem** най-общо впечатление; ~**ý jev** общо, всеобщо явление 3. общ, най-общ, непълен, повърхностен: ~**é řeči** най-общи приказки; ~**é pravdy** най-общи, непълни истини

všeoborov|ý, -á, -é който се отнася до всички области, отрасли, сфери; универсален: ~**ý investiční privatizační fond** универсален инвестиционен приватизационен фонд

všeodborov|ý, -á, -é общосиндикален: ~**ý sjezd** общосиндикален конгрес

všeslovansk|ý, -á, -é всеславянски, общославянски: **myšlenka ~é vzájemnosti** идея за общославянска взаимност

všesokolsk|ý, -á, -é общосокълски (*който се отнася до чешката физкултурна организация „Сокол“*): ~**ý slet** общосокълски лагер-сбор

všestranně нар. 1. *рядко* от всички страни: ~**ovázat krabici** овържа кутия от всички страни 2. всестранны, комплексно; във всяко отношение: ~**věc uvážit** обмисля нещо всестранны; ~**vzdělaný** всестранны образован

všestrannost, -i ж. 1. всестранныост, комплексност: ~**sportovního výcviku** всестранныост, комплексност на спортна подготовка 2. общовалидност: ~**zájmů** общовалидност на интереси

všestrann|ý, -á, -é 1. *рядко* който се отнася до всички страни, до всички посёлки; всестранны: **zařízení zabezpečující ~é otáčení** устройство, осигуряващо въртене на всички страни 2. всестранны, комплексен: ~**á péče** всестранны грижи; ~**é přípravy** всестранны подготовка, всестранны приготовления; ~**ý sportovec** всестранны спортист 3. всестранны, всеобщ, общ, общовалиден: **k ~é spokojenosti** за всеобщо задоволство; ~**é uznání** всестранны, всеобщо признание

všesvazov|ý, -á, -é всесъюзен, общосъюзен (*за бившия Съветски съюз*): ~**á zemědělská výstava** всесъюзна селскостопанска изложба

všesvětov|ý, -á, -é който се отнася до целия свят; световен: ~**ý vývoj** световно развитие

všetečk|a, -y м. експр. любопитко: **je to takový ~a** той е голям любопитко

všetečně нар. (прекалено) любопитно; с (прекалено) любопитство: ~**se vyptávat** (прекалено) любопитно разпитвам

všetečnost, -i ж. (прекалено) любопитство: **ženská ~** женско любопитство

všetečn|ý, -á, -é 1. (прекалено) любопитен: ~**é dítě** любопитно дете; ~**é otázky** прекалено любопитни въпроси 2. (прекалено) досаден: **dráždit někoho ~ými poznámkami** дразня някого с досадни забелёжки

všeuměl, -a м. майстор; човек със златни ръце; човек, когото много го бива да майстори: **otec byl pravý ~** баща ми имаше златни ръце; баща ми много го биваше да майстори

všeuměl|ec, -ce м. 1. *рядко* многостранен, всестранны артист, човек на изкуството; всестранны развит артист, човек на изкуството: **režanční ~ci** ренесансови всестранны артисти, хора на изкуството 2. майстор; човек със златни ръце; човек, когото много го бива да майстори: **domácí kutil a ~ec** майстор домашар със златни ръце

všeuměleck|ý, -á, -é който се отнася до многостранен, до всестранны артист, до всестранны развит артист: ~**é nadání** талант, дарба на всестранны развит артист

všeumělectví|í, -í ср. многостранна, всестранны артистичност; всестранны развита артистичност: **Čapkovy sloupky jsou dokladem jeho ~í** (весникарските) колонки на Чапек са доказателство за неговата всестранны артистичност

vševěd, -a м. всезнайко, многознайко: **jako pravý ~ musí všechno vidět, všechno slyšet** като истински всезнайко той трябва всичко да види, всичко да чуе; **nedělej ze sebe ~a експр.** стига си се правил на всезнайко; **děd Vševěd** дядо Всезнайко (*в приказките*)

vševěd|a, -y ж. остар. пансофия; универсална наука: **Komenského ~a** пансофията на Коменски

vševědn|ý, -á, -é остар. пансофски, пансофически, пансофистичен; енциклопедичен: **Komenského ~é plány** пансофистични, енциклопедични плановете на Коменски

vševědouc|í, -í, -í всезнаещ; **nikdo není ~í** никой не е всезнаещ

Vševědouc|í, -ího м. рел. всезнаещият, всемогъщият (*за бог*)

vševidouc|í, -í, -í всевиждащ: ~**í oči** всевиждащи очи; ~**í pohled** всевиждащ поглед

Vševidouc|í, -ího м. рел. всевиждащият, всемогъщият (*за бог*)

všežrav|ec, -ce *м.* **1.** зоол. всеядно животно; *книж.* пантофаг **2.** *прен. пейор.* хищник; човък, който не подбъра, който унищожаваше всичко, всички

všežrav|ý, -á, -é **1.** зоол. всеяден: ~ý **živočích** всеядно животно **2.** *прен. пейор.* хищен; който не подбъра, който унищожаваше всичко, всички **všim|at si, -ám si** *несв. (čeho, koho)* обръщам внимание (на нещо, на някого); поглеждам (си), забелязвам (нещо, някого): **ne~al si hodinek, jak byl den dlouhý** той по цял ден не (си) поглеждаше часовника; **nikdo si ho ne~á** никой не му обръща внимание; никой не ~~поглежда~~ ~~забелязва~~ гледам си своята работа

všimavě *нар.* наблюдателно, внимателно; с внимание: ~ **se rozhlížet** оглеждам се, забелязвайки всичко

všimavost, -i *ж.* наблюдателност: **cvičení dětské ~i** упражняване на детската наблюдателност; **žákova ~** наблюдателността на ученик

všimav|ý, -á, -é наблюдателен, внимателен: ~ý **žák** наблюдателен ученик; **být ~ý** наблюдателен съм

všimn|é, -ého *ср. по-рано разг. шегов.* „сүхо“, „сүха пара“, рушвет, подкуп; парично възнаграждение (давано предварително на майстор, на продавач и под., за да ни обърнат изобцo внимание)

všim|nout si, -nu si *св. (čeho, koho)* **1.** забележа, съзря, видя (нещо, някого): ~**nout si nebezpečí v poslední chvíli** забележа опасност в последния момент; ~**l si, že...** той забеляза, че... **2.** поглежда, забележа (нещо, някого); обърна внимание (на нещо, на някого): **ne~nout si nemocného celý den** не поглежда болен, не обърна внимание на болен цял ден

všit, všiji|разг. všiju *св. (со kat)* зашия (вътре, отвътре), пришия (нещо някъде): ~ **podšívku do kabátu** зашия (вътре, отвътре), пришия хастар в палто

všit|ý, -á, -é зашит (отвътре), пришит: ~á **podšívka** зашит (вътре, отвътре), пришит хастар **všiváck|ý, -á, -é** *пейор.* мръсен, мизерен, подъл, дѐлен, гаден, низък, мързък: ~á **povaha** мръсен, дѐлен характер

všiváctv|í, -í *ср. пейор.* **1.** нязост, мързост, подлост, гадост: **mužskému ~í se meze nekladou** за мъжката нязост, подлост няма граници **2.** мръсотия, мизерия, мръсно, кал; низка, мързка, подла, гадна, дѐлна постъпка: **provést nějaké ~í** извърша мръсотия; направя мръсно, кал; постъпя низко, подло, дѐлно

všivák, -a *м. пейор.* **1.** вшкар, вшльо; вшльив човък: **spát v noclehárně s všelijakými ~y** спя

в туристическа спалня с всякакви вшльовци **2.** негодник, негодяй, мерзавец, подлѐц: **jen počkej, ~u, s tebou si to vyřídím!** само почакай, негоднико, ще си разчистя аз сметките с тебе!

všivárn|a, -y *ж. разг. пейор.* мръсотия, мизерия, мръсно, кал; низка, мързка, подла, гадна, дѐлна постъпка: **na ~y ho užije** само за мръсотии, за мизерии го бива; дай му на него мръсотии, мизерии да прави

všiv|at, -ám *несв. (со kat)* зашивам (вътре, отвътре), пришивам (нещо някъде): ~**at rukávy** зашивам, пришивам ръкави

všivě *нар. пейор.* вшльиво, пършиво; мижаво; ужасно: ~ **mizerné platy** вшльиви, пършиви, мижави, ужасно мизерни, нищо и никакви запла̀ти

všiv|ec, -ce *м.* бот. вшконец (Pedicularis)

všivost, -i *ж.* вшльивост: ~ **zvřát** вшльивост на животно

všiv|ý, -á, -é **1.** вшкав, вшльив, вшльясал; пѐлен с вѐшки: ~é **hadry** вшльиви парцали, дрѐпи **2.** *пейор.* мръсен, мизерен, подъл, дѐлен, гаден, низък, мързък: ~**í kluci** мръсни, дѐлни, гадни момчѐта **3.** *пейор.* мизерен, гаден, скапан, вшльив, пършив, мижав, нищо и никакъв: ~á **nálada** мизерно, гадно, скапано настроѐние; **shánět pár ~ých stovek** тѐрся няколко мизерни, скапани, мижави стотачки

všoup|nout, -nu *св. 1. (со kat)* пѐхна (нещо някъде): ~**nout dopis do obálky** пѐхна писмо в плик **2. (koho, со kat)** *експр.* пѐхна, мушна, бѐтна, тикна, наврѐ (някого, нещо някъде): ~**nout kufr pod postel** пѐхна, мушна кѐфар под леглѐ; ~**nout dítě do pokoje** бѐтна, тикна, вкарѐм дете в стѐя

všš, vššš *вж. vš*

vštěp|ovat, -uji|разг. -uju *несв. (komu со)* насаждам (в някого нещо); възпитѐвам (у някого нещо); ѹча, научѐвам, приучѐвам (някого на нещо): ~**ovat dětem ušlechtilé zásady** насаждам в децѐ, възпитѐвам у децѐ благородни принципи

vštěp|ovat se, обикн. третол. -uje se *несв. (komu; komu kde)* запечатѐва се (на някого някъде): **syn měl dobrou hlavu a ~ovalo se mu v ní každé naučení** синѐт имаше добра памет и всяка поѹка се запечатѐваше в неѐ

vštíp|it, -ím *св. (komu со)* възпитѐвам (у някого нещо); наѹча, приѹча (някого на нещо): ~**it dítěti lásku k vlasti** възпитѐвам у дете любѐв към родината

vštíp|it se, обикн. третол. -í se *св. (komu; komu kde)* запечатѐта се (на някого някъде): **její tvář se mu ~ila do paměti** лицѐто ѱ се запечатѐло в паметтѐ му

všude, *разг. všade нар.* навсякъде (за място и за посока): ~ **bylo plno lidí** навсякъде беше пълно с хора; **vsechno ~ prohledat, prolézt** претърся, претършувам всичко из основи; **dívat se všude** ♦ **пършипр** не убягва от погледа ми; забелязвам всичко; ймам очи и на гърба си; ~ **dobře, doma nejlépe** пословица по-хубаво от дома няма; какъкът си тежи на мястото

všudy, *разг. všady нар.* през всякъде; отвсякъде; през всички места, по всички пътища (за посока): **provedli nás** ~ разведоха ни навсякъде; прекъраха ни, преведоха ни през всякъде, отвсякъде; **nevíš, kudy ~ půjdou?** не знаеш ли през къде ще минат? не знаеш ли местата, през които

купиш ♦ **купимъщц**

разг. (купя къща) с всичко в нея, с цялото имущество; купя обзаведена къща; **ve všem všudy/na všem všudy (dělat něco)** *разг.* (права нещо) докрай; сто процента; **všeho všudy (deset korun)** *разг.* всичко на всичко, само, нѐ повече от (десет крони); **u všech ~ (kde se toulá?)** *разг. експр.* по дяволите, дявол да го вземе (къдѐ ли се ба̀ви, къдѐ ли се мот̀ае?)

všudybyl, **-a м. експр.** шило; човек, който е вѣчно в движение: **je to učiňný** ~ той е истинско шило **všudypřítomný, -á, -é** вездесѣщ: ~ **ý živel** вездесѣща стихия

Všudypřítomný, -ého м. рел. остар. вездесѣщият (за бог)

vtáh|nout, -nu св. 1. (*koho, со kat*) вкарам (с тѣглѐне, с дърпане); вмъкна, издърпам, изтѣгля (*някого, нещо някъде*): ~ **nout nábytek do pokoje** вкарам, вмъкна мѣбели в ст̀ая; ~ **nout vůz do dvora** вкарам, вмъкна кола в двѐр **2.** (*koho, со kat*) всм̀уча, засм̀уча, дръпна, издърпам, завлек̀а (*някого, нещо някъде*): **vír ho ~1 pod hladinu** водовъртѣжът го всм̀ука, завлѣче го под повърхността **3.** (*koho – вин. kat*) вмъкна, замъкна, завлек̀а, прим̀амя (*някого някъде*): ~ **nout přítele do hospody** замъкна, завлек̀а приятел в кръчма **4.** (*koho, со do čeho*) въвлек̀а, замѣся, забъркам (*някого, нещо в нещо*): ~ **nout zem do války** въвлек̀а страна във война; **být proti své vůli vtažen do sporu** въвлѣчен, замѣсен сѣм против волята си в спор **5.** (*со; со kat*) вдѣшам, поѣма (*нещо; нещо някъде*): ~ **nout kouř (cigarety)** вдѣшам, поѣма дѣм (от циг̀ара); ~ **nout do sebe vůni** вдѣшам мѣриси, аром̀ат, ух̀ание **6.** (*со; со kat*) прибера (обратно, навѣтре), свѣя, скрѣя (*нещо; нещо някъде*): ~ **nout břicho** прибера, скрѣя корѣм; **želva ~la hlavu do krunýře** костенурката прибра, скрѣя глав̀а в брониата си **7.** (*со; со kat*) поѣма, попѣя, дръпна (*нещо; нещо някъде*): **zem do**

sebe ~la vlhkost земята поѣ, попѣ в сѐбе си влагата; земята дръпна влагата **8.** (*kat*) вляза, навляза, нах̀елтам, нахл̀уя (*някъде*): **vojsko ~lo do města** войска нахл̀у в град̀а **9.** *обикн. трепол. -ne (kat) експр.* наст̀ане, наст̀пи, въдвори се, възцари се (*някъде*): **do domu ~1 klid** в к̀щи наст̀ана, в к̀щи се въдвори мѣр, спокойствие **vtáh|nout se, -nu се св. 1.** (*kudy kat*) вмъкна се, пром̀ъкна се, провр̀а се, пром̀уша се, м̀ушна се (*през някъде някъде*): **pes se ~1 dírou na dvůr** к̀чето се пром̀уши през д̀упка в двѐра **2.** (*kat*) *експр.* вмъкна се, пром̀ъкна се, прокр̀адна се, м̀ушна се, шм̀угна се (*някъде*): ~ **la se za mnou do kabinetu jako myška** т̀я се вмъкна, прокр̀адна, шм̀угна след мѐне в кабинѣта като мѣшка **3.** (*kat*) *по-рядко* прибера се (обратно, навѣтре), свѣя се, скрѣя се (*някъде*): **hlemýžd' se ~1 do ulity** ъхлѡвѣт се прибра в чер̀упката си

vtah|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*koho, со kat*) вкарвам (с тѣглѐне, с дърпане); вмъквам, издърпам, изтѣглям (*някого, нещо някъде*): ~ **ovat do místnosti těžká zavazadla** вкарвам, вмъквам в помещѣние тѣжк̀а баг̀аж **2.** (*koho, со kat*) всм̀укам, засм̀укам, тѣгля, дърпам, издърпам, завлѣчам (*някого, нещо някъде*): **vír ho ~oval pod hladinu** водовъртѣжът го всм̀укаше, завлѣчаше, дърпаше под повърхността **3.** (*koho – вин. kat*) вмъквам, замъквам, завлѣчам, прим̀амвам (*някого някъде*): ~ **ovat někoho do špatné společnosti** замъквам, завлѣчам някого в ло̀ша комп̀ания **4.** (*koho, со do čeho*) въвлѣчам, замѣсвам, забърквам (*някого, нещо в нещо*): ~ **ovat zem do války** въвлѣчам страна във война **5.** (*со; со kat*) вдѣшвам, поѣмам (*нещо; нещо някъде*): ~ **ovat vůni** вдѣшвам мѣриси, аром̀ат, ух̀ание **6.** (*со; со kat*) прибирам (обратно, навѣтре), свѣявам, скрѣвам, крѣя (*нещо; нещо някъде*): **kočka ~uje drápy** к̀тката си прибира нѡктите **7.** (*со; со kat*) поѣмам, попѣвам, дръпвам (*нещо; нещо някъде*): **zem do sebe ~ovala vlhkost** земята поѣмаше, попѣваше в сѐбе си влагата **vtah|ovat se, -uji se/разг. -uju се нескв. (kat)** *по-рядко* прибирам се (обратно, навѣтре), свѣявам се, крѣя се, скрѣвам се (*някъде*): **hlemýžd' se ~uje do ulity** ъхлѡвѣт се прибира в чер̀упката си

vtan|covat, -cuji/разг. -uju, vtan|čit, -čím св. (kat) 1. вляза, изляза, пок̀ажа се, появ̀я се (*някъде*) с танц̀, танц̀увайки: **tanečníci ~covali/~čili na jeviště** танц̀орите излязоха на сц̀ената, танц̀орите се появ̀иха на сц̀ената, танц̀увайки **2.** *експр.* вляза (*някъде*) с танцова ст̀пка: ~ **covat do pokoje** вляза с танцова ст̀пка в ст̀ая

vtančit *вж.* **vtancovat**

vtéci, vtéct, обикн. *третол.* **vteče** *св.* (*kam*) втечѐ (се), натечѐ, влѐзе, навлѐзе, влѐе се (*някъде*); напълни, наводни (*нещо*): **voda vtekla do sklepů** вода влѐзе, бѐше влязла в мазѐтата; вода напълни, наводни/бѐше напълнила, бѐше наводнила мазѐтата

vtéct *вж.* **vtéci**

vték|at, обикн. *третол.* **-á** *несв.* (*kam*) **1.** втѐча (се), натѐча, влѐза, навлѐза, влѐва се (*някъде*); пълни, наводнява (*нещо*): **voda ~ala do sklepů** вода влѐзаше в мазѐтата; вода пълнеше, наводняваше мазѐтата **2.** втѐча (се), влѐва се (*някъде*): **Vltava ~á do Labe** Вълтава се влѐва в Лабѐ

vtělen|í, -í *ср.* **в**пълтѐчение, олицетворѐние: **byla ~ím zdraví** тя бѐше **в**пълтѐчение на здравето; тя бѐше самѐто здравѐ; тя кипѐше от здравѐ

vtělen|ý, -á, -é *експр.* **в**пълтѐн, превпълтѐн; който е **в**пълтѐчение, олицетворѐние (*на нещо*); истински, същински, жив; самият: **otec je ~á доброта** баща ми е самата добротa; **ty jsi ~ý ďábel!** ти си същински дявол, истински дявол, жив дявол!

vtěl|it, -ím *св.* **книж.** **1.** (*со до џeho/книж.* *в со*) **в**пълтѐ, превпълтѐ, претворѐ, прѐсзѐдам (*нещо в нещо*): **~it něčí tvář do kamene** **в**пълтѐ, превпълтѐ, претворѐ нѐчие лицѐ в камѐк; **~it něco v čin, ve skutek** *прен.* претворѐ нѐщо в дѐло; вдѐхна на нѐщо живѐт; осъществѐ нѐщо **2.** (*со до џeho*) **в**клѐча, **в**градѐ (*нещо в нещо*): **~it do ústavy základní občanská práva** **в**клѐча в конституция основни граждански права

vtěl|it se, -ím se *св.* **1.** (*до џeho/книж.* *в со*) **в**пълтѐ се, превпълтѐ се; **в**селѐ се (*в нещо*): **duše národa se ~ila do lidových písní** душата на нардa се е **в**пълтѐтила, **в**селила се е в народните пѐсни **2.** (*до џeho*) **слѐ** се, стана едно цяло (*с нещо*): **~it se do své postavy** слѐ се, стана едно цяло с персонажа си, с прѐсзѐдания от мѐн герѐй, с рѐлята си

vtěl|ovat, -uji/разг. **-uju** *несв.* **книж.** **1.** (*со до џeho/книж.* *в со*) **в**пълтѐщавам/**в**пълтѐтявам, превпълтѐщавам/**в**ревпълтѐтявам, претворѐвам, прѐсзѐдавам (*нещо в нещо*): **~ovat svou vidinu do sochy** **в**пълтѐщавам, прѐсзѐдавам, претворѐвам свѐй мираж, свѐде видѐние в статуя **2.** (*со до џeho*) **в**клѐчвам, **в**градѐм (*нещо в нещо*): **~ovat do skladby motivů lidových písní** **в**клѐчвам в композиция мѐтѐви от народни пѐсни

vtěl|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** *несв.* **книж.** **1.** (*до џeho/книж.* *в со*) **в**пълтѐщавам се/**в**в

пълтѐтявам се, превпълтѐщавам се/**в**ревпълтѐтявам се; **в**селивам се (*в нещо*): **představa štěstí se mi ~ovala do kominíka** за мѐн прѐдставата за щастѐ, за късмѐт се **в**пълтѐщаваше в образа на коминочистач, свѐрзваше се с образа на коминочистач **2.** (*до џeho*) **сли**вам се, стѐвам едно цяло (*с нещо*): **~it se do svých postav** **сли**вам се, стѐвам едно цяло с персонажите си, с прѐсзѐданията от мѐн герѐи, с рѐлите си

vteřin|a, -y *ж.* **1.** секунда: **zlomek ~y** част от секунда; **několik ~** няколко секунди; **každou ~u** всяка секунда; **ежесекундно** **2.** *експр.* миг, момент; **малко: odejít na ~u** излѐза, махна се за момент, за малко **3.** *геом. астр.* секунда

vteřin|ka, -ky *ж.* **умал.** **1.** секунда, секундица, секундичка: **několik ~ek** няколко секунди

2. *експр.* миг, момент; (**свѐсем**) **малко** (**врѐме**): **odejít na ~ku** излѐза, махна се за момент, за свѐсем малко

vteřinov|ý, -á, -é който се отнася до секунда; секунден: **~á ručička** секундарник

vte|sat, -šu/-sám/книж. **-ši** *св.* (*со kam*) **из**секá, издълбáя (*нещо някъде*): **~sat schody do skály** **из**секá, издълбáя стѐпалá в скалá

vtésáv|at, -ám *св.* (*со kam*) **из**сѐчам, издълбáвам (*нещо някъде*): **~at písmena do kamene** **из**сѐчам бѐкви върху камѐк

vtěsn|at, -ám *св.* (*со kam*) **смѐ**стя, съберá, поберá, натѐкам, набѐтам, сбѐтам, **наблѐ**скам, **нагѐ**чкам, **сгѐ**чкам (*нещо някъде*): **~at všechno prádlo do koše** **смѐ**стя, натѐкам **в**сѐчкото бѐльѐ, **в**сѐчкото пранѐ в панѐр

vtěsn|at se, -ám se *св.* (*kam*) **смѐ**стя се, съберá се, поберá се, натѐкам се, набѐтам се, сбѐтам се, **наблѐ**скам се, **нагѐ**чкам се, **сгѐ**чкам се (*някъде*): **~at se do malého bytu** **смѐ**стя се, **наблѐ**скам се, **сгѐ**чкам се в малко жилище

vtěsnáv|at, -ám *несв.* (*со kam*) **смѐ**ствам, събѐирам, побѐирам, натѐквам, набѐтвам, сбѐтвам, **наблѐ**сквам, **нагѐ**чквам, **сгѐ**чквам (*нещо някъде*): **~at knihy do přihrádek** **смѐ**ствам, натѐквам, **сгѐ**чквам книги по рафтѐве

vtěsnáv|at se, -ám se *несв.* (*kam*) **смѐ**ствам се, събѐирам се, побѐирам се, натѐквам се, набѐтвам се, сбѐтвам се, **наблѐ**сквам се, **нагѐ**чквам се, **сгѐ**чквам се (*някъде*): **lidé se těžko ~ali do malého sálu** хѐрата трѐдно се побѐираха в малката зáла

vtín|at, -ám *несв.* (*со kam; komu со kam*) **заб**ивам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~at sekeru do kořenů stromu** **заб**ивам брáдѐва в кѐрените на дърѐвѐ

vtín|at se, -uji se/разг. **-uju se** *несв.* (*kam; komu kam*) **заб**ива се, **врѐ**зѐва се (*някъде; на някого*)

някъде): **drápy se mu ~aly do obličeje** ноктите се забиваха, ноктите се връзваха в лицето му
vtíp, -u м. **1.** остроумност, хитрост, изобретателност, находчивост, съобразителност, досетливост: **uplatnit v práci svůj** ~ проявя в работата си остроумие, съобразителност, находчивост
2. разг. цака, майсторлък, работа на място
 че...; **v tom je celý** ~ в това е целият майсторлък; там му е цаката; това му е цаката
3. остроумие, духовитост, находчивост; шеговитост, разг. шегаджийство, шегобийство, майтапчийство: **tvůj ~ tu není zcela na místě** остроумието ти, духовитостта ти не е съвсем умна
někoho ~ разг. пускам, сипя остроті по адрес на някого; изпитвам, изпробвам си остроумието върху някого; изпробвам колко носи някой на майтап; **jiskřit ~em** остроумен, духовит, находчив съм; кипя от остроумие, от духовитост, от находчивост; **sršet ~em/~y** остроумен, духовит, находчив съм; пръскам, сипя остроумия, духовитости **4.** анекдот, виц: **vypřávet ~y** разказвам вицове, анекдоти
 виц; много стар виц; **košilatý, lechtivý** ~ разг. експр. пейор. шегов. солен виц; мръсен виц
5. остротă, шегă, разг. майтап: **takové ~y nedělej!** не си прави такива шегі, такива майтапа
 шена за майтапи; вземам ме на подбив, за кашмър, за мезе; правят си с мене майтапи, гаргара; **dělat ~y na někoho, na něco** разг. пускам остроті, майтапи по адрес на някого; **dělat si ~y z někoho, z něčeho** разг. правя си майтап, гаргара с някого; вземам някого на подбив, за мезе, за кашмър; правя някого за посмѣшище, за кашмър; **dělat hloupé ~y na něco** разг. правя си неумѣстни, глупави, лоши шегі с нещо; **hloupý, špatný** ~ глупава, лоша, неумѣстна шегă; **laciný** ~ ъвтина, плѣска, тѣпа шегă
vtipál|ek, -ka м. експр. шегобиец, шегаджия, майтапчия: **pohotový ~ek** находчив шегобиец
vtípek, -ku м. умал. шегă, шегичка; разг. майтап: **kamarádský ~ek** другарска, приятелска шегичка
vtípit se, -ím se св. рядко сѣтя се, досѣтя се, догада се, загрѣя: **nech ho, ať se sám ~í** остави го, нека сам да се сѣти
vtípkář, vtípkář, -e м. експр. шегобиец, шегаджия, майтапчия: **obávaný** ~ опасен шегобиец
vtípkovat, -uji/разг. -uju не св. **1.** шегувам се,

разг. майтапя се; пускам шегі, майтапи; правя (си) шегі, майтапи: **nemístně ~ovat** неумѣстно се шегувам; правя си неумѣстни шегі; **rád ~uje** той обича да се шегува, да се майтапи; на него му дай да си прави шегі, майтапи
2. (о кот, о ѡет; на коho, на со) шегувам се, разг. майтапя се; правя (си) шегі, майтапи (с някого, с нещо; по адрес на някого, на нещо; за някого, за нещо); пускам, сипя остроті, шегі, майтапи (по адрес на някого, на нещо; за някого, за нещо); правя си гаргара (с някого, с нещо); вземам на подбив, за мезе (някого, нещо): **~ovat o děvčatech** шегувам се, пускам, сипя шегі по адрес на момичета; **~ovat na nedostatky kolegů** пускам, сипя остроті по адрес на недостатѣци на колеги; вземам на подбив, вземам за мезе недостатѣци на колеги

vtipně нар. **1.** остроумно, умно, хитро, находчиво, изобретателно: **~ řešený byt** остроумно, умно, хитро, находчиво решѣно, разпределѣно жилище **2.** остроумно, духовито; шеговито; разг. шегаджийски, шегобийски, майтапчийски: **~ odpovědět** отговоря остроумно, духовито, шеговито; **~ žertovat** шегувам се остроумно, духовито

vtipnost, -i ж. **1.** остроумност, хитрост, изобретателност, находчивост, съобразителност, досетливост: **~ řešení** изобретателност, находчивост на решѣние **2.** остроумие, духовитост, находчивост, шеговитост; разг. шегаджийство, шегобийство, майтапчийство: **~ autora** остроумие, духовитост, находчивост на автор; **~ epigramu** духовитост, шеговитост на епиграма; **obveselovat společnost ~í** веселя, развеселявам компания с остроумие, с духовитост

vtipný, -á, -é **1.** остроумен, хитър, изобретателен, находчив, съобразителен, досетлив: **~á hlava** умна, изобретателна, досетлива глава; изобретателен, находчив ум; **~é řešení** остроумно, изобретателно, находчиво решѣние; **~ý nápad** остроумна, хитра идея; **vtipně ~í**
jit ~ou kaší съобразителен, остроумен, хитър, находчив съм **2.** остроумен, духовит, находчив, шеговит; разг. шегаджийски, шегобийски, майтапчийски: **~ý společník** остроумен, духовит събесѣдник, компаньон; **~á pointa** находчива, духовита, шеговита поанта; остроумен, духовит, шеговит завършек; **~á slovní hříčka** остроумна, шеговита игра на думи

vtír|at, -ám не св. (со до ѡeho) втривам (нещо в нещо): **~at krém do kůže** втривам крем в кожа

vtír|at se, -ám se *несв.* 1. (*do čeho; komu do čeho*) натрапвам се, *разг. експр.* натрисам се (*на някого*); печеля, спечелвам (*нещо; нещо у някого*) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално; добирам се, докопвам се (*до нещо*) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално: ~**at se do něčí přízně** натрапвам се на някого; домогвам се до нечие благоволение, благо-разположение; ~**at se do něčí důvěry** домогвам се до нечие доверие 2. (*kam*) натрапвам се, *разг. експр.* натрисам се (*някъде*); влизам, прониквам (*някъде*) чрез нахалство; влизам, прониквам (*някъде*) неканен, нежелан; влизам, прониквам (*някъде*) незаконно: ~**at se do kolektivu** натрапвам се на колектив; **opět ~aly se vzpomínky** отново се натрапваха, отново йдваха неканени спомени

vtíravě *нар.* натрапвайки се, натрапнически, натрапничаво, натрапчиво; дотягайки, дотегливо; досаждайки, досадливо, досадно; нахално: ~ **se dotazovat** нахално питам, разпитвам; ~ **se hlásící vzpomínka** натрапчиво обаждащ се спомен; ~ **pršelo** валеше досадно, неприятно

vtíravost, -í *ж.* натрапничавост, натрапчивост, дотегливост, досадливост, досадност; натрапничество, нахалство: **drzá** ~ нахално натрапничество; **nepovažujte to za ~!** не приемайте, не считайте това за проява на нахалство!

vtíravý, -á, -é натрапващ се, натрапничав, натрапчив; дотягащ, дотеглив; досаждащ, досадлив, досаден; нахалстващ, нахален: ~**ý společník** досадлив, дотеглив, нахален компаньон, събеседник; **hejna ~ých much** ройци досадни, нахални мухи; ~**á zvědavost** досадно, нахално любопитство; ~**é pohledy** досадни, нахални погледи; ~**á slova** натрапчиви, досадни думи; ~**á vůně** натрапчив аромат; ~**á melodie** натрапчива мелодия; ~**á zima** натрапчив, досаден студ; ~**á představa** *псих.* натрапчива представа, мисъл, идея; фикс идея, идея фикс

vtisk, -u *м. полигр.* отпечатък: ~ **modrou barvou (do černého tisku)** отпечатък със синя боя (в черен печат)

vtisk|nout, -nu *св.* 1. (*co, koho kam; komu co kam*) натикам, наблъскам, навра, набутам, мушна (*нещо, някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**nout někoho do kouta** навра, натикам някого в ъгъл; ~**nout někomu peníz do dlaně** сложа, мушна на някого парà в дланта 2. (*co kam; komu co kam*) нахлүзя, нахлүпя (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): ~**nout si čepici do čela** нахлүпя, нахлүзя шапка над очите си 3. (*co kam; komu co kam*) забия, впия, врѐжа, отпечатвам (*нещо някъде; на някого*

нещо някъде); остава отпечатъци, следй (*от нещо някъде; върху нещо, върху някого*); *разг.* остава (си) (*нещо някъде; върху нещо, върху някого*): ~**la mu všechny prsty do tváře** тя забй, впи пръсти в лицето му; тя си отпечата, остави си всичките пръсти върху лицето му 4. (*co kam*) отпечатвам, направа, остава (*нещо някъде*); остава следй, отпечатъци (*от нещо някъде*): ~**nout stopy do sněhu** направа, ~~остава~~ **~nout stopy do sněhu**

podobu něčeho придам на нещо характер, вид на нещо; ~**nout si obraz někoho do paměti/книж.** **v paměť** запечатам, съхраня нечий образ в паметта си, в съзнанието си 5. (*co; co kam*) *полигр.* (допълнително) отпечатвам (*нещо някъде*): ~**nout titulek jinou barvou** отпечатвам заглавие в друг цвят

vtisk|nout se, -nu se *св.* 1. (*kam; komu kam*) забия се, впия се, врѐжа се, отпечатвам се (*някъде; на някого някъде*); остава следй, отпечатъци (*от нещо някъде*): **prsty se ~ly do polštáře** пръстите ми впи в килим

se někomu do paměti/книж. **v paměť** запечатам се, врѐжа се в нечия памет: **příhoda se mu ~la hluboce do paměti** случката се връза, запечата се дълбоко в паметта му 2. (*kam; kudy kam*) навра се, провра се, промуша се, мушна се, пъхна се, шмугна се (*някъде; през някъде някъде*): ~**nout se úzkými dvířky do komůrky** провра се, промуша се през тясна вратичка в стайчка; ~**I jsem se do kouta a ani jsem nedýchal** шмугнах се в ъгъла и замрях

vtisk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*co, koho kam; komu co kam*) натикам, наблъскам, навирам, набутвам, мушкам, мушвам (*нещо, някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**ovat někoho do kouta** навирам, натикам някого в ъгъл; ~**ovat kolemjdoucím pozvánky do rukou** навирам, мушкам покани в ръцете на минавачи 2. (*co kam; komu co kam*) нахлүзвам, нахлүпвам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): ~**ovat si čepici do čela** нахлүпвам, нахлүзвам шапка над очите си 3. (*co kam; komu co kam*) забивам, впивам, връзвам, отпечатвам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*); оставам отпечатъци, следй (*от нещо някъде; върху нещо, върху някого*); *разг.* оставам (си) (*нещо някъде; върху нещо, върху някого*): ~**ovat někomu zuby do ruky** захлупвам някого за ръката; впивам, забивам зъби в ръката на някого; отпечатвам, оставам си зъбите върху ръката на някого 4. (*co kam*) отпечатвам, пръвя, оставам (*нещо някъде*); оставам следй, отпечатъци (*от нещо някъде*): ~**ovat stopy do sněhu** ~~остава~~ **~ovat stopy do sněhu**

něčemu ráz, podobu něčeho придавам на нещо характер, вид на нещо; **~ovat si obraz někoho do paměti/книж.** в **paměť** запечатвам, съхранявам нечий образ в паметта си, в съзнанието си **5.** (*со; со kat*) *полицр.* (допълнително) отпечатвам (*нещо някъде*): **~ovat obrázky do textu** отпечатвам илюстрации в текст

vtisk|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (*kat; kotu kat*) забивам се, впивам се, връзвам се, отпечатвам се (*някъде; на някого някъде*); оставам следи, отпечатъци (*от нещо някъде*): **prsty se mu ~ovaly do tváře** пръстите се отпечатваха върху лицето му; пръстите се забивиха

paměti/книж. в **paměť** запечатвам се, връзвам се в нечия памет

vtít, vetnout, vetnu св. 1. (*со kat; kotu со kat*) забия (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~ sekeru do špalku** забия брадва в дървник; **~ někomu zuby, nehty do ruky** забия зъби, нокти в ръката на някого **2.** (*kotu со; kotu со kat*) *експр.* ударя, зашлевя, зашия, обърша (*на някого обикн. шамар*): **~ někomu políček (na tvář)** зашия, обърша на някого шамар (по лицето); зашлевя някого по лицето

vtít se, vetnout se, обикн. третол. vetne се св. (*kat; kotu kat*) забие се, врече се (*някъде; на някого някъде*): **kočičí drápy se mu vtály do obličejе** котешките нокти се забиха, ноктите на котката се връзаха в лицето му

vtlač|it, -ím св. 1. (*со kat; kotu со kat*) пъхна, мұшна, наврã (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~it někomu peníz do dlaně** наврã, мұшна на някого парã в ръката **2.** (*со, koho kat*) наврã, натикам, напъхам, натъпча, наблѣскам, набутам (*нещо, някого някъде*): **~it někoho do kouta** наврã, натикам някого в ъгъла; **~it zubní pastu zpátky do tuby** вкарãм, върна пãста за зъби обрãтно в тубã **3.** (*со kat, kotu со kat*) нахлўзя, нахлўпя (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~it si klobouk do očí** нахлўпя си шапка над очите **4.** (*со; со kat*) отпечатãм (*нещо някъде*); остаãя следи (*от нещо някъде*): **~it iniciály do desky** отпечатãм, гравирãм инициãли върху плòча; **~it stopy do sněhu** отпечатãм, остаãя следи в снеãã

vtlač|it se, -ím се св. (kat) 1. пъхна се, мұшна се, наврã се (*някъде*): **~it se do měkkých polštářů** наврã се, мұшна се сред мєки възглавници; отпұсна се върху мєки възглавници; потъна в мєки възглавници **2.** наврã се, натикам се, напъхам се, натъпча се, наблѣскам се, набутам се (*някъде*): **~it se do přeplněného vlaku** напъхам се, наблѣскам се, кãчã се в претъпкан влãк

vtlač|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (*со kat; kotu*

со kat) пъхам, напъхам; мұшкам, мұшвам; навирãм (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~ovat někomu peníz do dlaně** навирãм, мұшкам, мұшвам на някого парã в ръката **2.** (*со, koho kat*) навирãм; тикам, натикам; пъхам, напъхам; тъпча, натъпча; блѣскам, наблѣскам; бута̀м, набутãм (*нещо, някого някъде*): **~ovat někoho do kouta** навирãм, натикам някого в ъгъла; **~it těsto do formiček** тъпча, натъпча тестò във фòрмички **3.** (*со kat, kotu со kat*) нахлўзвам, нахлўпявам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~ovat si klobouk do očí** нахлўпявам си шапка над очите **4.** (*со; со kat*) отпечатãм (*нещо някъде*); остаãям следи (*от нещо някъде*): **~ovat iniciály do desky** отпечатãм, гравирãм инициãли върху плòча; **~ovat stopy do sněhu** отпечатãм, остаãям следи в снеãã

vtlač|ovat se, -uji se/разг. -uju се неск. (kat) 1. пъхам се, мұшкам се, мұшвам се, навирãм се (*някъде*): **~ovat se do měkkých přikrývek** навирãм се, мұшвам се, пъхам се сред мєки завивки; потъвам в мєки завивки **2.** навирãм се; тикам се, натикам се; пъхам се, напъхам се; тъпча се, натъпча се; блѣскам се, наблѣскам се; бута̀м се, набутãм се (*някъде*): **~ovat se do přeplněného autobusu** напъхам се, наблѣскам се, кãчвам се в претъпкан автобус

vtlouci, vtlouct, vtluču/книж. vtluку св. 1. (*со kat*) вкарãм, набия, забия, зачукам (*нещо някъде*): **~ klín do dřeva** вкарãм, набия, забия, зачукам клин в дървò **2.** (*do koho со; kotu со; kotu со kat*) *прен. експр.* набия, налєя, внушã, втълпя (*на някого нещо; на някого нещо някъде*): **~ do dětí kázeň** внушã на деца дисциплина

vtlouci, vtlouct, vtluču/книж. vtluку св. 1. (*со kat*) вкарãм, набия, забия, зачукам (*нещо някъде*): **~at klín do dřeva** вкарãм, набиям, забиям, зачукам клин в дървò **2.** (*do koho со; kotu со; kotu со kat*) *прен. експр.* набиям, налива̀м, внушãвам, втълпявам (*на някого нещо; на някого нещо някъде*): **~at do dětí kázeň** внушãвам на деца дисциплина; дисциплинирам

vtlouci, vtlouct, vtluču/книж. vtluку св. 1. (*со kat*) вкарãм, набиям, забиям, зачукам (*нещо някъде*): **~at klín do dřeva** вкарãм, набиям, забиям, зачукам клин в дървò **2.** (*do koho со; kotu со; kotu со kat*) *прен. експр.* набиям, налива̀м, внушãвам, втълпявам (*на някого нещо; на някого нещо някъде*): **~at do dětí kázeň** внушãвам на деца дисциплина; дисциплинирам

vtlouci, vtlouct, vtluču/книж. vtluку св. 1. (*со kat*) вкарãм, набиям, забиям, зачукам (*нещо някъде*): **~at klín do dřeva** вкарãм, набиям, забиям, зачукам клин в дървò **2.** (*do koho со; kotu со; kotu со kat*) *прен. експр.* набиям, налива̀м, внушãвам, втълпявам (*на някого нещо; на някого нещо някъде*): **~at do dětí kázeň** внушãвам на деца дисциплина; дисциплинирам

vtok, -u м. 1. *остар.* вливане, втїчане **2.** *остар.* ўстие **3.** *техн.* лєене, налива̀не, излива̀не **4.** *техн.* наливник; ўстие за лєене; отвор за лєене

vtom нар. в тòзи миг; в тòзи момєнт; в єдин

миг, в един момент; изведнъж, неочаквано, ненадейно: **byl už na odchodu, když ~ někdo zazvonil** той вече си тръгваше, когато някой ненадейно позвъни; **bylo тихо a ~ někdo vystřelil** беше тихо и изведнъж някой стреля, гръмна; цареше тишина и в един миг някой стреля, гръмна

vtrhnout, -nu sv. 1. (*kat*) нахлүя, нахлүтам (*някъде*): **vojско ~lo do země** войскà нахлү в странàта 2. (*na koho, na co*) нападна, удàря (*някого, нещо*); нахвърля се (*върху някого, върху нещо*): **~nout na nepřítele** нападна, удàря враг; нахвърля се върху враг 3. (*kat*) *експр.* нахлүя, нахлүтам, втүрна се, изсипя се (*някъде*): **děti ~ly na hřiště** децàта нахлүха на игрището; децàта се изсипаха на игрището

vtrhovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (*kat*) нахлүвам, нахлүтвам (*някъде*): **nepřítel ~uje do země** враг нахлүва в странàта 2. (*na koho, na co*) нападам, удрям (*някого, нещо*); нахвърлям се (*върху някого, върху нещо*): **~ovat na nepřítele** нападам, удрям враг; нахвърлям се върху враг

vůbec част. 1. изобщо, въобще, абсолютно: **je to ~ nejlepší víno, které jsem pil** товà е изобщо най-хубавото вино, което някога съм пил; **jeden z nejslavnějších malířů** ~ един от най-прочутите живописци изобщо; **přihlásit se může ~ každý** да се запише може абсолютно всеки 2. изобщо, въобще, абсолютно, ни най-мàлко, *разг. хич (при отрицание)*: **~ nemluví** изобщо не говори; **nechce ~ jíst** изобщо не йска да ядè; хич не мў/й се ядè; **to není ~ pravda** товà изобщо не è вярно; **o tom ~ nic nevím** за товà не знам абсолютно нищо; **nedostal za to ~ nic** тóй не полүчи за товà абсолютно нищо; **to mi ~ nevdí** товà изобщо не ми прèчи; ни най-мàлко не ми прèчи; **to ~ neznamená, že...** товà изобщо не означàва, че...; **to se nás ~ netýká** товà ни най-мàлко не

нвязà ♦ **~трици** **въобще** абсолютно нè; сьвършèно нè; сьвсèм нè; ни най-мàлко 3. изобщо, въобще; сòбствено, всьщност, в действителност: **jak si to ~ představuješ?** как изобщо си го предстàвяш? как всьщност си го предстàвяш? има ли смьсъл товà, коèто прàвиш? **kam ~ jdeme?** кьдè сòбствено отиваме? кьдè всьщност отиваме? **k čemu to je ~ dobré?** товà за каквò сòбствено слүжи? товà за каквò всьщност стàва? товà за каквò изобщо е пригòдно? 4. *разг.* изобщо, въобще, всьщност; в крàя на крàищата: **stoiť to ~ za tu práci?** товà заслүжàва ли си изобщо всьщия тóзи трүд? в крàя на крàищата товà струва ли си всьщкàта тàзи рàбота? 5. *в сьчет.*

♦ **аз/ти/ми/ви/но/го**
кова, (и) тòлкоз; (и) крàй: **a ~, myslí si, co chceš!** в крàя на крàищата, мислй си, каквòто щèш! **a ~, co budeme o tom dál mluvit!** и изобщо, каквò има пòвече да говòрим! крàй, нямà каквò пòвече да говòрим за товà! **je pilná, svědomitá a** ~ тjà е усьрдна, сьвестна и изобщо – сьвjàсно момйче е

vůči предлог с дат. (кому, чему) 1. спрямо, кьм, по отношèние на (*някого, нещо*): **odpovědnost ~ voličům** отговòрност спрямо избирàтели; отговòрност по отношèние на избирàтели; **být ohleduplný ~ někomu** внимàтелен сьм кьм някого, спрямо някого, по отношèние на някого 2. спрямо, по отношèние на, срещу, против, на (*някого, нещо*): **odolnost ~ chorobám** издържливост, устоячивост против заболявания/спрямо заболявания/на заболявания **vůčihledě, vůčihledně нар. книж.** очевидно, ясно, явно, забележимо, вьдимо: **jeho síly ~ sláblы** сйлите му вьдимо намаляваха

vůdce, -e м. 1. вожд, водàч, ръководител, лидер, *книж.* водител, предводител: **~e lidu** вожд, лидер на нарòда; **politický, odborářský ~e** политйчески, синдикàлен водàч, лидер; **~ové povstání** водàчи, предводители, ръководители на вьстàние; **duchovní ~í** духòвни водàчи, водители; духòвни пастйри 2. водàч: **horský ~e** планински водàч; **~e výpravу** водàч на експедиция

vůdcovsk|ý, -á, -é водàчески, предводителски, ръководителски, ръководен, лидерски: **~é schopnosti** водàчески, лидерски, ръководни способности, кàчества

vůdcovstv|í, -í ср. водàчество, ръководство, лидерство, *книж.* водителство, предводителство: **ujmout se ~í** поèма ръководство, лидерство

vůdč|í, -í, -í ср. 1. водèц, ръководен: **~í postavení** ръководно положение; **~í osobnost** водèща личност; **~í myšlenka** водèща, ръководна идèя 2. *рядко* водàчески, шофьòрски: **~í list** *преду* свидèтельство за правоупрàвление на моторно превòзно срьдство; *разг.* шофьòрска книжка **vůdkyn|ě, -ě ж.** 1. ръководителка, лидерка, *книж.* водителка, предводителка: **~ě lidu** водителка на нарòда; **~ě povstání** водителка, предводителка, ръководителка на вьстàние 2. женà-водàч, водàчка: **horská ~ě** планинска водàчка

vůkol нар. книж. околòврьст; наòколо: **smích zněl** ~ смьх звучèше околòврьст, наòколо **vůl, vola м.** 1. вол: **pár volů** двà вòла; чйфт вòлове; **jet s voly** кàрам, подкарàл сьм вòлове

♦ **вòлòво**
ангарүвам, рàботя на някого; рàботя, бльскам

за някого; **má takový hlad, že by snědl vola na posezení** *експр.* толкова е гладен, че може цял вол да изяде; **bylo tam krve, to bylo krve jako z vola, jako když zapáchne vola** *разг. експр.* там имаше толкова много кръв, сякаш са заклали някого, сякаш е имало клане; **dělat něco, dělat se s něčím jako** ~ *разг. експр.* моря се, мъча се с нещо като грешен дявол; виждам голям зор с нещо; изпотявам се и под езика; **dřít (se), dělat, makat jako** ~ *разг. експр.* работя, блъскам като луд, като вол, като грешен дявол; **je to jako když dáš volovi jahodu, malinu, višni** *разг. експр.* няма да се закачи и на едниия му зъб; кому зай, кому пай; за когò по-напред; няма да стигне на никого/за никого; ще бъде (като) капка в морето; на стò вълци кози крак; **potí se jako ~, teče z něj jako z vola** *разг. експр.* потí се като свиня, като прасе; пòт се лее от него; **je to dávka pro vola** *разг. експр.* това е конска, слонска доза; това е доза като за слон; **(je to tak silné,) že by to porazilo i vola** *разг. експр.* (това е толкова силно,) че и кон може да убие **2. neřop.** глупак, кретен, идиот, дръвник, тъпанар, серсём, диване; **ten ~ na to všechno naletí** тòя глупак на всичко се хваща, за всичко можеш да го излъжеш; тòя глупак вярва и на най-голямата лъжа; **který ~ to udělal!** кой глупак, кой кретен го направи!

♦ **кумаи́йи́ живи́ръ**
гъл, пълнен глупак; **starý (dobrý) ~** *разг. експр.* стар найвник; голям, пълнен найвник; **udělat něco jako dobrej** ~ *разг. експр.* направя нещо като пълнен найвник; **je to jako pro voly** *разг. пейор.* това е (просто) като фасул/като гъбена чорба; това и пълнен идиот ще го разбере; **udělat z někoho vola** *разг. пейор.* направя някого на глупак; **dělat ze sebe vola** *разг. пейор.* правя се на глупак; оставям се да ме правят на глупак; **(muset) platit jako** ~ *разг. експр.* (трябва, имам да) плащам безбòжни, грешни, луди пари; **stát, čekat někde jako** ~ *разг. експр.* стоя, чакам някъде като пълнен глупак; **jít někam jako** ~ *разг. експр.* отивам някъде като пълнен глупак **3. зват. vole** *обръщение* *разг. пейор.* пич, кòпеле, майна: **tak co ty na to, vole?** е, каквò ще кажеш, пич? каквò ще кажеш, кòпеле? каквò ще кажеш, майна?

vůle, -e ж. **1.** вòля: **vlastní ~e** собствена вòля; **svobodná ~e** свободна вòля; **mít ~i** имам вòля; **ztratit ~i** загубя вòля; **zbavit někoho ~e** лишя някого от вòля; **být zbaven vlastní ~e** лишён сьм от собствена вòля; нямам собствена вòля; **zlomit někomu ~i** пречупя, прекърша нечия вòля; **железна вòля; být bez vlastní ~e** без собствена

вòля сьм; нямам собствена вòля; **mít něco na ~i** господар сьм на нещо; нещо е в мòя вòлст; постъпвам по свòя вòля с нещо; **mít slabou ~i** имам слаба вòля; слаба ми е вòлята; *разг. експр.* слаби ми са ангелите; **mít silnou, pevnou, železnou ~i** имам силна, желязна вòля; **prosadit svou ~i** наложа вòлята си; **rozhodnout se ze svobodně ~e** взема самостоятелно решèние; решà самостоятелно **2. (с инф.; к щети; по-рядко по щет)** вòля, стремèж, желàние (*да...; за нещо; към нещо*): **~e žít a bojovat** вòля, желàние за живòт и борба; **~e k svobodě** стремèж към свобода; **~e k vítězství** вòля за побèда **3.** вòля, желàние, йскане: **~e lidu** вòля на нарòда; **udělat něco proti ~i rodičů** направя нещо против вòлята, против **жана́рство** **блѣвѣ**
понякога црон. вòлята на боговете; **boží ~e/ ~e boží/ ~e Páně** *книж.* бòжа/бòжия вòля; **děj se ~e boží/ ~e Páně!** да б̀де бòжията вòля! **odevzdat se do ~e boží** оставя се в бòжияте ръце; оставя се на бòжията вòля; **poslední ~e** завещàние; **o své ~i/z vlastní ~e** по свòя вòля; по собствено желàние; **ze svobodně ~e** по свòя вòля; по собствено желàние; **být někomu po ~i a)** отдавам се на някого; изпълнявам нечий (сексуални) желàния (*за жена*) **б)** вслушвам се в желàнията на някого; правя нещо, за да угодя на някого; правя нещо за нечий хатър, да не скърша хат̀ра на някого; **dát, ponechat někomu něco na ~i** предоставя, оставя на някого свобода за нещо; направя някого господар на нещо; оставя нещо във вòлст на някого; оставя някого да постъпи с нещо по свòя вòля; **udělat, učinit někomu něco k ~i** направя нещо за нечий хат̀р; угодя на някого за нещо; **udělat něco o své ~i** направя нещо по свòя вòля, на свòя глава; **udělat něco proti něčí ~i** направя нещо против нечия вòля; **vnucovat někomu svou ~i** налагам на някого вòлята си, желàнията си **4.** вòля; свобода (*за решение, при дей- ствие*): **dát, ponechat někomu ve všem ~i** предоставя, оставя на някого свобода за всичко; предоставя на някого пълна свобода сàм да решàва **5.** вòля, намерèние, ўмисъл: *в сь-* **чл.** **дѣла́ние**
pro dobrou ~i с най-добри намерèния; за запазване на добрите отношèния; **z dobré ~e** от добра вòля; с добри намерèния; **zlá ~e** злà ўмисъл; лоши намерèния; **ze zlé ~e** сьс злà ўмисъл; **mít dobrou ~i** имам добра вòля; имам най-добри намерèния; **udělat něco pro dobrou ~i** проявя добра вòля; направя нещо от добра вòля; **udělat něco z dobré ~e/v dobré ~i a)** направя нещо от добра вòля, с добри

намерения **б)** *юрид.* напра́вя не́що, убеде́н в правилно́ста, в истинно́ста му; **udělat něco ze zlé** ~e/ve **zlé** ~i напра́вя не́що със злѝ у́мисъл; **přes nejlepší** ~i въпреки най-добри́те си намерения; **při nejlepší** ~i и при най-добро́ желание; и при най-добри́ намерения **6.** в съ-
члѝкѝтѝ» **dbát** ~e неразбира́телство; **mít spolu** (s **někým**) **dobrou** ~i *книж.* *рядко* живѝем с някого в ми́р и любѝв, в пълно разбира́телство, в пълно съгла́сие; **žít s někým v dobré** ~i *книж.* *рядко* живѝем с някого в ми́р и любѝв, в пълно разбира́телство, в пълно съгла́сие; **žít s někým ve zlé** ~i *книж.* *рядко* живѝем с някого в омра́за, в неразбира́телство **7.** *техн.* хлабина: ~e **mezi třecími plochami** хлабина́ между триѝци се повѝрхности; ~e **u pístu** хлабина́ на бутѝло; **mít** ~i *обикн.* *трѝтол.* (не́що) е хла́баво; **axiální** ~e ѝсова хлабина́; **boční** ~e страни́чна хлабина́; **garanční** ~e гаранти́рана хлабина́; **nejmenší** ~e най-ма́лка хлабина́; **největší** ~e най-голя́ма хлабина́; **montážní** ~e монта́жна хлабина́; ~e **průměru** диаметра́лна хлабина́; **připustná** ~e допу́стима хлабина́; **radiální** ~e радиа́лна хлабина́; **skutečná** ~e действите́лна хлабина́; **ventilová** ~e хлабина́ на клапа́н

vulgarit|a, -y *ж.* *по-рядко* *книж.* вулгѝрност, гру́бост, проста́щина: **prostý** ~y лишѝен от вулгѝрност

vulgarizac|e, -e *ж.* вулгѝриза́ция, (прекале́но) опрѝстѝване: ~e **skutečnosti** вулгѝриза́ция, опрѝстѝване на действите́лността; **vyvarovat se** ~e предпа́зя се от вулгѝриза́ция; избѝгна вулгѝриза́ция

vulgarizačn|í, -í, -í (прекале́но) опрѝстѝващ; вулгѝриза́торски, опрѝститѝлски, опрѝстѝнѝчески: ~í **tendence** тенде́нции към вулгѝриза́ция; вулгѝриза́торски тенде́нции

vulgarizátor|r, -ra *м.* вулгѝриза́тор, опрѝститѝл: **literární** ~ři *литерату́рни* вулгѝриза́тори, опрѝститѝли

vulgarizátorsky *нар.* вулгѝриза́торски, опрѝститѝлски: ~ **zjednodušovat** вулгѝриза́торски опрѝстѝвам

vulgarizátorsk|ý, -á, -é вулгѝриза́торски, опрѝститѝлски: ~é **tendence** тенде́нции към вулгѝриза́ция; вулгѝриза́торски тенде́нции

vulgarizm|us, **vulgarism|us** [-zm-], -u *м.* *език.* вулгѝри́зм: **slovník** ~ů рѝчник на вулгѝри́змѝте; **vyhýbat se** ~ům избѝгвам да употре́бявам вулгѝри́зми

vulgarizovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (со; -) **1.** вулгѝризи́рам, напѝлвам с вулгѝри́зми (не́що): ~ovat **jazyk** вулгѝризи́рам *ези́к* **2.** вулгѝри-

зи́рам, (прекале́но) опрѝстѝвам (не́що): ~ovat **složité otázky** вулгѝризи́рам, опрѝстѝвам сло́жни въпрѝси

vulgárně *нар.* **1.** вулгѝрно, гру́бо, проста́шки: **mluvit**, **vyjadřovat se** ~ говоря, изрѝзва́м се вулгѝрно, гру́бо, проста́шки **2.** вулгѝрно, опрѝстѝнѝчески: ~ **vykládat složité pojmy** опрѝстѝнѝчески объ́снявам, изла́гам сло́жни понятия́

vulgárn|í, -í, -í **1.** вулгѝрен, гру́б, проста́шки: ~í **výraz** вулгѝрен, гру́б ѝзраз; ~í **vtip a)** вулгѝрна, проста́шка шега́ **б)** вулгѝрен, проста́шки ви́ц, анекдѝт; ~í **člověk** вулгѝрен, гру́б чо́вѝк; проста́к; ~í **výslovnost** вулгѝрно, гру́бо, проста́шко произно́шение **2.** вулгѝрен, опрѝстѝнѝчески: ~í **výklad teorie relativity** вулгѝрно, опрѝстѝнѝчески изла́гане на теѝрията на относите́лността; ~í **materialismus** *филос.* вулгѝрен материали́зм **3.** *по-рядко* обшо́извѝстен, всеизвѝстен, ширѝко разпро́странѝн, чѝсто срѝщан, наро́ден: ~í **rčení** обшо́извѝстна, ширѝко разпро́странѝна пого́ворка; ~í **předsudek** ширѝко разпро́странѝн, чѝсто срѝщан предразсѝдѝк; ~í **latina** *език.* наро́ден латѝнски (ези́к)

vulgárnost, -i *ж.* **1.** вулгѝрност, гру́бост, проста́щина: ~ **vyjadřování** вулгѝрност в на́чин на изрѝзѝване **2.** вулгѝрност, вулгѝри́зм: **libovat si ve** ~ech обѝчам да изпѝлзва́м, да употре́бявам вулгѝри́зми; **vyhýbat se** ~em избѝгвам да употре́бявам вулгѝри́зми

Vulgát|a, -y *ж.* Вулгѝта (*латински* *превод* на *Библията* от *IV* век)

vulkán, -u *м.* *книж.* и *геол.* вулка́н: **podmořský** ~ подво́ден вулка́н

vulkanick|ý [-пу-], -á, -é вулка́ничен, вулка́нически: **pohoří** ~ého **původu** плани́на от вулка́ничен прои́зход

vulkanismus *вж.* **vulkanismus**

vulkanit [-пу-], -u *м.* *геол.* вулка́нит

vulkanizac|e [-пу-], -e *ж.* *техн.* вулка́низа́ция: ~e **pneumatik** вулка́низа́ция на гу́ми; ~e **bez síry** безсѝрна вулка́низа́ция; **dvoustupňová** ~e двустѝпенна вулка́низа́ция; **fluidní** ~e вулка́низа́ция в кипѝщ сло́й; ~e **párou** па́рна вулка́низа́ция; **plynová** ~e га́зова вулка́низа́ция; **plynulá** ~e непрекѝсната вулка́низа́ция; **radiační** ~e радиа́ционна вулка́низа́ция; **rychlá** ~e бѝрза вулка́низа́ция; **studená** ~e студѝна вулка́низа́ция; **tepelná** ~e горѝща вулка́низа́ция; ~e **v kyselém prostředí** вулка́низа́ция в ки́села сре́да; ~e **v lisu** прѝсова вулка́низа́ция; ~e **ve formě** вулка́низа́ция вѝв фо́рма

vulkanizačn|í [-пу-], -í, -í вулка́низа́ционѝн; ко́йто се отна́ся до вулка́низа́ция; вулка́низа́торски: ~í **zařízení** съорѝже́ние за вулка́-

низация; **~í teplota** вулканизационна температура; **~í dílna** вулканизаторска работилница

vulkanizát [-пу-], **-u** м. техн. вулканизатор

vulkanizér [-пу-], **-a** м. вулканизатор

vulkanizérský [-пу-], **-á, -é** вулканизаторски; **~á dílna** вулканизаторска работилница

vulkanizérství [-пу-], **-í** ср. 1. вулканизаторство

2. вулканизаторска работилница

vulkanizm|us, vulkanism|us [-zm-], **-u** м. геол. вулканизъм

vulkanizovan|ý [-пу-], **-á, -é** техн. вулканизиран; **~ý kaučuk** вулканизиран каучук

vulkanizovat [-пу-], **-uji|разг. -uju** несл. и св. (со) техн. вулканизирам (нещо): **~ovat kaučuk** вулканизирам каучук

vulkanolog, -a м. геол. вулканолог

vulkanologick|ý, -á, -é геол. вулканоложки; който се отнася до вулканология; **~á laboratoř** лаборатория по вулканология

vulkanologie, -e ж. геол. вулканология

vulkanoložk|a, -y ж. геол. вулканоложка

vulv|a, -y ж. анат. вулва

vulvektom|ie, -e ж. мед. вулвектомия; оперативно отстраняване на вулвата

vulviti|da [-ту-/тý-], **vulviti|s** [-ту-], **-dy** ж. мед. вулвит; възпаление на вулвата

vulvovaginiti|da [-путу-/путý-], **vulvovaginiti|s** [-путу-], **-dy** ж. мед. вулвовагинит; възпаление на вулвата и вагината

vulvov|ý, -á, -é анат. вулвов; който се отнася до вулва

vůň|ě, -ě ж. (приятен) мирис, (приятна) миризма, аромат, *спец.* букет, *книж.* уханье, благоухание, благовоение; **~ě mateřidoušky** мирис, аромат, уханье на мащерка; **~ě kávy** мирис, аромат, уханье на кафе; **~ě vína, čaje** аромат, букет на вино, на чай; **získat ~i** придобия мирис, аромат; **mít ~i** имам мирис, аромат; мириса, уха; **vydávát ~i** издавам, изпускам мирис, аромат; мириса, уха; **ztratit ~i** загубя мирис, аромат; престана да мириса, духа ♦ **~ě ďábla** *ж.ж. експр.* зовът на далечни страни; **~ě venkova** *експр. ирон. шегов.* селски „парфюм“; миризма на оборски тор; **být bez ~ě a bez zápachu a)** *обикн. третол.* (нещо) а без мирис; (нещо) няма никакъв мирис (за вещество) б) не представлявам (никакъв) интерес; съвсем обикновен, безинтересен, скучен съм

vuřt, -u, разг. buřt, -u/-a м. вурст; сарфалад, (къса) наденица, биренка; **opékané ~y** печени наденици, биренки ♦ **jenito** *експр.* всеми е тая; хич не ми пука; хич не ми дреме; хич не ме е еня; пёт пари не давам

vuřtík, -u м. *умал.* наденичка

vuřtiček, -ku м. *умал.* наденичка

vústění [vú-], **-í** ср. 1. вливане, втичане; **~í řeky do moře** вливане на река в море 2. *в съчет.* **~í tenkého střeva do tlustého** *анат.* преминаване на тънкото черво в дебелото

vústit [vú-], *обикн. третол. -í* св. (кам) 1. влее се, втече (се) (*някъде*): **potok ~í do řeky** потокът ще се влее в реката 2. свърши, излезе, изведе (*някъде*): **šachta ~ila do sklepa** шахтата излезе, изведе, свърши в мазето

vústovat [vú-], *обикн. третол. -uje* несл. (кам) 1. влива се, втича (се) (*някъде*): **řeka ~uje do moře** реката се влива в морето 2. свършва, излиза (*някъде*): **šachta ~ovala do sklepa** шахтата излизаше, водеше, свършваше в мазето

vůz, vozu м. 1. кола, каруца, талига; **žebřinový ~** кола, каруца с ритли; **zapřáhnout koně do vozu** *ж.ж. експр.* **hnít se do vozu i do kočáru** всичко мога; за всичко ме бива; за всичко ставам; зная две и двеста; **já o voze, (a) ty o koze** *поговорка а)* аз ти говоря, ти ми приказваш; едно си баба знае, едно си бае; като си пееш, Пенке ле, кой ли те слуша б) къде го чукаш, къде се пука; **je (tak) dobrý za ~ - aby hnůj nepadal** *разг. пейор.* не го бива за нищо; не става за нищо; от него файда, полза няма; не може на две магáрета сеното да раздели; **být páte kolo u vozu** *разг. пейор.* излишен, ненужен съм; безгласна буква съм; девета дупка на кавала съм; **je to pěšky jako za vozem** *разг.* нё по врат, амй по шия; **zapřahat ~ před koně, zapřahat koně za ~** *разг. експр.* правя нещо надпача; върша безсмислени неща; слагам каруцата пред конете 2. карета, екипаж 3. кола, автомобил: **kropící, stříkací** ~ поливачка, кола-цистерна; **obrněný** ~ брониран автомобил; **pohřební** ~ погребална кола; катафалка; **protipožární** ~ пожарна (кола); ~ **první pomoci** автомобил за бърза помощ; **sanitní** ~ линейка; **stěhovací** ~ транспортна кола; автомобил за превоз (*при пренасяне*); **struskový** ~ шлаковоз; **tažný** ~ автомобил-влекач; **terénní** ~ автомобил с повишена проходимость 4. *ж.п.* вагон: **cisternový** ~ вагон-цистерна; **čtyřnápravový** ~ четириосен вагон; **dávkovací** ~ дозирач вагон; **dvounápravový** ~ двуосен вагон; **chladicí** ~ хладилен вагон; **izotermický** ~ изотермичен вагон; **jídelní** ~ вагон-ресторант; **krytý** ~ покрит вагон; **lůžkový** ~ спален вагон; **měřicí** ~ динамометричен вагон; **motorový** ~ моторна; **nákladní** ~ товарен вагон; **osobní** ~ пътнически вагон; **otevřený** ~ открит вагон; **pánovový ~ na strusku** шлаковоз; **pánovový ~ na su-**

rové železo чугуновоз; **plošinový** ~ платформен; **poštovní** ~ пощенски вагон; **přímý** ~ директен вагон; **samovýšpňový** ~, ~ **se samočinným vykládacím** вагон-самосвал, саморазтоварващ се вагон; **sanitní** ~ санитарен вагон; **služební** ~ службѐбен вагон; **spací** ~ вагон-кушетъ; **šestinápravový** ~ шестосѐбен вагон; **širokorozchodný** ~ широколинейен вагон; **tramvajový** ~ трамваен вагон; **trínápravový** ~ триосѐбен вагон; **úzkokolejový** ~ теснолинейен вагон; **velkoprostorový** ~ тежкотоварен вагон; **výšpňový** ~ хопер; саморазтоварващ се вагон, вагон-самосвал; **zavazadlový** ~ багажен вагон; **železniční** ~ железопѐтен вагон; **výklopník železničních vozů** вагонообръщач **5.** вагонѐтка: **výklopný** ~ руднична вагонѐтка **6.** техн. валеж: ~ **psacího stroje** валеж на пишѐща машина **7.** в съчет. **Malý** ~ астр. Колѐта; Малката мѐчка; **Velký** ~ астр. Колѐта; Голямата мѐчка

vy местоим. **1.** вие: ~ **dua jste tam nebyli** вѐс двѐмата ви нѐмашѐ там; вие двѐмата не бѐхте там; **co je u vás nového?** какво ново при вѐс? **s vámi nechci mít nic společného** с вѐс не ѝскам да си ѝмам нищо общо; **mám k vám (takovou) prosbu** ѝмам към вѐс (еднѐ) молбѐ **2.** също и **Vy** вие (форма за учтивост): ~ **byste to pro nás neudělal?** вие не бѐхте ли го направѐли за нѐс? **3.** обикн. в съчет. със зват. вие: ~ **darebáci!** експр. ѐх, вие, негѐдници (такѝва)! негѐдници с негѐдници (такѝва)! **4.** само дат. **Vám** експр. да ви кажа; да знѐете (сѐмо) (за привличане на вниманиѐто на слушатѐля, на слушатѐлите): **to vám byla legrace!** да знѐете сѐмо какѝв майтап пѐдна! лѐле, какѝв майтап пѐдна!

vyabstrah|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) абстрахѝрам; извлека (нещо); полѝча (нещо) по абстрактен пѝт, чрез абстракция: ~ **ovat zákonitosti jazykového vývoje** извлека чрез абстракция закономерности на езиково развитие

vyakčň|it, -ím св. (кого – вин.) истор. разг. и жарг. изключѐча, освободѐя, отстранѐя, уволнѐя (някого): ~ **it funkcionáře** изключѐча функционѐр; ~ **it úředníka** уволнѐя чиновник

vyargument|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) аргументѝрам, подкрепѝя (нещо) с аргумент(и): **odbory se snaží ~ovat zvýšení platů** синдикатите се опѝтват да аргументѝрат увеличѐването, повишѐването на заплатите

vyasfalt|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) асфалтѝрам; залѐя с асфалт (нещо): ~ **ovat parkoviště** асфалтѝрам паркинг

výbád|at, -ám св. (со) открѝя, издѝря, изслѐдвам, проѝча (нещо): **ne~al nic nového** той не открѝ нищо ново

vybaf|nout, -nu св. **1.** обикн. третол. **-ne** (на кого) издѝфка, излѐе (за кѝче): **u vchodu na nás ~l pes** до входа срещу нѐс издѝфка кѝче **2.** (на кого) експр. излѐя (срѐщу някого) (неочаквано, за да го стресна) (за човек): **z úkrytu za sloupem na tátu ~(nu)l** от прикритиѐто си зад стѝлба той излѐя срещу бащѐ си (за да го стресне) **3.** (на кого) експр. сѐпна се, скѐрам се, подвикна лѐшо (на някого) (за човек): **zle ~nout na kluky** скѐрам се грубо, подвикна лѐшо на момчѐта

výbáj|it, -ím св. **1.** (со) измѝсля, съчинѐя, издѐм, сътворя (с въображѐние) (нещо): ~ **it příběh** съчинѐя, измѝсля слѝчка **2.** също и **výbájit si, -ím si** (со, кого) експр. измѝсля (си), изфантазирам (си), съчинѐя (си) (нещо, някого); ~ **ili si celý román o těch dvou** тѐ си съчинѐа цял роман за онѝя двѐмата

vybalen|ý, -á, -é **1.** разопакован, развѝт, разгѝнат **2.** разповѝт

vybal|it, -ím св. **1.** (со) разопаковам, развѝя, разгѝна (нещо): ~ **it nákup** разопаковам покупки; **nemám ještě ~eno** още не сѐм си разопаковал ниѝе ◆ **~im dĥvorko** издѝ (право в очѝте) на някого **2.** (кого – вин.) разповѝя (обикн. дете): ~ **it dítě z plenek** разповѝя детѐ от пеленѝ

vybal|ovat, -uji/разг. -uju несс. (со) разопаковам, развѝвам, разгѝвам (нещо)

vybarven|í, -í **1.** текст. оцветѝване; разцвѐтка, десѐн **2.** бот. зоол. окраска: **zimní ~í hranostaje** зимна окраска на хермелин

vybarven|ý, -á, -é боядисан, оцветѐн, обѐгрѐн

vybarv|it, -ím св. (со) оцветѝя, обѐгрѝя, боядисам (нещо): ~ **it výkres** оцветѝ чертѐж

vybarv|it se I, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** оцветѝ се, обѐгрѝ се, боядиса се (за предмет): **látka se dobře ~ila** платѝт се боядиса хѝбаво **2.** обѐгрѝ се (за растение): **na podzim se listí krásně ~ilo** през есѐнтѐ листѐта се обѐгрѝха красиво **3.** обикн. третол. **-í se** придобѝе ѝрко, брѐчно оперѐние (за птица): **papoušek se ~il** папагалѝт придобѝ брѐчно оперѐние **4.** експр. покажа ѝстинското си лицѐ; покажа си роцѐта (за човек): **ten se už ~il** той вѐче показа ѝстинското си лицѐ

vybarv|it se II, -ím se св. експр. **1.** изяснѝ се, опрѐви се (за времето): **až se počasí ~í** като се опрѐви времето **2.** прен. изяснѝ се, стѐна ѝсно, опрѐви се: **všechno se ~í** всѝчко ще се изяснѝ, ще се опрѐви

vybarv|ovat, -uji/разг. -uju несс. (со) оцветѝвам, обѐгрѝвам, боядисвам (нещо)

vybarv|ovat se I, -uji se/разг. -uju se несс. **1.** обикн. третол. **-uje se** оцветѝва се, боя-

- дйса се (за предмет) **2.** обикн. третол. - **uje se** обагря се (за растение) **3.** обикн. третол. - **uje se** придобива ярко, брачно оперение (за птица) **4.** експр. показвам истинското си лице; показвам си рогцата (за човек)
- vybarv|ovat se II**, обикн. третол. - **uje se** несл. експр. **1.** изяснява се, оправя се (за времето) **2.** прен. изяснява се, става ясно, оправя се
- vybásn|it, -ím** св. **1.** (со, кохо) сътворя, претворя в поетична форма; предам поетически (нещо, някого): **~it tesknost** предам, пресътворя тъгата в поетична форма **2.** също и **vybásn|it si, -ím si** (со, кохо) измисля (си), съчиня (си), изфантазирам (си) (нещо, някого): **něco si ~í a myslí, že mu uvěříme** измисли си нещо и смята, че ще му повярваме
- vybav|a, -y** ж. **1.** чейз, прикя: **koupit si půl tuctu ubrusů do ~u** купя си половин дузина покривки за чейз **2.** екипиране, екипировка: **~a výzkumné výpravy** екипировка на изследователска експедиция **3.** оборудване, съоръжаване: **~a laboratoře nejmodernějšími přístroji** оборудване на лаборатория с най-модерна апаратура
- vybaven|í, -í** ср. **1.** екипиране, екипировка: **~í vlaku** ж.п. екипиране на влак; **~í záchranné horolezecké výpravy** екипиране на спасителна алпинистка експедиция **2.** спец. оборудване, съоръжаване; помощни средства; снаряжение; съоръжение, устройство; уреждане, осигуряване: **aplikační programové ~í** програмни приложни средства; **lesní ~í** лесоустройство; **~í lodí** корабоснаряжение; **mikroprogramové ~í** микропрограмни средства; **programové ~í počítače** средства за програмиране на компютър; **vstupní, výstupní technické ~í** входно, изходно съоръжение; **technické ~í** техническо оборудване **3.** снабдяване, обзавеждане: **~í nové vybudovaného sídliště** построяване на магазини, на училища, на здравни и културни заведения в нов жилищен комплекс **4.** обзавеждане: **~í koupelny** обзавеждане на баня **5.** уреждане: **~í nutných formalit** уреждане на необходимите формалности **6.** издъстване, изходатайстване: **~í povolení na stavbu** издъстване на разрешение за строеж
- vybavenost, -i** ж. снабденост, обзаведеност
- výbavič|ka, -y** ж. **1.** умал. чейзче, прикя **2.** обикн. в съчет. **kojenecká, dětská ~a** бибешки, детски комплект (бельо)
- vybav|it, -ím** св. **1.** (кохо, со čím) екипирам (някого, нещо с нещо): **~it mužstvo novou výstrojí** екипирам отбор с нови екипи **2.** (кохо, со čím) оборудвам (някого, нещо с нещо): **~it laboratoř nejnovějšími přístroji** оборудвам лаборатория с най-нова апаратура **3.** (кохо, со čím) снабдя (някого, нещо с нещо): **~it podniky základními prostředky** снабдя предприятия с основни средства **4.** (кохо, со čím) обзавежда (някого, нещо с нещо): **moderně ~it byt** обзавежда модерно апартамент **5.** (кохо – вин.) дам чейз, прикя (на някого): **~it dceru** дам чейз на дъщеря си **6.** (коти со) събудя, съживя (нещо) в (нечия) памет, накарам (някого) да си спомни (за нещо): **píseň mu ~ila vzpomínku** песента съживя в паметта му спомен
- vybav|it se, -ím se** св. (коти) изникна, изплувам в (нечия) памет, в (нечие) съзнание: **náhle se mu ~ila minulost** внезапно в паметта му изплува миналото
- vybav|it si, -ím si** св. (кохо, со) възпроизведа, събудя, извикам, съживя в паметта си (някого, нещо); сета се, спомня си (за някого, за нещо): **sotva si už ~ím její podobu** едва ли вече ще се сета как изглежда(ше) тя
- výbavn|é, -ého** ср. **1.** парична сума, давана при командировка в чужбина; командировъчни: **nárok na ~é** право на командировъчни **2.** парй, давани като зестра
- vybav|ovat, -uji/разг. -uju** несл. **1.** (кохо, со čím) екипирам (някого, нещо с нещо) **2.** (кохо, со čím) оборудвам (някого, нещо с нещо) **3.** (кохо, со čím) снабдявам (някого, нещо с нещо) **4.** (кохо, со čím) обзавеждам (някого, нещо с нещо) **5.** (кохо – вин.) давам чейз, прикя (на някого) **6.** (коти со) събудявам, съживявам (нещо) в (нечия) памет; камам (някого) да си спомни (за нещо)
- vybav|ovat se I, -uji se/разг. -uju se** несл. (коти) изниквам, изплувам в (нечия) памет, в (нечие) съзнание
- vybav|ovat se II, -uji se/разг. -uju se** несл. **1.** (s kým) (дълго) разговарям, приказвам си, бърбя си (с някого): **v krámě pospíchají a pak se na rohu hodinu ~ují** в магазин бързат, а пък после цял час си бърбят на ъгъла **2.** (s kým; s kým o čem) разпращам се, занимавам се (с някого; с някого за нещо): **proč se s ním vůbec ~uješ?** защо изобщо се разпращаш, занимаваш с него? **nebudu se s vámi o tom ~ovat** няма да се разпращам с вас за това
- vybav|ovat si, -uji si/разг. -uju si** несл. (кохо, со) възпроизвеждам, събудявам, извикам, съживявам в паметта си (някого, нещо); сещам се, спомням си (за някого, за нещо)
- výběh, -u** м. мера, пасаице: **~ pro telata** пасаице за телета
- vyběhán|í, -í** ср. техн. износване: **brusné ~í** абразивно износване

vyběh|at, -ám св. 1. (*kotni co*) спечеля, докарам, донеса (*на някого нещо*) с бягане; **kůň, který ~al svému majiteli statisíce** кòн, който донесе на собственика си стотици хиляди 2. (*co*) свалля, смъкна (с тичане, с ходене) (*нещо*): **co jsi v zimě přibrala na váze, v létě ~áš** килограмите, с който си наддала през зимата, през лятото ще ги смъкнеш 3. (*kotni co*) *експр.* издействам, изходатайствам, уредя (*на някого нещо*) (с много тичане): **~al synovi povolení na stavbu** с много ходене той издейства на синя си разрешеніе за строеж

vyběh|at se, -ám se св. 1. натичам се: **děti se ~aly na čerstvém vzduchu** децата се натичаха на чист въздух 2. изхобя се, износя се: **ložiska se ~ala** лагерите се изхобяха

vyběháv|at, -ám несл. (*kotni co*) издействам, изходатайствам, уреждам (*на някого нещо*) (с много тичане)

vyběh|nout, -nu св. 1. (*kat*) изтичам, изскоча (*някъде*): **~l na ulici** той изтича на улицата 2. (*kudy*) изтичам (*през някъде*): **~l po schodech** той изтича по стълбището (нагоре) 3. (*odkud*) изтичам, изскоча (*отнякъде*): **~l z domu v pyžamu** той изтича, изскочи от къщи по пижама 4. (*odkud*) запòчна да бягам; стартирам (*отнякъде*): **závodník ~l ze startu pozdě** състезателят стартира късно 5. *обикн. трепол.* **-ne** *експр.* изкипи, изтечè, претечè (*за течност*): **hlídej mléko, ať ti ne~ne** пази млякото да не ти изкипи 6. (*s kým*) *разг. експр.* изхвърля, изгòня, изрйтам (*някого*): **jen aby s tebou ne~l** той само да не те изхвърли

výběr, -u м. 1. избор, избиране *и спец.*: **mít velký, malý** ~ ймам голям, малък избор; ~ **adresy** избор на адрес; **indukční** ~ индуктивно избиране; **kódový** ~ кодово избиране; **náhodný** ~ случаен избор; **skupinový** ~ групово избиране 2. подбор, селекция: **přísný ~ kádrů** стрòг подбор на кадрі; **přirozený, umělý** ~ биол. естèствен, изкуствен подбор; ~ **stromů** *сел. стоп.* подбор на дървета; ~ **slov (pro slovník) език.** подбор на думи (за речник) 3. асортимент: **bohatý ~ zboží** богат асортимент на стòки 4. избрани литературни произведения: ~ **básní** избрани стихотворения; ~ **z díla** избрани творби, съчинения

výběrčí I, -iho м. 1. *истор.* бирник: **~í daní** бирник 2. инкасатор: **~í poplatků, příspěvků** инкасатор

výběrčí II, -í ж. инкасатор(ка)

výběrov|ý, -á, -é 1. отбран, първокаласен, висококачествен, първокачествен, екстра качество 2. факултативен, незадължителен; който е по избор: **~á přednáška** лекция по

избор; спещкурс 3. който е с конкурс, с приёмен изпит: **~á škola** училище с приёмен изпит

vyběsn|it se, -ím se св. навилнèя се, налудувам се: **vítr se ~il** вятърът се навилнèя

vybeton|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) бетонирам, залèя с бетон (*нещо*): **~ovat chodník** бетонирам тротоар

výběž|ek, -ku м. 1. издатина, издàтък, йвица: **~ek skály** скална издатина; **úzký ~ek pevniny** тясна йвица сùша (*вдадена в море*) 2. израстък: **~ek kosti** израстък на кòст; **červovitý ~ek slepého střeva** *анат.* апèндикс 3. *бот.* израстък, издънка, филиз, фиданка

vybič|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (*co*) раздразня, разстрòя (до крайна стèпен, до краен предèл) (*нещо*): **~ovat nervy dlouhým bděním** раздразня, разстрòя нèрвите си с продължително будване, безсъние; **~ovat vášně** раздразня, развйхря страсти 2. (*co*) събуда, предизвикам (*нечие внимание*) 3. (*koho k čemu*) заставя, принудя, накарам (*някого да извърши нещо*): **~ovat žáky k poslušnosti** заставя ученици да слúшат; **~ovat sportovce k nejvyšším výkonům** накарам спортисти да покажат най-висòки постижения, да постигнат най-висòки резултати

vybič|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (*k čemu*) с върховно усиліе се накарам, принудя се, заставя се, наложа си (*да извърши нещо*): **~oval se ke slušnosti** той си наложи да се държи прилично

vybídk|a, -y ж. подкана, подканване: **naléhavá ~a** настойчива подкана

vybídnout, -nu св. (*koho – вин. k čemu*) 1. подканя (*някого към нещо*): **~nout demonstranty, aby se rozešli** подканя демонстранти да се разпръснат 2. поканя (*някого на нещо, за нещо*): **~nout dívku k tanci** поканя девойка на танц 3. призова (*някого към нещо*): **~nout místní obyvatele k bdělosti** призова мèстното население към бдйтелност

vybídnut|í, -í ср. 1. подканване, подкана: **naléhavé ~í k rozchodu** настòйчиво подканване за разотйване 2. подканване, покана: **~í k tanci** покана за танц 3. призив: **~í k bdělosti** призив към бдйтелност

vybíh|at, -ám несл. 1. (*kat*) изтичам, изскàчам (*някъде*) 2. (*kudy*) изтичам (*през някъде*) 3. (*odkud*) изтичам, изскàчам (*отнякъде*) 4. издавам се, стърчà, вдавам се, навлйзам: **skála ~á do moře** скалата се вдава в морето 5. (*odkud*) излйзам (*от някъде*): **paprsky ~ají ze středu** лъчите излйзат от центъра

vybíjen|a, -é ж. *физкулт.* народна топка

vybíječ, -e м. *електр.* отводител, разрядник

vybĳenĳí, -ĳí *ср. електр.* изпразване, изтощавање, разрѣждане: **~ĳí akumulátoru** разрѣждане на акумулатор; **~ĳí kondenzátoru** разрѣждане на кондензатор

vybĳĳet, -ĳim, 3. мн. -eĳĳí/-ĳí *несв.* 1. (*koho – вин.*) избивам, изтрѣбвам, изтрѣпвам, изпотрѣпвам (*някого*): **~et zvĳř, dobytek** избивам дивеч, добитък 2. (*со*) избивам, разбивам, изпочупвам (*нещо*): **~et okna** избивам, изпочупвам прозорци 3. (*со*) изпразвам (*противопол. зарѣждам*) (*нещо*): **~et pušku** изпразвам пушка; **~et akumulátor** изпразвам акумулатор 4. (*со*) *експр.* изразходвам (*нещо*): **~et svou sílu, energii** изразходвам силата си, енергията

♦ **vybĳĳet se, обикн. третол. -ĳí se, 3. мн. -eĳĳí se/-ĳí se** *несв.* 1. изпразва се, изтощава се; разрѣжда се (*за батерия, за акумулатор и под.*) 2. изразходва се (*за енергия*)

vybĳĳit, -ĳim *св. (со)* 1. белосам, варосам; измажа (*с vār*) (*помещение и под.*): **~it sklep vāpnem** измажа мазе с vār 2. избѣля (*бельо и под.*): **~it prádlo** избѣля бельо 3. *разг. експр.* ограбѣя, окрадѣя, оплячкосам (*нещо*): **~it krām** ограбѣя магазин; остаѣя в магазин гѣли стени

vybĳránĳí, -ĳí *ср.* 1. избѣране, избор 2. подбѣране, подбор 3. иззѣмване, изпразване 4. събѣране 5. тѣглене, изтѣгляне 6. взѣмане

vybĳrĳat, -ĳám *несв.* 1. *сѣщо и vybĳrĳat si, -ĳám si* (*со, koho*) избѣрам (си) (*нещо, някого*): **~at (si) látku na šaty** избѣрам (си) плѣт за рѣкля; **~at (si) nevēstu** избѣрам (си) бѣлка 2. (*со; со z ěho*) извѣждам, вѣдя, взѣмам, събѣрам (*нещо отнякъде*): **~at vejce z hnízd** събѣрам, взѣмам яйца от гнездѣ; **~at dopisy ze schránky** събѣрам, взѣмам, вѣдя писма от пощенска кутѣя; **~at z rány střípky skla** вѣдя, извѣждам от рѣна парчѣнца стѣклѣ 3. (*со; со z ěho*) изгрѣбвам (*нещо отнякъде*): **~at popel z kamen** изгрѣбвам пѣпел от пѣчка 4. (*со; со z ěho*) отдѣлям, махам, трѣбя, чѣстя (*нещо от нецо*): **~at z ōčky kamĳnky** трѣбя, махам камъчета от лѣща 5. (*со*) изпразвам (*нещо*), лишѣвам (*нещо*) от съдържѣние: **~at poštovní schránky** изпразвам пощенска кутѣя; **~at kamna** изпразвам, изчѣствам пѣчка 6. (*со*) издѣлбѣвам (*нещо*); правѣя (*нещо*) пѣ-дѣлбѣко: **~at řeĳištĳe** издѣлбѣвам рѣчно корѣто 7. (*со, со od koho*) събѣрам (*нещо от някого*): **~at členské příspěvky** събѣрам члѣнски внѣс; **~at od žáků po korunĳe** събѣрам от ученици по една крѣна; **~alo se na postiženĳe povodnĳí** събѣраха се пѣмощи за пострадѣли от наводнѣние 8. *сѣщо и vybĳrĳat si, -ĳám si* (*со*) тѣгля

(си), изтѣглям (си), взѣмам (си) (*нещо*): **~at vklad** тѣгля влѣг; **~at si dovolenou** взѣмам си ѣтпуск 9. (*со*) взѣмам (кѣкто трѣбва) (*завѣой и под.*): **~at zataĳčku** взѣмам завѣой (кѣкто трѣбва) 10. (*со*) *разг. експр.* ограбѣвам, опустошавам (*нещо*): **~at pouze klenotnictví** ограбѣвам сѣмо бижутѣрски магазини 11. *само* **vybĳrĳat si, -ĳám si** (*v ěet*) придѣрчив съм (*в нецо, към нецо*): **~at si v jĳdle** придѣрчив съм в ѣденето

vybĳrĳat se, безл. -ĳá se *несв.* опрѣва се, прояснѣва се, изяснѣва се (*за времето*): **už se ~ĳá** времето вѣче се опрѣва, прояснѣва

vybĳravost, -ĳí *ж.* придѣрчивост, капризност, претенциѣзност: **~ v jĳdle** придѣрчивост в ѣденето

vybĳravĳŷ, -ĳá, -ĳé придѣрчив, капризен, претенциѣзен: **~ĳá zákaznice** придѣрчивѣ клиентка; **nenĳí zrovna ~ŷ ve slovech** тѣй много-много не си подбѣра дѣумите

vybĳřĳit, -ĳuji/разг. -ĳĳu *св.* 1. (*koho – вин.*) избѣя, изтрѣбѣя, изтрѣпѣя, изпотрѣпѣя (*някого*): **~řĳit mouchy, komáry** избѣя мухи, комари 2. (*со*) избѣя, разбѣя, изкѣртѣя (*нещо*): **~řĳit dveře** избѣя вратѣ 3. (*со*) изпразнѣя (*противопол. зарѣдѣя*) (*нещо*): **~řĳit pušku** изпразнѣя пушка; **~řĳit akumulátor** изпразнѣя акумулатор 4. (*со*) *експр.* изразходвам (*нещо*): **~řĳit svou sílu, energii** изразходвам силата си, енергията

♦ **vybĳřĳit se, обикн. третол. -ĳĳije se** *св.* 1. изпразни се, изтощĳ се (*за батерия, за акумулатор*) 2. изразходва се (*за енергия*)

vybĳřĳĳet, -ĳĳim, 3. мн. -eĳĳĳí/-ĳĳí *несв.* 1. (*koho – вин. k ěti*) подкѣнвам, прикѣнвам (*някого към нецо*): **~et demonstranty k rozhodu** подкѣнвам демонстранти да се разпрѣснат 2. (*koho – вин. k ěti*) кѣня, покѣнвам (*някого на нецо, за нецо*): **~et k tanci** кѣня за танц 3. (*koho – вин. k ěti*) призовѣвам (*някого към нецо*): **~et obyvatelstvo k bdĳlosti** призовѣвам населѣнието към бдѣтелност

vybledĳĳŷ, -ĳá, -ĳé 1. избледнѣл, избелѣл: **~ĳé barvy** избледнѣли бой; **~ĳá košile** избелѣяла рѣза; **~ĳé vzpomĳnky** *прен.* избледнѣли спѣмѣни 2. изрусѣл: **vlasy ~ĳé od slunce** косѣй, изрусѣли от слѣнцето

vybledĳnout, обикн. третол. -ne *св.* 1. избледнѣе, избелѣе: **barvy stářim ~ly** бойте избледнѣха с времето; **košile pranĳm ~la** рѣзата избелѣя от прѣнѣ; **vzpomĳnky časem ~ly** *прен.* с времето спѣмѣните избледнѣха 2. изрусѣе (*обикн. за коса*): **vlasy jĳ od slunce ~ly** от слѣнцето косѣте ѳ изрусѣяха, бѣяха изрусѣли

vyblekotĳat, -ĳám *св. (со)* *разг. експр.* избрѣщѣлѣва, издрѣнкам, изломѣтя, изплѣщѣя, из-

търся (нещо): **~at pár nesrozumitelných slov** изломота няколко неразбираеми думи
vybočení|í, -í ср. отклонение, отбйване: **~í z cesty** отклонение, отбйване от пътя
vyboč|it, -ím св. (odkud, kam) отклоня се, отбй се, завйя, изляза (отнякъде, някъде): **~it z cesty** отклоня се, отбй се от път; **~it doleva** отбйя се вляво, завйя наляво; **ne-íl z mezi slušnosti** прен. той не излезе от границите на приличиято; **~it z obvyklých kolejí** прен. изляза от релсите на ежедневието
vyboč|ovat, -uji/разг. -uju несв. (odkud, kam) отклонявам се, отбйвам се, завйвам, излизам (отнякъде, някъде)
vybod|nout, -nu св. (co) избодя, извадя (нещо): **~nout oko** избодя, извадя око
vybod|nout se, -nu se св. (na koho, na co) разг. експр. зарежа (някого, нещо); плюя (на някого, на нещо): **~nout se na všechny, na všechno** зарежа всички, всичко; плюя на всички, на всичко
výboj, -e м. 1. електр. изпразване (на натрупаната енергия, сила): **elektrický** ~ електрическо изпразване; **bleskový** ~ мълния; **jiskrový** ~ йскрово изпразване 2. воен. експанзия, агресия, нашествие, нападение: **územní ~e** нашествия в чужда територия; **politika ~ů** експанзионистична, агресивна политика; политика на агресия, на експанзия 3. завоевание, постижение: **vědecký, umělecký** ~ завоевание, постижение в областта на науката, на изкуството
výbojka, -u ж. електр. йонен газоразреден прибор; изпразнител, газотрон; газоразредна лампа: **luminescenční ~a** луминисцентна лампа
výbojkov|ý, -á, -é електр. който се отнася до газоразредна лампа: **~é osvětlení** осветление с газоразредни лампи
výbojně нар. 1. войнствено, бойко, енергично 2. експанзионистично, агресивно, нападателно
výbojnost, -i ж. 1. войственост, бойкост, енергичност 2. експанзионизъм, агресивност, нападателност
výbojn|ý, -á, -é 1. войствен, енергичен: **~ý duch** войствен дух; **~á povaha** войствена, енергична натура 2. експанзионистичен, агресивен, нападателен: **~ý stát** експанзионистична, агресивна държава; **~á válka** нападателна война
vyboj|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) 1. извоювам (нещо): **~ovat svobodu** извоювам свобода; **~ovat si uznání** възвр. извоювам си признание 2. спечеля (нещо); спечеля победа (в нещо): **~ovat bitvu, utkání** проведя и завърша с победа битка, спортна среща
vybojováv|at, -ám несв. (co) 1. извоювам (нещо) 2. спечелвам (нещо); спечелвам победа (в нещо)
vybombardovan|ý, -á, -é 1. бомбардиран; раз-

рушен, унищожен от бомбардировки: **~é město** бомбардиран, разрушен от бомбардировки град 2. бомбардиран; останал без подслон след бомбардировка: **~í obyvatelé města** хора, останали без подслон след разрушаването на града от бомбардировки
vybombard|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (co) бомбардирам; разруша, унищожа (нещо) с бомби, с бомбардировки: **~ovat město** бомбардирам, разруша град 2. (koho – вин.) бомбардирам; остава без подслон, лишя от подслон (някого) като го бомбардирам: **~ovat obyvatele města** бомбардирам, остава жители на град без подслон
výbor, -u м. 1. комитет: **přípravný** ~ подготвителен комитет; **stávkový** ~ стачен комитет; **stranický** ~ партийен комитет; **ústřední** ~ централен комитет 2. съвет: **národní** ~ по-рано народен съвет 3. подбор, антология: **~ z české poezie** антология на чешката поезия
výborn|á, -é ж. учил. отличен; отлична оценка: **odpověď na ~ou** отговор за отличен; **dostat ~ou** получа отличен
výborně I нар. отлично, превъзходно, прекрасно, знаменито: **byl ~ připraven** беше отлично подготвен
výborně II част. браво, отлично (за одобрение, за похвала): **no ~!** (è) браво! отлично!
výborn|ý, -á, -é отличен, прекрасен, превъзходен, знаменит: **~ý žák** отличен ученик; **~á nálada** отлично настроение; **~é jídlo** превъзходно ядене
výborovk|a, -u ж. разг. заседание на комитет, на бюро: **svolat stranickou ~u** свикам заседание на партийен комитет, на партийно бюро
výborov|ý, -á, -é комитетски; който се отнася до комитет, до бюро: **~á schůze** заседание на комитет, на бюро
vybouch|at, -ám св. (co) 1. изтупам (нещо): **~at koberec** изтупам килим 2. експр. (последователно) изгърмя, изстрелям (нещо): **~at všechny patrony** изгърмя всички патрони
vybouchnout вж. **vybuchnout**
vyboulen|í, -í ср. издутост, изпъкналост, изметнатост, изметване, деформация: **~í nosíku** строит. деформация на трегер
vyboulen|ý, -á, -é 1. в съчет. **~é oči** опулени очи 2. издут, изпъкнал: **~é čelo** изпъкнало чело; **~á kolena** издүти колена (на панталони)
vyboul|it, -ím св. в съчет. **~it oči** изпүля, опүля очи
vyboul|it se, обикн. третол. -í se св. 1. в съчет. **oči se mu (úžasem) ~ily** очите му се опүлиха (от изумление); той се опүли (от изумление)

2. издъе се, изкривѝ се, измѣтне се, изкоръби се: **plachta se větrem ~ila** корабното платно се издъ от вѣтъра; **parketová podlaha se ~ila** паркѣтът се изкоръби
- vybour|at, -ám** св. (со) 1. събѣря (нещо): **~at starou zed'** събѣря старѧ стенѧ 2. пробѝя (нещо): **~at ve zdi otvor pro dveře** пробѝя в стенѧ отвѣр за вратѧ
- vybouráv|at, -ám** не св. (со) 1. събѧрям (нещо) 2. пробѝвам (нещо)
- vybouř|it se, -ím se** св. 1. излѣя си ядѧ, гневѧ си: **~í se a bude klid** ще си излѣе гневѧ и ще се усмирѝ, ще настѣпи спокѡйствие 2. навилнѣя се, набеснѣя се, налудѣвам се: **děti se musí ~it** децѧта трѧбва да се набеснѣят, да се налудѣват
- vybox|ovat, -uji/разг. -uju** св. 1. (со) спорт. публ. боксирам се (някъде); изиграя (обикн. боксира се) (някъде); участвам (обикн. в боксира се) (някъде): **~ovat desítky utkání** изиграя десѣтки боксири срѣщи 2. (со) спорт. публ. спечѣля (нещо) като боксиѣр, боксирайки се: **~ovat mistrovský titul** спечѣля шампиѡнска тѝтла по бѡкс; **~ovat si místo ve frontě** прен. експр. с блѣскане, с лѧкти си осигурѧ място на опѧшка 3. (кого – вин.) експр. с (боксови) удари, с блѣскане изгѡня, разкѡрам (някого); изблѣскам (някого): **~oval mě ze dveří** той ме изблѣска през вратѧта
- vybran|á, -é** ж. в свѣтет. **dát (někomu) na ~ou** дам, предостава (на някого) възмѡжност за ѝзбор: **mít na ~ou** ѝмам възмѡжност за ѝзбор; **nemít na ~ou** нѧмам (дрѣт) ѝзбор
- vybraně** нар. изѝскано, изѧщно, изтѣнчено: **oblékat se ~** облѝчам се изѝскано
- vybrán|í, -í** ср. 1. ѝзбор, ѝзбиране 2. извѧждане, взѣмане, събиране 3. изгрѣбване, изчистване 4. отдѣляне, изтрѣбване, изчистване 5. изпразване, иззѣмване 6. издълбѧване 7. събиране 8. спец. подбѡрка, нут
- vybranost, -i** ж. изѝсканост, изѧщност, изтѣнченост: **~ v chování** изѝсканост в обнѡските; **~ oděvu** изѝсканост на облеклѡто
- vybran|ý, -á, -é** 1. избрѧн, отбрѧн, подбрѧн 2. сбѡрен: **~é mužstvo** сбѡрна комѧнда 3. изѝскан, изѧщен, изтѣнчен: **~ý vkus** изѝскан, изтѣнчен вкус
- vy|brat, -beru** св. 1. също и **vy|brat si, -beru si** (со, кого) избѣра (си) (нещо, някого): **~brat (si) látku na šaty** избѣра (си) плѧт за рѡкля; **~brat (si) nevěstu** избѣра (си) бѣлка 2. (со; со з ѣхо) извѧдя, взѣма, събѣра (нещо от нещо): **~brat vejce z hnízda** взѣма, събѣра яйцѧ от гнездѡ; **~brat dopisy ze schránky** извѧдя, взѣма, събѣра писмѧ от пощенска кутѧя; **~brat z rány střípky skla** извѧдя от рѧна парчѣнца стѣклѡ 3. (со; со з ѣхо) изгрѣбѧ (нещо от нещо): **~brat popel z kamen** изгрѣбѧ пѣпел от пѣчка 4. (со; со з ѣхо) отдѣля, махна, изтрѣбѧ, изчиствѧ (нещо от нещо): **~brat z čočky kamínky** изтрѣбѧ, издѣля камъчета от лѣща 5. (со) изпразня (нещо); лишѧ (нещо) от съдържѧние: **~brat poštovní schránku** изпразня пощенска кутѧя; **~brat kamna** изпразня, изчиствѧ пѣчка 6. (со) издълбѧя, направа (нещо) пѡ-дълбѡко: **~brat řečiště** издълбѧя рѣчно корѝто 7. (со, со од кого) събѣра (нещо от някого): **~brat členské příspěvky** събѣра члѣнски внѡс; **~brat od žáků po koruně** събѣра от ученици по (еднѧ) крѡна; **~bralo se na postižené povodní** страд. безл. събѣраха се пѡмощи за пострадали от наводнѣние 8. също и **vy|brat si, -beru si** (со) изтѣгля (си), взѣма (си) (нещо): **~brat vklad** изтѣгля влѡг; **~brat si dovolenou** взѣма си ѡтпуск 9. (со) взѣма (кѧкто трѧбва) (завѡй): **~brat zatáčku** взѣма завѡй (кѧкто трѧбва) 10. (со) разг. експр. огрѧбѧ, опрѧзня, опустошѧ (нещо): **~brat kasu** огрѧбѧ кѧса
- vy|brat se, безл. -bere se** св. изяснѝ се, прояснѝ се, опрѧви се (за времето): **k večeru se to ~bralo** на двѣчер времето се опрѧви, изяснѝ се
- vybrebtat, vybrebtnout** вж. **vybreptat, vybreptnout**
- vybreč|et, -ím** св. (кому со) с плач, със сълзи, с хлѣнчене измѡля, издѣйствам, уредя (на някого нещо): **matka mu to místo ~ela** майка му с плач и хлѣнчене му издѣйства товѧ място
- vybreč|et se, -ím se** св. изплача се, наплача се: **necht ji, ať se ~í** оставѝ я да се наплача
- vybrept|at, -ám, vybrept|nout, -nu** св. (со; –) експр. издрѣнкам, кажа (нещо) непредпазливо, бѣз да ѝскам; изпѣсна се да кажа (нещо): **~al, co neměl** той издрѣнка, каквѡто не трѧбваше
- vybrous|it, -ím** св. (со) 1. натѡча, направа (нещо) ѡстро: **~it ostří nože** натѡча ѡстриѣ на нѡж 2. шлифѡвам (нещо): **~it na skle ornament** шлифѡвам орнамент върху стѣклѡ 3. книж. шлифѡвам, усъвършенствам (нещо); направа (нещо) изѝскано, изѧщно, изтѣнчено: **~it jazyk, sloh** шлифѡвам, усъвършенствам езѝк, стѝл
- vybroušeně** нар. изтѣнчено, изѝскано: **mluvit ~** говѡря изтѣнчено
- vybroušenost, -i** ж. изтѣнченост, изѝсканост, съвършенство: **~ slohu** съвършенство на стѝла
- vybroušen|ý, -á, -é** 1. шлифѡван: **~ý drahokam** шлифѡван скъпоцѣнен камък 2. изтѣнчен, изѝскан, шлифѡван, съвършен: **~ý vkus** изтѣнчен вкус

výbrus, **-u** *м. спец.* **1.** шлиф **2.** шлифована повърхност **3.** шлифовка

vybrusl|it, **-ím** *св. (z čeho) разг. експр.* изляза, измъкна се (от неприятна ситуация): **jsem zvědav, jak z toho ~í** любопитен съм как ли ще се измъкне от тази история

výbrusn|ý, **výbrusov|ý**, **-á**, **-é** пилингов; който се отнася до пилинг; който е предназначен за пилинг: **~ý krém** крем за пилинг; **~ý účinek** пилингов ефект

vybruš|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. (со) книж.* шлифовам, усъвършенствам (нещо); правя (нещо) изтънено, изискано, изясно

výbřed|at, **-ám** *несв. (z čeho)* измъквам се, отгървавам се (от нещо); изгъзвам (нещо)

výbřed|nout, **-nu** *св. (z čeho)* измъкна се, отгърва се (от нещо); изгъзя (нещо): **~nout z nesnází** измъкна се от затруднения; **~nout z dluhů** отгърва се от дългове, изгъзя дългове

vybubn|ovat, **-uji/разг. -uju** *св. (со)* **1.** обявя, съобщя (нещо) чрез бие на барабан **2.** експр. разглася, разтръбя, раздрънкам (нещо): **~ovat novinu po městě** разтръбя новина из града

vybudován|í, **-í** *ср.* изграждане, построяване

vybudovan|ý, **-á**, **-é** изграден, построен

vybud|ovat, **-uji/разг. -uju** *св. (со)* изгражда, построя (нещо): **~ovat nové sídliště** построя нов жилищен комплекс; **~ovat moderní síť obchodů** изгражда модерна търговска мрежа

výbuch, **-u** *м.* **1.** експлозия, избухване, взрив, взривяване: **atomový** ~ атомен взрив; **chemický** ~ химичен взрив; **jaderný** ~ ядрен взрив; ~ **granátu** взривяване на граната; ~ **pod vodou** подводна експлозия; ~ **v dole** експлозия в мина; ~ **smíchu** *прен.* взрив от смях **2.** изригване: **sopečný** ~ вулканично изригване, изригване на вулкан

vybuch|nout, **vybouch|nout**, **-nu** *св.* **1.** избухна, взривя се, експлодирам: **granát po dopadu na zem** ~l след падането си върху земята гранатата се взривя, експлодира; **nechat bombu ~nout** оставя бомба да избухне; **~nout v smích** *прен.* избухна в смях; **je dobrák, ale někdy ~ne** *прен.* той е добряк, но понякога избухва **2.** само **vybouch|nout**, **-nu** *жарг. експр.* изгърмя, проваля се: **~nout u zkoušky** изгърмя на изпит; **naše mužstvo v neděli ~lo** в неделя нашият отбор се провали

vybuch|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв.* избухвам, взривявам се, експлодирам и *прен.*

vybu|jet, **-ím**, **3. мн. -ejí/-í** *св.* избуя: **na poli ~el plevel** на полето избуяха плевели

vybumb|at, **-ám** *св. (со)* **1.** *дет. експр.* изпия (нещо): **~at mlíčko** изпия млекцè **2.** *експр.*

изцокам, изкъркам (нещо): **už jsme všechno vínečko ~ali** винцето вече го изцокахме; на винцето му видяхме сметчицата

vyburc|ovat, **-uji/разг. -uju** *св.* **1.** (koho, со; koho, со z čeho) внезапно и грубо събужда, вдигна от сън (някого, нещо); изтръгна, изкарам (някого, нещо) (от унес, от апатия и под.): **~ovat bratra ze spánku** вдигна брат си от сън; **~ovat celý dům** вдигна от сън цялата къща; вдигна на крак цялата къща; **~ovat někoho z netečnosti** изкарам някого от (обзелата го) апатия **2.** (koho, со; koho, со k čemu) разтръся, разтревожа, възмутя, раздръзня, събужда, пробужда, провокирам, предизвикам, подтикна (някого, нещо към нещо): **~ovat veřejné mínění** разтръся, възмутя обществено мнение; **~ovat v někom zájem** събужда, пробужда, раздръзня нечий интерес; **~ovat veřejnost k aktivní účasti** подтикна, провокирам обществеността към активно участие

výbušina *вж. výbušnina*

výbušn|in|a, **výbušina**, **-y** *ж.* експлозив, взрив; избухливо, взривно вещество: **zneškodnit ~u** обезвредя експлозив

výbušnost, **-i** *ж.* избухливост: ~ **směsi** избухливост на смес; ~ **povahy** *прен.* избухливост на характера

výbušn|ý, **-á**, **-é** избухлив: ~ **á látka, směs** избухливо вещество, избухлива смес; ~ **ý člověk, temperament** *прен.* избухлив човек, темперамент

vybud|it, **-ím** *св. (со) електр.* възбужда (нещо): **~it zesilovač** възбужда усилвател

vybuzen|í, **-í** *ср. електр.* възбуждане: **proudové ~í** възбуждане на ток; ~ **í vln** вълново възбуждане

vybuzen|ý, **-á**, **-é** *електр.* възбуден: ~ **ý zesilovač** възбуден усилвател

vybydlen|ý, **-á**, **-é** *експр.* съсипан, унищожен (от живеене, от обитаване): ~ **é městské centrum** съсипан, унищожен градски център

vybydl|it, **-ím** *св. (со) експр.* съсипя, унищожа (нещо) живеейки там: **zkrátka ~it sídliště není problém** не е проблем, не е трудно жилищният комплекс да бъде за кратко време съсипан

vybydl|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. (со) експр.* съсипвам, унищожавам (нещо) живеейки там: **plýtváním ~ujeme Zemi** с разхищенията си ние съсипваме, унищожаваме Земята

vy|být, *обикн. третол.* **-bude** *св.* остане (в излизък): **nějaké peníze mu přece jenom ~byly** останаха му все пак някакви пари; **na to už ne~byl čas** за това вече не остана време

vybýv|at, *третол.* **-á** *несв.* остава (в излизък)

vycajch|ovat se, **-uju se** *св. разг. експр., често*

- ирон.* отлича се, проявя се, изявя се, блѣсна: **to jste se zase ~ovali!** браво на вас, вие пак се отличихте, пак се изявихте!
- vycák|at, -ám** св. св. (co; co z čeho) изплискам, разплискам, изпоразплискам (нещо от нещо): **dítě ~alo všechnu vodu z vany** детето изплиска всичката вода от ваната
- vyced|it, -ím** св. 1. (co) изцедя (нещо): **~it zeleninu z polévky** изцедя зеленчук от супа; **~it z láhve poslední zbytek** експр. изцедя последните остатъци от бутилката 2. (co) експр. процедя (нещо): **~il přes zuby: „jste ironický, pane“** той процеди между зъби: „ироничен сте, господине“ 3. (co; co pro koho, pro co; za koho, za co) експр. проля (нещо за някого, за нещо): **~ila několik slziček** тя проля, пусна няколко сълзици; **~it pro někoho/za někoho krev** проля кръвта си за някого
- vycement|ovat, -uji/разг. -uju** св. (co) циментирам, зациментирам (нещо): **~ovat vjezd ke garáži** циментирам подстъп към гараж
- vycen|it, -ím** св. в съчет. **~it zuby** (na koho) озъбя се (на някого)
- vycer|ovat, -uju** св. разг. експр. 1. (koho – вин.) възпитам строго, дресирам (някого): **~ovat personál** дресирам персонал 2. (koho, co z koho) направя (от някого нещо): **chce ~ovat ze syna slušného člověka** иска да направя от синя си порядъчен човек
- vycezenin|a, -y** ж. техн. минно ликвât
- vycezován|í, -í** ср. техн. минно зайгеруване, изцѣждане, ликвация, сегрегирание
- vycez|ovat, -uji/разг. -uju** несв. (co) техн. минно зайгерувам, изцѣждам, сегрегирам (нещо)
- vycíd|it, -ím** св. (co) изчистя, почистя, излъскам (нещо): **~it kliky** излъскам брави
- vycít|it, -ím** св. (co) усѣтя, почувствам, доловя, подразбера (нещо): **~it nebezpečí** усѣтя, доловя опасност
- vycít|ovat, -uji/разг. -uju** несв. (co) усѣщам, чувствам, долавям, подразбирам (нещо)
- vycl|ít, -ím** св. (co) обмитя, облòжа с мйтò (нещо): **~it zboží** обмитя стòка
- vyclív|at, -ám** несв. (co) обмитявам, облòгам с мйтò (нещо)
- vycouv|at, -ám, vycouv|nout, -nu** св. (odkud; odkud s čím) изляза (отнякъде), изкарам (нещо отнякъде) на заден хòд; **~at s autem z garáže** изкарам колà от гараж на заден хòд, изляза с колà от гараж на заден хòд
- vycouv|nout** вж. **vycouvat**
- vycpán|í, -í** ср. 1. (čít) подпълване, запълване, изпълване, напълване, натъпкване (на калъф, на празнина и под. с нещо) 2. тапициране 3. препариране 4. пълнѣж, подплънка
- vycpan|ý, -á, -é** 1. (čít) попълнен, запълнен, изпълнен, напълнен, натъпкан (с нещо) (за калъф, за празнина и под.): **~ý panák** чучело; **škvíry ~é tmelem** запълнени с маджун пролòки 2. тапициран: **~á židle** тапициран стòл 3. препариран: **~ý pták** препарирана птица
- vycp|at, -u** св. 1. (co čít; co) натъпча, напълна, попълна, запълна, запуша (калъф, празнина и под. с нещо): **~at mokré boty papírem** натъпча мòкри обòвки с хартия; **~at škvíry** ~~натъпча~~ **~at!** глèдай си работата! 2. (co; co s čím) тапицирам (нещо с нещо): **~at nábytek** тапицирам мѣбели 3. (co; co s čím) препарирам (нещо с нещо): **~at zvíře** препарирам живòтно
- vycpávac|í, -í, -í** кòйто слòжи за пълнѣж, за пълнене, за подпълване, за подплънка
- vycpáv|at, -ám** несв. (co čít; co) 1. натъпквам, напълвам, подпълвам, изпълвам, запушвам (калъф, за празнина и под. с нещо) 2. тапицирам (нещо с нещо) 3. препарирам (нещо; нещо с нещо)
- vycpávk|a, -y** ж. 1. пълнѣж, подплънка: **krejčovské ~y** шивашки подплънки 2. пълнѣж; формàлно запълване: **~a programu** пълнѣж, запълване на програма
- vycpávkov|ý, -á, -é** кòйто слòжи за пълнѣж, за подпълване, за подплънка: **~ý materiál** материал за пълнѣж, за подпълване, за подплънка
- vycuc|at, -ám** св. разг. 1. (co; co z čeho) изсмòча (нещо от нещо): **~at krev z rány** изсмòча ~~крòвта~~ **~at** **~at něco z prstu, z malíčku** изсмòча нещо от прѣстите си; измисля си нещо 2. (co) експр. изсмòча, изпия, изкъркам (нещо): **~at všechnu šťávu** изсмòча, изпия всичкия сòк 3. (co; co z koho) експр. изсмòча, изстискам, изцедя, измъкна (от някого нещо): **nejdřív z nich ~al, co mohl** най-напрèд тòй изстиска от тях, каквòто можà
- vycucáv|at, -ám** несв. разг. 1. (co, co z čeho) изсмòквам (нещо от нещо) 2. (co) експр. изсмòквам, изпивам, изкърквам (нещо) 3. (co; co z koho) изсмòквам, изстискам, изцѣждам, измъквам (от някого нещо)
- vycuc|nout, -nu** св. разг. (co) 1. изсмòча (наведнѣж) (нещо) 2. експр. изсмòча, изпия (наведнѣж и с удовòлствие), изкъркам, гавр̀тна (нещо): **~nout skleničku líkeru** гавр̀тна чашка ликьòр
- vycvičen|ý, -á, -é** 1. обучен, подгòтвен: **odborně ~é kádry** професионално подгòтвени кàдри 2. обучен, трениран, дресиран: **~ý pes** дресирано кùче 3. обучен, трениран, школуван: **~ý hlas** школуван глòс

vycvičit, -ím св. (кого, со) **1.** обуча, подготвя (някого, нещо): **~it vojáky** обуча войници **2.** обуча, тренирам, дресирам (някого, нещо): **~it psa** дресирам куче **3.** обуча, тренирам, школувам (някого, нещо): **~it si hlas** школувам си гласа

vycvičit se, -ím se св. **1.** (v čem) обуча се, подготвя се, тренирам се, упражня се (в нещо, по нещо) **2.** (nač, zač; k čemu; pro co) обуча се, тренирам се (за нещо) **3.** (nač, zač; k čemu; pro co) обуча се, школувам се (за нещо)

vycvičovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) **1.** обучавам, подготвям (някого, нещо) **2.** обучавам, тренирам, дресирам (някого, нещо) **3.** обучавам, школувам (някого, нещо)

vycvičovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** (v čem) обучавам се, подготвям се, тренирам се, упражнявам се (за нещо, по нещо) **2.** (nač, zač; k čemu; pro co) обучавам се, тренирам се (за нещо) **3.** (nač, zač; k čemu; pro co) обучавам се, школувам се (за нещо)

výcvik, -u м. **1.** обучение, подготовка **2.** тренировка, дресировка, дресирура **3.** школовка

výcvikovlý, -á, -é **1.** учебен; отнасящ се за обучение, за подготовка **2.** тренировъчен **3.** отнасящ се за обучение, за школовка

výčalounit, -ím св. (со) тапицирам (нещо): **~it křesla** тапицирам кресла, фотьойли

výčalounovat, -uji/разг. -uju неск. (со) тапицирам (нещо)

výčárkovat, -uji/разг. -uju св. (со) зашриховам, запълня, изпълня (нещо) с шрихи; нанеса шрихи (в нещо): **~ovat trojúhelník** зашриховам триъгълник

výčarjovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со, кого) сътворя, създам, направя (някого, нещо) по магически начин, с фокус, с помощта на вълшебство, с махване на вълшебна пръчица (в приказките): **~ovat zlaté peníze** по магически начин, с фокус направя да се появят златни монети; **to ted' mám těch pět set korun ~ovat?** прен. сегà да ти ги отпечатам ли тия петстотин кронни? откъде да ти ги измисля сегà тия петстотин кронни? **2.** (со; со z čeho) прен. експр. направя, измайсторя (нещо от нещо): **~ovat ze zbytku látky nádherné šaty** направя, измайсторя от останало парче плат великолепна рокля

výčasjit se, безл. -í se св. изясни се, оправи се (за времето): **po bouřce se ~ilo** след бурята времето се оправи

výčenichat, -ám св. **1.** обикн. третол. -á (со, кого) надуши, открие (някого, нещо) чрез дупшене (за куче): **pes ~al zajecí stopu** кучето надуши заешка следà **2.** (со, кого) експр. вулг. надуша, открия, разкроя, изрöва (нещо, ня-

кого); доберà се (до нещо) с прекалено любопитство (за човек): **~at něčí tajemství** надуша нечия тайна

výčep, -u м. **1.** төчене, наливане (обикн. на бира, на вино и под.): **~ piva** төчене, наливане на бира **2.** остар. кръчмърски тезгях: **u ~u stáli hosté** до кръчмърския тезгях стояха посетители **3.** пивница, кръчма; едно от помещенията в пивница, в кръчма, в което се намира кръчмърски тезгях: **zakouřený ~** задимена пивница, кръчма

výčepní I, -í, -í който се отнася до төчене на напитки, до кръчмърски тезгях; кръчмърски: **~í pult** кръчмърски тезгях

výčepní II, -ího м. кръчмър

výčepní III, -í ж. **1.** кръчмърка **2.** разг. жена на кръчмър

výčepnice, -e ж. **1.** кръчмърка **2.** разг. жена на кръчмър

výčepník, -a м. кръчмър

výčepovat, -uji/разг. -uju св. (со) изтöча, разлèя (нещо): **~ovat všechno pivo** разлèя всичката бира; **~ovat sudy** изтöча бÿчви

výčerpané нар. изтощено, уморено: **ležet ~** лежà изтощено

výčerpání, -í ср. **1.** изпöмпване (на вода, на въздух и под.) **2.** изчèрпване, изразхòдване **3.** изтощаване, изморяване, уморяване **4.** изтощёност, изтощèние

výčerpanost, -í ж. изтощёност, изтощèние: **celková ~** цялостно изтощèние

výčerpaný, -á, -é **1.** изпöмпен/изпöмпан **2.** изчèрпан, изразхòдван **3.** изтощён; капнал от умора; уморён, изморён: **být ~ý** капнал съм от умора, изтощён съм

výčerpát, -ám св. **1.** (со) изпöмпя/изпöмпам, изкарам (вода, въздух и под.): **~at vodu ze zatopeného sklepa** изпöмпя, изкарам водата от наводнено мазè **2.** (со) изчèрпя, изразхòдвам (нещо): **~at zásoby** изчèрпя, изразхòдвам запàси; **~at všechny body programu a)** изчèрпя всички номерà от програма б) изчèрпя всички точки от днёвен рèд **3.** (кого – вин.) изтощя, изморя, уморя (някого): **~at vojáky dlouhým pochodem** изтощя войници с дълъг пòход

výčerpát se, -ám se св. **1.** обикн. третол. -á се изпöмпи се/изпöмпа се, изпöмпен/изпöмпан е (за вода, за въздух и под.): **voda se ze zatopeného sklepa ~á** водата от наводненото мазè ще се изпöмпи, ще бÿде изпöмпена **2.** обикн. третол. -á се изчèрпи се, изразхòдва се, свърши: **zásoby se ~aly** запàсите се изчèрпаха **3.** изтощя се, изморя се, уморя се: **~at se těžkou prací** изтощя се от тежка работа

výčerpávající, -í, -í **1.** изчèрпàтелен: **~í odpověď**

изчерпателен отговор **2.** изтощителен, изморителен, уморителен, изнурителен: **~í záchvatu** изтощителни пристъпи, кризи; **~í vedro** изтощителна горещина

vyčerpáv|at, -ám *несв.* **1.** (со) изпômпвам, изкарвам (вода, въздух и под.) **2.** (со) изчърпвам, изразходвам (нещо) **3.** (кого – вин.) изтощявам, изморявам, уморявам (някого)

vyče|sat, -šu/-sám/книж. **-ši** *св.* **1.** (кого, со) срѣша (някого, нещо): **~at si vlasy do uzlu** срѣша си косата на кôк **2.** (со) отстраня, махна (с рѣсане), изрѣша (нещо): **~at z vlasû peří** отстраня, изрѣша от косата перушинки

vyčesáv|at, -ám *несв.* **1.** (кого, со) рѣша, срѣсвам (някого, нещо) **2.** (со) отстранявам, махам (с рѣсане), изрѣсвам (нещо)

vyčes, -u, vyčes|ek, -ku *м., често мн.* **vyčes|ky, -kû** *текст.* дреб

vyč|et, -tu *м.* изброяване: (не)úplný ~et jmen, znakû, faktû (нè)пълно изброяване на имена, на признаци, на факти **2.** списък: **chybí ve ~tu přítomných** липсва в списъка на присъстващите; ~ **druhû** номенклатура

vyčih|at, -ám *св.* (кого, со) издѣбна (някого, нещо): **~at srnku** издѣбна сърна; **~at vhodnou chvíli** издѣбна удôбен, подходящ момент

vyčihávat *вж.* **vyčihovat**

vyčih|nout, -nu *св.* **1.** (кого, со) *разг. експр.* издѣбна (някого, нещо): **~nout vhodnou chvíli** издѣбна удôбен, подходящ момент **2.** (кого – вин.) *жарг.* позная, разбира истинската същност, истинския характер (на някого): **toho každý rychle ~ne** нèго всèки скôро го разбира кôлко струва

vyčih|ovat, -uji/разг. **-uju, vyčiháv|at, -ám** *несв.* (кого, со) издѣбвам (някого, нещо)

vyčich|at I, vyčicháv|at, обикн. третол. -á *несв.* измириша се, изветрява; гъби аромат, мирис, миризмá: **vûně pomalu ~ala** лèка-полèка ароматът гъбеше силата си

vyčich|at II, разг. vyčuch|at, -ám *св.* (со, кого) подúша, надúша (нещо, някого): **pes ~al zajíce** кучето надúши зâек; **~at něčí tajemství** *прен.* подúша, надúша нèчия тайна, добера се с прекалèно любопытство до нèчия тайна

vyčichávat *вж.* **vyčichat I**

vyčich|ý, разг. vyčuch|ý, -á, -é изветрял, изгубил аромат, мирис, миризмá: **~é pivo** изветряла бира; **~ý humor** изтъркан хумор

vyčich|nout, разг. vyčuch|nout, обикн. третол. -ne *св.* измирише се, изветрèе: **pivo ~lo** бирата изветря; **kouř z šatû tak hned ne~ne** димът не сè измириша тôлкова скôро от дрèхите; **satira časem ~ne** *прен. експр.* с времето сатирата гъби силата си

vyčin|it I, -ím *св.* (со) *кожар.* ощàвя, обработя, изработя; продъбя, издъбя (нещо): **~it kûži** ощàвя, обработя, издъбя кôжа

vyčin|it II, -ím *св.* (кому) *накарам се, скарам се* (на някого): **zle nám ~il** тôй здравата ни се скара, добрè ни скастри

vyčihn|ovat I, -a *ср. кожар.* дъбилен материал

vyčihn|ován|í, -í *ср. кожар.* дъбене, продъбване, щàвене

vyčíslen|í, -í *ср.* изчислèние, изчисляване: **Boo-lovo ~í mat.** Бûлево изчислèние

vyčís|it, -ím *св.* (со) изчисля (нещо): **~it ztráty, náklady** изчисля загуби, разнôски

vyčís|iteln|ý, -á, -é изчислим: **těžko ~é ztráty** трûдно изчислими загуби

vy|číst, -čtu *св.* **1.** (со; со з чехо) прочетà (нещо някъде); узная, наўча, разбира, забелèжа, позная, установя (нещо отнякъде): **~četi jsem to z novin** прочетох го във вèстника, наўчих го от вèстника; **~číst něco mezi řádky** прочетà нèщо между редовèте; **z jeho očí ~četi pochýbnost** в очите му тôй прочетè, забелèжа съмнèние **2.** (кому со) *упрèкна, укоря* (някого в нещо, за нещо): **~číst někomu nevděk** *упрèкна* на някого за неблагоприятнòтà му

vyčistěn|í, vyčištěn|í, -í *ср.* **1.** почистване, изчистване **2.** прочистване, очистване, опра̀зване **3.** измиване

vyčistěn|ý, vyčištěn|ý, -á, -é **1.** почистен, изчистен **2.** прочистен, очистен, опра̀знен **3.** измит

vyčíst|it, -ím *св.* (со) **1.** почистя, изчистя (нещо): **~it boty** почистя обувки; **~it ránu** почистя рана **2.** прочистя, очистя, опра̀зня (нещо): **~it město od nepřítele** прочистя, очистя града от неприятеля, от враг **3.** измийа (си) (нещо): **~it si zuby** измийа си зъбите

vyčistění, vyčištění *вж.* **vyčistění, vyčistěný**

vyčít|at, -ám *несв.* **1.** (кому со) *упрèквам, укорявам* (някого в нещо, за нещо): **~at někomu špatné chování** *упрèквам* някого за лòшо държане **2.** *свѣцо* и **vyčít|at si, -ám si** (со) *упрèквам, укорявам* (се) (и двамата) са от един дôл дрèнки; хванй единия, ударй другия

vyčítavě *нар.* *упрèкващо, ўкорно, ўкорително;* с ўпрек, с ўкор: **~ se podívat** поглèдна с ўкор

vyčítav|ý, -á, -é *упрèкващ, ўкорен, ўкорителен:* **~ý pohled** *ўкорителен поглèд;* **~ý dopis** *ўкорно писмò*

vyčít|ka, -ky *ж.* **1.** ўпрек, ўкор: **zahrnovat ně-koho ~kami** засипя някого с ўпреци, с ўкори; **dělat někomu ~ky** *упрèквам, укорявам* някого; **dělat si ~ky** *упрèквам се, укорявам се*

◆

◆ **жълтосини**

vyčít|ky, -ek в съчет. **mít ~ky svědomí** ймам, изпитвам угризения на съвестта

vyčká|at, -ám св. (*čeho, koho/рядко со, koho; kde; s čím*) книж. изчакам (*някого, нещо; някъде; с нещо*): **~at dalších pokynů** изчакам следващи распореджания; **~at příchodu lékaře** изчакам идване на лекар; **~at ve vedlejší místnosti** изчакам в съседно помещение; **~at s odjezdem** изчакам със заминаване; отложа заминаване

vyčkávac|í, -í, -í изчаквателен, очаквателен: **~í taktika** тактиката на изчакването; **zaujímat ~í postoj** заемам изчаквателна позиция

vyčkávat|at, -ám несл. (*čeho, koho/рядко со, koho; kde; s čím*) книж. изчаквам (*някого, нещо; някъде; с нещо*)

vyčkávac|ě нар. изчаквателно, изчакващо; в изчакване: **mlčet ~** мълча в изчакване; **dívat se ~** гледам изчакващо

vyčkávac|ý, -á, -é изчакващ: **~ý pohled** изчакващ поглед; **~é mlčení** изчакващо мълчание

vyčleně|ný, -á, -é отделен, изделен, изваден (*от състава на нещо*)

vyčlen|ít, -ím св. (*koho, со z čeho*) отделя, махна, извадя (*някого, нещо от състава на нещо*): **~it pracovní skupinu z podniku** отделя, формирам работна група от предприятие

vyčleň|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*koho, со z čeho*) отделям, махам, изваждам (*някого, нещо от състава на нещо*)

vyčmuch|at, -ám св. (*со, koho*) разг. **1.** обикн. третол. **-á** надъши (следà), попадне (на следà) (*за куче*): **pes ~al stopu srnky** кучето надъши следà на сърна **2.** грубо надъша, открия, разкрия (*нещо, някого*); добера се с прекалено любопитство (*до нещо*) (*за човек*): **~at tajemství** надъша тайна

vyčně|l|ek, -ku м. издътък, израстък, издатина: **~ek kosti** израстък, издътък на кòст; **skalní ~** скална издатина

vyčně|lý, -á, -é издъден, стърчащ, подаващ се, показващ се: **~á brada** издъдена брада

vyčn|ět, vyčn|ít, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. *рядко* издъм се, подъм се, покажа се

vyčniv|at, -ám несл. издавам се, подавам се, показвам се, стърча: **z plotu ~á hřebík** от оградата стърчи гвоздей

vyčouh|lý, -á, -é разг. експр. изтòчен; дълъг и кльòщав: **~ý mládenec** дълъг и кльòщав младёж

vyčouh|nout, -nu св. експр. покажа се, подъм се: **zpod kožešiny ~ly krásné nohy** изпод кожуха се подадоха красиви крака

vyčpě|lý, -á, -é изветрял; изгубил аромат, мирис, миризма: **~á voňavka** изветрял парфюм

vyčp|ět, vyčp|ít, -ím, 3. мн. -í св. изветрѐя, измириша се; изгубя аромата си, мириса си, миризмата си: **pivo dlouhým stáním ~ělo** от продължително стоене бирата изветря; **veselohra časem ~ěla** прен. с времето комедията изгуби привлекателността си, въздѐйствието си, силата си

vyčuh|ovat, -uji/разг. -uju несл. експр. показвам се, подавам се, стърча: **z kapsy mu ~oval kapresník** от джòба му се подаваше нòсна кърпа

vyčuch|at, vyčuch|lý, vyčuchnout вж. **vyčichat, vyčich|lý, vyčichnout**

vyčuran|ý, -á, -é разг. експр. лукав, хитър, захитрѐл: **~í komunističtí poslanci** лукави комунистически депутати

vyčur|at se, -ám se св. дет. и вулг. изпишкам се, изпикая се

výdaj, -e м. р̀зход, обикн. мн. **výdaj|e, -ů** р̀зход; р̀зходи, р̀знòски: **mít velké ~e** ймам голѐми р̀зходи, р̀знòски; **mimořádné ~e** извънр̀дени р̀зходи

výdajov|ý, -á, -é р̀зходен: **~ý doklad** р̀зходен документ

výdán|í, -í ср. **1.** изд̀ание: **první, poslední, přepracované, rozšířené ~í** п̀рво, последно, преработено, разшир̀ено изд̀ание; **kapesní ~í** джòбно изд̀ание; **vícesvazkové ~í** многотòмно изд̀ание; **zvláštní, mimořádné ~í novin** спецѝален, извънр̀ден брòй на вѐстник **2.** изд̀аване, публик̀ване: **~í knihy, učebnice, sborníku** изд̀аване на книга, на учебник, на сбòрник **3.** изд̀аване, изгòтвяне: **~í pasu, zatykače** изд̀аване на паспòрт, на заповед за арест̀ване; **~í příkazu** изд̀аване на заповед **4.** даване, отп̀скане, разд̀аване: **~í potřebných přístrojů** отп̀скане на необходим̀а апаратура **5.** пред̀аване: **~í zbraní, zajatců** пред̀аване на оръжия, на пл̀нници **6.** р̀зходи: **zapisovat si příjmy a ~í** запи́свам си при́ходи и р̀зходи

vydařen|ý, -á, -é **1.** сполучлив, усп̀шен: **~ý den** сполучлив, усп̀шен д̀ен; **~ý rok** сполучлива, усп̀шна год̀ина **2.** експр. от̀ракан, п̀чен, изп̀чен, хит̀ър, лукав: **~ý chlapík** от̀ракан мъж̀ага

vydař|it se, -ím se св. **1.** изляза сполучлив: **po-kus se ne~il** опит̀тъ не изл̀зе сполучлив; **děti se mu ~ily** дец̀ата му са доб̀ри; дец̀ата му излязоха доб̀ри; тòй спол̀чи с дец̀ата **2.** (*pro kot*) м̀тна се (*на някого*); изляза (*някак̀в, като някого*): **~it se po otci** изляза като бащ̀а си, м̀тна се на бащ̀а си

vyd|at, -ám св. **1.** (*со*) изд̀ам, публик̀вам (*нещо*): **~at knihu, učebnici, sborník** изд̀ам кни́га, учебник, сбòрник **2.** (*со*) изд̀ам, изгòтвя,

пригòтвя (нещо): **~at pas, zatykač** издàм паспорт, заповед за арестуване; **~at příkaz** издàм заповед, нарèждане **3.** (со) издàм (звук): **ne~al ani hlásku** тòй не издàде нито звук **4.** (со; со коту) дам, отпýсна (нещо на някого): **~at dělníkům potřebné nářadí** отпýсна на работници необходими инструмèнти **5.** (кого, со; кого со коту, чети) предàм (някого, нещо на някого, на нещо): **~at zbraně, zajatce** предàм оръжия, плèнници **6.** (со) дам, отделия (нещо): **země ~ala bohatou úrodu** земята дàде богàта реколта; **uhlí ~á teplo** вòглищата отделият топлина **7.** (со) отдàм, изразходвам, изхàрча (нещо): **~at poslední peníze za knížku** изхàрча последните си пари за книги **8.** (кого, со; кого, со коту, чети веџ, паџ) излòжа, оставя (някого, нещо на нещо): **~at někoho posměchu** излòжа някого на присмех♦ **~at někoho prosvědčovat** оставя, излòжа някого, нещо на произвòла на съдбата **9.** (со; заџ) струвам, знàча, означàвам (нещо): **~á za deset jiných** тòй/тя струва колкото десет други; **taková pomoc už něco ~á** такàва помощ вèче си струва, има смисъл

vydlat se, -ám se св. 1. (z čeho) свърша, привърша (нещо): **~at se z peněz** свърша, привърша парите; охàрча се; **~at se ze zásob** свърша, привърша запàси **2.** (кат) трèгна, отправа се, потèгля (някъде): **~at se do města** отправа се, трèгна за града; **~at se na cestu** трèгна, потèгля на път **3.** (коту) предàм се, оставя се (на някого): **~at se nepříteli** предàм се на неприятел♦ **~at někomu závazek** рещете на някого; **~at se na milost a nemilost někomu** оставя се в рещете, на благоволението на някого; оставя някой да решàва съдбата ми

vydatně нар. солидно, обилно, богàто, до насита, значително, здравата, яката: **~ posnídat** солидно закуся; **~ někomu pomoci** същестено помòгна на някого; **~ zapršelo** здравата заваля (за дъжд)

vydatnost, -i ж. **1.** питателност, хранителност: **~ stravy** питателност на хранà **2.** обилност, изобилност, значителност: **~ naležiště, ložiska** значителност на находище; **~ myšlenek** прен. въздейственост, сила на идеи **3.** спец. дебит: **~ vodního zdroje** дебит на водоизточник; **den-ní** ~ днèвен дебит; **maximální** ~ максимàлен дебит; **počáteční** ~ начàлен дебит; **proměnná** ~ променлив дебит; **stálá** ~ постоянен дебит **4.** спец. покривна способност (на боя)

vydatný, -á, -é 1. питателен, хранителен, солиден: **~á snídaně** солидна, питателна закуска **2.** солиден, значителен, богàт, обилен, здрав,

як: **~á pomoc** солидна, значителна помощ; **~ý déšť** обилен дъжд

vydáván|í, -í ср. **1.** издàване, публикуване: **~í periodických tiskovin** издàване на периодика, на периодични издàния **2.** издàване, изгòтвяне: **~í řidičských průkazů** издàване, изгòтвяне на шофòрски книжки **3.** даване, раздàване, отпускане: **~í obědů** даване, раздàване на обеда **4.** предàване: **~í uprchlíků** предàване на бегълци **5.** изразходване: **~í obrovských částek na zdravotnictví** изразходване на огрòмни сýми за здравеопазване **6.** издàване (на звук): **~í neartikulovaných zvuků** издàване на нечленораздèлни звýци

vydavatel, -e м. издàтел: **~ Máchova díla** издàтел на творчеството на Маха

vydavatelisk|ý, -á, -é издàтелски: **~á činnost** издàтелска дèйност

vydavatelstv|í, -í ср. **1.** издàтелство: **publikace nového ~í** публикация на нòво издàтелство **2.** издàтелство; издàтелска дèйност; издàване

vydáv|at, -ám неск. **1.** (со) издàвам, публикувам (книги и под.) **2.** (со) издàвам, изгòтвям, пригòтвям (документ, заповед и под.) **3.** (со; со коту) дàвам, отпýскам (средства, инструменти) **4.** (кого, со; кого, со коту, чети) предàвам (плèнници и под.) **5.** (со) дàвам, отделиям (топлина и под.) **6.** (со) отдàвам, изразходвам, изхàрчвам (сили, пари и под.) **7.** (кого, со; кого, со коту, чети, веџ, паџ) излòгам (някого на опасност и под.); оставям (някого в опасност и под.) **8.** (со; заџ) предстàвам (някого, нещо като някой, като нещо): **~á ho za známého** тòй/тя го предстàва като познат

vydáv|at se, -ám se неск. **1.** (z čeho) свършвам, привършвам (пари, запàси и под.) **2.** (кат) трèгвам, отправам се, потèглям (някъде) **3.** (коту) предàвам се, оставям се (на някого) **4.** (заџ) предстàвам се (като някой, като някакъв, за някакъв): **~at se za svobodného** предстàвам се за ергèн

vyděděn|ec, -ce м. **1.** юрид. лице, лишèно от наследство **2.** експр. човèк, отритнат, отхвърлен (от някаква общност): **společens|í ~ci** отритнати от обществòто хòра

vyděděnost, -i ж. отритнатост, отхвърленост (от някаква общност): **pocit ~í** чýвство на отритнатост: **mstít se za svou (společenskou)** ~ отмъщàвам си за отритването си от обществòто

vyděděn|ý, -á, -é 1. юрид. лишèн от наследство **2.** експр. отритнат, отхвърлен (от някаква общност): **~ý ze společnosti** отритнат от обществòто

vydědit, -ím св. **1.** (кого – вин.) юрид. лишá от наследство (някого): **v závěti ~il syna** в завещанието тѝй лишъ синá си от наследство
2. (кого – вин.) експр. отрїтна, отхвърля (някого)
3. (со) рядко наследя (нещо)

vydefinovat, -uji/разг. **-uju** св. (со) дефинирам, определя, изясня (нещо): **přesně ~ovat pravidla** точно дефинирам, определя правила

výdech, -u м. издишване, експирация: **pomalý ~** бавно издишване

vydechnout, vydechnout, vydýchnout, -nu св. **1.** издишам: **vdechněte a ~něte!** вдийшайте и издийшайте! **2.** също и **vydechnout si, -nu si** отдъхна (си): **~nout si úlevou** отдъхна си с облекчение; **nechte mě trochu ~nout!** оставете ме да си отдъхна малко! **3.** (со) експр. прошепна, кажа (нещо): **stěžl ~l své jméno** тѝй едва си прошепна името

vydechovat, vydychovat, -uji/разг. **-uju** не св. **1.** издишвам **2.** отдъхвам (си) **3.** (со) експр. прошепвам, казвам (нещо)

výdechový, -á, -é издишен, експираторен: **~ý proud** език. издишна струя

vydeje, -e м. **1.** даване, раздаване, разпределение, предаване: **~ obědů** раздаване на обеди; **~ zbraně** предаване на оръжие **2.** разпределителен пункт; място за раздаване, за разпределение, за предаване и под.: **~ jídel** гишѐ за раздаване на ядене (в стол, в закусвалня и под.); **~ zboží** щанд за получаване на закупена стока; **~ zavazadel** гишѐ за получаване на оставен на гардерѐб багаж

vydejka, -y ж. документ за получаване (срещу който се получава стока от склад и под.)

vydejna, -y ж. разпределителен пункт; място за раздаване, за разпределение и под.: **~a jídel** място за раздаване на ядене (в стол, в закусвалня); **~a zavazadel** гишѐ за получаване на оставен на гардерѐб багаж

vydejní, -í, -í който служи за издаване, за раздаване, за разпределение, за предаване: **~í okénko** гишѐ (за раздаване или получаване на ядене и под.); **~í doba** работно време (на разпределителен пункт)

vydělaný, -á, -é **1.** изработен, изкаран, спечелен, припечелен: **těžce ~é peníze** трудно изкарани, спечелени пари **2.** в съчет. **~á kůže** обработена, ошавена, издъбена кожа

vydělat, -ám св. **1.** (со; на со, на кого; на чет, на кот) изработя, изкарам, спечеля, припечеля (нещо, за нещо, за някого; от нещо, от някого): **~at hodně peněz** спечеля, изкарам много пари; **~at si na živobytí** изкарам си прехраната; **~at na prodeji pozemku** спечеля

vodu нищо не печели; нищо не изкарава; много малко пари печели; много малко изкарава

2. (со) кожар. обработя, ошавя, издъбя (кожа): **~at kůži** обработя, ошавя кожа

vydělavání, -í ср. **1.** изработване, изкараване, печелене, припечелване **2.** кожар. обработка; обработване, шавене, дъбене

vydělavat, -ám не св. **1.** (со; на со, на кого; на чет) изработвам, изкаравам, печеля, припечелвам (нещо за нещо, на някого; от нещо, от някого) **2.** (со) кожар. обработвам, шавя, дъбя (кожа)

výdělečně нар. в съчет. **~ činný** работещ срещу заплаќа, срещу възнаграждение; печелещ, припечелващ

výdělečný, -á, -é доходен, рентабилен; който носи приходи, доходи, печалба, възнаграждение: **~á činnost a)** доходно занимание **б)** дейност, работата срещу възнаграждение, срещу заплаќане; **~ý podnik** имащо, носещо печалба предприятие; рентабилно предприятие

vydělek, -ku м. печалба: **průměrný měsíční ~ek** средномесечна печалба

nad ~kem разг. експр. претърпя неуспех, загуба; загубя; бѝда излѝган, измамен, ошетен; разг. експр. излѝзе ми през носá; излѝзе ми солѝно

vydělit, -ím св. **1.** (со, кого з чѝго) отделия, отлѝча (нещо, някого от нещо): **~it ze stáda jehňata** отделия агнета от стадо **2.** (со; čít) мат. разделя (нещо на нещо): **obě čísla ~te a vynásobte** разделете и умножете двете числа

vydělit se, -ím se св. (z чѝго) отделия се (от нещо): **~it se ze zástupu** отделия се от тълпá

vydělovat, -uji/разг. **-uju** не св. **1.** (со, кого з чѝго) отдѝлям, отлѝчвам (нещо, някого от нещо) **2.** (со; со čít) мат. раздѝлям, деля (нещо на нещо)

vydělovat se, -uji se/разг. **-uju se** не св. (z чѝго) отдѝлям се, отлѝчвам се (от нещо)

vyděrač, -e м. изнудвач, шантажїст; рекетѝор: **rafinovaný** ~ рафинїран изнудвач

vyděračka, -y ж. изнудвачка, шантажїстка; рекетѝорка

vyděračně нар. изнудвачески; с изнудване, с шантаж, с рекет: **~ postupovat** действам, постѝпвам изнудвачески, с изнудване, с шантаж

vyděračnost, -i ж. изнудване, изнудвачество, шантаж

vyděračný, -á, -é изнудвачески, обїрнически: **~ý podnik** обїрническо предприятие

vyděračsky нар. изнудвачески, рекетѝорски; с изнудване, с шантаж, с рекет: **~ něco získat** полўча нѝщо с изнудване

vyděračsk|ý, -á, -é изнудвачески, обирнически; рекетърски: **~ý dopis** изнудваческо писмо
vyděračstv|í, -í *ср.* изнудване, изнудвачество, шантаж, рекет, рекетърство: **politické ~í** политически шантаж

vyděř|ovat, -uji/разг. -uju *св.* **1.** (со) надупча (нещо): **~ovat plech** надупча ламарина **2.** (со на со/до чего) *техн.* перфорирам, нанесà (нещо в нещо, на нещо): **~ovat údaje na děrný štítek/do děrného štítku** перфорирам, нанесà данни върху перфокърта

vyděřjit, -ím *св.* (кого – вин; кого čím) силно уплаша, изплаша, ужася, хвърля в ужас (някого с нещо); взема акъла (на някого с нещо): **~it dítě** ужася дете; **~it matku zprávou** ужася майка си със съобщение

vyděřjit se, -ím se *св.* (–; кого, чего; čím) силно се уплаша; изплаша се, ужася се (–; на някого, от нещо): **ne~te se tou zprávou!** да не се изплашите от това съобщение!

vyděřeně *нар.* уплашено, изплашено, ужасено; в ужас, с ужас: **~ se dívat** гледам ужасено, уплашено

vyděřen|ý, -á, -é силно уплашен, изплашен, ужасен: **~é dítě** уплашено, ужасено дете: **~ý výraz obličejе** ужасен израз на лицето; **byl celý ~ý** беше съвсем изплашен, уплашен

vydezinfik|ovat, -uji/разг. -uju *св.* (со) дезинфекцирам (нещо); извърша, направя дезинфекция (на нещо): **~ovat šaty, byt** дезинфекцирам дрехи, жилище

vydírání|í, -í *ср.* изнудване, шантаж; рекет: **odsoudit pro ~í** осъдя за изнудване

vydír|at, -ám *несв.* **1.** (кого – вин.; на ком со) изнудвам, шантажирам, рекетирам (някого за нещо): **pokouší se mě ~at** опитва се да ме изнудва; **únosci ~ali na rodičích výkupné** похитителите изнудваха родителите за откуп **2.** (кого – вин.) *експр.* експлоатирам, ограбвам (някого): **~at své zaměstnance** експлоатирам, ограбвам служителите си

vydírateln|ý, -á, -é който може да бъде изнудван, шантажиран; който е подходящ за изнудване, за шантаж: **je ~ý kvůli dřívějším stykům s podsvětím** той е подходящ за изнудване, за шантаж жертва заради предишните си връзки с подземния свят

vydiskut|ovat [-du-], -uji/разг. -uju *св.* (со) уточня, изясня (нещо) с дискусия, чрез дискусия: **reforma byla ve vládě ~ována** реформата беше подложена на дискусия в правителството и беше изяснена, уточнена

vydlaban|ý, -á, -é издълбан

vydlab|at, -u/рядко -ám *св.* **1.** (со; со до чего) издълбà (нещо в нещо); направя вдълбнатина

(в нещо): **~at díru do dřeva** издълбà дупка в дърво **2.** (со; со з чего) издълбà, направя (нещо от нещо) с дълбане: **~at misku ze dřeva** издълбà паничка, чинийка от дърво **3.** (со; со з чего) издълбà, извàдя, изчопля, изчовъркам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо): **~at jádra z melounu** извàдя, изчопля, махна сёмки от диня, от пъпеш **4.** (со) издълбà, остържа, извàдя (съдържанието на нещо): **~at meloun** извàдя съдържанието на диня, на пъпеш

vydlabáv|at, -ám *несв.* **1.** (со; со до чего) издълбàвам, дълбà (нещо в нещо); правя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з чего) издълбàвам, дълбà; правя (нещо от нещо) с дълбане **3.** (со; со з чего) издълбàвам, дълбà, изчоплям, изчовърквам, вàдя, извàждам, махам, махвам, отстранявам (нещо от вътрешността на нещо) **4.** (со) издълбàвам, дълбà, остъргвам, стържа, извàждам, вàдя (съдържанието на нещо)

vydláb|nout, -nu *св.* **1.** (со; со до чего, на чем, в чем) издълбà (нещо в нещо, върху нещо); направя (с едно задълбаване) (нещо в нещо): **~nout důlek v písku** издълбà ямичка, трапчинка в пясък **2.** (со; со з чего) (с едно задълбаване) издълбà, изкарам, извàдя, изчопля, изчовъркам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо): **~nout jádro z ořechu** извàдя, изкарам ядка от орех **3.** (со) издълбà, извàдя (съдържанието на нещо): **~nout ořech** издълбà орех, извàдя орехова ядка

vydlab|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (со; со до чего, на чем, в чем) издълбàвам, дълбà (нещо в нещо, върху нещо); правя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з чего) издълбàвам, дълбà, извàждам, изкарам, изчоплям, изчовъркам, махам (нещо от вътрешността на нещо) **3.** (со) издълбàвам, дълбà, извàждам, вàдя (съдържанието на нещо) **4.** (со) издълбàвам, дълбà (нещо)

vydlážděn|ý, -á, -é павиран: **~á ulice** павирана улица

vydlaždičkován|ý, -á, -é облицован, покрит с плочки: **~á koupelna** облицована с плочки баня

vydlaždičk|ovat, -uji/разг. -uju *св.* (со) облицовам, покрия с плочки (нещо): **~ovat bazén** облицовам басейн с плочки

vydlážd|it, -ím *св.* (со) павирам, постеля с плочки (нещо): **~it chodník** постеля тротоар с плочки

vydloub|at, -u/-ám *св.* **1.** (со; со до чего) издълбà (нещо в нещо); направя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з чего) издълбà, направя (нещо от нещо) с дълбане **3.** (со; со з чего) издълбà, извàдя, изчопля, изчовъркам, из-

карам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо) **4.** (со) издълбая, остържа, извадя (съдържанието на нещо)

vydloubáv|at, -ám нескв. **1.** (со; со до *čeho*) издълбавам, дълбая (нещо в нещо); правя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з *čeho*) издълбавам, дълбая, правя (нещо от нещо) с дълбане **3.** (со; со з *čeho*) издълбавам, дълбая, изчоплям, изчовърквам, отстранявам (нещо от вътрешността на нещо) **4.** (со) издълбавам, дълбая, остързвам, стържа, изваждам, вадя (съдържанието на нещо)

vydloub|nout, -nu св. **1.** (со; со до *čeho*, на *čet*, в *čet*) (с едно задълбаване) издълбая (нещо в нещо, върху нещо); направа вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з *čeho*) (с едно задълбаване) издълбая, изкарам, извадя, изчопля, изчовърквам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо) **3.** (со) издълбая, извадя (съдържанието на нещо)

vydluž|it si, -ím si св. (со) заема, взема назаем (нещо): **~it si peníze** взема пари назаем

vydluž|ovat si, -uji si разг. **-uju si** нескв. (со) заемам, вземам назаем (нещо)

vyd|být, -budu св. **1.** (со) изкореня, извадя, изкарам, изкопая (нещо): **~být pařez** извадя пън, коренище **2.** (со/*čeho*) извовам, добия, придобия, спечеля (нещо): **~být národu svobodu** извовам свобода за народа; **~být si důvěru/důvěry** извовам (си), спечеля доверие

vydoby|t|ek, -ku м. книж. завоевание, достижение, успех

vydobýv|at, -ám нескв. **1.** (со) изкоренявам, изваждам, вадя, изкарам, изкопавам (нещо) **2.** (со/*čeho*) извовам, добивам, придобивам, спечелвам (нещо)

vydoj|ít, -ím св. **1.** (кохо, со) издоя (крава и под.): **~it krávu** издоя крава **2.** (со) надоя (мляко): **kolik jste dnes ~ili (mléka)?** колко мляко надойхте днес?

vydojov|at, -uji разг. **-uju** нескв. **1.** (кохо, со) издоявам (крава и под.) **2.** (со) надоявам (мляко)

vydoklad|ovat, -uji разг. **-uju** св. (со) документирам (нещо); докажа, подкрепя (нещо) с (помощта на) документи, с (помощта на) документация: **kontrolním orgánům to můžeme ~ovat** пред контролните органи това можем да го документираме, да го докажем с документи

vydol|ovat, -uji разг. **-uju** св. **1.** (со) добия, изкопая (нещо): **~ovat uhlí, rudu** изкопая въглища, руда **2.** (со; со *odkud*) експр. извадя, изрвоя, изкопая, открива, изкарам (нещо отнякъде): **~ovat cenný materiál ze starých rukopisů** изрвоя ценен материал от стари ръкописи

си; **~ovat něco ze své paměti** прен. изрвоя нещо от паметта си; спомня си с усилие за нещо

vydolováv|at, -ám нескв. **1.** (со) добивам, изкопавам (руда) **2.** (со; со *odkud*) експр. изваждам, изравям, изкопавам, откривам, изкарам (нещо отнякъде): **těžko se korunky ~ají** прен. трудно се изкарават парници; парници трудно се печелят

vy|dout, -duji разг. **-duju** св. (со) надуя, издуя (нещо): **~dout tváře** издуя бузи

vy|dout se, -duji se разг. **-duju se** св. надуя се, издуя се: **plachta se ~dula** платното се изду

vydouv|at, -ám нескв. (со) надувам, издувам (нещо)

vydouv|at se, -ám se нескв. надувам се, издувам се

vydovád|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se св. налудувам се: **děti se musí ~ět** децата трябва да се налудуват

vydr|a, -u ж. **1.** зоол. видра (Lutra, Enhydra): **~a a bobr žijí u řek** видрата и бобрът живеят край реки **2.** кожа от видра; видра: **límeč z ~u** яка от кожа на видра; яка от видра

vydraft|ovat, -uji разг. **-uju** св. (кохо – вин.) спорт. жарг. селекционирам (някого): избера, привлека (някого) в професионален тим, отбор: **na jaře trenér ~oval nového hráče** през пролетта треньорът селекционира нов играч

vydranc|ovat, -uji разг. **-uju** св. **1.** (со, рядко кохо) ограбя (нещо, някого); оплячкосам, опустоша (нещо): **~ovat město** оплячкосам град **2.** (со) експр. опустоша (нещо): **~ovat lesy** опустоша горя

vydráp|at, -u/-ám св. (со; со *kotui*) извадя, издера (на някого нещо): **~at někomu oči** извадя на някого очите

vydráp|at se, -u se/-ám se св. (кам) експр. издрапам, изпълзя, кача се, изкатеря се (с усилие) (някъде): **~at se na skálu** издрапам, изкатеря се на скала

vydráp|nout, -nu св. (со; со *kotui*) издера, извадя, изтръгна, изскубна (на някого нещо): **nejraději by mu oko ~l** той с най-голямо удоволствие би му извадил окото

vy|drat, -deru св. (коти со, рядко кохо) книж. изтръгна, изскубна, измъкна (от някого нещо): **~drat mu z ruky sekyrku** той изтръгна брадвичката от ръката му

vy|drat se, -deru se св. **1.** (коти; *odkud*) изтръгна се, изскубна се, измъкна се (на някого); освободя се (отнякъде): **~drat se mu a utekl** той му се изскубна и избяга; **z prsou se mu ~dral vzdech** от гърдите му се изтръгна въздишка **2.** обикн. третол. **-dere se (odkud)** изхвъркне, рукне, бликна (отнякъде): **z očí se jí ~draly slzy** от очите ѝ бликнаха сълзи

vydrátk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) почи́стя, изчи́стя, изтъркам, излтъскам, изстържа, изци́кля (с тѣл, с металически стру́жки) (нещо): ~ovat parkety изчи́стя, изстържа паркѣт

vydražd|it, -ím св. (koho, co) раздрáзня, развълнѹвам, възбѹдя; доведá до крайно раздрáзнѣние, до крайна възбѹда; провокирам, предизвиквам, разаря́, вбеся́ (някого, нещо): **prudká slova ho ~ila** рѣзките, остри́те дѹми го раздрáзниха; **~ila ho svou nepřístupností** тя го възбѹди, доведѣ го до крайна възбѹда с недостѹпността си; **~it někoho k nepředloženosti** провокирам някого към необмислена постѹпка; **~it šelmu** раздрáзня, разаря́ хищник; **hlad ~il ponuré myšlenky** гладѣ́т предизвика мра́чни мисли

vydražd'ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) дрáзня, раздрáзвам, възбѹждам; доведѣдам до крайно раздрáзнѣние, до крайна възбѹда; провокирам, предизвиквам, разаря́вам, вбеся́вам (някого, нещо)

vydraž|it, -ím св. (со) 1. кѹпя на тѣрг (нещо): **tento obraz otec ~il** тази картинá баща ми я кѹпи на тѣрг 2. прода́м на тѣрг (нещо): **~ili mu i střechu nad hlavou** прода́доха на тѣрг и покрива над главáта му

vydražitel, -e м. лицѣ, спечѣлило тѣрг: **osoba ~e zůstala v tajnosti** лицѣто, спечѣлило тѣрга, остана в тайна, не бѣше съобщѣно

vydrb|at, -u/-ám св. 1. (со, кого) експр. изтъркам, изтри́я (с парцал, с четка и под. нещо, някого): **~at podlahu** изтъркам под; **~at si kartáčem záda do červena** изтри́я, изтъркам гърба си с четка до зачервяване 2. (со; со коту) изрѣша, изва́дя, изка́рам, ма́хна (с ресане, с чесане, с ровене в косата на някого нещо): **~at si z hlavy hnidy** изрѣша, ма́хна гни́ди от главáта си

vydrh|nout, -nu св. 1. (со, кого) издрѣгна, изтъркам, изтри́я, изчи́стя, излтъскам, изми́я (с парцал, с четка и под. нещо, някого): **~nout podlahu** изтъркам под; **~nout někomu záda** изтъркам гърба на някого 2. (со) очисти́я, изка́рам, изва́дя, отстраня́ (чрез усилено миене с парцал, с четка и под. нещо): **~nout z parketu skvrnu** отстраня́ петно́ от паркѣт (чрез усилено миене, търкане с четка, с парцал и под.)

vydrol|it, -ím св. (со) изрѣня, орѣня (нещо): **~it zrní z klasu** изрѣня зѣрно́ от клáс

vydrol|it se, обикн. третол. -í se св. изрѣни се, орѣни се: **část omítky se ~ila** чást от мазилката се изрѣни

vydrol|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) рѣня, изрѣнвам, орѣнвам (нещо)

vydrol|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. рѣни се, изрѣнва се, орѣнва се

výdrž, -e ж. книж. издържливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издържливост във вѣс

♦ **първичен измѣня**

vydržen|í, -í ср. обикн. в съчет. **nebýt k ~í** разг. непоносѣм съм; **to není k ~í** това е непоносѣмо; **není to s ním k ~í** той е непоносѣм

vydrž|et, -ím св. 1. издържá, потрáя, потърпя: **~et do konce** издържá докрай, до края; **~et ještě chvíli** потрáя, потърпя още малко 2. издържá, запáзя се: **to pěkně počasí už dlouho ne~í** това хѹбаво врѣме няма да се запáзи дълго 3. (со) издържá, понесá, изтрáя, изтърпя (нещо): **ne~el bolesti** той не издържá, не понесе болките 4. (s čím) издържá, изка́рам (с нещо); стѣгне ми (нещо): **ne~í s penězi do konce měsíce a)** парѣте не му стѣгат до края на мѣсеца б) парѣте няма да му стѣгнат до края на мѣсеца

vydrž|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) издържам, поддържам (някого, нещо): **~ovat syna na studiích** издържам синá си по врѣме на слѣдване; **~ovat celou domácnost** издържам цяло домакинство

výdřev|a, -u ж. 1. минно дървено укреплѣние; крепѣж, подпѣри, креплѣние (в мина) 2. мор. дървен пояс

výdřev|it, -ím св. минно. (со) укрепя́, снаб́дя (нещо) с креплѣние, с крепѣж, с подпѣри

výdř|í, -í, -í който се отна́ся до видра: **~í doupě** дѹпка на видра; **~í mládě** малко на видра; **~í kožešina** кожа от видра

výdřiduch, -a м. експр. пейор. кождѣр: **spekulant a ~** спекулáнт и кождѣр

výdřidušsky нар. експр. пейор. кождѣрски; като кождѣр

výdřidušsk|ý, -á, -é експр. пейор. кождѣрски: **~ý zisk** кождѣрска печáлба

výdřidušstv|í, -í, -í ср. експр. пейор. кождѣрство

vydř|ít, -u св. 1. (со; со čím) изтъркам, изтри́я, издрѣгна, изчи́стя (нещо с парцал, с четка и под.): **ručníkem si ~ít pokožku** изтри́я, изтъркам с пешки́р кожата си 2. (со; со čím odkud) изка́рам, изва́дя, ма́хна, отстраня́, изчи́стя (с усилие, с търкане нещо с нещо отнякъде): **~ít skvrnu na látce** ма́хна, отстраня́ петно́ върху плáт 3. (со; со čím) поврѣдя, пробѣя, скъсам (нещо от триене, от търкане): **~ít papír gumováním** пробѣя, скъсам хартия́ от триене с гѹма 4. (со; со z koho, na kom) експр. измѣкна (от някого нещо); изнѹдя (някого за нещо): **~ít z někoho/na někom peníze** измѣкна от някого парѣ; изнѹдя някого за парѣ 5. (со) експр. изка́рам, спечѣля, припечѣля,

придобия (с тежък труд) (*нещо*): **těžce ~ít peníze** трудно, с тежък труд изкарам пари **6. (co) експр. пейор.** назубря, нау́ча (*нещо*) с много труд, но механично; **má to všechno jen ~eno** всичко това той само го е назубрил

vydum|at, -ám св. (co) книж. измисля (*нещо*): **~at novou teorií** измисля нова теория

vydup|at, -u/-ám св. (co) 1. изразя, сигнализирам, отмеря (*нещо*) с тропане: **~at rytmus** отмеря, изразя ритъм, дам такт, тропайки с крак **2.** утѣпча, изтѣпча; напра́вя (*нещо*) с тѣпчене: **~at cestičku přes trávník** утѣпча пътечка през тревна площ **3.** изтѣркам (*нещо*) от много тѣпчене, от много ходене: **~at práh** изтѣркам праг **4. експр.** постигна с голѣми усилия, с голѣми настоявания; изходатайствам, измѣля, издѣйствам (*нещо*): **~at si souhlas** издѣйствам **~at si souhlas** правя от нищо нещо; **~at ze země milionovou armádu** създам от нищо милионна армия

vydupá|vat, -ám нескв. (co) 1. отмервам, изразявам, сигнализирам (*нещо*) с тропане: **~at rytmus** отмервам с тропане ритъм; давам такт **2.** утѣпквам, прокарвам, правя (*нещо*) с тѣпчене **3. експр.** постигам с голѣми усилия, с голѣми настоявания; изходатайствам, измѣлвам, издѣйствам (*нещо*)

výdu|ť, -tě ж. 1. изпъкналост, издутинă **2. мед.** аневризма

vydutín|a, -y ж. 1. издутинă, изпъкналост: **šaty na jeho zádech tvořily ~y** дрѣхите му се издѣваха, образѣваха издутини на гърба **2.** кухня: **~a stromu** кухня в дърво; **skalní ~a** скална кухня

vydutý, -á, -é 1. издут, изпъкнал: **~é břicho** издут корѣм; **~á stěna** изпъкнала стена **2.** кух: **~ý kmen stromu** кух ствол на дърво

vydýchan|ý, -á, -é обикн. в свѣт. **~ý vzduch** замърсен, застоѣл, дѣшен, задѣшен въздух: **tady je úplně ~ý vzduch** тѣк няма въздух; тѣк не може изобщо да се дѣша; **~á místnost** помещѣние, в което няма въздух, в което не може да се дѣша

vydých|at, -ám св. (co) издѣшам, изконсумирам (*нещо*) с дѣшане; замърся (*въздух*): **~at vzduch v sále** замърся въздух в зала (*за голяма навалица*)

vydých|at se, -ám се св. 1. отдѣхна (си), почина (си), успокой се; нормализирам дѣшането си: **~at se po dlouhém běhu** отдѣхна си, нормализирам дѣшането си след дълго бягане **2.** надѣшам се (до насыта), подѣшам: **~at se v lese** надѣшам се донасыта в гората; **šel se ~at na čerstvý vzduch** отиде да подѣша чѣст въздух

vydychnout, vydýchnout *вж.* **vydechnout**

vydychovat *вж.* **vydechovat**

vyeliminová|ní, -í ср. елиминирање, елиминация; изключване, отстраняване: **~í rozdílů** елиминирање на разлика

vyexcerp|ovat, -uji разг. -uju св. (co; co odkud) напра́вя експерция (*извадки, бележки*); ексерпирам, извадя (*нещо отнякъде*): **~ovat termíny z článku** ексерпирам, извадя термини от стăтия

vyexped|ovat, -uji разг. -uju св. 1. (co) експедирам, изпратя (*нещо*): **~ovat zboží** експедирам стока **2. (koho – вин.) прен. експр.** експедирам, изгѣня (*някого*): **ošetřovatelka ho ~ovala na chodbu** болногледачката го експедира, изгѣни го в коридѣра

vyfantazí|ovat (si), -uju (si) св. (co) разг. измисля (си), внушă си, наумя си, втѣпля си, решă (си) (*нещо*): **~oval si, že ji nenávidí** той си е наумил, решил е, че я мрăзи

vyfár|at, -ám св. 1. изляза от мина, от рѣдник (*след свѣриване на смяна*): **horníci ~ali ze šachet** миньѣрите излязоха от шахтите; **~at z hospody** *прен. експр.* изляза от кръчма **2. (co) разг. жарг.** отработя в мина, в рѣдник (*известно време*): **~at na dolech třicet let** отработя в мините тридесет години

vyfás|nout, -nu св. (co) разг. жарг. 1. полѣча (*дажба, униформа и под.*): **~nout novou uniformu** полѣча, дадат ми нова униформа **2. експр.** полѣча, лепнат ми, дрѣснат ми (*наказание*); отнесă, залепят ми, зашлѣвят ми (*плесница и под.*): **~nout dva roky (kriminálu)** лепнат ми, дрѣснат ми две години (затвѣр); **~nout (při zkoušce) kuli** отнесă, дрѣснат ми (на изпит) двѣйка, цафѣ

vyfas|ovat, -uju св. (co) разг. 1. полѣча (*дажба, униформа и под.*): **vojáci ~ovali náboje** войниците полѣчиха патрѣни; на войниците им раздăдоха патрѣни; **~ovat pracovní oděv** полѣча работно облекло **2. експр.** полѣча, лепнат ми, дрѣснат ми (*наказание*); отнесă, залепят ми, зашлѣвят ми (*плесница и под.*): **~oval půl roku** той полѣчи половин година; дăдоха му, дрѣснаха му половин година; осѣдиха го на половин година; **~oval pár facek** той полѣчи, отнесѣ няколко шамăра

vyfik|nout, -nu св. (co коти) разг. експр. мăхна, изрѣжа, кръцна (*нещо на някого*): **~li mu slepé střevo** изрѣзаха, мăхнаха му сляпото черво

vyfik|nout se, -nu se св. разг. експр. излѣскам се, издокăрам се, изтѣпам се, накѣнтя се, нагѣздя се: **v neděli se vždýcky ~ne** в недѣля винаги ще се издокăра; в недѣля винаги се издокăрва

vyfintě|ný, -á, -é разг. експр. пейор. накѣнтен,

нагизден, издокàран, изтúпан: **~ý hejsek** издокàран, накòнтен фрàнт

vyfint|ít, -ím св. (*koħo – вин.*) разг. експр., често пейор. накòнтя, нагиздя, издокàрам, изтúпам (*някого*): **~it dítě** издокàрам детè

vyfint|ít se, -ím se св. разг. експр., често пейор. накòнтя се, нагиздя се, издокàрам се, изтúпам се: **ta se dnes ale ~ila!** èй, че се е изтúпала, накòнтила днès!

vyflajz|nout se, -nu se (*na koħo, so*) разг. експр. вулг. плòя (*на някого, нещо*); оståвя, зарежà (*някого, нещо*): **všichni se na nás ~li** всички ни зарèзàха

vyflák|nout se, -nu se св. (*na koħo, na so*) разг. експр. плòя (*на някого, на нещо*): оståвя, зарежà (*някого, нещо*): **~ni se na něho!** плòй на нèго! зарежй го тй нèго!

vyfotit вж. **vyfotografovat**

vyfotograf|ovat, -uji/разг. -uju, разг. vyfot|ít, -ím св. (*koħo, so*) фотографйрам, снèма, за-снèма (*някого, нещо*); направя снимки, фотографйя (*на някого, на нещо*): **dát se ~it** направя си снимка, фотографйрам се

vyfouk|at, -ám св. **1.** (*so*) издúхам, с дúхане отстраня (*нещо*): **~at prach z hodínek** издúхам прàх на часòвник **2.** (*so; kоти so*) жарг. направя (*на някого прическа*) с чётка и сешоàр

vyfoukáv|at, -ám неск. (*so*) издúхам, с дúхане отстранявам (*нещо*)

vyfoukl|ý, -á, -é кух, прàзен: **-é vejce** кúхо, прàзно яйцè

vyfouk|nout, -nu св. **1.** (*so; so kudy*) издúхам (*нещо*); изкàрам (*нещо от някъде, през някъде*) чрез дúхане: **~nout vzduch noseм** изкàрам вúздуч през носà си **2.** (*so; so odkud*) издúхам (*нещо*); отстраня (*нещо отнякъде*) чрез дúхане: **~nout smítko z mléka** издúхам прашйнка от мляко **3.** (*so; so jak*) издúхам (*нещо*); офòрма (*нещо*), придàм (*на нещо*) фòрма чрез дúхане: **~nout sklo na žádaný tvar** (чрез дúхане) придàм на стúклò желàна фòрма **4.** (*koħo, so kоти*) разг. експр. задйгна, замёкна, откràдна, отмёкна, отнèма, свйя, взèма (*някого, нещо от някого*): **~nout někomu děvče** отнèма нèчие момйче; свйя на някого момйчето; **~l mu z kapsy peněženku** тòй му задйгна, измёкна му, свй му портмонèто от джòба **5.** (*kat*) рядко експр. разг. дúхна, избйгам (*някъде*): **~nout za hranice** дúхна зад грàница

výfučn|a, -u ж. техн. минно фúрма

výfuk, -u м. техн. изпускàтелен тàкт; трьбà, òтвòр за отвèждане на изгорèли гàзове; газо-òтвòд; àуспух: **~ automobilu** àуспух на автомобил

vyfukován|í, -í ср. техн. издúхване

vyfuk|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*so; so kudy*) издúхам (*нещо*); изкàрвам (*нещо от някъде, през някъде*) чрез дúхане **2.** (*so; so odkud*) издúхам (*нещо*); отстранявам (*нещо от някъде*) чрез дúхане **3.** (*so; so jak*) издúхам (*нещо*); оформявам (*нещо*), придàвам (*на нещо*) фòрма чрез дúхане

výfukov|ý, -á, -é газоòтвòден; изпускàтелен; кòйто се отнàся до газоòтвòд, до àуспух: **~ý ventil** изпускàтелен вентйл; **~é plyny** (изгорèли) гàзове от àуспух

vyfutrovan|ý, -á, -é разг. подплатèн; кòйто йма подплàта: **~ý kabát** подплатèно палтò; палтò с подплàта

vyfutrov|at, -uju св. (*so*) разг. подплатя (*нещо*); слòжа подплàта (*на нещо*): **~ovat zimník** слòжа подплàта на балтòн, на зимно палтò

vygrunt|ovat, -uju св. (*so*) разг. оснòвно почистя (*нещо*): **~ovat byt** направя оснòвно почистване на жйлище, на апартамент

vyglan|covat, -uju, vyglan|čit, -čím св. (*so*) разг. лёсна, излёскам (*нещо*): **~covat/~čit boty** лёсна, излёскам обúвки

výgum|ovat, -uju/разг. -uju св. (*so*) изтрйя (*нещо*) (с гúма): **~ovat čárku, chybu v textu** изтрйя в текст запетàя, грèшка

vyhán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. **1.** (*koħo, so odkud*) гòня, изгòнвам, прогòнвам, пёдя, изпёждам, пропёждам (*някого, нещо от някъде*): **~ět slepice ze zahrady** гòня кокòшки от грàдина; **~ět z hlavy starosti** прен. пропёждам жòтòва

~čím **něco z hlavy** избйвам на някого нèщо от главàта; **~ět věci na ostří (nože)** изòстриям нещàта; изòстриям някаква ситуàция; **~ět čerta d'áblem, ~ět d'ábla Belzebubem** клин клин избйва; елà, злò, че без тèбе по злò **2.** (*koħo, so kat*) вòдя, извèждам, кàрам, изкàрвам (*някого, нещо някъде*): **~ět dobytek na pastvu** изкàрвам добйтък на пàша **3.** (*so*) кàчвам, покàчвам, вдйгам, издйгам (*нещо*): **~ět ceny (nahoru)** вдйгам, кàчвам ценй; **~ět dùm do výše** вдйгам висòка кёща **4.** обикн. третол. **-í** (*so*) изкàрва, пúска (*фйлизи и под.*): **rostlina ~í výhonku, odnože** растèнието пúска, изкàрва издёнки, фйлизи **5.** обикн. третол. **-í** избуява; буйно растè, цёфтй: **obilí ~ělo do výše** жйтòто избуяваше; **jabloň ~í do květu** ябълката запòчва да цёфтй

vyhasín|at, -ám неск. гàсна, изгàсвам, загàсвам, угàсвам, погàсвам, помрёквам: **ohèň ~á** òгъ-

нят гасне, загасва; **den ~al** *прен.* денят гаснеше, угасваше; свечеряваше се; **lesk jejich očí ~al** блясъкът на очите ѝ погасваше, помръкваше

vyhas|it, -ím *св. (со)* угася (обикн. вар): **~it vápno** угася вар

vyhasl|ý, -á, -é изгаснал, загаснал, погаснал, помръкнал: **~ý oheň** изгаснал огън; **~á sopka** изгаснал, угаснал, загаснал вулкан; **~é oči** *прен. книж. а)* изгаснали, погаснали, помръкнали очи; помръкнал, погаснал взор **б) евфем.** безжизнени, мъртви очи; невждащи, слепи очи

vyhas|nout, -nu *св.* изгасна, загасна, угасна, погасна, помръкна: **oheň ~l** огънят изгасна; **v kamnech ~lo** *безл.* огънят в пещката изгасна; **lesk jejich očí ~l** блясъкът на очите ѝ помръкна; **jeho nadšení ne~ne** *прен. книж.* въодушевлението му, възторгът му не щё угасне, не щё отміне

vyház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. 1. (со odkud)* изхвърля (нещо отнякъде): **~et hnůj ze stáje** изхвърля тор от обор, от конюшня; **~et věci ze zásuvky** изхвърля неща, вещи от чекмедже **2. (коho – вин.)** *експр.* изхвърля, изгоня, изрита, изключва, уволня (някого отнякъде): **~et opilce z hospody** изхвърля пьяници от кръчма; **~et dělníky z práce** изхвърля, уволня работници **3. (со)** *експр.* прахосам, пропиля (нещо); изхарча напразно, зяносам (нещо); хвърля, изхвърля (нещо) на вятра: **~et plat na parádu** прахосам заплата за гиздила, за да бъда елегантен, шик; **~et celé jmění** пропиля цяло състояние **4. (со)** изкопая, издълбая, изрöва (нещо): **~et jámu** изкопая яма **5. (со)** натрупам, струпам (нещо); нахвърлям (нещо) на куп: **~et náspy** натрупам насипи, диги

vyhazov, -u *м. разг. експр., често в съчет. dát někomu ~* изхвърля, изгоня, изключва, уволня някого; **dostat ~** излетя, изхвърча отнякъде; изхвърлят, изгонят, изритат, изключат, уволнят ме; **hrozit někomu ~em** заплашвам някого с уволнение, с изключване

vyhazován|í, -í *ср.* изхвърляне, изблъскване

vyhaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со odkud)* изхвърлям, изблъсквам (нещо отнякъде): **~ovat hnůj ze stáje** изхвърлям тор от обор, от конюшня **2. (коho – вин.)** *експр.* изхвърлям, изритвам, гоня, изгонвам, изключвам, уволнявам (някого отнякъде): **~ovat dělníky z práce** уволнявам работници; изхвърлям работници от работа **3. (со)** *експр.* пропилявам, прахосвам (нещо); харча, изхарчвам напразно, зяносам (нещо); хвърлям, из-

хвърлям (нещо) на вятра: **~ovat peníze za zbytečností** прахосвам пари за излишни, за ненужни неща **4. (со, коho)** хвърлям, мятам, изхвърлям, подхвърлям (някого, нещо) нагоре: **~ovat míč** хвърлям, подхвърлям топка; **~ovat dítě do výšky** хвърлям, подхвърлям дете нагоре, на високо; **koně ~ovali jezdce ze sedel** конете хвърляха, изхвърляха ездачите

~ovat ~vzduchu вдигам нещо във въздуха; взривявам нещо **5. (čít)** хвърлям, подхвърлям, изхвърлям, мятам, подмятам (нещо) нагоре; вдигам, повдигам (обикн. част от тълмото си): **kůň ~oval zadkem** конят изхвърляше задницата си

vyhec|ovat, -uju *св. (коho; коho k čemu)* *разг. експр.* предизвикам, провокирам, навия, подкорюсам, насъскам (някого да направи нещо): **kluci ho ~ovali, aby rozbil výkladní skříň** момчетата го подкорюсах да счупи витрина

výh|eň, -ně *ж. 1. техн.* огнище (ковашко): **kovářská ~eň** ковашко огнище; **dmýchat do ~ně** духам (с ковашки мех) в огнище **2. експр.** жёга, жар, пек, зной: **letní ~eň** лятна жёга, жёга

~ni тук е (горещо, топло, жёга) като в пещ

vyherc|e, -e *м.* лице, което печели някаква печалба (от лотария, от тото и под.): **vyplacit ~i výhru** изплатя на спечелилия печалба (от лотария, от тото и др.)

výherkyn|ě, -ě *ж.* жена, която печели печалба (от лотария, тото и под.): **částka bude vyplacena ~i do měsíce** сумата ще бъде изплатена на спечелилата до един месец

výhern|í, -í, -í който се отнася до печалба (от лотария, тото и под.): печеливш: **~í listina** спийск на печеливши номера

vyhlad|it, -ím *св. 1. (со)* изглежда, изравня, оглядя, шлифовам (нещо); отстраня гънки, грапавини (от нещо): **~it pomačkaný papír** изглежда изпомачкан лист хартия; **~it povrch kamene** оглядя, изравня, шлифовам повърхност на камък **2. (со, коho)** залича, изтрёбя, унищожя, изкореня (нещо, някого); **~it vesnici** залича, унищожя село; **~it celý národ** изтрёбя, унищожя народ

~it ~země залича нещо от повърхността на земята; **~it něco z něčí paměti** залича нещо от нечия памет

vyhlad|it se, обикн. третол. -í se *св.* оглади се, изглади се, изравни се; стане гладък, равен: **kůže se krémem ~í a změkne** от крема кожата става гладка и мёка; **oblázek se v řece ~il** в реката камъчето е станало съвсем гладко

vyhladnout *вж. vyhladovět*

vyhladověl|ý, -á, -é прегладнял, изгладнял,

- огладнял, гладен; измъчван от глад: **vrátil se domu unavený a ~ý** върна се вкъщи уморен и прегладнял; **~é město** измъчван от глад град; **~é smysly** *прен. експр.* гладни, незадоволени сетива
- vyhladov|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1.** също и **vyhlád|nout, -nu св.** прегладнѐя, изгладнѐя, огладнѐя: **cestou ~ěli/~li** по пътя огладняха, прегладняха **2.** също и **vyhladov|it, -ím (koho, co)** оста̀ва (някого) да изгладнѐе; измъча (някого, нецo) с глад: **~ět nepřítel, město** измъча с глад неприятел, град
- vyhladovit** *вж. vyhladovět*
- vyhlás|it, -ím св. 1.** (co) съобщя̀, обявя̀, оповестя̀, разглася̀ (нецo): **~it výsledky státních závěrečných zkoušek** обявя̀, съобщя̀ резултати от държавни изпити **2.** (co) изда̀м, обявя̀, оповестя̀ (нецo): **~it zákon** изда̀м, обявя̀, оповестя̀ закон; **~it rozsudek** *юрид.* обявя̀ присъда **3.** (co; kоти, čети co) обявя̀ (на някого нецo): **~it poplach, mobilizaci** обявя̀ тревога, мобилизация; **~it sousednímu státu válku** обявя̀ война на съседна държава **4.** (co) обявя̀, провъзглася̀ (нецo): **~it republiku** обявя̀, провъзглася̀ република **5.** (koho, co čít/záč) обявя̀, провъзглася̀ (някого за някакъв); присъдя̀ (на някого нецo): **~it někoho vítězem soutěže/za vítěze soutěže** обявя̀ някого за победител в състезание; **~it někoho mistrem sportu** присъдя̀ на някого звание майстор на спорта
- vyhlášen|í, -í ср. 1.** обявяване, съобщаване, оповестяване, разгласяване (на резултати и под.) **2.** издаване, обявяване, оповестяване (на закон и под.) **3.** обявяване (на война) **4.** обявяване, провъзгласяване (на република и под.)
- vyhlášen|ý, -á, -é** прочут, извѐстен, знаменит, реномиран: **~ý lékař** прочут, извѐстен лекар; **restaurace s ~ou kuchyní** ресторант със знаменитата кухня; **je to ~á firma** *ирон. експр.* то̀я е известна фирма; на то̀я му се нoси сла̀вата (за човек с лоша сла̀ва)
- vyhlášk|a, -у ж. 1.** обя̀ва: **vylepit, strhat ~u** залепя̀, сваля̀ обя̀ва **2.** наредба: **výklad ~u** тълкуване на наредба; **katalyzátorová ~a разг.** наредба за задължително поставяне на катализатори по колите
- vyhlaš|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1.** (co) съобща̀вам, обявя̀вам, оповестя̀вам, разглася̀вам (резултати и под.) **2.** (co) изда̀вам, обявя̀вам, оповестя̀вам (закон и под.) **3.** (co; kоти, čети co) обявя̀вам (война) **4.** (co) обявя̀вам, провъзглася̀вам (република и под.) **5.** (koho, co čít/záč) обявя̀вам, провъзглася̀вам (някого за някакъв, нецo за нецo); присъжда̀м (на някого нецo)
- vyhlazen|í, -í ср.** заличаване, изкореняване, изстребление, унищожение, унищожаване: **~í Lidic** заличаването, унищожаването, унищожението на Лидице; **~í celého lidstva** изстребление, унищожение на цялото човечество
- vyhlazovac|í, -í, -í** който се отна̀ся до изстребление; който е предназначен за изстребление; изстребителен, унищожителен, геноциден: **~í koncentrační tábor** концентрационен лагерь за изстребление, за унищожение; **~í plány** планове за изстребление, за унищожение; **~í válka** унищожителна, изстребителна война
- vyhlazován|í, -í ср. 1.** заглаждане, изглаждане **2.** заличаване, унищожаване
- vyhlaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1.** (co) заглажда̀м, изглажда̀м, изравня̀вам, оглажда̀м, шлифова̀м (нецo); отстраня̀вам гънки, грапа̀вини (от нецo) **2.** (co, koho) залича̀вам, изстребля̀вам, унищожа̀вам, изкореня̀вам (нецo, някого)
- vyhlaz|ovat se, обикн. третол. -uje se неск.** оглажда се, изглажда се, изравнява се; ста̀ва гладък, равен
- výhled, -u м. 1.** изглед, глѐдка, панора̀ма: **z okna se otvíral malebný ~ na moře** от прозореца се разкриваше живописен изглед към морѐто **2.** изглед, перспектива: **dobrý ~, dobrý ~y do budoucnosti** добра перспектива, добри перспективи за напред, за бъдеще
- vyhled|at, -ám св. (koho, co)** потърся̀ и намѐря (някого, нецo); издѐря, открѐя, намѐря (някого, нецo): **~at lékaře, lékařskou pomoc** потърся̀ лекар, лекарска помощ; **~at dceri ženicha** намѐря на дъщеря си жених; **~at citát v knize** издѐря цитат в книга; **~at souhvězdí na obloze** открѐя, намѐря съзвѐздие на небосвода; **slíbil, že ho za týden sám ~á** той обеща̀, че след седмица сам ще го потърси
- vyhledáván|í, -í ср. 1.** търсене и техн.: **~í adresy** търсене на адрес; **ruční ~í informací** ръчно информационно търсене; **strojové ~í informací** машинно информационно търсене; **~í údajů** търсене на данни; **~í v tabulce** търсене в таблица **2. геол.** проучване
- vyhledáván|ý, -á, -é** търсен, желан, ценен, популярен: **~á žena** търсена, желана жена; **~é místo** търсено място
- vyhledáv|at, -ám неск. 1.** (koho, co) търся̀ (някого, нецo) и техн.: **~at často lékařskou pomoc** често търся̀ лекарска помощ; **~at příležitost ke schůzce** търся̀ (удобен) случай за срѐща; **být velmi ~án** много съм търсен; **~at informace** търся̀ информация **2.** (co) *геол.* проучвам (нецo); пра̀вя, извѐршвам проучване (на нецo)
- vyhléd|nout, разг. vyhlíd|nout, -nu св. 1.** (odkud;

kudy; kam) погледна, надзърна, подам се (от-
някъде, през някъде, някъде): **~nout z okna/
oknem** погледна, подам се от прозорец/през
prozorec; **slunce ~lo mezi mraky** *прен.*
слънцето надзърна, подаде се между облаци
2. (*co, koho*) намѣря (си), харѣсам (си), набе-
лѣжа (си), избѣра (си) (*нещо, някого*): **~nout
si látku na šaty** намѣря си, избѣра си, харѣсам
си плат за рѡкля; **~nout někomu nevěstu** на-
мѣря, избѣра, харѣсам женѡ, бѹлка на някого/
за някого; **~nout si kořist** харѣсам си, набе-
лѣжа си, избѣра си плячка
výhledový, -á, -é който се отнася до изгледи, до
перспективи; перспективен, насрѣщен: **~ý
plán** насрѣщен план
výhlídk|a, -u *ж.* **1.** изглед, глѣдка, панорѡма:
pokoj s ~ou na řeku стѡя с изглед към река
2. изглед, перспектива: **dobré, špatné ~y**
добри, лоши изгледи, перспективи
výhlídkov|ý, -á, -é който се отнася до изглед, до
глѣдка, до панорѡма; панорѡмен, наблюда-
телен; предназначѣн за наблюдаване: **~ý
autobus** туристически автобус; **~á věž** пано-
рамна, наблюдателна кѹла
výhlídnout *вж.* **výhlédnout**
výhlí|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*odkud; kudy;
kam*) глѣдам, поглѣждам, надзъртам, подавам
се (*отнякъде, през някъде, някъде*) **2.** (*co,
koho*) търся (си), харѣсам (си), набе-
лязвам (си), избѣирам (си) (*нещо, някого*) **3.** (*jak*)
остар. изглѣждам (*някак*): **~et dobře** из-
глѣждам добре
výhlo|dn|ý, -á, -é изгрѣзан, прояден, прогрѣзан,
изкорѹбен: **~á mrkev** прогрѣзан, изгрѣзан
морков; **~ý kmen, pařez** прогрѣзан, прояден,
изкорѹбен пѣн, ствѡл
výhlo|dn|at, -ám *св.* (*co; co v čem*) изгрѣза (*от-
вътре*); проям, разям, прогрѣза (*нещо ня-
къде*); **myši ~aly mrkev, podlahu** мишки бѡха
изгрѣзали морковите, пода; **červ ~al jádro
oříšku** червей бѣше проял лѣшниковата ядка;
červotoč ~al ve dřevě dírky дървояд(ец) бѣше
проял дървѡто
výhlo|dn|áv|at, -ám *несв.* (*co; co v čem*) изгрѣзвам
(*отвътре*); прогрѣзвам; прояждам, разяждам
(*нещо някъде*)
výhloub|it, -ím *св.* **1.** (*co; co v čem*) издѣлбѡя,
изкопѡя (*нещо в нещо, някъде*): **bomba ~ila
kráter** бѡмбата издѣлбѡ кра́тер; **~it příkop,
studnu** изкопѡя рѡв, кладенец **2.** (*co*) направа
(*нещо*) по-дѣлбѡко: **~it a rozšířit jámu**
направа яма по-дѣлбѡко и по-ширѡка **3.** (*co;
co z čeho*) издѣлбѡя, издѣлам (*нещо от нещо*):
~it člun z kmenu издѣлбѡя лѡдка от ствѡл
výhlob|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co; co v*

čem) издѣлбѡвам, изкопѡвам (*нещо в нещо,
някъде*) **2.** (*co*) правя, направа (*нещо*) по-дѣл-
бѡко **3.** (*co; co z čeho*) издѣлбѡвам, издѣлам
(*нещо от нещо*)

výhmat|nout, -nu *св.* (*co*) *книж.* напи́пам, на-
мѣря, открѣя (*нещо*): **~nout pravý výraz** на-
мѣря и́стинския, нѹжня, подходящия израз;
~nout jádro problému напи́пам ядрѡто, сър-
цевина́та на проблем

výhnan|ec, -ce *м.* изгнѡник: **žít v cizině jako ~ec**
живѣя в чужбина като изгнѡник

výhnan|kyn|ě, -ě *ж.* изгнѡница

výhnan|stv|í, -í *ср.* изгнѡние: **žít ve ~í** живѣя в
изгнѡние

vý|hnat, -ženu *св.* **1.** (*koho, co odkud*) изгѡня,
прогѡня, изпѣдя, пропѣдя (*някого, нещо от-
някъде*): **~ženu tě z domu** ще те изгѡня, ще те
изпѣдя

избѣя на някого не́що от глава́та **2.** (*koho, co
kam*) изведѡ, изка́рам (*някого, нещо някъде*):
~hnat dobytek na pastvu изка́рам добитѣк
на па́ша **3.** (*co*) ка́ча, покáча, вдѣгна (*нещо*):
~hnat ceny вдѣгна, покáча ценѣ **4.** *обикн. третол.*
~žene (*co*) изка́ра, пѹсне (*филзи и под.*):
jahodník ~hnal odnože ягодите пѹснаха из-
дѣнки **5.** *обикн. третол.* **~žene** избуѣ, бѹйно
израстѣ, изра́сне: **obilí ~hnalo do výše** жѣтѡто
избуѣ

výhnil|ý, -á, -é прогнѣл; изгнѣл (*отвътре*): **~ý
kmen** прогнѣл ствѡл

výhn|ít, -iji/разг. -iju *св.* прогнѣя; изгнѣя (*от-
вътре*): **kmen ~il zespodu** ствѡлтѣ бѣше про-
гнѣл, изгнѣл отдѡлу

výhni|vat, -ám *несв.* прогнѣвам; изгнѣвам (*от-
вътре*)

výhnoj|it, -ím *св.* (*co; co čím*) наторѡ (*нещо с
нещо*): **~it záhon mrvou** наторѡ лѣха с обѡрски
тѡр

výhnoj|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*co; co čím*)
наторѡвам (*нещо с нещо*)

výh|nout se, -nu se *св.* **1.** (*koti, čemu*) разми́на
се (*с някого*); направа пѣт (*на някого, на не-
що*); ми́на, отбѣя се, отмѣстя се, отклонѣя се,
отстѣпя (*за да направа пѣт на някого, на
нещо, за да се разми́на с някого, с нещо*):
~nout se protijedoucímú autu разми́на се с
идваща срещу мѣн колѡ; направа пѣт на
идваща срещу мѣн колѡ; **~nout se vlevo** отбѣя
се, отмѣстя се вляво **2.** (*koti, čemu*) избѡгна,
отбѡгна (*някого, нещо*); разми́на се (*с някого,
с нещо*); заобико́ля (*някого, нещо*): **zdaleka
se jí ~nul** тѡй отдалѣче я заобико́ли, избѡгна
я; **ne~nout se setkání se sousedkou** не избѡгна
срѣща със съсе́дка; не ми́ се разми́не срѣща
срѣща

отбѣгна, заобиколя някого от много далече
vyhnutí, -í *ср.* често в съчет. **nebylo/není ~í**
 неизбежно беше/е; нямаше/няма друг изход;
 нямахме/нямаме друг начин; нямаше/няма
 мърдане, шаване

výhod|a, -у *жс.* изгода, полза, облага, преимущест-
 ство, предимство, привилегия, облекчение:
finanční ~a финансова изгода, облага; **koupit, prodát něco s ~ou** изгодно купя, продам нещо;
být ve ~ě proti někomu намирам се в по-из-
 годно положение от някого; **nová metoda má své ~y** новият метод си има своите преимущест-
 ва, предимства; **vzdát se, zříci se** ~ откажа
 се от изгоди, от облаги, от привилегии

výhod|it, -ím *св.* **1.** (*со, коho; со, коho z čeho, odkud*) изхвърля, хвърля (*нещо, някого от-
 някъде*): **~it papír z vlaku** изхвърля хартия
 от влак; **~it starý nábytek** изхвърля стари
 мебели; **~it trumf, poslední kartu** хвърля,
 извадя, изкарам коз, последна карта *и прен.*
2. (*коho – вин.; коho odkud*) *експр.* изхвърля,
 изгнана, изрита, уволня, изключва (*някого
 отнякъде*): **~it dceru z domova** изхвърля, из-
 гоня дъщеря си от къщи; **~ili ho z práce** изхвър-
 лиха го от работата му; уволниха го; **~ili ho
 ze studií** изхвърлиха го от университета, от
 института; изключиха го **3.** (*со; со zač*) *експр.*
 прахосам, пропиля, изхарча напразно, зяно-
 сам (*нещо за нещо*); хвърля, изхвърля (*нещо*)
 на вятра: **~it peníze za zbytečnosti** прахосам
 пари за излишни неща **4.** (*со, коho*) хвърля,
 метна, изхвърля, подхвърля (*нещо, някого
 нагоре с цел след това да го хвана*): **~it míč**
 метна, хвърля, подхвърля нагоре топка; **~it
 dítě do výšky** метна, подхвърля дете на ви-
 соко; **kůň ~il jezdce ze sedla** конят хвърли,
 изхвърли **jezdce** **~il**

sedla *експр.* махна, свали някого от някакъв
 пост, от някаква длъжност, функция **5.** (*čít;*
 ~) хвърля, подхвърля, изхвърля, метна, под-
 метна нагоре; вдигна, повдигна (*обикн. част
 от тялото*): **kůň ~il zadkem** конят изхвърли
 задка **~il**

гуляя; отпусна се и се повеселя; отзема си,
 поживя си, удара го на живот (*еднократ-
 но*): **dnes večer si ~íme z kopytka** довечера
 ще го ударим на живот; довечера ще си по-
 живеем, ще си отзеем

výhodně *нар.* изгодно, с изгода, с полза: ~
prodat продам изгодно, с изгода, с полза

vyhodnocení, vyhodnocování, -í *ср.* оценяване,
 оценка; преценяване, преценка: **~í pracovních
 výsledků** оценяване, оценка на трудови
 резултати; **~í chyb** оценка на грешки
vyhodnoc|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*коho, со*)

оценявам, преценявам (*някого, нещо*) давам
 оценка, преценка (*на някого, на нещо*); класи-
 рам (*някого, нещо*) върша, извършвам,
 правя, провеждам класация (*на някого, на
 нещо*): **~ovat chyby** оценявам грешки

výhodnost, -i *жс.* изгодност, ползност: ~ **smlou-
 vy, půjčky** изгодност на договор, на заем
vyhodnot|it, -ím *св.* (*коho, со*) оценя, преценя
 (*някого, нещо*); дам оценка, преценка (*на
 някого, на нещо*); класирам (*някого, нещо*);
 извърша, направа класация (*на някого, на
 нещо*): **~it nejlepší pracovníky** оценя най-
 добрите работници; **~it brigádu** дам оценка
 на бригада; **~it soutěž** направа оценка, пре-
 ценка на състезание; **~it měření, zjištěné údaje**
 преценя измервания, установени данни; на-
 правя преценка на измервания, на установени
 данни

výhodný, -á, -é изгоден: ~ý **sňatek** изгоден брак;
 ~á **příležitost** изгоден случай; ~é **postavení**
 изгодно положение

vyhoj|it, -ím *св.* (*со, коho*) изцера, излекувам
 (*нещо, някого*): **~it ránu** изцера, излекувам
 рана; **~it raněné, nemocné** изцера, излекувам
 ранени, болни; **čas zármutek ~í** *прен.* времето
 лекува скръбта

vyhoj|it se, -ím se *св.* **1.** *остар.* изцера се, изле-
 кувам се, оздравя: **~it se z lásky chorobné**
прен. излекувам се от нездрава, от болезнена
 любов **2.** *обикн. третол.* **-í se** заздраве, за-
 расне: **rána se rychle ~í** раната скоро ще
 заздраве, ще зарасне

vyhoj|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* *рядко*
1. *остар.* изцеравам се, излекувам се, оздра-
 вявам **2.** *обикн. третол.* **-uje se** заздравява,
 зараства

vyholen|ý, -á, -é избръснат, бръснат: **pečlivě ~ý
 muž** грижливо избръснат мъж; **~á tvář** из-
 бръснато лице; ~ý **kopec** *прен.* гъл, огълен
 хълм

vyhol|it, -ím *св.* **1.** (*коho, со*) избръсна, обръсна
 (*някого, нещо*): **~it otce břitvou** избръсна,
 обръсна баща си с бръснач **2.** (*со; кому со*)
 избръсна, обръсна (*на някого нещо*): **~it vou-
 sy, knír** обръсна брада, мустащи; **~it otci vousy**
 избръсна на баща си брадата; **~it si knír** из-
 бръсна си, обръсна си мустаците

vyhol|it se, -ím se *св.* избръсна се: **do hladka se
 ~it** избръсна се гладко

vyhol|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* *рядко* **1.** (*коho,
 со*) избръсвам, обръсвам (*някого, нещо*) **2.** (*со;
 кому со*) избръсвам, обръсвам (*нещо на ня-
 кого*)

vyhol|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* *рядко*
 избръсвам се, обръсвам се

výhon I, -u м. издънка, филиз, леторасъл: **vrba vyrazila nové** ~у върбата пусна, изкара нови филизи

výhon II, -u м. 1. извѣждане, изка̀рване (на *добитък на паша*): **jarní ~ ovčí do hor** прѣлетно извѣждане, изка̀рване на овцѣ на планинска паша 2. мера, пѣсище: **prostorný, oplocený** ~ простѣрно, заградѣно пѣсище

výhon|ek, -ku м. умал. издънка; филиз, филизче, ластър: **~ek stromku** издънка, филиз на дръвчѣ; **vyrazit nové ~ky** обикн. *третол.* пусне, изкара нови филизи, издънки; **nejmladší, poslední ~ek rodu** *прен.* най-млада, последна издънка на род, на семейство

vyhořelý I, -á, -é 1. изгорял, опожарѣн: **~ý dům** изгорял, опожарѣн дѣм; изгоряла, опожарѣна къща 2. пострадал от пожар: **~á rodina** пострадало от пожар семейство

vyhořelý II, -ého м. пострадал от пожар: **sbírka ve prospěch ~ých** подписка, събиране на помощи в полза на пострадали от пожар

vyhořen|í, -í ср. изгаряне, опожаряване; *често в свт.* ♦ **женичъм дала** като след пожар

vyhořet, -ím св. 1. обикн. *третол.* -í изгорѣ; бѣде опожарѣн: **dům ~el do základů** къщата изгоря до оснѣви 2. пострадам от пожар: **soused vloni ~el** съсѣдът ми миналата година пострада от пожар; къщата на съсѣда ми миналата година изгоря 3. обикн. *третол.* -í изгорѣ; изразходва се, свърши (в резултат на горене): **benzín v zapalovači ~el** бензинът в запалката свърши

vyhořev|et, -ím св. **дѣла ми дала** книж. отхвърля (някого, нецо); откажа се (от някого, от нецо); кажа сбѣгом (на някого, на нецо); посѣча вратата (на някого): **ženichům dala ~** тя посѣчи вратата на кандидатите за женичба

vyhost|it, -ím св. (*koho – вин. odkud kam*) книж. изгѣня, изпѣдя, изсѣля, прогѣня, прокудя, пропѣдя, екстернирам (някого отнякъде): **~it někoho ze země, za hranice** изгѣня, екстернирам от страната, зад граница

vyhoštěn|ec, -ce м. изгнаник, прокуденик; прокуден, прогѣнен, изгѣнен, изсѣлен, екстерниран чѣвѣк: **~ec z vlasti** изгѣнен, прогѣнен от родината си чѣвѣк; изгнаник

vyhoštěn|í, -í ср. юрид. изгѣнване (от *пределите на страна*); екстерниране

vyhotoven|í, -í ср. 1. изгѣтвяне: **~í smlouvy** изгѣтвяне на дѣговор 2. екземпляр (*реализация, изпълнение*): **hlášení ve dvou ~ích** доклад, рапорт в двѣ екземпляра

vyhotov|it, -ím св. (*co*) изгѣтвя, пригѣтвя, издѣм,

напиша, състѣвя, направа (*нецо*): **~it žádost, seznam, plán, smlouvu** изгѣтвя, напиша, състѣвя молба, списък, план, дѣговор

vyhotov|ovat, -uji|разг. -uju неск. (*co*) изгѣтвям, пригѣтвям, издѣвам, написвам, състѣвам, правя, направам (*нецо*)

vyhoup|nout se, -nu se св. 1. (*jak vysoko*) залюлѣя се, вдигна се (*нависоко*): **~nout se do výšky** залюлѣя се, вдигна се нависѣко 2. (*na čem*) поллюлѣя се, люшна се, поллюшна се (*на нецо*): **~nout se na houpačce** люшна се, поллюшна се на люлка 3. (*na co*) мѣтна се, скѣча, кача се (*на нецо*): **~nout se na houpačku, na plot** мѣтна се, скѣча, кача се на люлка, на ограда 4. (*přes co*) скѣча, прескѣча, мѣтна се, премѣтна се, прехвърля се, претъркулна се (*през нецо*): **~nout se přes plot** мѣтна се, прескѣча, прехвърля се, претъркулна се през ограда 5. (*z čeho*) изскѣча, изтъркулна се, покажа се (*отнякъде*): **~nout se z vody** изскѣча, изскѣчна от вода; **z mraků se ~lo slunce** измѣжду облаците се изтъркулна, изскѣчи слънцето

vyhov|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. (*komu; komu v čem*) угодя (на някого за нецо); задоволя, удовлетворя (някого за нецо, по отношение на нецо): **chce každému ve všem ~ět** иска на всѣкиго да угоди 2. (*čemu*) удовлетворя, изпълня (*нецо*): **~ět prosbě, žádosti** удовлетворя молба

vyhov|ovat, -uji|разг. -uju неск. 1. (*komu; komu v čem*) угаждам (на някого за нецо); задоволявам, удовлетворявам (някого за нецо) 2. (*čemu*) удовлетворявам, изпълнявам (*нецо*) 3. обикн. *третол.* -uje (*komu, čemu*) удобно е, изнася (*на някого*); задоволява, устройва (*някого*): **to mi úplně ~uje** това ми е съвсѣм удобно; това напълно ме задоволява, устройва ме **vyhovuj|cí, -í, -í** подходящ; отговарящ (*на някакви изисквания*); задоволяващ, удовлетворяващ (*някакви изисквания*); приемлив: **~í byt** подходящо, приемливо жилище; **~í podmínky** подходящи, приемливи изисквания

výhoz, -u м. 1. изхвърляне 2. *спец.* брак

výhr|a, -y ж. 1. побѣда, побеждаване, спечѣлване, успѣх: **~a ve sportu** побѣда в спорта; **~a ve válce** побѣда във война, спечѣлване на война; **~a v soudním procesu** спечѣлване на съдѣбен процес; побѣда, успѣх в съдѣбен процес ♦ **пѣчалба** вѣрзана; успѣхът ми е в кърпа вѣрзан 2. пѣчалба: **~a v loterii, v sázce, ve sportce** пѣчалба от лотария, от спорт-тѣто 1, от спорт-тѣто 2;

propít ~u z karet пропия пѣчалба от карти

vyhrab|at, -u св. 1. (*co; co z čeho, odkud*) изгрѣба, изрина, почистя (*нецо, нецо отнякъде*): **~at**

popel z kamen изгребà пепел от пèчка; **~at pec** изгребà, почистя пещ; **~at pod krávou** изрèна, почистя под крàва **2.** (*co; co kde*) изрòвя, изкопàя, направя (*нещо някъде, в нещо*); **krtek ~al v zemi chodbu** къртица изкопà, бèше изкопàла в земÿта тунèл **3.** (*koho, co; koho, co odkud*) изрòвя, изкопàя, извãдя, измъкна (*някого, нещо отнякъде*): **~at lyžaře z laviny** изрòвя, измъкна скиòр от лавина; **~at brambory** извãдя, изкопàя картòфи **4.** (*koho, co; koho, co kde*) *експр.* изрòвя, изкопàя, извãдя, измъкна, намèря, открÿя (*някого, нещо някъде*): **~at na půdě staré knihy** изрòвя, намèря на таван стари кнÿги

vyhrab|at se, -u se *св. разг. експр. 1.* (*odkud*) измъкна се, изпълзÿ, издрàпам (с усÿлие) (*отнякъде*): **~at se ze závěje** измъкна се, издрàпам от прÿспа; **~at se z peřin** измъкна се, изпълзÿ изпод завÿвки; **~at se z dluhů** *прен.* измъкна се, изгãзя, отгвãра се от дългове **2.** (*kat*) изпълзÿ, издрàпам, кãчã се, изкãчã се (*с усилие някъде*): **~at se na vùz** издрàпам, кãчã се на карúца; **~at se na kopec** издрàпам, изпълзÿ, изкãчã се на хълм

vyhrabáv|at, -ám, vyhrab|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*co; co z čeho, odkud*) изгрèбвам, изрÿвам, почÿствам (*нещо; нещо отнякъде*) **2.** (*co; co kde*) изрãвам, изкопàвам, правя, направам (*отвор, дупка някъде, в нещо*) **3.** (*koho, co; koho, co odkud*) изрãвам, изкопàвам, извãждам, измъквам (*някого, нещо отнякъде*) **4.** (*koho, co; koho, co kde*) *експр.* изрãвам, изкопàвам, извãждам, измъквам, намÿрам, открÿвам (*някого, нещо някъде*)

vyhrabáv|at se, -ám se, vyhrab|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. разг. експр. 1.* (*odkud*) измъквам се, излизам, изпълзÿвам, издрàпвам (с усÿлие) (*отнякъде*) **2.** (*kat*) издрàпвам, изпълзÿвам, кãчвам се, изкãчвам се (с усÿлие) (*някъде*)

vyhráb|nout, -nu *св. 1.* (*co; co odkud*) изгребà, изрÿна, почистя (с еднò движèние), грèбна (*нещо отнякъде*): **~nout popel z kamen** изгребà (наведнÿж) пепел от пèчка; **~nout si na ramátku hrst hlíny z rodné půdy** грèбна си за спòмен шèпа прÿст от рòдната земÿ **2.** (*co; co kde*) изрòвя, изкопàя, направя (*отвор, дупка някъде в нещо*) (с еднò движèние): **~nout důlek** изрòвя, направя ÿмичка **3.** (*co; co kde*) *експр.* изрòвя, намèря (*нещо някъде*): **~la kdesi punčochu** тÿ изрòви, намèри някъде чорàп

vyhrab|ovat, vyhrabovat se *вж. vyhrabáv|at, vyhrabáv|at se*

výhrad|a, -y *ж. 1.* възрãжение, резерва; уговòрка, усòвие: **mít ~y k návrhu** ÿмам възрã-

жèния, резерви спрямо предложèние; **souhlasit bez ~** сÿгласен сÿм, сÿгласявам се без резервно, бèз да възрãзвам, бèз да правя уговòрки, бèз да поставям усòвия; **schválit návrh s ~ou** одобря предложèние с уговòрка, с усòвие, с резерви **2.** *рядко* привилèгия: **vzdělání bylo ~ou jednotlivců** образовàнието е билò привилèгия на отдèлни хòра

vyhra|dit, -dím *св. 1.* (*co; komu co*) запàзя, резервирам (*за някого нещо*): **~dit si právo mluvit jako poslední** запàзя си правòто да гòвòря последен; **~dit si místa u stolu** запàзя си, резервирам си местàта на мàса; **veškerá práva ~zena** всÿчки права запàзени **2.** (*co; co čemu, komu; co pro co, pro koho*) отделя, определя, предназначà (*нещо за нещо, за някого*): **~dit rubriku v novinách sportovním zprávám** отделя, определя вÿв вèстник рубрика за спòртни новинÿ; **~zeno pro sáňkování** определèно, предназначèно за пързãляне с шÿйна

výhradně *нар.* изключòтелно, едÿнствено, сàмо: **čte ~ klasiky** четè изключòтелно, сàмо класÿци; **k tomu je oprávněn ~ ředitel** упълномощèн за товà е едÿнствено дирèкторът

výhradn|í, -í, -í 1. изключòтелен, запàзен, монопòлен: **~í právo dovozu** монопòлно правò върху импòрт **2.** изключòтелен, привилегирòван, ексклузивен: **mít ~í postavení** ÿмам привилегирòвано положèние

vyhraně|ný, -á, -é ÿрко, ÿсно очертан; отчетлив; ÿсно определèн, офòрмèн; изкристализирал: **~á osobnost, povaha** ÿсно офòрмèна личност, ÿсно офòрмèн харàктер; **mít ~é názory, zájmy** ÿмам ÿсно очертанÿ, офòрмèни вÿзгледи, интерèси

vyhran|it se, -ím se *св.* очертãя се ÿсно, отчетливо, ÿрко; определя се, офòрмÿя се ÿсно, изкристализирам: **povahově, názorově se ~it** офòрмÿ харàктера си, вÿзгледите си; офòрмÿ се по отношèние на харàктера си, на вÿзгледите си; **protiklady se ~ily** противорèчията се очертãха ÿрко, ÿсно; противорèчията се изòстриха

vyhranost, -í *ж. муз. жарг.* мãйсторство, виртуòзност, сÿвършèнство, брилянòност (*на музикално изпòлнение*); сÿгурност, увèреност, обигранòст (*при музикално изпòлнение*): **na nové desce se projevila ~ skupiny** в нòвата плòча е намèрила ÿзраз брилянòността на групата; **kapele scházela ~** на капèлата ÿ липсваше увèреност, обигранòст

vyhraň|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* очертавам се ÿсно, отчетливо, ÿрко; определям се, офòрмÿям се ÿсно

vyhran|ý, -á, -é 1. спечèлен: **~á sázka** спечèлен облòг; **~ý závod** спечèлено сÿстезàние **2.** *муз.*

жарг. майсторски, виртуозен, съвършен, брилянтен; сигурен, уверен, обигран: **~ý houslista** брилянтен, съвършен, уверен в себе си цигулар
vyhrát, -aji/разг. -aju св. 1. (-; *со*; *v čet, nad kút*) спечеля (нещо); победя, бия (на нещо); победя, бия (някого): **nevěřil, že ~aje** той не вярваше, че ще спечели, че ще победи; **~át závod, bitvu, válku** спечеля състезание, битка, война; **~át proces, sázku** спечеля процес, **объ**♦ **~ání** спечеление; победително; постигна убедителна победа; **kdo uteče, ten ~aje** разг. експр. ще спечели този, който избяга (*т.е. ще избегне някаква опасност*); **mít ~áno a** отърва кожата; прескоча трапа **б**) победя **в**) спечеля позиции, влияние **2.** (*со*; *со v čet; jak*) спечеля (нещо от лотария, от тото и под.): **~át (peníze) v loterii, v sázce, ve sportce** спечеля (пари) от лотария, от спорт-тото 1, от спорт-тото 2; **~át první místo** спечеля първо място♦ **~ání** спечеление; победа, изкарам късмет; **~át to u někoho něčím** разг. експр. спечеля някого с нещо; спечеля с нещо нечие благоразположение **3.** (*со, koho*) изпълня, изиграя (някаква роля и под.): **znameníť ~át titulní postavu** изпълня знаменито главен образ **4.** (*со*) изпълня, изсвиря (нещо): **~át obtížnou variaci** изсвиря трудна вариация **5.** (*со*) изкарам, спечеля (*с игра, със свирене нещо*): **~át za den až osm korun** изкарам, спечеля (с игра, със свирене) до осем кро̀ни на ден
vyhrát se, -aji se/разг. -aju se св. обиграя се, усъвършенствам се: **mladí herci se za tři roky ~áli** за три години младите актьори се обиграха
vyhrát si, -aji si/разг. -aju si св. (s čím) 1. наиграя се (*с нещо*): **s tou hračkou si dítě ještě ~aje** с тая играчка детето още ще се наиграе; с тая играчка детето още има да се наиграе **2.** поиграя си (*с нещо*): **režisér si velmi vynalézávě ~ál s komediálností tohoto příběhu** много изобретателно, много оригинално режисьорът си е поиграл с комедийното в тази история, случка **3.** поиграя си, оздоря се (*с нещо*): **s tím si ještě ~ajeme** ирон. с тая работа има още да се оздори; тая работа тепърва ще ни оздори
vyhrávat, -ám нескв. 1. (-; *со*; *v čet, nad kút*) спечелвам (нещо); побеждавам, бия (на нещо); побеждавам, бия (някого) **2.** (*со*; *со v čet, jak*) печеля, спечелвам (нещо от лотария, от тото и под.) **3.** (-; *со*) (дълго и тържествено) свиря (нещо): **kapela ~ala až do rána** оркестърът свири чак до сутринта
vyhrávat si, -ám si нескв. (s čím) рядко играя си (*с нещо*): **režiséři si ~ají s detaily na úkor celkového rytmu představení** режисьорите си

играят с детайлите за сметка на цялостния ритъм на спектакъла

vyhrávk|a, -y ж. муз. жарг. кратко инструментално со̀ло: **nechybí místo ani na kytarové ~y** предвидени са, не са пропуснати дори и кратки со̀лови изпълнения на китарата

vyhrazen|ý, -á, -é запазен, резервиран: **~ý vagon** запазен, резервиран вагон

vyhraz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*со*; *komu со*; *pro koho со*) запазвам, резервирам (нещо за някого) **2.** (*со*) забранявам (нещо): **takový tón si ~uji!** забранявам да ми се говори с такъв тон!

vyhrk|nout, -nu св. 1. (-; *со*) експр. (неочаквано) кажа, изстрелям (нещо): **~nout ze sebe omluvu** изстрелям извинение **2.** обикн. третол. **-ne** (*komu odkud*) ръкне, бликне (от някъде) (*за сълзи*): **z očí jí ~ly slzy** от очите ѝ рукнаха, бликнаха сълзи

vyhr|nout, -nu св. 1. (*со odkud*) изгребя, изрына (нещо отнякъде): **~nout hlínu z jámy** изгребя пръст от яма **2.** (*со*) вдигна (нещо): **~nout oponu** вдигна завеса; **~nout si límeč** вдигна си яката **3.** (*со*) запрѐтна, навия (нещо): **~nout si rukávy, nohavice** запрѐтна ръкави, крачо̀ли♦ **~nout si rukávy** запрѐтна ръкави

vyhr|nout se, -nu se св. 1. често мн. **-neme se** (*odkud; kam*) изсипем се, изскочим, струпа̀ме се (някъде; отнякъде): **děti se ~nuly ze školy** децата се изсипаха от училище; **hned se všichni ~nuli na balkon** ведна̀га всички се изсипаха, струпа̀ха се на балкона **2.** обикн. третол. **-ne se** (*odkud*) ръкне, бликне, излее се, изсипе се, изскочи (отнякъде): **slzy se jí ~nuly z očí** сълзи бликнаха от очите ѝ; сълзи ѝ изскочиха от очите

vyhrn|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*со odkud*) изгребвам, изривам (*пръст и под. отнякъде*) **2.** (*со*) вдигам (*завеса, яка и под.*) **3.** (*со*) запрѐтвам, навивам (*ръкави и под.*)

vyhrocen|ý, -á, -é издъстрен: **~á situace** издъстрена ситуация

vyhroc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) издъстрям (нещо)

vyhroc|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. издъстря се

vyhrot|it, -ím св. (со) издъстря (нещо): **~it konflikt do krajnosti** издъстря конфликт до крайност, до крайна степен

vyhrot|it se, обикн. третол. -í se св. издъстри се: **spor se nebezpečně ~il** спорът опасно се издъстри

vyhrožován|í, -í ср. запла̀хи; запла̀шване: **po-**

- užívat** ~í изпòлзвам заплàхи; слýжа си със заплàхи
- vyhrož|ovat, -uji/разг. -uju** неск. (кому; кому *čít*) заплàшвам (някого с нещо): ~ovat někomu násilím заплàшвам някого с насилie; ~ovat někomu udáním заплàшвам някого, че ще го издàм; ~oval, že se mu pomstí тòй заплàшваше, че ще му отмъсти
- výhrubník, -u** м. техн. зèнкер: kombinovaný ~ комбиниран зèнкер; kuželový ~ конусен зèнкер; ~ на slepé díry зèнкер за глýхи отвòри; nástrčný ~ дòрников зèнкер; ~ s kuželovou stopkou зèнкер с конусна опàшка; složený ~ съставен зèнкер; ~ s válcovou stopkou зèнкер с цилиндрична опàшка; šroubovitý ~ спирàлен зèнкер; válcový ~ цилиндричен зèнкер
- výhrůžk|a, vyhrůžk|a, -y** ж. заплàха: ~ami si něco na někom vynutit изнýдя, изтрýгна от някого нèщо със заплàхи
- výhrůžně, vyhrůžně** нар. заплàшително: mluvit ~ гòвòря заплàшително
- výhrůžný, vyhrůžný, -á, -é** заплàшителен: ~ý dopis заплàшително писмò; ~ý pohled, tón заплàшителен пòглед, тòн
- vyhry|zat, -žu/-zám/книж. -ží** св. 1. (со) изгризà, изям (плод и под.): veverka ~zala šišku кàтеричката изгриза шишàрката 2. (со; со до čeho/v čem) изгризà, прогризà (отвор и под. някъде, в нещо): myš ~zala díru do pytle/v pytli мйшката е изгризала дýпка в чувàла
- vyhryzávat, -ám, vyhryz|ovat, -uji/разг. -uju** неск. 1. (со) изгривам, изяждам (плод и под.) 2. (со; со до čeho/v čem) изгривам, прогривам (отвор и под. някъде, в нещо)
- vyhryzovat** вж. vyhryzávat
- vyhř|át, -eji/разг. -eju** св. (со) 1. загрèя, нагрèя, огрèя, затòпля, стòпля (нещо): mírně ~át troubu умèрено загрèя, затòпля фýрна; ~át pokoj затòпля, стòпля стàя 2. разг. излекувам (чрез престòй на тòпло) (някаква болест): ~át rýmu, revma излекувам (със затòпляне) хрèма, ревматизъм
- vyhř|át se, -eji se/разг. -eju se** св. загрèя се, нагрèя се, затòпля се, стòпля се, сгрèя се: ~át se na sluníčku сгрèя се, стòпля се на слънце; při hladině se voda ~eje на повърхността водàта се затòпля, стòпля се
- vyhř|átlý, -á, -é** сгрян/сгрят; загрян/загрят; нагрян/нагрят; стòплен, затòплен: péci v mírně ~é troubě пекà в умèрено загрèята, затòплена фýрна
- výhřevnost, -i** ж. спец. калоричен ефèкт; топлòтвòрна способност; калоричност, калорийност: ~ paliva, uhlí, koku калорийност на гориво, на вългища, на кòкс
- výhřevnlý, -á, -é** нагрèвателен: ~á plocha техн. нагрèвателна плòщ, повърхност
- výhřez, -u** м. мед. птòза, смъкване (на орган): ~ dělohy птòза на мàтката; смъкване на мàтката
- vyhřezlý, -á, -é** 1. мед. смъкнат (за орган): ~á děloha смъкната мàтка 2. изскòчил, излязъл, подàващ се (вн от тмялото): ~é vnitřnosti изскòчили навън вг̀трешности
- výhřeznout, обикн. третол. -ne** св. 1. мед. смъкне се (за орган): ~la mu levá ledvina лèвният му б̀брек се е смъкнал 2. изскòчи, излèзе, подадè се (вн от тмялото): raněnému z břicha ~la střeva от корèма на ранèния б̀яха изскòчили червà
- výhřezáv|at, обикн. третол. -á** неск. 1. мед. смъква се (за орган) 2. изскàча, излèза, подàва се (вн от тмялото)
- vyhřív|at, -ám** неск. (со) 1. сгривам, загривам, нагривам, затòплям, стòплям (нещо): ~at postel затòплям леглò 2. разг. лекувам (чрез престòй на тòпло) (някаква болест): ~at si revma лекувам (с тòпло) ревматизма си
- vyhřív|at se, -ám se** неск. грèя се, тòпля се, препичам се (на слънце): ~at se na slunci грèя се, препичам се на слънце
- vyhub|it, -ím** св. (кого, со) изтрèбя, изкореня, унищожà, ликвидирам (някого, нещо): ~it škůdce изтрèбя вредители; ~it plevel изкореня, унищожà плèвел; pokus ~it národ òпит да б̀де изтрèбен, унищожèн нарòд; òпит за изтрèбване, за унищожàване, за унищожèние нарòд
- vyhuble** нар. м̀ршаво, изм̀ршавяло: vypadat ~ изглèждам отслабнал, изм̀ршавял, изпòсталял
- vyhublost, -i** ж. изм̀ршавялост, изпòсталялост, отслабналост
- vyhublý, -á, -é** отслабнал, изм̀ршавял, изпòсталял, изп̀т: ~ý kůň изм̀ршавял кòн; ~á tvář изп̀то лицè
- vyhub|ovat, -uji/разг. -uju** св. (кого – вин./кòму) скàрам се (на някого); см̀мря, схòкам, нахòкам, наругàя (някого): ~ovat dítě/dítěti за neposlušnost скàрам се на детè, че не è послушно; dostat ~ováno см̀мрен съм; разг. изям калàя
- vyhul|it, -ím** св. (со) експр. изпàфкам, изп̀ша (цигара и под.): dnes jsem zase ~il celou krabičku (cigaret) днèс пак изпàфках цяла кутия, цял пакèт (цигàри)
- vyhýb|at se, -ám se** неск. (кому, četu) 1. правя п̀т (на някого, на нещо); отбивам се, отмèствам се, отклонявам се, отстýпвам, за да се размина (с някого, с нещо), за да направя п̀т

(на някого, на нещо): **~at se chodcům, vozidlům** правя път на пешеходци, на превозни средства **2.** избягвам, отбягвам, заобикалям (някого, нещо); страня (от някого, от нещо): **zdaleka se nám ~á** отдалече ни заобикаля; **~at se společnosti** страня от обществото; от-
бягам **jak čert kříží** експр. бягам от някого, от нещо като дявол от тамян

vyhýbavě нар. уклончиво: **odpovídat, mluvit ~** отговарям, говоря уклончиво

vyhýbavost, -í ж. уклончивост

vyhýbavý, -á, -é уклончив: **~á odpověď** уклончив отговор

vyhýbk[a, -y ж. п. стрелка (железопътна): **jednoduchá, dvojitá ~a** обикновена, двойна стрелка; **křížovatková ~a** кръстовидна стрелка; **odjezdová ~a** изходна стрелка; **vratná, od-tlačovací ~a** възвратна стрелка; **pneumatická ~a** въздушна стрелка; **samočinná ~a** самодействаща стрелка; **vjezdová ~a** входна стрел-
ка завъртя се на стъ и осемдесет градуса; измътна се като фуърнаджийска лопата

vyhýbkář, -e м. ж. п. стрелочник

vyhýbkářka, -y ж. ж. п. стрелочничка

vyhy|nout, обикн. мн. -neme или третол. -ne св. (постепенно) измре, загине, затрие се, изчезне; престане да съществува; свърши(ме) се (за хора; за род и под.): **obyvatelé města ~nuli morem** жителите на града са измрели от чума; **ryby v řece ~nuly** рибите в реката измряха; **galantnost ještě ne~ula** прен. галантността още не е изчезнала, не се е свър-
шила

се по мъжка линия; няма мъжки наследници: **rod ~nul po meči** родът се е затрил по мъжка линия, няма мъжки наследници

vyhynul|ý, -á, -é измрял, изчезнал: **~á zvířata** измрели, изчезнали животни; **~é národy** измрели, изчезнали народи

vyhýř|it se, -ím se св. нагуляя се, напирувам се; отзема си; поживея си, погуляя си като хората: **chtěl se dneska ~it** (тој) искаше днес да си поживее, да се нагуляе, да си отземе

vycház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. **1.** (odkud; kam; kudy kam) излизам (отнякъде някъде; през някъде някъде): **~et na ulici, na chodbu** излизам на улица, в коридор; **~et dveřmi, oknem** излизам, минавам през врата, през прозорец; **nesměla ~et** не я пускаха да излиза; не ѝ даваха да излиза **2.** (kam; -) излизам, тръгвам, отивам (някъде): **v kolik hodin ~íš?** в колко часа излизаш, тръгваш? **do práce obvyčejně ~ím před osmou (hodinou)** за работа излизам, на

работа отивам обикновено преди осем (часа); **každý večer jsem jí ~el naproti** всяка вечер излизам срещу

někomu vstříc излизам в подкрѐпа (на някого); аз съм насреща; улеснявам (някого с нещо); помагам (на някого с нещо, за нещо)

3. също и **vycház|et si, -ím si** (kam) излизам, ходя, поразхождам се (някъде, до някъде): **~et si na procházku** излизам, ходя (си) на разходка; **~et si do lesa** поразхождам се до гората **4.** обикн. третол. **-í** (odkud) започва, излиза, тръгва (отнякъде): **stopa ~ela z houštiny** следата започваше, тръгваше, излизаше от гъсталака **5.** обикн. третол. **-í** (kam) рядко свършва, излиза; влиза, влива се, навлиза (някъде): **řeka ~í do volnějšiho údolí** реката навлиза в по-открита, по-широка долина **6.** обикн. третол. **-í** (kam) рядко гледа, навлиза (някъде); има изглед (нанякъде): **okno ~elo na dvůr** прозорецът гледаше към двор **7.** обикн. третол. **-í** (-; kam) изгрява; появява се, излиза (-; някъде): **měsíc už ~í** луната вече из-
гря

на изгряващото слънце; Япония **8.** обикн. третол. **-í** (odkud; kam) излиза, изскоча, изтича, появява се, идва (отнякъде; някъде): **z rány mu (stále) ~elo hodně hnisu** от раната му (непрекъснато) излизаше, изтичаше много
пъ

излиза найве, излиза на бял свят; става ясно; разкрива се; излиза, изплува на повърхността **9.** (z čeho) излизам (отнякъде, от нещо); напускам (нещо); преставам да бъда (някакъв): **~et z boje vítězně** излизам от бой като победител; **ne~et z nemoci, z údivu, ze strachu** не преставам да бъда болен, уплашен, учуден
◆

~et z užívání обикн. третол. излиза от употреба; **~et ze cviku, z formy** излизам от тренинг, от форма; **~et z konceptu** обръквам се; изгубвам, изпускам нишката (на мисълта си); **~et z mezí slušnosti** излизам от границите на благоприличието, на приличието **10.** (z čeho; co) разг. излизам (от училище и под.); завършвам, свършвам (училище и под.): **~et ze školy, ~et školu** завършвам училище **11.** обикн. третол. **-í** излиза, печата се, отпечатва се; бива отпечатван, публикуван; издава се: **román ~í na pokračování** романът излиза на части **12.** (z koho, z čeho; odkud; od koho) произлизам, произхождам (от някого, отнякъде); идвам (отнякъде): **~et ze slavného rodu** произхождам от славен род; има славно потекло **13.** (odkud; z čeho, od čeho, od koho) излизам, изхождам, тръгвам (отнякъде, от

нещо, от някого): **~et z předpokladu, z určité koncepce** изхóждам от предположение, от определена концепция; **návrhy ~ejí od jednotlivých pracovníků** предложенията излизат от отделни служители, работници **14. обикн. третол. -í (z čeho)** излиза, произтича, следва, става ясно, може да се заключи (от нещо, въз основа на нещо): **z diskuse ~ejí podněty** дискусиата поражда инициативи; **z toho všeho ~elo, že se bude muset z bytu do měsíce vystěhovat** от всичко това следваше, ставаше ясно, че до един месец той/тя ще трябва да освободи, да опразни жилището **15. обикн. третол. -í (koti)** излиза, получава се, удава се, върви (на някого): **součet mu pořád ne~el** сбóрът, сумата всё не му излизаше; **nic jí ne~elo** нищо не ѝ се удаваше; в нищо не ѝ вървеше **16. обикн. третол. -í (nač; -)** излиза; възлиза (на нещо); струва (нещо): **se všemi výdaji to ~í na sto korun** с всички разнóски това излиза, струва стó крòни, възлиза на стó крòни **17. обикн. третол. -í (na koho - вин.)** пада се (на някого): **na každého ~elo několik korun** на всеки се падаха по няколко крòни **18. обикн. третол. -í (koti; koti nač)** остава, стига (на някого за нещо): **každému ~elo několik korun** на всеки оставаха по няколко крòни; **ne~í mi na to čas** не ми остава време за това; не ми стига времето за това **19. (kam; odkud kam; kudy kam)** качвам се, изкачвам се (някъде; отнякъде, през някъде някъде): **často ~el na toto návrší** той често се качваше, изкачваше на тази височина, на това възвишение **20. (со)** изкачвам, преодолявам (нещо): **schody už ~el těžko** той вече трудно изкачваше стълбите **21. (s čím)** преживявам, изкарвам, минавам, оправям се (с нещо); стига ми (нещо): **~et s malou penzí** преживявам, минавам, оправям се с малка пенсия **22. (s kým)** понасям се, разбирам се, в добри отношения съм (с някого): **se sousedkami ~ela celkem dobře** със съседките си тя се разбираше общо взето добре

vycházka|a, -y ж. 1. разходка, излет: **jít, chodit na ~u** отивам, ходя на разходка, на излет **2. воен.** гарнизóнен óтпуск: **omezení, zákaz ~u** ограничаване, забраняване на гарнизóнни óтпуски

vycházkov|ý, -á, -é 1. предназначен за разходка, за излизане: **~é oblečení** дрéхи за разходка, за излизане (обикн. по-светъл, по-спортен мъжки или дамски костюм) **2.** отнасящ се до гарнизóнен óтпуск; предназначен за гарнизóнен óтпуск: **~ý den** ден за гарнизóнен óтпуск: **~ý stejnokroj** воен. парадна унифóрма

vychán|ek, -ka м. разг. експр. шмèкер, хитрèц: **malý ~ek** дрèбен шмèкер

vychan|ý, -á, -é м. разг. експр. шмèкерски, хитър, захитрял

vych|cat se, -čiju se св. разг. вулг. изпикая се

vychcí|pat, обикн. мн. -áme св. (-; čím) 1. обикн. третол. **-ají** измрат, изпомрат (-; от нещо) (за животни): **všechny mouchy ~aly** всички мухи измрèха **2. експр. вулг.** измрèм, изпомрèм, изпикаме, натрèшкаме се, изпонатрèшкаме се; хвèрлим тóпа, опñем пèталата (-; от нещо) (за хора): **~áme hladem** ще изпикаме от глèд

vychlád|at, -ám неск. 1. обикн. третол. **-á** изстива: **kamna ~ají** пèчката изстива **2. (-; v čem)** изстивам, охлаждавам; ставам студèн, безразличен (в някакво отношение): **~at v lásce** любовта ми охлажда; преставам да обичам; ставам безразличен в любовта

vychlad|it, -ím св. (со) изстудя, охладя (нещо): **~it pivo** изстудя бира; **~it horkou hlavu** прен. успокоя се

vychladl|ý, -á, -é 1. изстíнал, студèн: **~á trouba** изстíнала фúрна **2.** изстíнал, охладнèл, студèн, безразличен: **~ý milenec** охладнèл, безразличен любовник

vychlad|nout, -nu св. 1. обикн. третол. **-ne** изстине, поизстине: **jídlo ~ne** яденето ще изстине; **kamna už ~la** пèчката вèче изстина **2. (-; v čem)** изстина, охладнèя, стана студèн, безразличен (в някакво отношение): **milenec ~l** любовникът охладнèя, стана безразличен, любовният му плам угасна; **~nout ve vzdoru** престана да се горещя, да се съпротивлявам, да се противопоставям

vychlast|at, -am св. (со) вулг. изкèркам, излòча (нещо); видя смèтката (на нещо за пиене): **~ám všechen rum** ще изкèркам, ще видя смèтката на всичкия рòм

vychlaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) изстудявам, охлаждам (нещо): **~ovat víno** изстудявам вино

vychlemst|at, -ám св. 1. обикн. третол. **-á (со)** излòчи (нещо) (за животни): **kočka ~ala mléko** кòтката е излòчила/излòчи млякото **2. (со)** вулг. излòча (нещо) (за човек): **tyto peníze chtěl ~at také** прен. (тòй) йскаше да излòпа, да приберè и тия пари

vychlíst|nout, -nu св. експр. 1. обикн. третол. **-ne (odkud)** излèе се, лисне се, плисне се, изплискà се (отнякъде): **voda ~la z vědra** водата се изля, изплискà се от ведрòто, от кòфата **2. (со kam)** излèя, лисна (нещо някъде): **~nout někomu vědro vody na hlavu** излèя, лисна кòфа вода на нèчия глава

vychloubačně нар. самохвълски; като самохвълско: ~ **žvanit** дрънкам, плещя като самохвълско; пёрча се

vychloubačnost, -i ж. самохвълство: **byl znám svou** ~í бёше извёстен със самохвълството си

vychloubačn|ý, -á, -é самохвълски; кòйто е самохвълско: ~í **kluci** момчёта-самохвълковци; пёрковци; ~á **řeč** дўми, приказки на самохвълско

východ, -u м. 1. изход: **hlavní, nouzový** ~ главен, аварийен изход; **tlačit se k ~u** блъскам се, напйрам, пробйвам си път към изход; **stát u ~u** стоя на изхода; ~ **z krize** *пен.* изход от криза 2. излизане: **při ~u z domu, z práce** на излизане от къщи, от работа; ~ **zakázán!** излизането забранёно! 3. изгрев, изгрйване: ~ **slunce** изгрев; изгрев-слънце; изгрйване на слънцето; ~ **měsíce** изгрйване на луната 4. изток: **okna obrácená k ~u** прозòрци, глèдащи на изток; **na ~ě svítá** на изток се развиделява; **šli jsme stále na ~** вървяхме всё на изток 5. източна част: **na ~ě Čech** в източната част на Чёхия; в източна Чёхия 6. обикн. **Východ, -u** изток: **jednání mezi ~em a Západem** прёговори между Изтока и Запада; **Blízký** ~ Близкият изток; **Dálný** ~ Далёчният изток; **Střední** ~ Централна Азия

východisk|o, -a ср. 1. изходна, отправна тòчка; изходна позиция; изходно положение: ~o **turistických cest** изходна, отправна тòчка на туристически маршрут; ~o **útoku** изходна позиция за нападение; **antické umění se stalo ~em pro renesanci** античното изкўство стана изходна тòчка за Ренесанса; ~o **výpovědi** *език.* тема на изказване (*според пражкия структурализъм*) 2. изход, решёние: **najít ~o z nouze** намёря изход от бедà; **jediné ~o ze situace** единствен изход от ситуация; **není jiného ~a** няма друг изход

východňársk|ý, -á, -é *експр.* източнословашки; **mluví slovensky s ~ým přízvukem** говори словашки с източен акцёнт

východně нар. източно; на изток: ~ **od Prahy** източно от Прага

východn|í, -í, -í източен: **plout ~ím směrem** плавам в източна посòдка; ~í **vítr** източен вятър; ~í **Slované** източни славяни; ~í **Evropa** Източна Европа; ~í **literatury** източни литератури; ~í **filozofie** източна философия

východočesk|ý, -á, -é източнòчешки: **Východočeský kraj** адм. Източнòчешка ðбласт; ~é **nářečí** *език.* източно-чешки диалèкт

východoevropsk|ý, -á, -é източноевропейски: ~é **země** източноевропейски страни; ~ý **čas** източноевропейско врёмe

východořímsk|ý, -á, -é византийски; източно-римски: **Východořímská říše** *истор.* Източна римска империя; Византия

východoslovansk|ý, -á, -é източнославянски: ~é **jazyky** *език.* източнославянски езици

východoslovensk|ý, -á, -é източнословашки: ~é **nářečí** *език.* източнословашки диалèкт

výchov|a, -y ж. 1. възпитание, възпитаване: **školní ~a mládeže** училищно възпитание на младежта; ~a **k pracovitosti** възпитание в трудолюбие, в работливост 2. възпитание, обучение, подготовка *и често учил.*: **vědecká ~a** научна подготовка; **občanská ~a** гражданско обучение, гражданска подготовка; **tělesná ~a** *физкулт.* физическо възпитание; **dramatická ~a** театрален учебно-възпитателен мётод; обучение чрез игра, чрез театрални мётоди

vychován|í, -í ср. възпитание: **mít dobré ~í** имам добро възпитание; добре съм възпитан

vychovan|ý, -á, -é възпитан: **dobře ~ý mladík** добре възпитан младеж

vychov|at, -ám св. 1. (*koho, co*) отглèдам, възпитавам (*някого, нецо*): ~**ala tři děti** тя отглèда, възпита три деца 2. (*koho, co; z koho, z čeho koho co*) възпитавам, подготвя, обуча (*някого, нецо*); направа (*от някого нецо*): ~**at řadu významných odborníků** възпитавам, подготвя редица известни специалисти; ~**ala z dětí řádné lidi** тя възпита, направи от децата си порядъчни хора

vychovatel, -e м. възпитател: ~ **v dětském domově** възпитател в дётски дóm

vychovatelk|a, -y ж. възпитателка

vychovatelsk|ý, -á, -é възпитателски

vychovatelstv|í, -í ср. възпитателство; възпитателска професия: **věnovat se ~í** посветя се на възпитателска професия

vychovávat, -ám *несв.* 1. (*koho, co*) отглèждам, възпитавам (*някого, нецо*) 2. (*koho, co; z koho, z čeho koho, co*) възпитавам, подготвям, обучавам (*някого, нецо*); възпитавам, правя (*от някого нецо*)

výchovně нар. възпитателно; с ðглед на възпитанието: ~ **působit na mládež** въздèйствам възпитателно на младежта

výchovn|é, -ého ср. адм. дётски надбавки (*изплащани на лице, отглеждащо неосигурено дете*)

výchovn|ý, -á, -é възпитателен: ~á **metoda** възпитателен мётод

výchoz, -u м. *минно геол.* разкритие, разкрйване: ~ **sloje** разкритие на пласт

výchoz|í, -í, -í изходен, отправен, първоначален, основен: ~í **poloha** изходна позиция; изходно (раз)положение; ~í **bod** изходна тòчка; ~í **před-**

poklad изходно, първоначално предположение; **~í surovina** изходна, основна суровина

vychráp|at se, -ám se св. експр. грубо **1.** отспя си; хубаво се наспя: **konečně se jednou ~at** най-после веднъж да си отспя **2.** (*z čeho*) излеквам се, отгърва се (*от нещо*) като се наспя; наспя се и ми мине (*неприятност, неприятно усещане и под.*): **~at se z opice** наспя се и ми мине махмурлукът

vychrch|at, -ám св. (*co*) експр. изхрача (*нещо*)

vychrch|at se, -ám se св. експр. изхрача се

vychrchláv|at, -ám несв. (*co*) експр. хрăча, изхрачвам (*нещо*)

vychrl|ít, -ím св. **1.** обикн. третол. **-í** (*co*) изригне (*нещо*) (*за вулкан и под.*): **sopka ~ila potoky lávy** вулканът изригна потоци от лава **2.** (*co*) изхрача, изплюя (*нещо*): **~it krev** изхрача, изплюя кръв **3.** (*koho, co odkud kam*) експр. изплюя, изсипя, изстрелям (*някого, нещо отнякъде някъде*): **stroj ~il hotový výrobek** машината изплю готовия продукт; **vlak ~il na nádraží davy cestujících** влакът изсипа на гарата тълпи от пътници; **~it ze sebe všechny zprávy jedním dechem** изстрелям всички новини на един дъх **4.** (*na koho co*) експр. засипя, затрупам (*някого с нещо*): **~it na někoho plno úkolů** засипя, затрупам някого със сума ти задачи

vychrl|ít se, обикн. третол. -í se св. **1.** изригне; излее се: **proud lávy se ~il z jícnu sopky** поток от лава изригна, изля се от кратера на вулкана **2.** излее се, изсипе се: **proudy deště se ~ily** изляха се, изсипаха се потоци от дъжд

vychrň|ět se, -ím se св. експр. грубо **1.** отспя си; хубаво се наспя: **kdy se konečně ~íme?** кога най-сетне ще си отспим? **2.** (*z čeho*) излеквам се, отгърва се (*от нещо*) като се наспя; наспя се и ми мине (*неприятност, неприятно усещане и под.*): **~ět se z opice** наспя се и ми мине махмурлукът

vychrst|nout, -nu св. (*co; co kam*) излєя, лїсна, плїсна (*нещо някъде*): **~nout na někoho vodu** лїсна върху някого водă; **~nout špínu do kanálu** излєя, лїсна мръсотїя в канăл

vychrtl|ý, -á, -é отслабнал, измършавял, мършав, кльощав: **~ý kůň** измършавял, кльощав кон; **~é tělo** измършавяло, мърша̀во, кльощаво тѣло

vychutn|at, -ám св. (*co*) изпитам сладостта (*на нещо*); изпитам наслаждение (*от нещо*); наслажда се (*на нещо*); изям, изпия, изпуша, прочета и под. (*нещо*) с удоволствие, с насла̀да: **~at výborný oběd, dobré víno** наслажда се на отличен обед, на добро вино; изям с удоволствие отлично приготвен обед; изпия с удоволствие добро вино; **~at cigaretu, pěknu**

čtbu, hudbu наслажда се на цигара, на интѐресно четиво, на му̀зика; с удоволствие изпу̀ша цигара, прочета хуба̀ва книга, послу̀шам му̀зика; изпитам сладостта на (*една*) цигара, на хуба̀ва книга, на му̀зика; изпитам наслаждение от изпу̀шването на (*една*) цигара, от четенето на хуба̀ва книга, от слу̀шането на му̀зика

vychutnáv|at, -ám несв. (*co*) изпитвам сладостта (*на нещо*); изпитвам наслаждение (*от нещо*); наслаждавам се (*на нещо*); изяждам, изпивам, изпу̀швам, прочѣтам и под. (*нещо*) с удоволствие, с насла̀да: **dovedl ~at život** то̀й умѣеше да се наслажда̀ва на живòта

vychválen|ý, -á, -é прехва̀лен, разхва̀лен: **tak to je tedy ta tvoje ~á metoda** знăчи товă е прехва̀леният ти мѣто̀д

vychvál|it, -ím св. (*koho, co*) прехва̀ля, разхва̀ля, възхва̀ля, превъзнєса̀ (*някого, нещо*): **~it zboží** прехва̀ля, разхва̀ля стòка; **~it dceru** прехва̀ля, превъзнєса̀ дъщеря̀ си

vychvalovan|ý, -á, -é хва̀лен, превъзнєсян; прехва̀лен, прочѣт, знаменїт: **~ý virtuos** превъзнєсян, знаменїт виртуòз

vychval|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*koho, co*) хва̀ля, прехва̀лвам, разхва̀лвам, възхва̀лявам, превъзнєсям (*някого, нещо*): **nejdříve ho ~oval, potom ho začal pomlouvat** отначăло то̀й го хва̀леше, превъзнєсяше, после запòчна да злòговѣща̀ва о̀тòма

~vat někoho až do (samého) nebe превъзнєсям някого до небєсăта

vychýlen|í, -í ср. отклонєние, отмѣстванє: **~í magnetické střelky** отклонєние на магнїтна стрелкă

vychýlen|ý, -á, -é отклонєн, отмѣстен: **~ý jazýček na váze** отклонєна стрелкă на вєзнї, на тєглїлка

vychýl|it, -ím св. (*co, koho*) отклоня̀ (*нещо, някого*); променя̀ първоначăлна посòка, първоначăлно положєние (*на нещо, на някого*): **~it lod' ze směru větru** отклоня̀ параходò от посòката на вят̀ра; променя̀ кùрс на параходò от посòката на вят̀ра; **nic nesmí ~it jeho víru** *прєн.* не бїва нїщо да разколеба̀є вят̀рата му

vychýl|it se, -ím se св. (*z čeho; -*) отклоня̀ се (*от нещо*); променя̀ първоначăлната си посòка, първоначăлното си положєние: **kormidlo se ~ilo stranou** кормїлото се отклонї встранї; **levý koutek úst se jemně ~il vzhůru** лєвїят љгъл на ўстната (*мў/ї*) се извї лєко нагòре

výchylk|a, -y жс. отклонєние, отмѣстванє, *техн.* амплїтùда: **~a magnetické střelky** отклонєние, амплїтùда на магнїтна стрелкă; **~y z jazykové normy** отклонєние от єзїкова нòрма

vychyl|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*co, koho*) откло-

нявам (нещо, някого); променям първоначална посѳка, първоначално положение (на нещо, на някого)

vychyl|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (z čeho; –) отклонявам се; променям първоначалната си посѳка, първоначалното си положение

vychyt|at, -ám св. (koho, co) изловя, изполовя (някого, нещо): ~at mouchy изловя мухи; kočka ~ala všechny myši кѳтката излови мйшките, изполови всѳчки мйшки

vychytrale нар. лукаво, хитро: ~ se umívat ус-мйхвам се лукаво

vychytralost, -i жс. лукавство, лукавост, хитри-на: on na tu svou ~ jednou doplatí ще си изплати той някой ден заради лукавството си

vychytralý, -á, -é лукав, хитър: ~ý obchodník лукав, хитър търговец; ~ý úsměv лукава усмйвка

vyignor|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (na co) експр. игнорйрам, пренебрѳгна (нещо); не обърна вниманиѳ (на нещо); разг. не пойскам (и) да знам (за нещо); зарѳжа (нещо): ~ovat se na problém не пойскам и да знам за проблем

vyinkas|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) инкасйрам (нещо): ~ovat peníze za dodané zboží инка-сйрам пари за доставена стѳка

vyjádřeni|í, -í ср. 1. йзраз, изразяване, форму-лиране, йзказ: slovní ~í myšlenky словѳсен йзраз, словѳсно формулиране на мйсъл; čí-selné ~í hodnot чйслен йзраз, чйслено из-разяване на стѳйности 2. изобразяване, изобра-жѳние: umělecké ~í skutečnosti художествено изобразяване, изображѳние на действител-ността 3. ѳтзив, мнѳние, прецѳнка, становище: čekám na tvé ~í чакам твѳето мнѳние, твѳята прецѳнка, твѳя ѳтзив

vyjádřeni|ý, -á, -é изразѳн: veřejně ~é stanovisko публично изразѳно мнѳние

vyjádř|it, -ím св. (co) 1. изразя, изкажа, фор-мулирам (нещо): ~it svůj názor изкажа, из-разя свѳето мнѳние/мнѳнието си; ~it svůj sou-hlas изкажа, дам съгласие/съгласието си 2. из-разя, изобразя, прѳсѳздам (нещо): schopnost ~it myšlenky hudbou способност да изразя идеи с помощта на мўзика, на музикални йз-разни срдѳства; ~it číselné vztahy graficky гра-фично изразя, изобразя числени отношения

vyjádř|it se, -ím se св. 1. (–; jak) изразя се (ня-как): neumí se dobře ~it v cizím jazyce не умѳе, не мѳже добре да се изрази на чўжд ѳзык; ~it se nesrozumitelně изразя се неясно, не-разбираемо 2. (o kom, o čem; ke komu, k čemu; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu jak) изкажа се; изкажа, дам мнѳние, ѳтзив, прецѳнка

(за някого, за нещо; по отношение на ня-кого, на нещо; в полза на някого, на нещо; във вреда на някого, на нещо); взѳма отно-шѳние (по някакъв въпрос); взѳма, заѳма, из-разя становище (по отношение на някого, на нещо): ~it se o někom příznivě, kriticky дам благоприятен, критичен ѳтзив за някого; ~it se pro kandidáta, proti kandidátovi изка-жа се в полза на кандидат, против кандидат

vyjadřovac|í, -í, -í йзразѳн: ~í prostředky, schop-ností йзразни срдѳства; йзразни умѳения, възмѳжности; jazykové ~í prostředky ѳзик. ѳзыкѳви йзразни срдѳства

vyjadř|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) 1. изра-зявам, изказвам, формулирам (нещо) 2. изра-зявам, изобразявам, прѳсѳздавам (нещо)

vyjadř|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (–; jak) изразявам се (някак) 2. (o kom, o čem; ke komu, k čemu; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu jak) изказвам се, изказвам, давам мнѳние, ѳтзив, прецѳнка (за някого, за нещо; по отношение на някого, на нещо; във вреда на някого, на нещо); взѳмам отношѳние (по някакъв въ-прос); взѳмам, заѳмам, изразявам становище (по отношение на някого, на нещо)

vyjasněni|í, -í ср. 1. изясняване, разясняване, обяснѳние: ~í záhady изясняване на загадка 2. прояснѳние, проясняване, изясняване (на времето): přibývání oblačnosti po přechod-ném ~í увеличѳние на облачността след прѳ-ходно проясняване, прояснѳние

vyjasn|it, -ím св. 1. (co; komu co) изясня, обясня, разясня, уясня (на някого нещо): ~it záhadu изясня загадка; musíme si ~it základní pojmy трябва да си изясним, да си уясним оснѳвни по-нятия 2. обикн. третол. -í (co) освети, озари, проясни (нещо): proud světla ~il na okamžik kraj потѳк светлина озари, проясни за мйг окол-ността 3. (co) разведря (поглед и под.); разведря се, развеселя се: ~it tvář, čelo, pohled разведря се; лицѳето, чѳлѳто, погледът ми се разведри

vyjasn|it se, обикн. третол. и безл. -í se св. 1. (–; komu) изясни се, обясни се, разясни се, уясни се, стѳне ясно (на някого): záhada se ~ila загадката се изясни; ~ilo se jí, oč jde стана й ясно за каквѳ стѳва дўма 2. (–; komu) проясни се, разведри се, развесели се: čelo se mu ~ilo чѳлѳто му се проясни, разведри 3. проясни се, изясни се, оправи се (за времето): obloha se ~ila небѳто се проясни; už neprší, ~ilo se безл. вѳче не вали, изясни се

vyjasň|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (co; komu co) изяснявам, обяснявам, разяснявам, уясня-вам (на някого нещо): ~ovat základní pro-

blémy изяснявам основни проблеми **2.** обикн. *третол.* **-uje** (со) осветява, озарява, прояснява (нещо): **proud světla ~oval celý kraj** поток светлина озаряваше, проясняваше целия край, цялата околност **3.** (со) разведрявам (лице и под.); разведрявам се, развеселявам се: **~ovat tvář** разведрявам се; лицето ми се разведрява **vyjasňovat se**, обикн. *третол.* и безл. **-uje se** неск. **1.** (–; *koti*) изяснява се, обяснява се, разяснява се, уяснява се, става ясно (на някого): **problémy se jí postupně ~ovaly** постепенно проблемите ѝ се изясняваха, ставаха ѝ ясни **2.** (–; *koti*) прояснява се, разведрява се, развеселява се (за лице и под.): **tvář se mu ~ovala** лицето му се разведряваше **3.** прояснява се, изяснява се, оправя се (за времето): **po bouři se obloha ~uje** след буря небето се прояснява **vyjednat, -ám** св. **1.** (со; со с *kút*) уговоря, договоря, уредя (с някого нещо); споразумя се, спазаря се (с някого за нещо): **~at schůzku osobně** лично уговоря среща; **~at termín dodání** уговоря срък на доставка; споразумя се за срък на доставка **2.** (со; *koti* со) осигуря, издействам, уредя (на някого нещо): **~at příteli ubytování v koleji** издействам, уредя на приятел настаняване в общежитие **vyjednávač** вж. **vyjednávač** **vyjednávač, vyjednávač, -e** м. парламентър: **vyslat ~e k nepříteli** изпратя при неприятел, при противник парламентъри **vyjednávaní, -í** ср. преговори, преговаряне: **~í válčících stran o mír se protáhlo** мирните преговори между воюващите страни се проточиха **vyjednávat, -ám** неск. **1.** (–; с *kút* со, о *čet, oč*) преговарям, вodia преговори (с някого за нещо): **~at s opozičními stranami** преговарям, вodia преговори с опозиционни партии; **válčí strany začaly ~at o mír** воюващите страни започнаха преговори за мир **2.** (со; со с *kút*) уговарям, договарям, уреждам (с някого нещо); споразумявам се, спазарявам се (с някого за нещо): **~at termín dodání** споразумявам се за срък на доставка; уговарям срък на доставка **3.** (со; *koti* со) осигурявам, издействам, уреждам (на някого нещо): **~at synovi ubytování v koleji** осигурявам, уреждам, издействам синът ми да бъде настанен в общежитие **vyjednotit, -ím** св. (со) разреда (нещо) със скъбане: **~it řepu** разреда цвекло **vyjeknout, -nu** св. извикам, охна, издохкам, ахна, изахам: **~nout leknutím** извикам от уплаха **vyjektlat, -ám** св. (со) измънкам, смънкам, изпелтеча, кажа със заекване (нещо): **stěží ~al**

poděkování той едва измънка, изпелтечи няколко думи на благодарност **vyjet, -du** св. **1.** (odkud; –) изляза (с превозно средство); потегля (отнякъде): **vlak ~l z nádraží** влакът излезе от гарата **2.** (kam; –) тръгна, отправа се (с превозно средство); потегля, замина, отпътувам (занякъде): **kdy ~dete do města** кога ще тръгнете, ще потеглите **vyjet** разг. експр. потегля рязко; изхвърча като стрела **3.** (odkud) изляза, изскоча (отнякъде); дерайлирам: **tramvaj ~la z kolejí** трамваят дерайлира; **při krájení mu ~l nůž z ruky** при рязането ножът изскочи, изплъзна се от ръката му **4.** също и **vyjet si, -du si** (–; kam) йда, отида, поотйда, поизляза, поразходя се (с превозно средство) (някъде): **~t si na výlet** отида (с кола) на излет **5.** (kam) изкача се, кача се (с превозно средство) (някъде): **~t na kopec** изкача се на хълм (с кола); **~t výtahem do posledního patra** изкача се с асансьор до последен етаж **6.** (со) изкача, преодоля (с превозно средство) (нещо): **~t kopec** изкача (с кола) хълм **7.** (со) изрвоя, издълбая, прокарам, утъпча (с превозно средство) (нещо): **saněmi ~t cestu ve sněhu** с шейна прокарам път в снега **8.** също и **vyjet si, -du si** (na koho) експр. нахвърля се (върху някого); нападна (някого); скарам се (на някого): **ostře (si) na ni ~l** той грубо се нахвърли върху нея, грубо ѝ се скара **vyjetlý, -á, -é** **1.** прокаран, утъпкан, издълбан (от превозни средства): **~é koleje** прен. утъпкан път **2.** комп. жарг. принтиран, распечатан: **~é obrázky** принтирани, распечатани картинки, илюстрации **vyjev, -u** м. книж. явление, събитие, случка, история, сцена, картина: **~y ze života** сцени, картини от живота **vyjeveně** нар. изумено, смаяно, удивено, уплашено, слисано; разг. сащисано: **~ se rozhlížet** оглеждам се изумено, с изумление **vyjet** вж. **vyjet** **kat jako u ~í** стоя, гледам, съм в изумление, в захлас; изумен съм; захласнат съм; не съм на себе си от изумление, разг. сащисан съм **vyjevenost, -i** ж. изумление, удивление, уплаха **vyjevený, -á, -é** изумен, удивен, слисан, смаян, уплашен; не на себе си; разг. сащисан: **byla z toho celá ~á** (тя) беше съвсем изумена, уплашена от това; не беше на себе си от това; **být ~ý na smrt** уплашен съм до смърт **vyjevít se, -ím se** св. **1.** (–; čím, z čeho) изумя се, удивя се, слисам се, смая се; разг. сащисам се; уплаша се (от нещо): **matka se ~ila** майка(та) се изуми **2.** обикн. *третол.* **-í se** (*koti*)

сбѣдне се, изпѣлни се (на някого): **ne~ilo se mu, čeho očekával** очакванията му не се сбѣднаха; не му се сбѣдна това, което очакваше
výjezd, -u м. 1. излизане, трѣгване, потѣгляне (с превозно средство): **připravít se k ~u** приготвя се да трѣгна, да замѣна, да потѣгля **2.** замѣнаване, отпѣгване, пѣгване (зад граница): **povolili mu ~ za hranice** разрешѣха му пѣгване зад граница **3.** ѣзход (за превозно средство): **čekat u ~u** чакам при ѣзход, на ѣзход (за коли) **4.** отклонѣние (за излизане от магистрала): **nejbližší ~ z dálnice** най-близко отклонѣние от магистрала **5.** изкачване (с превозно средство): **~ na kopec** изкачване на хѣлм (с кола) **6.** комп. жарг. разпечѣтка: **~ z laserové tiskárny** разпечѣтка от лазерен принтер

vyjezdít, -ím св. 1. също и **vyjezdít si, -ím si** (со; со kde) прокарѣм, утѣпча, издѣлѣя, изрѣва, направѣя (с превозно средство) (обикн. пѣт някъде): **~it si cestu ve sněhu** прокарѣм, направѣя си пѣт в снегѣ (с кола) **2.** (со; со čím) поврѣдя, похабѣя, разнебѣя (с превозно средство) (обикн. пѣт): **~it silnici nákladními auty** разнебѣя шосѣ с камиѣни

vyjezdnít, -í, -í 1. ѣзходен: **~í vízum** ѣзходна виза (за напускащи страната чужденци): **~í doložka** ѣзходна виза; разрешѣние за пѣгване в чужбина **2.** в съчет. **~í zasedání vlády** правителствено заседание, водено извѣн сградата на правителството

vyjezdovít, -á, -é 1. начѣлен; който се отнѣся до начѣлен пѣнкт на потѣгляне: **~á a příjezdová stanice** начѣлна и крайна гара **2.** в съчет. **~é jednání vlády** правителствени прѣговори, водени извѣн сградата на правителството

vyježdět, -á, -é прокарѣн, утѣпкан, издѣлѣн, изрѣвен (от превозни средства): **~é koleje** прен. утѣпкан пѣт; прокарѣни коловѣзи

vyjídat, -ám несв. 1. (со; со odkud) изѣждам, доизѣждам, доѣждам, изсѣрбвам (нещо отнякъде): **~at poslední zásoby** изѣждам последни запѣси; **~at polévku z talíře** изѣждам, изсѣрбвам чинѣя

vyjídat, -ám несв. 2. (со) изѣждам, изсѣрбвам, изгрѣбвам, опрѣзвам (нещо): **~at hrnec do dna** изѣждам, изсѣрбвам тенджерата до дѣно
vyjídat, -ám несв. 3. (коho – вин.) експр. подѣждам (някого): **mladí ~ají rodiče** млѣдите подѣждат родѣтелите си

vyjímaje, vyjímajíc вж. vyjma

vyjímaní, -í ср. 1. минно извлѣчане **2.** сел. стоп. прибирѣне

vyjímat, -ám несв. 1. (со; со z čeho) вѣдя, извѣждам, прибирѣм, взѣмам (нещо от някъде): **~at výroční zprávu z desek** вѣдя, извѣждам годишен отчѣт от пѣпка **2.** (со; кому со) вѣдя, извѣждам, махам, отстранѣвам, изрѣзвам, оперѣрам (на някого нещо): **~at někomu mandle** вѣдя, махам нѣчии сливици **3.** (со z čeho) прѣвя извлѣчѣние, извѣдки (на нещо отнякъде); вѣдя, извѣждам, извлѣчам, експерѣрам (нещо отнякъде): **~at z hlášení jen nejdůležitější** извлѣчам от доклад сѣмо най-вѣжните фѣкти; прѣвя извлѣчѣние от доклад сѣмо на най-вѣжните фѣкти **4.** (коho, со; коho, со z čeho) изклѣчвам, освобѣждавам (някого, нещо отнякъде), опрѣщавам (нещо на някого); прѣвя изклѣчѣние (за някого, за нещо): **všichni si zasluhují trestu, nelze nikoho ~at** всѣчки заслужѣват наказѣние, за никѣго не мѣже да се направѣ изклѣчѣние, никѣй не мѣже да бѣде опрѣстен

vyjímat se, -ám se несв. (kde) изпѣквам, откройѣвам се, прѣвя впечатлѣние (на някакѣв фон): **obraz se na zdi dobře ~á** картината добрѣ изпѣква на стенѣта

vyjímatelný, -á, -é който мѣже да се вѣди, да се смѣня; смѣняем: **~ý detail** смѣняем детѣйл

výjimečně нар. изклѣчително; по изклѣчѣние; като изклѣчѣние: **udělat něco ~** направѣя нѣщо по изклѣчѣние, като изклѣчѣние; **~ krásná dívka** изклѣчително красѣва девѣйка

výjimečnost, -i ж. изклѣчителност; необикновѣност: **s ohledem na ~ tohoto případu** ѣмайки предвѣд изклѣчителностѣта на тѣзи слѣчай; с ѣглед (на) изклѣчителностѣта на тѣзи слѣчай

výjimečný, -á, -é изклѣчителен, извѣнрѣден, необикновѣн: **~ý případ** изклѣчителен слѣчай; **~á osobnost** изклѣчителна, необикновѣна личност; **~ý stav** юрид. извѣнрѣдно положѣние

vyjímkla, -u ж. 1. изклѣчѣние: **udělat ~u** направѣя изклѣчѣние; **vzácná ~a** рѣдко изклѣчѣние; **až na nepatrné ~y** с незначѣтелни изклѣчѣния **2.** в съчет. **s ~ou (коho, čeho) před-
 ~a**

potvrzuje pravidlo поговорка изклѣчѣниѣто потѣврждаѣва прѣвилѣто

vyjíst, -jím св. 1. (со; со odkud) изѣям, доизѣям, изсѣрбвам, изгрѣбѣ (нещо отнякъде): **~jíst z talíře** изсѣрбвам чинѣя
vyjíst, -jím св. 2. (со) изѣям, изсѣрбвам, изгрѣбѣ (нещо отнякъде): **~jíst co sis nadrobil** какѣвто си си надробѣл, ще си го изсѣрбаш **2.** (со) изѣям, изсѣрбвам, опрѣзня, ометѣ (нещо): **~jíst talíř** ометѣ чинѣя; **~jíst spíž** опрѣзня килѣр, изѣям всѣчко в килѣр

vyjíst, -jdu св. 1. (odkud; kam; kudy kam) излѣзя (отнякъде, някъде, през някъде някъде): **~jít z pokoje** излѣзя от стѣя; **~jdu na chodbu** ще

изляза в коридора; **~šel ven** той излезе навън
 ◆ **~jít s pravdou** излезе си с правда
 крачка от къщи; все си е вкъщи; не изляза
 никъде; **~jít s barvou, s pravdou ven** кажа си,
 признай (си); открия, разкрия, сваля картите
 си **2.** (–; *kat*) изляза, тръгна, отида (*някъде*):
v kolik hodin ~jdeš? в колко часа ще излезеш,
 ще тръгнеш? **do práce ~jdu už před sedmou**
(hodinou) за работа ще изляза, ще тръгна още
 преди седем (часа); на работа ще отида още
 преди седем (часа); **večer ti ~jdu naproti** до-
 вечерта ще изляза да те посрещна, ще те пре-
 фатира ◆ **~jít na výhled**
 крепна на някого; аз съм насреща; улесня
 някого с нещо; помогна на някого с нещо/за
 нещо **3.** *също* и **vyjít si, ~jdu si** (*kat*) поизляза,
 йда, отида, поотида, поразходя се (*някъде*):
~šel si na procházku (той) поизлезе да се
 разходи; **~jít si do lesa** поразходя се до гората
4. обикн. *третол.* **~jde** (–; *kat*) изгрее, появи
 се, излезе (*някъде*): **slunce už ~šlo** слънцето
 вече изгря **5.** обикн. *третол.* **~jde** (*odkud*;
kat) излезе, изскочи, изтече, появи се (*от-*
някъде, някъде): **~šlo mu z rány hodně hnisu**
 от раната му излезе много гноя ◆ **~jít**
na jevo, na světlo boží нещо ще излезе найве,
 ще излезе на бял свят; ще стане ясно; ще се
 разкрие; ще излезе, ще изплува на повърх-
 ността **6.** обикн. *третол.* **~jde** (*na koho*) раз-
 крие се, стане известно (*за някого*): **ted' už to**
na ni konečně ~jde сегà вече всичко за нея
 най-после ще се разкрие, ще стане известно
7. (*z čeho*) изляза (*от някакво състояние*),
 престана да бѣда (*някакъв*): **~jít z boje jako**
vítěz изляза от бой като победител; **~jít z**
nemoci, z údivu престана да боледувам, да се
 удивя ◆ **~jít z užívání** обикн. *третол.* излезе
 от мода; **~jít z užívání** обикн. *третол.* излезе
 от употреба; **~jít ze cviku, z formy** изляза от
 тренинг, от форма; **~jít z koncepce** объркам
 се; изгубя, изпусна нишката (*на мисълта си*);
~jít z mezí slušnosti изляза от границите на
 благоприличието, на приличието **8.** (*z čeho*;
co) *разг.* изляза (*от училище и под.*); свърша,
 завърша (*училище и под.*): **~jít ze školy/~jít**
školu завърша училище **9.** обикн. *третол.*
~jde излезе, отпечата се, издаде се; бѣде от-
 печатан, публикуван, издаден: **kniha ~jde do**
týdne книгата ще излезе до една седмица
10. (*z koho, z čeho; odkud; od koho*) изляза,
 произляза; имам произход (*от някого, от не-*
що, отнякъде); дѣйда (*отнякъде*): **~šel z lidu**
 той излезе от народа, имаше народен произ-
 ход **11.** (*odkud; z čeho; od čeho, od koho*) из-
 ляза, изхѡдя, трѣгна (*отнякъде, от нещо, от*

някого): **~jít z předpokladu, z určité kon-**
cepce изхѡдя от предположение, от опреде-
 лѣна концепция **12.** обикн. *третол.* **~jde** (*z*
čeho) излезе, произтече, последва, стѣне ясно,
 може да се заключи (*от нещо; въз основа на*
нещо): **co z toho ~jde?** каквѡ ще излезе от
 това? каквѡ ще произтече, ще последва от
 това? **13.** обикн. *третол.* **~jde** (*komu*) излезе,
 получи се, удадѣ се (*на някого*): **součet mu**
ne~šel сбѡръг не му излезе, не му се получи;
nic jí ne~šlo нищо не ѝ се удадѣ; (тѣ) нищо не
 направи **14.** обикн. *третол.* **~jde** (*nač; –*) из-
 лѣзе, възлѣзе (*на нещо*); ще струва (*нещо*): **ta**
stavba ~jde asi na milion korun строѣжѣт ще
 възлѣзе, ще струва около един милиѡн крѡни
15. обикн. *третол.* **~jde** (*na koho*) падне се
 (*на някого*): **na každého ~šlo sto korun** на
 всѣки се паднаха по стѡ крѡни **16.** обикн.
третол. **~jde** (*komu; komu nač*) остане, стѣгне
 (*на някого за нещо*): **každému ~šlo několik**
korun на всѣки останаха (по) нѣколко крѡни;
ne~jde mi na čtení čas нѣма да ми остане
 врѣме за четене **17.** (*kat; odkud kat; kudy*
kat) кѣчѣ се, изкѣчѣ се (*отнякъде някъде*;
през някъде някъде): **~jít po schodech na věž**
 кѣчѣ се, изкѣчѣ се по стѣлба на кѡла **18.** (*co*)
 изкѣчѣ, преодолѣя (*нещо*): **konečně ~šla scho-**
du най-после (тѣ) изкѣчи стѣлбите **19.** (*s čím*)
 преживѣя, изкѣрам, мѣна, опрѣва се (*с нещо*);
 стѣгне ми (*нещо*): **~jít s málo penězi** прежи-
 вѣя, мѣна с малко парѣ; стѣгнат ми малко
 парѣ **20.** (*s kým jak*) разберѣ се (*с някого по*
някакъв начин): **~jít s někým po dobrém** раз-
 берѣ се с някого с добрѡ
vyjíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. **1.** (*odkud; odkud*
kat) излизам (*с превозно средство*), потѣглям
 (*отнякъде някъде*): **auto ~í z garáže na ulici**
 колѣта излиза от гаража на улицата **2.** (*kat*;
 –) трѣгвам, отпрѣвам се (*с превозно сред-*
ство); потѣглям, заминавам, отпѣгѣвам (*за*
някъде): **pokaždé jsme ~ěli k večeru** всѣки пѣт
 потѣгляме, трѣгваме (*с колѣта*) чѣк прѣвечер
3. (*odkud; –*) излизам, изскѣчам (*отнякъде*);
 дерайлирам: **tramvaje často ~ějí z kolejí** трам-
 ваите чѣсто изскѣчат от рѣлсите; трамваите
 чѣсто дерайлират **4.** *също* и **vyjíždět si, -ím si**
 (*kat; –*) излизам, отивам, хѡдя, разхѡждам
 се (*с превозно средство*) (*някъде*): **často jsem**
si ~ěl do města чѣсто хѡдех, отивах (*с колѣта*;
с колѣта си) до градà **5.** (*kat*) изкѣчвам се,
 кѣчвам се (*с превозно средство*) (*някъде*): **na**
Vitošu/na Vitoši ~íme obvykle lanovkou, ně-
kdy však autem на Вѣтоша се кѣчваме обик-
 новѣно с лифѣт, понякога с колѣ **6.** (*co*) изкѣч-
 вам, преодолѣвам (*с превозно средство*) (*не-*

що): **~ět kopec serpentínami** изкăчвам хълм по серпентини (с кола) **7. също и vyjížd|ět si, -ím si** (на коho) експр. нахвърлям се (върху някого), напáдам (някого); скървам се (на някого): **ať si na ni ten hrubián ne-í** нека този грубиян да не я напáда, да не ѝ се кáра, да не сè нахвърля така върху нея

vyjížd'ka, -y ж. разхóдка (с превозно средство, на кон): **~a lod'kou po řece** разхóдка с лóдка по рекá

vyjížd'kov|ý, -á, -é предназначён за разхóдка (с превозно средство, на кон): **~á motorová lod'** мотóрница за разхóдки, за излети

vyjma (коho, čeho/коho, со) предлог с род. или с вин., **vyjímaje, vyjímajíc** (коho, со) предлог с вин. книж. освён (някого, нещo); с изключёние на (някого, нещo): **ordinovat každý den ~ pondělí** приёмам бóлни всèки дён с изключёние на понеделник

vyjmenovan|ý, -á, -é изброён; посóчен поименно; обикн. мн. **vyjmenovan|í, -é, -á** изброёни: **~í účastníci** изброёни, посóчени поименно участници

vyjmen|ovat, -uji/разг. -uju св. (коho, со) (последователно) изброй, посóча поименно (някого, нещo – обикн. мн.): **~ovat české panovníky 13. století** изброй чешките владетели през XIII. вèк; **co všechno chtějí, nelze ani ~ovat** всíчко, коёто тè искат, не мóже дори да се изброй

vyjmout, -jmu св. 1. (со; со z čeho) извáдя, взèма (нещo отнякъде): **~jmout rukopis ze zásuvky** извáдя ръкопис от чекмеджè **2.** (со; кому со) извáдя, мáхна, отстраня, изрèжа, оперирам (нещo на някого): **~jmout někomu stehy (po operaci)** извáдя, мáхна на някого конци (след операция) **3.** (со z čeho) направя извлечёние, извáдки (на нещo отнякъде); извлèкá, извáдя, експерирам (нещo отнякъде): **~ňal jsem z projevu jenom nejdůležitější fakta** извáдих, извлèкох от речтá сáмо най-важните фáкти **4.** (коho, со; коho, со z čeho) изключóча, освободя (някого, нещo от нещo); направя изключёние (за някого, за нещo); опростя (на някого нещo): **být ~ňat z daňových povinností** освободён сьм от данъчно облáгане

vyjmout se, -jmu se св. (kde) изпъкна, открой се, направя впечатлèние (на някакъв фон): **na tom pozadí se obraz ne-jme** на този фòн картинатá нýма за изпъкне

vyjukan|ý, -á, -é разг. експр. изплáшен, уплáшен, подплáшен, стрèснат: **~ý zajíc** подплáшен зáек

vyjuk|at, -ám св. (коho – вин.) разг. експр. изплáша, уплáша, подплáша, стрèсна (някого):

to dovede i klidného člověka ~at товà мóже да изплáши, да стрèсне и спокóен чoвèк; **chtěl hocha za ty jeho darebnosti trochu ~at** (тòй) йскаше мáлко да пострèсне момчèто заради белите му

vykácen|í, -í ср. изсичане: **~í lesa** изсичане на горà; *спец.* обезлесяване

vykác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (со) изсекá (нещo): **~et staré stromy** изсекá стáри дървèтá; **~et třešňový sad** изсекá черèшова грáдина

vykádr|ovat, -uji/разг. -uju св. (коho – вин.) кадрóвам, проверя, подберà (някого) (обикн. в кадрoво отношение, от полит. гледна точкa); предлóжа, издигна кандидатóратá (на някого): **tito lidé ~ovali kandidáty do voleb** тези хóра провериха досиèтá на кандидатите за учáстие в изборите

vykachlíčk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) облицóвам с фаянсови плóчки (нещo): **~ovat koupelnu** облицóвам бáня с плóчки

vykak|at, -ám св. (со) дет. изáкам (нещo)

vykak|at se, -ám se св. дет. изáкам се

výkal, -u м. испражнёние; често мн. **výkaly, -ů** испражнёния: **lidské, zvířecí ~y** чoвèшки, животински испражнёния

vykál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. изхóдя се **vykalkul|ovat, -uji/разг. -uju св.** (со) калкулирам, изчисля (нещo); направя калкулация (на нещo): **~ovat cenu zboží** изчисля, калкулирам ценá на стóка

vykap|at, -u/-ám св. 1. (со; со z čeho kam) изцедя, излèя, изсипя (на кáпки) (нещo отнякъде някъде); остáвя (нещo) да се изцеди, да изкáпе, да изтечè на кáпки (отнякъде някъде): **~et zbytek tekutiny z láhve na lžiči** изсипя на кáпки остáнала тèчност от бутылкa в лжичицa; **nechat ~at olej z láhve** остáвя мáслò, òлио, оливия да се изцеди, да изкáпе от бутылкa; **dát nastrohané syrové brambory ~at** слóжа, остáвя настъргани сурoви картóфи да се изцедят **2.** (со čít) слóжа (си) кáпки; кáпна (си), накáпя (си) (нещo в очите и под.); промýя (си) (очите и под. с нещo): **~at oči borovou vodou** промýя очи с бóрова водá

vykapáv|at, -ám нескв. 1. (со; со z čeho kam) изцèждам, изливам, изсипвам (на кáпки) (нещo отнякъде някъде); остáвам (нещo) да се изцèжда, да изкáпва, да течè на кáпки (отнякъде някъде) **2.** (со čít) слáгам (си) кáпки; кáпя (си), накáпвам (си) (нещo в очите и под.); промýвам (си) (очите и под. с нещo)

vykartáč|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; кому со; со z čeho) изчèткам (нещo; на някого нещo; нещo отнякъде): **~ovat si šaty** изчèткам си дрèхите

vykas|at, -ám *св. (со; kоти со)* запрѣтна (нещо; нещо на някого): **~at (si) rukávy** запрѣтна си рѣкавите

vykas|at se, -ám se *св.* запрѣтна се; запрѣтна си дрѣхите: **~ala se a brodila se řekou** тя си запрѣтна полите и започна да гáзи из рекáта; **sukně se jí ~ala** полáта ѝ се запрѣтна, вдíгна се

vykasáv|at, -ám *несв. (со; kоти со)* запрѣтвам (нещо; нещо на някого)

vykasáv|at se, -ám se *несв.* запрѣтвам се; запрѣтвам си дрѣхите

vykaš|at, -u *св. (со)* изкашлям, изхрача, изплюя (нещо): **~at chrchel, krev** изхрача храчка, крѣв

vykaš|at se, -u *св.* 1. изкашлям се, изхрача се: **až se ~eš, uleví se ti** щом се изкашляш, ще ти олекне 2. (на коho, на со) *разг. грубо* престана да се интересувам (от някого, от нецо); спрã да се занимавам (с някого, с нецо); *разг. зарѣжа (някого, нецо); грубо* плюя, пикая (на някого, на нецо): **~al se na všechno** (тõй) плюò на всiчко

vykašláv|at, -ám *несв. (со)* изкашлювам се; изхрачвам, изплювам (нещо)

vyk|at, -ám *несв. (коти)* говоря (на някого) на „вие“; обрѣщам се (към някого) на „вие“; на „вие“ съм (с някого): **nemusíme si ~at, můžeme si tykat** не è нужно да си говорим на „вие“, можем да преминем на „ти“

výkaz, -u *м.* 1. отчет, отчетане: **~ práce** адм. отчет за извършена работа; **účetní ~** икон. счетоводен отчет 2. икон. ведомост: **mzdový ~** ведомост за заплати; **~ nákladů** ведомост за разходи; **odváděcí ~** трансп. товарителница 3. декларация: **~ příjmu** декларация за доходи 4. дневник: **třídní ~** училищен дневник

vyká|zat, -žu/книж. -ži *св. 1. (koho – вин. odkud, kam)* изгõня, екстернирам, експулсирам (някого отнякъде, някъде): **~zat špiona ze země** изгõня, експулсирам шпиõнин от странãта; **~zat hráče z hřiště** изгõня играч от игрище 2. (коти, čети со) *книж.* предназначã, определя (нещо за някого, за нецо): **~zat hostu zvláštní pokoj** предназначã, определя за гõст специãлна, отдѣлна стãя 3. (со) *книж.* отчетã, отбелѣжа, показã, зарегистрирам (нещо): **podnik ~zal čistý zisk** предприятието отчете чиста печãлба; **~zat publikační činnost** показã, отчетã публикации

vyká|zat se, -žu se/книж. -ži se *св. 1. (čít)* легитимирам се; представã се (с нецо); представã документ за самоличност: **~zat se legitimací** легитимирам се; представã лична картã, личен паспорт, легитимация 2. (čít, kýt) представã се, похваля се (с нецо, с някого): **~zat se pracovními úspěchy** похваля се

с трõдови успѣхи; **národ, který se může ~at velkými hudebníky** нарõд, кõйто мõже да се похваля с велики музикãнти

vykaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (koho – вин. odkud, kam)* изгõнвам, екстернирам, експулсирам (някого отнякъде, някъде): **~ovat cizince ze země** изгõнвам, експулсирам чужденец/чужденци от странãта 2. (коти, čети со) *книж.* предназначãвам, определям (нещо за някого, за нецо): **~ovat kuřákům zvláštní vagon** предназначãвам за пушãчи отдѣлен вагõн 3. (со) *книж.* отчитãм, отбелѣзвам, показãвам, регистрирам (нещо): **žák ~uje špatný prospěch** ученикът показãва, има лõш успѣх

vykaz|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (čít)* легитимирам се; представãм се (с нецо); представãм документ за самоличност: **~ovat se legitimací** представãм лична картã, личен паспорт, легитимация 2. (čít, kýt) хваля се, похвалявам се, представãм се (с нецо, с някого): **~ovat se novým repertoárem** похвалявам се, представãм се с нов репертоãр

vykdá|kat, -ču/-kám *св. (со; kоти со) разг. експр.* изкудкудякам, изпѣя, издрѣнкам (нещо на някого); раздрѣнкам, разнесã (нещо): **stačila to už kdekomu ~kat** (тã) вѣче е успяла да го издрѣнка на кого ли не

vykec|at, -ám *св. (со) разг. експр.* издрѣнкам, раздрѣнкам, разнесã (нещо): **ty to ne~áš, vid’?** няма да го раздрѣнкаш, нали?

vykec|at se, -ám se *св. разг. експр.* изприкажа се, наприкажа се: **ted’ se čeká, až se řečník ~á** сегã чакаме орãторът да се изприкаже

vykér|ovat, -uju *св. (со) жарг.* татуирам (нецо); направя татуировка (на нецо): **nechala si na rameno ~ovat orla** тã пойска да ѝ татуират на рамото орѣл

vyklábos|it, -ím *св. (со) експр.* издрѣнкам, раздрѣнкам, разнесã, разтрѣбã (нецо): **babka to ~ila po sousedech** бабѣто го е разнесло по съседите

výklad I, -u *м.* витрина: **~ s potravinami** витрина с хранителни стõки

výklad II, -u *м.* 1. тълкуване, обяснение, разяснение, пояснение, коментãр, интерпретация: **~ zákona, vyhlášky, významu slova** тълкуване на закон, на нарѣдба, на значениe на дума; **materialistický ~ světa** материалистическо тълкуване на светã; **výraz připouští dvojí ~** изразът допуска двойко тълкуване, интерпретирãне; **podat ~ o politické situaci** дам, направя коментãр на политическа ситуãция; разясня, коментирам политическа ситуãция 2. представãне, изложениe, излагãне; урок, лекция; разказ: **žáci poslouchají učitelův ~** учениците

слúшат изложението, уро́ка, лекци́ята, разказа на учителя; **nerad poslouchal otcovy mravoučné ~y** (то́й) не обичаше да слúша нравоучителните лекции, нравоученията на баша си; **~ průvodce** разказ на екскурзовод

vykládací I, -í, -í разговарителен, разговаръчен; предназначен, слúжещ за разговарване; отнасящ се до разговарване: **~í četa, zařízení, rampa** бригада, съоръжение, рампа за разговарване; **~í lhůta** срок за разговарване; **~í výklenek** разговаръчна ниша

vykládací II, -í, -í предназначен за гледане, за гадане, за познаване, за предсказване (на сънища; на карти, на кафе и под.): **~í karty** карти за гледане

vykladač I, II, III *вж.* **vykládač I, II, III**

vykládač I, vykladač I, -e *м. неодуш. техн.* разтоварачка, разтоварач (машина, съоръжение за разтоварване): **~ štěrku, uhlí** разтоварачка на чакъл, на вългища; **~ dříví** дървосвдал; **~ výřezů** трупоразтоварач; **~ železničních vagonů** вагоноразтоварач

vykládač II, vykladač II, -e *м. одуш.* разтоварач: **přístavní ~** пристанищен разтоварач, докер

vykládač III, vykladač III, -e *м. одуш.* **1.** тълкувател, познавач: **~ Nerudy** познавач на Неруда **2.** тълкувач, тълкувател, гадател, гледач (на карти, на кафе, на сънища): **~ karet** гледач на карти

vykladačka I, II *вж.* **vykládačka I, II**

vykládačk|a I, vykladačk|a I, -y *ж.* разтоварачка

vykládačk|a II, vykladačk|a II, -y *ж.* **1.** тълкувателка, познавачка **2.** тълкувачка, тълкувателка, гадателка, гледачка (на сънища, на карти, на кафе)

vykládání|í, -í *ср.* **1.** разговарване: **~í lodi se protáhlo** разговарването на кораба се проточи **2.** инкрустация, интарзия, маркетри, украса: **perleťové ~í skříňky** седяща украса, инкрустация на касетка

vykládan|ý I, -á, -é **1.** разговарван **2.** излаган (във витрина) **3.** облицован; обшит; тапетиран **4.** инкрустиран; украсен с инкрустация

vykládan|ý II, -á, -é **1.** тълкуван, разясняван, обясняван, поясняван, коментѝран, интерпретиран, представян **2.** излаган, разказван, преподаван; четен във вид на лекция

vykládat I, -ám *несв.* **1.** (со; со з чeho) разговарвам (нещо; нещо отнякъде): **~at vagon, lod'** разговарвам вагон, кораб; **~at uhlí z vagonu, zboží z lodi** разговарвам вългища от вагон, стока от кораб **2.** (со kat, kde) излагам, навещдам (нещо някъде): **~at zboží do vitríny** излагам, навещдам стока във витрина **3.** (со

čít) облицоввам, обшивам, тапетирам (нещо с нещо): **hala je ~ána tmavým dřevem** залата е облицована с тъмно дърво; **~at stěny suk-nem** тапетирам, облепям, обшивам стени със сукно **4.** (со *čít*) инкрустирам (нещо с нещо); украсявам (нещо) с инкрустации: **~at rukojeť perletí** инкрустирам ръкохватка със седеф

vykládat II, -ám *несв.* **1.** (со; kоти со) тълкувам, разяснявам, обяснявам, пояснявам, изяснявам интерпретирам, коментѝрам (нещо на някого): **~at zákon** тълкувам закон; **~at aktuální události ve světě** разяснявам, коментѝрам актуални събития по света; **~at báseň** тълкувам, интерпретирам стихотворение **2.** (со; kоти со) тълкувам, гадая, гледам, познavam, предсказвам (на някого сънища и под. на карти, на кафе): **~at někomu karty** гледам на някого на карти; **~at někomu sny** тълкувам нечии сънища **3.** (со; kоти со) преподавам, излагам, четя (във вид на лекция) (нещо на някого): **~at novou látku** преподавам, излагам нов материал **4.** (со; kоти со; o кот, o čet) разпъвам, разказвам, описвам (нещо); разпъвам, разказвам (на някого нещо; за някого, за нещо): **~at vtípy, pohádky** разказвам вицове, приказки; **dlouho nám ~al o sobě, o svém mládí** дълго (то́й) ни разказва (нещо за себе си)

~at někomu давам акъл; много зная; ставам досаден със съветите си **5.** *свщо* и **vykládat si, -ám si** (со jak) разбирам, тълкувам (си), обяснявам си (нещо някак): **každý si to ~á po svém** всеки го разбира по своemu; всеки си го обяснява по своemu; **špatně si ~ala jeho jednání a)** (тя) злe, лошо разбираше постъпките му **б)** (тя) не можеше да разбере постъпките му

vykládk|a, -y *ж.* **1.** разговарване: **zrychlit ~u uhlí z vozů** ускоря разговарване на вългища от вагони **2.** *спец.* стоварище (място за разтоварване)

výkladn|í, -í, -í предназначен за излагане (на експонати, на стока и под.): **~í skříň** витрина

výkladov|ý, -á, -é тълковен: **~ý slovník** език тълковен речник

vyklán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* (со; со odkud, kam) издавам (напред, навън, встрани); навещдам, накланям, надвещвам (нещо отнякъде, над нещо): **~ět hlavu z okna** издавам, навещдам глава през прозорец; **v zatáčkách ~ěl motocykl** на заводите то́й накланяше мотоциклета

vyklán|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв.* (odkud, kam) издавам се, подавам се (напред, навън, встрани); навещдам се, накланям се, надвещвам се (отнякъде, над нещо): **~ět se**

dopředu навѣждам се напред; **~ět se z okna jedoucího vlaku** навѣждам се през прозорец на движещ се влак

vyklápěcí, -í, -í предназначѣн за разговарване, за саморазговарване; разговарващ се, саморазговарващ се: **~í zařízení** съоръжение за разговарване; **~í korba** саморазговарваща се каросерия

vyklápěč, -e м. техн. обръщач: **~ díží** техн. ношвообръщател

vyklápění, -í ср. обръщане, преобръщане, прекатурване: **samočinné ~í** техн. самообръщане

vyklápět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. **1.** (со; со з *čeho, kat*) изсипвам, изтърсвам, преобръщам, прекатурвам, разговарвам, стоварвам (нещо отнякъде, някъде); освобождавам, изваждам (нещо) от форма, от калъп чрез преобръщане: **~ět bábovku z formy** изваждам, изсипвам кекс от форма; **~ět uhlí z nákladního auta** изсипвам, разговарвам въглища от камион **2.** (со; со *kat*) изсипвам, изпразвам (нещо някъде); разговарвам (нещо): **~ět hrnec brambor do mísy** изсипвам, изпразвам тенджера (с) картофи в паница

vyklenjek, -ku м. **1.** архитект. минно ниша: **socha ve ~ku** статуя в ниша; **tunelový ~ek** тунелна ниша; **vykládací ~ek** разговаръчна ниша **2.** отвор (за прозорец, за врата и под.): **okenní ~ek** отвор за прозорец

vyklepnout, -nu св. (со) засводя (нещо); издигна, изградя свод; построй, изградя (нещо) във вид на свод: **~nout stropy** издигна, изградя сводести тавани; **~nout pasáž** засводя пасаж; построй сводест пасаж

vyklepnout se, обикн. третол. -ne se св. издигне се (като свод): **na obloze se ~nula duha** на небосвода се изви дъга; **žáda se mu stářím ~nula** той се беше изгърбил, прегърбил от старост; от старост гъбът му се беше превил

vyklenutý, -á, -é засводен, сводест; извит, изпъкнал (като свод): **~ý průchod** засводен, сводест пасаж; **~é čelo** изпъкнало чело

vyklepání, -í ср. изчукване, наклѣпване

vyklepat, -u/-ám св. **1.** (со; со з *čeho*) изтърся, изтърскам, махам, отстраня (с тръскане) (нещо отнякъде): **~at písek z bot** изтърскам, изтърся пясък от обувки; **~at popel z dýmky** изтърся

z rukávu (бързо) измисля, изфабрикувам (нещо) **2.** (со) изтупам, изтърся, изпразня, изчистя (с тупане, с тръскане) (нещо): **~at boty** изтърскам, изтърся обувки; **~at koberec** изтупам килим **3.** (со; со *čím*) изчукам, наклѣпя; изтъня, наостря (с изчукване, с наклѣпване) (нещо с нещо): **~at kosu** наклѣпя, изчукам, наостря

коса; **~at kladívkem kůži, podrážku** изчукам, изтъня с чукче кожа, подметка **4.** (со; со *čím*) начукам (нещо с нещо): **~at řízek před smažením** начукам пържолата преди пържене **5.** (со) изчуквам (нещо); сигнализирам с чукане (нещо): **~at sousedovi na zed' znamení** изчукам на съсед сигнал на стена/по стена **6.** (со) разг. начукам, напиша (нещо) на пишеща машина: **~at datum** начукам, напиша дата на пишеща машина

vyklepat se, -u se/-ám se св. (з *čeho*) експр. измъкна се (обикн. от неприятна ситуация): **věřil, že se ze všeho nějak ~e** (той) вярваше, че все някак ще се измъкне от всичко това

vyklepávaj, -ám нескв. **1.** (со; со з *čeho*) изтърсвам, изтърскам, махам, отстранявам (с тръскане) (нещо отнякъде) **2.** (со) изтупвам, изтърскам, изтърсвам, изчиствам (с тръскане, с тупане) (нещо) **3.** (со; со *čím*) изчуквам, наклѣпвам, изтънявам, наострям (с изчукване, с чукане, с клѣпане) (коса и под.) **4.** (со; со *čím*) начукам (пържолата и под. с нещо) **5.** (со) изчуквам (нещо); сигнализирам (с чукане) (нещо) **6.** (со) разг. начукам, написвам (нещо) (на пишеща машина)

vyklestít, -ím св. **1.** (со; со *čím*) окастря; махна, отстраня (с кастрене) (клон и под.): **~it strom, keř** окастря дърво, храст **2.** (со; со *čím*) изсека; просека; проправя (със сечене, с кастрене) (път и под.): **sekerou si ~it cestu houštím** с брадва си просека, проправя си път в гъсталак **3.** св. **и vyklešťit, -ím** (кого, со) кастрирам, скопя (някого): **~it býka, kohouta** скопя, кастрирам бик, петел

vykleštěný, -á, -é скопен, кастриран: **~ý hřeben** скопен, кастриран жребѣц

vyklestit вж. **vyklestit**

vyklešťovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со; со *čím*) окастрям; махам, отстранявам (с кастрене) (клон и под.) **2.** (со; со *čím*) изсичам, просичам; проправям (със сечене, с кастрене) (път и под.) **3.** (кого, со) кастрирам, скопявам (някого)

vykličit, обикн. третол. -í св. покълне, изникне, поникне; пусне кълн, кълнове: **žito ~ilo** ръжта покълна, поникна; **staré brambory ~ily** старите картофи са пуснали кълнове; **láska, touha, nenávist v něm ~ila** прен. книж. в него покълна любов, копнѣж, ненавист

vykličkovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (odkud) с хитрост, хитро заобиколя, отбягна, избягна (нещо); измъкна се (от нещо, отнякъде): **~ovat z nepřijemné otázky** хитро заобиколя, отбягна неприятен въпрос; **~ovat z nepřijemné situace** измъкна се хитро от неприятна си-

туация **2.** (*koho, co odkud*) *експр.* с хитрост, с хитруване измъкна, отгърва, спася (*някаго, нещо от нещо, отнякъде*): **pokoušel se ~ovat syna z vojny** (той) се опитваше да измъкне, да отгърве синя си от войниклък

vykličkovat se, -uji se/разг. -uju se св. (odkud) *експр.* с хитруване, с усукване, с увъртане се измъкна, отгърва се, спася се (*от нещо, отнякъде*): **chtěli se ~ovat z vojny** искаха да се измъкнат, да се отгърват от войниклък

vyklidit, -ím св. 1. (*co*) опразня, изпразня (*нещо*): **~it pokoj před malováním** опразня стая преди боядисване, преди мазане; **dát ~it soudní síň** наредя да се опразни съдебна зала; наредя да се изведё, да се отстраня публика от съдебна зала **2.** (*co*) и *пейор.* опразня, освободя, напусна (*нещо*); махна се (принудително) (*отнякъде*): **~it byt** опразня, освободя, напусна жилище **3.** (*co před kým*) *често прен. и воен.* отстъпя (*от нещо; нещо пред някого*); освободя, опразня (*нещо*): **~it pozice** отстъпя позиции **4.** (*co odkud, kam*) изнеса, изкарам, махна, отстраня (*нещо отнякъде, някъде*): **~it hnůj z krvína** изнеса, изкарам тор от краварник; **~it stoly do vedlejšího pokoje** изнеса, изкарам маси в съседна стая

vykliz, -u м. спец. повърхностна разчистка

vyklizet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (*co*) опразвам/опразням; изпразвам/изпразням (*помещение и под.*) **2.** (*co*) и *пейор.* опразвам/опразням; освобождавам; напускам (*нещо*); махам се (принудително) (*отнякъде*) **3.** (*co před kým*) *често и воен.* отстъпвам (*от нещо, нещо пред някого*) **4.** (*co odkud, kam*) изнасям, изкарвам, махам, отстранявам (*нещо отнякъде*)

vykloktjat, -ám св. 1. (*co čím*) изплакна (*нещо с нещо*); направя си гаргара (*с нещо*): **~at (si) krk heřmánkem** изплакна си гърлото с лайка; направя си гаргара с лайка **2.** (*co*) *експр.* изгълтам, излоча, изпия (*нещо*): **~at půl láhve koňaku** изгълтам, излоча половин бутилка коняк

vyklonit, -ím св. (co; co odkud, kam) издъм, подъм (*нещо навън, напред, встрани*); наведъ, наклоня, надвеса (*нещо отнякъде; някъде над нещо*): **~it hlavu z okna** подъм, наведъ, наклоня глава през прозорец

vyklonit se, -ím se св. (odkud, kam) издъм се, подъм се (*навън, напред, встрани*); наведъ се, наклоня се, надвеса се (*отнякъде, някъде над нещо*): **~it se přes zábradlí** наведъ се през парапет

vyklopit, -ím св. 1. (*co; co z čeho, kam*) изсипя, изгърся, стоваря, разтоваря (*нещо отнякъде, някъде*); освободя, извадя (*нещо*) от форма, от калъп чрез преобръщане: **~it náklad z auta**

изсипя, стоваря товар от кола **2.** (*co; co kam*) изсипя; изпразня, разтоваря (чрез преобръщане) (*нещо някъде*): **~it vozík** изсипя, изпразня, разтоваря количка **3.** (*koho – вин. kde*) *разг.* стоваря, сваля (*някаго някъде*): **kde vás máme ~it?** къде да ви свалим? къде искате да слезете? **4.** (*co; komu co*) *разг.* кажа (си), призна (си), издъм, издрънкам (*нещо на някого*): **~il všechno, co věděl** (той) издрънка, каза си, призна си всичко, което знаеше; **tak to konečně ~!** казвай най-после де! **5.** (*co*) бръкна се в джоба (*за нещо*); извадя, измъкна (*обикн. пари*) и платя: **~it padesátku** извадя петдесетачка и платя; **~it pokutu** бръкна се в джоба и платя глоба **6.** *в съчет.* **~it do sebe (co)** обърна, гаврътна (*нещо*): **~it do sebe skleničku slivovice** обърна, гаврътна чашка сливовица

vyklopit se, -ím se св. 1. (*odkud, kam*) обърна се, преобръна се, катърна се, прекатъря се, изсипя се, изрся се, изпадна, падна (*отнякъде, някъде*): **~it se z kajaku do řeky** пребръна се от каяк в река; **dítě se ~ilo z kočárku** детето падна от количката **2.** *обикн. третол.* **-í se** обърне се, преобръне се, катърне се, прекатюри се, изсипе се: **kočárek se s dítětem ~il** количката се преобръна с детето

výklopník, -u м. техн. обръщател, обръщач: **boční** ~ страничен обръщател; **čelní** ~ челен обръщател; **kruhový** ~ кръгов обръщател; **mechanický** ~ механичен обръщател; **ruční** ~ ръчен обръщател; **~ vozíků** обръщател на вагонетки; **čelní ~ vozů** челен вагонуаклонител; **rotační ~ vozů** врътящ се вагонуаклонител; **~ železničních vozů** вагонуобръщач

výklopný, -á, -é техн. предназначен за разтоварване, за саморазтоварване; разтоварващ се, саморазтоварващ се: **~ý důlní vozík** саморазтоварваща се миньорска вагонетка

vykloubení, -í ср. мед. изкълчване, изместване на става, луксацио: **vrozené ~í kyčlí** вродено изместване на тазобедрениите става

vykloubený, -á, -é изкълчен; изместен, изваден (от става): **~á paže** изкълчена ръка; извадена от рамото ръка

vykloubit, -ím св. (komu co) изкълча; измества, извадя (от става) (*нещо на някого*): **prudkým pohybem mu ~il paži** с рязко движение (той) му извади ръката от рамото, изкълчи му ръката; **~it si při pádu nohu** изкълча си крак при падане

vykloubit se, обикн. третол. -í se св. (komu) изкълчи се, извади се (от става) (*на някого*) (*обикн. коляно, лакът и под.*): **~ilo se jí koleno** изкълчи ѝ се коляното

vyklouznout, -nu св. 1. *обикн. третол. -ne*

(*kotiu z čeho, odkud*) изхлѹзи се, изхлѹзне се, хлѹзне се, изплѹзне се, плѹзне се, падне (*на някого, отнякъде*); бѹде изпѹснат (*от някого*): **láhev, ryba se jí ~la z ruky** бутѹлката, рѹбата ѱ се изхлѹзи от рѹката; (тѹ) изпѹсна бутѹлката, рѹбата **2.** (*kotiu z čeho, odkud; експр. z čeho*) изплѹзна се, изхлѹзя се (*на някого, отнякъде*); измѹкна се, изхлѹзя се, изчѹзна, чѹпя се, изнижа се (*отнякъде*): **dívka mu ~la z náruče** девойката се изплѹзна, изхлѹзи се от прегрѹдката му; **~nout z nebezpečí** експр. изплѹзна се, измѹкна се от опѹсност; **teprve po hodině se mu podařilo ze společnosti ~nout** експр. едва след един чѹс му се удаде да се изниже, да изчѹзне от компѹниѹта **3.** обикн. третол. **-ne** (*kotiu z čeho, odkud*) експр. изплѹзне се, изчѹзне (*на някого отнякъде*): **~lo mu hrubé slovo** изплѹзна му се грѹба дѹма от устѹта; тѹй се изпѹсна и кѹза грѹба дѹма; **jméno mu ~lo z paměti** ѱмето му шѹкна от паметтѹ; ѱмето се бѹше изтрѹло, бѹше изчѹзнало от паметтѹ му; (тѹй) бѹше забрѹвил ѱмето

vyklov|at, vyklub|at, -u/-ám св. **1.** (*co*) изкѹлвѹ, иззѹбам, озѹбѹ/озѹбам, окѹлвѹ (*нещо*): **slepice ~aly zrní** кокѹшките изкѹлвѹха, иззѹбаха зѹрнѹто **2.** (*co; kotiu co*) изкѹлвѹ, извѹдѹ (с кѹлвѹане) (*нещо на някого*): **ptáci mu ~ali oči** птициему бѹха изкѹлвѹли оѹе ♦ **vřánavě oči ne~e** поговорка гѹрван гѹрвану окѹ не вѹди **vyklov|at se, vyklub|at se, обикн. третол. -e sel-á se** св. (-; *z čeho*) излѹпи се (*от нещо*): **z vejce se ~alo kuřátko** от яйцѹето се излѹпи пѹлленце

vyklováv|at, vyklubáv|at, -ám неслв. **1.** (*co*) изкѹлвѹвам, окѹлвѹвам, иззѹбвам, озѹбвам (*зѹрна и под.*) **2.** (*co; kotiu co*) изкѹлвѹвам; вѹдѹ, извѹждам (с кѹлвѹане) (*оѹи и под.*)

vyklováv|at se, vyklubáv|at se, обикн. третол. -á se неслв. (-; *z čeho*) излѹпва се (*от нещо*)

vyklubat вж. **vyklovat**

vyklub|at se, -u sel-ám св. **1.** сѹцо и **vyklov|at se, обикн. третол. -e sel-á se** (-; *z čeho*) излѹпи се (*от нещо*) **2.** (*z čeho, z koho*) експр. излѹпи се (*от нещо*); излѹза, стѹна, окѹжа се (*някакъв*): **uvidíme, co se z toho ~e** ще вѹдим каквѹ (ли) ще излѹзе от тѹя рѹбота; **~ala se z ní hezká dívka** от нѹя излѹзе, стѹна хѹбава девѹйка

vyklubávat вж. **vyklovávat**

vyklubáv|at se, -ám св. **1.** сѹцо и **vyklováv|at se, обикн. третол. -á se** (-; *z čeho*) експр. излѹпва се (*от нещо*) **2.** (*z čeho, z koho*) излѹпвам се (*от нещо*); излѹзам, стѹвам, окѹзвам се (*някакъв*)

vyklu|sat, -šu/-sám св. (*odkud*) изтѹчам, излѹза, трѹгна в трѹс (*отнякъде*): **koně ~sali z konírny** конѹето излѹзоха в трѹс от конѹошњята; **protáhl se a ~sal do práce** експр. тѹй се протѹгна и хѹкна на рѹбота

vyklusáv|at, -ám неслв. (*odkud*) изтѹчвам, излѹзам, трѹгвам в трѹс (*отнякъде*)

vyklokt|at, -ám св. (*co*) изпелтѹча, измѹнкам, смѹнкам, кѹжа сѹс заѹкване (*нещо*): **rozpračitě ~al omluvu** тѹй смутѹно изпелтѹчи, смѹнка някакво извинѹние

vykloktáv|at, -ám неслв. (*co*) изпелтѹчвам, измѹнквам, смѹнквам, кѹзвам сѹс заѹкване (*нещо*)

vykoled|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*co*) полѹча (*нещо*) като коледѹр; дадѹт ми (*нещо*) за коледѹване: **děti ~ovaly vejce a peníze** децѹта коледѹваха и им дадѹха яйцѹа и парѹ; коледѹрчетѹта полѹчиха за пѹсните си яйцѹа и парѹ **2.** (*kotiu co*) изпрѹся, измѹля (*нещо за някого*) **3.** често **vykoled|ovat si, -uju si/разг. -uju si** (*co*) експр. често ирон. изпрѹся си, измѹля си (*нещо*): **sám sis to ~oval** тѹ сѹм си го изпрѹси; **~ovat si pár facek** ирон. изпрѹся си няколко шамѹра

vykolejen|í, -í св. ж.п. трансп. дерайлѹране; излѹзане от рѹлси: **~í vlaku, tramvaje** дерайлѹране на влѹк, на трамаваѹ

vykolejit, -ím св. **1.** (*co*) трансп. накѹрам (*нещо*) да дерайлѹра; изкѹрам, извѹдѹ от рѹлси (*нещо*); предизвѹкам дерайлѹране, излѹзане от рѹлси (*на нещо*): **partyzáni ~ili vlak** партизаните предизвѹкаха дерайлѹране на влѹк **2.** (*koho, co*) прен. експр. изкѹрам, извѹдѹ (*някого, нещо*) от рѹлси; изкѹрам, извѹдѹ (*някого, нещо*) от равновѹсие: **zpráva ho úplně ~ila** сѹбощѹението сѹвсѹм го изкѹра от рѹлсите, сѹвсѹм го извѹди от равновѹсие

vykolejit (se), обикн. третол. -í (se) св. трансп. излѹзе от рѹлси; дерайлѹра: **tramvaj (se) ~ila** трамваѹт излѹзе от рѹлси, дерайлѹра

vykolej|ovat, -uji/разг. -uju неслв. **1.** (*co*) трансп. накѹрвам (*нещо*) да дерайлѹра; изкѹрвам, извѹждам от рѹлси (*нещо*); предизвѹквам, причинѹвам дерайлѹране, излѹзане от рѹлси (*на нещо*) **2.** (*koho, co*) прен. експр. изкѹрвам, извѹждам (*някого, нещо*) от рѹлси; изкѹрвам, извѹждам (*някого, нещо*) от равновѹсие

vykolej|ovat (se), обикн. третол. -uje (se) неслв. трансп. излѹза от рѹлси; дерайлѹра

vykolík|ování, -í ср. спец. пикетѹране; обозначаване с пикѹти, с кѹлчѹта (*при нивелиране*)

vykolík|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) геод. пикетѹрам; обозначава с пикѹти, с кѹлчѹта (*нещо при нивелиране на терен*): **~ovat trasu** пи-

кетйрам трасе; ~ovat parcelu pro stavbu обозначá, очертаá стройтелно петно

vykombinovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) комбинйрам, изкомбинйрам (нещо); направа, постигна (нещо) с комбинйране; измйсля, изфантазйрам (нещо): **ve fantazii si ~ovat příběh** изкомбинйрам, измйсля, изфантазйрам си някакъв слўчай **2. (со z čeho)** направа йзвод, заключёние (за нещо от нещо, въз основа на нещо); стйгна до йзвод, до заключёние (за нещо въз основа на нещо); разберá (нещо по нещо): **~ nic ze zprávy ne-oval** от съобщёнието (той) не разбрá нищо

vykompenzovat, -uji/разг. -uju св. (со čím) компенсйрам (нещо с нещо): **~ovat únavu odpočinkem** компенсйрам умора с почйвка

vykompenzovat se, обикн. третол. -uje se св. (-; čím) компенсйра се; бѣде компенсйрано (с нещо): **námaha se zcela ~ovala (úspěchem)** усйлието бе напѣлно компенсйрано (с успѣх)

výkon, -u м. 1. физ. техн. мощност, капацитѣт: **činný** ~ активна мощност; **efektivní** ~ ефективна мощност; **ekonomický** ~ икономйческа мощност; **indikovaný** ~ индикáторна мощност; **instalovaný** ~ инсталирана мощност; **jalový** ~ реактивна мощност; **jmenovitý, nominální** ~ номинáлна мощност; **~ kotle** котёлна мощност; **krátkodobý** ~ краткотрайна мощност; **maximální** ~ максимáлна мощност; **měrný** ~ относителна мощност; **minimální** ~ минимáлна мощност; **~ na hřídeli** вáлова мощност; **odevzdaný** ~ отдадена мощност; **okamžitý** ~ мигновёна мощност; **plný** ~ пѣлна мощност; **pohotový** ~ разполагаема мощност; **potřebný** ~ необходйма, консумйрана мощност; **pracovní** ~ работна мощност; **provozní** ~ експлоатационна мощност; **průměrný** ~ stroje среден капацитѣт, средна мощност на машина; **~ reaktoru** мощност на реактор; **skutečný** ~ действителна мощност; **špičkový** ~ вѣрхова мощност; **tažný** ~ теглителна мощност; **telefonní** ~ телефонна мощност; **tepelný** ~ топлинна мощност; **užitečný** ~ полёзна мощност; **vstupní** ~ входяща мощност; **vysokofrekvenční** ~ високочестотна мощност; **výstupní** ~ изходяща мощност; **vzletový** ~ авиац. мощност при излитане; **~ vztažený na 1 hodinu, hodinový** ~ часова мощност; **~ vztažený na 1 litr, litrový** ~ литрова мощност; **záběrný** ~ пўскова мощност; **zaručený** ~ гарантирана мощност; **zkratový** ~ мощност на кѣсо съединёние; **~ zvuku** мощност на звўк **2. капацитѣт: provozní, přepravní** ~ ж.п. експлоатационен, прѣвозен, транспортен капацитѣт **3. производителност, работоспособност, ефективност:**

pokles ~u při noční směně спáдане, понижáване на производителност при нощна смяна; **parní ~ kotle техн.** паропроизводителност на котёл **4. постижёние; резултат: na závodě podal vynikající sportovní** ~ на състезáние (той) се предстáви с изключително спортно постижёние; **špičkový** ~ вѣрхово постижёние **5. изпѣлнёние; интерпретáция: skvělý umělecký** ~ блестяще художественно изпѣлнёние **6. изпѣлнёние, изпѣлняване: ~ trestu, soudního rozhodnutí юрид.** изпѣлнёние на наказáние, на съдѣбно решёние; **být ve ~u trestu юрид.** изтѣрпявам, излежáвам наказáние, присѣда **7. мат.** действие, операция: **početní** ~ математйческа операция, аритметйчно действие

vykonání, -í ср. изпѣлнёние: **~í instrukce** изпѣлнёние на инструкция, на команда

vykonat, -ám св. 1. (со) изпѣлня, приведá в изпѣлнёние (нещо): **~at rozsudek** изпѣлня, приведá в изпѣлнёние присѣда **2. (со)** проведá (нещо): **~at zkoušku** проведá йзпит **3. (со; со pro koho, pro co)** извѣрша, свѣрша, направа (нещо за някого, за нещо): **~at velký kus práce a)** свѣрша голяма част от работата **б)** свѣрша доста работа; **~at dobrý skutek** извѣрша добро дѣло; направа добрина; **co jsme pro jeho děti ~ali!** кóлко много сме направили за децáта му! **4. (со)** упражня, приложá (нещо): **~at nátlak** упражня нáтиск

vykonávat, -ám неств. 1. (со) изпѣлнявам, привѣждам в изпѣлнёние (присѣда и под.) **2. (со)** провѣждам (изпит и под.) **3. (со; со pro koho, pro co)** извѣршвам, свѣршвам, вѣрша, прáва (нещо за някого, за нещо) **4. (со)** упражнявам, прилагам (натиск и под.)

vykonavatel, -e м. книж. изпѣлнител: **pouhý ~ příkazů** обикновён изпѣлнител на заповеди

výkonně нар. ефектйвно: **pracuje ~ a kvalitně** работи ефектйвно и кáчественно

výkonnost, -i ж. **1.** производителност, ефективност: **pracovní** ~ роизводителност на трудá; **pokles ~í** понижáване на производителност, на ефективност **2. мощност, капацитѣт: ~ stroje, motoru техн.** мощност на машина, на двигáтел **3. резултáтност; резултат: tréninkem zlepšit ~ mužstva** подобрá с тренировки резултáти на отбóр

výkonnostní, -í, -í 1. кóйто се отнáся до производителност, до ефективност: **~í třída икон.** сдѣлно-разрядна нáдница; **~í prémie икон.** прёмия (за повишёна производителност) **2.** кóйто се отнáся до мощност, до капацитѣт: **~í štítek техн. электр.** машинен нóмер (с данни за мощността на машината) **3.** кóйто

се отнася до резултатност, до резултат: **~í třířda (sportovců)** спорт. категория (спортисти)
vykonn|ý, -á, -é 1. мощен; имащ голяма мощност, голям капацитет; който е с голяма мощност, с голям капацитет: **~ý stroj, motor** мощна машина, мощен двигател **2.** производителен, работоспособен, ефективен; имащ голяма производителност, ефективност: **~ý pracovník** работоспособен служител **3.** активен; имащ постижения, резултати: **~ý sportovec** спорт. активен спортист **4.** който се отнася до изпълнение, до интерпретация: **~ý umělec** интерпретатор, изпълнител **5.** изпълнителен: **~ý výbor** изпълнителен комитет; **~á moc** изпълнителна власт; **~é orgány** изпълнителни органи
vykonov|ý, -á, -é 1. който се отнася до мощност, до капацитет: **~ý zesilovač, spínač; ~é relé** електр. релѐ за мощност; **~é zkoušky** електр. изпробване, проверка на мощност **2.** отнасящ се до производителност, до трудоспособност; трудов, производствен: **~á norma** икон. производствена, трудова норма; **~á mzda** икон. сделно-разрядна надница
vykonstruovaně нар. изкуствено, измислено, скалъпено, съчинено, нереално, съшито с бели конци: **příběh působí** ~ историята, случката създава, остава впечатление за нещо скалъпено, измислено, съшито с бели конци
vykonstruovanost, -i ж. изкуственост, измисленост, скалъпеност, съчиненост, нереалност: **~ svědecké výpovědi** нереалност, скалъпеност на свидетелски показания
vykonstruovan|ý, -á, -é конструиран, изкуствено създаден; съчинен, измислен; нереален; скалъпен; съшит с бели конци: **~é obvinění** скалъпено, съчинено, измислено, съшито с бели конци обвинение
vykonstru|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) конструирам, изкуствено създам; съчиня, измисля, скалъпя; съшия с бели конци (нещо): **~ovat (si) teorii** измисля, скалъпя (си) теория
výkop I, -u м. **1.** изкопаване: **pracovat na ~u kanálu** работя по изкопаване на канал **2.** (земен) изкоп; воен. траншея: **~ pro plynovod, pro vodovod** изкоп за газопровод, за водопровод **3.** обикн. мн. **výkop|y, -ů** разкопаване, разкопки: **provádět archeologické ~y** провеждам археологически разкопки
výkop II, -u м. спорт. (начален) удар; вкарване в игра (на топка и под.): **provést ~ ze středu hřiště, od branky** изпълня начален удар от център на игрище, от врата
vykopan|ý, -á, -é изкопан
vykop|at I, -u/-ám св. **1.** (со) изкопая, изрѐвя,

издълбая, направя (с копане) (нещо): **~at příkop** изкопая канал, ров, окоп; **~at studnu** изкопая кладенец **2.** (koho, co; koho, co odkud) изкопая, изрѐвя, извадя, изкарам (с копане) (някого, нещо отнякъде): **~at brambory (ze země)** изкопая, извадя, изкарам (с копане) картофи (от земята); **~at mrtvolu z hrobu** извадя мъртъв
sekeru експр. изрѐвя томаха̀вката; вдигна, извадя мѐч срещу някого; пригѐтва се за война, за борба с някого
vykop|at II, -u/-ám св. **1.** (koho, co odkud) експр. изрѐтам, изхвѐрля, изгѐна (някого, нещо отнякъде); бия дѐзпата (на някого, на нещо отнякъде): **doslova ho ~al ze dveřĩ** (тої) буквално го изрѐта през вратата; **~ali ho z ústavu** прен. изрѐтаха го от института; биха му дѐзпата от института **2.** (со) спорт. жарг. спечѐля с ритане, с игра (нещо): **~al mistrovský titul** като футболист тої спечѐли шампионска тїтла
vykop|at se, -u se/-ám se св. (odkud) отви́я се, разкрїя се (с ритане); изрѐтам от себе си (завивки и под.): **dítě se ~alo z peřinky** детѐто бѐше изрѐтало завивките, бѐше се отвилѐ
vykopáván|ı, -ı ср. изкопаване
vykopáv|at, -ám нессв. **1.** (со) изкопавам, изрѐвям, издълбавам, правя, направям (с копане) (нещо): **~at jámu** изкопавам, изрѐвям яма **2.** (koho, co; koho, co odkud) изкопавам, изрѐвям (някого, нещо); изваждам, изкарам (с копане) (някого, нещо отнякъде): **~at pařez** изкопавам, изваждам пѐн; **~at mrtvé z trosek** изрѐвям, изваждам, вадя мѐртви от развалини
vykopáv|at II, -ám нессв. **1.** (со; со odkud) спорт. ритам, вкарвам в игра (топка и под.); изпълнявам удар (отнякъде): **brankář ~á (míč) od branky** вратарят изпълнява удар от вратата **2.** (koho, co; koho, co odkud) експр. изрѐтвам, изхвѐрлям, изгѐнвам (някого, нещо отнякъде); бия дѐзпата (на някого отнякъде): **už ho z práce třikrát ~ali** вече три пѐти са го изхвѐрляли от работа
vykopáv|at se, -ám se нессв. (odkud) отви́вам се, разкрївам се (с ритане); изрѐтвам от себе си (завивки и под.): **dítě se pořád ~á z peřinek** детѐто всѐ изрѐтва завивките, всѐ се отви́ва
vykopáv|ka, -ky ж. **1.** изкопаване: **~ka základů** изкопаване на основи **2.** често мн. **vykopáv|ky, -ek** археол. разкопки **archeologické ~ky** археологически разкопки **3.** археол. находка: **výstava archeologických ~ek** изложба на археологически находки
vykopáv|ek, -ku м. събир. изкопана земя: **odvoz ~ku** извозване на изкопана земя

vykopnout I, -nu св. (со *odkud*) изкопая; извадя, изкарам с едно копване (нещо *отнякъде*): ~**nout sazeníčku ze země** (с едно копване) извадя стръкче разсад от земята

vykopnout II, -nu св. 1. (со; со *odkud*) спорт. ритна, вкарам в игра (топка и под.); изпълен удар (отнякъде): ~**nout míč od branky** изпълен удар от врата 2. (кого, со; кого, со *odkud*) *експр.* изритам, изхвърля, изгônia (някого, нещо *отнякъде*); бия дъзпата (на някого): ~**li ho z práce** изхвърля го, изгônia го от работа

vykopový, -á, -é изкопен, изкопчийски: ~**é práce** изкопни, изкопчийски работи

vykorespondovat, -uji/разг. -uju св. (со) уредя, уговоря, уточня чрез писма, чрез кореспонденция (нещо): ~**ovat program konference** чрез писма, чрез кореспонденция уговоря, уточня програма на конференция

vykořenit, -ím св. (кого, со) *книж.* изкореня, унищожя, залича (нещо, някого): ~**it fašizmus, nespravedlnost, pověry** изкореня фашизъм, несправедливост, суевѣрия

vykořenit, -uji *несв. (со)* *книж.* изкоренявам, унищожявам (нещо, някого): ~**ovat přezítky minulosti** изкоренявам отживѣлици, остатъци от миналото

vykořistit, -ím св. 1. (кого, со) експлоатирам, подлôжа на експлоатация (някого, нещо): ~**it dělnickou třídu** подлôжа на експлоатация работническата класа 2. (кого, со; со *z čeho, z koho*) *експр.* експлоатирам, подлôжа на експлоатация (някого, нещо); извлека, изстикам, изсмъча полза, изгôда, облага (от някого, от нещо): ~**it něčí důvěru** безогледно се възползвам от нечие доверие; **snažil se co nejvíc ~it z její dobroty** той се стремеше да извлече от добротата и колкото може по-голяма изгôда

vykořisťovací, -í, -í предназначен, служещ за експлоатиране: ~**í metody** методи за експлоатиране

vykořisťování, -í *ср.* експлоатиране, експлоатация: ~**í pracujících** експлоатация на трудещите се

vykořisťování I, -á, -é експлоатиране: ~**á třída** експлоатирана класа

vykořisťování II, -ého *м.* експлоатиран (човек): ~**í a vykořisťovatelé** експлоатирани и експлоататори

vykořisťovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (кого, со)* експлоатирам, подлôгам на експлоатация (някого, нещо): ~**ovat kolonie** експлоатирам, подлôгам на експлоатация колонии 2. (кого, со; со *z čeho, z koho*) *експр.* експлоатирам, подлôгам на експлоатация (някого, нещо);

безогледно се възползвам (от някого, от нещо); извличам, изстиквам, изсмъквам полза, изгôда, облага (от някого, от нещо): ~**ovat něčí lehkomyšlnost** безогледно се възползвам от нечие лекомислие

vykořisťovatel, -e *м.* експлоататор: **feudální, kapitalističtí** ~**é** феодални, капиталистически експлоататори

vykořisťovatelka, -y *ж.* експлоататорка

vykořisťovatelský, -á, -é експлоататорски: ~**á třída** експлоататорска класа

vykostit, -ím св. (со) обезкостя (нещо): ~**it maso** обезкостя месо

vykostování, -í *ср.* *готв. хран.* обезкостяване (на месо)

vykostit, -uji/разг. -uju *несв. (со)* обезкостявам (нещо)

vykotlaný, -á, -é 1. корубест, издълбан, кух, прогнил: ~**ý kmen, strom** корубест ствол, корубесто дърво; ~**ý pařez** прогнил, кух пън 2. прояден, кух: ~**ý zub** прояден зъб

vykoukat si, -ám si св. *разг. експр., обикн. в ср.*

гледам си очите б) не мога да се нагледам (на някого, на нещо): **mohl si na nich oči ~at** той не можеше да им се нагледа

vykoukávát, -ám *несв. разг. 1. (odkud)* подавам се, показвам се, виждам се, стърча, надзъртам (отнякъде): **z hustého křoví ~ala hlava** от гъсталака се подаваше глава 2. (кого, со *odkud*) чакам с нетърпение, озъртам се, гледам, надничам (отнякъде) кога ще се зададе (някой, нещо): **od rána vdova ~ala pošťáka** от сутринта вдовцата надничаше да види кога ще се зададе пощаджията

vykouknout, -nu св. *разг. 1. (odkud; kam)* погледна, надзърна, надникна (отнякъде, някъде): ~**nout ze dveří** погледна, надзърна през врата; ~**nout na chodbu** надзърна, надникна в коридор 2. (odkud) подам се, покажа се, видя се, надзърна, надникна (отнякъде): **měsíc ~l zpod mraků** луната се подаде, надникна измежду облаците

vykoumat, -ám св. (со) *разг. експр.* измисля, изнамеря (нещо); сѣтя се (за нещо); намеря чалъма (на нещо): **tohle musíme ~at** на това трябва да му му намерим чалъма; **koumá, ale nemůže nic ~at** мисли, ама нищо не може да измисли; мисли, ама не може да му намери чалъма

vykoupat, -u/-ám св. (кого; кого *kde*) изкъпя, окъпя (някого; някого *някъде*): ~**at dítě ve vaně** изкъпя дете във вана

vykoupat se, -u se/-ám se св. (—; *kde*) изкъпя се, окъпя се (някъде): ~**at se v řece** изкъпя се в река

vykoupení, -í *ср. книж.* 1. изкупление: ~í hříchů pokáním изкупление на греховѣ с покаяние 2. избавление: smrt byla pro ni ~ím смъртта бѣше за неѣ избавление

vykoupit, -ím *св.* 1. (со) изкупя, закупя (в голѣми количества) (нещо): ~it všechno sklizené obilí изкупя цялата зърнена реколта; ~it velké množství zboží изкупя, закупя голямо количество стока 2. (со) изкупя, откупя, купя повторно, възвърна си (нещо продадено от мен): musel svůj majetek prodat, ale během dvou let jej dokázal ~it (тоѣ) трябваше да продаде имота си, но за две години успя да си го възвърне, да го откупи 3. (кого, со; кого, со з чего) откупя (някого, нещо от нещо, отнякъде): ~it otroky (z otroctví) откупя роби (от робство); ~it zajatce (ze zajetí) откупя плѣнници (от плѣн) 4. (со čím) *книж.* изкупя, заплатя (нещо с нещо); заплатя (за нещо с нещо): ~it svobodu četnými oběťmi изкупя свобода с многобройни жѣртви; ~it vítězství krví заплатя за победа с кръв; ~it život dítěte svou smrtí *прен.* изкупя живота на детѣ със собствѣната си смърт 5. (со čím) *книж.* изкупя, измѣя (нещо с нещо): ~it hříchy pokáním изкупя, измѣя греховѣ с покаяние

vykoupit se, -ím se *св.* (-; з чего; кому, čím) откупя се (от нещо, от някого); избавя се, спася се, освободя се (от нещо, от някого) (чрез откуп): ~it se z trestu спася се от наказание с откуп; ~it se únosům откупя се от похитители; ~it se dobrým skutkem откупя се, избавя се с добро дѣло

vykouřít, -ím *св.* 1. (со) изпуша (нещо): ~it dýmku míru изпуша лулата на мира 2. (со čím) опуша, окадя (нещо с нещо): ~it sklep sírou опуша мазѣ със сѣра 3. (кого – вин. odkud) изгѣня, прогѣня, изпѣдя, изкарам с дѣм, с пушек (някого отнякъде); с дѣм, с пушек накарам (някого, нещо) да излѣзе, да се махне, да избяга (отнякъде): ~it vosy z hnízda изгѣня, прогѣня с дѣм, с пушек оси от гнездото им; ~it lišku z doupěte изгѣня, изкарам с дѣм, с пушек лисица от дупката ѣ, от леговището ѣ 4. (кого, со odkud) *експр.* изчѣшкам, изкѣшкам, изгѣня, изпѣдя, изкарам (някого, нещо отнякъде): ~ili jsme Němce ze školy изчѣшкахме, изкѣшкахме нѣмците от училищѣ

vykouřít se, -ím se *св.* 1. *обикн. третол.* -í se (odkud) издимй се, изпаря се, изчѣзне, разнесѣ се, разсѣе се (отнякъде): kadidlo se ~ilo тамянгѣт се издимй, разсѣе се 2. (odkud) *експр.*

изпаря се, изчѣзна (като дѣм), чѣпя се (отнякъде): ~it se z domu изпаря се, чѣпя се от къщи

vykouřít, -ím *св.* 1. (со; со з чего) изгриза, изям (нещо на нещо): ~sat vnitřek (z) chleba изгриза, изям средѣ, средина на хляб 2. (со; со в чем) изгриза, прогризѣ; пробѣя, направя с грѣзане (нещо в нещо): mol ~sal v šatech díru молѣц бѣше изгрѣзал, пробѣл дупка в рѣклята

vykousávat, -ám *несв.* (со; со в чем) рядко изгрѣзвам, проггрѣзвам; пробѣвам, правя с грѣзане (нещо в нещо)

vykousnout, -nu *св.* (со; со з чего) отхѣпя (нещо от нещо): ~nout z jablka velký kus отхѣпя от ябълка голямо парчѣ

vykout *вж. vykovat*

vykouzlit, -ím *св.* 1. (со) с помощта на вълшебство, по магически, по чудотворен начин, с махване на вълшебна прѣчица, с фокус сътворя, създам, направя (нещо); накарам (нещо) да се появи (в приказките): babička ~ila čarovný keř по чудотворен начин бабата накара да се появи вълшебен храст; domek proutkem ne~iš с фокуси къща ѣма да вдигнеш, да построиш 2. (со; со з чего) *експр.* направя (нещо) по чѣдо; измайсторя (нещо от нещо) за чѣдо и приказ: dovede ~it z mála hotovou hostinu от нищо и никакво може да направи ѣстинско пиршествѣ; ~it ze zbytků látky blůzu измайсторя от останали парчѣта плат блуза за чѣдо и приказ; ~it úsměv na něčí tváři като по чѣдо предизвикам усмѣвка на нечие лицѣ

vykouzlovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (со) с помощта на вълшебство, по чудотворен, магически начин, с махване на вълшебна прѣчка, прѣчица, с фокус сътворявам, създавам, правя, карам да се появи (нещо) 2. (со; со з чего) направям, правя (нещо) като по чѣдо; измайсторявам (нещо от нещо) за чѣдо и приказ

vyklovat, -ovu/-ovám, книж. vyklovat, -uji *св.* 1. (со; со з чего) изковѣ (нещо от нещо): ~ovat nože z oceli изковѣ ножѣве от стомѣна 2. (кого, со) *книж. публ.* каля, закаля (някого, нещо): tvrdá práce ~ula charaktery dělníků тежкѣят труд калѣ характерите на работниците

vykovávat, -ám *несв.* 1. (со; со з чего) изковѣвам (нещо от нещо) 2. (кого, со) *книж. публ.* калявам (някого, нещо)

výkovek, -ku *м. техн.* изковка; нѣщо изковано; ковѣн предмет: ~ek z oceli ковѣн предмет от стомѣна; стомѣнена изковка

vykrač|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (–; *kat*) тръгвам, отправям се, потеглям (*нанякъде*): ~**ovat pravou nohou** тръгвам с дясния крак *и прен.*; ~**ovat na cestu do světa** тръгвам, потеглям, отправям се на пътешествие по света; ~**ovat (směrem) k lesu** тръгвам, отправям се, вървя (в посока) към гората **2.** (*odkud kat*; –) излизам (*отнякъде някъде*; –) прекрочвам (*нещо*); преминавам (*през нещо*): ~**ovat ze dveří** излизам през вратата; ~**ovat přes práh** прекрочвам праг; ~**ovat na silnici** излизам, минавам на шосе **3.** *също и* **vykrač|ovat si, -uji si/разг. -uju si** крача, вървя, стъпвам, нòся се (*бодро, леко, подвижно*): ~**oval (si) lehkým krokem** (тои) крачеше, вървеше леко, бодро; **pyšně (si) ~ovat** нòся се, вървя, стъпвам гордо **vykrádač, vykradač, -e** м. крадец (*който се занимава с обири*): ~ **chat, bytů** крадец на вили, на апартаменти **vykrádat, -ám** несл. **1.** (*co; komu co*) обирам, ограбвам, разграбвам (*нещо*); грабя, крада, присвоявам си (*нещо от някого*): ~**at zásoby** крада, разграбвам, ограбвам запаса **2.** (*co*) обирам, ограбвам, грабя (*нещо*); занимавам се с грабёж, с обир (*на нещо*): ~**at byty, obchody** обирам, ограбвам апартаменти, магазини **3.** (*koho – вин.*) обирам, ограбвам, експлоатирам (*някого*); лишавам (*някого от нещо*): ~**at nájemníky** обирам наематели, квартиранти **vykrádat se, -ám se** несл. (*odkud*) измъквам се крадешкòм (*отнякъде*): ~**at se po špičkách z pokoje** измъквам се на пръсти от стая **vykrájet, -ím, 3. мн. -ejí/-í** св. **1.** (*co; co z čeho čím*) изрежа (*нещо*); направя (*нещо*) с рязане, с изрязване; изрежа (*с нещо нещо от нещо*): ~**et z folie listí nůžkami** изрежа с нòжица листа от фòлио **2.** (*co; co z čeho*) изрежа; отстраня, махна, отдели (*с изрязване*) (*нещо от нещо*): ~**et jádra z jablek** изрежа, махна сёмки от ябълки; ~**et nahnilá jablka** изрежа нагнили ябълки; изрежа, махна нагнилото на ябълки **3.** (*co*) нарèжа последователно (*нещо*) докрай; свърша нарязването (*на нещо*); свърша (*нещо*) с рязане: **prodavačka ~ela sýr** (постепенно) продавачката нарязва всичкото сирене, всичкия кашкавал **vykrajev|ovat, -uji/разг. -uju** несл. **1.** (*co; co z čeho čím*) изрязвам (*нещо*); изрязвам (*с нещо нещо от нещо*) **2.** (*co; co z čeho*) изрязвам, отстранявам, махам, отделям с изрязване (*нещо от нещо*) **3.** (*co*) нарязвам последователно (*всичко*); свършвам с рязането (*на нещо*); свършвам (*нещо*) с рязане **vykrákat, -ám** св. (*koho – вин.; koho zač; komu;*

komu zač) *експр.* издърпам, дръпна, скъбна (*някого за нещо, нещо на някого, обикн. за да го заболи*): ~**at neposlušného chlapce za ucho** издърпам ухòто на непослушно момчè; ~**at děvče za copu** издърпам, дръпна плитките на момичè; дръпна момичè за плитките **vykrákor|at, -ám** св. (*co*) *експр. вулг.* издрънкам (*нещо*): ~**at tajemství** издрънкам тайна **vykrápět** *вж. vykropovat* **vykr|ást, -adu** св. **1.** (*co; komu co*) оберà, ограбя, разграбя, разкрада (*нещо*); открадна, задигна, присвоя си (*от някого нещо*): ~**ást někomu zásoby** задигна, оберà, открадна нечий запаса **2.** (*co*) оберà, ограбя (*нещо*); направя обир, грабёж (*някъде*): ~**ást sklep** оберà, ограбя мазè **3.** (*koho – вин.*) оберà, ограбя (*някого*): **včera nás ~adli** вчèра ни обрàха; вчèра у нас са влèзали крадци **vykr|ást se, -adu se** св. (*odkud; kam*) *експр.* измъкна се крадешкòм (*отнякъде, някъде*): **tíše se ~ást z domu** тихо се измъкна от къщи **vykrášlit, -ím** св. (*co, рядко koho jak*) украся, разкрася (*нещо, някого по някакъв начин*): **slavnostně ~it město** украся град празнично **vykrašovat** *вж. vykrášlovat* **vykrášl|ovat, vykrašl|ovat, -uji/разг. -uju** несл. (*co, рядко koho jak*) украсявам, разкрасявам (*нещо, някого по някакъв начин*): ~**ovat parky květinami** разкрасявам паркòве с цветя **výkres, -u** м. чертёж; скица, план: **technický** ~технически чертёж; **detailní** ~детайлен чертёж; **montážní** ~монтажен чертёж; **rozměrový** ~габаритен чертёж **vykresl|it, -ím** св. (*koho, co*) *книж.* опиша, очерта, изобрази, характеризирам (*някого, нещо*): **mistrně ~it hrdinu románu** майсторски опиша, изобрази герой на роман **vykresl|ovat, -uji** несл. (*koho, co*) *книж. рядко* описвам, очертавам, изобразявам, характеризирам (*някого, нещо*): **pravdivě ~ovat prostředí** правдиво описвам, характеризирам среда **výkrm, -u** м. *сел.стоп.* угояване; охранване: ~**hus, prasat** угояване на гъски, на прасèта **vykrmen|ý, -á, -é** угоен, охранен: ~**é prase** угоено прасè **vykrmj|it, -ím** св. (*koho, co; koho, co čím*) угоя, охраня (*някого, нещо с нещо*): ~**it prase, husu žaludy** угоя прасè, гъска с жълди; ~**it dítě** *експр.* охраня детè **výkrmn|a, -y** *ж. сел.стоп.* фèрма (за угояване, за охранване на живòтни): **družstevní ~a drůbeže, prasat** кооперативна птицефèрма, свинефèрма **výkrmn|ý, -á, -é** *сел.стоп.* предназначèн, слý-

жещ за угояване, за охранване, за подсилване: **~á farma vepřů** фърма за угояване на прасета; свинифърма; **~á dieta** мед. подсилваща диета; хранителна диета за подсилване на организма

vykrm|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со; кого, со *čít*) угоявам, охранвам (някого, нещо с нещо): **~ovat prase žaludy** угоявам прасе с жълъди

výkrmov|ý, -á, -é сел.стоп. предназначен да бъде угоен, охранен: **~é prase** прасе за угояване

vykroč|it, -ím св. 1. (-; kam) тръгна, отправа се, потегля (за някъде): **~it pravou nohou** тръгна с десния крак и прен.; **~it (směrem) k lesu** тръгна, отправа се (в посока) към гора 2. (*odkud; kam*) изляза (от нещо, на нещо); прекрача (нещо), премина (през нещо): **~it ze dveří** изляза през врата; **~it přes práh** прекрача праг; **~it na ulici** изляза на улица

výkroj, -e м. йрез, изрѐзка (в определена форма): **~ kůže** изрѐзка от кожа

výkroj|jek, -ku м. йрез, изрѐзка (в определена форма): **~ek chodidla** изрѐзка (с очертание) на стъпало

vykrojen|ý, -á, -é изрязан: **~é střevíčky** дълбоко изрязани дамски обувки

vykroj|it, -ím св. 1. (со; со z *čeho čít*) изрѐжа; оформя чрез изрязване (нещо от нещо с нещо): **~it z těsta flíčky (nožem, lžicí)** оформя, изрѐжа от тесто юфка (с нож, с лъжица) 2. (со; со z *čeho*) изрѐжа, отстраня, махна, отделя чрез изрязване (нещо от нещо): **~it košťál z hlávky zelí** изрѐжа, отделя кочан от зеле; **~it červivé jablko** изрѐжа червива ябълка

výkrop, -u м. църк. рѐсене, порѐсване; преливане (свс светена вода; с вино): **~ kostela (svěcenou vodou)** водосвѐт; рѐсене на църква (свс светена вода); **~ hrobu (vínem, vodou)** преливане на гроб (с вино, с вода)

vykrop|it, -ím св. (кого, со; кого, со *čít*) църк. порѐся, прелѐя (някого, нещо свс светена вода, с вино): **~it kostel, pokoj svěcenou vodou** порѐся църква, стая свс светена вода; направа водосвѐт в църква, в стая; **~it mrtvého, hrob vínem** прелѐя мъртвец, гроб с вино; **cestu svou krví ~íme** прен. пѐтя си с кръв ще белѐжим, ще порѐсим, ще полѐем

vykr|opovat, -opuji/разг. -opuju, рядко vykr|ápět, -áпim, 3. мн. -ápějí/-áпí неск. (кого, со; кого, со *čít*) църк. рѐся, порѐсвам, преливам (някого нещо свс светена вода, с вино и под.): **~opovat/~ápět hroby na Velký pátek** преливам гробо̀ве на Разпѐти пѐтък

vykrout|it, -ím св. 1. (со; со z *čeho*) (с въртеливо

движѐние) измѐкна, издѐрпам, изва̀дя, освободя (нещо от нещо): **~it ruce z pout** измѐкна, освободя ръцѐте си от белезници 2. (*komu со; komu со z čeho*) (с въртеливо движѐние) изску̀бна, изтрѐгна, издѐрпам, взѐма (нещо от някого/на някого): **~it někomu hůl z ruky** изтрѐгна бастун от ръката на някого/от нечия ръка 3. *сѐщо и vykrout|it si, -ím si (со) експр.* извия (си), изкѐлча (си) (нещо): **hlavu si může ~it, aby dobře viděl** (то̀й) като нищо ще си развинти, ще си изкѐлчи врата, главата, са̀мо и са̀мо да вижда добре; **zvědavostí si málem ~il krk** за ма̀лко да си извие, да си изкѐлчи врата от любопитство 4. (со) експр. извъртя, преинача̀ (нещо): **~it pravdu** извъртя, преинача̀ йстина

vykrout|it se, -ím se св. 1. (*komu z čeho*) (с въртеливо движѐние) се изску̀бна, изтрѐгна се (от някого/на някого отнякъде): **~ila se mu z rukou a utekla** тя му се изтрѐгна от ръцѐте и избя̀га 2. (-; z *čeho; komu*) експр. изклинча, измѐкна се, отгърва̀ се, спася̀ се (от нещо, от някого): **~it se z pozvání, z vojny, z placení** изклинча от покана; изклинча, отгърва̀ се от ка̀зарма, от пла̀щане; **tentokrát se mi ne~íte** то̀зи пѐт няма да ми изклинчите, няма да ми се измѐкнете

vykroucen|ý, -á, -é извит, вит, засвѐден; ймаш форма на свѐд, на дѐгъ: **~é obočí** вити вѐжди

vykrouž|it, -ím св. (со) направа, изрисувам, опийша, опийша кръ̀г, дѐгъ, свѐд; прида̀м (на нещо) форма на кръ̀г, на дѐгъ, на свѐд: **~it oblouk na ledě** изрисувам, опийша дѐгъ, кръ̀г върху лѐд

vykruc|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со; со z *čeho*) (с въртеливо движѐние) измѐквам, изва̀ждам, издѐрпвам, освобожда̀вам (нещо отнякъде, от нещо): **~ovat ruku z pouta** измѐквам, издѐрпвам, освобожда̀вам ръката си от белезници 2. (*komu со; komu со z čeho*) (с въртеливо движѐние) изску̀бвам, изтрѐгвам, издѐрпвам, взѐмам (нещо на някого отнякъде): **~ovat někomu lano z ruky** издѐрпвам, изску̀бвам вѐжѐ от ръката на някого/от нечия ръка 3. *сѐщо и vykruc|ovat si, -uji si/разг. -uju si (со) експр.* извивам (си), въртя̀ (си), извъртя̀вам (си) (нещо): **~ovat hlavu, krk** въртя̀, извивам глава̀, врат 4. (со) експр. извъртя̀вам, преинача̀вам (нещо): **Ize ~ovat každou pravdu** всяка йстина мо̀же да бъде преинача̀вана

vykruc|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (*komu z čeho*) (с въртеливо движѐние) се изску̀бвам, изтрѐгвам се (от някого/на някого отнякъде): **~ovat se někomu z rukou** изтрѐгвам

се от нѣчи рѣцѣ **2.** (–; *z čeho; komu*) *експр.* клинча, изклинчвам (*от нецо*); измѣквам се, отѣрвам се (*от някого, от нецо*); опитвам се да клинча, да шикалкавя; увѣртам: **jen se ne~uj!** само не сѣ опитвай да клинчиш, да шикалкавиш! **~ovat se z povinností** изклинчвам, измѣквам се от задължѣния; **~ovat se při výslechu** извѣртам, опитвам се да шикалкавя при рѣзпит **3.** (–; *kde; jak*) *експр.* вѣртѣ се, кѣлча се, танцѣвам (–; *някъде; някак*): **~ovat se před zrcadlem** вѣртѣ се, кѣлча се пред огледало; **~ovat se v kole** вѣртѣ се, танцѣвам в крѣг

výkrut, -u *м.* **1.** *физкулт.* преобрѣщане, обрѣщане (*на халки и под.*): **~ vpřed, vzad** преобрѣщане напред, назад **2.** *авиат.* двѣен имelman; двѣино превѣртане; двѣйна бѣчва (*фигура от висшия пилотаж*)

vykružovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* правя, направям, рисувам, изписвам, описвам крѣг, свѣд, дѣгѣ; придавам (*на нецо*) фѣрма на крѣг, на свѣд, на дѣгѣ: **~ovat osmičky na ledě** правя, изписвам, осмѣрки на лѣд/вѣрху лѣд

vykrvácení, -í *ср.* обезкѣрвяване; изтѣчане, зѣгуба на всѣчката крѣв

vykrváčet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св.* обезкѣрвя се; изтѣче ми всѣчката крѣв; умрѣ вслѣдствие на зѣгуба на крѣв: **zavázala raněnému nohu, aby ne~el** (тѣ) превѣрза крака на ранѣния, за да не му изтѣче крѣвтѣ; **po havárii ~el** след аварията, след катастрофата (тѣ) умрѣ от зѣгуба на крѣв

vykryštalizování, -í *ср. минер. хим.* изкристаллизирание

vykryštalizovaný, vykryštalovaný, -á, -é *минер. хим.* изкристаллизирал: **~á sůl** изкристаллизирала сѣл

vykryštalizovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (со; со з čeho) минер. хим.* кристаллизирам (*нецо*); превѣрна (*нецо*) в кристѣли: **~ovat sůl, cukr z roztoku** кристаллизирам сѣл, захар от разтѣвѣр **2.** *сѣцо и* **vykryštalizovat se, обикн. третол. -uje (se)** *книж.* изкристаллизира, изяснѣ се, стѣне яснѣ: **situace se ~ovala** ситуацията се изяснѣ, стѣна яснѣ, изкристаллизира

vykř|esat, -esám/-ešu/книж. -eši, vykř|ísnout, -ísnu *св. (со)* сѣкна, запѣля, изкѣрам (*огън, искра и под. с огниво, кремѣк и прахан*): **~esat oheň** сѣкна, запѣля огън (с огниво); **~esat jiskru** сѣкна, изкѣрам искрѣ

vyjř|esat se, -sám se/-šu se/книж. -ši se *св. експр.* избѣя се, отѣрѣ се, измѣкна се (*от затруднено положение, от болест и под.*): **~sat se z dluhů, z nemoci** избѣя се, отѣрѣ се от дѣлгове, от болест

vykřesáv|at, -ám *несв. (со)* сѣкам/сѣквам, пѣля,

запѣлявам, изкѣрѣвам (*огън, искра и под. с огниво, кремѣк и прахан*): **~at oheň** сѣкам/сѣквам, запѣлявам огън (с огниво)

vykřesáv|at se, -ám se *несв. (z čeho) експр.* избѣявам се, отѣрѣвам се, измѣквам се (*от затруднено положение, от болест и под.*): **~at se z dluhů** избѣявам се от дѣлгове, изгѣзвам дѣлгове

vykřičen|ý, -á, -é **1.** прегрѣкнал, пресипнал, похабѣн, сѣдрѣн (от вѣкане): **~ý hlas** прегрѣкнал, пресипнал (от вѣкане) глас **2. експр.** ползѣващ се с лѣша слѣва, ймащ лѣшо йме: **~á hospoda** ползѣваща се с лѣша слѣва крѣчма; крѣчма сѣс сѣмнѣителна репутѣция

vykřič|et, -ím *св. 1. (–; со)* извѣкам, изкрѣщѣ (*нецо*); кѣжа, сѣобщѣ (*нецо*) вѣкайки, крѣщѣйки: **poslední slova téměř ~el** (тѣ) почтѣ изкрѣщѣ послѣдните дѣми; **~et svou radost** *книж.* бѣрно, крѣщѣйки сѣобщѣ на всеослушѣние радостѣта си **2. често** **vykřič|et si, -ím si** (*со*) поврѣдѣ, похабѣ, сѣдерѣ си от вѣкане (*нецо*): **~et si hlas** прегрѣкна; поврѣдѣ гласа си от вѣкане; **~et si hrdlo, plíce** сѣдерѣ си гѣрлото, дрѣбовѣте от вѣкане

vykřič|et se, -ím se *св.* навѣкам се, накрѣщѣ се: **~et se v lese z plna hrdla** накрѣщѣ се в горѣта с пѣлно гѣрло/с цѣло гѣрло

vykřičník, -u *м. език.* възклиѣателен, удивѣителен знак; удивѣителна

výkřik, -u *м.* вѣк, възклиѣание: **bolestivý** ~ вѣк от болка; болѣзен вѣк; **~ radostí** радостно възклиѣание; вѣк, възклиѣание на радост

♦ **pkřič|et, -ím**

мѣдата; послѣден вѣк на мѣдата

vykřik|nout, -nu *св. 1. (–; jak)* извѣкам, възклиѣкна (–; *някак*): **málem ~l** (тѣ) за мѣлко да извѣка; **~nout leknutím, radostí** извѣкам от уплѣха, възклиѣкна от радост; **rozhořčeně ~nout** възмутѣно извѣкам, възклиѣкна **2. (со)** *рядко* извѣкам, изкрѣщѣ (*нецо*); кѣжа, произнесѣ (*нецо*) вѣкайки, крѣщѣйки: **poslední větu ~l** послѣдното изрѣчѣние (тѣ) го изкрѣщѣ

vykřik|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (–; jak)* извѣквам, възклиѣквам (–; *някак*): **~ovat obdivem** възклиѣквам от възхищѣние **2.** вѣкам, крѣщѣ; (от врѣме на врѣме) надавам вѣк(ове), крѣсѣк/крѣсѣци: **~ovat ze spaní** вѣкам, крѣщѣ насѣн **3. (со; на koho; на koho со)** вѣкам, крѣщѣ, подвѣквам (*нецо на някого*): **~ovat hrbosti** подвѣквам, крѣщѣ грѣби дѣми; **slyšela, jak na ni ~uje** чуваше кѣк й подвѣкѣва

vykřísnout *вж. vykřesat*

vykuch|at, -ám *св. (koho – вин.)* изкѣрѣмѣ (*някого, нецо*): **~at zajíce, husu, kapra** изкѣрѣмѣ зѣек, гѣска, шарѣн

vykuk|ovat, -uji/разг. -uju несл. разг. **1.** (*odkud; kam*) поглѣждам, надзѣрвам, надзѣртам, надничам (*отнякъде, някъде*): **~ovat z okna** поглѣждам, надзѣртам, надничам през прозорец **2.** (*odkud*) подавам се, показвам се, виждам се, надзѣрвам, надзѣртам, надничам (*отнякъде*): **zpod čepice jí ~ovaly vlasy** изпод шапката се подаваше косата ѝ

vykulen|ý, -á, -é експр. опулен, изблещен, облещен: **~é oči** опулени очи

vykulh|at se, -ám se св. (*odkud; kam*) изкуцукам, докуцукам, дотѣтря се, дотѣтрѣза се (*отнякъде, някъде*): **~at se na zápraží** изкуцукам, докуцукам, дотѣтря се пред къщи, до входа, до прага

vykul|it, -ím св. експр., обикн. в съчет. **~it oči** (*na koho, na co*) опуля, облещя, изблещя очи; опуля се, облещя се, изблещя се (*na někoho, na něco*): **~il na ni úžasem oči** (той) се опули, изблещи се от удивление срещу нея; (той) я поглѣдна с опулени от удивление очи

výkup, -u м. изкупване: **~ obilí, mléka, vajec** изкупване на зърно, на мляко, на яйца

výkupce|e, -e, výkupč|í, -ího м. изкупвач

výkupč|í вж. **výkupce**

vykupitel, -e м. **1.** **Vyкупitel** църк. Изкупител, Спасител, Исус Христос **2.** *книж.* изкупител, избавител, спасител, освободител: **~ porobeného lidu** освободител на поробенния народ

vykupitelk|a, -y ж. *книж.* изкупителка, избавителка, спасителка, освободителка: **smrt ~a** прен. смъртта избавителка, изкупителка

vykupitelsk|ý, -á, -é *книж.* изкупителски, спасителски: **~é posláni** изкупителско послание; мисия, послание на изкупител

výkupn|é, -ého ср. откуп: **únosci dítěte žádali vysoké ~é** похитителите на детето йскаха голям откуп

výkupn|í, -í, -í *икон.* йзкупен: **~í cena vajec** йзкупна цена на яйца

vykup|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (*co*) изкупвам (в голѣми количества) (*нещо*): **~ovat zemědělské výroby** изкупвам сѣлскостопански продукти **2.** (*co*) изкупвам, откупвам (*нещо*); купвам повтѣрно, възврѣщам си, врѣщам си (*нещо, което съм продал*): **hrady jsou ~ovány nazpět** замъците, крепостите отново се откупват, отново се врѣщат в ръцѣте на предишните им собственици **3.** (*koho, co; koho, co z čeho*) откупвам, откупвам (*някого, нещо от плен и под.*): **~ovat zajatce (ze zajetí)** откупвам плѣнник/плѣнници (от плѣн) **4.** (*co čím*) *книж.* изкупвам, заплащам (*нещо с нещо*): **~ovat svobodu obětí** изкупвам свобода с жѣртва **5.** (*co čím*) *книж.* изкупвам, измивам (*нещо с нещо*): **~ovat hřichy**

pokáním изкупвам, измивам греховѣ с покаяние

vykup|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. (*–; z čeho; komu; čím*) откупвам се, избавям се, спасявам се, освобождавам се (*от нещо, от някого*) (чрез откуп): **~ovat se únoscům** откупвам се от похитители

vykuř|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (*co*) изпушвам, пуша (*нещо*): **~ovat zbytky tabáku** изпушвам остатѣтци от тютюн **2.** (*co čím*) опушвам, окадявам (*нещо с нещо*): **~ovat sklep sírou** опушвам мазѣ със сѣра **3.** (*koho, co odkud*) изгонвам, прогонвам, изпѣждам, изкарвам (*някого, нещо отнякъде*) с пушек, с дим; с пушек, с дим карам (*някого, нещо*) да излѣзе, да се махне, да избяга (*отнякъде*): **~ovat myši ze skladiště** изгонвам с пушек мишки от склад **4.** (*koho, co odkud*) експр. *рядко* изчушквам, изкѣшквам, изгонвам, изпѣждам, изкарвам (*някого, нещо отнякъде*)

vykuř|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. **1.** обикн. *третол.* **-uje se** (*odkud*) издимява (се), изпарява се, изчѣзва, разсѣйва се (*отнякъде*): **ka-didlo se už ~uje** тамянтът вече се разсѣйва, издимява **2.** (*odkud*) експр. издимявам, изпарявам се, изчѣзвам (като дим); чупя се (*отнякъде*): **denně se z domu ~oval** всѣки ден (той) се изпаряваше, чупеше се от къщи

vykuř|ovat si, -uji si/разг. -uju si несл. експр. пуша си, пафкам си (с удовѣлствие): **labužnický si ~ovat** пуша си, пафкам си с наслада, с кѣф

vykus|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (*co; co z čeho*) изгриввам, изяждам (*нещо от нещо*): **veverky ~ují ze šišek semena** катеричките изгривват, гризат семената от шишарки **2.** (*co; co z čeho*) отхапвам (*нещо от нещо*): **~ovat velké kusy** отхапвам голѣми парчѣта **3.** (*co; co do čeho*) изгриввам, прогриввам, гриввам (*нещо в нещо*); пробивам, направям с гриване (*нещо в нещо*): **myši ~ují do pytlů díry** мишки изгривват, прогривват, пробиват дупки в чувалите

vykutálen|ý, -á, -é разг. експр. лукав, хитър, изпѣчен, отракан: **~ý kluk** хитро, отракано момчѣ

vykutá|let se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. (*odkud*) **1.** обикн. *третол.* **-í se** изтърколи се (*отнякъде*): **z vozu se ~el meloun** от каруцата се изтърколи диня **2.** експр. изтърколя се, изляза (*отнякъде*) (*за нисък и дебел човек*): **~el se z hospody** той се изтърколи от кръчмата

vykvas|it, обикн. третол. -í св. ферментира, втаса: **víno ~ilo** грѣздѣто, винѣто ферментира; **zeli dobře ~í** зелѣто ще втаса/втасава добрѣ

vykvašen|ý, -á, -é ферментирал, втасал: **~é víno** ферментирало вино; **~é zeli** втасало, кисело зелѣ

vykv|ést, разг. vykv|íst, обикн. третол. -ete св. разцъфне, разцъфти; цъфне: **růže už ~etly** ророзите вече разцъфтяха; **na rtech jí ~etl úsměv** *прен.* на уснитите ѝ разцъфтя, цъфна усмивка
výkvět, -u м. 1. книж. цвят, елит: ~ **mládeže, společnosti** цвят, елит на младежта, на обществото **2. спец.** изцвет, налєп; отлагане: ~у **síry минер. хим. геол.** сєрен изцвет, налєп; ~ **na cihlách стропит.** налєп по тухли
vykvét|at, разг. vykvít|at обикн. третол. -á неск. разцъфва, разцъфтява, цъфва, цъфти: **materídouška** мащерката разцъфтява, цъфти
vykvet|lý, -á, -é цъфнал, разцъфнал, разцъфтял: ~**á louka** цъфнала ливада; ~**é pampelišky** цъфнали, разцъфтели глухарчета
vykvíst, vykvítat вж. vykvétat, vykvést
vykyd|at, -ám св. (co) изрына, изхвърля (обикн. *тор*)
vyky|nout, -nu св. 1. обикн. третол. -ne втаса, бұхне (за тесто): **těsto dobře ~nulo** тестото втаса добре **2. експр.** налєса се, наедрєа, напєлнєа, надебелєа, напращя: **časem její postava ~nula** с времето, с годините фигурата ѝ наедрєа, напращя
vykynulý вж. vykynutý
vykynut|ý, -á, -é 1. u vykynul|ý втасал, бұхнал (за тесто): ~**é těsto** втасало, бұхнало тестó **2. експр.** налєан, наедрєал, напєлнєал, надебелєал, напращял: ~**á hostinská** напращяла кръчмарка
vykypěl|ý, -á, -é 1. изкипял, изврял: ~**é mléko** изкипяло мляко **2. книж.** угаснал, уталожен: ~**á sopka** угаснал вулкán; ~**ý vztek прен.** уталожена ярост, злоба
vykyp|ět, обикн. третол. -í св. 1. изкипи, извря: **polévka ~ěla** сұпата изкипя, извря; **mléko ~ělo** млякото изкипя **2. книж.** угасне, уталожи се: **první nával vzteku ~ěl прен.** пєрвата вълна на ярост се уталожил
vyky|sat, обикн. третол. -še/-sá св. втаса (за туршия): **dát zelí ~sat** слóжа зєле да втаса
výkyv, -u м. 1. отклонєние, амплитуда (на махало и под.): ~ **ručicky měřicího přístroje техн.** отклонєние, амплитуда на стрелка на измервателен уред **2. често мн. výkyv|y, -ů** колебания, смущения: ~ **teploty** температурно колебание; **cenové ~y** колебания на ценї; **duševní ~y** душевни смущения
vyladěn|í, -í ср. муз. техн. настройка, настройване: ~**í klavíru** настройка, настройване на роял; **automatické ~í** автоматична настройка; **distanční ~í** дистанционна настройка; **havarijní ~í** аварийна настройка; **komutační ~í** настройка на комутация; **ruční ~í** рєчна настройка
vylad|ít, -ím св. (co) муз. техн. настрой (нещо):

~**it housle** настрой цигулка; ~**it rozhlasový přijímač na stanici Praha** настрой радио-приёмник на станция „Прага“
vylad|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) настройвам (нещо)
vylák|at, -ám св. 1. (koho, co odkud, kam) примамя, прилєжа (някого, нещо отнякде, някде); изкарам (с хитрост) (някого, нещо отнякде, някде); накарам (с хитрост) (някого, нещо) да излєзе (отнякде, някде): ~**at nepřítel z zákopu** прилєжа, накарам неприятел да излєзе от окоп; **slunce nás ~alo ven** слънцето ни примамил навън **2. (co; co z koho, na kom)** взєма с измама, измєкна, изтрєгна (нещо от някого): ~**at peníze z důvěřivých lidí** (с измама) измєкна парї от доверчиви хóра; ~**at z někoho tajemství** (с измама) изтрєгна от някого тайна
vylám|at, -u св. 1. (co) добия, изкопая, изкєртя (нещо): ~**at rudu, uhlí** добия, изкопая руда, вєглища **2. (co v čem)** изкопая, пробия, прокарам (нещо в нещо, през нещо): ~**at ve skále cestu** прокарам през скала пєт **3. (co; kouti co)** счұпя, строшя, изкєртя, разбия, избия, изпочұпя, изпотрошя (нещо на някого): ~**at dveře, mříže** изкєртя врата, решетки; ~**at nolan|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (co)** добивам, изкопавам, копая, изкєртвам, кєртя (руда и под.) **2. (co v čem)** изкопавам, пробивам, прокаравам (пєт през скали и под.) **3. (co; kouti co)** счұпвам, строшявам, изкєртвам, избивам, изпочұпвам, изпотрошявам (врата, нечи зьби и под.)
vyléc|ít, -ím св. 1. (koho – вин.; koho z čeho čím) излєкувам, изцєря (някого от нещо с нещо); избавя (някого) от болєст: ~**it nemocného** излєкувам болєн **2. (co)** излєкувам (болєст и под.): ~**it chřipku, zánět, zranění** излєкувам грип, възпалєние, нараняване **3. (koho – вин. z čeho)** експр. излєкувам, изцєря, отұча (някого от нещо): ~**ila ho z jeho žárlivosti, z jeho tvrdohlavosti** тє го излєкува, изцєрил го, отұчи го от нєговата ревнивост, от нєговото твєрдоглавие **4. (co)** комп. отстраня, премахна вирус(и) (от компютър): **nechat ~it PC odborníkem** дам, оставя Пї Сї на (компютєрен) специалист за отстраняване на вирус
vyléc|ít se, -ím se св. 1. (–; z čeho) оздравєа, излєкувам се (от нещо): ~**it se z těžké nemoci** излєкувам се от тєжка болєст **2. (z čeho)** експр. излєкувам се, освободя се, отұча се (от не-

що): **~il se ze svých věčných pochyb** той се излекува, освободи се от вечните си съмнения
vyléčitelný, -á, -é излечим: **~á nemoc** излечима болест

vyléhat *вж. vylehávat*

vy|lěhávat, -lěhávám, рядко vy|léhat, -lěhám, разг. vy|láhávat, -láhávám, vy|līhat, -līhám *несв.*

1. (-; *kde*) излежавам се, обичам да лежа (*някъде*): **~lěhávat u řeky** излежавам се край река
2. (*co; co kde*) пролежавам (*нещо*); изкарвам, прекарвам в лежане (*болест и под.*): **~lěhat chorobu v lůžku** изкарвам болест в легло

vylehčený, -á, -é **1.** олекотен; направен по-леко: **~é panely** олекотени панели **2.** *книж.* изгладен; направен да не звучи тромаво: **~ý překlad** изгладен превод

vylehčít, -ím *св. (co)* **1.** олекотя (*нещо*); направя (*нещо*) леко, по-леко: **~it cihly, beton** *строит.* олекотя тухли, бетон; **~it půdu** *сел.стоп.* смеся почва с пясък (*за да я направя по-лека*)
2. *книж.* изгладя (*нещо*); направя (*нещо*) да не звучи тромаво: **~it překlad** изгладя (тромав) превод

vylehčovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* **1.** олекотявам (*нещо*), правя (*нещо*) леко, по-леко: **~ovat beton** *строит.* олекотявам бетон **2.** *книж.* изгладявам (*нещо*); правя (*нещо*) да не звучи тромаво: **~ovat překlad** изгладявам (тромав) превод

vylekaný, -á, -é изплашен, уплашен, подплашен, стреснат: **~ý chlapec** уплашено, стреснато момче

vylekát, -ám *св. (koho – вин.; koho čím)* изплаша, уплаша, подплаша, стресна (*някого с нещо*): **~at dítě** уплаша, стресна дете

vylekát se, -ám se *св. (-; koho, čeho, čím)* стресна се, изплаша се, уплаша се, подплаша се (*от някого, от нещо*): **hodně se ~ala** (тя) много се уплаши; **~at se ze spaní** стресна се насън

vylepít, -ím *св. (co)* разлепя, залепя, налепя (*нещо*): **~it vyhlášku** залепя обява, съобщение, наредба **2.** (*co čím*) облепя (отвътре) (*нещо с нещо*): **~it bednu papíry** облепя отвътре сандък с хартии

vylepřovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* разлепям/разлепявам, залепям/залепявам, налепям/налепявам (*плакати и под.*) **2.** (*co čím*) облепям/облепявам (отвътре) (*нещо с нещо*)

vylepřít, -ím *св. (co čím)* подобря (*нещо с нещо*): **drobnými opravami ~it byt** чрез дребни поправки подобря жилище; **~it půdu přihnojením** подобря почва с допълнително наторяване

vylepřovat, -uji/разг. -uju *несв. (co čím)* подобрявам (*нещо с нещо*)

vyleptát, -ám *св. (co)* **1.** обикн. *третол. -á* (*co*)

разяде, прояде, повреди (*нещо*) (*за разяждащо средство*): **kyselina sírová ~ala látku** сярната киселина беше разяла/разяде плъта, материята **2.** (*co čím*) извадя, отстраня, махна (*нещо с помощта на разяждащо средство*): **~at kuří oko sádlem a jedlou sodou** отстраня, махна кокоши трън с мас и хлебна сода **3.** (*co čím do čeho*) гравiram (*нещо върху нещо с помощта на разяждащо вещество*): **~at obrázek do skla** гравiram картинка, изображение върху стъкло

vyleptáv|at, -ám *несв. (co)* **1.** обикн. *третол. -á* (*co*) разяжда, прояжда, поврежда (*нещо*) (*за разяждащо вещество*) **2.** (*co čím*) отстранявам, махам, изваждам (*нещо с помощта на разяждащо вещество*) **3.** (*co čím do čeho*) гравiram (*нещо върху нещо с помощта на разяждащо вещество*)

vylešťit, -ím *св. (co; kоти co)* излъскам, лъсна (*нещо*): **~it si boty** излъскам, лъсна си обувките

výlet, -u *м.* излет, екскурзия: **jít, jet na ~** отивам, заминавам на излет, на екскурзия

vylét|at I, разг. vylít|at I, -ám *св. (co)* **1.** обикн. *мн. -áme* (*odkud*) излетим (постепенно) (*отнякъде*): **otevřeným oknem ~aly všechny mouchy** през отворения прозорец (една след друга) излетяха всички мухи **2.** *само vylít|at, -ám* (*co; kоти co*) *експр.* издействам, изходатайствам, изкарам, извадя, уредя (с много тичане) (*нещо на някого*): **~at si povolení ke stavbě** с много тичане си издействам, уредя, изкарам разрешение за строеж

vylé|tat II, -létám, разг. vy|lítat II, -lítám, vy|létávat, -létávám, разг. vy|lítávat, -lítávám; vy|letovat, -letuji/разг. -letuju *несв. (co)* **1.** (*odkud*) излітам/излетявам, изхвърчам/изхвърчавам (*отнякъде*): **z úlu ~létají včely** от кошера излітат пчели **2.** обикн. *третол. -létá/-lítá, -létává/-lítává, -letuje* (*odkud; kam*) започва, учи се да лети, да хвърчи (*отнякъде, някъде*) (*за малки на птици*): **malé vlaštovky už ~létají z hnízd** малките лястовички вече се учат да летят, вече започват да летят, вече излітат, изхвъркват от гнездата **3.** (*odkud; kam*) *прен.* ставам самостоятелен; излітам, изхвърквам (*отнякъде, някъде*); напускам (*нещо*); потеглям, тръгвам (*някъде*) (*за човек*): **děti už ~létají z domova do světa** децата вече изхвъркват от къщи, напускат бащиния дом и тръгват по света **4.** (*kam*) излітам/излетявам, изхвърквам/изхвърчавам нагоре; издигам се, извисявам се: **balon, skřivan ~létá nahoru** балонът, чучулигата се издига, излита нагоре
vylétávat *вж. vylé|tat*

vylétět, -letím, vylétnout, -létnu, разг. vylít-nout, -lítnu св. 1. (odkud) излетя, изхвърча, изхвъркна (отнякъде): ze včelína ~letěl roj от пчелина излетя рой (пчели); **z pušky ~letěla střela** от пушката излетя куршум; пушката гръмна **2. обикн. третол. -letí, -létne/-lítne (odkud; kam) започне, научи се да летя, да хвърчи (за малка на птици): ptáče už ~létlo z hnízda** пtiчето вече излетя от гнездото, научи се да летя **3. (odkud; kam) прен. стана самостоятелен; излетя, изхвъркна/изхвърча (отнякъде, някъде); напусна (нещо); тръгна, потегля (някъде) (за човек): děti už ~letěly z hnízda** децата вече излетяха от родното гнездо, вече напуснаха бащиния си дом **4. (kam) литна, излетя, изхвърча нагоре, издигна се, извися се: balon, skřivan ~letěl vysoko do vzduchu** балонът, чучулигата литна, излетя, извисих се в въздуха ♦ (nasřechu) **~letěl ohnivý, rudý kohout** (върху покрива) лумнаха пламъци; (покривът) пламна, подпáli се **5. (odkud) прен. разг. изхвърча, изхвъркна, излетя, падна (отнякъде): jezdec ~letěl ze sedla** ездачът излетя от седлото **6. (odkud) експр. изстрелям се, изхвърча, скоча, подскоча (отнякъде); рязко реагирам (на нещо): ~letěl z postele, když budík zazvonil** той се изстреля, изхвърча, скочи от леглото, когато будилникът иззвня **7. (-; na koho) експр. избъхна (срещу някого); ядосам се (на някого); рязко реагирам (и с думи) (против някого); нахвърля се (върху някого): při těch slovech ~letěl** при тези думи (той) избъхна; **~lítla na mne jako saň** (тя) се нахвърли като лумна на мен ♦ **~létá z výšky експр. изскоча, изляза от кожата си; побеснея 8. често в съчет. ~letět/-lítnout do vzduchu, do povětří** излетя, изхвърча, хвъркна във въздуха; взривя се: **lod' po zásahu ~letěla do vzduchu** след попадението параходът излетя във въздуха **9. (odkud) разг. експр. издъня се, проваля се (някъде); излетя, изхвърча (отнякъде); бѣда изключен, уволнен (отнякъде); изхвърлят ме, изритат ме, изгонят ме (отнякъде): ~letět z práce** изхвърча от работа, изгонят ме от работа; **~letět od zkoušky** издъня се, проваля се на изпит; скѣсат ме **10. обикн. третол. -letí, -létne/-lítne (koti odkud) експр. изплъзне се (на някого) (за нещо неволно казано, изпуснато): jméno mu ~letělo z úst** името му се изплъзна от устата; без да иска, (той) издаде, каза името

výletní, -í, -í излетен; който се отнася до излети: **~í místo** място за излети; **~í počasí** време за излети (хубаво слънчево време)

výletnic|e, -e ж. излетница, екскурзиантка
výletník, -a м. излетник, екскурзиант: autobus s ~y автобус с екскурзианти
vylétnout, vyletovat вж. vyletět, vylétat
výlev, -u м. 1. често мн. výlev|y, -ů експр. излияния: citové ~y излияния на чувства; **nedám na její ~y** нямам вяра на излиянията ѝ; излиянията ѝ не ми вдѣхват доверие **2. в съчет. ~ krve** мед. кръвоизлияние
vylévač, -e м. техн. лѣйка (устройство за изливане): automatický ~ автоматична лѣйка
vylévač|ka, -y ж. мор. черпак (приспособление за ръчно изгребване на вода от плавателен съд)
vylévání, -í ср. 1. изливане 2. техн. заливане
vy|lívát, -lívám, разг. vy|lívát, -lívám неск. 1. (co; co odkud kam) изливам, изсипвам, сипвам (нещо от нещо в нещо): ~lívát vodu z kbelíku do stoky изливам, изсипвам вода от кофа в канал **2. (co; co kde) разливам, разсипвам (нещо някъде): ~lívát vodu po zemi** разливам вода по земята **3. (co) изливам, изпразвам (нещо): ~lívát umyvadlo** изливам, изпразвам ♦ **~lívám své** експр. изливам сърцето си пред някого; разкривам, откривам сърцето си пред някого/на някого **4. (co) стѣкл. керам. изливам, отливам, оформям (нещо): ~lívát sošky** отливам, изливам статуѣтки **5. (co čím) техн. напъям (върху нещо) слой (от нещо); поливам, заливам (нещо с нещо); запълвам пролуки (на нещо с нещо): ~lívát sud smolou** запълвам, заливам пролуки на бѣчва със смола; засмолявам бѣчва **6. (koho, co odkud) разг. изгонвам, изкарвам (някого, нещо отнякъде) като наливам вода: ~lívát sysla z jeho díry** изкарвам лалугер от дупката му, наливайки в нея вода **7. също и vy|lívát si, -lívám si (co na kot) експр. изливам (си), изкарвам си (обикн. яд, гняв и под. върху някого/на някого): ~lívám si na nich hněv** той си изливаше гневà върху тях, изкарваше си гневà на тях
vy|lívát se, третол. -lívá se, разг. vy|lívát se, третол. -lívá se неск. 1. (-; odkud; kam) излива се, изтича, изсипва се (отнякъде, някъде): voda se pomalu ~lívала водата се изливаше, изтичаше бавно **2. (-; odkud; kam) разлива се, прелива (отнякъде, някъде): jezero se ~lívало z břehů** езерото преливаше; водата в езерото заливаше бреговете
výlev|ka, -y ж. мивка: scedit brambory do ~y изцедя, оцедя картофи в мивка
vy|lízat, -lízám, разг. vy|lízat I, -lízám неск. 1. (odkud) изпълзявам, измѣквам се с пълзене (отнякъде): ~lízat z úkrytu изпълзявам от

скривáлище **2.** (*odkud*) разг. излízам (*отнякъде*): **~lézat z domu** излízам от къщи **3.** (*odkud*) разг. слízам (*отнякъде*): **~lézat z autobusu** слízам от автобус **4.** (*odkud*) разг. стáвам (*отнякъде*): **~lézat z postele** стáвам от легло **5.** (*kam*) катèря се, покатèрвам се, изкатèрвам се (*някъде*): **~lézat na strom** катèря се, покатèрвам се на дърво **6.** (*kam*) разг. експр. изкатèрвам се, кáчвам се, изкáчвам се (с усилие) (*някъде*): **s námahou ~lézala do prvního patra** тя с усилие се изкáчваше на първия етаж **7.** обикн. третол. **-lézá/-lízá** (-; *kam*) разг. кáчва се, покáчва се, вдíга се, повишáва се: **ceny ~lézají nahoru** цените се вдíгат, кáчват, повишáват **8.** обикн. третол. **-lézá/-lízá** (*komu*) излízа, изниква, понíква, никне, подáва се, изкáча (*на някого*): **dítěti ~lézá zoubek** на детèто му никне зъбче

vy]lézt, разг. vy]lízit, -lezu св. **1.** (*odkud*) изпълзя, измъкна се (*отнякъде*): **~lézt z jámy** изпълзя от яма **2.** (*odkud*) разг. излízа (*отнякъде*): **~lézt z domu** излízа от къщи **3.** (*odkud*) разг. слízа (*отнякъде*): **~lézt z auta** слízа от колá **4.** (*odkud*) разг. стáна (*отнякъде*): **~lézt z postele** стáна от легло **5.** (*kam*) изкатèря се, покатèря се (*някъде*): **~lézt na vysoký strom** покатèря се на високо дърво **6.** (*kam*) разг. експр. изкатèря се, изкáча се (с усилие) (*някъде*): **~lézt až do posledního patra** изкáча се (с усилие) чáк до последния етаж **7.** обикн. третол. **-leze** (*kam*) разг. кáчи се, покáчи се, вдíгне се, повиши се: **ceny ~lezy nahoru** цените се покáчйха, вдíгнаха **8.** обикн. третол. **-leze** (*komu*) излèзе, изскóчи, изникне, понíкне, подадè се (*на някого*): **dítěti ~lezl zoubek** на детèто му покáчй се

o]m]ne]b]ít]i]ú експр. тóй се облèщи от изумлèние; очите му за мáлко да изскóчат от орбитите си; очите му щяха да стáнат на понíчки; **~lézt s pravdou/s barvou (ven)** открíя, разкрíя, сваля кáртите си; кáжа си, признáя си (йстината)

vylež]et, -ím св. **1.** (*co; co kde*) пролежá, прекáрам в лежáне (*нещо някъде*): **~et půl roku na posteli** прекáрам половín година на легло **2.** (*co*) излекúвам (*нещо*) с лежáне; излекúвам се (*от нещо*) с лежáне; прекáрам (*болест и под.*) в лежáне: **~et chřipku** излекúвам грип с лежáне; излекúвам се от грип с лежáне **3.** (*co*) смáчкам, овършèя (*нещо*) с лежáне; разг. овъргáлям (*нещо*): **~et trávu** смáчкам тревá с лежáне **4.** *също и vylež]et si, -ím si* (*co; co v čet*) лежèйки (*някъде*) остáвя, направя, образúвам (*вдълбнатина и под.*) с тялото си: **~et si důlek v posteli** образúвам с тялото си вдълбнатинá в леглото

vylež]et se, -ím се св. належá се, полежá (*си*) (до насита): **v neděli se ~el** в недèля (тóй) си полежá (до насита)

vy]lhan]ý, -á, -é **1.** лъжлив, измíслен, неправдív: **~é zprávy** лъжливи, неправдívи новини, съобщèния **2.** симулиран, нейскрен, престòрен: **~é city** престòрени, нейскрени чúвства, усмíвки

vy]lč]en]í, -í ср. описáние, рáзказ: **barvitě ~í neuvěřitelných dobrodružství** цветисто описáние на неверóйни приключèния

vy]lč]it, -ím св. (*co; komu co*) опиша, разкáжа (*нещо на някого*); опиша, изразя (*нещо*) с дúми: **~it barvitě své zážitky** цветисто опиша преживяванията си; **nedá se ~it, co zkusil** с дúми не мòже да се опише каквò е изживял

vy]lč]iteln]ý, -á, -é поддáващ се на описáние: **těžko ~é poměry v zemi** трóдно поддáващи се на описáние услòвия в странáта

vy]lidn]ě]n]ý, -á, -é обезлюдèн, безлюдèн: **~é město** безлюдèн грáд

vy]lidn]it, -ím св. (*co*) обезлюдя (*нещо*); опрázня (*от населèние*) (*нещо*): **~it město, území** обезлюдя грáд, теритòрия

vy]lidn]it se, обикн. третол. -í се св. обезлюдí се; опрázни се (*от населèние*): **ulice se večer ~ila** вечертá úлицата се обезлюдí

vy]lidn]í]ovat, -uju/разг. -uju несв. (*co*) обезлюдявам (*нещо*); опрázвам (*от населèние*) (*нещо*): **mor a války ~ovaly zemi** чúма и войни обезлюдяваха странáта

vy]lidn]í]ovat se, обикн. третол. -uje се несв. обезлюдява се; опрázва се (*от населèние*): **odlehle kraje se časem ~ovaly** с врèмèта отдалечèните краíща се обезлюдяваха

vy]l]í]hat вж. **vylehávát**

vy]l]í]hat se, обикн. третол. -á се св. излòпва се: **z vajíček se ~ají kuřátka** от яйцáта се излòпват пиленца

vy]l]í]hávát вж. **vylehávát**

vy]l]í]hl]ý, -á, -é излòпен: **právě ~é kuřátko** токúщо излòпено пиленце

vy]l]í]h]nout se, обикн. третол. -ne се св. излòпи се: **kuřátka se už ~la** пиленцата вèче се излòпиха

vy]l]ínal]ý, -á, -é проскúбан, излинял: **~á srst** проскúбана, излиняла кòзина; **~é kožešiny** проскúбани, излиняли кòжи; кòжи с проскúбан кòсьм

vy]l]ín]at, обикн. третол. -á св. **1.** проскúбе се: **pes ~al** кучето се проскúба **2.** (*z čeho*) проскúбе се, опáда, окáпе (*от нещо*): **z kožíšku už ~al vlas** кожúхчето вèче се проскúба; от кожúхчето вèче опáда, окáпа кòсьмът

vý]lis]ek, -ku м. техн. шампòвано, пресòвано

издѣлие: **plechový ~ek** пресѡвано издѣлие от ламарина

vyliš|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) пресѡвам/пресѡвам (нещо); обработя (нещо) с помощта на прѣса: **~ovat plech** пресѡвам ламарина

2. (со з *čeho*) пресѡвам/пресѡвам (нещо от нещо); офѡрмя, направя (нещо от нещо) с помощта на прѣса: **~ovat misku ze skla** пресѡвам, офѡрмя, направя паничка от стъклѡ

3. (со) изстѣскам (нещо) през прѣса, през сѡкоизстѣскачка: **~ovat hrozny, maliny** изстѣскам, прекѡрам през прѣса грѡзде, малини

4. (со з *čeho*) изстѣскам, изцѣдя, изкѡрам, направя (нещо от нещо) с помощта на прѣса, на сѡкоизстѣскачка: **~ovat olej ze slunečnic, šťávu z malin** изстѣскам, направя слънчогледово ѡлио, сѡк от малини

vylít, -líji/-leji/разг. -líju/-leju св. 1. (со; со *odkud kam*) излѣя, изсѣпя, сѣпя (нещо отнякъде някъде): **~lít špinavou vodu z umyvadla do vylevku** излѣя мръсна вода от легѣн в мѣвка

◆ **~lít vodu z výhledu** излѣя вода с мръсната вода и детѣто; вмѣсто да изпиша вѣжди, избѡда очѣ **2.** (со; со *kde*) разлѣя, разсѣпя (нещо някъде): **~lít vodu po podlaze** разлѣя вода по под **3.** (со) излѣя, изпразня (нещо): **~lít nádobu** излѣя чаша

◆ **~lít někomu své srdce** **~lít** експр. излѣя, разкрѣя, откѣпя сърцѣто си на някого/пред някого **4.** (со) стъкл. керам. отлѣя, излѣя, офѡрмя (нещо): **~lít sošky** отлѣя, излѣя статуетки **5.** (со *čím*) техн. нанесѡ (върху нещо) слѡй (от нещо); полѣя, залѣя (нещо с нещо); запълня пролѣки (на нещо с нещо): **~lít sud smolou** запълня, залѣя пролѣки на бѣчва със смола; засмоля бѣчва **6.** (кохо, со *odkud*) разг. изгѡня, изкѡрам (някого, нещо отнякъде) като налѣя вода: **~lít syra z jeho díry** изгѡня, изкѡрам лалѣгер от дѣпката му, наливайки в неѡ вода **7.** (кохо, со *odkud*) разг. експр. изчѣшкам, изкѣшкам, разкѡрам, изгѡня (някого, нещо отнякъде): **toho lumpa odtud ~leju** ще го разкѡрам аз

◆ **~lít vodu z perka** изчѣшкам, изкѣшкам, разкѡрам, изгѡня някого; дам на някого пѣтя **8.** свѣцо и **vylít si, -líju si/-leju si** (со *na kot*) експр. излѣя (си), изкѡрам (си) (гнев, яд и под. на някого): **~lít si na synovi zlost** излѣя си ядѡ върху синѡ си; изкѡрам си ядѡ на синѡ си

vylít se, обикн. третол. -líje se/-leje se св. 1. (–; *odkud; kam*) излѣе се, изтечѣ, изсѣпе се (отнякъде, някъде): **dávej pozor, ať se voda ne~leje!** внимавай водѡта да не сѣ излѣе!

2. (–; *odkud; kam*) разлѣе се, прелѣе (отнякъде, някъде); залѣе (нещо): **řeka se ~líla z**

břehů рекѡта прѣля, излѣзе от бреговѣте си; рекѡта залѣя бреговѣте си

vylítat I, vylítat II **вж. vylétat I, vylétat II**

vylít|at se, -ám se св. разг. експр. натѣчам се, набягам се, налудѡвам се (на воля): **na hřišti se dítě ~á** на игрищѣто детѣто ще се натѣча, ще се налудѡва (на воля)

vylítávat, vylítnout, vylívat, vylívat se, vylízat I **вж. vylétat II, vyletět, vylévat, vylévat se, vylézat**

vylí|zat II, -žu/-zám/книж. -ži св. 1. (со) излѣжа, облѣжа, ометѡ (нещо); изпразня (блѣжейки) (чинѣя и под.): **~zat talíř** облѣжа чинѣя **2.** (со; со з *čeho*) изблѣжа, излѣжа, облѣжа, ометѡ, изям (блѣжейки) (нещо от чинѣя и под.): **~zat med** изблѣжа мѣд; **kočka ~zala všechno mléko** кѡтката изблѣжа всѣчкѡто мляко **3.** свѣцо и **vylí|zat si, -žu si/-zám si** (со) разг. експр. понесѡ, изтѣрпя (наказание за направѣна *chvilka*)◆ **~lízt si** каквѡто си е надробѣл, товѡ ще сѣрба **4.** (кохо – *vin. z čeho*) експр. отѣрвѡ, измѣкна (някого от неприятна ситуация и под.): **kdopak mě z té bryndy ~že?** кой тогѡва ще ме отѣрвѣ, ще ме измѣкне от тѡѡ кашѡ?

vylí|zat se, -žu se/-zám se/книж. -ži se св. (z čeho) експр. отѣрвѡ се, измѣкна се (от неприятна ситуация и под.): **~zat se z dluhů** отѣрвѡ се, измѣкна се от дѣлгове; изгѡзя дѣлгове; **~zat se z nemoci** измѣкна се от болѣст; оздравѣя

vylí|zovat se **вж. vylizovat se**

vyliz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со) излѣзвам, облѣзвам, омѣтам (нещо); изпразвам (блѣжейки) (чинѣя и под.): **~ovat talíř** облѣзвам чинѣя **2.** (со; со з *čeho*) изблѣзвам, излѣзвам, облѣзвам, омѣтам, изяждам (блѣжейки) (нещо от чинѣя и под.): **~ovat z mísy šlehačku** изблѣзвам, облѣзвам бѣта сметѡна от паницѡ, от кѡпа

vy|lizovat se, -lizuji se/разг. -lizuju se, vy|lí|zovat se, -lízávám se нескв. (z čeho) експр. отѣрвѡвам се, измѣквам се (от неприятна ситуация и под.): **~lizovat se z dluhů** отѣрвѡвам се, измѣквам се от дѣлгове; изгѡзвам дѣлгове

vylízt **вж. vylézt**

vy|lodě|ní, -í ср. 1. разтовѡрване, стовѡрване на товѡр от парахѡд: **~ní nákladu** разтовѡрване, стовѡрване на товѡр от парахѡд **2.** воен. (мѡрски) десѡнт: **~ní vojska** мѡрски десѡнт

vy|lod|it, -ím св. (со, кохо) 1. разтовѡря, стовѡря, свѡля (нещо, някого) от парахѡд: **~it náklad** разтовѡря стѡка от парахѡд **2.** воен. свѡля, стовѡря десѡнтни войски; направя (мѡрски) десѡнт: **~it vojsko** стовѡря десѡнтни войски; направя мѡрски десѡнт

vylod|it se, -ím se св. (*kde*) воен. извърша, направя (морски) десант (*някъде*): **vojska se ~ila v malé zátocе** войските извършиха десант в малък залив

vylod|ovat, -uji|разг. -uju не св. (*co, koho*) 1. разтоварвам, стоварвам (*стоки, пътници и под.*) от параход 2. воен. свълям десантни войски; правя (морски) десант

vylod|ovat se, -uji se|разг. -uju se не св. (*kde*) воен. извършвам, правя (морски) десант (*някъде*)

výloh|a I, -y ж. витрина

výloh|a II, -hy ж. разход, често мн. **výloh|hy, -h** разходи, разходи: **uhradit cestovní ~hy** поема, покрива, платя пътни разходи

vylok|at, -ám св. (*co; co z čeho*) експр. излоча, изпия (*нещо от нещо*): **~at z láhve vodu** излоча, изпия вода от бутилка

výlom|ek, -ku м. 1. рядко отломък; изкъртен, откъртен къс; изкъртено, откъртено парче (*от нещо*); нещо изкъртено, откъртено: **skalní ~ek** скален отломък, къс, парче 2. събир. минно изкъртена скална маса

vylomenin|a, -y ж. 1. рядко отломък; изкъртен, откъртен къс; изкъртено парче (*от нещо*); нещо изкъртено, откъртено 2. разг. експр. лудория, магария: **dělat ~y** върша лудории, магарии

vylom|it, -ím св. 1. (*co*) изкъртя, откъртя, отчүпя (*нещо*): **~it vrstvu uhlí** откъртя въглищен слой; **~it z krajíce kousek střídy** отчүпя малко от средя на филія 2. (*co; co v čem*) (с къртене) пробия, прокарвам (*нещо в нещо*): **~it v plotu otvor** пробия, направя в ограда отвор 3. (*co; koho*) счүпя, строшя, изкъртя, разбия, избия (*нещо; нещо на някого*): **~it dveře** изкъртя, избия врата; **~it zámek** разбия катинар, бравя; **~it zubu** счүпя си зъбите

o něco/na něčem zuby счүпя си зъбите в нещо; нещо ми пресѣдне (на гърлото); не сполүча, не успѣя да направя нещо

vynos|ovat, -uji|разг. -uju св. (*koho, co*) избира, определя (*някого, нещо*) с тѣгене на жребий: **~ovat výhry loterie** определя печалби в лотария с тѣгене на жребий; **~ovat účastníky zájezdu** определя с жребий участници в екскурзия

vyloučen|í, -í ср. 1. изваждане, изкарване, отстраняване, елиминирание: **~í ze hry** спорт. елиминирание, отстраняване от игра; **~í platidla z oběhu** фин. изваждане на платѣжно средство от обръщѣние; **~í koleje z provozu** ж.п. изваждане, изкарване на линия от движение 2. изключване: **~í ze strany, ze školy** изключване от партия, от училище 3. църк. отлѣчване: **~í z cirkve** отлѣчване от църква

4. мат. изключване, елиминирание: **~í některých neznámých z rovnice o několika neznámých** елиминирание на някои неизвѣстни от уравнение с няколко неизвѣстни 5. хим. отдѣляне, получаване, изолиране: **~í stříbra ze sloučeniny** отдѣляне, получаване, изолиране на сребро от съединение 6. биол. физиол. отдѣляне: **~í moče** отдѣляне на урина **vyloučen|ý, -á, -é** изключен, недопустим, невъзможен: **to je ~á věc** това е изключено, това е невъзможно

vylouč|it, -ím св. 1. (*koho, co z čeho, odkud*) извадя, изкарвам, отстраня, елиминирам (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): **~it hráče ze hry** спорт. отстраня, елиминирам играч(и) от игра; **~it platidlo z oběhu** фин. извадя платѣжно средство от обръщѣние; **~it lokomotivu z provozu** ж.п. изкарвам локомотив от движение 2. (*koho, co z čeho, odkud*) изключа (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): **~it člena ze strany** изключа (партийен) члѣн от партия; **~it žáka ze školy** изключа ученик от училище 3. (*koho – vin. z čeho, odkud*) църк. отлѣча (*някого от нещо*): **~it někoho z cirkve** отлѣча някого от църква 4. (*co z čeho*) мат. елиминирам (*нещо от нещо*): **~it z rovnice o několika neznámých některé neznámé** елиминирам някои неизвѣстни от уравнение с няколко неизвѣстни 5. (*co z čeho; co*) хим. отделя, изолирам, полүча (по химически начин, път) (*нещо от нещо*): **~it ze sloučeniny stříbro** отделя, изолирам, полүча сребро от (химическо) съединение 6. (*co*) биол. физиол. отделя (*нещо*): **ledviny ~ily 50 ml moče za poslední hodinu** през последния един час бѣбреците отделиха 50 мл урина 7. (*co*) изключа (*нещо*); не допусна, че (*нещо*) е възможно: **~it možnost útoku** изключа възможност за нападение; **jakýkoliv omyl je ~en** всяка грѣшка е изключена; **je ~eno, aby se to stalo** изключено е (това) да се слүчи

vylouč|it se, обикн. третол. -í se св. (–; *z čeho*) отдели се (*от нещо*): **z roztoku se ~ila sůl** хим. от разтвора се отдели, полүчи се сол; **nepotřebné kyseliny se ~ily z těla** биол. физиол. ненужните киселини се отделиха, бяха отстранѣни от тѣлото

vyloud|at se, -ám se св. (–; *odkud*) изтѣгрүзя се, измѣкна се, излүзя много бавно (*отнякъде*): **~at se ze dveří** изтѣгрүзя се през вратата: **trvalo to, než se ~al** докато (тѣй) излүзе, докато се измѣкне, докато се изтѣгрүзи, мина цѣл вѣк **vyloud|it, -ím** св. 1. (*co na kot; co od koho, z koho*) измѣля, изпрѣся, изврѣнкам, измѣкна,

изтрѣгна (с хитрина) (нещо от някого): **~it na otci peníze** изврѣнкам пари от баща си; **~it z někoho tajemství** измѣкна, изтрѣгна (с хитрост) от някого тайна **2.** (со; со з кохо, з ěho) книж. изтрѣгна (нещо от някого, от нещо); събѣдя (нещо), накѣрам (нещо) да се появи: **~it tón, zvuk z harfy** изтрѣгна тѣн, звѣк от ѳрфа; **~it úsměv** изтрѣгна, предизвѣкам усмѣвка; **vůně šerfku ~ila vzpomínku** лѣо-ляковият аромѣт събѣди спѣмен

vylouhovat, vylouhovat se вж. **vyložit, vyložit se**

vyloupjat, -u/-ám св. **1.** (со з ěho) (последовѣателно) извѣдя (нещо от някаква обвивка): **~at hrášek z lusku** извѣдя грахови зѣрна от шушулка; обѣля, олѣпя грах; **~at jádra z ořechů** почѣйста ѳрехови ѳдки (като ги извѣдя от черупките) **2.** (со) обѣля, олѣпя, олѣщя (нещо); натрошѣ (нещо) и отдѣля ѳдки: **~at fazolové lusky** олѣщя бѣб; **~at ořechy** натрошѣ ѳрехи и извѣдя ѳдките

vyloupávat, -loupávám, vyloupovat I, -lopuji/разг. -lopuju несв. **1.** (со з ěho) извѣждам (от черупка, от шушулка и под. ѳдки, зѣрна и под.) **2.** (со) бѣля, обѣлвам, лѣпя, олѣпвам, лѣщя, олѣщвам (нещо); натрошѣвам (нещо) и отдѣляям ѳдки

vyloupjit, -ím св. (со) (чрез взлѣм) окрадѣ, огрѣбѣ, оберѣ (нещо): **~it pokladnu** оберѣ кѣса (чрез взлѣм)

vyloupjnout, -nu св. **1.** (со з ěho) (отведнѣж) извѣдя, изкѣрам (нещо от нещо): **~nout kámen z prstenu** извѣдя кѣмѣк от прѣстен: **~nout jádro z ořechu** извѣдя ѳрехова ѳдка **2.** (со) (отведнѣж) обѣля, олѣпя, олѣщя; сѣпя, разчѣпя (нещо): **~nout ořech** сѣпя, разчѣпя ѳрех

vyloupjnout se, обикн. третол. -ne se св. **1.** (з ěho) извѣди се, излѣзе, изскѣчи, появи се (от нещо): **jádro se samo ~lo e skořápku** ѳдката самѣ излѣзе, изскѣчи от черупката; **slunce se ~lo z obláčků** прен. слѣнцето изскѣчи иззад ѳблѣчатата **2.** (з кохо) експр. рядко излѣзе, излѣпи се, стѣне (от някого): **~l se z něho obchodník** от нѣго се излѣпи трѣговец

vylouskjat, -ám св. **1.** (со з ěho) (последовѣателно) извѣдя (ѳдки, зѣрна от черупки, от шушулки и под.): **~at jádra z vlašských ořechů** изчѣйста ѳрехови ѳдки **2.** (со) натрошѣ, начѣпя, стрѣша, сѣпя, разчѣпя (едно по едно обикн. черупки, костилки): **~at mandle** натрошѣ, начѣпя бадѣми и извѣдя ѳдките

vylouskávjat, -ám несв. **1.** (со з ěho) извѣждам (ѳдки, зѣрна от черупка, от шушулка и под.) **2.** (со) трошѣ, натрошѣвам, чѣпя, начѣпвам; сѣпвам, разчѣпвам (черупка, костилка и под.)

vylouskjnout, -nu св. **1.** (со з ěho) извѣдя (ѳдка, зѣрно от черупка, от шушулка и под.): **~nout jádro z oříšku** извѣдя лѣшниковѣ ѳдка **2.** (со) сѣпя, разчѣпя (черупка, костилка и под.): **~nout oříšek** разчѣпя лѣшник **3.** (со) експр. гаврѣтна, обѣрна (нещо): **~nout sklínku slivovice** гаврѣтна чѣшка сливова

vyložit, -žím, vylojovat, -hujl/разг. -huju св. **1.** (со) запѣря (нещо); напраѣя запѣрка (от нещо): **~žit čaj, pomerančovou kůru** запѣря чѣй, портокалова корѣ **2.** (со; со з ěho) техн. хим. извлѣка, излѣжа, екстрахѣрам, перколѣрам (нещо от нещо): **~žit ze zeleniny cenné látky** извлѣка от зеленѣжѣ ценни вещества; **~žit olej** екстрахѣрам мѣсло; **~žit drogy** перколѣрам дрѣги

vyložit se, третол. -ží se, vylojovat se, третол. -huje se св. (–; з ěho) извлѣчѣ се, излѣжи се, екстрахѣра се, отдѣли се, мѣхне се, изчѣзне (от нещо): **vařit brambory, aby se z nich ~žil jedovatý solanin** варѣя картѣфи, за да се екстрахѣра, за да се извлѣчѣ от тѣх отрѣвният солѣнин

výlov, -u м. риб. **1.** ѳлов: **plán ~u** плѣн за ѳлов **2.** риболѣв: **~ kaprů už začal** риболѣвѣт на шарѣни вѣче запѣчна **3.** изпѣскане, изпрѣзване (на рибарник, на езеро) и сѣбѣране на рибата: **~ rybníka** изпрѣзване на рибѣрник, на (рибно) ѣзеро и сѣбѣране на рибата

vylovjit, -ím св. **1.** (со; со odkud, kde) изловѣя (обикн. риба отнякѣде, някѣде): **~it všechny ryby** изловѣя всѣчката рибѣ, всѣчки рибѣ **2.** (со) изпѣсна, изпрѣзня (рибарник, езеро и под.): **~it rybník** риб. изпѣсна водѣта от рибѣрник, от (рибно) ѣзеро и сѣберѣ рибата **3.** (кохо, со; кохо, со odkud) експр. извѣдя, изтѣгля, измѣкна (някого, нещо обикн. от вода): **~it tonoucího** извѣдя дѣвещ се; **~it starý hrnek** извѣдя, измѣкна от водѣта стѣра тѣнджѣра; **~it z tůně prsten** извѣдя от вѣр прѣстен **4.** (со; со odkud, kde) експр. напипам, намѣря и извѣдя, измѣкна (нещо отнякѣде): **~it z kapsy klíč** извѣдя от джѣба си клѣуч; **~it ve stole zapomenutý rukopis** намѣря в бюрѣ, в писѣлицѣ забрѣвен рѣкопис

vylovovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (со; со odkud, kde) излѣвам (обикн. риба отнякѣде, някѣде) **2.** (со) изпѣскам, изпрѣзвам (рибарник, езеро и под.) и сѣбѣрам рибата **3.** (кохо, со; кохо, со odkud) експр. вѣдя, извѣждам, изтѣглям, измѣквам (някого, нещо обикн. от вода) **4.** (со; со odkud, kde) експр. попадам (на нещо); напипвам, намирам; намирам и вѣдя; извѣждам, измѣквам (нещо отнякѣде)

vyložené нар. разг. ѣвно, безуслѣвно, несѣмнѣ-

но, беспорно; съвсем; направо: ~ **špatná hra a)** беспорно лоша игра; направо лоша игра **б)** беспорно лошо свирене **в)** беспорно лоша пиеса; ~ **dobry obchod** явно добра сделка; направо добра сделка

vyložení I, -í *ср.* **1.** разговарване **2.** излагане, нареждане **3.** облицоване, обшиване, тапетиране **4.** инкрустиране

vyložení II, -í *ср.* **1.** тълкуване, разясняване, интерпретиране **2.** излагане, представяне, разясняване, преподаване

vyložení, -á, -é явен, безусловен, несъмнен, беспорен; съвсем ясен, очевиден: ~ **y nesmysl** явна, беспорна глупост; **zabranit ~é brance** предотвратя беспорен гол

vyložít I, -ím *св.* **1.** (со; со з *čeho*) разговаря (нещо от нещо): ~ **it uhlí z vagonu** разговаря вгляща от вагон **2.** (со *kam, kde*) изложа, наредя (нещо някъде): ~ **it zboží ve výkladu** изложа, наредя стока във витрина; ~ **it karty na stůl a)** наредя, сваля карти върху маса **б)** *прен.* сваля, открива, разкрива картите си **3.** (со *čím*) облицовам, обшива, тапетирам (нещо с нещо): ~ **it stěny dřevem** облицовам стени с дърво **4.** (со *čím*) инкрустирам (нещо с нещо); украся (нещо) с инкрустации (от нещо): ~ **it díky perleti** украся, инкрустирам камъ със седеф

vyložít II, -ím *св.* **1.** (со; *komu co*) изтъкувам, разтъкувам, разясня (нещо на някого); интерпретирам, коментирам (нещо): ~ **it význam slova** изтъкувам, обясня значението на дума; ~ **it někomu karty** гледам на някого на карти **2.** (со; *komu co*) преподам, изложа, прочета (нещо) (във вид на лекция) (на някого): ~ **it žákům novou látku** изложа, предам на ученици нов материал **3.** (со; *komu co; o kot, o čet*) разправя, разкажа, опиша (на някого нещо); разправя, разкажа (за някого, за нещо): ~ **it někomu své osudy** опиша на някого приключенията си **4.** *също и* **vyložít si, -ím si** (со *jak*) разбера, обясня си, изтъкувам си (нещо по някакъв начин): ~ **il si to po svém** той си го обясни по своето

vyložít se, -ím se *св.* (*odkud, kam*) *експр.* издам се, подам се, покажа се, наведя се, наклоня се, надвеса се (*отнякъде навън, напред, встрани и под.*): ~ **it se z okna** наведя се през прозорец

vyložník, -u *м. техн.* стрелъ: **nákladní ~** товарна стрелъ; ~ **rýpadla** стрелъ на багер

vylučně *нар.* изключително, единствено, само: **závodu se účastní ~ muži** в състезанието участват единствено мъже, само мъже

vylučnost, -í *ж.* изключителност, ексклузив-

ност: **sklon k ~i a exotičnosti** склонност към ексклузивност и екзотичност

vylučný, -á, -é **1.** изключителен, ексклузивен, единствен, привилегирован: **mít ~é postavení** ймам изключително, привилегировано положение **2.** изключителен, запазен, монополен: ~ **é právo** изключително право, монополно право

vylučovací, -í, -í **1.** елиминиращ; служещ за елиминиране; отнасящ се до елиминиране: ~ **í metoda** метод на елиминиране; ~ **í závod sport.** състезание с елиминиране (*на найлошо класирали се участници*) **2.** *биол. физиол.* отделителен: ~ **í orgány** отделителни органи **3.** *хим.* отнасящ се до отделяне, до получаване (*при химическа реакция*): ~ **í teplota, rychlost** температура, скорост на отделяне **4.** *език.* разделителен, дизюнктивен: ~ **í spojka** разделителен, дизюнктивен съюз; ~ **í souvětí** разделително, дизюнктивно сложно съчинено изречение

vylučovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*koho, co z čeho, odkud*) изваждам, изкарвам, отстранявам, елиминирам (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): ~ **ovat hráče ze hry sport.** елиминирам, отстранявам играч(и) от игра; ~ **ovat platidlo z oběhu фин.** изваждам платажно средство от обръщение; ~ **ovat staré lokomotivy z provozu ж.п.** изкарвам стари локомотиви от движение **2.** (*koho, co z čeho, odkud*) изключвам (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): ~ **ovat žáky ze školy** изключвам ученици от училище **3.** (*koho – вин. odkud z čeho*) *църк.* отлъчвам (*някого от нещо*) **4.** (со з *čeho*) *мат.* елиминирам (*нещо от нещо*): ~ **ovat z rovnice o několika neznámých některé neznámé** елиминирам някои неизвестни от уравнение с няколко неизвестни **5.** (со з *čeho; co*) *хим.* отделям, изолирам, получавам (по химически път) (*нещо от нещо*): ~ **ovat z roztoku sůl** отделям, получавам от разтвор сол **6.** (со) *биол. физиол.* отделям (*нещо*): **ledviny ~ují 50 ml moče za hodinu** бъбреците отделят 50 мл урина на час **7.** (со) изключвам (*нещо*); не допускам, че (*нещо*) е възможно: ~ **ovat jakoukoliv možnost neúspěchu** изключвам, не допускам каквато и да е възможност за неуспех

vylučovat se, обикн. третол. -uje se *несв.* (*z čeho*) отделя се (*от нещо*): **vodík se ~uje na katodě** *хим.* водородът се отделя върху катода; **nepotřebné látky se ~ují z organizmu** *биол. физиол.* ненужните вещества се отделят, изхвърлят се от организма

výluh, -u *м.* **1.** извличане **2.** *хим. техн.* извлек, екстракт
vyluhován|í, -í *ср. хим. техн.* извличане: **~í tuků** извличане на мазнини
vyluh|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (со) запарвам (нещо); правя запарка (от нещо): **~ovat čaj, pomerančovou kůru** запарвам чай, портокалова корă; правя запарка от чай, от портокалова корă **2.** (со; со з *čeho*) *техн. хим.* извличам, излужвам, екстрахирам, перколирам (нещо от нещо): **~ovat ze zeleniny cenné látky** извличам от зеленчук ценни вещества; **~ovat rostlinný olej** екстрахирам растително масло; **~ovat drogy** перколирам дроги
vyluh|ovat se, обикн. третол. -uje se *несв. (-; з *čeho*)* извлича се, екстрахира се, отделя се, отстранява се, маха се, изчезва (от нещо): **jedovatý solanin se z brambor ~uje vařením** отровният соланин се извлича, отстранява се от картофите чрез варене
výluk|a, -y *ж. 1.* *ж.п.* изкарване, изваждане от движение: **~a tramvaje** изкарване на трамвай от движение **2.** *икон.* лóкаут; масово уволняване: **ztratil místo v době ~y** той си изгуби мястото по време на масовото уволняване
výlup|ek, -ku *м. експр.* олицетворение; еманация: **~ek všech ctností, všech neřestí** олицетворение на всички добродетели, на всички пороци
vylupovat I *вж. vyloupávat*
vylup|ovat II, -uji/разг. -uju *несв. (со)* ограбвам, обирам (нещо) (чрез взлом): **~ovat obchody, banky** обирам магазини, банки
vylustr|ovat, -uji/разг. -uju *св. (коho – вин.)* проверя (някого) за чистото минало; лустрирам (някого); извърша лустрация (по отношение на някого): **své kolegy ani ne~oval** той дори не провери колегите си за чистото минало
vylušt|it I, -ím *св. (со)* дешифрирам, разшифроввам, разшифрирам, разчета, разгадая, отгатна (нещо): **~it šifru** дешифрирам шифър; **~it hádanku** отгатна гатанка; **~it úlohu, křížovku** *експр.* реша задача, кръстословница
vylušt|it II, -ím *св. (со; со з *čeho*)* рядко олющя, олупя, обеля, извадя (обикн. зърна от шушулки и под.): **~it hrách** олющя грах
vylušt|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со; со з *čeho*)* рядко олющвам, лющя, олупвам, лупя, обелявам, беля, изваждам, вадя (зърна от шушулки и под.): **~ovat čočku** лющя, олющвам леща
vylux|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* изчистя, почиства (нещо) с прахосмукачка: **~ovat koberec, čalouněný nábytek** почиства с прахосмукачка килим, мека мебел
vyluz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (со на *kom*,

od koho, z koho) рядко измъквам, изтръгвам, измолвам, изпрóсвам, изврънквам, изкрънквам (с хитрост) (нещо от някого): **~ovat peníze z děvčat** измъквам, изврънквам пари от момичета **2.** (со; со з *koho, z čeho*) *книж.* изтръгвам (нещо от някого, от нещо); събуждам, предизвиквам (нещо); карам (нещо) да се появи: **~ovat zvuky z kytary** изтръгвам звуци от китара; **~ovat na rtech úsměv** предизвиквам усмивка върху устни; **hudba ~uje vzpomínky** музиката събужда, буди спомени
vymáč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со; со в *čem, kde*)* изкисна (нещо в нещо, някъде): **~et konopí** изкисна коноп
vymáčk|at, -ám *св. 1.* (со; со з *čeho*) изстискам, изцедя (сок от лимон и под.): **~at šťávu z citronu** изстискам сок от лимон; **~at pastu z tuby** изстискам паста от туба **2.** (со) изстискам, изцедя (лимон и под.): **~at citron, tubu** изстискам лимон, туба **3.** (со з *koho*) *разг. експр.* измъкна, изтръгна (нещо от някого): **~at z někoho peníze** измъкна от някого пари; **~at z delikventa doznání** изтръгна признание от престъпник
vymáčkáván|í, -í *ср.* изстискване, изцеджване
vymáčkáv|at, -ám *несв. 1.* (со; со з *čeho*) изстискам, изцедждам (сок от лимон и под.) **2.** (со) изстискам, изцедждам (лимон и под.) **3.** (со з *koho*) *разг. експр.* измъквам, изтръгвам (признание от престъпник и под.)
vymáčk|nout, -nu *св. 1.* (со; со з *koho*) (наведнџ) изстискам, изцедя (сок от плод и под.): **~la šťávu z pomeranče** (тя) изстиска сок от портокал **2.** (со) (наведнџ) изстискам, изцедя (плод и под.): **~nout pomeranč** изстискам портокал **3.** (со *čít*) избия, счупя (нещо с нещо): **~nout okno loktem** избия прозорец с лакът **4.** (со з *koho*) *разг. експр.* измъкна (от някого нещо): **chtěl z kluka ~nout aspoň jedno jediné slovo** (той) искаше да изтръгне от момчето поне една-единствена дума
vymáčk|nout se, -nu se *св. (-; о *čem*)* *разг. експр.* изразя се, кажа (нещо) със затруднение, с усилие: **~ni se konečně!** кажй най-сетне нещо де! **nemohla se ~nout** тя не можеше дума да обели, нищо не можеше да каже
vymahač, -e *м.* събирач на дългове: **~i obcházejí podniky, které nám dluží peníze** събирачи на дългове обикалят предприятията, които ни дължат пари
vymáh|at, -ám *несв. 1.* (со на *kom*) йскам, изисквам (нещо от някого); карам, накарвам, принуждавам, заставям (някого да направи нещо); изнудвам (някого за нещо), изнудвам (нещо от някого): **soudně ~at na dlužníkovi**

- dluhu** по съдебен път принуждавам длъжник да изплати дълговете си; **~at na rodičích peníze** йскам от родителите си пари; изнудвам родителите си за пари **2. (co)** домогвам се (до нещо); боря се (за нещо); боря се, стремя се да наложя (нещо): **~at slevu** боря се за намаление, за отстъпка
- vymáchnat, -ám sv. 1. (co)** изплакна (нещо): **~at prádlo ve studené vodě** изплакна пране в студена вода **2. (koho, co)** експр. изкъпя (някого, нещо): **~at své tělo** изкъпя се
- vymáchnat se, -ám se sv. експр.** изкъпя се: **~at se v řece** изкъпя се в река
- vymalovaný, -á, -é 1.** боядисан, измазан: **čerstvě ~ý pokoj** прясно боядисана, измазана стая **2.** нарисван, изрисван (с бой): **~ý obraz** нарисвана (с бой) картина **3.** боядисан, писан, шарен, пьстър: **~é velikonoční vajíčko** боядисано великденско яйце **4.** боядисан експр. прекрасен, великолепен, хубав ден; ден като по поръчка
- vymalovat, -uji/разг. -uju sv. 1. (co)** боядисам, измажа (нещо): **~ovat celý byt** измажа, боядисам целия апартамент **2. (koho, co)** нарисвам, изрисвам (с бой) (някого, нещо): **dát se ~ovat** остава се да ме нарисват; поръчвам си портрет; **~ovat obraz** нарисвам портрет, картина **3. (co)** боядисам, изпиша, нашаря, ошаря, покрия с шарки (нещо): **~ovat velikonoční vajíčko** боядисам великденско яйце **4. (co, koho)** опиша (с думи) (нещо, някого); представя (нещо, някого по някакъв начин): **~ovat událost co nejhrůzněji** опиша събитие колкото се може ужасно
- ~ovat černě, černými barvami** представя нещо, някого в черни краски; опиша нещо, някого с черни краски **5. (co)** изразходвам, свърша (обикн. бои) с мазане, с боядисване, с рисуване: **~ovat všechny barvy** свърша, изразходвам всички бои
- vymámit, -ím sv. (co na kom/z koho/od koho)** измъкна, изкрънкам, измоля, изпръся (нещо от някого): **~it na rodičích peníze** измъкна, изкрънкам (нещо от родителите си)
- ~ovat lové krávy tele** разг. експр. много съм оправен; купя и продам някого, без да се усети
- vymandlovat, -uji/разг. -uju sv. (co)** изглежда (нещо) на (гладачна) машина: **~ovat prádlo** изглежда пране на машина
- vymanévr|ovat, -uji/разг. -uju sv. 1. (odkud)** измъкна се, изляза (отнякъде) маневрирайки, лавирайки: **lod' ~ovala z úzkého místa** маневрирайки, параходът излезе от теснината; **~ovat z choulostivé situace** експр. измъкна се от деликатно положение **2. (koho, co odkud)** изведя, извадя, изкарам, измъкна (някого, нещо от някъде) маневрирайки, лавирайки: **~ovat nepřítel ze země** с ловки маневри, ходове изкарам, изтикам неприятел от страната; **~ovat státy z neutrality** (с ловки ходове) изкарам, извадя държави от неутралитет **3. (kam)** изляза, изкача се, вдигна се (отнякъде) маневрирайки, лавирайки: **pilot se snažil ~ovat do větší výšky** маневрирайки, пилотът се опитваше да излезе, да се изкачи на по-голяма височина **4. (koho, co odkud)** вкарам, избутам (някого, нещо отнякъде) маневрирайки, лавирайки: **~ovat protivníka do nevýhodných pozic** маневрирайки, избутам противник на неизгодни позиции
- vyman|it, -ím sv. (koho, co z čeho)** освободя, избавя (някого, нещо от нещо): **~it národ z potupné nadvlády** освободя, избавя народа от унижително робство; **~it školu z područí církve** освободя, избавя училището от опеката на църквата
- vyman|it se, -ím se sv. (z čeho)** освободя се, избавя се (от нещо): **~it se z cizího vlivu** освободя се, избавя се от чуждо влияние
- vymaň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co z čeho)** освобождавам, избавям (някого, нещо от нещо)
- vymaň|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (z čeho)** освобождавам се, избавям се (от нещо)
- vymast|it, -ím sv. (co)** намажа (отвътре) (нещо) с мазнина: **~it pekáč** намажа с мазнина тавя
- vymašť|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co)** намазвам (отвътре) (нещо) с мазнина
- výmaz, -u м. юрид.** анулиране; заличаване: **~trestu** юрид. анулиране на наказание
- vymaz|at, -žu/книж. -ži sv. 1. (co; co čím)** намажа, измажа (отвътре) (нещо с нещо): **~zat pánev máslem** намажа тиган с масло; **~zat komín hlínou** измажа (отвътре) комин с глина **2. (co)** измажа, свърша, изразходвам (с мазане) (нещо): **~zat všechno sádlo** измажа, изразходвам всичката маз; свърша мазта **3. (co čím z čeho, odkud, kde)** изтрия, залича (нещо с нещо от нещо, отнякъде): **~zat chybu gumou** изтрия грешка с гума; **~zat záznam na magnetofonovém pásku** изтрия запис на магнетофонна лента **4. (co)** юрид. анулирам, залича, отменя (нещо): **~zat trest** юрид. анулирам, залича наказание
- vymazáván|í, -í ср. техн.** изтриване: **~í informace** изтриване на информация
- vymazáv|at, -ám неск. 1. (co; co čím)** намазвам, измазвам (отвътре) (нещо с нещо): **~at formu na dort máslem** намазвам форма за торта с масло **2. (co čím z čeho, odkud, kde)** техн. из-

тривам, заличавам (нещо с нещо от нещо, отнякъде): **~at informace** изтривам информация

vymaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со; со čím) намазвам, измазвам (отвѣтре) (нещо с нещо): **~ovat pec hlínou** измазвам (отвѣтре) пещ с глина **2.** (со) измазвам, свършвам, изразходвам (с мазане) (нещо): **~ovat celé krabičky vazelíny** измазвам, изразходвам цели кутийки с вазелин **3.** (со čím z čeho, odkud, kde) изтривам, заличавам (нещо с нещо от нещо, отнякъде): **~ovat čáry na výkrese** изтривам линии, черти върху чертѣж **4.** (со) юрид. анулирам, заличавам, отменям (нещо): **~ovat tresty** юрид. анулирам наказания

vymě|nout, -nu св. разг. жарг. експр. **1.** омекна, клекна, огъна се, отстъпя: **policajt ~nul a pustil nás bez pokuty** полицаят омекна и ни пусна без глоба **2.** омръзне ми, писне ми (да правя нещо) и се откажа, и вдигна ръце, и бия отбой: **ve frontě na pas ~nul** писна му да чака на опашката за паспорти и се откажа

výmě|n|a, -y ж. смяна, замяна, подмяна, размяна, обмяна, обмен: **~a oleje v motoru** смяна на масло в двигател; **~a poškozeného zboží za nové** смяна, замяна, подмяна на дефектна стока за нова; **~a opotřebovaných součástek, dílů** подмяна на износени резервни части; **~a myšlenek** размяна на мисли, на идеи; **~a zkušeností** обмяна на опит; **~a látek, látková** ~а физиол. обмяна на веществата; **~a zboží** икон. стокообмен, **~a dat** техн. обмен на данни; **~a informací** спец. обмен на информация; **~a tepla** физ. топлообмен; **~a věnce železničního kola** ж.п. пренабиване на бандаж; **~a vody** физ. водообмен

výmě|n|ek, -ku м. истор. **1.** „вѣмненек“ (издрѣжка, която родителят получава приживе от наследниците си, след като поради напреднала възраст или болест се е оттеглил и им е прехвърлил имота си): **stačit s ~kem** стѣга ми, достатъчна ми е издрѣжка **2.** „вѣмненек“ (жилище, често пристройка, в която родителят живее, след като е прехвърлил имота си на наследниците)

výmě|n|ý, -á, -é сменен, заменен, подменен, разменен, обменен: **~ý olej (v motoru)** сменено масло (в двигател); **~é zboží** сменена, заменена, подменена стока; **~á součástka** подменена (резервна) част; **~é myšlenky** разменени идеи, мисли; **~é zkušenosti** обменен опит

♦ **výmě|n|ový** прилаг. сѣвсѣм съм се променил; всѣ едно, че са ме подменили

výmě|ník, -u м. техн. преводен механизъм: ~

tepla топлообменник: **~ pára-pára** паро-паров топлообменник

výmě|n|it, -ím св. (koho, co; со čím; со zač; koho, со s kým, s čím) сменя, заменя, замѣстя, подменя, разменя (някого с някого, нещо с нещо); обменя (нещо): **~it olej v motoru** сменя масло в двигател; **~it zákaznici vadné zboží** сменя, подменя на купувачка, на клиентка дефектна стока; **~it otce v obchodě** сменя, замѣстя баща си в магазина; **~it auto za chatu** заменя кола за вила; **~it koruny za leva** обменя кро̀ни за лѣво̀ве; **~it si s kolegou nápady** разменя с колега идеи, хрумвания; **obě vlády si ~ily vyslance** двѣте правителства си размениха пѣнци

♦ **výmě|n|it se, -ím se** св. (–; s kým, s čím) сменя се, разменя се (с някого, с нещо): **nosíči se ~ili** носачите се смениха

výmě|nitel|ný, -á, -é сменяем: **~á součástka** сменяема (сѣставна) част

výmě|nkář, -e м. истор. „вѣмненкарш“ (родител, който е прехвърлил имота си на наследниците си и е останал да живее в скромно жилище, отредено му за тази цел, със скромна издрѣжка)

výmě|nn|ý, -á, -é **1.** разменен, обменен: **~ý obchod** разменна търговия **2.** сменяем, заменяем: **~á součást stroje** сменяема част на машинна

výmě|ň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co; со čím, со zač; koho, со s kým, s čím) сменям, сменявам (някого, нещо); замѣням, замѣням (някого с нещо); подменям, разменям (някого, нещо), обмена́м (нещо)

výmě|ň|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (–; s kým, s čím) сменям се, разменям се (с някого, с нещо)

výmě|ř, -u м. **1.** размер, големина: **~ poplatků** размер на такси; **~ bytu** размери, големина на жилище **2.** адм. решѣние; определяне на размера (на нещо) и съобщаване на решѣнието: **dostat ~ na byt** полѣча решѣние за жилище; **soudní ~** юрид. съдебно решѣние, определение **3.** книж. дефиниция, определение: **podat nepřesný ~** книж. дам неточна дефиниция

výmě|ř|a, -y ж. **1.** размер, големина: **~a důchodu** размер на пенсия **2.** площ; геом. лице: **~a bytu, pozemku** площ на жилище, на парцел

výmě|ř|it, -ím св. **1.** (со) измеря, премѣря (нещо): **~it železniční trať** измеря железопътна линия **2.** (со; kоти со) определя (нещо); определя

размѐр (на нецо): **~it poplatek, důchod** адм. определя тѝкса, пѝнсия: **~it trest** юрид. определя наказѝние; **~it si čas** определя, отдѝля си врѝме

vyměřovac|í, -í, -í 1. измервѝтелен, измерѝтелен 2. определящ, определѝтелен; кѝйто слѝжи за определяне, за изчислѝване: **~í základ pojistného** спец. база, оснѝва за определяне, за изчислѝване на застраховѝтелна премѝия

vyměř|ovat, -uji|разг. -uju нескв. 1. (со) измервам, премѝрвам (нецо) 2. (со; kоти со) определям (нецо); определям размѝра (на нецо)

výměš|ek, výměš|ek, -ku м. биол. физиол. мед. 1. секрѝт: **~ky žláz s vnitřní sekrecí** секрѝти на жлезѝ с вѝтрешна секрѝция 2. секрѝт, екскремѝнт (пот, урина и под.): **~ky trávicího traktu** екскрѝти на храносмилѝтелната систѝма

vym|ést, -etu св. 1. (со čít) пометѝ, премѝтѝ (нецо); (с мѝтене) почѝстя (нецо): **~ést chodbu** премѝтѝ коридѝр; **~ést komín** почѝстя комѝн 2. (со; со з čeho, odkud čít) изметѝ; изчѝстя, изкѝрам (с мѝтене) (нецо отнякѝде): **~ést sníh, listí z chodníku** изметѝ снѝг, листѝ

~etení/jako by ~etl/jako když ~ete a) (tám) нѝма живѝ душа; жив чѝвѝк нѝма б) (tám) нѝма нищо; пѝсто, прѝзно е; сѝкаш с метлѝ е по-мѝтено; с трѝн да се завъртѝш, нѝма каквѝ да закачиш, да влѝчиш; **obloha je jako ~etená** небѝто е като измѝтено; по небѝто нѝма ни еднѝ облече; **mít v hlavě jako ~eteno** в главѝта ми е пѝсто, прѝзно; главѝта ми е пѝста, прѝзна; разг. в главѝта ми нѝма нищо; **mít v žaludku jako ~eteno** стомѝхѝт ми е прѝзен 3. (со) разг. експр. обиколѝ, не пропѝсна (да видѝ, да посетѝ) (нецо): **~etl každou hospodu** (тѝй) не пропѝсна, не пропѝскаше ни еднѝ крѝчѝма 4. (со s kѝт) разг. експр. тѝря, слѝжа (някого) на тѝпа на устѝта; накѝрам (някого) да оперѝ пешкѝра: **s ním všechno ~etli** за всѝчко всѝ тѝй опѝраше пешкѝра 5. обикн. третол. **-ete** изкласѝ, пѝсне клѝс: **žito ~etlo** рѝжтѝ изкласѝ

výměšek вж. výměšek

vyměřovac|í, -í, -í биол. физиол. мед. 1. секрѝторен; кѝйто се отнѝся до секрѝция или до нѝйни продукти; отделѝтелен: **~í funkce** секрѝторна фѝнкция на жлезѝ 2. по-рядко отделѝтелен, екскрѝторен

vyměřován|í, -í ср. биол. физиол. мед. 1. секрѝция; отдѝляне, излѝчване на необходѝми за организма вещества 2. екскрѝция; отдѝляне, излѝчване на ненѝжни за организма вещества, продукти

vyměř|ovat, обикн. третол. -uje нескв. (со) биол.

физиол. мед. секрѝтира, отдѝля, излѝчва (нецо): **žlázy s vnitřní sekrecí ~ují hormony** жлезѝте с вѝтрешна секрѝция отдѝлят хормѝни; **žlázy v kůži ~ují pot** жлезѝте в кѝжата отдѝлят пот; **ledviny ~ují moč** рядко бѝбрѝците отдѝлят урина

vyměš|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. (-; čít) биол. физиол. мед. отдѝля се, излѝчва се: **hormony se ~ují žlázami s vnitřní sekrecí** хормѝните се отдѝлят от жлезѝте с вѝтрешна секрѝция; **moč se pravidelně ~uje** рядко урината се отдѝля редѝвно

výmět, -u м. биол. физиол. (животѝнски) екскремѝнт, испражнѝние; често мн. **výmět|y, -ů** екскремѝнти, испражнѝния: **ptačí ~y** птичи екскремѝнти

vymet|at, -ám нескв. 1. (со čít) помѝтам, премѝтам, почѝствам (нецо): **~at chodník** помѝтам, премѝтам тротоѝр 2. (со; со з čeho, odkud čít) измѝтам, изчѝствам, изкѝрам (с мѝтене) (нецо отнякѝде): **~at sníh koštětem** измѝтам снѝг с метлѝ; **~at z koutů prach** измѝтам от ѝгли прѝх 3. (со) разг. експр. обикѝлям, не пропѝскам (да видѝ, да посетѝ) (нецо): **~at zábavy** не пропѝскам ни еднѝ забѝва; **od pěti do desíti ~al hospody** от пѝт до десѝт (часѝ) (тѝй) обикѝляше по крѝчѝмите 4. (со s kѝт) разг. експр. тѝрям, слѝгам (някого) на тѝпа на устѝта (за нецо); кѝрам (някого) да оперѝ/да опѝра пешкѝра (за нецо): **všechno s ním ~ali** за всѝчко всѝ нѝго слѝгаха на тѝпа на устѝта; за всѝчко всѝ тѝй опѝраше пешкѝра 5. обикн. третол. **-á** рядко изкласѝва; пѝска клѝс: **pšenice ~ala** пшѝницата изкласѝваше

vymezen|í, -í ср. 1. ограничѝване; отдѝляне с грѝници; обозначавање на грѝници: **~í prostor** ограничѝване на пространство; **~í hranic** обозначавање на грѝници 2. определяне: **~í úkolu** определяне на задѝча 3. книж. дефинѝция, определѝние: **neurčité ~í pragmatizmu** неясно определѝние на прагмѝтизма

vymez|it, -ím св. 1. (со) ограничѝ, отдѝля с грѝници (нецо); обознача грѝници (на нецо): **~it prostor města** ограничѝ пространство на град; обознача грѝници на град 2. (со; kоти со) определя (нецо): **~it někomu práci** определя на някого рѝбота 3. (со) книж. определя, дефинѝрам (нецо); дѝм дефинѝция, определѝние (на нецо): **~it pojem národ** дефинѝрам понѝтиѝто нѝция

vymezovac|í, -í, -í езык. ограничѝтелен, лимѝтѝтивен: **~í zájmena** ограничѝтелни местоимѝния; **~í spojka** ограничѝтелен сѝюз; **~í**

částice a) ограничителна частица **b)** ограничителни частици

vyme|zovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со) ограничавам, отделям с граници (нещо); обозначавам граници (на нещо) **2.** (со; кому со) определям (нещо): **~ovat úkol** определям задача **3.** (со) книж. определям, дефинирам (нещо); давам определение, дефиниция (на нещо)

vymí|ch|at, -ám св. (со; со с čím) (добре, хубаво) разбия, разбъркам, объркам (нещо); смеся, размеся (нещо с нещо): **~at maltu** добре объркам хоросан; **~at žloutky s cukrem** (добре, хубаво) разбия жълтъци със захар

vymíl|án|í, -í ср. **1.** смиламе: **~í obilí** смиламе на зърно **2.** геол. ерозия

vymíl|at, -ám неск. **1.** (со) смилам (нещо): **~at zrno** смилам зърно **2.** обикн. третол. **-á** (со *odkud*) отмива, смива, измива, свлича, смъква, отнася (нещо *отнякъде*) (за течаща вода): **děšť ~á písek z cesty** дъждът отмива, измива пясък от пътя **3.** обикн. третол. **-á** (со) подмива, подрива, подронва, подкопава, подяжда (нещо) (за течаща вода): **řeka ~á břehy** реката подрива, подрива бреговете си **4.** обикн. третол. **-á** изкопава, издълбава, изравя (нещо) (за течаща вода): **potok ~á nové koryto** потокът издълбава ново корито

vymín|ít si, -ím si св. (со) изискам, поставя (нещо) като условие; уговоря, поискам (нещо) да ми се гарантира; осигуря си (нещо): **~it si část zisku** поставя като условие да получи част от печалба; изискам, осигуря си част от печалба; **~it si určité výhody** уговоря си, осигуря си определени изгоди

výmín|ka, -y ж. книж. уговорка, условие: **bez ~y se podřídil** той се подчини безусловно, без да поставя условия, без да прави уговорки

vymiň|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (со) изисквам, поставям (нещо) като условие; уговарям, искам (нещо) да ми се гарантира; осигурявам си (нещо)

vymír|án|í, -í ср. **1.** измиране, загиване, изчезване: **zabránit ~í některých živočichů** предотврати измирането на някои животински видове **2.** физ. хим. (естествено) разпадане: **~í radioizotopů** (естествено) разпадане на радиоактивни изотопи

vymír|at, -ám неск. **1.** обикн. третол. **-á** измира, мре, затрива се (за род и под.); мн. **-áme** измираме, мрем, затриваме се (един след друг): **dobytek ~al hlady** добитъкът измираше

mouchy (през войната, по време на войната хората) измираха, мряха като мухи **2.** обикн. третол. **-á** измира, отмира, отживява, загива,

залязва, изчезва; на изчезване е: **tyto zvyky již ~ají** тези обичаи вече отмират, изчезват

vymís|it, -ím св. (со) (добре, хубаво) омеся, замеся (нещо): **~it těsto** добре омеся тесто

vymizel|ý, -á, -é изчезнал, отрял, залязъл: **~é obřady** изчезнали, отряли обреди

vymiz|et, обикн. третол. -í, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (-; *odkud*) изчезне, отря, залезе (*отнякъде*): **staré zvyky ~ely** старите обичаи отряха **2.** (*odkud*) изчезне, заличи се, изтрие се (*отнякъде*): **ta událost mi ne~í z paměti** това събитие няма да изчезне, да се заличи, да се изтрие от паметта ми

vymk|nout, -nu св. **1.** (со з *čeho*; *komu* со) изскубна, изтръгна, измъкна, изтегля (св сила) (нещо *отнякъде*): **~la své ruce z jeho (rukou)** (тя) издърпа ръцете си от неговите (ръце) **2.** (*komu* со) изкълча (нещо на някого): **~l soupeři při zápase palec** по време на борбата (той) изкълчи палеца на съперника си; **~nout si při lyžování kotník** изкълча си глезен при каране на ски

vymk|nout se, -nu se св. **1.** (*komu*; з *čeho*; *komu* з *čeho*) изскубна се, изтръгна се, изплъзна се, освободя се (*от някого, от нещо*): **~la se mu z objetí** тя се изскубна от прегръдката му; **nůž se jí ~l z ruky** ножът се изплъзна от ръката ѝ

плъзна от (ръцете на) някого; някой изпусна нещо; някой изгуби контрол върху нещо: **situace se nám ~la z ruky** изпуснахме ситуацията; изгубихме контрол върху ситуацията; ситуацията ни се изплъзна (от ръцете) **2.** обикн. третол. **-ne se** (*komu* з *čeho*) изкълчи се, извади се (*отнякъде*): **ruka se mu ~la v zápěstí** китката му се изкълчи; ръката му се извади в китката; **žvýkal suchý chléb, div se mu čelisti z kloubů ne~ly** (той) така дъвчеше сухия хляб, че за малко да му се откъчат челюстите

vymknut|í, -í ср. мед. изкълчване, луксация: **~í kotníku** изкълчване на глезен

vymknut|ý, -á, -é изкълчен: **~ý kotník** изкълчен глезен

vymlácen|ý, -á, -é **1.** овършан: **~á sláma** овършана слама **2.** разг. експр. изпочупен, изпотрошен, разбит: **~á okna** изпочупени прозорци

vým|lat, -u м. вършене, вършитба: **noční ~** нощно вършене

vým|lat|ek, -ku м. **1.** овършано зърно, семе; нещо овършано: **převát ~ek** извеза овършано зърно, семе **2.** овършана слама: **svazovat ~ky** връзвам овършана слама на бали

vým|lát|it, -ím св. **1.** (со) овършя (нещо): **~it obilí** овършя зърно **2.** (со) разг. експр. изпочупя, изпотрошя, разбия (нещо): **~it**

všechno nádobí изпочупя, изпотрошà цялата посуда, всички кùхненски сѣдове

vy|mlít, -melu св. **1.** (со) смѣля (нещо): **~mlít zrna** смѣля зѣрнò **2.** обикн. третол. **-mele** (со *odkud*) отмѣе, измѣе, свлечѣ, смѣкне, отнесѣ (нещо *отнякъде*) (за *течаща вода*): **voda ~mlela písek z cesty** водата измѣи, огнѣсе пясъка от пѣтя **3.** обикн. третол. **-mele** (со) подмѣе, подрòви, подрѣе, подрòни, подкопàе, подяде (нещо) (за *течаща вода*): **řeka ~mlela břehy** рекàта бѣше подмѣила, подкопàла бреговѣте си **4.** обикн. третол. **-mele** (со) издѣлбàе, изкопàе, изрòви (нещо) (за *течаща вода*): **řeka ~mlela hluboké tůně** рекàта бѣше издѣлбàла дѣлбоки вѣрове

vymlouván|í, -í ср. извиняване, оправдаване; извинѣние, оправданѣние: **nech už toho ~í!** оставѣтия оправдания! стига си се оправдавал!

vymlouv|at, -ám неслв. (коти со) разубеждавам, разг. разкандърдисвам (някого за нещо); опитвам се да избѣя (на някого нещо) от главàта, да откàжа (някого от нещо): **~ali jí ten její pošetilý nápad** опитвах се да ѝ избѣя от главàта тàзи нѣйна налудничавà идѣя; разубеждавах я, опитвах се да я откàжат от тàзи нѣйна налудничавà идѣя

vymlouv|at se, -ám se неслв. (на коho, со) извинявам се, оправдавам се (с някого, с нещо); стовàрвам, свàляям, прехвѣрлям винà (вѣрху някого, вѣрху нещо): **ne~ej se na otce** не сѣ оправдавай с бащà си; **~at se na rodinné povinnosti** оправдавам се със семейни задължения

výmluv|a, -y ж. оправданѣние, извинѣние; разг. увѣртане, усукване: **hledat ~y** тѣрся си оправданѣние; **to je jen ~a** товà е сàмо оправданѣние, увѣртане; **nejasné ~y** неясни оправдания, увѣртания

vymluv|it, -ím св. **1.** (коти со) разубедя, разг. разкандърдисам (някого за нещо); опитам се да избѣя (на някого нещо) от главàта; да откàжа (някого от нещо): **ten nápad mu nikdo ne~í** никой не мòже, нѣма да го откàже от тàзи идѣя; никой не мòже да му избѣе тàзи идѣя от главàта; **nedat si něco ~it** не разрешà(вам), не позволя(вам), не дà(ва)м да ме откàжат (от нещо), да ме разубедят (за нещо) **2.** (со; -) остар. рядко кàжа, изкàжа, изразя (нещо); обикн. в съчет. **nechat něкого ~it** оставя някого да се изкàже, да си кàже думата, ~~дѣлбàе~~ **~it si plíce** оставà без дѣх от говорене

vymluv|it se, -ím se св. **1.** (на коho, на со) извинявам се, оправдавам се (с някого, с нещо); стовàря, свàляя, прехвѣрлям винàта (вѣрху някого, вѣрху нещо): **~it se na nemoc** оправдавам се с товà, че

сѣм бòлен; **~it se, že je pozdě** оправдавам се, извинявам се с товà, че е кòсно **2.** (-; о *čet*) изприказвам се/изприкажа се, издумам се; кàжа си думата; наприказвам се, наговòря се до насита (за нещо): **potřeboval se ~it** той имаше нужда да се изприказва; **čekali, až se ~í** чакаха (го/я) да се изприкаже

výmluvně нар. **1.** красноречиво: **~ vypravovat** разказвам красноречиво **2.** многозначително: **~ se usmát** усмѣхна се многозначително

výmluvnost, -i ж. **1.** красноречивост, красноречѣние: **neodolala jeho ~i** тя не устоя пред ~~кàрòнòм~~ **~i** ~~нѣрвòм~~ **~i** ~~нѣрвòм~~ **vo; spustit stavidla ~i** разприказвам се, запòчна да говоря мнòго; отворя едни уста, та никой не мòже да ме спрѣ; разг. *експр.* захàпя микрофòна **2.** многозначителност: **mlčenlivá ~ pohledu** мълчалива многозначителност на поглед

výmluvn|ý, -á, -é **1.** красноречив: **~ý řečník** красноречив орàтор **2.** многозначителен: **~é gesto** многозначителен жѣст

vym|nout, -nu св. **1.** (со; со з *čeho*) орòня (нещо от нещо); стрѣя (нещо): **~nout obilí z klasů** орòня зѣрнà от класовѣ; стрѣя класовѣ **2.** (со; со з *čeho, odkud*) изтрѣя (нещо *отнякъде*): **~nout si slzu z oka** изтрѣя сълзà от окòто си **3.** (со; со з *čeho, odkud*) (с трѣене) изкàрам, извàдя (нещо *отнякъде*): **~nout si řasu z oka** извàдя, изкàрам мѣгла от окòто си **4.** (со; со в *čet, kde*) (тѣркайки) изперà (нещо в нещо): **~nout prádlo ve vlažné vodě** изперà бельò в хлàдка водà **5.** (со в *čet*) подсушà (нещо с нещо): **~nout vyprané ponožky v ručníku** подсушà изпрàни чорàпи с кѣрпа

vym|ocí, -mohu, разг. vym|ocit, -můžu св. **1.** (со на кот) изыскам (от някого нещо); накарàм, принудя, заставя (някого да направи нещо); изнудя (някого за нещо); изнудя (нещо от някого): **~moci na dlužníkovi dluh** накарàм, принудя, заставя длѣжник да вѣрне, да изплатѣ дѣлгà си **2.** (со) издѣйствам си (нещо); домòгна се (до нещо); извоювам, постигна, получа (нещо) чрез сила, чрез принудя; прокарàм, наложа (нещо): **~moci si povýšení** издѣйствам си повишѣние

vymocit вж. **vymoci**

vymoč|it I, -ím св. (со; со в *čet, kde*) изкѣсна (нещо в нещо): **~it slanečka v mléce** изкѣсна хѣринга, сѣлда в мляко

vymoč|it II, -ím св. (со) изпикàя (нещо): **~it jen pár kapek** изпикàя сàмо нѣколко капки

vymoč|it se, -ím se св. изпикàя се

vymodel|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) моделирам, офòрмя, извàя, изработя (нещо): **~ovat figurku** моделирам, извàя фигурка

vymód|it, -ím св. (*ko|ho – vin.*) разг. експр. из-докарам, изтупам, нагиздя, наконтя (*някого*):

~it dceru na ples издокарам дъщеря си за бал

vymód|it se, -ím se св. разг. експр. издокарам се, изтупам се, нагиздя се, наконтя се: **ta se ale ~ila!** гледи как се е издокарала! ей, че се е издокарала!

vymod|it (si), -ím (si) св. **1.** (*ko|ho, so; ko|ho, so na kot/od ko|ho*) (с молитва) (си) измóля (*нещо*) (от бóга): ~it spásu duše измóля (от бóга) спасение на душата си; ~it si od boha syna измóля от бóга син; измóля от бóга да ми се роди син **2.** (*ko|ho, so; ko|ho so na kot*) експр. изпрóся (си) (*нещо от някого*): ~it si na bratrovi volný lístek do divadla изпрóся от брат си свобóден билет за театър

výmol, -u м. **1.** ров, дупка (издълбани, изрòвени от течáща вода, от дъждовè, от порòи): **cesta plná ~ů** пълн, осèян с ровове път; изрòвен от порòи път **2.** геол. ерòзия

vymot|ovat, -uji/разг. **-uju** св. (*co*) демонтирам (*нещо*); извáдя (*нещо*) (при демонтаж): ~ovat motor демонтирам двигател

vymot|at, -ám св. **1.** (*co*) опрáвя (*нещо замотано, заплетено*): ~at zamotané nitě опрáвя заплетени, оплетени конци **2.** (*ko|ho, so odkud*) извáдя, изкарам, измъкна (*някого, нещо от някъде*): ~at dítě z příkrývek размотáя, измъкна детè от завивки (в който се е омотáло) **3.** (*ko|ho – vin. z čeho*) експр. избáвя, спася, отгървá, измъкна (*някого от някаква ситуация*): ~at dceru ze skandálu измъкна, отгървá дъщеря си от скандал

vymot|at se, -ám se св. **1.** (*odkud; –*) измъкна се, излýза (*от лабиринт и под.*): ~at se ze spleti ulic излýза, измъкна се от лабиринт на ўлици **2.** (*odkud, kam*) експр. залитайки, олюлявайки се, излýза (*отнякъде*): ~at se ze dveří залитайки, излýза през врата; ~at se ven залитайки, излýза навън **3.** (*z čeho*) експр. избáвя се, спася се, отгървá се, измъкна се (*от някаква ситуация*): ~at se ze skandálu измъкна се, отгървá се от скандал

vymotáv|at, -ám неств. **1.** (*co*) опрáвям (*нещо замотано, заплетено*) **2.** (*ko|ho, so odkud*) извáждам, изкарам, измъквам (*някого, нещо отнякъде*) **3.** (*ko|ho – vin. z čeho*) експр. избáвам, отгървáвам, спасявам, измъквам (*някого от някаква ситуация*)

vymotáv|at se, -ám se неств. възвр. **1.** (*odkud; –*) измъквам се, излýзам (*от някъде*) **2.** (*odkud; kam*) експр. залитайки, олюлявайки се излýзам (*отнякъде*) **3.** (*z čeho*) експр. избáвам се, опасявам се, отгървáвам се, измъквам се (*от някаква ситуация*)

vymoženost, -i ж. достижение, завоевание, успех: ~i vědy a techniky завоевания, достижения на науката и техниката; **sociální ~i** социални завоевания

výmraz|ek, -ku м. трансп. бабуна

výmrsk|at, -ám св. **1.** (*ko|ho/komu čím*) нашибам, набия, натупам (*някого*): ~at dítě vrbovým proutkem нашибам детè с върбова пръчка **2.** (*ko|ho – vin. odkud, kam*) изгòня, изгпдя, прогòня, пропдя (*някого отнякъде, някъде*) като ўдрям, шйбам (*с нещо*): ~ejte ho za hranice panství! прогонете го извън границите на владението! **3.** (*co*) изтощя, съсийя (*нещо*) (*обикн. с неразумно стопанисване*): ~at půdu изтощя, съсийя почва **4.** (*co z čeho*) изцедя, изтйскам, извáдя, изкарам, спечеля (*нещо*): z toho všeho ~al hodně kapitálu от всёчо товá (тòй) изцеди бая капитал

výmrskáv|at, -ám неств. **1.** (*ko|ho/komu čím*) рядко шйбам, нашибвам; бйя, набйвам; тупам, натупвам (*някого*) **2.** (*ko|ho – vin. z čeho*) изгòнвам, изгпждам, прогòнвам, пропждам (*някого отнякъде, някъде*) като ўдрям, шйбам (*с нещо*) **3.** (*co*) изтощáвам, съсийвам (*нещо*) (*обикн. с неразумно стопанисване*) **4.** (*co z čeho*) рядко изцèждам, изтйсквам, извáждам, спечелявам (*нещо*)

vymršt|it, -ím св. **1.** (*co; so kam*) (рязко) повдйгна, вдйгна (*нещо някъде*) нагòре: ~it ruce vzhůru рязко повдйгна ръце нагòре; ~it obočí рязко повдйгна вежди **2.** (*ko|ho, so; ko|ho, so odkud, kam*) рязко мётна, хвърля, подхвърля, изхвърля, изстрелям (*нещо отнякъде, нанякъде*): ~it šíp мётна, изстрелям стрелá; ~it kámen z okna мётна, хвърля камък от прозòрец

vymršt|it se, -ím se св. (*odkud, kam*) (рязко) скòча, скòкна, изстрелям се (*отнякъде някъде*) нагòре: ~it se z postele скòкна, скòча от легло

vymršt|ovat, -uji/разг. **-uju** неств. **1.** (*co; so kam*) (рязко) повдйгам, вдйгам (*нещо някъде*) нагòре **2.** (*ko|ho, so; ko|ho, so odkud, kam*) (рязко) мйтам, хвърлям, подхвърлям, изхвърлям, изстрелявам (*нещо отнякъде, нанякъде*)

vymršt|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** неств. (*odkud, kam*) рязко скáчам, скòквам, изстрелявам се нагòре (*отнякъде, нанякъде*)

vymrz|at, -ám, vymrz|ávat, -ávám неств. **1.** измрзвам, силно изстйвам, премрзвам (*за хора и за животни*): každý den děti ~ávaly při sáňkování всèки ден децáта премрзваха, докато се пързáляха с шейните **2.** обикн. третол. -ál/-ává изстйва, стáва студèn (*за помещение*): nevytopené chodby rychle ~ávají неотопляваните коридòри изстйват бързо **3.** обикн. третол. -ál/-ává измрзва, загйва

от стўд (за растение): **za krutých mrazů jahody ~ají/~ávají** при голѐми студовѐ ягодите измрѣзват **4.** обикн. третол. **-á/-ává** замрѣзва (за водоем): **rybníky ~aly** рибарниците, езерата замрѣзваха

vymrzávat *вж.* **vymrzat**

vymrzlý, -á, -é 1. измрѣзнал, премрѣзнал (за човек и за животно): **děti přišly ze sáňkování ~é** децата се върнаха от пързалката премрѣзнали **2.** изстинал, стана студен; студен (за помещение): **~á místnost** изстинало помещение **3.** измрѣзнал, загинал от стўд (за растение): **~é ozimy** измрѣзнали есенници, есенни посеви **4.** замрѣзнал (за водоем): **~é prameny** замрѣзнали извори

vymrznout, -nu *св.* **1.** измрѣзна, премрѣзна, силно изстина (за хора и за животни): **děti ~ly na klouzačce** децата премрѣзнаха, измрѣзнаха на пързалката **2.** обикн. третол. **-ne** изстине, стана студен (за помещение): **místnost, chodba rychle ~la** помещението, коридорът бързо изстина **3.** обикн. третол. **-ne** измрѣзне, загине от стўд (за растение): **za kruté zimy obilí ~lo** през студената зима зърнените посеви измрѣзнаха **4.** обикн. третол. **-ne** замрѣзне (за водоем): **potoky ~ly** потоците замрѣзнаха

vymrznutí, -í *ср.* измрѣзване: **chránit jahody před ~ím** пазя ягодите от измрѣзване

vymřelý, -á, -é, често мн. vymřelí, -é, -á 1. измрял, измрѣли; загинал(и), мъртъв, мъртви: **~é národy** измрѣли народи; **~é druhy zvířat** измрѣли видове животни; измрѣли животински видове; **~ý jazyk** език. мъртъв език **2.** отмрял, отмрѣли; отживял, отживѣли: **~é zvyky, obřady** отмрѣли, отживѣли обичаи, обреди

vymřít, -ít *ср.* **1.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **2.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **3.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **4.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти

po ~í тук няма жива душа; тук е истинско мъртвило

vymřít, -řu *книж.* **-ru** *св.* **1.** обикн. третол. **-ře** (постепенно) измрѣ, затрие се, остане без наследници (за род); *мн.* **-řeme** измрѣм, затрием се (един по един): **Václavem III ~el rod Přemyslovců** с Вацлав III родът на Пршемисловците измря, свърши; при Вацлав III родът на Пршемисловците остана без наследници; **~í** *ср.* **1.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **2.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **3.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти **4.** измряти, измрѣти, отживѣти, отживѣти

po meči обикн. третол. измрѣ, затрие се, остане без наследник по мъжка линия (за род); **~ít po přeslici** обикн. третол. измрѣ, затрие се, остане без наследник по женска линия (за род) **2.** обикн. третол. **-ře** отмрѣ, отживѣе, измрѣ, загине, залѣзе, изчѣзне: **tyto zvyky již ~řely** тѣзи обичаи вече отмряха, отживяха, изчѣзнаха

vymstít se, обикн. третол. -í se *св.* (коти) излѣзе солѣно, излѣзе през носà, струва скѣпо (на някого); (някой) плати, пострада, изпàти си (заради нещò): **lehkomyslnost se mu ~ila** лекомислието му излѣзе през носà; **ta tvoje věčná neopatrnost se ti jednou ~í** ще си изпàтиш ти един ден заради тàя свòя вѣчна непредпазливост; тàя твоjà вѣчна непредпазливост ще ти излѣзе през носà един ден

vymustrovaný, -á, -é *разг. експр.* натруфен; наконтен, издокàран (обикн. *неподходящо или без вкус*): **přišel podivně ~ý** той дойдѣ странно издокàран, издокàран в странни дрѣхи **vymustr|ovat, -uju** *св.* (кого – вин.) *разг. експр.* натруфя, наконтя, издокàрам (някого) (обикн. *неподходящо или без вкус*): **podívej, jak to své dítě ~ovala!** глѣдай я как е натруфила, как е издокàрала детѣто си!

vymustr|ovat se, -uju se *св. разг. експр.* натруфя се, наконтя се, издокàрам се (обикн. *неподходящо или без вкус*): **ta se ale ~ovala!** я виж как се е натруфила! ѐй че се е натруфила!

vymyc|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (со; со з чѣго) *експр.* изкоренявам, изтрѣбвам (нещò); заличавам, отстранявам (нещò отнякъде): **~ovat nepěkné jevy z veřejného života** изкоренявам некрасиви явления от обществения живòт

vymydlený, -á, -é *експр.* грижливо измит и облѣчен; спрѣтнат: **~ý mladík** спрѣтнат младѣж **vymydlit, -ím** *св.* **1.** (со) изразходвам, свърша (обикн. *сапун и под.*): **~it mýdlo** изразходвам, свърша сапун **2.** (кого, со) (на)сапунисам и измия (някого, нещò): **pečlivě ~it celé tělo** грижливо насапунисам и измия цялото тѣло

vymydlit se, -ím se *св.* (на)сапунисам се и се измия: **dobře se ~it** хубаво, добрѣ се насапунисам и измия

vymyk|at, -ám *несв.* **1.** (со з чѣго; кому со) изскубвам, изтрѣгвам, издърпвам, измѣквам, изтѣглям (нещò отнякъде, от някого): **~at zbraň z něčí ruky** изскубвам, изтрѣгвам оръжие от нѣчия ръка **2.** (коти со) *рядко* изкълчвам (нещò на някого): **často si ~at kotníky** чѣсто изкълчвам глѣзените си

vymyk|at se, -ám se *св.* **1.** (коти; з чѣго; кому з чѣго) изскубвам се, изтрѣгвам се, изплѣзвам се (от някого, от нещò): **~at se z náruče** изскубвам се, изтрѣгвам се от прегрѣдка; **~at se vlivu někoho** изскубвам се, изплѣзвам се от нѣчие влияние; освобождавам се от нѣчие влияние

vymykat se, -ám se *св.* **1.** (коти; з чѣго; кому з чѣго) изскубвам се, изтрѣгвам се, изплѣзвам се от нѣчие влияние; освобождавам се от нѣчие влияние; изплѣзвам се от грѣѣте на някого; някой изпускà нѣщò; някой губи, изгубва контрол върху нѣщò: **situace se nám ~á z ruky** изпускате ситуацията; губим контрол върху ситуацията

2. (*četi, z čeho*) изпъквам, откроявам се на фона (*на нещо*); излизам извън границите (*на нещо*): **film se ~al z rámce běžné produkce** филмът се открояваше, изпъкваше на фона на обичайната продукция; филмът излизаше извън границите на обикновената продукция

♦ **vymyslet** *вж.* **vymyslit**
 -á se (*kotui z čeho*) изкълчва се; откача се, вади се (*на някого отнякъде*): **levá paže se mu často ~á z kloubu** лявата му ръка често се откача от ставата; лявата му раменна става често се изкълчва

výmysl, -u м. измислица: **to je holý ~** всичко това е чиста измислица

vymyslet *вж.* **vymyslit**
vymysl[ít, vymysl]et, -ím св. 1. (*co*) измисля (*нещо*): **~it novou teorií, novou taktiku** измисля нова теория, нова тактика 2. *също* и **vymysl[ít si, vymysl]et si, -ím si** (*co*) измисля си, съчиня си (*нещо*): **přiznej se, že sis to ~el** признай, че си го измислил, че си си го съчинил

vymyšlen[ý, -á, -é] измислен, съчинен, недействителен: **~á událost** измислено, недействително събитие

vymýš[le]t, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (*co*) 1. измислям (*нещо*) 2. *също* и **vymýš[le]t si, -ím si** измислям си, съчинявам си (*нещо*)

vy[mý]t, -myjí/разг. -myju св. 1. (*co; koho, co*) промия; измия (*нещо*) (отвѣтре); измия, умия (*някого, нещо*): **~mýt láhve od mléka** измия бутылки от мляко; **~mýt podlahu** измия под 2. (*co; co z čeho*) измия (*нещо от нещо*); с миење отстраня, сваля, махна (*нещо от нещо*): **~mýt špinu z rukou** сваля, измия мръсотия от ръцете си

vymý[ti]t, -ím св. 1. (*co; co odkud*) изкореня, изтребя (*нещо*); извадя корените (*обикн. на дървета и на храсти*): **~it stromy a keře** изкореня дърветата и храсти 2. (*co; co z čeho*) *прен. експр.* изкореня, изтребя (*нещо*); залича, отстраня (*нещо отнякъде*): **~it zbytky fašizmu** изкореня остатъците от фашизма

vymýv[an]í, -í ср. промиване
vymýv[át, -ám] неск. 1. (*co; koho, co*) промивам; измивам (*нещо*) (отвѣтре); измивам, умивам (*някого, нещо*) 2. (*co; co z čeho*) измивам (*нещо от нещо*); с миење отстранявам, свалям, махам (*нещо от нещо*)

vynad[át, -ám] св. 1. (*kotui čeho*) наругя (*някого*); нарека (*някого обикн. с обидна дума*): **~al mu zlodějů** той го нарече крадец 2. (*kotui*) скарам се (*на някого*); скастрия (*някого*): **~al mu, že nepřišel** той му се скара, че не е дошъл

♦ **vynadív[át se, -ám se]** св. (*na koho, na co; -*) нагледам се (*на някого, на нещо*): **nemohl se na ten krásný obraz ~at** той не можеше да се нагледа на красивата картина; не можеше да откъсне поглед, очи от красивата картина
vynahrad[ít, -ím] св. 1. (*co*) навъксам (*нещо*): **~iš zmeškané přednášky** ще навъксам пропуснатите лекции 2. (*co*) възстановя, компенсiram (*нещо*): **~it škodu** възстановя загуба, вреда, щета 3. (*co kotui; co kotui čím*) отплатя се, отблагодаря се (*на някого за нещо с нещо*): **~it rodičům jejich péči** отблагодаря се на родителите си за грижите им; **já vám to ovocem ~ím** аз пък ще ви дам в замяна плодове 4. (*koho, co kotui*) рядко заменя, замества (*някого, нещо на някого*): **~it dětem matku i otce** заменя, замества на децата и майка им, и баща им

vynahraz[ovat, -uji/разг. -uju] неск. 1. (*co*) навъксам (*нещо*) 2. (*co*) възстановявам, компенсiram (*нещо*) 3. (*co kotui; co kotui čím*) отплатям се, отблагодарявам се (*на някого за нещо с нещо*) 4. (*koho, co kotui*) рядко замения, замествам (*някого, нещо на някого*)
vynachv[á]t[ít, -ím] св., обикн. в съчет. **nemoci (si/se) ~it** (*koho, co/рядко koho, čeho*) не мога да се нахваля (*с някого, с нещо*): **nemohl (si) nového kolegu ~it** (той) не можеше да се нахваля с новия си колега

vynal[ít, -jdu] св. (*co*) изнамеря, открива, изобретя (*нещо*): **~jít nový lék** открива ново лекарство
vynakl[á]d[át, -ám] неск. (*co na koho, na co*) 1. употребявам, изразходвам, полагам (*грижи, усилия и под. за някого, за нещо*): **~at úsilí na odstranění nedostatků** полагам усилия за отстраняване на недостатъци 2. изразходвам, отделям, губя, харча (*сили, време, пари и под. за някого, за нещо*): **~at velké částky na výstavbu** изразходвам, отделям големи суми за строителство

vynález, -u м. 1. изобретяване, изнамиране, откриване: **~ atomové zbraně** изобретяване, откриване на атомно оръжие 2. изобретение, откритие: **zdokonalit ~** усъвършенствам изобретение

vynaléz[át, -ám] неск. (*co*) изобретявам, изнамирам, откривам (*нещо*): **~at nové stroje** изобретявам нови машини

vynalézavě нар. изобретателно, находчиво: **~ psaná reportáž** находчиво написан репортаж
vynalézavost, -i ж. изобретателност, находчивост: **~ lidského rozumu** изобретателност, находчивост на човешкия ум

vynálezav|ý, -á, -é изобретателен, находчив: **~ý hoch** изобретателно, находчиво момче
vynálezce|e, -e м. изобретател, откривател: **~e hromosvodu** изобретател на гръмоотвода
vynálezcovský, vynálezcovství вж. **vynález-
 zecký, vynálezectví**
vynálezec|ký, vynálezcovsk|ý, -á, -é изобрета-
 телски, откривателски: **~á schopnost** изобре-
 тателска способност
vynálezectv|í, vynálezcovstv|í, -í ср. изобре-
 телство: **rozvoj ~í a zlepšovatelství** развитие
 на изобретателството и рационализатор-
 ството
vynálezky|ň, -ě ж. изобретателка, откри-
 вателка
vyna|lézt, -leznu св. (со) изобретя, изнамеря,
 открива (нещо): **~lézt nový přístroj** изобретя
 нов уред, апарат; **~lezl nový lék** той откри
 ново лекарство
vynalož|ít, -ím св. (со на кого, на со) **1.** употре-
 бя, изразходвам, полъжа (грижи, усилия и
 под. за някого, за нещо): **~ít na dítě potřeb-
 nou péči** полъжа необходимите грижи за дете
2. изразходвам, отделя, изхарча (сили, време,
 пари и под. за някого, за нещо): **~ít prostřed-
 ky na údržbu starých památek** изразходвам,
 отделя средства за поддържане на стари
 паметници
vynasnaž|ít se, -ím se св. (оц, абу...; с инф.) по-
 старя се, погрижа се (за нещо; нещо да
 стане); полъжа (всички) усилия (за нещо;
 нещо да стане; да направя нещо); направа
 всичко възможно (нещо да стане): **~íme se o
 splnění plánu/aby plán byl splněn** ще по-
 лъжим (всички) усилия за изпълнението на
 плана/плънът да бъде изпълнен; **~ít se dobře
 pracovat** постаря се, направа всичко въз-
 можно да работя добре
vynásob|ít, -ím св. (со; со čím) умножа (нещо;
 нещо с нещо/по нещо): **~ít členy mnohočlenu**
 умножа членове на многочлен; **~ít zlomek
 zlomek** умножа дробно число с дробно
 число
vynášen|í, -í ср. изнасяне
vynáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. **1.** (со, кого odkud
 kat) изнасям, изваждам, изкарвам (нещо,
 някого отнякъде, обикн. навън): **~et z pokoje
 nábytek** изнасям от стая мебели; **každý den
 ~et nemocného na slunce** всеки ден изнасям
 болен на слънце **2.** (со, кого kat) изнасям,
 издигам, вдигам, качвам (нещо, някого ня-
 къде, обикн. нагоре): **~et staré věci na půdu**
 изнасям, качвам стари вещи на таван **3.** (со,
 кого) книж. експр. изтъквам, хваля, възхва-
 лявам, превъзнасям (нещо, някого): **~et**

vlastní zásluhy изтъквам собствените заслуги
 ♦ **~něco přivést na svět**
 възнасям някого, нещо до небеса **4.** (со; со
 kоти) нось, донсям доход, печалба (за ня-
 кого); доходен, рентабилен съм: **podnik mno-
 ho ne~el** предприятието не беше много до-
 ходно, много рентабилно; предприятието не
 носеше кой знае каква печалба **5.** (со) съоб-
 щавам, обявявам, постановявам (нещо): **~et
 rozsudek** обявявам, съобщавам присъда **6.** (со)
 експр. издавам, разгласявам (нещо): **~et
 ~něco na svět/na povrch** изваждам, изкарвам
 нещо на бял свят **7.** (со; -) картоигр. под ръка
 съм; играя, хвърлям (пръв); играя, хвърлям
 (някаква карта); тръгвам (с някаква кар-
 та) **~něco na svět** ♦ **~něco na svět**
 вадя козове; привеждам сериозни възраже-
 ния, съображения, доводи; **~et poslední trumf**
 хвърлям си последния коз
vynáš|et se, -ím se несв. **1.** (kat; -) издигам се
 (обикн. нагоре): **hejna holubů se snášela a
 opět ~ela** ята гълъби се спускаха и отново се
 издигаха, излитаха нагоре **2.** (čím nad кого,
 nad со) хваля се, перча се, фукам се (с нещо
 пред някого); надувам се (пред някого); дър-
 жа се надмънно (с някого): **ne~ejte se svými
 úspěchy!** стига сте се перчили с успехите си!
~et se nad ostatními надувам се, перча се пред
 останалите; държа се надмънно с останалите
výňat|ek, -ku м. извадка: **~et z knihy** извадка от
 книга
vynatref|ít, -ím св. (кого, со) разг. натъкна се,
 попадна (на някого, на нещо); улуча, уцеля,
 хвана, завяря, застигна (някого, нещо) (обикн.
 по щастлива случайност или в подходящ мо-
 мент): **~ili ho právě včas** те го улучиха, хва-
 наха точно навреме
vynd|at, -ám св. разг. **1.** (со; со odkud) извадя,
 измъкна (нещо отнякъде): **~at z kapsy peníze**
 извадя от джоба си пари **2.** (со; kоти со)
 извадя, махна, отстраня, оперирам (на някого
 нещо): **dát si ~at mandle** махна, извадя си
 сливиците
vyndavat вж. **vynávat**
vynáv|at, vyndav|at, -ám несв. разг. **1.** (со; со
 odkud) изваждам, вадя, измъквам (нещо от-
 някъде) **2.** (со; kоти со) изваждам, вадя, ма-
 хам, отстранявам, оперирам (на някого нещо)
vynech|at, -ám св. **1.** (со, кого; -) пропу-
 сна, прескоча, забравя (нещо, някого): **~at
 přednášku** пропу-сна лекция; **~at slovo v textu**
 пропу-сна дума в текст; **~ali ho při odměňování**
 пропу-снаха го, прескочиха го, забравиха го при
 награждаването; **mne ~te!** разг. мене ме оста-

вѣте! не мѣ глѣдайте мѣне! не мѣ обрѣщайте вниманіе! **2.** откажа, засека; направа засѣчка; спра: **motor ~al** двигателѣят отказа, спря; **srdce mu ~alo** сърцето му отказа, спря

vynecháv|at, -ám неслв. **1.** (со, кохо; –) пропу́скам/пропу́щам, изпу́скам/изпу́щам, прескачам, забравям (нещо, някого) **2.** отказвам, засячам; прѣва засѣчка; спирам

vynecháv|ka, -y ж. пропу́ск; не́що пропу́снато, изпу́снато: **v textu jsou ~y** в текста има пропу́ски, пропу́снати неща

vynerv|ovat, -uji/разг. **-uju** св. (кохо – вин.) изне́рвя (някого); разг. скѣсам не́рвите (на някого): **ten mě ale dovede ~ovat!** никой не може да ме изне́рви като него!

vynesen|ý, -á, -é изне́сен

vynést, -nesu св. **1.** (со, кохо odkud kam) изнеса́, изка́рам (нещо, някого отнякъде, някъде, обикн. навън): **~nést z pokoje starý nábytek** изнеса́ от ста́я ста́ри ме́бели; **~nesli nemocnou na slunce** изне́соха бо́лната на слънце

◆ **vynést** (седне́те, че) да не ни изнесете, да не ни вземете съня; седне́те, та да ни седнат свѣтовете (подкана към гост да седне) **2.** (со, кохо kam) изнеса́, издигна, вдигна, кача́ (нещо, някого някъде, обикн. нагоре): **~nést staré věci na půdu** изнеса́, кача́ ста́ри ве́щи на тава́на **3.** (со, кохо) книж. експр. изтѣкна, похва́ля, възхва́ля, превъзнеса́ (нещо, някого): **~nést vlastní zásluhy** изтѣкна со́бствените си **злуп**◆

възнесе́ някого, не́що до небеса́та **4.** (со, со кому) донеса́, дам до́ход, печѣлба (на някого): **počítá, co mu ten obchod ~nese** пресмя́та каква́ печѣлба ще му донесе́ та́зи сде́лка **5.** (со) съобщя́, обявя́, постановя́ (нещо): **~nést rozsudek** обявя́, съобщя́ присѣда **6.** (со) експр. издам, разглася́ (нещо): **nic nesmlčí, všechno ~nese** ни́що няма да премълчи́, всѣчко ще **разг**◆

изка́рам, изва́дя не́що на бял свѣт **7.** (со; –) картоигр. под рѣка́ съм; играя́, хвѣрля (прѣв); играя́, хвѣрля (някаква карта); трѣгна́ (с някаква карта): **~nést krále** играя́, хвѣрля **поряд**◆

приведа́ сериозно възраже́ние, съображе́ние, довод; **~nést poslední trumf** хвѣрля по́следния си ко́з

vynést se, -nesu se св. **1.** (odkud kam) (разг. експр. отйда си, изляза, изнеса́ се (отнякъде обикн. навън): **~nést se ze dveří** изнеса́ се, изляза през врата́ **2.** (kam) рядко издигна се (обикн. нагоре): **hejno se ~neslo vysoko** я́тото се издигна нависо́ко **3.** обикн. третол. **-nese**

се сел. стоп. престѣне, спре́ да носи, да сна́ся яйца́ (за птица): **slepice se ~nesly** коко́шките спре́ха да сна́сят

vynikajíc|í, -í, -í изтѣкнат, забележителен, знаменит, изключителен, отличен: **~í lékař** изтѣкнат, знаменит ле́кар; **~í žák** отличен ученик; **~í výkon** изключително, забележително постиже́ние, изпълне́ние

vynik|at, -ám св. **1.** (nad koho, nad co čím; v čím; –) надмина́вам, превъзхо́ждам (някого, не́що с не́що, в не́що); отлича́вам се (от някого, от не́що с не́що, в не́що); пости́гам резултѣти, изпѣквам, откроя́вам се (в някаква област): **~at nad své spolužáky píli** превъзхо́ждам съучениците си със своето усѣрдие; **~at ve zpěvu** откроя́вам се, изпѣквам в областта́ на пе́енето **2.** (–; kde) очерта́вам се, откроя́вам се, изпѣквам (някъде); ста́вам видим, забележим, отчетлив (на някакъв фон): **v řeru ~aly bílé domky** в здра́ча бе́лите къщурки се откроя́ваха

vynik|nout, -nu св. **1.** (nad koho, nad co čím; v čím) надмина́ (някого, не́що с не́що, в не́що); отлича́ се (от някого с не́що, в не́що); пости́гна резултѣти, изпѣкна, откроя́ се (в някаква област): **~nout vtípem** изпѣкна, откроя́ се, отлича́ се с остроумие; **~nout nad ostatní kolegy vědomostmi** изпѣкна, откроя́ се сред коле́гите със зѣанията си **2.** (–; kde) очерта́ се, откроя́ се, изпѣкна; ста́на видим, забележим, отчетлив (на някакъв фон): **rozdíly mezi nimi rychle ~ly** скоро́ разликите между тях се очерта́ха, изпѣкнаха

vynoř|ít se, -ím se св. **1.** (–; z čeho, odkud) изплу́вам (отнякъде): **ponorka se ~ila z vody** подво́дницата изплу́ва от вода́та **2.** (–; z čeho, odkud) прен. появя́ се неочѣквано, изплу́вам, изникна (отнякъде): **ze tmy se ~ila lidská postava** от тѣмнината изникна човѣшка фигура; **~ily se další problémy** книж. изникнаха, възникнаха дру́ги пробле́ми

vynoř|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** неслв. **1.** (–; z čeho, odkud) изплу́вам (отнякъде) **2.** (–; z čeho, odkud) прен. появя́вам се неочѣквано, изплу́вам, изниквам (отнякъде)

výnos, -u м. **1.** адм. постановле́ние: **vládní ~** правите́лствено постановле́ние **2.** юрид. решѣние: **~ soudu** присѣда; решѣние на съд; съде́бно решѣние **3.** икон. тѣрг. фин. печѣлба, прѣход, до́ход: **čistý ~ podniku** чѣста печѣлба на прѣприя́тие **4.** спец. рандема́н **5.** икон. сел. стоп. до́бив, реко́лта, проду́кция: **hektarový ~** до́бив, реко́лта от хѣкта́р; **zvyšovat ~y z chovu dobytka** пови́шавам до́биви, проду́кция в животно́вѣдството

výnosně нар. дoходно, изгoдно, с печaлба, ефективно, рентабилно: **prodat něco** ~ продам нещo изгoдно, с печaлба

výnosnost, -i ж. 1. *икон. търг. фин.* рентабилност; ефективност, дoходност: ~ **podniku** рентабилност на предприятие 2. *икон. сел. стоп.* плодородност (на земя): ~ **orné půdy** плодородност на oрна земя

výnosný, -á, -é 1. *икон. търг. фин.* дoходен, ефективен, рентабилен; нoсещ печaлба, дoход, прихoд; изгoден: ~**ý podnik** дoходно предприятие; ~**ý obchod a)** дoходна, изгoдна сделка б) дoходен магазин 2. *икон. сел. стоп.* плодороден (за земя): ~**á půda** плодородна почва

vynucený, -á, -é 1. насила взeт, постигнат, полyчен; налoжен, изскубнат, изтръгнат: ~**ý slib** насила взeто, полyчено обещание; изтръгнато обещание 2. принуден, неестествен; насилен, пресилен: ~**ý úsměv** принудена усмивка

vynuc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со на kom/z koho) постигам, вземам, получавам (от някого нещo) насила; изтръгвам, изкoпчвам (от някого нещo): ~**ovat na někom/z někoho sliby** насила получавам, вземам обещания от някого; изкoпчвам, изтръгвам от някого обещания

vynuc|ovat si, -uji si/разг. -uji si нескв. 1. (со; со на kom/z koho) постигам, прокарвам, налагам (нещo) насила; постигам, спечелвам (от някого нещo) с принуда; карма, принуждавам, заставам (някого да направи нещo): ~**ovat si poslušnost** постигам, налагам послушание; принуждавам някого да бeде послушен 2. (со) *книж.* изисквам, налагам (нещo); ставам причина (за нещo): **tento fakt si ~uje větší pozornost** този факт изисква по-голямо внимание

vynul|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) *спец.* нулирам (нещo): ~**ovat kalkulátor** нулирам калкулатор

vynut|it, -ím св. (со на kom/z koho) постигна, взема, полyча (от някого нещo) насила; изкoпча, изтръгна (от някого нещo): ~**it na někom/z někoho přiznání** насила взема, полyча признание от някого; изкoпча, изтръгна нечие признание

vynut|it si, -ím si св. 1. (со; со на kom/z koho) постигна, прокарвам, налoжа насила (нещo); постигна, спечеля (от някого нещo) с принуда; накарвам, принудя, заставам (някого да направи нещo): ~**it si úctu, respekt** налoжа уважение, респект; принудя, заставам някого да ме уважава, да ме почита 2. (со) *книж.* изисквам, налoжа (нещo); стана причина (за нещo): **tato okolnost si ~ila změnu** това обстоятелство налoжи промяна

vyobcován|í, -í ср. *книж.* 1. изкoчване, изгoнване, отстраняване (от някакво общество):

~**í ze společnosti** изкoчване от обществото 2. *църк.* отлyчване, екскомуникация (от църква): ~**í z církve** отлyчване от църквата

vyobc|ovat, -uji/ св. *книж.* 1. (koho – вин. odkud) изкoча, изгoня, отстраня (някого от някакво общество): ~**ovat zrádce ze společnosti** изкoча, изгoня предател от обществото 2. (koho – вин. odkud) *църк.* отлyча, екскомуницирам (някого от църква): ~**ovat někoho z církve** отлyча някого от църквата

vyobrazení, -í ср. *книж.* 1. изображение, илюстрация: **výstižné ~í trpící matky** вярно, точно изображение на страдаща майка; **kniha s mnoha ~ími** книга с много илюстрации 2. пресъздаване, изобразяване, изображение, описание: ~**í skutečnosti v básnickově tvorbě** изображение, описание на действителността в творчеството на поет

vyobraz|it, -ím св. *книж.* 1. (koho, co) изобразя, пресъздам (несловесно); нарисувам, изрисyвам (някого, нещo): **na korouhvi je ~en bílý lev** върху флага, върху хоругвата е изобразен бял лъв 2. (koho, co) изобразя, пресъздам (словесно); опиша (някого, нещo): **Tyl ~il politický charakter Čecha vůbec** Тил е изобразил, описал политическия характер на чеха като такъв

vyobraz|ovat, -uji нескв. *книж.* (koho, co) 1. изобразявам, пресъздавам (несловесно); рисyвам (някого, нещo) 2. изобразявам, пресъздавам (словесно); опишвам (някого, нещo)

vyoper|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; kоти со) оперирам (нещo); изрежа, отстраня, махна, извадя чрез операция (на някого нещo): ~**ovali mi slepé střevo** оперираха ми, махнаха ми апендикса

vyor|at, -řu/-rám св. 1. (со) изора (нещo): ~**rat brázdu** изора бразда 2. (со; со odkud) изрoвя, извадя (нещo отнякъде) (с оране, с разораване): ~**rat brambory** извадя картофи (от земята)

vyorávač, -e м. *сел. стоп.* изоравачо устройство; машина за вадене на кореноплодни селскостопански култури (цвекло, моркови, картофи и под.): ~ **řepu** цвеклокомбайн, цвекловадач; ~ **cibule** луковадач; ~ **brambor** плyг-картофовадач, картофовадачка, картофокoпачка

vyoráv|at, -ám нескв. 1. (со) изоравам (бразда и под.) 2. (со; со odkud) изрoвям, изваждам (моркови, цвекло и под. отнякъде)

vyoráv|ka, -y ж. *сел. стоп.* вадене (на кореноплодни селскостопански култури): ~**a brambor** вадене на картофи

vyostř|it, -ím св. (со) 1. рядко изoстрия, натoча

(нещо), напра́ва (нещо) остро: **~it nůž, nástroj** наточа, наостря нож, инструмент **2. книж.** изостря (противоречия и под.); създам (напрежение; напрегната, изострена ситуация): **krize ~ila protiklady** кризата изостри противоречията

vyostřít se, обикн. третол. **-í se** св. **1.** рядко изостри се, ста́не остър; придобие остри черти: **gusy se mu v obličejí ~ily** чертите на лицето му се изостриха **2. книж.** изостри се; ста́не изострен, напрегнат (за ситуация и под.): **konflikty se ~ily** конфликтите се изостриха

vyostřovat, -uji/разг. -uju неск. (со) **1.** рядко остря, наострям, изострям, точа, наточвам (нож и под.) **2. книж.** изострям (противоречия и под.); създавам (напрежение; напрегната, изострена ситуация)

vyostřovat se, обикн. третол. **-uje se** неск. **1.** рядко изостря се; ста́ва остър; придобива остри черти **2. книж.** изостря се; ста́ва изострен, напрегнат (за ситуация)

vypáčit, -ím св. **1.** (со; со čím) изкъртя, избия, разбия (нещо с нещо): **~it okno dlátem** изкъртя прозорец с длето **2.** (со z koho/na kom) експр. изкòпча, изтръгна, изскòбна (нещо от някого): **nebylo možno z něho slovo ~it** не беше възможно дума да изкòпчиш от него

výpad, -u м. **1.** воен. нападение, атака; шурм: **podniknout ~ do nepřátelských linií** предприема нападение на неприятелски линии **2.** воен. вилзка (внезапно нападение, извършено от обсадени) **3.** спорт. напад **4.** напад-ка, атака: **stal se cílem lživých ~ů** той стана мишеня на лъжливи нападки

vypadání, -í ср. изпадане, отпадане **vypadat I**, обикн. третол. **-á** св. (-; odkud) изпопада, изпоокапе; изпада, окапе (отнякъде) постепенно: **zuby mu ~aly** зъбите му изпадаха; **vlasý mu ~aly** косата му изпада, окапа

vypadat II, -ám неск. **1.** (jak; jako kdo, jako co; разг. na koho, na co) изглеждам (като някого, като нещо); приличам (на някого, на нещо); ймам вид (на някого, на нещо): **~at dobře** изглеждам добре; **~á jako sportovec** той йма вид на спортист; **jak to ~áš!** на каквò приличаш! на каквò си заприличал! погледни се сáмо! я се виж! **ty (ale) ~áš!** ирон. хубаво си се наредил! хубаво си се (из)докарал! виж се на каквò си заприличал! **jak by to ~alo!** на каквò ще прилича! как си го представяш ти това нещо! **na boháče zrovna ne~á** разг. той не прилича мнòго на богаташ; няма вид на ~~богаташ~~

ймам вид на каквòто тря́бва; мòже да се очаква такòва нещо от мене; **~at k světu/k obrazu**

božimu експр. изглеждам добре, прилично, какòто тря́бва, кàто хòрата; кàто хòрата, кàто светà сьм: **stará se, aby k něčemu ~ala** разг. тя́ се мъчи да се докарва, да изглежда свя́стно, прилично, кàто хòрата, да прилича на нещо: **dělat něco, jen aby to ~alo** разг. прàва нещо, кòлкòто да се каже, кòлкòто да не è без хич; **~at jako hromádka neštěstí** експр. оклюмал сьм се; обèsил сьм нòс; изглеждам кàто че ли са ми потънали гемийте; да ме съжалиш прòсто; прòсто за окàйване сьм; жив да ме оплачеш; сьвсèм сьм за окàйване; **~at jako sedm drahých let** експр. изглеждам, нещàстен, тъжен; прòсто да ме съжалиш; жив да ме олачеш; прòсто за окàйване сьм, сьвсèм сьм за окàйване; оклюмал сьм се; обèsил сьм нòс; изглеждам, кàто че ли са ми потънали гемийте; **~á, jako by vstal z hrobu** експр. тòй изглежда, кàто че ли от грòб е излязъл, ськаш че от грòб е извàден; **~at jako zmoklá slepice** експр. приличам на мòкра кокòшка; **~at jako ze škatulky** обикн. третол. експр. сьвсèм, нòв-нòвеничък е; кàто че ли от витрина са го извàдили; **~á, jako by spadl z měsíce/z nebe** експр. (тòй) изглежда, кàто че ли е пàднал от небèто, ськаш е пàднал от Màрс **2.** обикн. третол. в сьчет. **~á to** (na co; jako co) разг. напòмня (нещо); изглежда (кàто нещо); прилича, мьза (на нещо): **~alo to na nešťastnou náhodu** изглеждаше кàто нещàстен слùчай; приличаше на нещàстен слùчай; **~á to na děš** изглежда, че ще завали; кàто че ли ще завали; на дъжд отива **3.** обикн. третол. в сьчет. **~á to** (jak; s kým, s čím; jak s kým, s čím) разг. (с някого, с нещо) нещàта изглеждат, стòят, вьрвят (някак): **jak to ~á s plněním úkolů?** как стòят нещàта с изпълнèнието на задàчите? каквò е положèнието сьс задàчите? каквò е положèнието с изпълнèнието на задàчите? **s námi to ~á špatně** лòша ни е рàботата; спùкана ни е рàботата; положèнието ни е лòшо

vypadáv|at, обикн. третол. **-á** неск. (-; odkud) (постепенно) пада, капе, окàпва (-; отнякъде): **vlasý mu ~ají** косата му пада, капе

výpad|ek, -ku м. **1.** спàдане, понижàване, намаляване, срив, спад: **~ek těžby uhlí** понижàване, намаляване на добив на вьглища; **~ek v dodávce proudu** намаляване, понижàване на електрозахранване, срив в електрозахранване **2.** зàгуба, щетà (възникнала от спад, от срив в производство и под.): **dohnat ~ky ve výrobě** възстановя, покрия зàгуби, щети (от спад) в производството

vypad|nout, -nu св. **1.** (odkud, komu odkud) изпадна (отнякъде): **klíče mu ~ly z kapsy**

кľючовете му изпáднаха от джоба; **~1 jí zub** **пáднaйзб** **~1omiozpanětceami** изскóчи, изхвръкна ми, шүкна ми, изфиряса ми от акъла, от главáта; (**je otcí podoběn**), **jako by mu z oka ~1** той е одрáл кóжата на башá си; мётнал се е, прилйча на башá си; същйнски бáщйчко е; с башá си си прилйчат като двé кáпки водá **2.** (*z čeho, odkud*) отклоня се, изкљóча се, излйза, отпáдна (*от нецо*): **~nout ze soutěže** отпáдна от състезáние; **~nout z role a** забрáвя си рéпликата, рóлята **б)** *прен.* излйза от рóлята си; забрáвя да се престрүвам **в)** *прен.* объркам се; загүбя увёреност, загүбя үма и дүма; **~nout ze hry a** отпáдна от игрá **б)** *прен.* излйза от игрáта **3.** (*odkud*) *разг. експр.* мáхна се, измъкна се, изчэзна, чүпя се, дүхна, офейкам (*отнякъде*): **rychle z přednášky ~li** скóро се чүпиха, офейкаха от лекцията; **~ni!** *грубо* изчэзвай! мáхай се! дйм да те нйма!

výpadov|j|a, -y *ж. трансп. разг.* изходна пйгна артерия, комуникация (*част от магистрала, водеща от центъра на (голям) град извн него в посока към друг (голям) град*); *разг. (еди-кое си)* шосé: **Karlovarská ~a (v Praze)** магистралáта за Кáрлови Вáри (в Прáга); Кáрловáрското шосé (в Прáга)

výpadov|j|ý, -á, -é **1.** предназначён за нападённе, за атакá, за шүрм; бóден: **~á skupina** бóйна грүпа **2.** предназначён за излизане (*отнякъде*): **~á silnice** *трансп.* изходна (пйгна) артерия, комуникация; *разг. (еди-кое си)* шосé

výpal|ek, -ku *м. минно* клеймó: **kysový ~ek** пыржйлка; пирйтно клеймó

výpalen|j|ý, -á, -é **1.** изгорён, опожарён: **~á vesnice** опожарёно сёлó **2.** изпёчен: **~á cihla** *керам.* изпёчена түхла; **~á hlína** *керам.* теракóта

výpál|it, -ím *св. 1.* (*со*) изгоря, опожаря (*нецо*): **~it celou vesnici** изкарá, изгóня с óгън (*някого, нецо отнякъде*): **~it vosy z hnízda** изгóня с óгън осы от гнездáта им **3.** (*со*) изгоря (*нецо*) (докато свърши, докрай); свърша, изразхóдвам (*нецо*), като го горя: **~it všechny brikety** изгоря всйчки брикёти, свърша брикётите **4.** (*со; со čít*) изгоря, мáхна, отстраня (*нецо чрез киселина и под.*): **~it bradavici** изгоря брадáвица **5.** (*со; со čít*) изгоря, уврэдя (*чрез киселина и под.*): **~it si oči kyselinou** изгоря си очите с киселинá **6.** (*со; со čít*) обгоря, изчйстя, почйстя, дезинфекциярам (*нецо с нецо*): **~it ránu jódem** дезинфекциярам рáна с йóд; **~it jehlu (injekční stříkačku)** обгоря, дезинфекциярам иглá (на спринцóвка) **7.** (*со; коти со кам*) **а)** пирóграфиярам (*нецо*);

маркйрам с горёщó клеймó (*някого, нецо*) **б)** *прен.* жигóсам, дамгóсам, белёжа (*някого, нецо*): **~it do výrobku značku** маркйрам продүкт с нажежён печáт; **~it značku (chovnému zvířeti)** *сел. стоп.* маркйрам (селскóстопáнско живóтнóживóтнó) **~it omu čelo znamení zrádce** жигóсам, дамгóсам, заклеймя нйкого като предáтел **8.** (*со; со do čeho, kam*) прогоря (*нецо в нецо*): **~it do dřeva otvor** прогоря óтвор в дървó **9.** (*со; со z čeho*) изпекá (*нецо от нецо*): **~it hrnce (z hlíny)** изпекá гърнётá, гърнци (от глина) **10.** (*со; со z čeho*) сваря, *диал.* изпекá, *снец.* дестилйрам (*нецо от нецо*): **~it (z ovoce) slivovici** сваря, изпекá сливова ракия **11.** (*–; со; со z čeho*) гръмна, стрёлям; изстрёлям (*нецо*); дам изстрел, зáлп: **zamířil a ~il** той се прицёли и стрёля, гръмна; **~it dvacet dělostřeleckých salv** дам, изстрёлям двáйсет/двáдесет артилерийски зáлпа, салюта **12.** (*коти со*) *разг. експр.* задйгна, свйя (*нецо на някого/от някого*): **~ili mu z kapsy peníze** задйгна му днáрствó **~i někomu rybník** прецáкам нйкого; превáря и надхитря нйкого; прáтя нйкого за зелён хайвёр; остáвя нйкого с прёст в устáта **13.** (*odkud*) *разг. експр.* изхвърчá/изхвръкна, изскóча, изстрёлям се (*отнякъде*): **~it ze stodoly** изхвърчá/изхвръкна от плёвнята

výpaln|é, -ého *ср.* тáкса рёкет (*парична сума, изплацана от рекетирán на рекетёр за натрапена охрана*): **podnikatelům hrozí ~é** предпрйемáчите са застрашённи от тáкса рёкет

výpalovač|k|a, -y *ж. муз. жарг.* *жарг.* (шүмно, дйво) пóппарчé: **hrají jednu ~u za druhou a)** пёят **б)** пүскат пóппарчёта коё от коё пò-шүмни, пò-дйви

výpal|ky, -ek *ж. мн.* джйбри, прáщйни

výpalován|í, -í *ср.* изпйчане, пёчене: **~í cihel** изпйчане, пёчене на түхли

výpal|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*со*) изгáрям, опожарявам (*нецо*): **nepřítel ~oval vesnice** неприятелят опожаряваше сёлá **2.** (*koho, со odkud*) изкарáвам, изгóнвам с óгън (*някого, нецо отнякъде*): **~ovat vosy z hnízd** изгóнвам, изкарáвам с óгън осы от гнездáта им **3.** (*со*) горя, изгáрям (*нецо*) (докато свърши; докрай): **~ovat uhlí** изгáрям вёглища **4.** (*со; со čít*) изгáрям, горя, мáхам, отстранявам (*нецо с киселина и под.*): **~ovat bradavice** изгáрям, горя, мáхам брадáвици **5.** (*со; со čít*) изгáрям, уврэждам (*нецо с киселина и под.*): **kořalka ~uje prázdný žaludek** ракията изгáря прáзния стомáх, вредí на прáзния стомáх **6.** (*со; со čít*) обгáрям, изчйствам, почйствам,

дезинфекциярам (нещо с нещо): **~ovat ránu jódem** дезинфекциярам рана с йод **7.** (со; *koti co kam*) **а)** пирографиярам (нещо); белѣжа, маркирам с горещо клеймо, с горещ печат (някого, нещо) **б)** прен. жигосвам, дамгосвам, заклеявам (някого, нещо): **~ovat do dřeva ozdoby** пирографиярам орнаменти върху дърво **8.** (со; *co čím do čeho, kam*) прогарям (нещо с нещо в нещо, върху нещо): **~ovat žhavým železem díru** прогарям, правя дупки с нажежено желязо **9.** (со; *co z čeho*) изпичам, пека (нещо): **~ovat cihly** пека, изпичам тухли **10.** (со; *co z čeho*) варя; диал. изпичам, пека; спец. дестилирам (нещо от нещо): **~ovat slivovici** варя, изпичам, пека сливова ракия

výpar, ~u м. изпарение; обикн. мн. **výpar|y, -ů** изпарения: **sírné ~y** хим. сёрни изпарения

vyparád|it, -ím св. (кого, со) разг. експр. нагиздя, наконтя, изтупам, издокарам (някого, нещо): **~it dcerku** нагиздя, издокарам щерка си

vyparád|it se, -ím se св. разг. експр. нагиздя се, наконтя се, изтупам се, издокарам се

vypá|rat, -řu/-rám св. **1.** (со) разпоря (нещо шито): **~rat šev u sukně** разпоря шев на пола **2.** (со) разплета (нещо плетено): **~rat starý svetr** разплета стар пуловер **3.** (со; *co odkud*) отпоря (нещо зашито отнякъде): **~rat podšívku z pláště** отпоря подплата от шлифер

výparník, -u м. техн. изпарител: **plášťový ~** кожухотръбен изпарител; **strmotrubný ~** вертикалноотръбен изпарител

výparnost, -i ж. техн. изпаряемост

vypař|it, -ím св. **1.** (со; *co čím*) попаря, дезинфекциярам (нещо с вряла вода и под.) **2.** (со) попаря (нещо): **~it půlku vepře** попаря половин прасе **3.** (со; *koti co; koti co čím*) напаря, натопля (нещо с нещо): **~it si nohy** напаря си краката

vypař|it se, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** изпари се: **líh se ~il** спиртът се изпари **2.** разг. експр. изпаря се, изчезна, чупя се, дъхна, офейкам: **hoši se do jednoho ~ili** момчетата офейкаха до едно **3.** разг. експр. изпаря се, изчезна; бѣда откраднат, задигнат, свѣт: **cihel bylo původně dost, ale hodně se jich ~ilo** първоначално тухлите бяха доста, но много от тях се изпариха, изчезнаха

vypařovac|í, -í, -í физ. който се отнася до изпаряване: **~í teplota** физ. температура на изпаряване

vypařovač, -e м. **1.** техн. вапоризатор, изпарител **2.** мед. вапоризатор

vypařován|í, -í ср. изпаряване: **~í kapalín** физ. изпаряване на течности

vypař|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со; *co čím*) попарвам, дезинфекциярам (сѣд с вряла вода и под.): **~ovat láhev vařící vodou** попарвам бутылка с вряла вода **2.** (со; *co čím*) попарвам (нещо): **~ovat kuře** попарвам пиле **3.** (со; *koti co; koti co čím*) напарвам, натоплям (нещо с нещо): **~ovat si nohy** напарвам си краката **4.** (со) рядко изпарявам (нещо): **slunce ~uje vlhko** слънцето изпарява влагата

vypař|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** обикн. третол. **-uje se** изпарява се: **líh se rychle ~uje** спиртът се изпарява бързо **2.** разг. експр. изпарявам се, изчезвам, чупя се, дъхвам, офейквам: **tanečníci se jeden po druhém ~ovali** танцьорите изчезваха един по един **3.** разг. експр. изпарявам се, изчезвам; бивам откраднат, задигнат, свѣт: **cihly se postupně ~ovaly** тухлите постепенно се изпаряваха, изчезваха

vypás|at, -ám неск. рядко **1.** обикн. третол. **-á** (со) опаса (нещо) (за животно): **ovce ~ají trávu, meze** овцете опасват тревата, сѣновете **2.** (кого, со) паса (някого, нещо): **~at stádo ovčí** паса стадо овце **3.** (кого, со) експр. угоявам, охранвам (някого, нещо): **~at svoje břicho** угоявам си шкембѣто

vypás|at se, обикн. третол. -á se неск. рядко пасе (за животно): **na svazích se ~ají stáda ovčí** по склоновете пасат стада овце

vypasen|ý, -á, -é угоен, охранен: **~ý vepř** угоено прасе; **~ý tlusňoch** угоен шийшко

vypasovan|ý, -á, -é втален: **dobře ~ý kabát** добре вталено палто

vypaš|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) вталя (нещо): **dobře ~ovat kabát v bocích** добре вталя палто по хълбоците

vypá|st, -pasu св. **1.** обикн. третол. **-pase** (со) опасе (нещо) (за животно): **krávy ~pásly jetel** кравите опасоха детелината **2.** (кого, со) угоя, охраня (някого, нещо): **na čem husy ~pasou?** с какво ще угоят гъските?

vypá|st se, -pasu се св. експр. угоя се, охраня се: **vepři se pořádně ~pásli** свинѣте се угойха хубаво, както трябва; **vojáci se ~pásli** войниците се охраниха

vypátr|at, -ám св. (кого, со) издиря, открѣя (някого, нещо): **~at pachatele** издиря престѣпник; **~at něčí adresu** издиря нѣчий адрес; **~at něčí tajemství** открѣя нѣчия тайна

výpažnic|e, -e ж. техн. обсадна трѣба: **vrtní ~e** сондажна обсадна трѣба; **usměrňovací ~e** направляваща обсадна трѣба

vypéci, vypéct, -peču/книж. -peku св. **1.** (со) добре изпека, опека (нещо): **~péct husu do červena** изпека гъска до зачервяване **2.** (со;

со з *čeho*) стопя, полўча (*нещо*) при пёчене: **~péct z husy sádlo** стопя мѧс от гѧска **3.** (*koho – вин.*) *разг. експр.* излѧжа, мѧтна, премѧтна, надхитря (*някого*); прѧтя (*някого*) за зелѧн хайвѧр: **ta slečna ho ~pekla** господѧицата го прѧти за зелѧн хайвѧр, мѧтна го

vypéct *вж.* **vypéci**

vypéčen|ý, -á, -é 1. добрѧ изпѧчен, опѧчен: **~ý chléb** добрѧ изпѧчен хлѧб **2. разг. експр.** изпѧчен, опитен, хитър; кѧйто е от стѧра козѧ ѧре: **ten je ~ý** тѧй е от стѧра козѧ ѧре; **jeden je ~ější než druhý** тѧ са един от друг пѧ-хитър, кѧй от кѧй пѧ-хитър

vypék|at, разг. vypík|at, -ám *несв. 1.* (*со*) добрѧ изпичам, опичам (*хлѧб, месо и под.*) **2.** (*со; со з čeho*) стопявам, получавам (*мас*) при пёчене **3.** (*со*) *спец. жарг.* вѧдя от пѧщ (*нещо*): **~at chléb** вѧдя хлѧб от пѧщ

vypelichan|ý, -á, -é излинял, оскѧбан, проскѧбан: **~á slepice** проскѧбана кокѧшка; **~ý pes** проскѧбано кѧче; **~ý kožich** проскѧбан кожѧх

vypelich|at, -ám *св.* излиня, оскѧба се, проскѧба се: **slepice ~aly** кокѧшките се проскѧбаха; **pes ~al** кѧчето се проскѧба

vypér|ovat, -uji|разг. -uju *св. (со)* снабдя (*кола и под.*) с пружини, с ресѧри (*за да не трѧска*); федерирам (*нещо*); направа федерѧция (*на нещо*): **dobře ~ovat vůz** добрѧ федерирам кола

vypesk|ovat, -uji|разг. -uju *св. (koho – вин.)* смѧмря, скастрия, накастрия (*някого*); скарам се (*на някого*): **~ovat žáka pro nekázeň** накастрия, смѧмря ученик за недисциплинираност

vypěst|it, -ím *св. (со, koho)* отглѧдам, култивирам (*растение*); отглѧдам (*животно*); създам (*нов сорт растения, нова порода животно*): **~it nový druh víšně** създам, култивирам нов сорт вишна

vypěst|ovat, -uji|разг. -uju *св. 1.* (*со, koho*) отглѧдам, култивирам (*растение*); отглѧдам (*животно*); създам (*нов сорт растения, нова порода животно*): **~ovat novou odrůdu růže** създам, култивирам нов сорт рѧзи; **~ovat nové plemeno** създам, отглѧдам нова порѧда **2.** (*со; со v kot*) създам, възпитам (*нещо у някого*): **~ovat v dětech smysl pro pořádek** възпитам у деца чувство за рѧд **3.** (*koho – вин.*) *остар.* възпитам, отглѧдам (*някого*): **s láskou vnučku ~oval** с любѧв тѧй отглѧда внѧчката си

vypět|í, -í *ср.* напрежѧние, усилie: **tělesné i duševní ~í** и физическо и душѧвно напрежѧние; **doběhnout někam s ~ím všech sil** изтичам, дотичам донѧкъде с последни сили

vypích|at, -ám *св. (со; komu со)* (последовѧтелно) избѧда, извѧдя (*нещо на някого*): **chán dal ~at zajatcům oči** ханът заповѧда/заповѧдал да избѧдат очите на плѧнниците

vypícháv|at, -ám *несв. (со; komu со)* (последовѧтелно) избѧждам, извѧждам (*нещо на някого*)

vypích|nout, -nu *св. 1.* (*со; komu со*) избѧда, извѧдя (*нещо на някого*): **~nout si oko** избѧда си, извѧдя си окѧ **2.** (*koho – вин. odkud*) *често експр.* изгѧня, избѧтам, изкѧшкам (*някого отнякъде*): **~nout někoho z místa** избѧтам някого от мѧстото му **3.** (*koho, со*) *разг. експр.* изтѧкна (*някого, нещо*); обѧрна внимѧние (*върху някого, върху нещо*); подчертѧя (*нещо*); наблѧгна (*върху нещо*): **řečník ~l nejdůležitější chyby** орѧторът наблѧгна върху най-вѧжните грѧшки

vypich|ovat, -uji|разг. -uju *несв. 1.* (*со; komu со*) избѧждам, извѧждам (*нещо на някого*) **2.** (*koho – вин. odkud*) *често експр.* изгѧнвам, избѧтвам, изкѧшкам (*някого отнякъде*) **3.** (*koho, со*) *разг. експр.* изтѧквам (*някого, нещо*); обрѧщам внимѧние (*върху някого, върху нещо*); подчертѧвам (*нещо*); наблѧгам (*върху нещо*)

vypíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1.* (*со*) изпивам (*нещо*): **~et pomalu pivo** изпивам бѧвно бира

♦ **~et někomu krev** *разг. експр.* изливам кръчѧвата чѧша; **~et někomu krev** рядко пия, смѧча кръвтѧ на някого; тормѧзя, мѧча, измѧм (*нещо*) **2. извѧтам** ♦ **~et** *разг. експр.* (нѧщо) ми излѧза през носѧ; пѧтя си, изпѧщам си, пострадвам (заради нѧщо): **~ela si to i ona** и на нѧя ѧ излѧзашѧ тѧя рѧбота през носѧ; и тѧ си пѧтеше заради товѧ

vypil|ovat, -uji|разг. -uju *св. 1.* (*со*) изпилѧ (*нещо*): **~ovat klíč** изпилѧ клѧч **2.** (*со*) *книж.* изпичам, шлифѧвам, изглѧдя (*нещо*): **~ovat verše, rukopis** шлифѧвам, изглѧдя стихове, рѧкопис

vypínač, -e *м. техн. електр.* прекъсвѧч, изключвѧтел; *разг.* клѧч: **otočit ~em** завъртѧ прекъсвѧч; **automatický** ~ автоматичен прекъсвѧч, изключвѧтел; **bezkontaktní koncový** ~ безконтактен краен изключвѧтел; **bezpečnostní** ~ аварѧен изключвѧтел; **dálkově ovládaný** ~ дистанционен изключвѧтел; **elektrický** ~ електричен изключвѧтел; **elektromagnetický** ~ електромѧгнетичен изключвѧтел; **mžikový** ~ мигновѧн изключвѧтел; **olejový** ~ мѧслен изключвѧтел; **pákový** ~ лѧстов изключвѧтел; **povelový** ~ команден изключвѧтел; **pružinový** ~ пружинен изключвѧтел; **rtuťový** ~ живѧчен изключвѧтел; **sekční** ~ секционен изключвѧ-

тел; **termostatický** ~ термічен изключвател; **tlačítkový** ~ бутонен изключвател; **tlakovplynový** ~ газів прекъсвач; **tlakovzdušný** ~ въздухоструєн прекъсвач; **zástrčkový** ~ щепселен изключвател

vypínání [í, -í *ср. техн. електр.* изключване; **automatické** ~í автоматично изключване; **blokové** ~í блòково изключване; **samočinné** ~í самоизключване

vypínat, -ám *несв. (со)* 1. изключвам, спирам (*нещо*); изгасям, загасям (*осветление*): ~at **elektrický proud, plyn** изключвам, спирам електрически ток, газ; ~at **telefon, rádio, motor** изключвам телефон, радио, двигател 2. изпъвам, опъвам, обтягам (*нещо*): ~at **tyl na bubínek** изпъвам, опъвам тъл върху гергѐф 3. изпъчвам (*нещо*): ~at **prsa** изпъчвам гърди 4. протягам, вдигам, надигам, повдигам (*нещо*): ~at **ruce** протягам, вдигам ръце

vypínat se, -ám se *несв.* 1. обикн. *третол.* -á se изключва се, спира се, загася се, изгася се, загасва, изгасва: **pračka se ~á samočinné** пералнята се самоизключва, пералнята се изключва автоматично 2. протягам се, надигам се: ~at se **na špičky** надигам се на пръсти 3. (*к чету*) напъгам всички сили (*за нещо*): ~at se **ke krajnímu výkonu** напъгам всички сили за най-високо постижение 4. (*над кохо*) перча се, властнича, големѐя се, надъвам се (*пред някого*): ~al se **jeden nad druhého** един от друг повече се перчеха; надпреварваха се да се перчат 5. (*над čím; kde*) книж. издигам се, извисявам се, стърча (*над нещо*): **skála se ~á nad řekou** скалата се извисява над реката

vypínavě *нар.* надутò, нап̀ерено, високом̀ерно, надм̀енно: **chovat se** ~ държ̀а се надм̀енно, надутò

vypínavost, -i *ж.* надутòст, нап̀ереност, надм̀енност, високом̀ерност, високом̀ерие

vypínavý, -á, -é надут, нап̀ерен, високом̀ерен, надм̀енен: ~á **povaha** надм̀енен хар̀актер

vypíplát, -ám *св. (кохо, со) разг. експр.* отг̀ледам (*някого, нещо*); *разг. експр.* отг̀ледам (*някого*) от парч̀е месò: ~at **dítě** отг̀ледам дет̀е от парч̀е месò; отг̀ледам дет̀е с м̀но̀го грижи и усилія; ~at **růži z odnože** с м̀но̀го труд̀ отг̀ледам рòза от изд̀ьнка

vypírát, -ám *несв.* 1. (*со; кому со; кому*) изп̀ирам, пер̀а (*нещо на някого*); пер̀а (*на някого*): ~at **košile** *рядко* изп̀ирам, пер̀а р̀изи; ~ala **stovkám paníček** т̀я пер̀еше на стот̀ици гос̀по̀жи 2. (*со; со в чет*) изп̀лаквам, м̀ия, изм̀ивам (*нещо*): ~at **salátky ve vodě** изм̀ивам, изп̀лаквам сал̀атки във вод̀а 3. (*со; со з ч̀eho*)

изп̀ирам, отстранявам с пр̀анѐ (*нещо*): ~at **skvrnu z ubrusu** изп̀ирам пет̀но от покр̀ивка

výpis, -u *м.* 1. *адм.* изв̀адка, извл̀еч̀ение, пр̀епис; пр̀епис-извл̀еч̀ение: ~z **protokolu** *адм.* пр̀епис-извл̀еч̀ение от протокол̀; ~z **účtu** *икон.* пр̀епис, извл̀еч̀ение от см̀етка 2. *спец.* разп̀ечатка: ~ **obsahu paměti** разп̀ечатка на памет̀т̀а; ~ **operativní paměti** д̀ьмп на операт̀ивната памет̀

výpis|ek, -ku *м.* изв̀адка: **dělat si ~ky z učebnice** пр̀авя си изв̀адки от уч̀ebник

výpískat, -ám *св. (кохо, со)* осв̀иркам (*някого, нещо*): ~at **řečníka** осв̀иркам ор̀атор

výpísknout, -nu *св.* 1. изп̀искам, изп̀ищ̀а (*за чò-век*): ~nout **bolestí** изп̀ищ̀а от бол̀ка 2. изпису̀кам, изп̀ищ̀окам (*за птица*) и *прен. експр.* (*за човек*): **ptáče v hnízdě ~lo** п̀т̀ичето в гнездòто изпису̀ка 3. изцв̀ерт̀я/изцв̀ерт̀ча (*за животно или птица*) и *прен. експр.* (*за човек*): **tu a tam ~la myš** т̀ук-т̀аме изцв̀ерт̀я/изцв̀ерт̀ча по н̀якоя м̀ишка, н̀якаква м̀ишка

výpis|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*со; со з ч̀eho, odkud*) пр̀еписвам, пр̀авя изв̀адки, експ̀ерп̀ирам (*нещо отняк̀де*): ~ovat (**si**) **citáty z knihy** пр̀еписвам, в̀адя цит̀ати от к̀нига 2. (*со; со jak*) изп̀исвам, нап̀исвам (*нещо н̀якак*): ~ovat **jméno hůlkovým písmem** изп̀исвам на р̀ьк̀а йме с печ̀атни букви 3. (*со*) изп̀исвам (*нещо*); св̀ършвам, изразход̀вам с писане (*нещо*): ~ovat **inkoust** изп̀исвам, св̀ършвам маст̀ило 4. (*со, кохо*) оп̀исвам (*нещо, някого*): ~ovat **podrobně všechny události** оп̀исвам подр̀бно всички събит̀ия 5. (*со*) обявявам (*нещо*): ~ovat **odměnu za dopadení vraha** обявявам нагр̀ада за зал̀авяне на уб̀иец 6. (*кохо – вин. odkud*) *разг.* осв̀обожд̀вам, отп̀исвам (*някого отняк̀де*): ~ovat **dítě z nepovinných předmětů, z výletu** отп̀исвам дет̀е от н̀езад̀ължит̀елни предм̀ети, от експ̀урзия

vypít, -piji/*разг.* -piju *св.* 1. (*со*) изп̀ия (*нещо*): **п̀ит̀иво** **п̀ит̀иво** **sti/kalich utrpení (až do dna)** изп̀ия (до д̀ьно) **к̀риж̀а** **п̀ит̀иво** *разг. експр.* н̀ещò ми изл̀езе през нос̀а; изп̀ат̀я си, постр̀адам (*заради нещо*); пол̀уча си засл̀уженото: **ty si to ~piješ, až jim to řeknu** (тов̀а) ще ти изл̀езе през нос̀а, като им го к̀ажа

vypjatý, -á, -é *книж.* зас̀илен до край̀ност; ст̀игащ до край̀ност; край̀но нап̀рег̀нат; к̀раен: ~ý **nacionalismus** к̀раен, ст̀игащ до край̀ност национализ̀ьм; ~á **situace** край̀но нап̀рег̀ната ситу̀ация

vyp|laceně *нар. поц.* за см̀етка на изп̀ращ̀ач, на под̀ател; след предв̀арит̀елно зап̀лащ̀ане от изп̀ращ̀ач, от под̀ат̀ел; фр̀анко: **poslat zásilku** ~ изп̀рат̀я пр̀ат̀ка за свòя см̀етка; **poslat dopis**

ne~ изпратя писмо за сметка на получателя (не таксувано)

vyplacen|í, -í *ср.* изплащане: **~í honorářů** изплащане на хонорари

vyplacen|ý, -á, -é **1.** изплатен: **~ý obnos** изплатена сума **2.** *пош.* таксуван: **~ý dopis** таксувано писмо

vyplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1. (со; kоти со)* изплащам (нещо на някого): **~at zaměstnancům mzdy** изплащам заплати на служителите **2. (кого – вин.)** плащам, заплащам (на някого); разплащам се (с някого): **~et zaměstnance** плащам, заплащам на служителите **3. (кого – вин.)** изплащам (на някого) дял от наследство **4. (кого, со odkud)** откупвам (някого, нещо отнякъде): **~et zastavené prsteny** откупвам заложени пръстени; **~et zajatce (ze zajetí)** откупвам пленници (от плен) **5. (со čít, jak)** изкупвам (нещо с нещо); заплащам, плащам (за нещо по някакъв начин): **svou krví si ~eli průchod** *прен.* с кръвта си плащаха за преминаването напред **6. (со)** *пош.* таксувам (нещо): **~et zásilku** таксувам пратка **7. (кого – вин.)** *разг. експр.* пердаша, напердашвам (някого): **~et syna** пердаша синà си

vyplác|et se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. (-; kоти)* рентира се, връща се; оправдава се, струва си, изгодно е; има сметка, на сметка е: **malovýroba se přestala ~et** дребното производство престана да се рентира; дребното производство престана да е изгодно; **nový chov vepřů se dobře ~í** новият начин за отглеждане на свинѐ е много изгоден; в новия начин за отглеждане на свинѐ има голяма сметка

výplach, -u *м.* **1.** *мед.* промиване, промивка, иригация: **~ očí, žaludku** промивка на очи, на стомах **2.** *техн.* промиване; промивка: **~ motoru** промиване, промивка на двигател **3.** *техн.* сондиране с промивка: **vrtní ~** сондажна промивка **4.** *техн.* течност за промивка

vyplách|nout, -nu *св. 1. (со; со čít)* изплакна (нещо с нещо): **~nout sklenici** изплакна чаша **2. (коти со; kоти со čít)** промия (нещо на някого с нещо); направя промивка (на нещо с нещо): **~nout nemocnému žaludek** *мед.* промия стомах на болен; **~nout si ústa dezinfekčním roztokem** *възвр.* промия устата си с дезинфекционен разтвор

vyplach|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со; со čít)* изплаквам, плакна (нещо с нещо) **2. (коти со; kоти со čít)** промивам (нещо на някого с нещо); правя промивка (на нещо с нещо)

vyplakat (si), -pláču (si)/книж. -pláči (si) *св.*

обикн. в съчет. ~at hodně slz изплача, проля много сълзи; **~at si oči** изплача си очите

vy|plakat se, -pláču se/книж. -pláči se *св. 1.* наплача се, изплача се: **nechte ji, ať se ~pláče** оставете я да се наплаче, да се изплаче **2. (z čeho)** изплача си (болка, мъка и под.): **~plakat se ze zármutku** изплача си мъката

vyplašené *нар.* изплашено, уплашено, подплашено, стреснато, разтревожено, тревожно: **dívat se ~** гледам стреснато

vyplašen|ý, -á, -é изплашен, уплашен, подплашен, стреснат, разтревожен: **~ý zajíc** подплашен заек; **~é dítě** уплашено, стреснато дете; **~é oči** уплашени, тревожни очи

vyplaš|it, -ím *св. (кого, со)* изплаша, уплаша, подплаша, стресна, разтревожа (някого, нещо): **~it zajíce, zloděje** подплаша заек/зайци, крадец/крадци; **zpráva ho ~ila** съобщението го стресна, разтревожи

vyplaš|it se, -ím se *св.* изплаша се, уплаша се, подплаша се, стресна се, разтревожа се: **zbytečně se ~it** излишно се изплаша, стресна се, разтревожа се: **nedejte se ~it!** не се плашете! не се тревожете! не се стряскайте!

výplat|a, -y *ж.* **1.** плащане, изплащане, заплащане: **dát příkaz k ~ě** наредя, дам нареджана за изплащане; **~a pojistky** изплащане на застраховка **2.** запла̀та: **měsíční ~a** месечна запла̀та **3.** *разг. експр.* пердàх: **kluk dostal ~u** момчето яде пердàх

výplat|it, -ím *св. 1. (со; kоти со)* изплатя (нещо на някого): **~it externímu pracovníkovi honorář** изплатя на външен сътрудник хонорар **2. (кого – вин.)** платя, запла̀та (на някого); разплатя се (с някого): **~it zaměstnance** платя запла̀та на служител(и) **3. (кого – вин.)** изплатя (на някого) дял от наследство: **~it sourozence** изплатя на братята и сестрите си техните дялове от наследство **4. (кого, со odkud)** откупя (някого, нещо отнякъде): **~it syna z vojny** откупя синà си от военна служба **5. (со čít, jak)** изкупя (нещо с нещо); платя, запла̀та (за нещо по някакъв начин): **draze ~ila svou samostatnost** тя скъпо платя за самостоятелността си **6. (со)** *пош.* таксувам (нещо): **~it dopis** таксувам писмо **7. (кого – вин.)** *разг. експр.* напердàша (някого): **roz-zlobený otec ~il kluka na místě** ядосаният баща напердàши момчето, без да му ум̀ва

vyplat|it se, обикн. третол. -í se *св. (-; kоти)* рентира се; оправдае си, заслужи си трудà, разнòските; изгодно е; заслужава си, струва си; има сметка, на сметка е: **výstava se ~ila** изложбата си оправда разнòските; изложбата се ока̀за дòходна; **to se ~í** това е изгодно, това

си струва (трудă, разнôските); **to se ~í za ty** **рѣкѣ** **сѣ** това ще ти излѣзе солѣно; това ще ти струва скѣпо; ще пострадаш

výplatn|í, -í, -í който се отна̀са до изпла̀щане, до пла̀щане: **~í den** дѣн за (из)пла̀щане (на за-
плати, на хонорари и под.); **~í listina** вѣ-
домост за изпла̀щане (на заплати под.)

vyplav|at, -u св. (odkud, kam) изпла̀вам, изплу̀-
вам (отнякъде, някъде): **~al z vody a zase se**
ponořil той изплу̀ва от водата и отнôво се
потопи; **mastnota ~ala na povrch** мазното
изпла̀ва на повърхността

vyplav|it, -ím св. 1. обикн. третол. **-í** (co, koho
kam) изхв̀рли, изка̀ра (нещо, някого някъде)
(за вода и под.): **vlny ~ily mrtvolu na břeh**
вълните изхв̀рлиха, бяха изхв̀рлили труп
на брега 2. обикн. третол. **-í** (co) изрôви,
огôли, открие (нещо) (за вода): **voda ~ila**
brambory водата е изрôвила/изрôви карто-
фите 3. обикн. третол. **-í** (co) отмѣе, измѣе,
отнесѣ (нещо) (за вода): **voda ~ila písek**
водата отмѣе, отнесѣ пясъка 4. (koho, co odkud)
изка̀рам, изгôня с вода (някого, нещо от-
някъде): **~it krtka z díry** изка̀рам с вода
къртица от дупката ѝ 5. (koho, co kde) изк̀пя
(някого, нещо някъде): **~it koně, ovce v řece**
изк̀пя конѣ, овцѣ в рекă 6. обикн. третол. **-**
í (co) залѣе, наводни (нещо) (за вода): **voda**
~ila sklep водата заля мазѣто; мазѣто се
нап̀лни с вода; мазѣто се наводни

vyplav|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. обикн. тре-
тол. **-uje** (co, koho kam) изхв̀рля, изка̀рва
(нещо, някого някъде) (за вода) 2. обикн.
третол. **-uje** (co) изрăва, огôлва, открѣва (не-
що) (за вода) 3. обикн. третол. **-uje** (co) от-
мѣва, измѣва, отна̀ся (нещо) (за вода) 4. (ko-
ho, co odkud) изка̀рвам, изгôнвам с вода
(някого, нещо отнякъде) 5. (koho, co kde) к̀пя,
изк̀пвам (някого, нещо някъде) 6. обикн.
третол. **-uje** (co) залива, наводнява (нещо)
(за вода)

vypлаzen|ý, -á, -é изплѣзен: **~ý jazyk** изплѣзен
езѣк (прăва нѐщо) с изплѣзен езѣк

vypлаz|it, -ím св. обикн. в съчет. **~it jazyk** (na
koho) пока̀жа, изва̀дя, изплѣзя, оплѣзя езѣк;
изплѣзя се, оплѣзя се (на някого): **~it jazyk**
na sousedku изплѣзя се на съседката

vypлаz|it se, -ím se св. (odkud) изп̀гльзѣ (отня-
къде): **z kamení se ~il had** изпод камънака
изп̀гльзѣ змия

vypлăz|nout, -nu св. 1. обикн. в съчет. **~nout**
jazyk (na koho) пока̀жа, изва̀дя, изплѣзя езѣк;
изплѣзя се, оплѣзя се (на някого): **lékař ho**

vyzval, aby ~l jazyk лѣкарят го подка̀ни да си
пока̀же езѣка; **~nout na bratra jazyk** изплѣзя
се на брат си 2. (co) разг. експр. вулг. платѣя,
заплатѣя, изва̀дя, измѣкна (обикн. банкноти);
брѣкна се, изрѣся се (с нещо): **~nout celou**
pětistovku изрѣся се с цѣли пѣт стотăчки

vypлаz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. обикн. в съчет.
~ovat jazyk (na koho) изплѣзвам, изва̀ждам,
пока̀звам езѣк (на някого); плѣзя се, изплѣ-
звам се, оплѣзвам се (на някого)

vypлен|it, -ím св. 1. (co; komu co) опусто̀ша (не-
що): **vojáci ~ili město** войниците опусто̀шиха
града; **~it někomu život** прен. опусто̀ша нѣчий
живôт 2. (koho, co) изтрѣбя, изкоренѣя, уни-
щожă (някого, нещо): **~it zlo, předsudky** из-
коренѣя злô, предразсѣдѣци; **uherský král**
chtěl všechny nás ~it остар. унгарският крал
ѣскаше да изтрѣби всѣчки ни

vy|plést, -pletu св. 1. (co) изплѣтă, сплѣтă (нещо):
~plést tenisovou raketu изплѣтă тенисова ра-
кетă 2. (co odkud) изва̀дя (нещо вплетено
някъде): **~plést pentle z vlasů** изва̀дя пандел-
ки, вплѣтени в косă 3. (co) изплѣтă, свѣрша,
изразхôдвам за плѣтене (нещо): **~plést klub-**
ko vlny изплѣтă кълôб вълна; **na svetr ~pletla**
40 dkg vlny за пулôвера ѝ отидоха 400 грама
вълна

vy|plést se, -pletu se св. (z čeho, odkud) измѣкна
се, избăвя се, освободѣ се, спасѣ се (от нещо,
отнякъде): **moucha se ~pletla z pavučiny** му-
ха̀та се освободѣ от пăяжината; **~plést se z**
nesnází прен. измѣкна се от затруднѣния

výplet, -u м. 1. плѣтене, изплѣтане: **odborné ~y**
tenisových raket специализирано плѣтене на
тѣнисови ракѣти 2. плѣтена, изплѣтена част;
нѣщо плѣтено, изплѣтено: **~ tenisové rakety**
плѣтена част на тѣнисова ракѣта

vypлѣt|at, разг. vyplít|at, -ám нескв. 1. (co) изплѣ-
там, сплѣтам (нещо) 2. (co odkud) изва̀ждам
(нещо вплетено отнякъде) 3. (co) изплѣтам,
свѣршвам, изразхôдвам за плѣтене (нещо)

vypлѣt|at se, разг. vyplít|at se, -ám se нескв. (z čeho,
odkud) измѣквам се, избăвям се, освобожда̀-
вам се, спасѣвам се (от нещо, отнякъде)

vypлѣsn|it, -ím св. (koho – вин.; koho proč) ска̀рам
се (на някого за нещо); смѣрмя, нахôдам
(някого за нещо): **~it dítě pro nepořádek**
нахôдам детѣ за безпорядѣк

vy|plít, -pleji/разг. -pleju св. 1. (co; co odkud)
оплевѣя, оск̀бѣя, изплевѣя, изск̀бѣя (нещо от-
някъде): **~plít trávu ze záhonu** оплевѣя, оск̀бѣя
трѣвă от лехă 2. (co) оплевѣя, изплевѣя (нещо);
очѣистѣя, изчѣисля, почѣистѣя (нещо) от плѣвели:
~plít záhon оплевѣя лехă

vyplítat, vyplítat se вж. **vypлѣtат, vyplѣtат se**

vypliv|at, -ám св. (со) изплиюя (нещо): ~**at krev** изплиюя кръв

vyppliváv|at, -ám несов. (со) изплиювам (нещо)

vyppliv|nout, -nu св. 1. (со, прен. кохо) изплиюя (нещо, прен. някого): ~**nout pecku** изплиюя костилка; **tramvaj nás ~la na náměstí** прен. експр. трамваят ни изплию, изсипа ни на площада 2. обикн. третол. -**ne жарг.** спрѣ, изгасне, задави се (за машина): **traktor jim ~ne každou chvíli** тракторът им гасне, спира постоянно

vyppliv|ovat, -uji/разг. -uju несов. 1. (со, прен. кохо) изплиювам (нещо, прен. някого) 2. обикн. третол. -**uje жарг.** спира, гасне, изгасва, задавя се (за машина)

vypplí|jit se, -ím св. 1. (odkud; kam) изпълзя (отнякъде): **raněný se ~il z křoví** раненият изпълзя от храсталака 2. (odkud; kam) експр. потайно, крадешком, на пръсти се измъкна (отнякъде; някъде): **potichu se ~il z pokoje** той тихичко се измъкна от стаята; ~**it se na dvůr** измъкна се крадешком на двора

vyp|lň, -ně ж. 1. пълнеж, пълнител: ~**ň do polštářů a matrací** пълнеж за възглавници и дюшеци; **izolační ~ň** изолационен пълнеж 2. орнамент; елемент, част (от функционален предмет, обикн. за украса): **nábytek s rákosovými ~němi** мебели с орнаменти от ракита; мебели с ракигови елементи, части; **skleněné ~ně dveří** остъклені части на врата 3. книж. рядко смисъл, съдържание: **práce je ~ní jeho života** трудът е съдържание, смисъл на живота му 4. прен. пълнеж, баласт; разг. плява, вода: **zbytečná slohová ~ň** излишен стилистичен пълнеж, баласт

vyp|lňek, -ňku м. 1. по-рядко пълнеж, баласт; разг. плява, вода: **slovní ~ňky** словесен пълнеж, баласт 2. полигр. изваждане (на ред); отстраняване: **písmový ~něk** шпация 3. текст. мъх, власинки

vyp|ln|it, -ím св. 1. (со čít; со) запълня, напълня (нещо с нещо): ~**it jámu pískem** запълня, напълня яма с пясък; ~**it volný čas turistikou** запълня свободното време с туризъм 2. (со) попълня (нещо): ~**it přihlášku, dotazník** попълня заявление, въпросник 3. (со) изпълня, осъществя (нещо): ~**it přání, prosbu, rozkaz, slib** изпълня желание, молба, заповед, обещание

vyp|ln|it se, обикн. третол. -í се св. изпълни се, осъществи се, сбъдне се: **můj sen se ~il** мечтата ми се сбъдна

vyp|lň|ovat, -uji/разг. -uju несов. 1. (со čít; со) запълвам, напълвам (нещо с нещо) 2. (со) по-

пълвам (нещо) 3. (со) изпълнявам, осъществявам (нещо)

vyp|lň|ovat se, -uji se/разг. -uju se несов. 1. (со čít; со) изпълнява се, осъществява се, сбъдва се

vý|plod, -u м. книж., често ирон. плод, продукт, творение, творба: ~ **choré fantazie** плод на болно въображение

vyp|lout, -uji/разг. -uju св. 1. отплувам, отплавам, отпътувам, потегля (обикн. с параход или за параход): **parník ~uje za hodinu** параходът ще отпътува, ще потегли след един час 2. (odkud; kam) изляза (отнякъде някъде) (обикн. с параход или за параход): **lod' ~ula z přístavu** корабыт, параходът излезе от пристанището 3. (kam; -) изплувам, изплавам, изляза (обикн. на повърхността): **hoch se ponořil a zase ~ul** момчето се гмурна и отново изплава, излезе на повърхността

vyp|louv|at, -ám несов. 1. отплувам, отплавам, отпътувам, потеглям (обикн. с параход или за параход) 2. (odkud; kam) излизам (отнякъде) (обикн. с параход или за параход) 3. (kam; -) изплувам, изплавам, излизам (обикн. на повърхността)

vyp|ly|nout, обикн. третол. -ne св. (z čeho) книж. произтече, последва, стане ясно (от нещо): **z toho by mohla ~nout řada výhod** от това биха могли да се извлекат редица облаги; **co z toho ~ne?** какво ще последва, ще произтече от това?

vyp|lýtv|at, -ám св. (со; со nač) прахосам, разпилея, пропиляя (нещо): ~**at mnoho materiálu a peněz** прахосам, пропиляя много материал и пари; ~**at zbytečně energii a čas** излишно пропиляя енергия и време

vyp|lýv|at, обикн. третол. -á несов. (z čeho) книж. произтича, следва, става ясно (от нещо): **chyby ~ají z nedostatku zkušeností** грешките се дължат на липса на опит; **z toho všeho ~á, že uložený úkol nebudeme moci včas vyplnit** от всичко това следва, става ясно, че няма да можем да изпълним навреме поставената задача

vyp|pnout, -pnu св. (со) 1. изключа, спра, изгася, загася (нещо): ~**pnout elektrický proud, plyn** изключа, спра електрически ток, газ; ~**pnout telefon, rádio, motor** изключа телефон, радио, двигател 2. изпъгна, обтегна (нещо): ~**pnout tyl na bubínek** опъгна тъл върху гергѣф 3. издам напред, изпъгна (нещо): ~**pnout prsa** изпъгна гърди 4. протегна, вдигна, надигна, повдигна (нещо): ~**pnout hlavu, čelo** вдигна глава, чело

vyp|pnout se, -pnu se св. 1. обикн. третол. -**ne** се

изключи се, спрѣ се, изгасне, загасне, загаси се, изгаси се: **automat se sám ~pne a)** автоматът ще се самоизключи **б)** автоматът се самоизключва **2.** надигна се, повдигна се: **~pnout se na špičku** повдигна се, надигна се на прѣсти **3.** (*k čemu*) напрѣгна всѣчки сѣли (*за нецо*): **~pnout se k největšímu výkonu** напрѣгна всѣчки сили за най-високо, за най-голямо постижѣние

vypnutí, -í *ср.* изключване, спиране, загасяне, изгасяне: **~í proudu** изключване, спиране на ток

vypnutí, -á, -é изключен; спрян; загасѣн, изгасѣн: **~ý telefon** изключен телефон; **~ý motor** изключен, загасѣн мотор, двигател

výpočet, -tu *м.* **1.** изчислѣние, изчисляване, пресмятане; разчѣт, калкулиране: **matematické, statistické ~ty** математически, статистически изчислѣния; **přesný ~et** точно изчислѣние; точен разчѣт; **chyby ve ~tech** грѣшки в изчислѣния; **~et cen** изчисляване, калкулиране, определяне на цѣни; **~et mzdy, úroků** изчисляване, пресмятане на заплатата, на лихви; **~et pole** *спец.* обработка на масив; **~et základní adresy** *спец.* изчислѣние на основен адрес **2.** намерѣние, план, смѣтка: **zhatit, zmařit něčí ~ty** провалѣ, осуѣтя нѣчи планове, нѣчи смѣтки; **zklamal se ve svých ~tech** *разг.* той се излѣга, сгрѣши в смѣтките си; *разг.* той си правѣше смѣтки без крѣчмаря; смѣтките му излязоха без крѣчмаря **3.** *рядко* изброяване, изрѣждане, списък: **následoval ~et všech povinností** слѣдваше изброяване, списък на всѣчки задължѣния

výpočetn|í, -í, -í изчислителен: **~í technika** изчислителна тѣхника; **~í středisko** изчислителен център

vypočíst *вж.* **vypočítat**

vypočítán|í, -í *ср.* изчисляване: **~í druhé odmocniny** *мат.* изчисляване, извлѣчане на корен квадрата

vypočítan|ý, -á, -é изчислѣн, разчѣтен

vypočítat, -ítám, vypočíst, -tu *св.* **1.** (*со*) изчисля, пресметна, решѣ (*нецо*): **~ítat/~íst úroky** изчисля лихви; **~ítat/~íst rychlost vlaku** изчисля, пресметна скорост на влак; **~ítat/~íst příklad, rovnici** пресметна, решѣ задача, пример, уравнѣние; **~ítat/~íst druhou odmocninu** изчисля, пресметна, извлѣка, извадя корѣн

dopadně *експр.* лесно се досѣта как ще свѣрши нецо; предварително се досѣта, мѣга да си представя каквѣ ще излѣзе от цялата тѣя работа **2.** (*со; со нас*) добре обмисля, пресметна, разчѣта, планирам (*нецо*): **~ítat/~íst si dovolenou tak, aby bylo pěkné počasí** разчѣта, планирам (*си*) ътпуск така, че да йма хубаво врѣме; **měl to dobře ~ítané/tené, ale zhatilo se**

to (той) бѣше обмислил, пресметнал всѣчко добре, но смѣтките му се обѣркаха, излязоха без крѣчмаря; **projev byl ~ítán/~ten na efekt** речта бѣше така обмислена, че да йма ефект; речта разчѣташе на ефект **3.** (*кохо, со*) *рядко* изброя, изредѣ, посѣча (*някого, нецо*): **~ítat/~íst něčí zásluhu** изброя, изредѣ нѣчи заслуги

vypočítav|at, -ám *несв.* **1.** (*со*) изчислявам, пресмятам, решавам (*нецо*) **2.** (*со; со нас*) добре обмислям, пресмятам, разчѣтам, планирам (*нецо*) **3.** (*кохо, со*) *рядко* изброявам, изрѣждам, посѣчвам (*някого, нецо*)

vypočítavě *нар.* пресметливо: **mluvit a jednat ~** говорѣя и дѣйствам пресметливо

vypočítavost, -í *ж.* пресметливост: **obchodnická ~** търговска пресметливост

vypočítav|ý, -á, -é пресметлив: **~ý kariérista** пресметлив кариерист

vypočtov|ý, -á, -é изчислителен: **~é metody** изчислителни мѣтоди

vypodložit, -ím *св.* **1.** (*со, кохо čím*) подлѣжа (*нецо под нецо, под някого; нецо, някого с нецо*): **~ít nohu stolu špalíkem** подлѣжа трѣпче под крак на маса; подпрѣ с трѣпче крак на маса; **~ít nemocného polštářem** подлѣжа възглавница под болѣн; подпрѣ болѣн с възглавница **2.** (*со čím*) подшѣя, подплатѣ (*нецо с нецо*): **~ít plášť kožešinou** подплатѣ палтѣ, мантѣ с кожа

vypodobit *вж.* **vypodobnit**

vypodob|nit, -ním, ~ *рядко* **vypodob|it, -ím** *св.* (*кохо, со*) *книж.* изобразѣя, нарисѣвам, изрисѣвам, обрисѣвам, опиша (*някого, нецо*): **věrně ho ~nil/~il** той вѣрно го е изобразил

vypodobňovat, -ňuji, ~ *рядко* **vypodob|ovat, -uji** *несв.* (*кохо, со*) *книж.* изобразѣвам, рисѣвам, изрисѣвам, обрисѣвам, опишвам (*някого, нецо*)

vypodobovat *вж.* **vypodobňovat**

vypointovaně [-роен-] *нар.* *книж.* поантирано; акцентирано; със задстрѣне (*на смисѣла*)

vypointovanost [-роен-], **-í** *ж.* *книж.* поантираност, акцентираност, задстрѣност (*на смисѣла*): **~ příběhu** поантираност на истѣрия, слѣчка

vypointovan|ý [-роен-], **-á, -é** *книж.* **~ý příběh** поантирана истѣрия, на слѣчка

vypointov|at [-роен-], **-uji** *св.* (*со*) *книж.* поантирам, акцентирам (*нецо*); завѣрша (*нецо*) с поанта: **~ovat anekdotu** завѣрша с поанта, поантирам анекдѣт

vypojen|í, -í *ср.* *техн.* изключване, прекѣсване, разединяване, разединѣние, разкачване

vypojen|ý, -á, -é изключен, прекѣснат; разкачѣн, откачѣн, разединѣн: **~ý telefon** изключен телефон

vypo|jit, -ím *св. (со)* изключча, прекъсна; откача, разкача, разединя (*нещо*): **~it elektrické vedení** изключча електрическа инсталация

vypo|jovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* изключвам, прекъсвам; откачам, разкачам, разединявам (*нещо*)

vypoklonk|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho – вин.)* отпра́та (обикн. неканен гост): **zdvořile ~ovat nevíтанého návštěvníka** учтиво отпра́та неканен гост, посетител

vypolštář|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* тапицирам (*нещо*): **~ovat gauč, křeslo** тапицирам диван, фотьо́йл

vypomá|hat, -ám *несв. (komu čím v čem, při čem)* пома́гам (*на някого с нещо в нещо, при нещо*); слъ́жа си (*с нещо в нещо, при нещо*); изпòлзвам (*нещо в нещо, при нещо*): **neumí česky, a tak si ~á ruštinou** (то́й/тя́) не говори чешки и затова̀ на моменти си слъ́жи с руски, изпòлзва руски

výpomoc, -i *ж.* по́мощ, подкре́па: **~ v domácíosti** по́мощ в домаќинство; **sociální** ~ социáлна по́мощ; **přátelská** ~ **v nouzi** приятелска по́мощ, подкре́па в беда̀, при нъ́жда

vypo|mocí, vypo|moct, -mohu/разг. -můžu *св. (komu čím v čem, při čem)* помòгна (*на някого с нещо в нещо, при нещо*); подкре́пя, подпомòгна (*някого с нещо в нещо, при нещо*): **~moci/~mocht družstvu při sklizni** помòгна на стопанство при събйране на реколта; **rodiče jim penězi ~mohli** родителите им ги подпомòгаха с пари

vypo|mocí si, vypo|moct si, -mohu si/разг. -můžu si *св. (čím v čem, při čem)* помòгна си, послъ́жа си (*с нещо в нещо, при нещо*); изпòлзвам (*нещо в нещо, при нещо*): **~moci si/~mocht si vtípem, lži** послъ́жа си с остроумие, с лъ́жа; изпòлзвам остроумие, лъ́жа

výpomocn|ý, -á, -é по́мощен, спомагáтелен; който помòга, подпомòга: **~á síla** по́мощна сила; **~á brigáda** по́мощна брига́да

vypomocť, vypomocť si *вж. vypomoci, vypomoci si*

výpon, -u *м. спорт.* сто̀еж на пръсти

vypořá|dat se, -ám se *св. 1. (s kým, s čím)* разплатя се (*с някого, с нещо*); уредя си сметките (*с някого, с нещо*): **~at se s věřiteli** разплатя се с кредитори; уредя сметките си с кредитори

2. (s kým) разчи́стя си сметките, разплатя се, разп̀равя се (*с някого*); нака́жа (*някого*): **~at se se zrádci** разчи́стя си сметките с предатели, нака́жа предатели

3. (s čím) сп̀равя се (*с нещо*); надвйя, преодолѐя, победя́ (*нещо*); успѐя да разреша́ (*нещо*): **~at se s rostoucí nezaměstnaností** сп̀равя се с растя́ща безработица

vypořá|dat se, -ám se *несв. 1. (s kým, s čím)* разп̀лащам се (*с някого, с нещо*); уреджа́м си сметките (*с някого, с нещо*)

2. (s kým) разчи́ствам си сметките, разп̀лащам се, разп̀равям се (*с някого*); нака́звам (*някого*)

3. (s čím) сп̀равям се (*с нещо*); надвйвам, преодолѐвам, побежда́вам (*нещо*); успя́вам да реша́, да разреша́ (*нещо*)

vypořá|dat se, -ám se *несв. (koho, co)* изслъ́шам (*някого, нещо*): **~nout (si) koncert, zprávy** изслъ́шам конц̀ерт, новини

vypotá|čet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *св. (odkud; kam)* изля́за (*отнякъде, някъде*) залита́йки, олюля́вайки се, кандилка́йки се: **opilec se ~el z hospody na dvůr** като залита́ше, пияният излѐзе от кр̀чмата на двòра

vypot|jit, -ím *св. (со)* **1.** изпотя́ (*нещо*): **~í, co vypije** (то́й/тя́) изпотя́ва всйчко, ко̀ето изпи́е; всйчко, ко̀ето изпи́е, то́й/тя́ го изхв̀рля с пота̀

2. изпотя́ се и по то̀зи на́чин се излеку́вам (*от нещо*); излеку́вам се (*от нещо*) чрез изпотя́ване: **~it chřipku** излеку́вам се от грип чрез изпотя́ване

3. експр. с по̀т на ч̀ло скал̀пя (*нещо*): **~it nějaký ten článeček** с по̀т на ч̀ло скал̀пя някоя и дру́га ста́тийка

vypot|jit se, -ím se *св.* изпотя́ се: **vypiješ horký čaj, lehneš si, ~íš se a bude ti dobře** ще изпи́еш е́дин горѐщ чай, ще си лѐгнеш, ще се изпотии́ш и ще се почувстваш до́брѐ

vypotřeb|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* изразходва́м, св̀рша (*нещо*): **~ovat lék** изразходва́м лека́рство

vypouk|le, vypukle *нар.* изп̀ткнало, изд̀то

vypouklost, vypuklost, -i *ж.* изп̀ткналост, изд̀тост

vypoukl|ý, vypukl|ý, -á, -é изп̀ткнал, изд̀т: **~á čočka** изп̀ткнала лѐща; **~é břicho** изд̀т корѐм

2. изд̀т, развалѐн, бомбйран: **zkažená, ~á konzerva** развалѐна, бомбйрана консѐрва

vypoulen|ý, -á, -é *експр.* изп̀улен, оп̀улен (*за очи*): **~é oči** оп̀улени очи

vypoull|it, -ím *св.* оп̀уля, изп̀уля (*обикн. очи*): **~it oči** изп̀уля, оп̀уля очи

vypoull|it se, -ím se *св. (со)* оп̀уля се, изп̀уля се: **oči se mu úzасem ~ily** очите му се оп̀улиха от изумлѐние

vypouštĕn|í, -í *ср.* **1.** п̀ускане, освобожда́ване

2. п̀ускане, изп̀ускане, изтърва́ване

3. изп̀ускане, проп̀ускане

4. изп̀ускане, изключва́

не, елиминирање **5.** пу̀скане, изстрѐлване: **~í družice** пу̀скане на спѝтник **6.** изпу̀скане, изто̀чване, изпра̀зване: **~í potrubí** изпра̀зване на трѝбопровод; **~í vody** изпу̀скане на вода **7.** изпу̀скане, излѝчване, отдѝляне **8.** шив. отпу̀скане

vypouštět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (*koho, co odkud, kam*) пу̀скам/пу̀щам, освобождавам (*някого, неѝцо отнякъде, някъде*): **~ět žáky ze třídy po skupinách** пу̀скам, освобождавам ученици по групи

~ěť někoho, něco z hlavy, z myslí някой, неѝцо не ми излѝза от главата, от ума **2.** (*koho, co odkud, kam*) пу̀скам/пу̀щам, изпу̀скам/изпу̀щам, изтѝрвавам (*някого, неѝцо отнякъде, някъде*): **~ět žáků ze stolu** оста̀вам да па̀дне (*някого, неѝцо отнякъде, някъде*): **~ět disk z ruky** изпу̀щам, изтѝрвавам от рѝката си диск **3.** (*koho, co odkud*) изпу̀скам/изпу̀щам, пропу̀скам/пропу̀щам, изоста̀вам (*някого, неѝцо отнякъде*); не вклю̀чвам (*някого, неѝцо някъде*); забравя́м (*някого, неѝцо; за някого, за неѝцо*): **~ět z projevu celé odstavce** пропу̀скам це́ли абза́ци от рѝч **4.** (*koho, co odkud*) изклу̀чвам, ма̀хам, отстраня́вам, елиминира́м (*някого, неѝцо отнякъде*): **~ět z kandidátů ty, kteří nesplňují podmínky** елиминира́м онѝзи кандидати, който не отговаря́т на условията **5.** (*co, koho*) пу̀скам, изстрѐлвам, привѝждам в де́йствиe (*неѝцо, някого*): **~ět družice, šípy** пу̀скам, изстрѐлвам спѝтници, стрели; **~ět sokoly** пу̀скам соко̀ли **6.** (*co odkud, kam*) пу̀скам/пу̀щам, изпу̀скам/изпу̀щам, изто̀чвам, изпра̀зване, изтѐчє (*неѝцо отнякъде*): **~ět vzduch z nafukovací matrace** изпу̀скам възду̀х от матра́ца

~ěť knihy беру́ душа; преда́вам бо́гу ду̀х; издѝхва́вам; **~ět slovo z úst**/вулг. **z huby** обикн. отриц. изпу̀скам се, изтѝрва́вам се; ка̀звам, изрѝчам неѝцо (бе́з да ѝскам): **takové slovo z úst ani ne~ěj!** така̀ва ду̀ма неде́й и да изрѝчаш! така̀ва неѝцо хѝч да̀же не го ка̀звай! да не сѝм те чу́л да ка̀зваш така̀ва неѝца! **7.** (*co*) пра̀зния, изпра̀звам, изто̀чвам (*неѝцо*): **~ět bazén** изпра̀звам басейн **8.** (*co*) пу̀скам/пу̀щам, изпу̀скам/изпу̀щам, изда́вам, излѝчвам, отдѝлям (*неѝцо*): **zvíře ~í odporně páchnoucí tekutinu** живото̀тно отдѝля, изпу̀ска отвратѝтелно воня̀ща тѐчност **9.** (*co*) шив. отпу̀скам/отпу̀щам (*неѝцо*): **~ět délku sukně** отпу̀скам по̀дгѝв на пола̀

vypovědět, -dí ж. 1. юрид. показани́я: **svědecká ~d'** свидѝтелски показани́я; **~d' obžalovaného** показани́я на подсѝдим; **~dí svědků se rozcházelý** показани́ята на свидѝтелите си противорѝча́ха, размина̀ваха се **2.** уволне́ние, освобожда́ване от ра̀бота; прекѝсване на трѝ-

дов до̀говор; събше́ние, за̀повед за уволне́ние, за прекѝсване на трѝдов до̀говор: **dát někomu ~d'** уволня́, освободя́ някого (от ра̀бота); врѝча на някого събше́ние, за̀повед за уволне́ние: **dostat ~d'** уволня́т ме; уволне́н сѝм; полу̀ча събше́ние, за̀повед за уволне́ние; **měsíční ~d'** уволне́ние, освобожда́ване в е́дномѝсечен срѝк; **~d' na hodinu** уволне́ние без предупре́ждение **3.** напу̀скане на ра̀бота; предупре́ждение за напу̀скане (на ра̀бота); оста̀вка: **dát ~d'** пода́м оста̀вка; предупредя́ за напу̀скане (на ра̀бота); **odejít z práce bez ~di** напу̀сна ра̀бота без предупре́ждение (за напу̀скане) **4.** предупре́ждение за освобожда́ване, за напу̀скане на жилище, на кварта́ра (*от страна на собственик или на наемател*): **~d' z bytu** предупре́ждение за освобожда́ване на жилище; **soudní ~d'** юрид. съде́бно решѝние за освобожда́ване на жилище **5.** език. ѝзка́з; изка̀зване; изрече́ние: **jádro ~di** ре́ма на изрече́ние (*според пра́жкия структурализъм*)

vypověděnec, vypovědění вж. **vypovězenec, vypovězení**

vypo|vědět, -vím, 3. мн. -vědí св. 1. (*komu co*) ка̀жа, изка̀жа, разпра̀вя, разка̀жа, доразка̀жа, доизка̀жа, доразпра̀вя (*неѝцо на някого*): **~vědět někomu vše podle pravdy** ка̀жа на някого са́мата ѝстина; ка̀жа, разка̀жа на някого всѝчко ка̀кто си е в действѝтелност; **~vědět své trápení** изка̀жа бо̀лката си; **~vědět celý příběh a)** разка̀жа, разпра̀вя ця̀лата исто̀рия, слѝчка **б)** доразка̀жа, доразпра̀вя ця̀лата исто̀рия, слѝчка **2.** (*co*) юрид. да́м показани́я (*за неѝцо*): **~vědět před soudem** юрид. да́м показани́я пред сѝд; **~vědět pod přísahou** юрид. истор. да́м показани́я под кле́тва **3.** (*komu co*) обя̀вя (*на някого обикн. война*): **~vědět někomu válku** обя̀вя на някого война; **~vědět boj alkoholismu** прен. обя̀вя война на алко̀холизма **4.** (*komu co; co*) полит. икон. разтѝро̀гна, ану̀лирам, денонси́рам (*обикн. до̀говор*): **~vědět smlouvu** разтѝро̀гна, ану̀лирам до̀говор **5.** (*komu co*) отка̀жа (*на някого неѝцо*); не да́м (*на някого неѝцо*): **~vědět někomu půjčku, úvěr** икон. отка̀жа на някого за́ем, кре́дит; **~vědět někomu poslušnost** отка̀жа да слу̀шам някого, да се подчиня́вам на някого

◆ **~ěť (živá) bytost** (ст) измени́, преста́не да слу̀жи, да се подчиня́ва (*за орган на човѐшкото тя̀ло*): **zrak mu ~věděl** зрѝнието му измени́; **paměť mu ~věděla (službu)** паметта́ му измени́ **б)** отка̀же, преста́не да де́йстви, да функцио̀нира; излѝзе от стрѝа (*за маши́на, за уред и под.*): **motor ~věděl**

двигателят откъса, излезе от стрѝа **6.** (*koho – вин.; koho odkud*) уволня, изгѝня (от работа) (*някого*): **~vѝdѝt dѝlnїka z prїce** уволня, изгѝня от работа работник; **panї ~vѝdѝla sluჟku** госпожата, господарката уволни, изгѝни слугинята **7.** (*koho – вин.; koho odkud*) изгѝня (*някого отнякъде*); накарам (*някого*) да излезе (*отнякъде*), да напусне (*нещо*): **~vѝdѝt nїjemnїka z bytu** накарам наемател да напусне жилище; изгѝня наемател от жилище **8.** (*koho – вин.; koho odkud*) екстернирам, експулсирам, изгѝня, изсѝля (*някого отнякъде*): **~vѝdѝt cїzїnce ze zemѝ** екстернирам, изсѝля чужденец от страната; **~vѝdѝt nѝkoho z hlavnїho mѝsta** екстернирам, изсѝля някого от столица **9.** (*koho – вин.; koho kam*) интернирам, затѝча, изпраща на затѝчение, изгѝня, изсѝля (*някого някъде*): **car ~vѝdѝl revolucїonїre na Sїbїř** царят интернира, затѝчи революционерите в Сибїр

vypovѝdnїj, -ї, -ї 1. *юрид.* който се отнася до разтрѝгване, до анулиране (*на договор*): **~ї lhїta smlouvy** *юрид.* срѝк на предупреждение за анулиране на договор **2.** *език.* който се отнася до ѝказ, до изказване, до изречение: **~ї zїklad, jїdro** *език.* тема, рѝма на изречение (*според пражкия структурализъм*)

vypovѝzenїec, vypovѝdѝnїec, -ce *м.* изгнаник, затѝченик: **polїtїctї ~cї** политически изгнаници, затѝченици

vypovѝzenїj, vypovѝdѝnїj, -ї *ср.* **1.** (*ѝeho*) обявяване (*обикн. на война*): **~ї vїlky** обявяване на война **2.** (*ѝeho*) *полит. икон.* разтрѝгване, анулиране, денонсиране, обявяване (*на договор и под.*) за недействителен: **~ї paktu o neїtoѝenї** анулиране на пакт за ненападение, обявяване на пакт за ненападение за недействителен **3.** (*ѝeho*) ѝтказ (*за нещо*); ѝтказване (*на заем и под.*): **~ї pїjѝcku** *икон.* ѝтказване на заем, ѝтказ за заем **4.** (*ѝeho*) разтрѝгване, прекѝсване, прекратяване, преустановяване (*обикн. на трудов договор*): **~ї pracovnїho pomѝru** *икон. юрид.* разтрѝгване, прекратяване на трудов договор; уволняване **5.** (*odkud*) екстерниране, експулсиране, изгѝнване: **~ї ze zemѝ** *юрид.* експулсиране, екстерниране, от страната **6.** (*kam*) интерниране; изпращане на затѝчение, в изгнание: **hrozilo mu ~ї na Sїbїř** *юрид.* заплашваше го затѝчение в Сибїр

vypovїdacїj, -ї, -ї 1. *юрид.* който се отнася до екстерниране, до експулсиране, до интерниране: **~ї rozkaz, dekret a**) заповед за екстерниране, за експулсиране **б)** заповед за интерниране **2.** *език.* разказен, разказвателен, изяви-

телен: **~ї vѝta** *език. рядко* разказно изречение **vypovїdїat I, -їm** *несв. 1.* (*koti со*) казвам, разказвам, разпращам (*на някого нещо*) докраї: **~at nѝkomu vѝe podle pravdy** казвам на някого всичко така, както си е (в действителност) **2.** (*–; со*) *юрид.* давам показания (*–; за нещо*): **~al ve prospѝch obჟalovanѝho** (тѝй) даваше показания в полза на подсѝдимия **3.** (*koti со*) обявявам (*на някого обикн. война*): **vїlky se uჟ ne~ajї** войни вече не се обявяват **4.** (*koti со*) *полит. икон.* обявявам (*договор и под.*) за недействителен; разтрѝгвам, анулирам, денонсирам (*нещо*): **~at smlouvy** денонсирам, анулирам, обявявам договори за недействителни **5.** (*koti со*) ѝтказвам, не давам (*на някого заем и под.*); спирам (*кредит и под.*): **~at pїjѝcku** *икон.* ѝтказвам заем; **~at їvѝr** *икон.* спирам кредит; **~at nѝkomu posluჟnost** ѝтказвам на някого послушание; ѝтказвам да слушам някого, да спѝням **нїкогѝ**

~ї)лїи *третол. а)* (*koti*) изменя, прѝстава да слѝжи, да се подчинява (*на някого*) (*за орган на човешкото тяло*): **pamѝť mi obѝas ~ї** паметта ми изменя от време на време **б)** ѝтказва, прѝстава да действа, да функционира; излїза от стрѝа (*за машина, за уред и под.*): **stroj, kterїj nїkdy ne~ї** машина, която никога не ѝтказва, която не знае ѝтказване, която никога не излїза от стрѝа **6.** (*koho – вин.; koho odkud*) уволнявам; изгѝнвам (*някого обикн. от работа*): **~at dѝlnїky z prїce** уволнявам, изгѝнвам работници от работа **7.** (*koho – вин.; koho odkud*) изгѝнвам, екстернирам, експулсирам (*някого отнякъде*); накарвам, карам, принуждавам (*някого*) да напусне, да излезе, да се изнесе (*отнякъде*): **~at neplatїcї nїjemnїky z bytї** принуждавам наематели, които не си плащат наема, да напуснат квартирите си, да излїзат от квартирите си

vypovїdїat II, -їm *св.* (*koti со*) кажа, разкажа, разпраща (*нещо на някого*): **vѝechno tї ~їm a vѝemu tѝ naučїm** всичко ще ти кажа и на всичко ще те наўча; **travalo dlouho, neჟ sї vѝechno ~alї** доста време им трябваше, докато си кажат, разкажат всичко

vypovїdїat se, -їm se *св. 1.* наприказвам се, наговѝря се, изприказвам се/изприкажа се (*докраї*): **ѝekali, kdy se koneѝnѝ ~ї** чакаха, кога най-пѝсле ще се изприкаже, кога най-пѝсле ще спрѝ да говѝри **2.** (*z ѝeho; koti z ѝeho*) кажа си (*нещо*); спѝдѝля (*с някого нещо*): **~at se ze svїch starostї** кажа си грижите; спѝдѝля с някого (*за*) грижите си **vypozorїovat, -їjї/разг. -їju** *св. (со)* забележа,

открія, установя, разберà (нещо): **~ovat něčí talent** забелѣжа, открія нѣчий талант, нѣчия дърба; **~ovat slabiny nepřítelè** разберà, открія, установя слаби местà на противник, на неприятел; **~oval jsem, kam chodí** открйх, установйх кдѣ (тòй/тá) хòди

vypracování, -í *ср.* **1.** изгòтвяне, изработване, разработване, подгòтвяне, подработване: **~í plánu** изгòтвяне, разработване на план **2.** обработване, офòрмяне: **~í detailu** обработване, офòрмяне на детáйл

vypracování, -á, -é **1.** изгòтвен, изработен, разработен; (добре) подгòтвен, подработен: **důmyslně ~ý systém** находчиво, остроумно разработена, изработена, създадена система **2.** (добре) обработен, офòрмен: **dobře ~ý detail** добре обработен детáйл **3.** (добре) офòрмен, изработен, ушит: **skvěle ~é klopý kabátu** чудесно изработени, ушити ревери на палтò **4.** (добре) омѣсен, замѣсен: **dobře ~é těsto** добре омѣсено тесто **5.** (добре) развит, офòрмен (*с труд, със спорт и под.*): **pozoruhodně ~é svaly** забележително добре развити мускули

vypracovat, -uji/разг. -uju *св.* **1.** (со) изгòтвя, изработя, разработя; (добре) подгòтвя, подработя (нещо): **~ovat projekt** изгòтвя, разработя проект **2.** (со) (добре) обработя, офòрмя (нещо): **~ovat detail** обработя, офòрмя детáйл **3.** (со) (добре) офòрмя, изработя, ушйя (нещо): **~ovat klopý kabátu** офòрмя, ушйя ревери на палтò, на мантò **4.** (со) (добре) омѣся, замѣся (нещо): **dobře ~ovat těsto** добре омѣся тесто

vypracovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* (*на ко̀хо, на со; к ѣти*) с труд се издйгна (*като някакъв*); стàна (*някакъв*); превърна се (*в нещо*); постигна (*нещо*): **~ovat se na dobrého odborníka** (с труд) стàна добър специалист; **~ovat se k vynikajícím výkonům** (с труд) постигнати резултати

~ovat se od píky/od píky запòчна, трьгна от нищо и благодарение на труда си се издйгна, стàна нещо/стàна някой

vypracovávat, -ám *несв.* **1.** (со) изгòтвям, изработвам, разработвам, (добре) подгòтвям, подработвам (*план, проект и под.*) **2.** (со) (добре) обработвам, офòрмям (*детáйл и под.*) **3.** (со) (добре) офòрмям, изработвам, ушйвам (*яка, ревер и под.*) **4.** (со) (добре) омѣсвам, замѣсвам (*тесто и под.*)

vyprahlø *нар. предикативно* с̀ухо: **mít ~ v ústech** в устàта ми е с̀ухо; устàта ми е прес̀хнала, изпр̀хнала

vyprahløst, -í *ж.* сухотà, с̀ухост, изпр̀хналост:

~ hrdla сухотà в г̀рлото; **~ rtů** изпр̀хналост на ўстните

vyprahlý, -á, -é **1.** *книж.* сух, прес̀хнал, изпр̀хнал; нап̀чен, нагорещ̀ен от сл̀нце: **~á země** с̀уха, прес̀хнала, нап̀чена от сл̀нцето земя **2.** сух, прес̀хнал, изпр̀хнал (*за г̀рло, за уста, за кожа и под.*): **~é rty** изпр̀хнали ўстни

vyprahlout, обикн. третол. и безл. -ne *св.* **1.** *книж.* изс̀хне, прес̀хне, изпр̀хне; стàне с̀ух, прес̀хнал, изпр̀хнал; нап̀ч̀ се, нагорещ̀ се от сл̀нце, от горещина: **půda vedrem ~la** пòчвата изпр̀хна от горещинàта **2.** изс̀хне, прес̀хне, изпр̀хне; стàне с̀ух, прес̀хнал, изпр̀хнал (*за лице, за ўстни, за уста, за г̀рло и под.*): **~lo mu v krku** безл. г̀рлото му прес̀хна; **ústa mu ~la žízni** устàта му прес̀хна от жàжда

vypraný, -á, -é **1.** изп̀ран: **~á košile** изп̀рана рйза **2.** измйт, изп̀лакнат, изчйстен: **~ý salát** измйта салàтка **3.** изп̀ран, почйстен, м̀хнат, отстран̀ен: **~á skvrna** почйстено, изп̀рано петнò **4.** *прен.* изп̀ран, чист, легàлен: **~é peníze** изп̀рани, чисти парй; **~á denní tržba** изп̀ран дн̀вен оборòт

výprask, -u *м.* пердàх, бой: **hrozit někomu ~em** заплашвам някого с бòй, с пердàх; заканвам се на някого, че ще яд̀ бòй; **dostat ~** изям бòй, пердàх; набйят ме, напердàшат ме; **zasloužit si pořádný ~** заслужа голям бòй, пр̀х

výpraskaný, -á, -é **1.** *рядко* пребйт (от бòй): **~ý pes** пребйто к̀че **2.** *експр.* изп̀чен, л̀кав, хйгър; кòйто е от стàра коза я̀ре: **~ý podvodník** изп̀чен мош̀еник

výpraskat, -ám **1.** (*ко̀хо, со odkud*) с бòй, с пердàх изгòня, изп̀дя (*някого, нещо отняк̀де*): **~alí ho z města** с бòй го изгòниха от градà **2.** (*со z ко̀хо*) изк̀рам, изгòня (*от някого нещо*); от̀ча (*някого*) да б̀де (*някакъв*), да прàви (*нещо*): **~at z někoho lenost** изк̀рам от някого м̀рзела му; от̀ча някого да м̀рзел̀ва **3.** (*коти, ко̀хо – вин.*) *рядко* набйя, нат̀пам, напердàша (*някого*); пребйя (*някого*) (от бòй): **zkroťte je, ~ejte jim!** укрот̀те ги, набййте ги!

vyprášit, -ím *св.* **1.** (со) изт̀рся (*нещо*) (от прàх): **~it ubrus** изт̀рся покрйвка **2.** (со) изт̀пам (*нещо*) (от прàх): **~it matraci, koberec** изт̀пам

vyprášovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (со) изт̀р-

- свам от прàх (*дреха и под.*) **2.** (*со*) изтўпвам от прàх (*килим, дюшек и под.*)
- vy|prat, -peru** *св.* **1.** (*со; кому со; кому*) изперà (*на някого нецо*): **~prat si šaty** изперà си а) *дрехите* б) *рѳкѳия* ♦ **~pratněkomužaludek, ~prat něčí (špinavé) prádlo** *разг. експр.* одўмам някого; извàдя, изкàрам на пòказ нєчи кирливи рѳзи **2.** (*со; со в ѳет*) изплàкна, измѳя, изѳѳѳя (*нецо в нецо*): **~prat salát ve vodě** измѳя, изплàкна салàт(к)а вѳв водà **3.** (*со; со з ѳeho*) изперà, мàхна, изкàрам, отстраня с пранè (*нецо от нецо*): **~prat skvrnu z ubrusu** изперà петнò от покрѳвка
- výprav|a, -y** *ж.* **1.** пригòтвяне, пригòтвòлєние: **zdlouhavá ~a na cestu** бàвно, мўдно пригòтвòлєние, пригòтвяне за пѳт **2.** *ж.п.* отпràвяне, изпràщане; дàване на разрешєние за потèгляне, за трѳгване: **~a vlaku** отпàвяне, изпàщане, дàване на разрешєние за потèгляне, за трѳгване на влàк **3.** *поц. тѳрг.* експедиране, експедиция: **~a poštovních zásilek** *поц.* експедиция на пòщенски прàтки; **~a zboží** *тѳрг.* експедиране на стòка **4.** експедиция: **výzkumná, záchranná ~a** изследовàтелска, спасителна експедиция **5.** пòход: **válečná ~a** воєнен пòход; **křížácké ~y** *истор.* крѳстонòсни пòходи **6.** *худ.* сценогрàфия; сценично оформлєние: **divadelní, filmová, televizní ~a** театрална, филмова, телевизионна сценогрàфия **7.** *полигр.* (худòжественно) оформлєние (за издàване, за печàт)
- výpravč|í I, -ího** *м. ж.п.* дежўрен на гàра, диспечèр
- výpravč|í II, -í** *ж. ж.п.* дежўрна на гàра, диспечèрка
- vuprãvèč, vuprãvèč, -e** *м.* разказвàч, повествовàтел: **lidoví ~í** нарòдни разказвàчи
- vuprãvèčk|a, vuprãvèčk|a, -y** *ж.* разказвàчка, повествовàтелка: **~a pohádek** разказвàчка на приказки
- vuprãvèčsk|ý, vuprãvèčsk|ý, -á, -é** повествовàтелски; разказвàчески; кòйто се отнàся до разказвàч, до разказвàчка: **~é umění** повествовàтелско, разказвàческо изкўство, мàйсторство, умєние
- vuprãvèn|í, vuprãvován|í I, -í** *ср.* **1.** разкàзване, разпàряне: **~í pohádek** разкàзване на приказки **2.** рàзказ, истòрия, повествовàние: **dlouhý ~í** дѳлг рàзказ, дѳлго повествовàние: **~í začíná rokem 1848** *лит.* повествовàнието запòчва от 1848 годѳна
- vy|prãvèt, -prãvím, 3. мн. -prãvěj|í/-prãví, vy|pravovat II, -pravuji/-pravuju** *несв.* **1.** (*со; кому со*) разкàзвам, разпàряям (*нецо; на някого нецо*): **~prãvèt pohádku** разкàзвам приказки; **to ~prãvěj někomu jinému!** тѳя ги разпàрявай на дрўт! **co ti mám ~prãvèt?** *разг.* каквò да ти кàжa? каквò йма да ти разпàряям, да ти обяснѳвам? **2.** (*о кот, о ѳет; кому о кот, о ѳет; со*) гòвòря, прикàзвам (*на някого за някого, за нецо*): **rád ~pravuje o svém dítěti** тòй обѳича да гòвòри за детèто си; **mají si pořád co ~prãvèt** тè всè ймат за каквò да си гòвòрят, да си прикàзват
- vuyprav|it, -ím** *св.* **1.** (*коho, со kam*) пригòтвя, стèгна (*някого, нецо за някòде*): **~it dítě do tábora** пригòтвя, стèгна детè за лàгер **2.** (*коho, со kam*) изпàтя (*някого, нецо някòде*): **~it pacienta do sanatoria** изпàтя пациєнт в санаториум **3.** (*со*) *ж.п.* трансп. подгòтвя (за пѳт) (*нецо*) и дàм разрешєние за потèгляне: **~it vlak, loď** подгòтвя за пѳт влàк, паракòд и дàм разрешєние за потèгляне, за отпàвяне **4.** (*со*) *поц. тѳрг.* изпàтя, експедирам (*нецо*): **~it poštovní zásilky** *поц.* експедирам пòщенски прàтки; **~it zboží** *тѳрг.* експедирам стòка **5.** (*со*) *худ.* напàря сценогрàфско, сцєнично оформлєние (*на нецо*); напàря сценогрàфия (*на нецо*): **~it divadelní hru** напàря сценогрàфско оформлєние на театрална пиєса **6.** (*со*) *полигр.* (худòжественно) офòрмѳя (*нецо*); напàря (худòжественно) оформлєние (*на нецо*) (за издàване, за печàт): **~it knihu** (худòжественно) офòрмѳя за издàване кнѳга; напàря художòственно оформлєние на кнѳга за издàване **7.** (*со*) поєма върху сèбе си организѳране и реализѳране (*на нецо*); уредя, подгòтвя, организѳрам, напàря (*нецо*): **~it pohřeb** организѳрам погребєние; **~it svatbu** вдѳigna свàтба **8.** (*со з коho*) принўдя, накàрам (*някого*) да кàжe, да произнесè (*нецо*): **~it z někoho odpověď** изтрѳгна, *разг.* изкòпча от някого òтговор; *често в сѳчет.* **~it (něco) ze sebe** с усѳлие, с мѳка произнесà, кàжa, изрекà (*нецо*): **~it ze sebe prosbu** с усѳлие произнесà, отпàря молбà **9.** (*коho – вин. odkud*) отпàтя; *разг.* изкàрам, разкàрам, изкѳшкам, експедирам (*някого отнякòде*): **až zase přijde, ~iš ho hezky rychle ze dveří!** *експр.* кàто дòйде пàк, отпàти го, експедирай го, ще го отпàтиш, ще го експедирайш по бѳрзата процедурà!
- vuyprav|it se, -ím se** *св.* **1.** (*kam*) пригòтвя се, стèгна се (*за някòде*): **~it se na cestu** стèгна се за пѳт **2.** (*odkud; kam*) трѳгна, потèгля, отпàря се, поєма (*отнякòде; за някòде*): **~it se na houby, na rybu** трѳгна за гѳби, за рѳба; **~it se do boje** трѳгна на бòй
- vuypravk|a, -y** *ж. ж.п.* заповèден дѳск; *разг. жарг.* „слѳнчоглèд“
- vuypravn|a, -y** *ж.* експедиторски òтдèл; експеди-

торска служба; експедиция: **balíková ~a pošty** колѣтна експедиция на пошта

výpravně нар. 1. *лит.* повествователно; в повествователно отношение; епически: ~ **vyjádřit** епически изразя 2. *худ.* сценографски; в сценографско отношение: ~ **vděčný námět hry** подходящ, добър в сценографско отношение сюжет на пиеса

výpravnost, -í жс. 1. *лит.* епичност: ~ **básní** епичност на стихотворения 2. богато сценично оформление: **hra působí především svou ~í** пиесата въздейства преди всичко с богатата си постановка

výpravnlý, -á, -é 1. лит. повествователен, епически: ~ **ý styl** повествователен стил; ~ **á próza, báseň** епическа проза, епическо стихотворение 2. *худ.* богат в сценографско отношение; който има богато сценично оформление: ~ **á hra** сценографски богата пиеса, постановка

výpravovat I вж. vyprávět

vyprav|ovat II, -uji/разг. -uju неск. 1. (*кого, со кат*) приготвям, глася, стягам (*някого, нещо за някъде*): ~ **ovala manžela na služební cestu** (тя) приготвяше, стягаше съпруга си за командировка 2. (*кого, со кат*) изпращам (*някого, нещо някъде*): ~ **ovat pacienty do různých sanatorií** изпращам пациенти в различни санаториуми 3. (*со*) *ж.п.* трансп. подготвям (за път) (*нещо*) и давам разрешение за тръгване, за потегляне: ~ **ovat vlak, loď** подготвям влак, параход за път и давам разрешение за потегляне, за отплаване 4. (*со*) *пош.* търг. изпращам, експедирам (*нещо*): ~ **ovat balíky пош.** експедирам колѣти; ~ **ovat zboží** търг. експедирам стока 5. (*со*) *худ.* правя сценографско, сценично оформление (*на нещо*); правя сценография (*на нещо*): ~ **ovat divadelní hru** правя сценографско оформление на театрална пиеса 6. (*со*) (*художествено*) оформям (*нещо*); правя (*художествено*) оформление (*на нещо*) (за издаване, за печат): ~ **ovat knihu** (*художествено*) оформям книга; правя художествено оформление на книга за издаване 7. (*со*) поемам върху себе си организиране и реализиране (*на нещо*); уреждам, подготвям, организирам, правя (*нещо*): ~ **ovat svatbu** вдигам сватба

vyprav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (*кат*) приготвям се, стягам се, глася се (*за някъде*): ~ **ovat se na cestu** стягам се, глася се за път 2. (*odkud; кат*) тръгвам, потеглям, отправям се, поемам (*отнякъде; за някъде*): ~ **ovat se na cestu, do boje** тръгвам, поемам на път, на бой

vyprázdnění, -í ср. изпразване

vyprázdn|it, -ím св. (*со; кому со*) изпразня,

опразня (*нещо; нещо на някого*): ~ **it tašku, zásuvku** изпразня чанта, чекмеджѐ; ~ **it talíř** ометà чиния; ~ **it sklenici** пресуша чаша; ~ **it byt** опразня жилище; ~ **it nemocnému žaludek před operací** промия стомаха на болен преди операция

vyprázdn|it se, -ím se св. 1. *обикн. третол.* - **í se** изпразни се, опразни се, стане празен: **voda vytekla, nádrže se ~ily** водата изтече, резервоарите, водоёмите се изпразниха 2. *обикн. третол.* - **í se** опразни се, опустее; стане пуст, празен: **ulice se ~ily** улиците се опразниха, опустяха 3. *книж.* изхòдя се: ~ **it se před operací** изхòдя се преди операция

vyprazdn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*со; кому со*) изпразвам, опразвам (*нещо; нещо на някого*): ~ **ovat zásuvky, kapsy** изпразвам чекмеджѐтата, джòбове; ~ **oval talíř za talířem** той омиташе чиния след чиния; ~ **oval sklenku za sklenkou** той пресушаваше чашка след чашка; ~ **ovat místnost po místnosti** опразвам помещението след помещението; ~ **ovat nemocnému žaludek před operací** изпразвам, промивам стомаха на болен преди операция

vyprazdn|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. *обикн. третол.* - **uje se** изпразва се, опразва се; става празен: **bazén se pomalu ~oval** басейнът се изпразваше бавно 2. *обикн. третол.* - **uje se** опразва се; опустява; става празен, пуст: **ulice se pomalu ~ují** улиците бавно се опразват, опустяват 3. *книж.* изхòждам се: ~ **ovat se před operací** изхòждам се преди операция

vypraž|ek, -ku м. 1. *метал.* угàрка; пържѝлен продукт 2. *хран.* загуба на тегло при пържене, при печене (*напр. на кафе*)

vyprch|at, обикн. третол. -á св. 1. изпари се, *разг.* изфиряса: **éter ~al** етерът се изпари 2. изчезне, разсее се; изгуби се: **červeň mu ~ala z tváře** руменината изчезна, изгуби се от лицето му; **vůně ~ala** ароматът се разсѝя, изчезна; **nadšení časem ~alo** *прен.* постепенно въодушевлението се разсѝя, стопи се

vyprcháv|at, обикн. третол. -á неск. 1. изпарява се, *разг.* изфирясва: **benzín ~á z neuzavřené láhve** бензинът се изпарява от незатворена бутилка 2. изчезва, разсѝява се, губи се: **vůně ~ala** ароматът се разсѝяваше, изчезваше; **úzkost ne~ala** *прен.* потиснатостта не изчезваше

vyprod|at, -ám св. (*со*) 1. (постепенно) продам, разпродам (*нещо*): ~ **at zboží** продам, разпродам стока; **lístky na večerní představení jsou ~ány** билетите за вечерното представлението са разпродадени 2. продам, разпродам

(нещо); изпразня, опразня (нещо) от стока: **~at košík hub, vajec** продам кошница гъби, яйца; **stánek je ~án** сергията, будката е опразнена; цялата стока върху сергията, в будката е разпродана

vyprodáv|at, -ám неск. (со) **1.** (постепенно) продавам, разпродавам (нещо): **~at zboží pod cenou** продавам, разпродавам стока с намаление, под костумата цена **2.** рядко продавам, разпродавам (нещо); изпразвам, опразвам (нещо) от стока: **v několika minutách ~aji celý krám** за броени минути разпродават цял магазин, всичко в магазина

výprodej, -e ж. разпродажба: **~ konfekce po cenově** разпродажба на конфекция след сезона

výprodejní|í, -í който се отнася до разпродажба: **~í ceny** намалени цени (по време на извънсезонна разпродажба): **~í zboží** стоки с намалени цени (при извънсезонна разпродажба)

vyprodukován|ý, -á, -é произведен: **~é množství oceli** произведено количество стомана

vyproduk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) публ. произведа (нещо): **~ovat plánované množství oceli** произведа запланувано количество стомана

vyprofilován|ý, -á, -é **1.** техн. профилиран: **~á střecha** профилиран покрив **2.** прен. публ. (остро) оформен, (рязко) очертан: **ostře ~ý názor** рязко очертан въглед

vyprofil|ovat, -uji св. (со) книж. **1.** техн. профилирам (нещо): **~ovat střechu** профилирам покрив **2.** прен. публ. (рязко, остро) профилирам, определя, оформя, очертая (нещо); (изразително) пресъздам, претворя, превъплътя (нещо): **~ovat divadelní postavu** изразително пресъздам, претворя театрален герой

vyprofil|ovat se, -uji se св. книж. и публ. (рязко, остро, изразително) се профилирам, определя се, оформя се, очертая се

vyproš|it, -ím св. (кому со на кот; со, кохо на кот/od кохо/и кохо) измоля (за някого нещо от някого): **~it dítěti na otci odpuštění** измоля за дете извинение, прощка от бащата

vyproš|it si, -ím si св. (со) експр. (настойтелно) помоля, настоя (за нещо), измоля си (нещо) да не сè прави; помоля (нещо) да не сè прави; не позволя, забраня (нещо): **to bych si ~il, abys mě urážel!** няма да позволя да ме обиждаш! забранявам да ме обиждаш!

vyprost|it, -ím св. (кохо, со z čeho, odkud) извадя, изскубна, изтръгна, измъкна, издърпам, избавя, спася, освободя (някого, нещо отнякъде): **~it zasypané z trosek** извадя, измъкна, избавя, спася затрупани от развалини; **~it někoho z vlivu prostředí** прен. измъкна, спася някого от влиянието на средата

vyprost|it se, -ím se св. (z čeho, odkud) изскубна се, изтръгна се, измъкна се, спася се, освободя се (отнякъде): **~it se z objetí** изскубна се от прегръдка; **~it se z pout** измъкна се, освободя се от окъви, от белезници; хвърля окъви

vyproš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кому со на кот; со, кохо на кот/od кохо/и кохо) измолвам (за някого нещо от някого): **~ovat odsouzeným milost** измолвам милост за осъдени

vyproš|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (со) настоятелно моля, настоявам, държам (нещо) да не сè прави; не позволявам, забранявам (нещо): **do toho mi mluvit nebudeš, to si ~uji!** забранявам ти да ми се бъркаш, да ми се месиш в работата!

vyproš|ovac|í, -í, -í спасителен; който е предназначен или се отнася до спасителни акции (напр. при затрупване): **~í družstvo** спасителна команда; **~í jeřáb** техн. спасителен кран

vyproš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кохо, со z čeho, odkud) изваждам, изскубвам, изтръгвам, измъквам, издърпам, избавям, спасявам, освобождавам (някого нещо отнякъде): **~ovat raněné z trosek** изваждам, измъквам, спасявам ранени от развалини

vyproš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (z čeho, odkud) изскубвам се, изтръгвам се, измъквам се, избавям се, спасявам се, освобождавам се (отнякъде): **~ovat se z pasti** измъквам се от капан, от клопка

vyprováz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (кохо – вин.; кохо odkud, kam) изпращам, изпровождам, придружавам (някого отнякъде (до)някъде): **~et otce na nádraží** изпращам, придружавам баща си до гарата

vyprovod|it, -ím св. (кохо – вин.; кохо odkud, kam) изпратя, изпроводя, придружам (някого отнякъде (до)някъде): **~it hosta ke dveřím, před dům** изпратя гост до вратата, пред къщи; **~it děvče ze zábavy** изпратя момиче от забава; **~it zesnulého** евфем. изпратя покойник

vyprovok|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (кохо – вин.; кохо k čemu) провокирам, предизвикам, подсторя (някого за нещо): **~ovat odpůrce k hádce** провокирам, предизвикам противник към кавга; **nedejte se ~ovat!** не позволявайте да ви провокират, да ви предизвикат! **2.** (со) предизвикам, провокирам, причиня (нещо); стана причина, повод (за нещо): **~ovat stávkou, válkou** предизвикам стачка, война; стана причина, повод за стачка, за война

vyprsk|nout, -nu св. **1.** (со) пръсна, разпръскам (нещо); изплъя (нещо) (на пръски): **~nout**

slinu прѣсна, разпрѣскам слѣнка **2.** (–; *čím/več*) *експр.* избѹхна (в смѣх), прихна: **~nout smíchy/smíchem/v smích** *експр.* избѹхна в смѣх, прихна от смѣх

vypršjet, *обикн. третол. -í св.* изтечѣ, мйне, измйне, свѣрши (за време, за срок, за договор и под.): **lhůta, smlouva už ~ela** срѣкът, дѣговортъ вѣче изтечѣ; **dovolená mi zítra ~í** ѹтре ѳтпуската ми ще изтечѣ, ще свѣрши

vypršjet se, *обикн. безл. -í se св.* спрѣ да валй; извали се, навали се (за дѣжд): **~elo se** извали се; навали се; спрѣ да валй

vyprubjovat, -uju св. (со) разг. изпрѣбвам, опйтам, проверѣя (*нещо*): **~ovat šaty** изпрѣбвам, премѣря **а)** дрѣхи **б)** рѣкля; **~oval, jak to půjde** тѳй изпрѣбва, опйта, проверй как ще потрѣгне, ще потрѣгне ли

vypráh|nout, -nu св. 1. (*koho, со*) разпрѣгна, ѳтпрѣгна, изпрѣгна (*някого, нещо*): **~nout koně** разпрѣгна кон/конѣ **2.** (*z čeho*) *разг. експр.* прекъсна, спрѣ рѣбота за почйвка, за ѳтдых; направя почйвка; ѳтдѣхна (си), почйна си (*от нещо*): **musíme na několik dní ~nout** трѣбва да си почйнем нѣколко дѣна; за нѣколко дѣна трѣбва да прекъснем, да спрѣм рѣбота и да си ѳтдѣхнем

vypsan|ý, -á, -é 1. препйсан, извѣден, екскерпйран: **~ý citát** извѣден, препйсан цитѳт **2.** изпйсан, написан: **~é jméno** изпйсано йме **3.** изпйсан, прѣзен: **~á náplň** изпйсан, прѣзен пълнител **4.** опйсан: **~é události** опйсани събития **5.** обявѣн: **~ý konkurz** обявѣн конкѹрс **6.** обигран, трениран в пйсане; срѣчен при пйсане (за рѣка): **~á ruka** обиграна, тренирана в пйсане рѣка **7.** обрѣботен, установѣн, ѳформѣн, красйв (за почерк): **~é písmo** обрѣботен почерк

vy|psat, -píšu/книж. -píši св. 1. (*со; со з čeho, odkud*) извѣдя, препйша (*нещо*); направя извѣдка; екскерпйрам (*нещо ѳтнякъде*): **~píšte z textu všechna dokonavá slovesa!** извѣдѣте, препйшѣте ѳт тѣкста всйчки глагѳли ѳт свѣршен вид! **2.** (*со; со jak*) изпйша, напиша (*нещо никак*): **~psat název, jméno hůlkovým písmem** изпйша, напиша на рѣка наименованйе, названйе, йме с печѳтни бѹквы **3.** (*со*) изпйша, изпрѣзня, свѣрша (*нещо*) с пйсане: **~psat inkoust, náplň** изпйша, свѣрша мастило, пълнител **4.** (*со, кого*) опйша *нещо, някого*): **~psat podrobně všechny události** подрѣбно опйша всйчки събития **5.** обявя (*нещо*): **~psat konkurz, cenu** обявя конкѹрс, награда; **na jeho hlavu byla ~psána vysoká cena** за главѳта му бѣше обявѣна голяма, висѳка награда **6.** (*koho – вин. odkud*) *разг.* ѳтпйша (*някого ѳтня-*

къде): **~psat dítě z nepovinného předmětu** ѳтпйша дѣтѣ ѳт факултѳтивен ѹчѣбен предмѣт

vypt|at se, -ám se св. (koho – род. na koho, na со; ро кот, ро чет) разпйтам (*някого за някого, за нещо*): **dobře se na všechno ~ej!** добрѣ разпйтай за всйчко!

vyptáv|at se, -ám se неск. (koho – род. na koho, na со; ро кот, ро чет) разпйтвам (*някого за някого, за нещо*): **~at se na nového pracovníka** разпйтвам за нѳв служйтел

vypuč|ovat, -uju св. (со) разг. 1. излѣскам, изтѣркам, почйстя, изчйстя (*нещо*): **~ovat boty, kliky** излѣскам обѹвки, брѣвы **2.** изтѣркам, изчйстя, почйстя (*нещо*); изкѣрам, мѣхна, ѳстранѣя (*нещо*) с чйстене, с тѣркѣне, с лѣскѣне: **~ovat špínu** изкѣрам мрѣсотѣя

vypuč|et, обикн. третол. -í св. напѣпи, покѣра, пѹсне листѳ, разлйстй се (за растение): **strom už ~el** дѣрвѳто вѣче се разлйсти

vyud|ít, -ím св. (koho, со; koho, со odkud) изпѣдя, пропѣдя, изгѳня, прогѳня, изкѣрам (*някого, нещо ѳтнякъде*): **~it vetřelce z vlasti** прогѳня нашѣственици ѳт родйната; **~it zvíře z brlohu** изгѳня, изкѣрам живѳтно ѳт бѣрлѳга; **~it starosti z hlavy** *прен.* прогѳня грйжи ѳт главѳта си; престѳна да мйсля за грйжите си

výpůjč|ít si, -ím si св. 1. (*со; со od koho/u koho*) заѣма, взѣма (*нещо*) назѣм (*от някого*): **~it si peníze, knihu** взѣма назѣм парй, кнйга

♦ **~ítmač|upřít** взѣма на юнѳшка версѣя; взѣма нѣщо ѹж назѣм, без нй нѣй-мѣлко намерѣние нѣкого да го вѣрна **2.** (*nač; со nač*) взѣма, полѹча зѣм (*за нещо*): **~it si na byt** взѣма, полѹча зѣм за жйлище **3.** (*koho/со od koho/u koho, odkud*) займствам, взѣма (*нещо ѳт някого, ѳтнякъде*): **Římané si ~ili bohy od Řeků** рймляните са займствали боговѣте си ѳт гѣрците; **čeština si ~ila některá slova z němčiny** чѣшкйят эзйк е займствѳл, заѣл е нѣкои дѹми ѳт нѣмскйя эзйк; **~it si téma, námět** займствам тѣма, сюжѣт **4.** (*koho – вин.*) *разг. експр.* дѳм (*на някого*) да разберѣ: **jen počkej, já si tě doma ~ím!** тй сѳмо почѳкай, ще ти дѳм ѳз в кѣщи да разберѣш!

výpůjč|ka, -y ж. 1. заѣмане; взѣмане назѣм; зѣм: **získat peníze ~ou** намѣря парй, снабдѣ се с парй чрѣз зѣм, като взѣма назѣм **2.** нѣщо взѣто, взѣто назѣм: **vrátit všechny ~y do knihovny** вѣрна в бйблйѳтѣка всйчки взѣти кнйги **3.** *езйк.* заѣмка: **lexikální ~a z angličtiny** лексйкѳлна заѣмка ѳт англййски

výpůjč|ní, -í, -í кѳйто се ѳтнѣса до заѣмане, до взѣмане назѣм: **~í lhůta vypršela** срѣкът на зѣма изтѣче

vypuk|at, -ám *несв.* 1. *третол.* -á избухва, разразява се: ~á **požár za požárem** избухва, разразява се пожар след пожар 2. *в съчет.* ~at **v smích, v pláč** избухвам в смях, в плач
vypukle, vypuklost, vypuklý *вж.* **vypoukle, vypouklost, vypouklý**
vypuk|nout, -nu *св.* 1. *третол.* -ne избухне, разрази се: ~la **válka, epidemie** избухна война, епидемия; **v sále ~la panika** в залата избухна паника 2. *в съчет.* ~nout **v smích, v pláč, v jásos** избухна в смях, в плач, във възторг
vypump|ovat, -uji/разг. -uju *св.* 1. (*со; со odkud*) изпомпя/изпомпам (*нещо отнякъде*): ~ovat **vodu ze studně** изпомпам вода от кладенец 2. (*со*) изпомпам, изпразня (*нещо*): ~ovat **studnu** изпомпам, изпразня кладенец
výpust, -u *м. техн.* изпускател; отвор за изпускане; отгочен, изпускателен отвор: **kana-lizační** ~ канализационен изпускателен отвор; ~ **potrubí** изпускателно устройство на тръбопровод; ~ **strusky** *метал.* шлакотек; ~ **surového železa** *метал.* чугунотек
vypust|it, -ím *св.* 1. (*koho, со odkud, kam*) пусна, освободя (*някого, нещо отнякъде*): ~it **ptáka něčoho, něco z hlavy, z mysli** забравя за някого, за нещо; някой, нещо ми излезе от ума, от главата; престана да мисля за някого, за нещо 2. (*koho, со odkud, kam*) пусна, изпусна, изтърва (*нещо отнякъде, някъде*); оставя (*нещо*) да падне (*отнякъде, някъде*): ~it **knihu z ruku** изпусна, изтърва книга от ръката си 3. (*koho, со odkud*) изпусна, пропусна (*някого, нещо отнякъде*): ~it **z článku odstavec** изпусна, пропусна абзац от статия 4. (*koho, со odkud*) изключа, махна, отстраня, изоставя, елиминирам (*някого, нещо отнякъде*): ~it **všechno zbytečně** махна, отстраня всичко излишно 5. (*со, koho*) пусна, изстрелям, приведа в действие (*нещо, някого*): ~it **družici, šíp** пусна, изстрелям спътник, стрела; ~it **sokola** пусна сокол 6. (*со odkud, kam*) пусна, изпусна, източа, изпразня (*нещо отнякъде*); оставя (*нещо*) да изтече (*отнякъде*): ~it **vodu z vanu** изпусна вода от ваната
výraz *евфем.* предам богу дух; издъхна; ~it **slovo z úst/вулг. z huby** изпусна се, изтърва се; кажа, изрека (нещо), без да йскам 7. (*со*) изпразня, източа (*нещо*): ~it **vanu** изпразня, източа ваната; оставя ваната да се изпразни 8. (*со*) пусна, изпусна, излъча, отделя, издам (*нещо*): **zvíře ~ilo odporně páchnoucí tekutinu** животното отдели, изпусна отвратително воняща течност 9. (*со*) *шив.* отпусна (*нещо*): ~it **délku sukně**

отпусна подгъв, дължина на полата; отпусна полата на дължина
výpustk|a, -y *ж. език.* елипса
vypuz|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho, со; koho, со odkud*) пъдя, изпъждам, пропъждам, гоня, изгонвам; изкарвам с гонене (*някого, нещо отнякъде*): ~ovat **nepřítele ze země** изгонвам, прогонвам неприятел от страната; ~ovat **plynem štěnice z nábytku** с газ изгонвам, изкарвам дървеници от мебели
výr, разг. vejr *м.* 1. *зоол.* бұхал (*Bubo bubo*): **spící, ohromný** ~ спящ, огромен бұхал; **osa-přáclivý** *ж.* експр. по дяволите! дявол да го вземе! каквото е това, дявол да го вземе! какви са тия работи по дяволите! **koukat, čumět jako vejr** *разг. експр. а)* чудя се, недоумявам; звѣря се, пуля се, гледам като пұкал, гледам като телѣ; гледам като телѣ в желѣзници; гледам като телѣ пред шарената врата; гледам като магаре пред иконата; гледам като паднал от небѣто б) мръщя се, вѣся се; гледам мръчно, намръщено, навѣсено; гледам като пұкал; гледам, сякаш ми е крив светл/цѣлия свѣт; гледам, сякаш сам потѣнали гемйите 2. *само vejr* *разг. експр. вулг.* глупак, тълпак, серсѣм: **nečum, ty ~e!** стига си зяпал, серсѣм такъв!
vyráb|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* (*со; со z čeho, jak*) произвеждам, изработвам (*нещо; нещо от нещо, никак*): ~ět **škroub z brambor** произвеждам скорбяла, нишестѣ от картофи; ~ět **strojově, ručně, sériově, na zakázku, ve velkém** *икон.* произвеждам машинно, рѣчно, сѣрийно, по порѣчка, в промишлени количества
vyrab|ovat, -uji/разг. -uju *св.* 1. (*со, koho*) разоря, опустоша, ограбя (*нещо*); разоря, ограбя (*някого*): ~ovat **město, okupovanou zemi** разоря, ограбя, опустоша град, окупирана страна; ~ovat **židovské obchodníky** разоря, ограбя еврейски търговци 2. (*со*) опустоша, съсия, унищожа (*нещо*): ~ovat **lesy** опустоша, унищожа гората
vyráš|it, обикн. третол. -í *св.* покълне, поникне, покъра; пусне листа, разлести се (*за растение*): **oves ~il** овѣсът покълна, поникна; **jabloň ~ila** ябълката се разлести
výraz, -u *м.* 1. (вѣншен) вид, изглед, облик, израз, изражение: **mladistvý** ~ младѣжки вид; ~ **obličejе** израз, изражение на лице; ~ **opovržení** презрѣтелно изражение 2. (*čeho*) израз, изразяване, извяване, проявяване, проявление (*на нещо*): ~ **vděčnosti, uznání** израз, изразяване на благодарност, на признателност 3. израз, изказ; начин на изразяване, на изказване: **herecký, umělecký** ~ актьорски, художествен из-

каз **4. език**. израз; дѹма, фраза, изречѣние; (езикова) формула: **výstižný** ~ сполучлив, точен израз; **vulgární** ~ вулгарен израз; **hledat vhodný bulharský ~ pro české slovo** търся подходящ български израз за чешка дѹма; **předložkový** ~ предложно словосъчетание **5. в съчет.** **algebraický** ~ мат. алгебричен израз, алгебрична формула

vyrazit, -ím св. **1. (co; co do čeho)** избѣя, пробѣя, изкъртя (нещо в нещо): **~it díru do zdi** избѣя, пробѣя, изкъртя дѹпка в стена **2. (co; komu co)** (с удар) избѣя, изкъртя, извѣдя, изкарам (нещо); **~it dveře tělem** избѣя, изкъртя врата с тялото си; **~it někomu zub** избѣя, изкъртя на някого зѣб; **~it protivníkovi zbraň (z ruku)** **а)** избѣя оръжие (от рѣката) на противник **б)** прен. лишѣ противник от оръжие, от аргументи; лишѣ противник от възможност за **национализация** ♦ **~it někomu dech** пребѣя, претрѣпа някого; **~it někomu dech** учѹдя, удивѣя, изумѣя, слысам, смѣя, сащисам някого; взѣма умѣ, акѣла на някого: **~it si dech а)** не мѹга дѣх да си поѣма; остѣна без дѣх **б)** мед. временно спрѣ да дышам; изкарам си въздуха **3. (co; co z koho)** изкѹпча, изтрѣгна, иззбѣя (на цѣлѣно) ♦ **~it z někoho ani slova** не (мѹга да) изкѹпча, да изтрѣгна от някого ниѹто дѹма; **ne~it z někoho ani korunu** не (мѹга да) изкѹпча, да измѣкна от някого ниѹто стѹтинка **4. обикн. третол. -í** покѣдне, поникне, покѣра (за растение): **zase ~ila svěží tráva** отново поникна, покѣра свѣжа трѣва; **~ily mu vousy** прен. покѣраха (му), поникнаха му мустѣци; покѣра му, поникна му брадѣ **5. обикн. третол. -í (odkud)** изтрѣгне се (за вѣк): **z úst mu ~il výkřik** от устѣта му се изтрѣгна вѣк **6. обикн. третол. -í (odkud, kde)** бликне, рѹкне, потечѣ, избѣе, изскѹчи (за сълзи, за пот, за вода и под.): **ze skály ~il pramen** от скалѣта бликна извор; **bezděky mu ~ily slzy** неводно от очѣте му изскѹчиха, потѣкоха, бликнаха, рѹкнаха сълзи; **na čele mu ~il pot** по чѣлѹто му избѣи пот **7. обикн. третол. -í** изскѹчи, лѹмне, плѣмне (за огѣн): **ze střechy ~ily plameny** от покрива изскѹчиха плѣмѣци; на покрива лѹмнаха плѣмѣци **8. (odkud; kam)** изляза, трѣгна, поѣма, потѣгля, отправа се (отнякъде нанякъде): **auto ~ilo z lesa** колѣта излѣзе, трѣгна от горѣта; **~íme ráno** ще трѣгнем сутринтѣ; **~it ke zteči** воен. трѣгна, хвѣрля се в атака; шурмувам **9. обикн. vyrazit si, -ím si (kam)** експр. поизляза, поразхѹдя се, пораздвѣжа се (някъде, до някъде): **trochu si ~it ven, do přírody** поизляза навѣн, поразхѹдя **ограничаване** ♦ **~it**

vyhodit si z kopýtka поразвлекѣ се, погуляя си, поживѣя си; отпѹсна се и се повеселя; отзѣма си **10. (na koho; proti komu)** нападна (някого); врѣхлетѣ, нахвѣрля се (срѣщу някого, върху някого): **~it na nepřátele** нападна неприятѣли, враговѣ; **z boudy na nás ~il pes** от колѣбката изскѹчи кѹче и ни нападна; **z houští proti nám ~il kanec** от гѣсталѣка върху нас врѣхлетѣ глиган **11. (čím proti komu, proti čemu)** (рѣзко) понѣча, засѣля се, трѣгна да нападна, да удѣря (някого с нещо): **~il hlavou proti jeho břichu** той се засѣли, трѣгна, понѣчи да го удѣри с главѣ в корѣма **12. (co)** издѣм (обикн. отсѣчен звук); кажа, произнесѣ (нещо) отсѣчено; натѣртя (нещо, на нещо): **~it poslední slabiku ve slově** произнесѣ отсѣчено последна срѣчка в дѹма, натѣртя на последна срѣчка в дѹма; **~it ze sebe výkřik** издѣм, надѣм вѣк **13. (koho – вин. odkud, kde; s kým co)** разг. експр. изгѹня, изхвѣрля, изрѣтам (някогѹ отнякъде): **~il jsem ho ze dveří/~il jsem s ním dveře** изрѣтах го през вратѣта; изгѹних го; **~ili ho z místa** изгѹниха го; изхвѣрлиха го от рѣбота; **~it někoho ze zkoušky** изгѹня, изхвѣрля някого от изпит **14. в съчет.** **~it pojistky** электр. жарг. избѣя, стопѣ бушѹни **15. в съчет.** **~it šichtu** минно жарг. пропусна смяна, не отѣда на смяна

vyrazit se, -ím se св. **1. само третол. -í se (komu)** прояви се с обрив, с ѣзрив (за болест); изрѣна се, обрѣна се (от някаква болест): **~ila se mu spála** той се изрѣна от скарлатѣна **2. разг.** изрѣна се, обрѣна се (за човек): **dítě se už ~ilo, má spalničky** детѣто вѣче се изрѣна, бѹлно е от ѣдра шарка

výrazně нар. **1.** изразѣтелно: **zahrát něco zvlášť** ~ изсвѣря нѣщо осѹбено изразѣтелно **2.** изразѣтелно, ѹбразно, живо, фигурѣтивно: **~ vyličit své zážitky** ѹбразно, живо опиша свѹдите преживѣвания **3.** характерно, типично, ѣрко: **~ česká tvář** типично чѣшка физиѹномѣя **4.** силно изразѣно; ѣрко, ѣсно, отчетливо, очевѣдно; бѣещо на очѣ; рѣзко, значитѣлно: **~ se zlepšit** значитѣлно, рѣзко се подобрѣя

výrazn|ý, -á, -é **1.** изразѣтелен: **~ý pohled** изразѣтелен поглед **2.** изразѣтелен, ѹбразен, жив, фигурѣтивен: **~ý sloh, jazyk** жив, ѹбразен стил, езѣк **3.** характерен, типичен, ѣрко: **~ý rys** характерна, типична, ѣрка чертѣ; **~ý umělec** характерен артист; **~á osobnost** ѣрка личност **4.** силно изразѣн; ѣрѣк, ѣсен, отчетлив, очевѣден; бѣещ на очѣ; рѣзѣк, значитѣлен: **~ý úspěch** значитѣлен, ѣрѣк успѣх; **~é zlepšení, rozlišování** рѣзко, значитѣлно подобрѣние, разграницѣване

výrazov|ý, -á, -é изразен: **~é prostředky** език. изразни сръдства

vyráž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со; со до *čeho*) избивам, пробивам, къртя, изкъртвам (нещо в нещо): **~et díry do zdi** избивам, пробивам, изкъртвам дупки в стена **2.** (со; *kotiči*) (с удар) избивам, къртя, изкъртвам, вадя, изваждам, изкарвам (нещо): **~et dveře, okna** избивам, изкъртвам врати, прозорци; **~et protivníkovi zbraň (z ruky) a)** избивам оръжие от ръката на противник **б)** *прен.* лишавам противник от оръжие, от аргументи; лишавам противник от възможност за нападение или **зачин**

с клин клин избивам **3.** обикн. *третол.* **-í** никне, пониква, покълва, покърва (за растение): **tráva už ~í** тревата вече никне, покърва; **~ejí mu už vousy** *прен.* вече му никнат мустаци, брада **4.** обикн. *третол.* **-í** (odkud; kde) бликва, руква, потича, избива, изскача (за сълзи, за пот, за вода и под.): **na čele mu ~í pot** по челото му избива пот **5.** (odkud, kam) излизам, тръгвам, потеглям, поемам, отправям се (отнякъде, навякъде): **zítra ~íme do hor** утре се отправяме в планината; **~et na zteč/ke zteči** воен. тръгвам, хвърлям се в атака; шурмувам **6.** обикн. **vyráž|et si, -ím si** (*kam*) *експр.* ходя, излизам (на разходка, за развлечение): **~et si na výlety, do kina** ходя на излети, на кино **7.** (na koho; proti komu) нападам (някого); настъпвам, връхлитам, нахвърлям се (срещу някого, върху някого): **pes na nás ~í divokým štěkotem** кучето се нахвърля върху нас с див лай; **proti nám ~ejí tanky** срещу нас настъпват танкове; нападат ни танкове **8.** (со) издавам (обикн. *звук*): **~et výkřik** издавам, надavam вйк; **~et vzlyky** хлипам **9.** (со) казвам, произнасям (нещо) отсечено; натъртвам (на нещо): **~et jednotlivá slova** произнасям отсечено отделни думи **10.** (koho – вин. *odkud, kde; s kým* со) *разг. експр.* изгонвам, изхвърлям, изритвам (някого отнякъде): **~el každého, kdo přišel** той изхвърляше всеки, който дойдеше

vyráž|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. **1.** само *третол.* **-í se** (*kotiči*) проявява се с обрив, с изрив (за болест); изривам се, обривам се (от някаква болест): **~í se mu spála** той се изрива от скарлатина **2.** *разг.* изривам се, обривам се (за човек): **dítě se už ~í, má spalničky** детето вече се изрива, болно е от дрѐбна шарка

vyráž|ka, -y ж. мед. екзѐма, обрив, изрив: **hnisavá ~a** гнойна екзѐма; **svědivá ~a** екзѐма,

придружена от сърбѐж; **mít na čele ~u** челото ми е изринато, обривнато

vyráž|ka, -y ж. рѐжено брашно първо качество: **chléb z ~y** първокласен рѐжен хляб; рѐжен хляб (първо качество)

vyráž|kov|ý, -á, -é мед. екзѐмен, екзѐматозен: **~é onemocnění** екзѐматозно заболяване

vyráž|kov|ý, -á, -é който се отнася до рѐжено брашно първо качество: **~ý chléb** първокачествен рѐжен хляб; рѐжен хляб (първо качество)

výreč|ek, -ka м. зоол. чухал (*Otus scops*)

výreduk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; со з *čeho*) хим. полѐча (нещо; нещо от нещо) чрез редукция: **~ovat z roztoku zlato** полѐча от разтвор чрез редукция злато

výretuš|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) *фотогр.* ретуширам (нещо): **~ovat fotografie** ретуширам снимка, фотография

výrob|a, -y ж. **1.** производство, произвѐждане, изработване, изгѐтвяне (*процес*): **sériová, pásová ~a** сѐрийно, конвейерно производство; **hromadná ~a** масово производство; **nepřetržitá ~a** непрекъснато производство; **plynulá ~a** потѐчно производство; **strojnı́ ~a** машинно производство; **základnı́ ~a** оснѐвно производство; **zahájit ~u něčeho** запѐчна производство на нещо; **zavést něco do ~y** внедря нещо в производството; **zastavit ~u něčeho** спрѐ производство на нещо; спрѐ нещо от производство; **ztratı́ ve ~ě** загуби в производството, производствени загуби **2.** производство; производствен отрасъл: **průmyslová ~a** промишлено производство; промишленост; **zemědělská ~a** селскостопанско производство; сѐлско стопанство; **živočišná ~a** животновѐдство; **rostlinná ~a** растениевѐдство; **~a automobilů** автомобилостроѐне; **~a letadel** самолетостроѐне **3.** *икон.* производство, продѐкция (*результат*): **celková, hrubá, ročnı́ ~a** обща, грѐба, годишна продѐкция

výrob|e, -e м. производител: **drobný ~e** дрѐбен производител; **cesta zboží od ~e k spotřebiteli** пѐт на стѐката от производителя до потребителя, до консуматора; **filmový ~e** филмов продуцент

výrob|ek, -ku м. продѐкт, издѐлие, произвѐдѐние, фабрикат: **hotový, průmyslový ~ek** гѐтов, промишлен продѐкт; **zemědělský ~ek** селскостопански продѐкт; **potravinářské ~ky** издѐлия, продѐкти на хранително-вкусовата промишленост; **nábytkový ~ek** мѐбел; мѐбелно издѐлие; **kovové ~ky** метални издѐлия; **lisované ~ky** прѐсовани издѐлия; **střihané pletené ~ky** кроѐн трикотаж; **sklářské ~ky** стѐклени

издѣлия; стькларія; **šité ~ky** конфѣкция; **truhlářské ~ky** дърводелски издѣлия; **válcované ~ky** валцовани издѣлия; **železné ~ky** железарія; **koberec – ~ek orientálního umění** килим – издѣлие, произведѣние, творба на изкуството в Ориента; **to je můj vlastní ~ek** това е моѣ собствено издѣлие; това е моѣ собствено производство

vyrobiť, -ím *св. (co; co z čeho; jak)* произведѣ, изработя (*нещо; нещо от нещо; някак*): **~it stroje, elektrickou energii, ocel, zemědělské výrobky** произведѣ машини, електрическа енергия, стомана, селскостопанска продукция

výrobkn|ě, -ě *жс.* производителка

výrob|ň, -у *жс.* производствено предприятие, производствен цѣх; **~a polotovarů** предприятие, цѣх за производство на полуфабрикати; **~a růžové silice** розоварна

výrobně *нар.* производствено; в производствено отношение: **~ technický** производствено-технически; **~ hospodářské vztahy** производствено-икономически отношения

výrobn|í, -í, -í **1.** производствен: **~í proces, postup, plán** производствен процес, производствена методика, производствен план; **~í kapacita** производствен капацитѣт; **~í cena** производствена цена; **~í náklady** производствени разходи, разноски; **~í vztahy** *икон.* производствени отношения **2.** производителен: **~í síly** *икон.* производителни сили; **~í činnost** производителна дѣйност; **~í družstvo** производителна кооперация

výroč|í, -í *ср.* годишнина: **oslatit ~í svatby** отпразнувам годишнина от свѣтба; **významné ~í** важна, забележителна годишнина; **stě ~í narození básníka** стогодишнина от рождението на поѣт

výroč|ní, -í, -í **1.** *обикн. в съчет.* **~í den** годишнина; дѣн, в който се навършва годишнина **2.** ежегоден; годишен: **~í trh** ежегоден панаир; **~í schůze** годишно отчетно-изборно събрание; **~í zpráva** годишен отчет

vyrojit se, -ím se *св. 1. само третол. -í se* изрой се: **včely se ~ily** пчелите се изройха **2. само мн. -íme se (kam; odkud)** изсиѣм се, появѣм се, излезѣм (*някъде*) на рояци: **k večeru se ~ilí komáři** привечер се появѣха, излязоха рояци комари; **děti se ~ily ze školy** *експр.* децата се изсиѣпаха от училище на рояци, на тълпѣ

výro|k, -ku *м.* **1.** изказване, твърдѣние, съждѣние: **být ve svých ~cích unáhlený, neopatrny, nedůsledný** прибрзан, невнимателен, непоследователен съм в твърденията си; **popřít vlastní ~k** отрека собственото си твърдѣние, собствените си дүми **2.** сентѣнция:

známý ~k řeckého filozofa Heraklita извѣстна сентѣнция на древногрѣцкия философ Хераклит **3. юрид.** решѣние, постановлѣние, присѣда, *книж.* вердикт: **soudní ~k** съдѣбно решѣние; **~k smírčí komise** решѣние на помирителна комисија

výrokov|ý, -á, -é който се отнася до твърдѣние, до съждѣние, до сентѣнция: **~á forma** форма на съждѣние; **~á logika** логика на съждѣнията

výron, -u *м.* **1.** изтичане, отдѣляне, излѣчване: **~ vody** изтичане на вода; **~ plynu** *техн.* минно изтичане на газ; **~ slz** отдѣляне на сълзи; сълзѣне; **krevní ~** *мед.* кръвоизлив; **~ krve do mozku** *мед.* кръвоизлив в мозъка: **~ mízy** *лес.* отдѣляне, изтичане на мзгѣ, на дървесен сок; **~ elektronů** *физ.* електронна емисија, излѣчване на електрони **2. лес.** смола; изтѣкъл дървесен сок **3. експр.** излияние: **~ citů** излияние на чувства

výrost|ek, -ka *м.* хлапѣ, хлапак: **drzý ~ek** нахално хлапѣ

vyrovnaně *нар.* **1.** уравновесѣно; спокойно: **jednat, chovat se** ~ постѣпвам, държѣ се спокойно, уравновесѣно; **působit** ~ правя, създавам впечатлѣние на уравновесѣн **2.** равномерно, отмерено, плавно: **~ klidné tempo** равномерно, отмерено спокоен темп **3.** изравнено, подравнено: **kráčíme ~ v řadách** крачим в редици, бѣз да нарушаваме равнѣнието

vyrovnán|í, -í *ср.* **1.** душевен мир; душевно равновѣсие, спокойствие, примирѣние, смирѣние: **životní ~í** житѣйско примирѣние, спокойствие **2.** взаимно споразумѣние, съглашѣние; спогодба: **rakousko-uherské ~í z roku 1867** *истор. юрид.* австро-унгарска спогодба от 1867 г.; **státoprávní ~í** *юрид.* държавноправна спогодба, държавноправно споразумѣние **3.** уреждане, изплѣщане, погасяване: **~í dluhu** изплѣщане, погасяване на дълг **4.** изравняване; балансирание, осъразмеряване, съгласуване: **~í vysokých a nízkých cen** осъразмеряване, съгласуване, балансирание на високи и ниски ценѣ **5. в съчет.** **zákon o konkurzu a ~í** *юрид.* закон за банкрутите **6. техн.** изравняване, изправяне, подравняване: **samočinné ~í** самоизравняване; **elektronické ~í** електронна настройка

vyrovnanost, -i *жс.* **1.** уравновесѣност; душевно равновѣсие; улѣгналост: **~ povahy** уравновесѣност на характер **2.** равновѣсие, баланс: **~ sil** равновѣсие на сили; **~ rozpočtu** *фин.* бюджетен баланс **3.** съгласуваност, задружност: **~ mužstva** съгласуваност на отбор

vyrovnan|ý, -á, -é **1.** уравновесѣн, спокоен, улѣгнал: **~á povaha** уравновесѣн, спокоен характер; **vnitřně ~ý člověk** вътрешно уравновесѣн

човек **2.** равномерен, отмерен, плавен: **~ý pohyb, krok** равномерно, отмерено движение; отмерена крачка, стъпка; **~á hra a)** отмерена, плавна игра **б)** отмерено, плавно свирене **3.** равен, уравниен, уеднаквен, равностоен: **~é síly** равни, изравнени, равностойни сили **4.** балансиран: **~ý rozpočet** фин. балансиран бюджет **5.** уреден, изплатен, погасен: **~é účty** уредени сметки; **~ý dluh** уреден, изплатен, погасен дълг **6.** съгласуван, задръжен: **~é mužstvo** съгласуван, задръжен отбор; **~é pohyby** съгласувани движения **7.** изравнен, подравнен: **~é řady vojáků** воен. подравнени редици на войници

vyrovňat, -ám св. **1.** (со; со kat) наредя, подрежда, подравня, изравня (нещо някъде): **~at knihy na stůl** подрежда, подравня книги върху маса; **~at kusy masa na mísu** наредя, подрежда парчета месо в чиния; **~at!** физкул. воен. равниш! **2.** (со) подравня, изравня, заравня, уравни (нещо разкопано, изкопано): **~at dolíky** уравни, изравня, заравня дупки, трапове **3.** (со) изправя (нещо огънато): **~at ohnutou tyč, ohnutý drát** изправя огънат прът, огънат тел **4.** (со) изглежда, изравня (нещо смачкано): **~at zmačkané stránky** изглежда измачкани листове **5.** (со) изглежда, уредя, оправя, разреша (нещо объркано): **~it protiklady** изглежда противоречия; **~at spory, sváry** уредя, оправя спорове, раздори; **čas všechno ~á** времето оправя всичко **6.** (со) изравня, балансирам (нещо): **~at síly** уравнися, изравня сили; **~at tlak, teplotu** физ. техн. изравня, уравнися налягане, температура: **~at napětí** електр. изравня напрежение **7.** (со) наваксам, компенсирам, покрива (нещо): **~at zpoždění** наваксам, компенсирам закъснение; **~at schodek** фин. компенсирам, покрива дефицит **8.** (со) компенсирам, покрива (нещо); поема върху себе си (нещо); обезщетя (някого за нещо); дам обезщетение (на някого за нещо): **~at škody, ztráty** компенсирам, покрива щети, загуби; обезщетя (някого) за щети, за загуби **9.** (со) уредя, оформя, платя, заплащам, изплатя, покрива, погася (нещо); разплатя се (за нещо): **~at si s někým účet/účty** уредя си, разчиства сметките си с някого; **~at si to s někým** разбера се, разплатя се, уредя си сметките с някого; **být s někým ~án** квіт съм с някого **10.** (со) изравня, уравни, уеднаква (нещо): **~at krok** изравня крачка, уеднаква (нещо); покрива, преодоля, постигна

(нещо): **~at brankový rozdíl** изравня голова разлика; **~at světový rekord** покрива световен рекорд; **~at něčí náskok, převahu** преодоля нечия преднина, нечие превъзходство, надмощие; настигна някого

vyrovňat se, -ám se св. **1.** изравня се, подравня се: **řady se ~aly** редиците се подравниха **2.** обикн. третол. **-á se** изравни се, подравни се, заравни се, уравни се (за нещо разкопано, изкопано): **dolíky se ~aly** дупките, трапове се изравниха, заравниха се, запълниха се **3.** обикн. третол. **-á se** изправи се (за нещо огънато): **ohnutý drát se snadno ~á** огънатата тел се изправя, може да се изправи лесно **4.** обикн. третол. **-á se** изгледа се (за нещо смачкано); заличй се (за гънка, за бръчка): **vrásky se jí ~aly** бръчките ѝ се загледаха, заличиха се; **rozdíly v názorech se ~aly** различията във възгледите се изгледаха, заличиха се **5.** обикн. третол. **-á se** оправи се, уреди се (за нещо объркано): **časem se vše ~á** с времето всичко ще се оправи **6.** (с кým) разбере се, помиря се, сдобря се (с някого): **chtějí, aby se manželé ~ali sami** (тѐ) ѝскат съпружките сами да се разберат, да се помирят **7.** (с čím) разбере, възприема, приема (нещо); свикна, примиря се (с нещо): **~at se s těžkostmi, s životem** свикна, примиря се със затруднения, с живота **8.** (с čím) справя се (с нещо): **~at se s novým problémem, s novou situací, s novými úkoly** справя се с нов проблем, с нова ситуация; с нови задачи **9.** (с кým) платя, заплащам, изплатя се (на някого); разплатя се (с някого): **~at se s věřiteli, s bytnou** платя на кредитори, на хазийка; разплатя се с кредитори, с хазийка **10.** (с кým) справя се, разплатя се, разчиства, уредя си сметките (с някого); видя сметката (на някого); дам (на някого) да (се) разбере; стана квіт (с някого): **~at se se zrádci** справя се, разчиства си, уредя си сметките с предатели; видя сметката на предатели; **ted' jsme se ~ali** сега сме квіт **11.** и несл. (коти, čети в čet; čím; с кým в čet) конкурирам (някого, нещо); не отстъпя/не отстъпвам, съпернича в някакво отношение (на някого): **kvalitou se naše výrobky ~ají cizím** по качество нашите изделия не отстъпват, съперничат на чуждите, конкурират чуждите; **žádná žena se jí krásou ne~á** нито една жена не може да ѝ съперничи, да се сравнява, да се мери с нея по красота; няма жена, която да ѝ е равна по красота; **v práci se mu nikdo ne~á** в работата никой не може да му се опрѐ, да го стигне, да се мери с него

vyrovňavací, -í, -í изравнителен, изравняващ

компенсационен: **~í branka** спорт. изравняващ гол; **~í přídavek** адм. компенсационна надбавка (временно отпускана надбавка при пренасочване на друга работа с по-ниска заплата)

vyrovnávač, -e м. техн. изравнител, компенсатор: **~ tlaku** изравнител на налягане

vyrovnávat, -ám неск. 1. (со; со kam) нареждам, подреждам, подравням/подравнявам, изравням/изравнявам (нещо някъде): **~at knihy na polici** нареждам книги върху полица; **~at polena do hranice** нареждам щепеници, дърва за горене на кубйци, на камъри 2. (со) подравням/подравнявам, изравням/изравнявам (нещо разкопано, изкопано): **~at jamky na hřišti** заравням/заравнявам, запълвам ями, дупки на игрище 3. (со) изправям (нещо огънато): **~at ohnuté dráty** изправям огънатата тел, огънати жици 4. (со) изгладждам, изравням/изравнявам (нещо смачкано); **~at přeložené stránky** изгладждам прегънати страници 5. (со) изравням/изравнявам, уравнивам, балансирам (нещо): **~at síly** изравнявам, уравнивам сили; **~at napětí** електр. уравнивам напрежение 6. (со) навъквам, компенсирам, покривам (нещо): **~at zpoždění** навъквам, компенсирам закъснение 7. (со) компенсирам, покривам, поемам върху себе си (нещо); обезщетявам (някого за нещо); давам (на някого) обезщетение (за нещо): **~at ztráty** компенсирам, покривам загуби; обезщетявам (някого) за загуби 8. (со) уреждам, оформям, плащам, заплащам, изплащам, покривам, погасявам (нещо); разплащам се (за нещо): **~at dluhy, účty** уреждам, плащам дългове

~at dluhy, účty уреждам, разчиствам (стари) сметки с някого 9. (со) уреждам, оправям (нещо объркано): **~at vztahy mezi manžely** уреждам, оправям отношения между съпрузи 10. (со) изравнявам/изравнявам

~at krok влизам в крак с някого; догонвам, настигам някого; не изоставам от някого 11. (со) спорт. изравнявам, уеднаквявам (нещо); покривам, преодолявам, постигам (нещо): **~at brankový rozdíl** изравнявам голова разлика; **~at náskok soupeře** преодолявам преднина на съперник; настигам съперник; изравнявам се със съперник

vyrovnávat se, -ám se неск. 1. изравнявам се, подравнявам се: **řady vojáků se ~ají** войничките редици се подравняват 2. обикн. третол. **-á se** изравня се/изравнява се, подравня се/подравнява се, заравня се/заравнява се, уравни се (за нещо разкопано, изкопано): **jamky se**

~ají дупките, ямките се заравняват, запълват се 3. обикн. третол. **-á se** изправя се (за нещо огънато): **zkřivené kolečko se už ~á** изкривеното колелце вече се изправя 4. обикн. третол. **-á se** изгладжда се, заглажда се (за нещо смачкано); заличава се (за гънка, за бръчка и под.): **vrásky se těžko ~ají** бръчките се заглаждат, заличават се трудно 5. обикн. третол. **-á se** оправя се, урежда се (за нещо объркано): **časem se vše ~á** с времето всичко се оправя, урежда се 6. (s kým) разбирам се, помирявам се, сдобрявам се (с някого): **je pozdě se mezi sebou ~at** късно е да се помиряваме, да се сдобряваме 7. (s čím) разбирам, възприемам, приемам (нещо); свиквам, примирявам се (с нещо): **~at se s pocitem nebezpečí, samoty** свиквам, примирявам се с чувството, с усещането за опасност, за самота 8. (s čím) справям се (с нещо): **~at se s problémy, s potížemi** справям се с проблеми, с трудности 9. (s kým) плащам, заплащам, изплащам се (на някого); разплащам се, уреждам си сметки (с някого): **~at se s hostinským** разплащам се с гостилничар; плащам на гостилничар 10. (s kým) справям се, разплащам се (с някого); разчиствам, уреждам сметките си (с някого); виждам сметката (на някого); давам (на някого) да (се) разбере; ставам квит (с някого): **~at se s někým za jeho podvod** разчиствам сметките си с някого за измамата му 11. (koti, čemu v čem; čím; s kým v čem) конкурирам (някого, нещо); не отстъпвам, съпернича (на някого, на нещо в някакво отношение); мържа се (с някого); равен съм (на някого в някакво отношение): **~at se někomu v práci/praci** не отстъпвам на някого в работата по нищо

vyrozumění, -í ср. (писмено) известие, съобщение, уведомление: **dostat ~í o výsledku zkoušky** получа (писмено) съобщение за резултат от изпит

vyrozumět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. (koho, co o čem) известя, уведомя (някого за нещо); съобщя (на някого за нещо); пратя (на някого) (писмено) съобщение, известие (за нещо): **~ět studenta o termínu zkoušky** уведомя студент за дата на изпит 2. (со; со z čeho, podle čeho) разбере, подразбере, усеща, отгатна, познай (нещо по нещо); досеща се (за нещо по нещо); (нещо) ми става ясно: **z tónu její řeči ~ěl, že má odejít** по тона ѝ той разбере, усети, досети се, че трябва да си тръгне, да се махне; стана му ясно, че трябва да си отиде

vyrozumívát, -ám неск. 1. (koho, co o čem) известявам, уведомявам (някого за нещо); съ-

общавам (на някого нещо, за нещо); пращам (на някого) (писмено) съобщение, известие (за нещо): **~at uchazeče o odkladu konkurzní zkoušky** уведомявам кандидат(и) за отлагане на конкурсен изпит **2.** (со; со з *čeho*, *podle čeho*) разбирам, подразбирам, усещам, отгътвам, познавам (нещо по нещо); досещам се (за нещо по нещо); (нещо) ми става ясно: **~at něco už z tónu hlasu** още по тона на гласа усещам, разбирам нещо, досещам се за нещо, нещо ми става ясно **3.** (со *čím/pod čím*) *книж.* разбирам, схващам (нещо под нещо): **со pod tím pojmem ~áte?** каквò разбирате под това понятие?

vyrub|at, -ám/-u св. (со) **1.** изкопая, добия (*нещо*): **~at uhlí** изкопая, добия въглища **2.** *остар.* изсекя (*нещо*): **~at les** изсекя гора **3.** *остар.* просекя, поправа (*нещо*): **~at cestu** просекя, проправа път

vyrud|lý, -á, -é избелял, излинял: **~ý koberec** избелял килим

vyrud|nout, обикн. третол. -ne св. избелее, излинее (за *цвят*, за *плат* и *под.*): **kabát ~l** палтòто избеля

vyruk|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (*odkud*) *остар.* изляза, тръгна, потегля (*отнякъде*) под стрòй (за *войници*): **vojáci ~ovali (z kasáren)** войниците тръгнаха, излязоха под стрòй (от казармата) **2.** (*kat*) *разг. експр.* изляза, отправа се, отида (*някъде*): **lidé ~ovali s lopatami na sníh** хората (на)излязоха с лопати за ринене на сняг **3.** (*odkud*) *разг. експр.* бѣда изваден, изкаран, изнѣсен, измѣкнат, експедиран (*отнякъде*); дойде ми рѣд(ѣг): **zásoby ~ovaly ze skladiště** запасите бяха изкарани, изнѣсени от скллада; **za vínem ~ovala pečeně** след винòто дойде рѣд на пѣченòто **4.** (*s čím*) *разг. експр.* изляза (*с нещо*); извадя, изкарам, измѣкна (*нещо*); пусна в хòд (*въпрос*, *аргумент*, *доказателство* и *под.*): **ve vhodné chvíli ~oval s otázkou, s argumentem** в подходящ момент тòй излезе с въпрос, с аргумент; тòй **~oval pravdou ven** изплòя камъчето; призная (си); кажа самата истина

vyrůst, -rostu св. 1. порасна/пораста, израсна/израста; изтòча се; стана висòк, дѣлг: **chlapec ~rostl za rok o pět centimetrů** за една година момчето се изтòчи, порасна с пет сантиметра; **stromky ~rostly** дрѣвчѣтата, фиданките пораснаха **2.** (*do čeho*) порасна му самòчувствието; тòй вирна, вдигна, навѣри глава, нòс; **~rostla jako z vody** тя се изтòчи, порасна много бързо **2.** (*do čeho*) израсна, стана (*някакъв*): **~růst**

do krásy стана красив; разхубавѣ се **3.** (*z čeho*) престана, спрà да бѣда (*някакъв*): **~růst z krásy** погрознѣя **4.** (*z čeho*) (*нещо*) ми отеснее, омалее, окъсее; стана тѣсно, мálко, късо: **~růst ze šatů** дрѣхите ми отеснеят,

~růst z dětských šatečků порасна; стана голям; **z toho jsem už ~rostl** *разг.* товà вѣче не мѣ вълнува, не гò прàвя; за товà, за тѣзи неща времето ми вѣче е минало; не сѣм вѣче на тѣзи години, че да се занимавам с подобни неща **5.** порасна/пораста, израсна/израста; отрасна/отраста; прекàрам, изкарам дѣтството си; възмѣжѣя, съзрѣя; стана пълнолѣтен: **~růst ve městě, na venkově** израсна, отрасна в град, на село; **~rostli jsme spolu** израснахме, отраснахме

тòй порасна, отрасна сам, без никакви грижи, бѣз никой да се погрижи за нѣго **6.** *обикн. третол. -roste* порастѣ/порасне, израстѣ/израсне; изкара, покàра, поникне (*за растение*): **na záhoně ~rostl plevel** в лехата покàра, поникна плѣвел **7.** *обикн. третол. -roste* израсне; бѣде основан, построен, изграден, създаден (*за град*, за *завод* и *под.*): **v krátké době zde ~rostlo celé město** за крàтко време тук израсна цял град **8.** *обикн. третол. -roste* разрасне се; взѣме, придобие огрòмни размѣри: **~růst do fantastických rozměrů** разрасне се в не-вероятно голям мащàб; придобие фантастични размѣри **9.** издигна се, израсна, разви се, напредна, усвѣршенствам се (*в някакво отношение*): **~růst politicky** издигна се, израсна в политическо отношение

vyrůst|at, -ám нескв. 1. расна/раста; пораствам, израствам; изтòчвам се; ставам висòк, дѣлг: **chlapec ~al rychle** момчето растѣше бързо; **vlasý mu ~aly rychle** косата му растѣше бързо

2. (*do čeho*) израствам, ставам (*някакъв*): **~at do krásy** ставам красив; разхубавявам се **3.** (*z čeho*) престàвам, спирам да бѣда (*някакъв*): **~at z krásy** погрознявам **4.** (*z čeho*) (*нещо*) ми отеснява, окъсява, омалява, става тѣсно, късо, мálко: **dítě ze všeho ~á** на детето **~á**

z plenek, z dětských střevíčků, z dětských šatečků пораствам; ставам голям **5.** расна/раста; пораствам, израствам, отрасвам; прекàрвам, изкарвам дѣтството си; възмѣжàвам, съзрàвам; ставам пълнолѣтен: **~at bez otce** расна без баща; **~ali spolu** раснали са, отраснали са заедно **6.** *обикн. третол. -á* растѣ; пораства, израства, изкара, изниква, пониква (*за растение*): **mezi kameny ~alo kapradí**

между камъните растеше пàпрат **7. обикн. третол. -á** изрãста; бива основан, построен, съграден, създаден (*за град, за завод и под.*): **na okraji města ~ají nové domky** в края на града изрãстват нови блòкове **8. обикн. третол. -á** разрãства се; взема, придобива огромни размери: **krize ~ala čím dál tím zřejměji** кризата се разрãстваше всè по-отчетливо **9. издìгам се, изрãствам, развивам се, напредвам, усвършенствам се** (*в някакво отношение*): **~at odborně** професионално изрãствам; напредвам, развивам се, усвършенствам се в професионално отношение **10. обикн. третол. -á книж. издìга се, извисява се: v dáli ~ají hory** в далечината се извисяват планини **11. книж. (по)явявам се, очертавам се: ve snu ~ala před ním její postava** нейната фигура му се явяваше насън

výrůstĕk, -ku м. изрãстък: **~ky na bramborách** изрãстъци по картофи; **kostní ~ek мед.** кòстен изрãстък; шип; екзостòза: **~ky na páteři мед.** изрãстъци, шипове по гръбначен стълб; остеофити

vyrůšĭt, -ím св. (*koho – вин. z čeho, v čem*) обезпокоя (*някого докато върши нещо*); попрèча (*на някого в нещо*); откãсна (*някого от нещо*): **~it někoho z práce** обезпокоя някого по време на работа; попрèча на някого да работи; откãсна някого от работа; **~it někoho z klidu** обезпокоя някого, докато си почива; нарушã нèчие спокойствие; попрèча на нèчие спокойствие, на нèчия почивка

vyrůšĭt se, -ím se св. (*z čeho, v čem*) бѣда обезпокоен (*по време на нещо*); бѣда откãснат (*от нещо*); безл. попрèчи ми се (*за нещо*): **~it se z klidu** бѣда обезпокоен, докато си почивам; (*някой, нещо*) наруши, прекãсне спокойствието ми, почивката ми

vyrůšĭvat, -uji/разг. -uju неск. (*koho – вин. z čeho, v čem*) обезпокоя, обезпокоявам (*някого, докато върши нещо*); прèча, попрèчвам (*на някого в нещо*); откãсвам (*някого от нещо*): **~ovat někoho z myšlenek** попрèчвам на някого да размишлява; обезпокоявам нèчии размисли; откãсвам някого от мислите му; **omluvte mě, že ~uji!** извинете, че ви безпокоя, че ви прèча! **nenechte se ~ovat (v práci)! а)** продължете да си работите, аз няма да ви прèча! **б)** не давайте, не позволявайте, не сè оставяйте да ви безпокоят, да ви откãсват от работата ви!

vyrůšĭvat se, -uji se/разг. -uju se неск. (*z čeho, v čem*) безпокоя се, обезпокоявам се; бивам обезпокояван (*по време на нещо*); бивам откãснат (*от нещо*); безл. прèчи ми се (*в нещо*):

ne~ujte se, nebudu déle zdržovat! не сè безпокойте, няма да ви задържам повече!

vyrvĭat, -u св. 1. (co odkud; co komu) откãсна, отпòря (*нещо отнякъде*): **~at list z knihy** откãсна лист от книга; **~at si o hřebík kus košile** откãсна, отпòря на гвòздеј парчè от ризата си **2. (co odkud; co)** отскѹбна, изскѹбна, изтрѣгна, извãдя, изкãрам (*нещо отнякъде*): **~at kořen ze země** изскѹбна корен от земята **~at něco i s kořenem** изтрѣгна нèщо (и) с корените му; изтрѣгна, премахна, унищожã до корен; изкореня нèщо **3. (koho, co komu) експр.** изтрѣгна, изскѹбна, издѣрпам, отнèма (*някого, нещо от някого*): **~at matce dítě z náručí** изтрѣгна, отнèма детè от прегрѣдките на майка му

vyrvĭat se, -u se св. 1. обикн. третол. -e се (odkud; komu odkud) книж. изтрѣгне се (*отнякъде; на някого отнякъде*) (*за вик, стон*): **bolestný sten se jí ~al ze rtů** от ѹстните ѱ се изтрѣгна болезнен стòн **2. (odkud; komu odkud) експр.** изтрѣгна се, изскѹбна се, отскѹбна се, измѣкна се, избãвя се, спася се (*от някого, от нещо; отнякъде*): **~at se někomu z objetí, ze spárů** изскѹбна се, измѣкна се, избãвя се от нèчии прегрѣдки, от нèчии нòкти

vyrýpĭat, -ám/-u, vyrýpnout, -nu св. (co) 1. изкопãя, изрòвя, извãдя, изкãрам (*нещо*): **~nout rostlinu i s kořenem** изкопãя, извãдя, изкãрам (с едно кòпване) растèние заедно с кòрените му **2. изчòпля, изчòвѣркам (нещо): ~at všechny hrozinky z vánočky** изчòпля всѣчки стафиди от (кòледен) козунãк

vyrýpĭvat, -ám, vyrýpĭvat, -uji/разг. -uju неск. (*co*) **1.** изкопãвам, изрãвам, извãждам, изкãрвам (*растение и под.*) **2.** изчòплям, изчòвѣрквам (*стафиди и под.*)

vyrýpnout, vyrýpovat вж. vyrýpat, vyrýpávat
vyrĭtĭ, -ryjĭ/разг. -ryju св. 1. (co; co z čeho, odkud) изкопãя, изрòвя, изорã, извãдя, изкãрам (*нещо отнякъде*): **~rýt cibulky ze země** изкопãя, извãдя лѹковички от земята **2. (co)** изкопãя, изрòвя, издълбãя, изорã (*нещо*): **~rýt jámu** изкопãя яма; **~rýt brázdu** изорã браздã **3. (co; co do čeho)** изсекã, издълбãя, изрèжа, гравирам (*нещо*): **~rýt nápis do kamene** изсекã, издълбãя нãдпис върху камък; **~rýt nápis do dřeva** изрèжа, издълбãя нãдпис върху дървò; **~rýt ornament do kovu** гравирам орнамент върху метãл; **utrpení mu ~rylo vrásky** *прен.* страдãнието му бèше издълбãло брѣчки; страдãнието бèше покрило, нарязало лицето му с брѣчки

vyrývĭat, -ám неск. 1. (co; co z čeho, odkud) изкопãвам, изрãвам, изорãвам, извãждам,

изка̀рвам (лук, чесън и под.) **2.** (со) изкопавам, изравям, издълбавам (яма и под.); изоравам (бразда и под.) **3.** (со; со до нещо) изсичам, издълбавам (нещо); изрязвам, гравiram (надпис, орнамент върху камък, върху дърво, върху метал и под.)

vyřaděn|ý, vyřazen|ý, -á, -é 1. (z čeho) лишён от право на участие (в нещо); елиминиран, отстранён (от нещо); изваден, изкаран от строя; спрян от движение; снет, спрян от производство; спрян от експлоатация: **~ý soupeř sport.** елиминиран, отстранён, лишён от право на участие (в състезание) съперник, противник; **~ý vůz, vagon** спряна от движение кола; спрян от движение вагон; **~á továrna** спряна от експлоатация, закрыта фабрика **2.** бракуван: **~é zboží** бракувани стоки, изделия **vyřad|it, -ím sv. 1.** (koho, co z čeho) лишя от право на участие (в нещо); изключа, елиминирам, отстраня (някого, нещо отнякъде); извадя, изкарам от строя (някого, нещо): **~it soupeře sport.** елиминирам, отстраня съперник, противник от по-нататъшно участие (в състезание); **~it auto z provozu** спра кола от движение; **~it z boje воен.** извадя, изкарам от строя **2.** (со) бракувам (нещо): **~it vadné výrobky** бракувам дефектни изделия **3.** (koho – вин.) воен. тържествено произведя (офицери): **~it důstojníky** тържествено произведя офицери **vyřad|it se, -ím se sv. (z čeho)** самоизключа се, самоотстраня се (от нещо): **~it se z kolektivu** самоизключва се от колектив **vyřád|it se, -ím se sv.** налудувам се, набесня се до насита: **děti se na hřišti ~í a** децата ще се набеснят, ще се налудуват на игрището **б)** децата се набесняват на игрището **vyřad'ovac|í, vyřazovac|í, -í, -í sport.** рядко кой-то се отнася до елиминиране, до класиране; квалификационен: **~í závody** състезания за класиране; квалификационни състезания **vyřad'ovat, vyřaz'ovat, -uj|разг. -uju неск. 1.** (koho, co z čeho) лишявам от право на участие (в нещо); изключвам, елиминирам, отстранявам (някого отнякъде); изваждам, вадя, изкарам от строя (някого, нещо): **úraz ~uje zaměstnance z pracovního procesu** злополуката изкара служителите от строя; злополуката изважда, изкара, отстранява служителите от трудовия процес; **~ovat podnik z výroby** спирам от експлоатация, закривам предприятието **2.** (со) бракувам (нещо): **~ovat vadné výrobky, zboží** бракувам дефектни изделия, стоки **3.** (koho – вин.) воен. тържествено произвеждам (офицери): **~ovat důstojníky** тържествено произвеждам офицери

vyřazený, vyřazovací, vyřazovat вж. **vyřaděný, vyřad'ovací, vyřad'ovat**

vyřčen|ý, -á, -é изречен: **~á slova** изречени думи **vyřечnost, -i ж. 1.** красноречивост, красноречие, сладкодумство, убедителност: **chybí mu ~** липсва му, не му достига красноречие; **dar ~í** дар слово **2.** приказливост, говорливост, словоохотливост, многословност, бърбировост: **ženská ~** женска приказливост, бърбировост

♦ **vyřet|it, -ím, -e** паркам се, разбърбя се; отприщя се, отворя се на приказки; отворя един уста, та никои не може да ме спрѐ, да ми отнеме думата

vyřечn|ý, -á, -é 1. красноречив, сладкодумен; убедителен: **je málo ~ý** той не е много красноречив, убедителен **2.** приказлив, говорлив, словоохотлив, многословен, бърбив: **~á prodavačka** приказлива, бърбива продавачка

vyřešen|í, -í sp. решение, разрешѐние, разрешаване: **~í problému** решѐние, разрешѐние, разрешаване на проблем; **~í rovnice mat.** решѐние на уравнѐние

vyřeš|it, -ím sv. (co) решя, разрешя (нещо); намеря решѐние, разрешѐние (на нещо): **~it nepříjemnou situaci, problém, spor** решя, разрешя неприятна ситуация, проблем, спор; **~it rovnici mat.** решя уравнѐние

vyřešiteln|ý, -á, -é решим, разрешим: **těžko ~ý problém** трудно разрешим проблем

vyřez, -u м. 1. прорез, йрез, отвор: **~ ve dveřích** прорез, отвор във врата **2.** йрез, изрѐзка; изрязано парчѐ: **~ dřeva** изрѐзка от дърво; дървена изрѐзка **3. техн. спец.** труп: **pilařský ~** труп за бичене

vy|řezat, -řežu/-řezám|книж. -řeží, vy|říznout, -říznu sv. 1. (со; со кому; со з нещо) изрѐжа, подрѐжа, окастрия, с изрязване извадя, махна, отстраня (нещо): **~řezat/~říznout kost z masa** изрѐжа, извадя, махна кост от месо; обезкостя месо; **~řezat suché větve** изрѐжа, окастрия сухи клони; **~řezat nádor** оперирам, изрѐжа, отстраня, махна тумор **2.** (со; со до нещо) изрѐжа, издълбая, гравiram (нещо в нещо, върху нещо): **~řezat/~říznout písmeno do kůry stromu** изрѐжа, издълбая буква в кора на дърво **3.** (со; со з нещо) изрѐжа (нещо); изрязвайки направя, създам, оформя, моделирам (нещо): **~řezat figurku ze dřeva** изрѐжа, моделирам фигурка от дърво

vyřezáván|í, -í sp. резба; резбарска украса: **gotické ~í** готическа резба

vyřezávan|ý, -á, -é изрязан, гравiran; резбован; украсен с резба: **~á hůl** украсен с резба бастун

vyřezáv|at, -ám неск. 1. (со; кому со; со з нещо) изрязвам, подрязвам, окастриям (нещо); с из-

- швам, премахвам, унищожявам, ликвидирам (някого, нещо); виждам сметката (на някого, на нещо); оборвам (някого, нещо): **~ovat oponenta** виждам сметката на опонент; оборвам опонент
- vyříz|ovat II, -uji/разг. -uju** несл. (кого, со) воен. физкулт. равнявам, подравнявам, изравнявам (някого, нещо): **~ovat vojáky** равнявам, подравнявам войници
- vyříz|ovat se, -uji se/разг. -uju se** несл. воен. физкулт. равнявам се, подравнявам се, изравнявам се
- vyřk|nout, -nu** св. (со) книж. изкажа, изрека, произнеса (нещо): **~nout domněnku, názor** изкажа предположение, възглед; **~nout nad někým rozsudek** произнеса присъда над някого
- vyřv|at, -u** св. (со) изревã, изкрещã, извикам (нещо): **poslední slova přímo ~al** последните думи той направо ги изкрещã
- vyřvãv|at, -ãm** несл. (со) рева, крещã, викам (нещо): **z otevřených oken ~al amplion** през отворените прозори реवेशе високоворител
- výsad|a, -u** ж. привилегия, предимство, (изключително) право: **obchodní ~a** търговско право, предимство; право на търговия; **diplomatické ~u** дипломатически привилегии
- výsadb|a, -u** ж. 1. садене, засаждане, насаждане, посаждане: **~a ovocných stromků, zeleniny, brambor** садене, засаждане на овощни дръвчета, на зеленчуци, на картофи 2. насаждение: **květinová ~a** цветно насаждение
- výsadjek, -ku** м. 1. воен. десант: **vzdušný, tankový ~ek** въздушен, танков десант 2. събир. лес. по-рядко материал за залесяване
- vysadj|it, -ím** св. 1. (кого, со odkud) сваля, стовãря, смãкна (някого, нещо отнякъде): **~it cestujícího z auta** сваля пътник от колã 2. (кого, со) воен. направа, извърша, проведа десант (на някого, на нещо); сваля, стовãря (някого, нещо): **~it parašutisty do týlu nepřítel** проведа парашутиен десант в тила на врага; сваля, стовãря парашутисти в тила на врага 3. (со) сваля, откача, извадя, махна (нещо): **~it dveře z veřejí** сваля, откача, извадя врата от пãнтите 4. (кого, со kat) качã, покãчã, вдигна, повдигна, слãжа (някого, нещо някъде); помãгна (на някого) да се качи, да се покãчи (някъде): **~it dítě na židli** повдигна дете да седне, да се качи на стол; помãгна на дете да седне, да се качи на стол; **~it děti do vlaku** качã деца във влак; **~it jezdce na koně** помãгна на ездãч да се качи на кон 5. (z čeho; s čím; komu) разг. (врãменно) преустановã, прекратã,
- прекъсна, спра (нещо); откъсна се (от нещо) (за човек): **potřebuje na čas ~it z práce** той/тя има нужда врãменно да прекъсне работа, да се откаже от работата си; **nesmí ~it s lékem** той/тя не трябва да спãра (взãмането на) лекарството 6. третол. **-í (komi)** спре, откаже, изневери (на някого) (за човешкия организъм); прекъсне, засече; направи засечка; спре да работи, да функционира (за механизъм, за устройство и под.): **~ilo mu srdce** спря му сърцето; **~ila mu paměť** отказа му, изневери му паметта; **motor ~il** моторът, двигателят засече, направи засечка, отказа, спря да работи, изгãсна; **doprava nemůže nadlouho ~it** транспортът не може да бãде спãран, прекъсван за по-продължително врãме 7. (со) (постепенно) посадя, насадя (нещо): **~it květiny, keře** посадя цветã, храсти 8. (со) (постепенно) засадя (нещо): **~it sad** засадя (овощна) градина
- výsadbãř, -e** м. 1. воен. десантчик 2. спорт. парашутист
- výsadbãřsk|ý, -ã, -é** 1. воен. десантен: **~ã jednotka** десантно подразделение; **~ý výcvik** десантна подготовка 2. спорт. парашутиен; който се отнãся до парашутист, до парашутизм
- výsadbkov|ý, -ã, -é** десантен: **~é operace** десантни операции
- výsadj|í, -í, -í** привилегирãван; изключителен; (изключително) привилегирãван: **~í právo** изключително право; **~í postavení** привилегирãвано положение
- vys|ãt, -aji/разг. -aju** св. 1. (со z čeho) изсмãча (нещо отнякъде): **~ãt krev z rány** изсмãча кръв от рãна 2. (со) почиствã с изсмãкване, изсмãча (нещо): **~ãt ránu** изсмãча рãна 3. (со; со čím) попия (нещо с нещо): **~ãt (pijãkem) rozlitý inkoust** попия (с попивãтелна хартия) разлято мастилo 4. (со z koho) експр. изсмãча, изцедя, изстãскам, изскãбна, изтрãгна (нещо от някого): **~ãt peníze z lidí** изцедя, измãкна пари от хората 5. (кого – вин.) експр. изсмãча, изцедя, изстãскам, оскãбã (някого): **~ãt otce do posledního halãře** изцедя, оскãбã баща си до последната стотинка 6. (со; со čím) почиствã, отстранã, махна (обикн. прах с прахосмукãчка): **~ãt prach (vysavačem, luxem)** почиствã прах (с прахосмукãчка) 7. (со) разг. почиствã (нещо обикн. с прахосмукãчка): **~ãt zãclony** почиствã пердãта (с прахосмукãчка)
- vysavač, -e** м. прахосмукãчка
- vysãv|ãt, -ãm** несл. 1. (со z čeho) изсмãквам (крãв от рãна и под.) 2. (со) почиствãм с изсмãкване, изсмãквам (рãна и под.) 3. (со; со čím) попивãм (разлято мастилo с попивãтелна и под.) 4. (со z koho) експр. смãча, изсмãк-

вам, цедя, изцждам, изсмъквам, скубя, изскубвам, изтръгвам, измъквам (*пари от някого*) **5.** (*кого – вин.*) *експр.* смуча, изсмъквам, цедя, изцждам, изстисквам, скубя, оскубвам (*някого*) **6.** (*со; со сит*) чистя, почиствам, махам, отстранявам (*обикн. прах с прахосмукачка*) **7.** (*со*) *разг.* чистя, почиствам (*нещо обикн. с прахосмукачка*)

vysazení, -í *ср. 1. сел.стоп.* засаждане, посаждање **2.** *лес.* залесяване **3.** *воен.* проведжана на десант

vysázjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. 1.* (*со*) (постепенно) насадя, посадя (*нещо*): **~et růže** насадя, посадя рози **2.** (*со*) (постепенно) засадя (*нещо*): **~et záhon** засадя леха **3.** (*со*) *полигр.* набе́ра (*нещо*): **~et článek** набе́ра ста́тия **4.** (*со; со kat*) *разг. експр.* наброя, наредя (*обикн. пари някъде*): **~el na stůl rovných pět tisíc** то́й наброй върху ма́сата то́чно пѐт хи́ляди **5.** (*со kоти; kоти*) *разг. експр.* набия, натупам, напердаша (*някого*); мѐтна, тѐгля, дрѐпна, хвѐрля (*на някого*) (*един*) бѐй, перда́х: **~et klukovi pětadvacet na zadek** дрѐпна, тѐгля на момчѐто, на синà си (*един*) перда́х

vysazování, -í *ср. 1. сел.стоп.* засаждане, посаждање, садѐне: **~í do brázdy** браздовѐ садѐне, засаждане; **~í do jamek** гнездовѐ садѐне, засаждане **2.** *лес.* залесяване **3.** *воен.* проведжана на десант

vysazovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*кого, со odkud*) свàлям, стовàрвам, смѝквам (*нещо, някого отнякъде*): **~ovat lidi na břeh** свàлям хѐра на бря́г **2.** (*кого, со*) *воен.* правя, извършвам, проведжам десант (*на някого, на нещо*); свàлям, стовàрвам (*някого, нещо*): **~ovat parašutisty** проведжам парашу́тен десант **3.** (*со*) свàлям, откàчам, вàдя, извàждам, махам (*нещо*): **~ovat okna ze závěsů** откàчам, вàдя, свàлям прозѐрци от пàнтите **4.** (*кого, со kat*) кàчвам, покàчвам, вдѝгам, повдѝгам, слàгам (*някого, нещо някъде*); помàгам (*на някого*) да се кàчи, да се покàчи (*някъде*): **~ovat dítě na koně** кàчвам детѐ на кѐн; повдѝгам детѐ да сѐдне, да се кàчи на кѐн; помàгам на детѐ да се кàчи, да сѐдне на кѐн **5.** (*z čeho; s čím; kоти*) *разг.* (врѐменно) преустановявам, прекратявам, прекѝсам, спи́рам (*нещо*); откѝсам се (*от нещо*) (*за човек*): **pro nemoc musel ~ovat ze zaměstnání** заради болестта́ си то́й тря́бваше да прекѝсва рàбота; заради заболяването му му се налàгаше да отѝства от рàбота **6.** *третол. -uje (коти)* откàзва, изневерява (*на някого*) (*за човешкия организъм*); засича; прàви засѝчка; прекѝсва, спи́ра да рàботи (*за механизъм, за устройство и*

под): **dech mu ~oval** дѝхът му прекѝсваше; то́й дѝшаше на пресекѝлки; **motor ~uje** мото̀рът, двигàтелят прекѝсва, гàсне **7.** (*со*) (постепенно) посàждам, насàждам (*нещо*): **~ovat keře, sazenice** насàждам хрàсти, рàзсад **8.** (*со*) (постепенно) засàждам (*нещо*): **~ovat záhony** засàждам лехи́ **9.** (*со*) *полигр.* набѝрам (*нещо*): **~ovat úvodník** набѝрам úводна ста́тия **10.** (*со, со kat*) *разг. експр.* рядко броя, наброявам, нареджам (*обикн. пари някъде*): **~ovat tisícovky na stůl** броя, нареджам хилядàрки върху ма́са

vysbír|at, -ám *св. (со)* **1.** (постепенно) събера (*нещо*) докрай: **~at hřibky** събера до една вси́чки манатàрки **2.** посьбера, изпонасьбера (*нещо*): **sběratelé ~ali dřevěné sošky** колекционерите са насъбрали дѝрвени статуѐтки

výseč, -e *ж. геом.* сѐктор: **kruhová ~** кръгов сѐктор; **kulová ~** сферичен сѐктор

výsečov|ý, -á, -é *геом.* сѐкторен

vysed|at, -ám *несв. 1.* (*kde*) проседявам, прекàрвам в седѐне, сѐдя, *разг. експр.* вися, кисна (*някъде*): **~at celé hodiny u knih** сѐдя, прекàрвам с часовѐ над книгите; **~at v hospodě** кисна в кръчма **2.** *обикн. третол. -á (со)* мѝти, излѝпва, лю̀пи, измѝтва (*малки*) (*за птица*): **pták ~á mladé, vajčka** птицата мѝти малки, яйца́ **3.** (*odkud; kde*) слѝзам (*обикн. от превозно средство някъде*): **~at z vlaku, na nádraží** слѝзам от вла́к, на гàра **4.** (*kat*) сядам, кàчвам се (*на нещо*); възсядам, я́хвам (*нещо*): **~at na kozlík** сядам, кàчвам се на кàпра; **~at na koně** възсядам, я́хвам кѐн **5.** *обикн. третол. -á* изпѝква, издава се, очертава се рязко; издадено, изпѝкнало е (*обикн. за части на човешкото тяло*): **lopatky mu ~aly** лопàтките му се издаваха, стърча́ха; **žebra jí ~ala** ребрàта ѝ се броя́ха

vysedáv|at, -ám *несв. 1.* (*kde*) проседявам, прекàрвам в седѐне, сѐдя, *разг. експр.* вися, кисна (*някъде*): **~at dlouho do noci nad prací** сѐдя над (някаква) рàбота, рàботя (*нещо*) до кѝсно през ноцта́; **~at v hospodě** кисна в кръчма **2.** *обикн. третол. -á (со)* мѝти, измѝтва, лю̀пи, излѝпва (*малки*) (*за птица*): **kukačka vajčka ne~á** кукувицата не мѝти яйца́

vysed|ět, -ím *св. 1.* (*kde*) просѐдам, прекàрам в седѐне (*някъде*): **~ět u knihy celé hodiny** просѐдя, прекàрам над книга́ цѐли часовѐ **2.** *сѝцо и vysed|ět si, -ím si (со)* (с м̀ногѐ седѐне, с чѐсто седѐне, висѐне, киснене) спѐчѐля (*нещо*): **své místo si ~ěl** мя́стото си (то́й) го е спѐчѐлил с м̀ногѐ седѐне **3.** *сѝцо и vysed|ět si, -ím si (со)* протрѝя, смàчкам, измàчкам, изпомàчкам (*нещо*) от (м̀ногѐ) седѐне: **~ěla si**

sukni тя си бѣше **a**) протрѣла **b**) изпомачкала полѣта от седѣне **4.** (*co; co kde, v čem*) издълбѣя, направа (*обикн. вдълбнатина, дупка и под.*) от (много) седѣне: **~ět dolík v pohovce** направа дупка в кушетка от много седѣне **5.** *третол. -í (co)* измѣти, излѣпи (*малки*) (*за птица*): **~vočna ~ěla kuřata** квачката измѣти пилета

vysecljý, -á, -é изпѣкнал, издаващ се, стърчащ: **~é lopatky** стърчащи лопатки; **~é lícní kosti** изпѣкнали сѣули

vyseclnout, -nu *св. 1. (odkud; kde)* сляза (*обикн. от превозно средство някъде*): **~nout z vlaku** сляза от влак **2. (kat)** сѣдна, кача се (*на нещо*); възсѣдна, яхна (*нещо*): **~nout na koně** възсѣдна, яхна кон **3. обикн. третол. -ne** изпѣкне, издаде се, шрѣкне, очертае се рязко (*обикн. за части на човешкото тяло*): **lopatky jí ~ly** лопатките ѝ изпѣкнаха, изхврѣкнаха; **žebra jí ~la** ребрата ѝ взѣха да се броят

výsek, -u *м. 1.* разфасоване, насичане, нарязване (*на месо*); продажба (*на месо*) на дрѣбно: **~masa** разфасоване на месо; продажба на месо на дрѣбно **2.** парчѣ, къс, отрязък; *техн.* разкроен детѣйл: **~ z fotografie** отрязък, парчѣ от снимка **3.** прѣцеп, дупка: **~ v ledu** изсѣчена в лѣд дупка **4.** част, ѓткъс, отрязък, период: **~ ze života** част, ѓткъс, отрязък от живѣт

vysekán|í, -í *ср. 1.* изсичане, осичане **2.** насичане, разсичане, разфасоване **3.** просичане, пробиване **4.** изсичане, издълбаване, изкопаване

vysek|at, -ám *св. 1. (co)* изсекѣ, осекѣ (*нещо*): **~at keře, stromky** изсекѣ, осекѣ храсти, дрѣвчѣта **2. (co)** окося (*нещо*): **~at trávu, louku** окося тревѣ, ливѣда **3. (co)** отсека, изсекѣ (*нещо*): **~at kusy ledu** отсека, изсекѣ парчѣта лѣд **4. (co)** нарежа, насека, разрѣжа, разсекѣ (*на парчѣта*) (*нещо*); разфасовам и продам (*обикн. месо*): **~at několik prasat** разсекѣ, разфасовам (*и продам*) няколко прасѣта **5. (co; co kat, kde)** просекѣ, пробия, изсекѣ (*нещо някъде*): **~at otvor do kamene, ve zdi** просекѣ, пробия ѓтвор в камък, в стена **6. (co)** изкопѣя, издълбѣя (*нещо*): **~at studnu** издълбѣя, изкопѣя кладенец **7. (co; co odkud)** (сѣс сѣчене) освобѣдя, извадя, изкарам, измѣкна (*нещо от нещо, отнякъде*): **~at člun ze zamrzlé řeky** освобѣдя лѣдка от замрѣзнала река **8. (koho – вин.; koho z čeho)** *разг. експр.* защитѣ, освобѣдя, избѣя, спасѣя, измѣкна (*някого от нещо, обикн. от неприятна ситуация*): **advokát ~al klienta z obvinění** адвокатът измѣкна, спаси клиента от обвинѣнието **9. (co čeho)**

разг. експр. натрѣпам, напечѣля, *разг. експр.* изчѣкам (*обикн. пари*): **~at prachy** напечѣля пари, *разг. експр.* изчѣкам мангиза

vysek|at se, -ám se *св. експр. 1. (odkud)* спасѣ се, избѣя се, освобѣдя се, измѣкна се (*отнякъде*); пробия си, просекѣ си пѣт (*през някъде*): **~at se z nepřátelského obklíčení** измѣкна се от вражеско обкрѣжение; пробия си пѣт през вражеско обкрѣжение **2. (z čeho)** *разг.* избѣя се, измѣкна се, изгѣя (*обикн. от неприятна ситуация*): **~at se z dluhů** изгѣя, измѣкна се от дѣлгове

vysekáván|í, -í *ср. 1.* изсичане, осичане **2.** насичане, разсичане, разфасоване **3.** просичане, пробиване **4.** изсичане, издълбаване, изкопаване

vysekáv|at, -ám *несв. 1. (co)* секѣ, изсичам, осичам (*нещо*): **~at křoví, lesy** изсичам храсталци, гори **2. (co)** окосявам (*нещо*): **~at trávu** окосявам тревѣ **3. (co)** отсичам, изсичам (*нещо*): **~at sekerou kmen** отсичам стѣвол с брадва **4. (co)** разсичам, разрѣзвам, насичам, нарязвам (*на парчѣта*) (*нещо*); разфасовам и продавам (*обикн. месо*): **~at vepřovou kýtu** насичам, разфасовам свински бѣт **5. (co; co kat, kde)** просичам, пробивам, изсичам (*нещо*): **~it nápis do kamene** изсичам надпис върху камък **6. (co)** изкопѣвам, издълбѣвам (*нещо*): **~at studnu** издълбѣвам кладенец **7. (co; co odkud)** (сѣс сѣчене) освобѣждавам, изваждам, изкарам, измѣквам (*нещо отнякъде*): **~at člun ze zamrzlé řeky** освобѣждавам лѣдка от замрѣзнала река **8. (koho – вин.; koho z čeho)** *разг. експр.* освобѣждавам, избѣявам, спасѣявам, измѣквам, защищавам (*някого обикн. от неприятна ситуация*): **~at posádku letadla z nepřátelského území** измѣквам екипаж на самолет от вражеска теритѣрия; **~at víníka u soudu** опитвам се, мѣча се да спасѣя, да защитѣ винѣвник пред сѣд **9. обикн. в свѣт**

~пріпнѣтпзвор клѣням се на някого; **~ali si vzájemně poklony** клѣняха се едѣн на дрѣт

vysek|nout, -nu *св. 1. (co; co odkud)* отсека (*нещо отнякъде*): **~nout lípu** отсека липѣ; **~nout kus ledu ze zamrzlé řeky** отсека парчѣ лѣд от замрѣзнала река **2. (co; co kat, kde)** просекѣ, пробия, изсекѣ (*нещо някъде*): **~nout otvor do stropu** изсекѣ, пробия ѓтвор, ѓтворѣ дупка **в свѣт**

~пріпнѣтпзвор *разг. експр.* поклонѣ се, направа поклон на някого: **~l jí hlubokou poklonu** тѣй ѝ се поклонѣ нѣско, направи ѝ дълбок поклон

vysek|nout se, -nu se *св. разг. експр.* издокарам се, изтѣпам се, накѣнтѣ се: **~nout se na návštěvu** издокарам се, изтѣпам се за гѣсти

výsekov|ý, -á, -é който се отнася до разфасоване на месò, до продажба на месò на дребно: **~é maso** разфасовано месò; **~é středisko** цех, център за разфасоване на месò

vysemen|it se, обикн. третол. -í se св. сел. стоп. агрон. пусне, отдели семе, семенà (за растение): **jetel se ~il** детелината пусна семе; детелиненото семе узря

výsev, -u м. 1. сèене, посяване, засяване, сеитба: **~ cukrovky, rýže, mrkve** сеитба на захарно цвекло, на ориз, на моркови; **hnízdový, řádkový ~ сел. стоп. агрон. лес.** гнездовò, редовò засяване **2. сел. стоп. агрон. лес.** посев, посети семенà; посята семе

vysév|at, разг. vysív|at, -ám неск. (со) 1. сèя, посявам, засявам (нещо): **~at semena** посявам, засявам семенà **2.** отсявам, пресявам (нещо): **~at uhlí** отсявам въглища

vyschlo нар. предикативно сùхо, изпръхнало, пресъхнало, изсъхнало: mít v krku ~ гърлото ми е пресъхнало

vyschl|ý, -á, -é 1. изсъхнал, сух: **~á země** изсъхнала, сùха земà **2.** пресъхнал, сух: **~ý potok, pramen** пресъхнал поток, извор; **~é rty** пресъхнали, изпръхнали, сùхи устни **3.** изсъхнал, съсùхрен, сбръчкан, изпит, измършавял, изкльошавял, мършав, кльошав: **~ý stařec** съсùхрен старец

vysch|nout, -nu св. 1. обикн. третол. **-ne** изсъхне, стàне сùх: **cesta ~la** пътят изсъхна **2.** обикн. третол. и безл. **-ne** пресъхне, стàне сùх: **~lo mu v krku, v ústech** гърлото, устàта му пресъхна **3.** обикн. третол. **-ne** изпари се: **voda v potoku ~la** водàта в потока се изпари; **příjmy ~ly прен. експр.** приходите сèкнаха, пресèкнаха **4. (сím)** изсъхна, съсùхря се, сбръчкам се, измършавèя, стопя се (от нещо): **~nout hladu** изсъхна, измършавèя от глàд, от гладуване; **~nout starostmi** изсъхна, стопя се от грижи

vy|síci, разг. vy|sícit, -seču/книж. -seku св. (со) 1. изсекà, осекà (нещо): **~síci/~sícit keře** изсекà, осекà храсти **2.** окося (нещо): **~síci/~sícit trávu, mez** окося трева, сйнор

vy|sícit вж. vysíci

vysídlen|ec, -ce м. изсèлник; човèк, изсèлен (от някъде): **zopatření nového domova pro ~ce** осигуряване на нов дòm, на нова родина за изсèлници

vysíd|it, -ím св. 1. (koho, со) (масово) изсèля (някого): **~it obyvatelstvo z pohraničí** изсèля население от гранична òбласт **2. (со)** (масово) евакуирам (нещо): **~it město** евакуирам град **vysíd|ovat, vysíd|ovat, -uju/разг. -uju неск. 1. (koho, со)** (масово) изсèлвам (население от

погранична òбласт и под.) **2. (со)** (масово) евакуирам (град и под.)

vysílac|í, -í, -í 1. изпращàтелен **2.** който служи или се отнася за радио или телевизиòнно излъчване, предаване: **~í stanice** предавател, радиопредавател; **~í věž** телевизиòнна кула; **~í doba** врèме за предаване, излъчване; ефирно врèме

vysílač I, -e м. неодоуш. 1. техн. предавател: **rozhlasový, rádiový ~** радиопредавател; **televizní ~** телевизиòнен предавател; **krátkovlnný, dlouhovlnný ~** предавател на къси, на дълги вълни; **akustický ~** звукоизлъчвател; **automatický ~** автоматичен предавател; **elektronkový ~** лампов предавател; **havarijní ~** аварийен предавател; **impulzový ~** импùлсен предавател; **jednopásmový ~** еднолентов предавател; **laserový ~** лàзерен предавател; **mobilní ~** подвижен предавател; **přenossný ~** портативен предавател; **radiolokační ~** радиолокациòнен предавател; **reléový ~** транслациòнен предавател; **retranslační ~** ретранслациòнен предавател; ретранслàтор; **stacionární ~** стационарен предавател; **telefonní, telegrafní ~** телефонен, телеграфен предавател; **telemetrický ~** телеметричен предавател; **tónový ~** предавател на звуков съпровод; **vícekanálový ~** многоканален предавател; **~ s amplitudovou modulací** предавател с амплитудна модулация; **~ s fázovou modulací** фазово-модулиран предавател; **~ s frekvenční modulací** честòтно-модулиран предавател; **~ se směrovým zářením** предавател с насòчено излъчване

vysílač II, -e м. одоуш. изпращàч; човèк, който изпраща, който предава

vysílačk|a, -y ж. техн. радиопредавателна станция; радиостанция; **miniaturní ~a** миниатюрна радиостанция; **tajná ~a** нелегална радиостанция

vysílán|í, -í ср. 1. изпращане **2. техн. физ.** предаване, излъчване: **rozhlasové ~í** радиопредаване; **televizní ~í** телевизиòнно предаване; **barevné ~í** цвèтно предаване; **~í částic** излъчване на частици; **~í černobílého obrazu** предаване на чèрно-бяло изображение; **~í impulzů** излъчване на импùлси; **mimostudiové ~í** извънстудийно предаване; **paralelní ~í** паралèлно предаване; **rozhlasové monofónické ~í** монофонично радиопредаване; **směrové ~í** насòчено предаване; **současné ~í** едноврèменно излъчване

vysíl|at, -ám неск. 1. (koho, со kam) изпращам, командиравам (някого, нещо някъде): **~at odborníky do ciziny** изпращам, командиравам специалисти в чужбина **2. (со)** книж. пращам,

изпращам (нещо): **~at psaní, zprávu** пращам писмо, вест **3.** (со; со на кохо/за кým/ке кому) книж. отпращам (обикн. погледи, усмивки и под. към някого): **~at na někoho/za někým/k někomu významné pohledy** хвърлям, отпращам към някого многозначителни погледи

♦ **~at polonium ~á** ра-
пъкъ
давам, излъчвам (нещо): **stanice ~á na krátkých vlnách** станцията предава на къси вълни; **~á zprávu** предавам новини

vysílatel, vysílatel, -e m. одуш. книж. рядко изпращач; човек, който изпраща, предава нещо

vysílateln|ý, vysílateln|ý, -á, -é който може да бъде изпращан, предаван, излъчван: **~ý pořad** подходяща за излъчване програма

vysílení, -í sr. изтощение: **pracovat do úplného ~í** работя до пълно изтощение

vysílen|ý, -á, -é изтощён, измъчен, изнурён, съсипан, омаломощён: **~ý závodník** изтощён състезател; **~á půda** изтощена почва

vysílit, -ím sv. (кохо, со) изтощя, изнуря, съсипя, измъча, изморя, омаломощя, остава без сили (някого, нещо): **hlad ho ~il** гладът го изтощи; **~it konkurenta** омаломощя, изтощя, съсипя конкурент

vysílit se, -ím se sv. (-; čím) изтощя се, изнуря се, изморя се, омаломощя се, съсипя се, остава без сили (-; от нещо): **~it se nemocí, prací** изтощя се от болест, от работа; **půda se ~ila** почвата се изтощи

vysílovat, -uji/разг. -uju неск. (кохо, со) изтощявам, изнурявам, съсипвам, изморявам, измъчвам, омаломощявам, оставам без сили (някого, нещо): **těžká práce ji ~ovala** тежкият труд я изтощаваше

vysílovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (-; čím) изтощявам се, изнурявам се, измъчвам се, съсипвам се, омаломощявам се, оставам без сили (-; от нещо): **~ovat se těžkou prací** оставам без сили, изтощявам се от тежък труд

vysilující|í, -í, -í изтощителен, изнурителен, изморителен, съсипващ: **~í činnost** изтощителна дейност, работа

vysít, -eji/разг. -eju sv. (со) **1.** посея, засея (нещо): **~ít oves, semena** посея, засея овес, семена **2.** отсеза, пресеза (нещо): **~ít obilné zrnо** пресеза зърно, жито

vysívat вж. **vysévat**

vyskákat, -ču/книж. -čí sv. **1.** обикн. мн. **-čeme** (odkud) наскăчаме, наизскăчаме, наизскăчим (един след друг) (отнякъде): **vojáci ~kali z vaгонů** войниците наскăчаха, наизскăчаха от ва-

гоните **2.** обикн. мн. **-čeme** (kat) наскăчаме, накачим се, накатерим се (един след друг) (върху нещо, на нещо, в нещо): **vojáci ~kali na vůz** войниците наскăчаха в колата; **děti ~kaly na zed'** децата се накачиха, накатериха се върху зида **3.** обикн. третол. мн. **-čou/книж. -čí** (kde; kоти) излязат, изскăчат, образуват се (някъде на някого): **na kůži jí ~kaly pupínky** на кожата ѝ изскăчиха, появиха се пъпчици; **hvězdy ~kaly** звездите се появиха, излязоха

vyskákat se, -ču se/книж. -čí se sv. **1.** наскăчам се: **děti se vyběhaly a ~kaly** децата се натичаха и наскăчаха **2.** експр. наскăчам се, наиграя се, натащувам се; отиграя си: **~kat se při muzice** наиграя се, отиграя си на забава

vyskak|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (odkud) скăчам, изскăчам, излизам, слизам (отнякъде): **~ovat z tramvaje, z letadla** слизам, скăчам, изскăчам от трамвай, от самолёт **2.** (odkud) скăчам, подскăчам, рипам, стăвам (отнякъде): **ne~uj z té židle pořád!** стига си подскăчал, рипал от стола! **3.** (kat) скăчам, кăчвам се, рипам, рипвам, мятам се (на нещо, върху нещо, в нещо); яхвам, възсядам (нещо): **~ovat na kolo** мятам се, кăчвам се на колело, на велосипед; яхвам, възсядам велосипед **4.** скăчам, подскăчам, рипам, подрипвам: **dítě ~ovalo** детето скăча, подскăча, рипа, подрипва

♦ **~ovat** скăчам се; скăчам, подскăчам, рипам от радост; място не си намирам от радост; **~ovat zlostí** ядосвам се; подскăчам от яд; място не си намирам от яд **5.** (na кохо, на со) скăчам, хвърлям се, нахвърлям се (срещу някого, срещу нещо; върху някого, върху нещо): **pes ~uje na kolemjdoucí** кучето се нахвърля, скăча срещу минаващите **6.** обикн. третол. **-uje** (коти; kde) изскăча, излиза, изважда се, вади се: **ruka mu v ramení ~uje** ръката му се вади от рамото **7.** обикн. третол. **-uje** вдига се, показва се, кăчва се, повишава се; надига се: **rtuť na teploměru ~uje** живакът в термометъра се показва; **ceny ~ují** експр. цените се кăчват, повишават се, скăчат **8.** обикн. третол. мн. **-ují/разг. -ujou** (kde, kоти) излизат, изскăчат, появяват се, образуват се (някъде на някого): **na tváři jí ~ují červené skvrny** по лицето ѝ изскăчат, появяват се червени петна

vyskak|ovat si, -uji si/разг. -uju si sv. (на кохо) разг. репча се (на някого); опитвам се да командвам (някого), да се налагам (на някого): **bude si na mě ~ovat!** ще ме командва тоя/тя мене!

výskat, -ám неск. **1.** пищя, крещя, викам **2.** (радостно) пищя, крещя, викам; ликувам: **děti ~ají radostí** децата пищят, ликуват от радост

výskavý, -á, -é **1.** пищящ, крещящ **2.** ликүващ: ~ý **smích** ликүващ смях

vyskladn|it, -ím *св. (со) търг.* извадя, изкарам от склад (*нещо*): ~it **zboží** изкарам от склад стока

vyskladň|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со) търг.* изваждам, изкарвам от склад (*нещо*): ~ovat **brambory** изкарвам от склад картофи

výsk|nout, -nu *св. 1.* викна, извикам, изпийскам, изкрещя **2.** (радостно) викна, извикам, изпийскам, възкликна; възрадвам се: ~nout **vesele** весело възкликна

vyskoč|it, -ím *св. 1. (odkud)* скоча, изскоча, изляза, сляза (*отнякъде*): ~it **z tramvaje** сляза, изскоча от кощата си **2. (odkud)** скоча, подскоча, скочна, рипна, стана (*отнякъде*): ~it **jako jelen** рипна като козлѐ; скоча като ужилен **3. (kat)** скоча, скочна, кача се, покача се, рипна, метна се (*някъде*); яхна, възседна (*нещо*): ~it **na koně** яхна кон; рипна, кача се на кон **4.** скоча, скочна, подскоча, подскочна, рипна, подрипна: **dítě ~ilo** детѐто подскочна, подрипна **5. (na koho, na co)** скоча, хвърля се, нахвърля се (*срещу някого, срещу нещо; върху някого, върху нещо*); нападна (*някого, нещо*): **pes ~il na hosta** кучето се нахвърли срещу госта **6. обикн. третол. -í (koti; kde)** изскочи, излезе, извади се (*на някого; някъде*): **ruka mu v rameně ~ila** ръката му се извади за малко да му изскочат, изхвърчат очите; очите му станаха на понички **7. обикн. третол. -í** вдигне се, покачи се, качи се, повиши се; надигне се: **rtuť na teploměru ~ila** живакът в термометъра се покачи; **těsto ~ilo** тестото се надигна, бұхна; **ceny ~ily** *експр.* цените рязко се вдигнаха, покачиха се, повишиха се; цените скочиха нагоре **8. обикн. третол. мн. -í (kde; kоти)** излязат, изскочат, появят се, образуват се (*някъде*); обсипят (*нещо*): **na tváři jí ~ily pihy** лүнички обсипаха лицѐто ѝ; лицѐто ѝ се обсипа с лүнички; по лицѐто ѝ се появиха, излязоха, изскочиха лүнички **9. обикн. третол. -í** изскочи, появи се, лүмне (*някъде*) (*за пламък*): **na střeše ~ily plameny** върху покрива лүмнаха пламъци

výskok, -u *м.* скок на височина; подскок: **výška ~u** височина на скок

výskot, -u *м.* ликүване; радостна глѝчка, връва; радостни викове: ~ **děti** радостна глѝчка на деца

vyskotač|it se, -ím *св. експр.* налудувам се;

налудѐя се: **děti se na hřišti ~ily** децата се налудуваха на игрището

výskyt, -u *м.* **1.** поява: ~ **infekce** поява на инфекция **2.** употреба, дистрибуция: ~ **slova v textu** употреба, дистрибуция на дүма в текст **3. геол.** находище: **místo ~u zlata** (место)находище на злато

vyskytat se, vyskýtat se *вж. vyskytovat se*

vyskyt|nout se, обикн. третол. -ne *св.* **1.** появи се: **v osadě se ~l tyfus** в селището се появи тиф; ~ly **se překážky** появиха се прѝчки **2.** срѝчне се, намѝри се; употребѐно е; има: **dotyčné slovo se ~lo v textu pouze dvakrát** въпрѝснатата дүма се срѝчна, имаше я, бѝше употребѐна в текстa само два пѝти **3.** представи се: ~la **se příležitost** представи се удобен слүчай; удаде се слүчай

vy|skytovat se, обикн. третол. -skytuje se, vy|skytat se, третол. -skýtá se *несв.* **1.** появи се: ~skytuje **se tu zřídka** той/тя рядко се появява, рядко се показва насам; рядко се отбѝва, идва насам *и прен.* **2.** срѝща се, намѝра се, има: **v textu se ne~skytuje ani jedno z dotyčných slov** в текстa не сѝ срѝща, в текстa няма нѝто една от въпрѝсните дүми **3.** предстáва се, предстáва се: **podobné příležitosti se tak často ne~skytuji** подобни слүчайи не сѝ предстáвят тѝлкова чѝсто

vyslan|ec, -ce *м.* **1. рядко** пратеник: **stal se ~cem starší sestry** тѝй стана пратеник на по-голямата си сестра; ~ci **míru** пратеници на мирa **2. дупл.** пълномощен министър: **obě vlády si vzájemně vyměnily ~ce** двете правителства си размениха пълномощни министри

vyslancek|ý, -á, -é кѝто се отнáся до пълномощен министър; легационен: ~ý **rada** *дупл.* легационен съветник

vyslancectv|í, -í *ср.* легация: **povýšit ~í na velvyslancectví** повиша легация в посѝлство; **jít pro doklady na ~í** отивам за документи в легация

vyslankyn|ě, -ě *ж.* **1. рядко** пратеничка **2. дупл.** пълномощен министър (*за жена*)

vy|slat, -šlu *св. 1. (koho, co kat)* прáтя, изпрáтя, командирѝвам (*някого, нещо някъде*): ~slat **odborníka do zahraničí, pracující na rekreaci** прáтя, изпрáтя специалист в чужбина, трүдещи се на почивка **2. (со)** предáм (*нещо*): ~slat **zprávu telegraficky** предáм съобщѝние по телеграфa **3. (со)** *книж.* прáтя, изпрáтя (*нещо*): ~slat **psaní, zprávu** прáтя писмѝ, вѝст **4. (со; со na koho/za kým/ke kоти)** *книж.* отпáвя (*обикн. поглед, усмивка и под. към някого*): ~slat **prosebný pohled na někoho/za někým/ k někomu** отпáвя, хвърля уمولѝтелен пѝ-

глед към някого: **~slat střelu na branku** спорт. публ. изпратя топка, стрелям в мрежата
výsled|ek, -ku м. резултат: **dobré pracovní ~ky** добри трудови резултати; **zveřejnit ~ky výzkumu** публикувам резултати от изследване; **hospodářský ~ek** стопански резултат
výslednic|e, -e ж. 1. книж. резултат: **~e podmínek** резултат на условия 2. физ. съставляваща, равнодействаща; резултатна: **~e sil** равнодействаща на сили
výsledn|ý, -á, -é краен, общ; който се отнася до резултат: **~á známka, hodnota** крайна оценка, стойност; **~ý stav** краен резултат; **~ý dojem** общо впечатление
vysled|ovat, -uji/razg. -uju св. (koho, co) книж. проследя (някого, нецо): **~ovat zvěř** проследя дивеч; **~ovat příčiny nepokoju** проследя причини за вълнения, за размирици
výslech, -u м. разпит: **~ svědků** разпит на свидетели: **křížový ~** кръстосан разпит и прен.
vyslech|nout, -nu св. 1. (koho, co) чуя, изслушам (някого, нецо): **~nout rozhovor** чуя разговор; **~nout (si) zprávy** изслушам новини 2. (koho – вин.) разпита (някого): **~nout obžalovaného** разпита обвиняем
vyslíd|it, -ím св. (koho, co) открия, разкрия (някого, нецо): **pes ~il zvěř** кучето откри дивеч; **~it tajemství** експр. разкрия тайна, добера се, докопам се до тайна
vysloužil|ec, -ce м. ветеран: **válečný ~ec** ветеран от война
vysloužil|ý, -á, -é 1. изслужил, прослужил; пенсиониран; който е в оставка: **~ý voják** пенсиониран военен; военен в оставка; **~ý pracovník** изслужил, прослужил годините си служител; пенсиониран служител 2. разг. стар, вехт; остарял, овехтял; разг. експр. изпял песента си: **~ý zimník** овехтял балтон
vysloužit|it si, -ím si св. (co) заслужа, спечеля (нецо): **~it si odměnu** заслужа, спечеля награда; **~it si ostruhu** отличя се; представя се добре, отлично
vysloveně нар. открито, явно, свършено, определено: **~ nepřátelský akt** определено вражески акт
vysloven|ý, -á, -é 1. произнесен, изговорен: **~é jméno** произнесено име 2. изказан, изразен: **~á myšlenka** изказана мисъл, идея 3. явен, истински, пълнен: **~á nespravedlnost** явна несправедливост; **~ý odpůrce** явен противник; **~ý hlupák** истински глупак, пълен глупак, кръгъл глупак
vyslov|it, -ím св. (co) 1. произнеса, изговоря (нецо): **správně ~it cizí jméno** правилно произ-

неса чуждо име 2. изразя, изкажа (нецо): **~it myšlenku** изразя, изкажа мисъл; **~it někomu soustrast** изкажа на някого съболезнования
vyslov|it se, -ím se св. 1. (o kom, o čem; ke komu, k čemu) изкажа се (за някого, за нецо; по отношение на някого, на нецо); взема отношение (по някакъв въпрос): **~it se uznale o autorovi** изкажа се уважително за автор; **~it se kriticky k něčí práci** изкажа се критично по отношение на нечия работа 2. (pro koho, pro co) изкажа се в полза (на някого, на нецо); подкрепя (някого, нецо): **~it se pro návrh něho delegáta** изкажа се в полза на предложен представител, делегат 3. (proti komu, proti čemu) изкажа се (против някого, против нецо); изкажа се в(ъв) (нечия) вред: **~it se proti návrhu** изкажа се против предложението
výslovně нар. изрично, категорично; свършено ясно, определено: **~ prohlásit** категорично заявя
výslovnost, -i ж. произношение, изговор, дикция: **pečlivá ~** грижливо, старателно произношение; **spisovná ~** език. книжовно произношение; **pravidla spisovné ~i** език. правоговорни, ортоепични правила
výslovnostn|í, -í, -í произносителен, говорен; който се отнася до произношение: **~í návyky** произносителни, говорни навици
výslovn|ý, -á, -é изричен, ясен, категоричен, точен, определен: **~ý rozkaz** изрична заповед
vyslov|ovat, -uji/razg. -uju не св. (co) 1. произнасям, изговарям (нецо): **~ovat správně** произнасям, изговарям правилно; ймам правилно произношение 2. изразявам, изказвам (нецо): **~ovat prosbu** изказвам молба
vyslov|ovat se, -uji se/razg. -uju se не св. 1. (o kom, o čem; ke komu, k čemu) изказвам се (за някого, за нецо; по отношение на някого, на нецо); вземам отношение (по някакъв въпрос): **~ovat se o někom pohrdlivě** изказвам се презрительно за някого 2. (pro koho, pro co) изказвам се в полза (на някого, на нецо); подкрепям (някого, нецо): **~ovat se pro návrh** подкрепям предложението; изказвам се в полза на предложението 3. (proti komu, proti čemu) изказвам се (против някого, против нецо); изказвам се в(ъв) (нечия) вред: **~ovat se proti návrhu** изказвам се против предложението
výslun|í, -í ср. 1. припек: **sedět na ~í** седя на припек 2. прен. разцвет, връх, апогей: **stanout, stát, být, hřát se, vyhřívát se na ~í slávu** застава, стоя, намирам се на върха на славата
výsluž|ba, -u ж. оставка, пенсия: **jít do ~u** подам оставка; пенсионирам се; **být ve ~ě** подам съм

си оставката; пенсионіран съм; **učitel ve ~ě** пенсионіран учител

výslužka, -y ж. армаган за изпроводяк от пиршество, от сватба и под. (обикн. месо, хляб и под.)

vyslých|at, -ám нескв. **1.** (кого, со) изслүшвам (някого, нещо): **~at žádosti** изслүшвам молби **2.** (кого – вин.) разпитвам (някого): **~at obžalovaného, svědka** разпитвам обвиняем, свидетел

vyslyšet, -ím св. **1.** (со) изслүшам (нещо); чүя и удовлетворя, изпълня (нещо): **~et přání** изслүшам, изпълня желаніе **2.** (кого – вин.) изслүшам, чүя и удовлетворя (някого); изпълня, удовлетворя (нечия) молба: **prosil tak vřele, že byl ~en** той молеше толкова горещо, че беше чу́т, че молбата му беше чу́та, изпълнена

vysmah|nout, -nu св. **1.** обикн. третол. -ne (от пържене, от задушаване и под.) изсърхне, изсуши се; остане без сок; без течност, без вода и под. (за ядене): **duisit zeleninu, až ~ne** задушавам зеленчуци, докато сокът им се изпари **2.** (со) рядко изпържа, запържа (нещо); оставя (нещо) да ври, докато се сгъсти: **~nout omáčku** оставя сос да ври, докато се сгъсти; оставя сос да се сгъсти **3.** почернея от слънцето; изпека се на слънце; хвана загар, тен: **za léto ~něš sluncem** през лятото ще почернееш, ще хванеш тен от слънцето

vysm|át se, -ěji se/разг. -ěju se св. (коти, чети) изсмѣя се, присмѣя се; подигра се (на някого, на нещо); подигра (някого, нещо): **~át se bázlivci, pověřám** изсмѣя се, присмѣя се на страхливец, на суевѣрия; **~át se někomu do očí** изсмѣя се на някого в очите

vysmaž|ít, -ím св. (со) добре изпържа (нещо): **~it řízky** добре изпържа шницели

výsměch, -u м. присмех, подигравка, ирония, насмешка: **~ a pošklebky** присмех и подигравки; **~ osudu** прен. ирония на съдбата; **dočkat se ~u** дочакам, доживѣя да ми се подиграват; **sklidit ~** пожъна присмех, получа подигравки; **stíhat někoho ~em** преслѣдвам някого с подигравки; **zahrnout někoho ~em** засіяя някого с подигравки

vysmejč|ít вж. **vysmýč|ít**

vysmek|nout, -nu св. (со, кого odkud) издърпам, измъкна, изтѣгля, изхлүзя (нещо, някого отнякъде): **~nout ruku ze sevření** издърпам, измъкна ръка от хвátка

vysmek|nout se, -nu св. (odkud; kotu) **1.** обикн. третол. -ne se изплъзне се, изхлүзи се, изхлүе се, извади се, измъкне се, издърпа се, изпадне (отнякъде): **láhev se mu ~la z ruky**

бутылката му се изплъзна, изхлүзи от ръката **2. експр.** изплъзна се, измъкна се (отнякъде, на някого): **~nout se spravedlnosti** изплъзна се от ръката на правосъдието

výsměšně нар. насмешливо, присмехулно, подигравателно, иронично: **dívat se ~** гледам насмешливо, подигравателно

výsměšn|ý, -á, -é насмешлив, присмехулен, подигравателен, ироничен: **~á otázka** подигравателен, ироничен въпрос

vysmív|at se, -ám se нескв. (коти, чети) присмивам се, подигравам се (на някого, на нещо); подигравам (някого, нещо): **~at se sám sobě** присмивам се сам на себе си

vysmol|ít, -ím св. (со) насмоля, намажа (отвѣтре) със смола (нещо): **~it sudy** насмоля бѣчви

vysrml|at se, -ám se св. изсѣкна се: **~at se do kapesníku** изсѣкна се в носна кърпа

vysmýč|ít, разг. vysmejč|ít, -ím св. (со) **1.** изметá, изчистя, почиства (от смет, от мръсотия нещо): **~it místnost, strop** почиства помещение, таван **2.** изметá, изчистя, почиства, махна, отстраня (смет, мръсотия): **~it pavučiny** почиства паяжини **3. разг. експр.** претършувам, изрѣшкам (нещо): **~il všechny kouty, ale nic nenašel** той претършува всички ъгли, но нищо не намѣри

vysněn|ý, -á, -é мечтан, въображаем; измислен, създаден във въображението; илюзорен; който е плод на въображението, на фантазията: **~ý ideál** въображаем, създаден във въображението идеал; мечтан(ият) идеал

vysn|ít (si), -ím (si) св. (со, кого) измисля, създам във въображението си, в мечтите си (нещо, някого): **~it si lásku, ženicha** измисля, създам във въображението си любов, жених

vysoce нар. високо, много, изключително: **~cenit** високо ценя; **~vzdělaný člověk** високо образован човек

vysočín|a, -y ж. възвишение, хълмогорие; нѣвисока планина: **jít po hřebenu ~u** вървя по било на възвишение, на нѣвисока планина

vysok|á, -é ж. събир. лов. едър дивеч: **střílet ~ou** ловувам едър дивеч

vysoko нар. **1.** високо; нависоко; горе; нагоре: **~nad zemí** високо над земята; **~vyletět** излетя високо, нависоко; **výše uvedený** по-горе посочен, споменат; горепосочен, гореспомнат

vysok|ý, -á, -é ж. събир. носá; надувам се; възгордявам се; държа се високомерно; **mít ~ do žlabu** експр. **a)** мизѣрствам, гладувам; нямам каквò да сложа в устата си; ходя гладен, жаден и бòс **б)** кѣт съм с парите; трябва да затыгам колана **2.** високо, силно, много, значително, изключително: **~**

на кръст; **~at z paměti podrobnosti** *прен. експр.* едва успея да изроря от паметта си подробности; много трудно се сета за подробности **2.** *също и* **vysouk|at si, -ám si** запрѣтна, засъча, завия, навия (си) (*нещо*): **~at (si) rukávy, nohavice** запрѣтна рѣкави; навия крачоли **vysouk|at se, -ám se св. 1.** *обикн. третол. -á se (коти)* запрѣтне се, засъче се, завие се, навие се; измъкне се, изтѣгли се, издърпа се нагоре (*на някого*) (*за части от облекло*): **svetr se jí ~al** пуловерът ѝ се бѣше запрѣтнал, бѣше се навил **2.** (*кат*) *експр.* с мѣка, със зор се покатѣря, изкатѣря (*някъде*): **~at se na vršek stromu** с мѣка се покатѣря на върха на дърво **vysoukáv|at, -ám нескв. (со) 1.** бавно извѣждам, вѣдя, изкарвам, измѣквам, изтѣглям (*ръце изпод завивка и под.*) **2.** *също и* **vysoukáv|at si, -ám si** запрѣтвам, засъквам, завивам, навивам (си) (*рѣкав, крачол и под.*) **vysoukáv|at se, -ám se нескв. 1.** *обикн. третол. -á se (коти)* запрѣтва се, засъква се, навива се; измѣква се, изтѣгля се нагоре (*на някого*) (*за части от облекло*) **2.** (*кат*) *експр.* с мѣка, със зор се катѣря, покатѣрвам, изкатѣрвам (*някъде*) **vysoustruhovan|ý, -á, -é 1.** стругован; направен, оформен на струг **2.** *прен. експр.* извѣян, оформен: **krásně ~é nožky** прекрасно, изкусно извѣян **~é tělo** струг издѣлано; прекрасно оформено тяло; **být jako ~ý** ймам тяло (като) на струг издѣлано, като на грѣцка статуя; красив и стрѣнен съм **vysoustruhovat** *вж. vysoustružit* **vysoustružen|í, -í ср. техн.** разстѣргване **vysoustru|žit, -žím, vysoustru|hovat, -huji/разг. -hujу св. 1.** (*со*) направя на струг, изструговам (*нещо*): **~hovat/~žit závit** изструговам, направя на струг нарез, резба **2.** (*koho, со*) *прен. експр.* извѣям, създам, сътворя, формирам (*някого, нещо*): **i z tebe herce ~uji** и от тебе ще създам актьор; **pohádky ~hovala celá pokolení** приказките са ги сътворили цѣли поколения **vysoušeč|í, -í, -í** служещ за сушене; сушѣлен, спец. ексикаторен: **~í zařízení** устройство за сушене; ексикаторно устройство; **~í přístroj** уред за сушене; ексикатор **vysoušeč, -е м. 1.** сешоар: **~ vlasů** сешоар **2.** *техн.* ексикатор; уред за сушене **vysoušedl|o, -a ср. хим.** сикатив **vysoušen|í, -í ср. 1.** изсушаване, подсушаване, сушене **2.** пресушаване, осушаване **vysoušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. (со) 1.** изсушавам, подсушавам (*нещо*): **~et vlasy fénem** изсушавам коса със сешоар **2.** пресушавам,

осушавам (*нещо*): **~et bažiny** пресушавам блатата, тресавища **vysouvac|í, -í, -í** подвижен; който може да се издава, да се изнася напред: **~í podvozek** *авиаци.* подвижно шаси **vysouvadl|o, -a ср. техн.** разединител **vysouv|at, -ám нескв. 1.** (*со odkud*) вѣдя, дърпам, тѣгля, извѣждам, издърпвам, изтѣглям (*нещо отнякъде*): **~at klíč ze zámku** вѣдя, издърпвам ключ от ключалка **2.** (*со*) изнасям, издавам, издърпвам, изтѣглям напред (*нещо*): **~at spodní ret** издавам напред долната си устна **3.** (*со*) вдигам, повдигам нагоре (*нещо*): **~at brýle na čelo** повдигам очила на челото си **vysouv|at se, -ám se нескв. 1.** (*odkud*) измѣквам се, излизам (*отнякъде*); често третол. **-á se** извѣжда се, вѣди се, излиза (*отнякъде*): **~at se z postele** измѣквам се от легло; **košile se mu ~á z kalhot** ризата му се вѣди, измѣква се от панталона **2.** изнасям се, издавам се, излизам напред: **spodní ret se ~al** долната устна се издаваше напред **3.** вдигам се, повдигам се нагоре: **~ala se výš, aby se viděla v zrcadle** тя се повдигаше по-високо, за да се види в огледалото **výsp|a, -у ж. 1.** *географ.* нос: **~a vybíhající do moře** остров в чуждото море (*за малцинствен етнос*) **2.** възвишение; стрѣмен хълм: **opevněná ~a** укрепено възвишение **3.** *прен.* крепост, цитадела; опора, защита: **~a civilizace** крепост на цивилизацията **vyspár|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; со čím)** закрѣпя, запѣля (*с нещо*) дупки, пролѣвки, цепнатини и под. (*в нещо*): **~ovat podezdívku maltou** закрѣпя, запѣля с хоросан дупки в цѣкъл **vysp|at se, -ím se св. 1.** доспя си, отспя си, наспя се: **ne~al se už několik dní** той не може да си доспи, да си отспи, да се наспи вече няколко дни; **přijďte, až se ~í!** елате като като се наспи! **~í** великолѣпно; събѣдя се бѣдър, свѣж, с порозовѣли от съня бѣзи **2.** (*наč*) отспя си, наспя се (*преди нещо*): **~at se na cestu** наспя се преди пушечѣние **~í** наспя се, преди да взема решение **3.** (*z čeho*) отспя си, наспя се (*след нещо*); наспя се и (*нещо*) ми мине: **~at se z noční šichty** наспя се, отспя си след нощна смяна; **~at se ze špatné nálady, z opilosti** наспя се и лошото настроѣние, махмурлукът ми мине **4.** (*kde*) преспя, пренощувам (*някъде*): **~at se v hotelu** преспя в хотел **5.** (*s kým*) *разг. вулг.* преспя (*с някого*): **~al se s ní a pak ji nechal** той преспя с нея и я остави; прелѣсти я и я изостави

- оправям се, изкарвам, задоволявам се (*с не-що*); (*нещо*) ми стига, достатъчно ми е: **~ovat se stipendiem** минавам, изкарвам със стипендия; стипендията ми стига
- vystát, -stojím sv.** 1. (*kde*) прекарам прав, на крак; престоя (*някъде*): **celou hodinu ~stála ve frontě** цял час тя прекара права, тя вися на опашката 2. (*co*) от много стоене направа (*визуално*)♦ **~stát dolík/důlek** *експр.* пусна, хвана корени някъде 3. *също и* **vystát si, -stojím si** (*co*) с много стоене, висене, чакане постигна, полъча, набавя, осигуря (*нещо*); сдобия се, снабдя се (*с нещо*): **~stát si vstupenky do divadla** с много чакане, висене (по опашки) успея да осигуря, да набавя, да купя билети за театър 4. (*co/čeho*) *разг.* прекарам, изтърпя (*нещо*): **~stát trest** изтърпя наказание; **co strachu ~stála** що страх бра тя; що страх е брала 5. *обикн. в съчет.* **nemocť ~stát** (*koho, co*) не мога да понеса/понасям, да изтърпя/търпя, да изтърпя/търпя (*някого, нещо*): **nemohla ho pro jeho povahu ~stát** тя не можеше да го понеса, да го трае заради характера♦ **~stát si** *обикн.* поносимо; това не сѐ търпи, не сѐ трае
- vystát se sv.** *обикн. в съчет.* **nemocť se ~stát** (*s něčím*) *обикн. мн.* не можем да се понесем/понасяме, да се изтърпим/търпим, да се изтърпим/траем (*с някого*): **nemohli se ~stát** те не можеха да се понасят, да се траят
- vystav|a, -y ж.** 1. изложба: **uspořádat ~u obrazů** организирам изложба на картини 2. изложение: **Světová ~a** Световно изложение
- vystav|b|a, -y ж.** 1. строителство; строеж: **bytová ~a** жилищно строителство; **cihlová ~a** тухлено строителство; **družstevní ~a** кооперативно строителство; **důlní ~a** шахтово строителство; **experimentální ~a** експериментално строителство; **investiční ~a** капитално строителство; **panelová ~a** панелно строителство; **podzemní ~a** подземно строителство; **protiseizmická ~a** противоземетръсно строителство; **proudová ~a** скоростно-поточно строителство; **průmyslová ~a** промишлено строителство; **silniční ~a** пътно строителство; **tunelová ~a** тунелно строителство; **typová ~a** типово строителство 2. изграждане, построяване: **~a průmyslu** изграждане на промишленост 3. строеж, структура, композиция: **~a strany** структура на партия; **~a textu** *език.* структура на текст: **~a uměleckého díla** *лит.* композиция на художествено произведение
- vystav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í sv.** (*co*) построя, изградя (*нещо*): **~ět dům, závod** построя къща, завод
- výstaviš|ě, -ě ср.** място за организиране на изложби; изложбен салон; изложбена палата; изложба
- vystav|it, -ím sv.** 1. (*co, koho*) изложя, изнеса, подрежда, показва (*нещо, някого*): **~it obrazy** изложя картини; **~it zboží za výlohu, na pultě** изложя, изнеса, подрежда стоки във витрина, върху щанд 2. (*koho, co čemu*) изложя (*някого, нещо на нещо*): **~it tvář slunečním paprskům** изложя лице на слънчеви лъчи; **~it někoho něčím na odív** изложя, изкарвам нещо на показ 3. (*co*) издам, изготвя (*документ и под.*): **~it dekret na byt** издам, изготвя заповед за жилищно настаняване; **~it fakturu, potvrzení** издам фактура, потвърждение
- vystav|it se, -ím se sv.** (*čemu*) изложя се (*на нещо*): **~it se nebezpečí nákazy** изложя се на опасност от зараза, от заразяване; изложя се на опасност да се заразя
- výstavk|a, -y ж. умал.** (малка) изложба; изложбичка: **~a žákovských výkresů** изложба на ученически чертёжи
- výstavn|í, -í 1.** изложбен; който се отнася до изложба: **~í síň** изложбена зала, изложбен салон; **~í katalog** каталог на изложба 2. показен, представителен, образцов, мострен: **~í ukázka** показен, изложбен експонат
- výstavnictv|í, -í ср.** изложбено дело; организиране и провеждане на изложби: **průmyslové ~í** организиране на промишлени изложби
- výstavnost, -i ж.** представителност, показност: **dům vynikal nad jiné svou ~í** къщата се отличаваше от останалите, изпъкваше сред останалите със своята представителност, показност
- výstavn|ý, -á, -é** представителен, показен; красиво построен: **~ý dům** представителна, красиво построена къща
- vystav|ovat, -uji/разг. -uju неск.** 1. (*co, koho*) излагам, изнасям, подреждам, показвам (*нещо, някого*): **~ovat na veletrhu výrobky** излагам на панаир изделия 2. (*koho, co čemu*) излагам, предоставям (*някого, нещо на някого*): **~ovat tělo vlnám** оставам се на вълните♦ **~ovat se** изкарвам нещо на показ 3. (*co*) издавам, изготвям (*нещо*): **~ovat doklady** издавам документи
- vystav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск.** (*čemu*) излагам се (*на нещо*): **~ovat se kritice, nebezpečí** излагам се на критика, на опасност
- vystavovatel, -e м.** изложител: **domácí a zahraniční ~é** местни и чуждестранни изложители
- vystavovatelsk|ý, -á, -é** изложителски; който се отнася до изложител: **~é firmy** фирми-изложители

vystěhoval|ec, -ce *м.* изсёлник, емигрант: **potomci českých ~ců** потómци на чёшки емигранти
vystěhovaleck|ý, -á, -é изсёлнически, емигрантски: **~ý pas, tábor** емигрантски паспорт, лагер
vystěhovalectv|í, -í *ср.* изсёлничество, емигрантство, емиграция, емигриране: **omezovat ~í** ограничавам емиграция
vystěh|ovat, -uji/разг. -uju *св. 1.* (*koho, co odkud*) евакуирам (*някого, нецо*): **~ovat obyvatelstvo z ohrožené oblasti** евакуирам население от застрашена област, от застрашен район **2.** (*koho, co odkud*) изселя, изкарам, изнеса (*някого, нецо отнякъде*); накарам, принудя (*някого*) да напусне (*нецо*), да се изнесе (*отнякъде*): **~ovat nájemníka z bytu** накарам, принудя наемател да напусне жилище **3.** (*co odkud*) изнеса, извадя, изкарам (*нецо отнякъде*): **~ovat nábytek z bytu** изнеса мебели от жилище **4.** (*co*) опразня (*нецо*); изнеса се (*отнякъде*): **~ovat byt** опразня жилище
vystěh|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св. 1.* (*odkud*) изселя се (*отнякъде*): **~ovat se z města** изселя се от град **2.** (*odkud kam*) емигрирам (*отнякъде някъде*): **~ovat se z vlasti** емигрирам от родината; **~ovat se do ciziny** емигрирам в чужбина **3.** (*odkud kam*) преселя се, премества се, пренеса се, нанеса се (*отнякъде някъде*): **~ovat se z města na venkov** преселя се от град в село; **~ovat se k příbuzným** премества се, нанеса се при роднини
výstelk|a, -y *ж.* **1.** *анат.* епител/епителий: **~a nosní dutiny** епител на носна кухина **2.** *също и vystýlk|a, -y* *ж. техн.* постылка; постылъчен слой, плът
vysteriliz|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* стерилизирам, изваря (*нецо*): **~ovat injekční stříkačku** стерилизирам, изваря спринцовка
vystih|nout, -nu *св. (co)* **1.** доловя, уловя, схвана, усетя, разбера, установя, откроя (*нецо*): **~nout nebezpečí** усетя, доловя опасност; **~nout závažnost situace** усетя, схвана, разбера сериозност на ситуация; **~nout slabinu soupeře** усетя, разбера, откроя, напипам слабо място на съперник **2.** успя точно, вярно, сполучливо да изразя, да предам, да преведа (*нецо*); (точно, вярно, сполучливо) изразя, предам, преведа, пресъздам (*нецо*); вникна (*в нецо*), доловя и изразя, пресъздам (*нецо*): **~nout význam slova** успя да изразя, да предам, да преведа значение на дума; **~nout situaci několika slovy** опиша, успя да опиша ситуация с няколко (точни) думи; **herce ~l mistrně postavu** актьорът е успял да вникне в образа и майсторски да го пресъздаде; **malíř dobře ~l pod-**

zimní náladu художникът добре е доловил и изразил есенното настроение
vystih|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* **1.** усещам, схващам, долавям, улавям, разбйрам, установявам, откривам (*нецо*): **~ovat skryté podrobnosti** долавям скрити подробности **2.** успявам (точно, вярно, сполучливо) да изразя, да предам, да преведа, да доловя и пресъздам, изразя (*нецо*); точно, вярно, сполучливо изразявам, предавам, превеждам, пресъздам (*нецо*); вниквам (*в нецо*), долавям и пресъздавам (*нецо*): **slovo dobře ~uje smysl** думата сполучливо изразява смъсла
výstižně *нар.* точно, вярно, сполучливо, изразително: **řící něco ~** кажа нещо точно, сполучливо
výstižnost, -i *ж.* точност, вярност, сполучливост, изразителност
výstižn|ý, -á, -é точен, вѐрен, сполучлив, подходящ, изразителен: **~á odpověď** точен, сполучлив, подходящ отговор; **~ý překlad slova** точен, вѐрен, сполучлив превод на дума
vy|stlat, -stelu *св. (co čím)* застеля, постеля (отвѣтре) (*нецо обикн. с нецо меко*): **~stlat hnízdo trávou** застеля гнездо с трева
vy|stonat se, -stůnu se *св. (z čeho)* оздравѐя, съвзема се, оправя се (*от нецо*); преболѐдувам, прекарам, изкарам (*обикн. болест*): **~stonat se z chřipky** оздравѐя, оправя се от грип; прекарам, изкарам грип; **~stonat se ze své první lásky** *прен.* оправя се, съвзема се след (разочарованието от) пѐрвата си любов
vystop|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* проследя, откроя (*някого, нецо*): **~ovat zvěř** проследя, откроя, намѐря дивеч; **~ovat příčiny choroby** проследя, откроя, установя причини за заболяване
vystoupen|í, -í *ср.* **1.** държание: **sebevědomé ~í** самоуверено държание **2.** представяне, изпълнение (*на артист, на спортист и под.*): **úspěšné ~í mladých umělců, sportovců** успешно представяне на млади артисти, спортисти
vystoup|ít, -ím *св. 1.* (*kam*) изкача се, покáча се, кача се, издигна се, повдигна се, изляза, появя се (*някъде*): **~it na vrchol hory** изкача се на планински връх; **~it na žebřík** кача се, покáча се на стълба; **~it na scénu** изляза, появя се на сцена; **~it na špičku** повдигна се на прѐсти; **teplota ~ila nad 30°** температурата се покачи над 30° **2.** (*odkud*) сляза (*обикн. от превозно средство*): **~it z vlaku, z tramvaje** сляза от влак, от трамвай **3.** (*odkud*) изляза (*отнякъде*); напусна предѐлите (*на нецо*): **řeka ~ila z břehů** реката излезе от бреговете си; **~it z**

organizace изляза от организация; напўсна организација 4. (*kde jak*) изпўлна (*нещо някъде*); представя се (*някъде с нещо*): **~it na koncertě** изпўлна нешто, представя се с нешто на концерт: **~it sbírkou básní** представя се със стихосбирка 5. (*proti komu, proti čemu*) изкажа се, обявя се (*против някого, против нещо*); опўлча се (*срещу някого, срещу нещо*); противопоставя се (*на някого, на нещо*): **~it proti nepříteli** опўлча се срещу враг; **~it proti fluktuaci** обявя се против текўчеството 6. (*ve prospěch koho, čeho*) изкажа се (*в полза на някого, на нещо*), подкрепя (*някого, нещо*): **~it ve prospěch obžalovaného** изкажа се в полза на обвиняем 7. (*s čím*) изляза, дойда (*обикн. с предложение*); предложя (*нещо*): **~it s radikálním návrhem** изляза с радикално предложение 8. *обикн. третол. -í (komu kam)* избие, появи се (*някъде на някого*) (*за пот и под.*): **na čelo jí ~il pot** по чёлото ѝ избй пот 9. *обикн. третол. -í (komu)* изпўкне, издаде се, шрўкне, очертае се (*на някого*): **na spáncích mu ~ily žíly** вените на слепоочията му се издўха, набўбнаха; **lícní kosti mu výrazně ~ily** лицевите му кости се очертаха, бяха се очертали доста изразително; **lopatky mu ~ily** лопатките му са шрўкнали

vystoupilý, -á, -é изпўкнал, издаден, шрўкнал: **~é žíly** изпўкнали, набўбнали вени; **~é lopatky** изпўкнали лопатки; **~á brada** издадена напред брадичка; **~ý arkýř** издаден ёркер

výstrah|a, -y ж. 1. предупредение; предупредителен сигнал (*обикн. при опасност*): **světelná, zvuková ~a** светлинно, звуково предупредение; светлинен, звуков предупредителен сигнал; **dát ~u** дам предупредение, предупредителен сигнал; предупредя; **nedbat ~y** не обрўщам внимание на предупредение; нехяя за предупредение 2. назидание: **potrestat někoho pro ~u** накажа някого за назидание

vystrašeně нар. уплашено, изплашено, подплашено, стрўснато; със страх: **dívat se ~** гледам уплашено, стрўснато

vystrašen|ý, -á, -é уплашен, изплашен, подплашен, стрўснат: **~ý pohled, člověk** уплашен, подплашен, стрўснат поглед, човёк

vystraš|it, -ím св. (koho – вин.) уплаша, изплаша, подплаша, стрўсна (*някого*): **~it dítě** уплаша, стрўсна дете

vystraš|it se, -ím se св. уплаша се, изплаша се, подплаша се, стрўсна се: **pořádně se ~it** здравата се изплаша, стрўсна се

výstražně нар. предупредително; за предупредение (*обикн. при опасност*): **zdvihnout ~ prst** вдигна предупредително прўст

výstražn|ý, -á, -é 1. предупредителен: **~ý signál** предупредителен сигнал; **~á dopravní značka** предупредителен пътен знак 2. назидателен; който служи за назидание: **dávat ~ý příklad** давам пример за назидание

vystř|it, -ím св. 1. (co; co odkud) подам, покажа (*обикн. част от тялото си отнякъде*): **~it hlavu z okna** подам, покажа глава през прозорец; **hlemýžď' ~il růžky** охлювўт подаде, покажа

~it hlavou разг. покажа си нося някъде; (*най-пўсле*) изляза, появя се, покажа се някъде: **~it rohy, růžky, drápky експр.** покажа си рогата, роцата, ноктите 2. (*co, co kam*) изнеса, изкарам, слўжа (*нещо някъде*) (*за да се вижда по-добре*): **~it květiny za okno** изкарам, слўжа цветя (отвўн) на прозорец 3. (*koho, co; koho, co odkud, kam*) изгўня, изкарам, избўтам, изблўскам, изтйкам, измўстя (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~it vetřelce ze dveří** изгўня, изблўскам, изтйкам натрапник през вратата; **~it skřín na chodbu** изкарам, избўтам, премўстя шкаф в коридор

vystřkávat вж. vystřkovat

Vystřk|ávat вж. vystřkovat

~it hlavu разг. експр. пейор. тўк сме (свўсём) откўснати от светя; тўк сме накрай светя; разг. експр. тўк свўршва географията; разг. експр. вулг. тўк сме на майната си

vystřk|ovat, -uji/разг. -uju, vystřk|ávat, -ávám неск. 1. (co; co odkud) подавам, показвам (*обикн. част от тялото си отнякъде*): **~ovat/~ávat hlavu ze zákopu** подавам, показвам глава от окоп

~ovat/~ávat казвам си рогата, роцата, ноктите 2. (*co; co kam*) изнасям, изкарвам, излагам (*нещо някъде*) (*за да се вижда по-добре*): **~ovat/~ávat praporky do oken** изкарвам, слагам, окачвам знамя прощя

~ovat/~ávat jinou korouhvičku разг. експр. (отначало) тўй дўга песен пёеше 3. (*koho, co; koho, co odkud, kam*) изгўнвам, избўтвам, изблўсquam, изтйквам, измўствам (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~ovat/~ávat hosta ze dveří** гўня, изгўнвам, изблўсquam гўст през вратата

vystřnad|it, -ím св. (koho – вин.) разг. експр. разкарам, изкарам, измўкна, изкўшкам, изгўня (*някого отнякъде*): **~it děti z místnosti** изкўшкам, разкарам деца от стая; накарам деца да излязат от стая

výstroj, -e ж. събир. снаряжение, екипировка, оборудване, принадлежности: **vojenská ~** военна униформа и снаряжение; военна екипировка; **hokejová ~** хўкейна екипировка, екипировка за хўкей; **rybářská ~** рибарска екипировка

vystrojít, -ím *св.* 1. (*koho – вин.*) поменять, нагиздя, издокàрам, наглася, облекà (*някого*): **~it dceru podle poslední módy** облекà, издокàрам дъщеря си по последна мода 2. (*со*) украся, наглася (*нещо*): **~it vánoční stromek** украся кòледна елхà 3. (*со*) устрòя, наглася, пригòтвя, вдигна, направа, организирам (*обикн. тържество*): **~it svatbu** вдигна свàтба; **~it hostinu** вдигна, устрòя пир; направа банкèт; **~it křtiny** направа кръщенè

vystrojít se, -ím se *св.* издокàрам се, поменять се, наглася се, нагиздя се, облекà се: **~it se na schůzku** издокàрам се, поменять се за срèща

vystružen[í, vystružován[í, -í *ср. техн.* развиване, развèртгане, райберòване/райберòване (*обикн. на отвор*)

vystruž[ít, -ím *св.* (*со*) *техн.* развивà, развèртгà, райберòвам/райберòвам (*обикн. отвор*)

výtužník, -u *м. техн.* райбер (*металорежещ инструмент*)

výstředně *нар.* екстравагàнтно, эксцентрично: **oblékat se** ~ обличам се екстравагàнтно, эксцентрично: **chovat se** ~ държà се эксцентрично

výstřední[í, -í, -í екстравагàнтен, эксцентричен: **~í člověk** эксцентричен човек; **~í chování** эксцентрично държàние, поведèние; **~í oblečení** екстравагàнтно, эксцентрично облеклò

výstřednic[e, -e *ж.* эксцентричка

výstřednictv[í, -í *ср.* эксцентричност, екстравагàнтност

výstředník I, -a *м. одуш.* эксцентрик

výstředník II, -u *м. неодуш. техн.* эксцентрик

výstřednost, -i *ж.* 1. екстравагàнтност, эксцентричност: **~ v oblékání** екстравагàнтност, эксцентричност в обличането; **~ v chování** эксцентричност в държàнието, в поведèнието 2. *мат. физ. техн.* эксцентрицитèт, эксцентричност

výstředn[ý, -á, -é *мат. физ. техн.* эксцентричен, эксцентърен; кòйто е извèн цèнтър: **~á poloha** эксцентърно, эксцентрично разположèние

výstřel, -u *м.* изстрел: **vzdát se bez jediného ~u** предàм се без нито един изстрел

výstřel[ek, -ku *м.* эксцентричност, эксцентрична постòпка; каприз; *обикн. мн.* **výstřel[ky, -ků** эксцентрични постòпки; капризи: **poslední ~ky módy** последни капризи, последни викове, кръсьщи на модата

vystřel[ít, -ím *св.* 1. (–; *со*; *z čeho*; *na koho*, *na со*; *po kot*, *po čem*, *do koho*, *do čeho*) гръмна, изстрèлям (*нещо*); гръмна, стрèлям, дàm изстрел (*с нещо*; *по някого*, *по нещо*; *в някого*, *в нещо*): **mířil a pak ~il** тòй се премèри и след това гръмна, стрèля; **~it poslední náboj** изстрèлям последен патрòн; **~it na ptáky/po ptácích** стрèлям, дàm изстрел по птици; **~it do**

davu стрèлям в тълпà; **~it slavnostní salvu** дàm, изстрèлям празничен, тържèствен зàлп, салют; **~it poslední otázku** *прен. разг. експр.* изстрèлям последен въпрòс 2. (*со*) изстрèлям, пусна (*нещо*): **~it raketu** изстрèлям, пусна ракета 3. (*kotmu со*) с изстрел уврèдя, извàдя, изкàрам (*на някого нещо*): **~it někomu oko** уврèдя нèчие окò с изстрел 4. (–; *kam*) *спорт.* стрèлям, изпрàтя (*обикн. тонка, шайба и под. някъде*): **hráč nečekaně ~il na branku** неочàквано играчът стрèля, изпрàти тòпката към вратàта, в мрèжата 5. (*odkud*) *експр.* излетя, изхвèрчà (*отнякъде*): **~it ze dveří** излетя, изхвèрчà през вратà

vystřel[ít si, -ím si *св. разг. експр.* 1. стрèлям за удовòлствие 2. (*z koho*) пошегòвам се, направа си шегà, майтàп (*с някого*); скроя шегà, погодя нòмер (*на някого*); взèма (*някого*) за мезè: **ten si z vás pěkně ~il** тòй хубава шегà ви скроя

vystřel[ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (–; *со z čeho*; *na koho*, *na со*; *po kot*, *po čem*; *do koho*, *do čeho*) стрèлям, гърмя; изстрèлвам, изгърмявам (*нещо*); дàвам изстрел, стрèлям (*с нещо*; *по някого*, *по нещо*; *в някого*, *в нещо*): **~ovat náboj za nábojem** стрèлям, изстрèлвам патрòн след патрòн; **~ovat salvu** дàвам зàлпове 2. (*со*) изстрèлвам, пускам (*нещо*): **~ovat rakety** изстрèлвам, пускам ракèти 3. *обикн. третол. -uje* (*odkud kam*) *мед.* ирадийра, разпрòстранява се, рязко пронизва (*нещо*), прониква (*отнякъде някъде*); трèгва (*отнякъде*) и стига (*някъде*): **bolest ~uje z páteře do nohy** бòлката пронизва (тялото), прониква от гръбнака в крака

vystřel[ovat si, -uji si/разг. -uju si *несв. разг. експр.* 1. стрèлям за удовòлствие 2. (*z koho*) шегòвам се, майтàпя се, прàвя си шегà, майтàп (*с някого*); скроявам шегà, погоджам нòмер (*на някого*); взèмам (*някого*) за мезè: **~ovat si z kamaráda** шегòвам се, майтàпя се с приятел

vystříd[át, -ám *св.* (*со, koho*) изредя, сменя (*нещо, някого*): **~at hodně šatů** сменя мнòго дрèхи; **~at hodně tanečnic** изредя, сменя мнòго партньòрки за тàнц; **~at několik zaměstnání** нàколко пòти сменя работата си; **nikdo ho nepřítal** никòй не сменя

vystříd[ít se, -ám se *св.* (–; *s kým, s čím*) сменя се (*с някого, с нещо*): **stráže se ~aly** пòстовете се сменяха; стрàжата се сменя; **~ala se s matkou** тя се смени с мàйка си; смени я мàйка и

výstřih, -u *м.* **1.** деколтѣ: **hluboký** ~ дълбоко деколтѣ **2.** *техн.* ѝзрез

vystřihát, -ihám, vystřihát, -ihám, vystřihnout, -ihnu *св.* **1.** (*со; со odkud*) изрѣжа, извѣдя (*с изрѣзване*) (*нещо отнякъде*): **~ihát obrázky z časopisu** изрѣжа картинки от списание **2.** (*со; со z čeho*) изрѣжа, направа (*нещо от нещо*): **~ihát límeček z papíru** изрѣжа якѣ от хартия **3.** (*со*) подрѣжа, подстрижа (*нещо*): **~ihát vlasy na krku** подрѣжа, подстрижа коса на врата

vystřihát *вж.* **vystřihát**

vystřihát se, -ám se *св. и несв.* (*čeho; před čím*) *книж.* отбѣгна/отбѣгвам (*нещо*); въздържа се/въздържам се, опазя се/пазя се (*от нещо*): **~at se alkoholu** отбѣгна/отбѣгвам алкохол; пазя се от алкохола

vystřihávat, -ihávám, vystřihávat, -ihávám, vystřihovat, -ihuji/разг. -ihuju *несв.* **1.** (*со; со odkud*) изрѣзвам, вѣдя, извѣждам (*с изрѣзване*) (*картинки от списание и под.*) **2.** (*со; со odkud*) изрѣзвам, правя (*фигура от хартия и под.*) **3.** (*со*) подрѣзвам, подстригвам (*коса на врата и под.*)

vystřihávat, vystřihnout *вж.* **vystřihávat, vystřihát**

vystřihovadlo, -a *ср. техн.* щанца за изрѣзване

vystřihování, -í *ср.* изрѣзване

vystřihování, -ka, -ky *ж., обикн. мн.* **vystřihování, -ek** книжка, лѣст с картинки за изрѣзване; картинки за изрѣзване: **dětské ~ky** дѣтска книжка с картинки за изрѣзване

vystřihovat *вж.* **vystřihávat**

vystřikát, -ám *св.* **1.** (*со; со odkud*) изпрѣскам, изплискам (*нещо отнякъде*): **~at vodu z vany** изплискам вода от вана; **~at voňavku** изпрѣскам, прѣсна парфѣм **2.** (*со*) изпрѣскам; изпражня, свѣрша, изразходвам (*нещо*) с прѣскане, с пликане: **~at skleničku voňavky** изпрѣскам, изпражня, изразходвам шишенце парфѣм **3.** (*со; со čím*) изпрѣскам, напрѣскам, отвѣтре (*нещо с нещо*): **~at sklep vápnem** изпрѣскам, напрѣскам мазѣ с вѣр; варѣсам мазѣ **4.** (*со; со čím*) промѣя (*нещо*); направа промѣвка (*на нещо с нещо*): **~at uši vodou** промѣя уши с вода; направа с вода промѣвка на уши; промѣя с вода уши от ѱшна кѣл

vystřiknout, -nu *св.* **1.** (*со; со odkud, kam*) прѣсна, пликна (*нещо някъде*): **~nout vodu na podlahu** пликна, прѣсна вода върху под **2.** *обикн. третол.* **-ne** (*odkud*) бликне, шѳурне, рѳукне (*отнякъде*): **krev ~la z rány** кръвтѣ бликна от раната

vystřikovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*со; со odkud*) изпрѣскам, изплискам (*вода от вана и под.*) **2.** (*со*) изпразвам, изплискам, израз-

ходвам с прѣскане (*шишенце парфѣм и под.*) **3.** (*со; со čím*) изпрѣскам, напрѣскам, прѣскам отвѣтре (*помещение с дезинфекционен разтвор и под.*) **4.** (*со; со čím*) промѣвам (*нещо*); правя промѣвка (*на уши с вода и под.*) **5.** *обикн. третол.* **-uje** (*odkud*) блика, шуртѳи; течѣ на струѳи; струѳи (*крѳв от рана и под.*)

vystřiljet, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* **1.** (*koho – вин.*) едѳн по едѳн избѳия, изпозастрѣлям (*много хора, много животни*): **~et všechnu zvěř** избѳия всѳичкия дѳивѳеч **2.** (*со*) (еднѳ по еднѳ) изпотрѳоша, изпочѳупѳа (сѳс стрѣляне) (*много неща*): **~et všechna okna** изпотрѳоша (сѳс стрѣлбѳа) всѳички прозорци **3.** (*со*) (еднѳ по еднѳ) изстрѣлям, изгѳрмѳя, свѳрша, изразходвам (*много неща*) (стрѣляйки): **~et náboje** изстрѣлям, изгѳрмѳя, свѳрша патрѳони **4.** (*со*) изстрѣлям, изпражня (*много неща*): **~et zásobník** изпражня пѣльнитѳл **5.** (*со*) прострѣлям, пробѳия (сѳс стрѣляне) (*нещо*): **~et otvor ve skále** пробѳия ѳтвор в скала **6.** (*со*) спѳечѳла (с тѳчна стрѣлбѳа) (*нещо*): **~et v pouřové střelnici krabičku cigaret** спѳечѳла на панаирдѳжийско стрѣлбище кутѳия цигѳари

vystřizlivjet, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* (*–; z čeho*) **1.** изтрѳезнѳя (*–; от нещо*): **~et z opilosti** изтрѳезнѳя; минѳе ми пѳиянството **2.** изтрѳезнѳя, отрѳезнѳя, опѳмнѳя се, сѳвзѳема се (*от нещо*); запѳчна да разсѳждавам трѳезво: **~et z nadšení** отрѳезнѳя, опѳмнѳя се, сѳвзѳема се от (обхѳанал ме) възтѳорг

výtřizjek, -ku *м.* изрѳзка: **~ky z novin** изрѳзки от вѳстник

výtřizkový денѳя е като по порѳчка

vystudovat, -uji/разг. -uju *св.* (*–; со; со kde; разг. na koho*) изѳча се; завѳрша учѳилище, инсти-тѳт, университет; завѳрша, полѳча (*средно или вѳше*) образование; завѳрша (*някаква*) специѳлност; изѳча се (*за някакѳв*): **on už ~oval** тѳй вѳче завѳрши/вѳче е завѳршил; **~ovat gymnázium, univerzitu** завѳрша гимназия, уни-верситѳт; **~ovat matematiku, biologii** завѳрша матемѳтика, биолѳгия; **~ovat práva na Karlově univerzitě** завѳрша право в Кѳрловия уни-верситѳт; **~ovat na lékaře, na učitele** *разг.* изѳча се за лѳкар, за учѳитѳл

výstup, -u *м.* **1.** (*kam*) изкѳачване (*някъде*): **~ na vrchol hory** изкѳачване на планински врѳх **2.** слизане: **urychlit ~ z autobusu** ускѳрѳя слизане от автобѳс **3.** изход *и спец.*: **uvolnit ~ v autobusu** освѳобѳдѳя изход в автобѳс; **~ zesilovače, počítače** *техн.* изход на усилвѳатѳл, на компѳютѳр; **paralelní ~ спец.** паралѳелен изход **4.** *муз. театр.* изпѳлнѳение: **sólový ~** сѳлово изпѳлнѳение **5.** *театр. лит.* явлѳение, сѳѳѳна,

картина, епизод: **první ~ druhého dějství** първа картина на второ действие **6.** сцена, разправия, скандал: **vyvolat ~ ze žárlivosti** предизвиквам скандал, направам сцена от ревност

♦ **vyvolat někomu ~** направам сцена на някого

výstup|ek, -ku м. **1.** издатина: **~ek skály** скална издатина **2.** техн. издъгък, пъпка

výstupn|í, -í, -í **1.** изходен, краен, последен: **~í stanice autobusu** крайна, последна спирка на автобус **2.** изходен; от който се излиза, слиза: **~í dveře** изходна врата; врата за излизане, за слизане **3.** краен, последен, изходен; който се осъществява на изхода: **~í kontrola výrobků** изходен контрол на издѐлия **4.** краен, последен, завършителен: **~í zkouška** завършителен изпит

vystupň|ovat, -á, -é степенуван, усилен, засилен, повишен, увеличен: **~é úsilí, napětí** повишено усилие, напрежение

vystupň|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) усилия, засиля, повиша, увелича, градирам (нещо): **~ovat nadšení** засиля, повиша въодушевление; **~ovat rychlost** засиля, увелича скорост; **~ovat napětí do krajnosti** повиша напрежение до краен предел

vystupň|ovat se, обикн. третол. -uje se св. усили се, засили се, повиши се, увеличи се, градира се: **napětí se ~ovalo** напрежението се повиши

vystupován|í, -í ср. **1.** изкачване, излизане; поява (върху повърхност и под.) **2.** слизане (от превозно средство) **3.** държане, поведение, обнѐски: **skromně ~í** скромно държане; скромни обнѐски

vystup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (кам) качвам се, изкачвам се, издигам се, вдигам се, излизам, появявам се (някъде): **~ovat na vrchol hory** изкачвам се на планински връх; **letoun ~oval do výše** безмотѐрният самолет се издигаше нагоре; **~ovat na scěnu** излизам, появявам се на сцена **2.** (odkud) слизам (обикн. от превозно средство): **~ovat z vlaku, z lodi** слизам от влак, от кораб **3.** (odkud) излизам (отнякъде); напушвам пределите (на нещо): **řeka ~uje z břehů** реката излиза от бреговете си; **~ovat z organizace** напушвам организация **4.** (kde; jak) изпълнявам (нещо някъде); представям се (някъде с нещо): **~ovat na koncertech** участвам в концерти; изпълнявам нещо, представям се с нещо на концерти **5.** (proti komu, proti čemu) изказвам се, обявявам се (против някого, против нещо); опълчвам се (срещу някого, срещу нещо); противоположавам се (на някого, на нещо): **~ovat proti**

pověřivosti обявявам се срещу суевѐрието **6.** (ve prospěch koho, čeho) изказвам се (в полза на някого, на нещо); подкрепям (някого, нещо): **~ovat ve prospěch obžalovaného** изказвам се в полза на обвиняем **7.** (s čím) излизам (обикн. с предложение); правя (предложение); предлагам (нещо): **~ovat často s různými návrhy** излизам често с различни предложения; често правя различни предложения **8.** (jak) държам се, постъпвам (по някакъв начин); имам (някакви) обнѐски: **~ovat skromně, jako kavalír** държам се скромно, като кавалѐр; имам скромни обнѐски, обнѐски на кавалѐр **9.** издавам се, подавам се: **dům ~oval do ulice** къщата се издаваше в улицата; **z vody ~oval ostrůvek** от водата, над водата се подаваше островче

vystydl|ý, -á, -é изстинал, студѐн: **~ý oběd** изстинал, студѐн обяд

vystydl|nout, -nu св. изстина; стана студѐн: **káva ti už ~la** кафѐто ти вече изстина

vystýl|at, -ám нескв. (со čím) застилам, постилам отвѐгре (нещо обикн. с нещо меко): **spadané listí ~á pěšiny v sadech** окапалите листа застилат пътеките в градините

vysu|nout, -nu св. **1.** (со odkud) извадя, издърпам, изтегля (нещо отнякъде): **~nout klíč ze zámku** извадя ключ от ключалка **2.** (со) изнеса, издам, издърпам, изтегля напред (нещо): **~nout spodní ret, bradu** издам напред долната си устна, брадичката си **3.** (со) вдигна, повдигна нагоре (нещо): **~nout obočí** вдигна, повдигна вежди

vysu|nout se, -nu se св. **1.** (odkud) измъкна се, изляза (отнякъде); често третол. **-ne se** извади се, излезе, измъкне се: **košile se mu ~nula z kalhot** ризата му се измъкна, извади се от панталѐна **2.** изнеса се, издам се, подам се напред: **spodní ret se mu opovřlivě ~nul** долната му устна се издаде презрительно напред **3.** вдигна се, повдигна се нагоре: **~nula se výše, aby se lépe viděla v zrcadle** тя се повдигна, за да се види по-добре в огледалото

vysun|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со odkud) вадя, изваждам, дърпам, издърпвам; тегля, изтеглям (ключ от ключалка и под.) **2.** (со) изнасям, издърпвам, изтеглям напред (брадичка, устна и под.) **3.** (со) вдигам, повдигам нагоре (вежди и под.)

vysun|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (odkud) измъквам се, излизам (от легло и под.); често третол. **-uje se** вади се, изважда се, излиза (риза от панталони и под.) **2.** изнасям се, издавам се, излизам, повдигам се, подавам се напред **3.** вдигам се, повдигам се нагоре

vysušení
vysušen|í, vysušován|í, -í *ср.* 1. изсушаване, подсушаване, сушене 2. пресушаване, осушаване
vysuš|it, -ím *св. (со)* 1. изсушà, подсушà (*нещо*): ~it mokré boty изсушà мокри обувки; ~it si vlasy fénem изсушà си косата със сешоар 2. пресушà, осушà (*нещо*): ~it bažinu пресушà мочур, тресавище, блато
vysuš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* 1. изсушàвам, подсушàвам (*мокри дрехи и под.*) 2. пресушàвам, осушàвам (*блато и под.*)
výsuvn|ý, -á, -é подвижен; който се вмква и изважда; който може да се издава, да се изнася напред, нагоре: ~ý žebřík подвижна стълба
vysuz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со z čeho; со) книж.* заклочвам (*нещо*); правя извод, заключение (*за нещо по нещо*); стигам до извод, до заключение (*, че...*); разбирам (*нещо*); съдя, отсъждам (*нещо*): z toho ~ujeme, že... по това съдим, въз основа на това стигаме до извода, че...
vysvěc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. църк.* 1. (*со*) освещавам (*нещо*): ~ovat kostel освещавам църква 2. (*кого – вин.; кого на кого*) ръкополагам (*някого за някакъв*): ~ovat kněze, biskupy ръкополагам свещеници, епископи
vysvědč|ení, -í *ср.* свидетелство: školní, lékařské ~í училищно, медицинско свидетелство; ~í o maturitní zkoušce учил. зрелостно свидетелство
vysvě|tit, -tím *св. църк.* 1. (*со*) осветя (*нещо*): ~tit chrám, oltář осветя храм, олтар 2. (*кого – вин.; кого на кого*) ръкоположа (*някого за някакъв*): ~tit někoho na kněze ръкоположа някого за свещеник; byl ~cen na kněze (той) беше ръкоположен за свещеник
vysvětlen|á, -é *ж., обикн. в съчет. на ~ou* за пояснение; říci na ~ou кажа за пояснение; поясня
vysvětlen|í, -í *ср.* пояснение, обяснение, изяснение: podat ~í дам пояснение, обяснение; поясня, обясня; žádat ~í искам обяснение; настоявам за обяснение
vysvě|lit, -ím *св. 1. (со; кому со)* изясня, обясня, поясня, разясня, изтълкувам, разтълкувам (*нещо на някого*): ~it žákům nový pojem обясня, разясня, разтълкувам на ученици ново понятие
~it si *книж.* обясня си, разясня си, уясня си, схващам, разбира (*нещо*); дам си сметка (*за нещо*): ~it si neobvyklý jev обясня си, разбира необикновено явление

vysvě|lit se, обикн. третол. -í *св.* изясни се; стана ясно: to se jistě rychle ~í това положително ще се изясни скоро
vysvě|liteln|ý, -á, -é обясним, разбираем, понятен: těžce ~ý důvod трудно обясним довод
vysvě|tliv|k|a, -y *ж.* 1. обяснителна, пояснителна белѝжка; условен знак: opatřit text ~kami снабдя текст с обяснителни белѝжки 2. обикн. *мн. vysvě|tliv|ky, -ek* *спец.* легѝнда
vysvě|tl|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со; кому со)* изяснявам, обяснявам, пояснявам, разяснявам, тълкувам (*ново понятие на ученици и под.*) 2. (*со*) изяснявам, отстранявам, премахвам (*недоразумение и под.*) 3. обикн. **vysvě|tl|ovat si, -uji si/разг. -uju si** (*со*) изяснявам си, обяснявам си, уяснявам си, схващам, разбирам (*причини за събитие, явление и под.*)
vysvě|tl|ovat se, обикн. третол. -uje se *несв.* изяснява се; стана ясно (*за някакъв случай и под.*)
vysvít|at, обикн. третол. -á *несв. 1. (odkud; kde, nač)* изгрява, огрява, свѝтва, просвѝтва, проблясва, показва се, появява се (*отнякъде; някъде*); огрява (*нещо*): z mraků/mezi mraky ~alo slunce измежду облаците се показваше, огряваше, просвѝташе слънце; ~á naděje *прен.* проблясва надѝжда 2. (*z čeho*) произтича, следва (*от нещо*); стана ясно, разбира се (*от нещо, по нещо*): ze zprávy ~á, že... от съобщението стана ясно, произтича, че...
vysvít|it, -ím *св. (со)* свѝрша, изгоря, изтощя (*нещо, което служи за осветление*): ~it svíčku изгоря, свѝрша свѝщ; ~it baterii свѝрша, изтощя батерия
vysvít|nout, обикн. третол. -ne *св. 1. (odkud; kde; nač)* изгрѝе, огрѝе, свѝтне, просвѝтне, проблѝсне, покаже се, появи се (*отнякъде; някъде*); огрѝе (*нещо*): slunce ~lo z mraků слънцето се показа, проблѝсна, просвѝтна измежду облаците; ~la naděje *прен.* проблѝсна надѝжда 2. (*z čeho*) произтѝче (*от нещо*); стана ясно, разбере се (*от нещо, по нещо*): z toho všeho ~lo, že se dobře znají от всичко това се разбра, стана ясно, че тѝ добре се познават
vysvl|éci, vysvl|éct, разг. vysvl|íct, -eču/книж. -eku; vysvl|éknout, -éknou, разг. vysvl|íknout, -íknou *св. 1. (со; со кому; кого z čeho)* съблекà, сваля, махна (*на някого, от някого обикн. дрехи*): ~éci/~éknout dítěti šaty, kabát съблекà, сваля на детѝ дрѝхи, палтò; ~éci/~éknout dítě z kabátu съблекà, сваля на детѝ палтò 2. (*кого – вин.*) съблекà (*някого*): ~éci/~éknout dítě do naha съблекà детѝ съвсѝм гòло
vysvl|éci se, vysvl|éct se, разг. vysvl|íct se, -eču se/книж. -eku se; vysvl|éknout se, -éknou se, разг. vysvl|íknout se, -íknou se *св. 1.* съблекà

се: **~éci se/~éknout se do naha** съблека се гол
2. (*z čeho*) съблека си, сваля си, махна си
(нещо): **~éci se/~éknout se z kabátu** съблека,
сваля, махна си палтото

vysvléct, vysvléct se *вж.* **vysvléci, vysvléci se**
vysvlékat, -ékám, разг. vysvlíkat, -íkám *несв.*
1. (*co; co komu; koho z čeho*) съблйчам, свāлям,
махам (*на някого, от някого обикн. дрехи*)
2. (*koho – вин.*) съблйчам (*някого*)

vysvlékat se, -ékám se, разг. vysvlíkat se, -íkám se *несв.* **1.** съблйчам се **2.** (*z čeho*)
съблйчам си, свāлям си, махам си (*нещо*)

vysvléknout, vysvléknout se, vysvlíct, vysvlíct se, vysvlíkat, vysvlíkat se, vysvlíknout, vysvlíknout se *вж.* **vysvléci, vysvléci se, vysvlékat, vysvlékat se**

vysvobodit, -ím *св.* (*koho, co; koho, co z čeho*)
освободя, спася, избāвя (*някого, нещо от*
нещо): **~it národ z poroby** освободя народ от
рѳбство; **~it zajatce** освободя плѳнници; **~it**
někoho z těžkého postavení, z trapné situace
спася, избāвя някого от трудно положение, от
нелѳвка, от неприятна ситуация

vysvobodit se, -ím se *св.* (*–; z čeho*) освободя се,
спася се (*от нещо*): **~it se z cizí nadvlády** ос-
вободя се от чуждо рѳбство; **~it se ze zajetí**
освободя се, спася се от плѳн; **~it se z peněžních**
nesnází избāвя се от парйчни затруднения

vysvoboditel, -e *м.* освободител, спасител,
избавител: **~ lidu** освободител на народа

vysvoboditelka, -u *ж.* освободителка, спасителка,
избавителка

vysvobození, -í *ср.* освобождение, спасение,
избавление

čeka, -u *ж.* чакам, очāквам нещо с голямо нетърпение;
разг. не ми търпи търпилото за нещо

vysvobozovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho, co; koho, co z čeho*)
освобождавам, спасявам, избāвям (*плѳнници, народ от рѳбство и под.*)

vysvobozovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (*–; z čeho*)
освобождавам се, спасявам се, избāвям се (*от плен, от задължения и под.*)

vysychání, -í *ср.* изсъхване, сѳхнене

vysychat, vysychat, -ám *несв.* **1.** *обикн. третол.*
-á изсъхва, сѳхне; става сѳх: **po dešti cesty**
rychle ~ají след дѳжд пѳтищата изсъхват, сѳх-
нат бързо **2.** *обикн. третол. и безл.* **-á** пре-
сѳхва, става сѳх: **~á mi v ústech** устата ми
пресѳхва **3.** *обикн. третол.* **-á** изпарява се:
voda v potoku rychle ~á водата в потока се
изпарява бързо **4.** (*čít*) изсъхвам, съсѳхрам
се, сбрѳчквам се, измършавявам, стопявам
се (*от нещо*): **~at hladu** изсъхвам, измърша-
вявам от глāд, от гладуване; **~at starostmi**
изсъхвам, стопявам се от грижи

vysychav|ý, -á, -é **1.** (лѳсно, често) пресѳхващ:
~ý pramen често пресѳхващ извор **2.** (бързо,
лѳсно) сѳхнеш, изсъхващ, втвърдяващ се: **~ý**
olej *хим. техн.* бързосѳхнешо, бързовтвър-
дяващо се маслѳ **3.** (бързо, лѳсно) изсъхващ,
сѳхнеш, гѳбещ влага: **~á půda** *сел. стоп.* лѳсно
изсъхваща пѳчва

vysypat, -u/-ám *св.* **1.** (*co; co odkud*) изсйпя (*не-*
що отнякъде): **~at popel z popelníku** изсйпя
пѳпел от пѳпелник **2.** (*co*) изсйпя, изпразня
(*нещо*): **~at popelník** изсйпя, изпразня пе-
пелник

~anou джѳбовете ми са празни; нямам
парй; нямам парй да се обрѳсна; нямам
пѳкната парā **3.** (*co; co čít*) посйпя, нарѳся
(отгѳре или отвѳтре) (*нещо с нещо*): **~at**
dortovou formu moukou посйпя, порѳся с
брашно фѳрма за тѳрта **4.** (*co*) *експр.* кажа,
изстрѳлям като картѳчица (*нещо*); затрѳпам,
засйпя, залѳя (*някого с нещо*): **~at ze sebe**
dojmu кажа, изстрѳлям впечатлѳенията си като
картѳчица; затрѳпам (*някого*) с впечатлѳения-
та

rukávu *разг.* кажа, изстрѳлям нещо на един
дѳх **5.** (*co*) *експр.* набързо напиша, нахвѳрлям,
скицирам (*нещо*): **~at na papír referát** на-
хвѳрля реферāт върху лист хартия

vysypat se, обикн. третол. -e se *св.* **1.** (*odkud*)
изсйпе се (*отнякъде*): **mouka se ~ala ze sáčku**
брашното се изсйпа/изсйпало се е от пакѳта,
от кесията **2.** изсйпе се, изпразни се: **sáček se**
protrhal a ~al пакѳтът се скѳса и се изсйпа/
скѳсал се е и се е изсйпал **3.** счѳпи се (и се
изсйпе, изпопада): **okno se ~alo** стѳклѳто на
прозѳреца се счѳпи (и се изсйпа, изпопада)

vysypáv|at, -ám *несв.* **1.** (*co; co odkud*) изсйпвам
(*пѳпел от пѳпелник и под.*) **2.** (*co*) изпразвам,
изсйпвам (*пѳпелник и под.*) **3.** (*co; co čít*) по-
рѳсвам, посйпвам (отгѳре или отвѳтре) (*тава*
с брашно и под.)

vysypáv|at se, обикн. третол. -á se *несв.* **1.** (*od-*
kud) изсйпва се, сйпе се *брашно от пакет и*
под.) **2.** изсйпва се, изпразва се (*пакет и под.*)

výsypk|a, -u *ж.* **1.** *спец.* насипище **2.** *минно*
табāн, хāлда **3.** *строит.* насипно съоръжение:
mostová ~a насипен мѳст

výsypn|ý, -á, -é кѳйто слѳжи, кѳйто е предна-
значѳен за изсйпване; изсйпващ се, самораз-
товāрващ се: **~ý otvor** ѳтвор за изсйпване; **~ý**
vůz *ж.п.* саморазтовāрващ се вагѳн

vyšach|ovat, -uji/разг. -uju *св.* (*koho – вин.*)
отстраня, елиминйрам (*някого*); *разг.* изкā-
рам, извāдя от играта (*някого*); покажа жѳлт

картѝн (на някого); бѝя дѝзпата (на някого); разг. вулг. дѝхна под опашката (на някого)

vyšalt|ovat, -uju св. спец. жарг. превклѝча на скорѝст

vyšamot|ovat, -uji/разг. **-uju** св. (со) постѝва, слѝжа огнеупѝрни тѝхли, шамѝт (в неѝцо); иззѝдам (отвѝтре) (неѝцо) с шамѝт: **~ovat kamna** постѝва, слѝжа огнеупѝрни тѝхли в пѝчка; иззѝдам (отвѝтре) пѝчка с огнеупѝрни тѝхли

výš[e, -e ж. **1.** книж. рѝст, височинѝ: **vztyčít se v celé své ~i** изпѝрава се в цѝл рѝст **2.** книж. височинѝ: **výšplhali se do ~e 2000 m** изкѝчиха се, изкатѝриха се до 2000 м височинѝ **3.** книж. висинѝ: **skřivan zpíval v modravé ~i** чучулыга пѝеше в синѝещите, в мѝдрите висинѝ **4.** книж. размѝр: **~e trestu** размѝр на наказѝние, на присѝда; **~e daní** размѝр на данѝци **5.** висотѝ; нѝвѝ, равнѝще: **povznést tvorbu na větší ~i** издѝгна твѝрчество на пѝ-голяма висѝт

být na ~i (doby) на висотѝ сѝм; на висотѝта на врѝмето сѝм; дѝржѝ крак с врѝмето; в крак сѝм с врѝмето **6.** в сѝчет. **tlaková ~e** метеорол. антициклѝн; висѝко атмосферѝрно налягане; област на висѝко атмосферѝрно налягане

vyšeptale нар. сѝпкаво, прегракнало, пресѝпнало, дрѝзгаво: **~ mluvit** говорѝя сѝпкаво

vyšeptalost, -i ж. сѝпкавост, прегракналост, пресѝпналост, дрѝзгавост, дрѝзгавинѝ: **~ mužské-ho hlasu** сѝпкавост, дрѝзгавост на мѝжки глѝс

vyšeptalý, -á, -é **1.** прегракнал, пресѝпнал, дрѝзгав, сѝпкав; повѝхнал; изгѝбил свѝжесть, звѝчност: **~ý hlas** повѝхнал, изгѝбил звѝчностѝта си глѝс **2.** изкуфѝл; повѝхнал, увѝхнал: **~é ředkvičky** изкуфѝли рѝпички **3.** експр. стар, остарѝл, изтѝркан, брадѝт: **~ý vtip** изтѝркан, брадѝт виц

vyšetřeni|í, -í ср. **1.** проѝчване, разслѝдване: **~í okolností vraždy** разслѝдване на обстоятелства при убѝйство **2.** (лѝкарски, медицински) прѝглед, изслѝдване: **lékařské ~í** лѝкарски прѝглед; **~í krve** изслѝдване на кръвѝта

vyšetřít, -ím св. **1.** (koho, co) проѝча, разслѝдвам (някого, неѝцо): **~it okolností vraždy** проѝча, разслѝдвам обстоятелства при убѝйство; **~it poměry žadatele** проѝча услѝвия, в който живѝе просѝтел **2.** (koho, co) прѝглѝдам, изслѝдвам (в медицинско отношѝние) (някого, неѝцо): **~it pacienta, srdce** прѝглѝдам пациѝнт, сѝрцѝ; **dát se ~it** отѝда на медицинско изслѝдване **3.** сѝщо и **vyšetřít si, -ím si** (co) спестѝ, отдѝля, заделѝ, остѝва (си) (неѝцо): **~it si chvílku** остѝва, заделѝ си, отдѝля си мѝлко врѝме; **~it nějaké peníze** спестѝ, поспестѝ, отдѝля, заделѝ някакѝ пари

vyšetřován|í, -í ср. разслѝдване, слѝдствие: **~ím bylo zjištěno, že...** слѝдствието установѝ, че...; **zavést s někým ~í** запѝчна слѝдствие срѝщу някого

vyšetřovan|ý, -ého м. (под)слѝдствен

vyšetřovat, -uji/разг. **-uju** несп. **1.** (koho, co) проѝчвам, разслѝдвам (убѝец, убѝйство и под.) **2.** (koho, co) прѝглѝждам, изслѝдвам (в медицинско отношѝние) (пациѝнт, сѝрце и под.) **3.** (koho – вин.) разпѝтвам (някого): **po zatčení ho hned ~ovali** запѝчнаха да го разпѝтват веднѝга след задѝржането му

vyšetřovatel, -e м. следѝвател: **~ prokuratury** следѝвател при прокуратѝра

vyšetřovna, -y ж. (лѝкарски) кабинѝт за прѝглѝди, за изслѝдвания; манипулѝционна

vyšetřující, -í, -í **1.** слѝдствен; който вѝди слѝдствие: **~í orgán** слѝдствен ѝрган **2.** лекѝващ: **~í lékař** лекѝващ лѝкар

vyšilován|í, -í ср. разг. експр. беснѝене, бѝйство, изстѝплѝние; афѝкт, афѝктираност

vyšilovat, -uju несп. разг. експр. беснѝя; побеснѝл сѝм, разбеснѝл сѝм се; бѝйствам; афѝктиран сѝм; изпѝднал сѝм в афѝкт, в изстѝплѝние: **rodič dopadeného mladého delikventa ~oval** родѝтелят, бащѝта на залѝвѝния мѝлд нарушѝтел беснѝеше, бѝше побеснѝл, бѝше афѝктиран, бѝше изпѝднал в афѝкт

výšin|a, -y ж. книж. възвишѝние, врѝх, хѝлм: **na ~ách vzplály ohně** по възвишѝнията плѝмнаха, лѝмнаха огнѝѝве; **~y umělecké slávy** прен. врѝховѝ, висинѝ на артистѝчна слѝва

♦ **pozískání ~i** и **náboj** цѝте; откѝсна се от действителностѝта; загѝбя врѝзка с действителностѝта

vyší|nout, -nu св. (koho, co odkud) отклонѝ, измѝстя, извѝда, изкѝрам (някого, неѝцо отнякъде): **vozy vlaku byly ~nuty z kolejí** вагѝните на вѝлка излѝзоха/бѝха излѝзли от рѝсите; **události ho ~nuly z rovnováhy** прен. сѝбитѝята го извѝдиха, изкѝраха го от равновѝсие

vyší|nout se, -nu se св. (odkud) отклонѝ се, измѝстя се, излѝза (отнякъде); напѝсна (неѝцо): **vlak se ~nul z kolejí** вѝлѝкт излѝзе от рѝсите, дѝрайлира

vyšínut|í, -í ср. отклонѝние, измѝстване (от нормално положение, сѝстояние); ненормалност; разстрѝйство: **duševní ~í, ~í smyslu** умопомрачѝние; душѝвно, психическо отклонѝние, разстрѝйство; **~í z vazby, z větné konstrukce** език. анаколѝт

vyšínutý, -á, -é ненормален, разстрѝден; който има някакѝ отклонѝние, измѝстване (от нормално сѝстояние, положение): **duševně**

~ý **člověk** психически разстроен човек; човек с разстроена психика; **charakterově ~ý člověk** ненормален, крив по характер човек; човек с ненормален, с крив характер

vyšis|ovat, обикн. *третол.* -**uje** св. разг. *малко остар.* **1.** (со) причини изbledняване (на нещо): **slunce ~ovalo záclony** пердетата са изbledнели от слънцето **2.** изbledнее, обезцвети се: **záclony ~ovaly** пердетата са изbledнели, изbledнях

vyšít, -šiji/разг. -**šiju** св. **1.** (со; со кам) избродирам (нещо върху нещо): **~šit monogram na kapeník** избродирам монограм върху носна кърпа

vyšiv|at, -ám св. **1.** (со; со кам) избродирам (нещо) избродирам; украся с бродерия (нещо): **ručně ~šit ubrus** избродирам на ръка покривка **3.** (со) изшия, избродирам, свърша (с шие, с бродирание) (нещо): **~šit celou cívku nití** изшия, избродирам, свърша (цяла) макарá конци

vyšív|at, -ám св. **1.** (со; со кам) избродирам (нещо) избродирам; украся с бродерия (нещо): **ručně ~šit ubrus** избродирам на ръка покривка **3.** (со) изшия, избродирам, свърша (с шие, с бродирание) (нещо): **~šit celou cívku nití** изшия, избродирам, свърша (цяла) макарá конци

vyšív|at, -ám св. **1.** (со; со кам) избродирам, веза/везя (монограм върху кърпа и под.) **2.** (со) бродирам, веза/везя, украсявам с бродерия, с везмò (покривка и под.)

vyšív|ka, -ky ж. бродерия, везмò: **blůza s ~kou** блůза с бродерия; бродирана, везана блůза; **výstava ~ek** изложба на бродерия, на везани изделия

výš|ka, -ky ж. **1.** височина и спец.: **~ka místnosti, skříně** височина на помещение, на гардерòб; **~ka antény** височина на антена; **barometrická ~ka** барометрична височина; **boční ~ka** мор. височина на бòрд; **~ka hladiny** височина на нивò; **indikovaná ~ka** авиац. височина по уреди; **největší ~ka** габаритна височина; **ortometrická ~ka** ортометрична височина; **redukováná ~ka** редуцирана височина; **rychlostní ~ka** скоростна височина; **stavební ~ka** строит. строителна височина; **~ka vrstvy** минно височина на слòй; **výchozí ~ka** изходна височина; **~ka zuby** техн. височина на зъб; **~ka trojúhelníka** геом. височина на триъгълник; **nadmořská ~ka** надмòрска височина; **~ka letu** височина на полет; **skok do ~ky** спорт. висòк скòк **2.** височина (на звук): **~ka tónu** височина на тòн **3.** ръст, височина: **vztyčit se v celé své ~ce** изправя се в цял ръст **4.** размèр: **~ka trestu** размèр на наказание, на присъда **5.** висòк

чинá на полет; **skok do ~ky** спорт. висòк скòк **2.** височина (на звук): **~ka tónu** височина на тòн **3.** ръст, височина: **vztyčit se v celé své ~ce** изправя се в цял ръст **4.** размèр: **~ka trestu** размèр на наказание, на присъда **5.** висòк

vyškař, -e м. спорт. състезател на висòк скòк

vyškař|ka, -y ж. спорт. състезателка на висòк скòк

vyškemr|at, -ám св. (со; со од кохо/на кот) експр. (с хлèнчене) изврòнкам, изкрòнкам, изпрòся, измòля (нещо от някого): **~at od tátý/na tátovi pár korun** изврòнкам, измòля от баща си няколко крòни, някоя и друга крòна

vyškolen|ý, -á, -é обòчен, школòван: **~ý pracovník** обòчен служител; специалист; **~ý hlas** школòван глòс

vyškol|it, -ím св. (кохо, со) обòча, подòтвям, школòвам (някого): **~it funkcionáře** подòтвям, обòча функционèри

vyškol|it se, -ím se св. обòча се, образòвам се, подòтвям се; премìна кòрс на обòчение, на подòтòвка; специализирам (се); стàна специалист: **~it se odborně** специализирам (се); премìна кòрс по специàлна подòтòвка; стàна специалист

vyškol|ovat, -uji/разг. -**uju** несл. (кохо, со) обòчавам, подòтвям (специалисти и под.); школòвам (някого, нещо)

vyškol|ovat se, -uji se/разг. -**uju se** несл. обòчавам се, образòвам се, подòтвям се, специализирам (се); премìнавам кòрс на обòчение, на подòтòвка

vyškoměr, -u м. техн. висотомèр, алтиметър, хипометър; ùред за измèрване на височина: **akustický ~** звòков висотомèр; **barometrický ~** барометричен висотомèр; **posuvný ~** шùблер-чертилка; **radiolokační ~** радиолокационен висотомèр; **rádiový ~** радиовисотомèр; **registrační ~** самопìшещ висотомèр; барòграф

výškov|ý, -á, -é **1.** височинен; кòйто се отнася до височина: **~ý rozdíl** рàзлика във височина; **~ý rekord** рекòрд на височина; **~ý let** авиац. висòк полет; полет на голяма височина; **~ý skafandr** авиац. височинен скафàндър; **~á nemoc** мед. височинна, кесòнна бòлест **2.** висòк, многоетàжен: **~á stavba, budova** строит. висòк строèж; висòка, многоетàжна сграда

vyškráb|at, vyškrab|at, -u/-ám, vyškráb|nout, -nu св. **1.** (со; со odkud) изстòржа, изчегòртам, изчòпля, изчòвòркам, мàхна, отстраня (нещо отнякòде): **~at/~nout zbytečnou čárku** изчегòртам, заличà излишна запетàя; **~at kaši z**

hrnce изстържа, изчегъртам каша от тенджера
 ◆ **obmrácti** мръснати
 ще извади, ще избодѐ; тя много го мрази, много го ненавижда **2.** (co) изстържа, изчегъртам, изчистя със стъргане, с чегъртане (нещо): **~at hrnec** изстържа тенджера
vyškrábat se, vyškrab|at se, -u se/-ám se св. експр. **1.** (odkud) издрáпам, с мѝка се измѝкна, изпѝлзѝ, излѝза (отнякъде): **~at se ze závěje** издрáпам, с мѝка се измѝкна, изпѝлзѝ от прѝспя **2.** (kat) с мѝка се изкáчá, издрáпам (някъде): **~at se na vršek** издрáпам, с последни сѝли се изкáчá на хѝлмче, на могѝла
vyškrábá|at, -ám, vyškrab|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (co; со odkud) изстъргвам, изчегъртвам, изчовърквам, стържа, чегъртам, махам, отстранявам (загоряло ядене от тенджерата и под.) **2.** (co) изстъргвам; изчиствам (със стъргане, с чегъртане), стържа, чегъртам (загоряла тенджера и под.)
vyškrábnout, vyškrabovat вж. **vyškrábat, vyškrabávat**
vyškr|at, -ám св. **1.** (co, koho) (последователно) задрáскам, зачѝркна, изпозадрáскам, изпозачѝркна (нещо, някого): **~at položky v rozpočtu** зачѝркна перá в бюджет **2.** (co) (последователно) издрáскам, изподрáскам, свърша (с дрáскане) (нещо): **~at všechny zápalky** издрáскам, изподрáскам, свърша (с дрáскане) всѝчки клѝчки кибрѝт, всѝчки кибрѝтени клѝчки
vyškrátv|at, -ám нескв. (co, koho) задрáскам, зачѝрквам, отпѝсвам, изпозадрáскам (кандидати от списък и под.)
vyškr|nout, -nu св. (co, koho) задрáскам, зачѝркна, отпѝша (нещо, някого): **~nout položky z rozpočtu** зачѝркна перá от бюджет
vyškrtnut|ý, -á, -é задрáскан, зачѝркнат: **~é slovo** задрáскана, зачѝркната дѝма
vyškub|at, -u/-ám св. (co; со kоти, čети) изскѝбѝ, оскѝбѝ (нещо на някого, на нещо): **~at kachně peří** оскѝбѝ перушина на пáтица
vyškubá|at, -ám нескв. (co; со kоти, čети) изскѝбѝвам, оскѝбѝвам, скѝбѝ (пера, перушина на птица и под.)
vyškub|nout, -nu св. **1.** (co) изскѝбѝна, изтрѝгна (нещо): **~nout plevel** изскѝбѝна, изтрѝгна плѝвел **2.** (koho, со; koho, со kоти) изскѝбѝна, изтрѝгна, изкóпчá, взѝма, отнѝма (някого, нещо на някого, от някого): **~la mu dítě, lístek z ruky** (тя) изскѝбѝна, изтрѝгна детѝто, билѝта от рѝцѝте му
vyškub|nout se, -nu se св. (kоти) изскѝбѝна се, изтрѝгна се, изкóпчá се (от някого): **~l se jí a utekl** тóй се изскѝбѝна от нѝя и избѝга

vyškvař|it, -ím св. (co; со z čeho) стопѝя, полѝча чрез топѝне (нещо): **~it syrové sádlo, lůj** стопѝя (сурóва) сланина, лóй; **~it z husy hodně tuku** стопѝя, полѝча много мáс, много мазнинá от гѝска
vyškvař|it se, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** (z čeho) стопѝ се; полѝчи се, излѝзе чрез топѝне: **z husy se ~ilo hodně tuku** от гѝската излѝзе много мáс **2.** експр. изпържа се, изпекá се: **~it se na slunci** разтопѝ се, изпекá се, изпържá се, сварѝ се в сòбствения си сòс; видѝ голям зòр; озòря се
vyšlapá|ný, -á, -é **1.** утѝпкан: **~á cesta** утѝпкан пѝт
vyšlap|at, -u/-ám св. **1.** (co; со kde) утѝпча (нещо някъде): **~at cestičku ve sněhu** утѝпча пѝтѝчка, прокáрам пѝтѝка в сняг **2.** (co) утѝпча, протъркам, изтъркам (с хòдене) (нещо): **~at koberec** утѝпча, протъркам кѝлим **3.** (co) изнòся, протъркам (от хòдене) (нещо): **~at boty** изнòся, протъркам обѝвки **4.** (co; kat) изкáчá (нещо); кáчá се, изкáчá се (някъде): **~at do třetího patra/třetí patro** изкáчá се на трѝтия етáж; изкáчá трѝтия етáж; **~at na kole kopec** изкáчá хѝлм на велосипѝд/с велосипѝд **5.** само **vyšlap|at si, -ám si** (co) разг. (с много хòдене, тѝчане) уредѝ, издѝйствам си (нещо): **~at si povolení** хòдя, тѝчам насáм-натáм и си издѝйствам разрешѝние
vyšlap|ovat, -uji/разг. -uju, vyšlap|ávat, -ávám нескв. **1.** (co; со kde) утѝпквам (пѝтека в сняг и под.) **2.** (co) протърквам, изтърквам, утѝпквам с хòдене (килим и под.) **3.** (co) изнòсвам, протърквам от хòдене (обувки и под.) **4.** (co; kat) изкáчвам (нещо); изкáчвам се, кáчвам се (някъде) **5.** само **vyšlap|ávat si, -ávám si** (co) разг. урѝждам, издѝйствам си с много хòдене, тѝчане (разрѝшение и под.) **6.** само **vyšlap|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si)** експр. трѝгвам **7.** само **vyšlap|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si)** експр. вървя, крáча, двѝжа се: **~ovat si podle hudby** двѝжа се в тáкт с мѝзика
vyšláp|nout, -nu св. **1.** (co; kоти со) разтѝпча (обувки и под.): **~nout si boty** разтѝпча си обѝвките **2.** трѝгна: **~nout pravou nohou** трѝгна с дѝсния крáк
vyšleh|at, -ám св. **1.** (koho/kоти) нашѝбам (някого): **~at děvče/děvčeti** нашѝбам девòйче, момѝче **2.** (co) готв. разбѝя, избѝя (нещо): **~at bílky, hrudku másla** избѝя, разбѝя белтѝци, бѝчка мáслò
vyšleh|nout, -nu св. **1.** обикн. третол. **-ne** лѝм-

- не, пла̀мне, изви́е се, изви́се се (за пла̀мък): **z hranice ~l plamen** над кла̀дата се изви́ пла̀мък; върху кла̀дата лу̀мна пла̀мък **2.** (со; со *koti čít*) изви́я (нещо на някого с нещо *пльоцяцо*): **~nout někomu oko bičem** изви́я на някого око̀то с би́ч
- vyšlecht|it, -ím** св. (со) облагоро́дя, селекцио́нирам, полу́ча чрез селе́кция (нещо): **~it novou odrůdu brambor** селекцио́нирам, полу́ча чрез селе́кция но́в со̀рт карто̀фи
- vyšlý, -á, -é** изля̀зъл: **kabát ~ý z módy** изля̀зло от мо̀да, демоди́рано палто̀; **děvče ~é ze školy** завърши́ло учи́лище момиче; **právě ~á kniha** току̀-що изля̀зла, публику́вана кни́га
- vyšmejd|it, -ím** св. (со) разг. експр. **1.** проследя́, наду́ша (нещо); до́бера се, докòпам се (до нещо); с ду́шене, със следене́ полу́ча, намèря, открíя, нау́ча, устано́вя (нещо): **~í všechno, co potřebuje** за нѐго не è пробле́м да проследя́, да нау́чи всичко, ко̀ето му е ну́жно **2.** обикòля, разг. експр. изрѣшка (нещо): **~il kdejaký kout Evropy** то́й е изрѣшка́ все́чки кѣтчета на Евро́па
- vyšňoř|it, -ím** св. (кого вин.) експр. издока́рам, пременя́, изту́пам, стèгна, нагíздя, након́тя (някого): **~it dceru na ples** издока́рам, стèгна дѣщеря́ си за ба́л
- vyšňoř|it se, -ím se** св. експр. издока́рам се, пременя́ се, изту́пам се, стèгна се, нагíздя се, након́тя се: **~it se na ples** издока́рам се, стèгна се за ба́л
- vyšoup|nout, -nu** св. (со, експр. *кого odkud*) изты́кам, избу́там, изка́рам, разка́рам, експеди́рам (нещо, някого от някѣде): **~nout vozík z kolny** изты́кам, изка́рам коли́чка от бара́ка; **~nout chlapce ze dveří** експр. изты́кам, избу́там, експеди́рам момчè през врата̀та
- vyšperk|ovat, -uji/разг. -uju** св. **1.** (кого, со) украся́ с на̀кити (някого, нещо) **2.** (кого, со *čít*) експр., често ирон. украся́, окíча (някого, нещо с нещо); изпѣ́стря, претру́пам (нещо с нещо): **~ovat svůj projev frázemi** окíча, претру́пам речта̀ си с фразы́
- vyšpion|ovat [-op/-óp-], -uju** св. (со) разг. експр. разузнáя, нау́ча, наду́ша (нещо): **~ovat čas a místo schůzky** разузнáя, наду́ша вре́мето и мя́стото на срèща
- vyšplachat, vyšpláchnout** вж. **vyšplouchat, vyšplouchnout**
- vyšplouch|at, vyšpláchn|at, -ám** св. (со) изпли́скам, разпли́скам (нещо): **~at vodu z vany** изпли́скам вода̀ от ва́на
- vyšplouch|nout, vyšpláchn|nout, -nu** св. **1.** обикн. третол. **-ne** пли́сне (се), излèе се: **pivo ~lo ze džbánu** би́рата пли́сна от ка̀ната **2.** (со) пли́-
- сна, излèя (нещо): **~nout vodu z kbelíku** излèя, пли́сна вода̀ от ко̀фа
- vyšpull|it, -ím** св. (со) окрѣ́гля, изда́м напред, нацупя́ (обикн. устни): **~it rty** свíя, нацупя́ устни
- vyšraff|ovat, -uji/разг. -uju** св. (со) изпѣ́лня с щри́хи; защри́хйрам (нещо): **~ovat obdélník** защри́хйрам право̀гълник
- vyšroubován|í, -í** ср. отвѣ́ртване, отвíване, развívане, развívтане
- vyšroub|ovat, -uji/разг. -uju** св. (со) **1.** развíя, развívтаня, отвíя, отвíтаня (нещо): **~ovat žárovku** развíя, отвíя (електри́ческа) кру́шка **2.** вдíгна, повдíгна (нещо) (с развívане): **~ovat vysoko otáčecí židli** развíя, повдíгна висòко въртáщ се сто̀л **3.** разг. експр. (чувствíтелно) вдíгна, качá, пови́ша, увели́ча (обикн. *цени и под.*): **~ovat cenu** до́ста пови́ша, вдíгна *цена̀*
- vyšší** вж. **vysoký**
- vyšťafír|ovat, -uju** св. (кого, со; кого, со *čít*) разг. експр. издока́рам, изту́пам, након́тя, нагíздя (някого, нещо с нещо): **~ovat dceru na ples** издока́рам дѣщеря́ си за ба́л; **~ovat chatu novou omítkou** стèгна, освежа́, издока́рам ви́ла с но́ва мазылка
- vyšťafír|ovat se, -uju se** св. (-; *čít*) разг. експр. издока́рам се, изту́пам се, након́тя се, нагíздя се (-; с нещо): **~ovat se na ples** изту́пам се за ба́л
- vyšťárat** вж. **vyšťourat**
- vyšťav|it se, -ím se** св. разг. експр. надхвѣ́рля, надско́ча сѐбе си; да́м от сѐбе си ма́ксимума: **tenkrát se opravdu ~il** то́зи пѣт то́й на́истина надско́чи сѐбе си, да́де ма́ксимума от сѐбе си
- vyštěk|nout, -nu** св. **1.** обикн. третол. **-ne** излèе (за куче, за лиси́ца): **pes ~l** кучето излèя **2.** (-; со) експр. излèя (-; нещо) (за човек): **~l několik pozdravů** то́й излèя́ ня̀колко по́здрава
- vyštep|ovat, -uji/разг. -uju** св. (со) обшíя с тегèл (нещо) (за да стане по-здо́рово или по-красиво): **~ovat límec** обшíя *яка̀* с тегèл
- vyšťip|at, -u/-ám** св. **1.** (со) (последова̀телно) отрèжа, изрèжа, ма́хна, отрстраня́, диал. отрчèсна (нещо) (с прѣ́сти или с инстру́мент): **~at výhonky rajčat** ма́хна, отрстраня́ издѣ́нки на домáти **2.** (со, експр. *кого odkud*) изгòня, изпѣ́дя (нещо, някого отнякѣде): **naše husy ~aly cizí** на́шите гѣски изгòниха чу́ждите; **~ali ji z práce** изгòниха *я* от ра̀бота
- vyšťip|nout, -nu** св. (со *odkud*) изчовѣ́ркам, изчòпля, изва́дя (нещо отнякѣде): **~nout z vánočky hrozinku** изчовѣ́ркам, изчòпля ста́фйда от ко̀леден козуна́к
- vyšťip|nout se, обикн. третол. -ne se** св. (*odkud*)

отцѣпи се, извади се, откачи се, изпадне (*от-
някъде*): **rozbitá tabulka (skla) se ~ala** счү-
пеното, пукнатото стъкло се извади, изпадна
от рамката
vyštip|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со odkud)* из-
човърквам, изчоплям, изваждам, вадя (*ста-
фиди от козунак и под.*)
vyštouch|nout, -nu *св. (со; kоти со)* извадя,
изкарам, избодя (*на някого нещо*): **~nout si
oko** извадя си, избодя си око
vyšťour|at, vyšťár|at, -ám *св. разг. 1. (со; со
odkud)* изчовърквам, изчопля, изкарам, извадя
(*нещо отнякъде*): **~at si maso ze zubů** из-
човърквам, изчистя, изкарам месо от зъбите
си **2. (со)** изпразня, изчистя, почистя (*нещо*)
(с човъркане, със стъргане): **~at dýmku** из-
празня, изчистя лула **3. (со)** изрöвля, измъкна,
намèря, открÿя (*нещо*): **~at starou listinu** из-
рöвля, намèря, открÿя стар документ
vyštrach|at, -ám *св. (со) разг. експр.* изрöвля,
измъкна, извадя, намèря (*нещо*): **~at staré
sešity** изрöвля стари тетрадки
vyštrach|at se, -ám se *св. (кат) разг. експр.*
изляза, измъкна се, замъкна се, довлека се,
дотъртя се (с усÿлие) (*някъде*): **~at se na ulici**
едва̀м изляза, довлека се със зор на улица;
~at se na půdu изкатèря се, замъкна се, до-
търтя се до таванско помещèние
vyštv|at, -u *св. (koho, со odkud)* изгöня, прогöня,
изпèдя, пропèдя, прокүдя (*някого, нещо
отнякъде*): **~at zvěř z úkrytu** изгöня, изкарам
дивеч от скривалището му; **~ali ho z domova**
експр. прогöниха, пропèдиха, прокүдиха го
от рöдния му дoм
vyšum|ět, обикн. третол. -í *св. (-; odkud)* из-
ветрèе, престàне да се пèни (*обикн. за газир-
рано питие*): **vino ~ělo** винòто престàна да се
пèни, изветрÿя
vyšvih|nout, -nu *св. 1. (со)* мèтна, изхвèрля (*не-
що*) (нагòре): **~nout nohy** мèтна, изхвèрля на-
гòре крака **2. (со; со kоти)** извадя, изкарам,
избÿя (*нещо на някого*) (с шибване): **~nout
někomu oko bичem** извадя, избÿя, изкарам на
някого окòто с бич **3. (koho, со) разг. експр.**
издокарам, пременÿ, изтүпам, нагÿздя, на-
кòнтя, стèгна (*някого, нещо*): **~nout někoho
podle poslední módy** издокарам някого по
последна мода
vyšvih|nout se, -nu se *св. 1. (кат)* мèтна се (*вèрху
нещо*): **~nout se do sedla** мèтна се вèрху седлò
2. разг. експр. издÿгна се; направа кариèра:
studoval, aby se ~nul тоÿ учи/үчеше се, за да
се издÿгне **3. разг. експр.** издокарам се, пре-
менÿ се, изтүпам се, нагÿздя се, накòнтя се,

стèгна се: **~nout se podle poslední módy** из-
докарам се по последна мода

výt, vyjí/разг. vyju *несв. 1. обикн. третол. vyje*
вÿе (*за вълк, за куче и под.*): **pes vyje na měsíc**
күчето вÿе към луната **2. експр. вÿя (за човек):**
~~hlavě vÿje~~ **hlavě**

být(i), musí s nimi výt(i) *поговорка* с каквòто
се съберèш, таквè стàваш

vytáč|et I, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1. (со)* извÿивам,
извèртÿвам, обрèщам (*нещо*): **~et trup** из-
вÿивам, извèртÿвам тÿлото си, снагата си; **~et
vůz vlevo** обрèщам, извÿивам колà влèво, на-
лèво **2. (со)** взèмам (*обикн. завой*); минàвам,
преминàвам (*през завой*): **~et zatáčky** взèмам
завòи **3. (со)** описвам (*нещо*): **~et piruetu na
ledě** описвам, прàвя пируèт вèрху лèд **4. (со)**
(чрез вèртèне) набÿрам, избÿрам (*обикн. но-
мер на телефон*): **~et telefonní číslo** избÿрам,
набÿрам телефонен нòмер **5. (со; со odkud)**
вадя, изваждам (*нещо обикн. от устройство
с валяци*): **~et papíry ze stroje** изваждам
лÿстове (хартÿя) от (печатàрска) машинà

vytáč|et II, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. (со) 1. тòча,
изтòча, натòчвам (нещо течнò): ~et med вадя
мèд **2. изтòчвам, изпразвам (нещо, съдèржа-
що течнòст): ~et sud piva denně** изтòчвам
(еднò) буре бÿра на дèн
vytáč|et se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í *несв. 1. обрè-
щам се, извèртÿвам се в обрàтна посòка: ~et
se s autem обрèщам колà в обрàтна посòка
**2. измъквам се със слòжни манèври 3. (-; z
čeho)** извèртам се, усүквам се; опитвам се да
се измъкна (*от нещо*): **~et se z odpovědi** усүк-
вам го, извèртам го, за да не отговòря**

vytáč|ka, -ky *ж.* извèртане, усүкване: **řici něco
bez ~ek** кàжа нèщо без извèртания, направо
výtah I, -u *м. 1.* асансьòр; *спец.* подèмник: **ná-
kladní** ~ товàрен асансьòр; **osobní** ~ пèтни-
чески асансьòр; **lodní** ~ хèлинг, спүсково ус-
трòйство **2.** вèжена лÿния; лифт; влек: **se-
dačkový** ~ лифт със седалки; **lyžařský** ~
скиòрски влèк

výtah II, -u *м. 1.* конспèкт, резюмè; крàтко, но
сгъстèно съдèржàние (*на нещо*): **~ z knihy, z
článku** конспèкт на кнÿга, на стàтия **2. спец.**
рядко прèпис; извлèчèние; прèпис-извлèчè-
ние: **~ z pozemkové knihy** прèпис от емлÿчна
кнÿга, от емлÿчен регÿстèр

vytahan|ý, -á, -é раздèрпан, разтèглен, отпүснат:
~ý svetr раздèрпан пулòвер; **~á guma na po-
nožkách** разтèглен лàстик на чорàпи

vytah|at, -ám *св. 1. (со; со odkud)* (последо-
вателно) извадя, изкарам, изтèгля, издèрпам;
наизвадя, (изпо)извадя, (изпо)изкарам, (из-
по)изтèгля, (изпо)издèрпам (*нещо отня-*

къде): **~at hřebíky z prkna** (изпо)извадя издръпвам
z ohně извадя кестените от огъня (вместо някого) **2.** (со) разг. (постепенно) изтѣгля (и похърча) (обикн. *пару*): **~at všechny úspory** изтѣгля и прѣсна всѣчки спестѣвания **3.** (со; со з *koho*) *експр.* измѣкна, изпрѣся (нещо от някого): **~al z mámy poslední halíř** той измѣкна от майка си и последния ѝ халер, и последната ѝ стотинка **4.** (*koho – вин. zač*) издърпам, изтѣгля (нещо на някого); дрѣпна (някого за нещо): **~at někoho za ucho** издърпам, изтѣгля ухото на някого **5.** (со) раздърпам, разтѣгля (нещо): **~at svetr** раздърпам пуловер
vytahat se, обикн. *третол.* **-á se св.** раздърпам се, разтѣгли се; отпусне се: **guma na ponožkách se ~ala** ластикът на чорапите се е разтѣглил, отпуснал се е
vytáhlý, -á, -é изтѣчен, стрѣен: **~ý chlapec** изтѣчено момчѣ
vytáhnout, -nu св. **1.** (со, *koho; komu co odkud*) извадя, изкарам, измѣкна, изтѣгля, издърпам (нещо, някого отнякъде): **~nout klukovi trn z prstu** извадя на момчѣ трѣн от прѣста; **~nout utonulou z vody** извадя удавница от водата
 ♦ **~nout** неприятели; помогна на някого да излѣзе от затруднено положение; **ne~nout paty (z domu)** не си подавам носà (от къщи, навѣн) **2.** (со; *komu co odkud*) *експр.* измѣкна, отмѣкна, отнесà, открадна (на някого нещо отнякъде): **~nout staré paní peněženku z kabelky** измѣкна, открадна на възрастна, на стара жена портмонѣ от дамската ѝ чанта **3.** (*koho – вин. odkud, kam*) *експр.* измѣкна, изкарам (някого отнякъде): **~nout bratra z postele** измѣкна брат си от леглото; **~nout kamaráda do kina** измѣкна приятеля си да отидем на кино; заведà, замѣкна приятеля си на кино **4.** (*koho – вин. z čeho*) *експр.* отървà, измѣкна, извадя, спася (някого от нещо): **advokát ho z toho ~l** адвокатът го отървà, измѣкна го, спаси го **5.** (со; со з *koho*) *експр.* измѣкна, изцѣдя, изстѣскам (нещо от някого): **~nout z někoho všechny peníze** измѣкна от някого всѣчките му парѣ **6.** (со; со з *koho*) *експр.* изкѣпча, изтрѣгна, измѣкна (от някого) ♦ **~nout** мичка не можàха да изкѣпчат от него; той нищо не ѝм каза **7.** *също и* **vytáhnout si, -nu si** (со) извадя, изтѣгля (си) (нещо); падне ми се: **~nout si kartu** изтѣгля (си) карта **8.** (со) *експр.* изпия, излѣкам, изцѣкам, изгѣлтам, изкѣркам, изсмѣча на един дѣх (нещо): **~nout celý půllitr** изпия, изгѣлтам на един дѣх цяла

хàлба **9.** (*proti komu, proti čemu; na koho, na co; kam*) излѣза, трѣгна, отправя се, потѣгля (срещу някого, срещу нещо); поѣма (за някъде): **~nout na nepřítele/proti nepříteli** излѣза, трѣгна, потѣгля срещу враг, срещу неприятел, срещу противник; **~nout do ulic** излѣза, трѣгна (да скѣтам) из љлиците; поѣма из љлиците ♦ **~nout** рязко, грубо се нахвърля върху някого; рязко, грубо нападна някого **10.** (*koho, co odkud, kam čít*) изтѣгля, издърпам (с вѣже и под. някого, нещо отнякъде, обикн. на високо): **~nout někoho lanovkou** изтѣгля, издърпам някого с лифт; **dát se ~nout lanovkou** кàчà се, изкàчà се ♦ **~nout** разприказвам се; разбѣбря се; отприщя се, отворя се на приказки; отворя един уста, та никой не може да ме спрѣ, да ми взѣме дѣмата **11.** (со) вдигна, повдигна, издърпам, изтѣгля (нагоре) (нещо): **~nout obočí** вдигна вѣжди; **~nout si kalhoty** издърпам, повдигна си панталѣна **12.** (со) опѣна (нещо): **~nout vypranou záclonu** опѣна изпрàно пердѣ **13.** (со) хвàна, уловя (нещо): **~nout oko na punčošě** хвàна, уловя бримка на чорап **14.** (со; со *čít*) изтѣгля, нанесà, начертàя, очертая, оградя (нещо с нещо): **~nout rys tuší** изтѣгля, начертàя, нанесà линия, чертà с туш
vytáhnout se, -nu se св. **1.** (*odkud*) измѣкна се, излѣза (отнякъде): **~nout se z vody** измѣкна се, излѣза от водата **2.** (*kam*) кàчà се, покàчà се (с усилие) (някъде): **~nout se do sedla** покàчà се (с усилие) върху седлѣ **3.** изтѣча се; изрàсна, порàсна (на височина, на бѣй): **děvče se za rok ~lo** за една година момичѣто, девѣйчето се изтѣчи **4.** (–; *nad kým; před kým*) разг. изфѣкам се, изпѣрча се (*пред някого*): **chtěl se ~nout nad spolužáky, před dívkou** той ѝскаше да се изфѣка пред съучениците, пред девѣйката **5.** обикн. *третол.* **-ne se** разтѣгли се, раздърпа се, отпусне се: **boty se nošením ~ly** от нѣсене обѣвките се бяха разтѣглили
vytahování, -í ср. **1.** вадене, изваждане, изтѣгляне, издърпване **2.** *техн.* извлѣчане, екстрахиране **3.** извлѣчение **4.** издърпване, удѣлжаване, разтѣгляне, изтѣгляне **5.** *спец.* очертаване, ограждане, изчертаване (*с туш*)
vytahovat, -uji/ разг. -uju неск. **1.** (со, *koho; komu co odkud*) вадя, изваждам, изтѣглям, издърпам (за някого) **kaštany z ohně** вадя кестените от огъня (вместо някого); **~ovat z někoho rozumu** опѣтвам се, мѣча се да разберà, да науча нещо от някого **2.** (со; *komu co odkud*) *експр.*

измъквам, откърдам (*портмоне от дамска чантичка и под.*) **3.** (*кохо, со odkud, kam čím*) изтѣглям, издърпам (*с вѣже и под. някого, нещо отнякъде, обикн. нагоре*) **4.** (*кохо – вин. odkud, kam*) *експр.* измъквам, изкарвам (*някого отнякъде, за да отидем някъде*) **5.** (*кохо – вин. z čeho*) *експр.* измъквам, отървам/отървавам, избавям, спасявам (*някого от неприятност и под.*) **6.** (*со; со z кохо*) *експр.* измъквам (*отговор от ученик и под.*) **8.** (*со*) вдигам, повдигам, издърпам, изтѣглям (*нагоре*) (*вежди, панталони и под.*) **9.** (*со*) издърпам, удължавам, изтѣглям, разтѣглям (*жканици*)
не-чїло
 стига си се хвалил; стига си се фукал; стига си се пѣрчил **10.** (*со*) опъвам (*завеса и под.*) **11.** (*со*) хващам, ловя (*бримки и под.*) **12.** (*со; со čím*) изтѣглям, изчертавам, очертавам, начертавам, нанасям, ограждам (*черта с туш и под.*)

vytah|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (-; nad kút, před kút) разг. експр.* надувам се, фукам се, пѣрча се (*пред някого*): **rád se ~uje** (той) обича да се пѣрчи

vytancovat, vytancovat *вж. vytančit, vytančit se*

vytan|čit, -čím, vytan|covat, -cuji/разг. -uju sv. (*odkud*) изляза (*отнякъде*) танцувайки, с танцова стъпка: **~čit/~covat ze sálu** изляза от зала, танцувайки

vytan|čit se, -čím se, vytan|covat se, -cuji se/разг. -uju sv. натанцувам се: **~čit se/~covat se na plese** натанцувам се на бал

vyta|nout, обикн. третол. -ne св. (*komu kde*) появи се, изникне, изплува (*внезапно, отнóво*) (*пред някого някъде*): **před očima mu ~nul dávno zapomenutý obraz** пред очите му изникна, изплува отдавна забравен образ

vytápě|cí, -í, -í отоплителен: **~í zařízení** *техн.* отоплителна инсталация

vytápě|ní, -í *ср.* отопляване, отопление: **bytové ~í** жилищно отопление; **elektrické ~í** електрическо отопление; **parní ~í** парно отопление; **plynové ~í** газово отопление; **sálavé ~í** лъчищо отопление; **teplovzdušné ~í** калориферно, въздушно отопление; **ústřední ~í** централно отопляване, отопление; **vakuové ~í** вакуумно отопление; **vodní ~í** водно отопление

vytápě|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1.* (*со; со čím, jak*) отоплявам (*нещо с нещо*): **~ět byt plynem** отоплявам жилище с газ **2.** (*со*) разпалавам, нагорещявам, нажежавам (*нещо*): **~ět pec** разпалавам пещ

vytápet|ovat, -uji/разг. -uju sv. (*со*) облепя с тапети (*нещо*); слóжа, налепя тапети (*някъде*):

~ovat ložnici облепя с тапети спалня; налепя тапети в спалня

vytár|ovat, -uji/разг. -uju sv. (*со*) премѣря, претѣгля тара (*на нещо*)

vytas|ít, -ím св. (*со*) извадя, изтѣгля, изкарам, измъкна (*обикн. меч, сабя*) от нòжница: **~it meč, šavli** извадя меч, сабя от нòжница; **~it celou zbrojnicí argumentů** *прен.* измъкна, извадя, изкарам аргументи от тежката артилерия

vytas|ít se, -ím se св. (*s čím*) *експр.* (неочаквано) извадя, предложа (*нещо*); изляза (*с нещо*); изненадам (*с нещо*): **~it se s návrhem** неочаквано изляза с предложение; направя неочаквано предложение; **~it se s dalším argumentem** извадя, предложа друг аргумент; изляза с нòв аргумент

vytav|ít, -ím св. (*со*) стопя, разтопя, добия, получа (*нещо*) чрез топене: **~it železo z rudy** разтопя, добия желязо от руда

vytav|ít se, обикн. третол. -í se св. стопи се, разтопи се; добие се, получи се чрез топене: **železná ruda se ~ila** от желязната руда се получи желязо

výtaž|ek, -ku м. екстракт, есенция: **kávoný ~ek** екстракт от кафѣ; **činičí, tříslový ~ek** *кожар.* дѣбилен екстракт; **masový ~ek** *хран.* мѣсен екстракт; **ovocný ~ek** *хран.* плодов екстракт; **syntetický ~ek** *спец.* синтетичен екстракт

vy|téci, vy|téct, обикн. третол. -teče св. 1. (*odkud*) изтечѣ (*отнякъде*): **z rozbité láhve ~tekla všechna voda** от счупената бутилка изтечѣ/бѣше изтекла всичката вода **2.** изпразни се: **vana ~tekla** ваната се изпразни

vytéct *вж. vytéci*

vyteč|kovat, -uji/разг. -uju sv. (*со*) **1.** означа, сигнализирам (*нещо*) с многотòчие; слóжа многотòчие (*на нещо*): **~ovat choulostivá slova v textu** означа с многотòчие деликатни, неудобни, нецензурни думи в текст **2.** изпѣлня, запѣлня, покрива (*нещо*) с тòчки: **~ovat zadní stěnu krychle** запѣлня с тòчки задна стена на кùб (*на чертеж*)

vyteč|kováv|at, -ám *несв. (со)* **1.** означавам, сигнализирам (*нещо*) с многотòчие **2.** изпѣлвам, запѣлвам, покривам (*нещо*) с тòчки

výteč|ná, -é ж. *учил. остар.* отличен; отлична оцѣнка, белѣжка (*в училище*)

výteč|ně *нар.* отлично, знаменито, превъзхòдно, забележително: **vařit ~** гòтвя знаменито, превъзхòдно

výteč|ník, -a м. 1. *воен.* образцòв, примерен войник; отличен стрелѣц; отличник **2.** *обикн. ирон.* герòй, луда глава, хубавѣц, хубостник: **zatknout partu ~ů** арестувам (една) тайфа луди глави, хубостници

výtečnost, -i ж. превъзходство, изключителност: **vynikat silou a ~í ducha** отличавам се със сила и изключителност на духа
výtečn|ý, -á, -é отличен, знаменит, превъзходен, забележителен, изключителен: **~ý voják, pracovník** отличен войник, служител
výtékán|í, -í ср. 1. изтйчане 2. извйране 3. *спец.* дренйране
výték|at, обикн. третол. -á несл. (*odkud*) 1. изтйча, течё (*вода от счупена бутилка и под.*) 2. (*нещо*) течё, изтйча, блика, извйра (*отнякъде*): **ze skály ~á pramen** от скалата изтйча, извйра, блика извор 3. изпразва се (*за ванa и под.*)
vytelefonovan|ý, -á, -é 1. уреден по телефона: **~ý nocleh** уредена по телефона нощувка 2. свършил, празен, изчёрпан; изразходван; останал без импýлси (*за фонокарта*): **~á karta** фонокарта без импýлси; изчёрпана, празна фонокарта
vytelefon|ovat, -uji/разг. -uju св. (*со*) 1. уредя (*нещо*) по телефона: **~ovat nocleh v hotelu** уредя по телефона нощувка в хотел 2. свърша, изчёрпя/изчёрпам, изразходвам (*обикн. фонокарта*); свърша, изчёрпя/изчёрпам, изразходвам импýлси (*на фонокарта*): **~oval jsem kartu** изразходвах фонокартата си; фонокартата ми се изчёрпи/изчёрпа, свърши
vyteř|at, -u/-ám св. (*со*) изковá (*нещо*): **~at náramek** изковá грывна
vyteřáv|at, -ám несл. (*со*) изковáвам (*свещник и под.*)
vytěř, -u м. 1. *риб.* мрѣстене; хвѣрляне на хайвѣр: **umělý ~ ryb** изкýствено мрѣстене на рйба 2. *мед.* натрйвка; натрйване, намазване (*с лечебна цел*): **provést ~ krku** направя натрйвка на гърло 3. *мед.* проба за изследване (*обикн. от секрет*): **~ je negativní** пробата е негативна
vytesan|ý, -á, -é изсечен, издйлан: **nápis ~ý do kamene** изсечен надпис
z kamene ~á (лицё) сякаш изсечено от камък
vyteřsat, -řu/-sám/книж. -ři св. (*со; со з чёho*) 1. изсёка, издйлам (*нещо от нещо*): **~sat nápis** изсёка надпис 2. извйа (*нещо от нещо*): **~sat sochu** извйа статуя
vytesáv|at, -ám несл. (*со; со з чёho*) 1. изсйчам, издйлам (*нещо от нещо*) 2. извййвам (*нещо от нещо*)
vytěsn|it, -ím св. (*koho, со; koho, со odkud*) измёстя, изтлáскам (*някого, нещо отнякъде*): **kvasinky ~ily některé druhy bakterií** биол. квáсните гъбички измёстиха някои видове бактерии; **~it vzduch** техн. изтлáскам въздух
vytěšň|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*koho, со; koho,*

со odkud) измёствам, изтлáсквам (*някого, нещо отнякъде*)
vytetovan|ý, -á, -é татуйран: **číslo ~é na paži** нóмер, татуйран върху рька
vytet|ovat, -uji/разг. -uju св. (*koho, со*) татуйрам (*някого, нещо*): **~ovat srdce** татуйрам сърцё
výtěž|ek, -ku м. 1. добив; печалба, прйход: **čistý ~ek koncertu** чйста печалба на концёрн; **~ek z prodeje** печалба, прйход от продажба 2. *спец.* рандемán: **celkový ~ek** общ добив; **roční ~ek** годишен добив; **vedlejší ~ek** вторйчен добив; **~ek rudy** рандемán на руда 3. ефёкт, полза: **~ek vědeckého bádání** ефёкт от наýчно изследване
výtěž|it, -ím св. 1. (*со*) добйя (*нещо*): **~it uhlí** добйя вьглища 2. (*со*) *книж.* спечёля, придобйя, полýча (*нещо*): **~it nové poznatky** придобйя нóви познания 3. (*со; со з чёho*) облагодётелствам се; извлёка полза, изгòда, облага (*от нещо*): **~it z každé situace co nejvíce** извлёка от всйка ситуация колкото мóже повече полза, изгòда
výtěžnost, -i ж. *спец.* добив; рандемán; процентно съдържание (*на получен продукт в изходен материал*): **~ rudy** процентно съдържание на руда
výtěžn|ý, -á, -é 1. *малко остар.* добивен: **~á metoda** добивен мётод 2. който нóси добив, печалба, прйход
vytěžován|í, -í ср. натовáрване (*с рáбота*): **mé každodenní ~í ustalo** ежеднёвното ми натовáрване с рáбота спря, приклóчи
vytěžovan|ý, -á, -é натовáрван (*с рáбота*): **~ý podřizený** натовáрван с рáбота подчинён; подчинён, чйето рáботно врёмe е уплътнёно, запълнено
vytěž|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*koho, со*) натовáрвам (*с рáбота*) (*някого, нещо*); уплътнявам, запълвам рáботното врёмe (*на някого, на нещо*): **~ovat své podřizené** натовáрвам с рáбота свóите подчинёни; уплътнявам, запълвам рáботното врёмe на свóите подчинёни
vyt|í, -í ср. вóй: **~í šakalů** вóй на чакáли
vytín|at, -ám несл. (*со*) 1. (постепенно) отсйчам, осйчам (*нещо*): **~at větev po větvi** отсйчам, осйчам клóн след клóн 2. отсйчам, прáвя, образýвам (*нещо*) (чрез сёчене): **kružnice ~á na přímce úsečku** геом. пресйчайки прáва линия, окръжността образýва (върху нёя) отсёчка
vytip|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju св. (*со; koho, со pač, zač*) разг. прогнозырам; прёценя, познйя, отгáтна, улýча (*нещо*); прёценя (*някого като някакъв; нещо като някакво*): **~ovat cenu parcely** познйя, прёценя, отгáтна, улýча цена на парцёл; **~ovat zápas na nerozhodný** про-

гнозйрам рáвен резултáт от спóртна срéща; ~ovat domáci za vítéze прогнозйрам, че победителй ще стáнат домакйните

vytír|at, -ám *несв.* **1.** (*co; co čím; kоти co čím*) бърша, избърсвам, трйя, изтрйвам, търкам, изтърквам, подсушáвам (*нещо с нещо*): ~at podlahu (*hadrem*) бърша, изтрйвам под (*с парцáл*); ~at si vlasy ručníkem бърша, избърсвам, подсушáвам си косáта с кърпа

2. (*co; co odkud čím*) бърша, избърсвам, обърсвам, трйя, изтрйвам, обйрам; мáхам, отстранявам (*нещо отнякъде*) с бърсене, с изтрйване: ~at omáčku z talíře kouskem chleba изтрйвам, избърсвам, обйрам с парчé хляб сòс от чинйя **3.** (*co čím; kоти co čím*) трйя, мáжа, намазвам, натрйвам (*нещо с нещо*): ~at formu máslem намазвам фòрма с мáслò

4. (*koho, co*) *риб.* изкáрвам, изстйсквам (*обикн. хайвер от риба при изкуствено оплождане*): ~at pstruhu изстйсквам хайвèр от пьстърви

vytír|at se, обикн. третол. -á se *несв. риб.* мръстй се, хвърля си хайвèра (*за риба*): **štika se ~á na měčínách** щуката се мръстй, хвърля си хайвèра в плитчинй

výtisk, -u *м.* брой, екземпляр (*от книга, от списание и под.*): **signální ~** сигнален брой; **náklad 150 000 ~ů** тираж 150 000 (брòя)

vytisk|nout, -nu *св.* **1.** отпечáтам, публикувам (*нещо*): ~nout článek отпечáтам стáтия **2.** отпечáтам (*нещо*); оставя следá, отпечáтък (*от нещо*): ~nout v polštáři dolík главáта ми се отпечáта, оставй отпечáтък, вдлбнатинá върху възглавница

vytít *вж. vytoun*

vytížen|í, -í *ср.* натовáрване: ~í stroje натовáрване на машинá

vytíž|ít, -ím *св.* **1.** (*co*) натовáря (*нещо*) в рáмките на предпйсаната му товароподёмност (*нищо повече, нито по-малко*): ~it auto, nákladní vlak добрè, правилно натовáря колá, товарен влáк **2.** (*koho, co*) натовáря (*някого, нещо*); запълня (*нечие*) работно врèме: **dostatečně ~it zaměstnance** достáтъчно натовáря служйтели; достáтъчно запълня работното врèме на служйтели; **nebýt dostatečně ~en** не съм достáтъчно натовáрен, заèт; работното ми врèме не è достáтъчно запълнено

výtк|а, -у *ж.* úкор, úпрек, мърмене, смъряне: **ostrá, oprávněná ~a** òстър, умèстен, справедлив úпрек

vytk|nout I, -nu *св.* (*kоти co*) поставя, определя, издйгна, посòча, възлòжа (*задача, цел и под. на някого*): ~nout si cíl/něco za cíl поставя си цел/нèщо за цел

vytk|nout II, -nu *св.* **1.** (*kоти co*) укоря, упрèкна,

смърря (*някого за нещо*): ~nout někomu nedbalost упрèкна, смърря някого за немарливост, за нехáйство **2.** (*co; co kam*) извáдя, изтèгля, изкáрам (*нещо*) напред; поставя (*нещо пред нещо*): ~nout společného činitele před závorku *мат.* извáдя òбщ мнòжител пред скоби; ~nout větný člen před větou *език.* изтèгля, обособя чáст на изречèние в нèговото началò **3.** (*co*) изтъкна (*нещо*): ~nout něčí zásluhu изтъкна нèчий заслугй

vytlač|ít, -ím *св.* **1.** (*co; co odkud*) избўтам, изтйкам, изтлáскам, изкáрам, измèстя (*с бўтане, с тйкане*) (*нещо отнякъде*): ~it auto z garáže избўтам, изтйкам колá от гараж **2.** (*co; co kam*) избўтам, изтйкам, изтлáскам, кáчá, изкáчá, измèстя (*с бўтане, с тйкане*) (*нещо някъде*): ~it vozík na kopec избўтам, изтйкам, изкáчá (*с бўтане*) колйчка на хълм **3.** (*co; co čím*) извáдя, изкáрам, изпòмпам/изпòмпя (*нещо с нещо*): ~it vodu čerpadlem извáдя, изкáрам водá с пòмпа; изпòмпя водá **4.** (*co; co z čeho*) изстйскам, изцедя (*нещо от нещо*): ~it šťávu z citronu изстйскам/ожоглимòн ♦ **zlamene olej ne~íš** всè едно кáмък да разплáчеш; нèго не мòжеш да го трòгнеш, да го омилоствйиш; тòй нýма нйкаквá мйлост **5.** (*co*) изстйскам, изцедя (*нещо*): ~it citron изстйскам лимòн **6.** (*koho, co odkud*) изгòня, разгòня, изтлáскам, изтйкам, изблъскам (*някого, нещо отнякъде*): ~it demonstranty z náměstí разгòня, изгòня, изтлáскам демонстрáнти от площáд; ~it nepřítelè z jeho pozic изгòня, изблъскам протйвник, неприятел, врáг от позицийте му **7.** (*koho, co; koho, co odkud*) заменя, сменя, измèстя (*някого, нещо*): **elektřina ~ila páru** електричествòто смени, измèсти пáрата; ~it někoho z vedení измèстя някого от ръководство **8.** (*co*) оставя следá, отпечáтък (*от нещо*); отпечáтам (*нещо*): ~it svůj monogram отпечáтам моногрáма си; оставя отпечáтък с моногрáма си **9.** (*co*) разпъна, разтèгля, раздърпам, издўя, деформйрам (*нещо*): ~it si kolena na kalhotách деформйрам крачòлите на панталòните си в коленèте

vytlač|ný, -á, -é *техн.* нагнетáтелен, напòрен: ~é čerpadlo нагнетáтелна пòмпа; ~ý ventil нагнетáтелен вентйл, клáпан

vytlačován|í, -í *ср. техн.* **1.** изтлáскване, избўтване, екстрўзия **2.** *в съчет.* ~í vzorů шáмпòване, отпечáтване, прегòване

vytlač|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co; co odkud*) избўтвам, изтйквам, изтлáсквам, изкáрвам, измèствам (*кола от гараж и под.*) **2.** (*co; co kam*) избўтвам, изтйквам, изтлáсквам, кáчвам,

изкăчвам, измѣствам (количка на хълм и под.) 3. (со; со *čít*) извăждам, изкăрвам, изпѳмпам (вода с помпа и под.) 4. (со; со z *čeho*) изстѣсквам, изцѣждам (сок от лимон и под.) 5. (со) изстѣсквам, изцѣждам (лимон и под.) 6. (коho, со *odkud*) изгѳнвам, прогѳнвам, разгѳнвам, изтѣквам, изтлăскам, изблѣскам (враг от позиции и под.) 7. (коho, со; коho, со *odkud*) замѣням, смѣням, измѣствам (някого, нещо отнякъде) 8. (со) оставам следă, отпечăткъ (от нещо); отпечăтвам (монограм и под.) 9. разпѣвам, раздѣрпвам, разтѣглям, издѣвам, деформирам (крачоли на панталон в коленете и под.)

vytlach|at, -ám св. (со; *koti* со) експр. издрѣнкам, раздрѣнкам, разнесă, издăм (нещо на някого): **~ala všechno, co věděla** тѣ раздрѣнка всичко, коѳто знăеше

výt|lak, -u м. 1. техн. напѳр, нăтиск, налягане, изтлăскаване: **~ kapaliny** изтлăскаване на течност 2. мор. (вода)измѣстѣмост: **~ lodí** водоизмѣстѣмост на кораб

vytlouci, vy|tlouct, -tluč|u/книж. -tluku св. 1. (со; *koti* со; z *koho, z čeho* со) изкѣртѣ, избѣя (нещо на някого): **~tlouci/~tlouct někomu zuby** избѣя на някого зѣби; **~tlouci/~tlouct z dítěte vzdor** отѣча детѣ да се инатѣ 2. (со; со z *čeho*) разг. експр. извлѣкă полза, изгѳда, печăлба (от нещо): **ze všeho umí něco ~tlouct** от всичко го/я бѣва да извлѣчѣ полза 3. (коho, со) експр. постепенно избѣя, изтрѣбѣя, изтрѣпѣя; изпѳбѣя, изпотрѣпѣя (някого, нещо): **~tlouci/~tlouct všechny mouchy** избѣя, изтрѣбѣя, изпѳбѣя, изпотрѣпѣя всички мухѣ 4. (со) постепенно разбѣя, избѣя, изкѣртѣ, счѣпя, стрѳшă, изпѳчѣпя, изпотрошă (нещо): **~tlouci/~tlouct výklady** избѣя, счѣпя, изпѳчѣпя витрѣни 5. (со) изкѣртѣ, разкѣртѣ, поврѣдѣ, развалѣя, разбѣя (нещо): **bagry ~tloukly cestu** бăгери разкѣртиха, разбѣиха пѣтя

vytlouct вж. **vytlouci**

vytloukán|í, -í ср. техн. избѣяване, избѣтване: **~í odlitku** избѣяване на отливка; **~í výztuže** минно избѣяване на крепѣж

vytlouk|at, -ám несв. 1. (со; *koti* со; z *koho, z čeho* со) избѣявам, изкѣртвам (зѣби и под. на ~~някого~~) 2. (со; со z *čeho*) разг. експр. избѣявам, изтрѣбѣвам, изтрѣпѣвам, изпѳбѣявам, изпотрѣпѣвам (комари в стая и под.) 3. (со) (постепенно) разбѣявам, избѣявам, изкѣртвам, счѣпвам, стрѳшăвам, изпѳчѣпвам, изпотрошăвам (прозорци и под.) 4. (со) изкѣртвам, разкѣртвам, поврѣждам, развалѣям, разбѣявам (асфалтов пѣт и под.)

vytlučen|ý, -á, -é избѣт, изкѣртен, изпѳчѣпен, изпотрошен: **~á okna** изпѳчѣпени прозорци ~~изпѳчѣпени~~ ~~изпѳчѣпени~~

разг. експр. дăм (на някого) да разберѣ; науча (някого); здравата, хубавичко подрѣдѣ, нагласѣ (някого): **~ila mu to, že ani nemukl** тѣ такă го подрѣдѣ, че тѳй не можă дăже зѣб да обѣли

vy|tnout, vy|tít, -tnu св. книж. 1. (со) отсека, осекă (нещо): **~tnout/~tít v lese stromek** отсека в горă дрѣвчѣ 2. (со) отсека, направа, образѣвам (нещо) (чрез сѣчене, чрез прѣсѣчане): **kružnice ~řála na přímce úsečku** геом. окръжностгă образѣва върху правата (линия) отсѣчка 3. (со *koti*) експр. отпѳря, зашлевѣя (обикн. плѣсница, шамар на някого): **~tnout/~tít někomu políček, facku** отпѳря, зашлевѣя на някого плѣсница, шамар

vytoč|it I, -ím св. 1. (со) извѣя, извѣртѣ, обѣрна (нещо): **~it trup** извѣртѣ тѣло, снагă; **~it vůz vlevo** извѣртѣ, извѣя, обѣрна колă наляво 2. (со) взѣма (обикн. завѳй); (пре)мѣна (обикн. през завѳй): **~it zatačku** взѣма завѳй, (пре)мѣна през завѳй 3. (со) опиша (нещо във вид на окръжност, на кръг): **~it piruetu na ledě** опиша, направа пируѣт върху лѣд 4. (со) (чрез вѣртѣне) набѣра, избѣра (обикн. номер по телефон): **~it telefonní číslo** избѣра, набѣра телефонен номер 5. (со; со *odkud*) извăдя (нещо обикн. от устройство, снабдено с валяци): **~it papír z psacího stroje** извăдя лѣст (хартия) от пишѣща машина 6. (коho – вин.) разг. вбѣсѣя (някого); извăдя от равновѣсие, изкăрам извѣн кѳжата му (някого); вдѣгна крѣвното (на някого): **ta ženská mě pokaždě dovede** тăя женă услява всѣки пѣт да ме вбѣсѣя, да ме изкăра от кѳжата ми, да ми вдѣгне крѣвното

vytoč|it II, -ím св. (со) 1. изтѳча, натѳча, извăдя (нещо течнѳ): **~it med** извăдя, изкăрам мѣд 2. изтѳча, изпрăзня (нещо, съдържăщо течност): **~it sud piva** изтѳча, изпрăзня бѣре бѣра

vytoč|it se, -ím se св. обѣрна, извѣртѣ се в обрăтна посѳка: **~it se s vozem** обѣрна се с колă в обрăтна посѳка

výt|ok, -u м. 1. изтѣчане: **~ a přítok vody** изтѣчане и прѣток на водă 2. техн. дренаж 3. мед. течѣние, отдѣляне, изтѣчане, дренаж (обикн. на секрет при възпăление): **~ z ucha** течѣние от (възпăлено) ухѳ

výt|okov|ý, -á, -é 1. кѳйто се отнăся до изтѣчане: **~á rychlost** скѳрост на изтѣчане 2. техн. дренажен 3. мед. кѳйто се отнăся до течѣние, до секрет, до дренаж

vytop|it I, -ím св. 1. (со; со *čím, jak*) отѳпля (нещо): **dobře ~it byt** добрѣ отѳпля жѣлище: **v sále je ~eno** безл. в салѳна, в залăта е тѳпло;

салонът е отоплен, залата е отоплена **2.** (со) разпала, нагорещя, нажежа (нещо): **~it pec** разпала пещ

vytoplit II, -ím св. 1. (со; со коту) наводня (нещо на някого): **~it sousedům zezdola byt** наводня жилище, апартамент на съсед отдолу **2.** (koho, со; koho, со odkud) извадя, изкарам, изгоня, прогоня (някого, нещо отнякъде) чрез наводняване: **~it krtka z díry** чрез наводняване изкарам къртица от къртичина

výtopn|a, -u ж. 1. техн. котелна; котелно помещение **2.** трансп. депò за парни локомотиви; локомотивно депò

vytouden|ý, -á, -é бленуван, мечтан, силно желан, дългоочакван: **~ý okamžik** дългоочакван, бленуван миг

vytracet se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se неск. 1. (odkud) излизам незабелязано, крадешкòм; излизвам се (отнякъде): **nenápadně se ~et ze schůze** незабелязано се излизвам, изчезвам, излизам от събрание **2.** обикн. третол. **-í se** (коту; коту odkud) изчезва, чезне, губи се, изтрива се, заличава се, слиза (на някого отнякъде): **z tváře se mu pomalu ~el úsměv** постепенно усмивката изчезваше, слизаше от лицето му

vytras|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) трасирам (нещо); направя трасè (на нещо)

vytrat|it se, -ím se св. 1. (odkud) изляза незабелязано, крадешкòм; изнижа се (отнякъде): **~it se ze schůze** избягам, изнижа се от срèние

vytrh|nout, -ám, -ám, -ám св. 1. (odkud) излизам английски; измъкна се по терлици; изнижа се като мокра връв (от прани гачи); **~it se jako pára, jako čoud** издимя, изчезна яко дим; изчезна като дим; изнижа се като мокра връв (от прани гачи) **2.** обикн. третол. **-í se** (коту; коту odkud) изчезне, изгуби се, изтрие се, заличей се, слèзе (на някого отнякъде): **z tváře se mu ~il úsměv** усмивката от лицето му изчезна, изтри се, изгуби се

vytráv|it, -ím св. 1. (-; со) смèля хранà; смèли ми се хранàта: **počkej až ~íš** чакай да ти се смèли хранàта **2.** огладнèя, изгладнèя; *свìцо и безл.* (коту) дояде се, прияде се (на някого): **ještě jsem ne~il** още не сьм огладнèл; не мй се е прияло, не мй се е дояло още; **už mi ~ilo** огладнèх вèче; прияде ми се, дояде ми се вèче; **po ovoci člověku ~í** след като е ял плодовè, на човек му се дояжда пò-бързо, човек огладнява пò-бързо

vytrén|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) тренирам (нещо), развия (нещо) с тренирòвка: **~ovat sí svaly** развия мускули (сьс спòрт, с тренирòвки) **2.** (koho, со) тренирам, подгòтвя, обùча

(някого, нещо): **~ovat mužstvo** тренирам, подгòтвя (с тренирòвки) отбòр

vytrest|at, -ám св. (koho, со) (сурòво) накажа (някого, нещо): **jeho lehkomyšlnost ho ~ala** наказа го сòбственото му лекомислие

vytrh|at, -ám св. (со; со odkud) 1. (последовàтелно) изскùбя, оскùбя, изтрèгна (нещо отнякъде): **~at plevel (ze záhonu)** изскùбя, оскùбя плèвел (от лехà) **2.** (последовàтелно) скьсам, окьсам, изпокьсам, откьсна (нещо отнякъде): **~at listy z kalendáře** откьсна èдин след дрùг листове/листà от календàр

vytrh|ávat, -ávám, vytrh|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со; со odkud) скùбя, изскùбвам, оскùбвам, изтрèгвам (нещо отнякъде): **~ávat/~ovat plevel (ze záhonu)** скùбя, изскùбвам плèвели (от лехà) **2.** (со; со odkud) кьсам, скьсам, окьсам, откьсам, изпокьсам (нещо отнякъде): **~ávat/~ovat stránky ze sešitu** кьсам, скьсам, откьсам листове/листà от тетрадкà **3.** (со; коту со) вàдя, извàждам (нещо на някого): **~ávat/~ovat někomu zub, trn** вàдя, извàждам на някого зьб, трьн **4.** (со, koho; коту со, koho; со odkud) издèрпвам, изкòпчвам, отскùбвам, изскùбвам (нещо, някого от някого, отнякъде): **~ávat/~ovat ruku ze stroje** издèрпвам рькà от машинà **5.** (со; со odkud, з čeho) вàдя, извàждам, отдèлям, откьсам (нещо от някаква цялост): **~ávat/~ovat citát z kontextu** цитирам изолирано от контекста **6.** (koho – вин. з čeho) откьсам (някого от нещо): **~nout někoho z práce** откьсам някого от рàбота; попрèчвам, прèча на някого да рàботи **7.** (koho – вин. з čeho) отьрвам/отьрвàвам, избàвам, спасявам (някого от нещо): **~nout někoho z bídy** отьрвам, избàвам някого от мизèрия

vytrh|ávat se, -ávám se, vytrh|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (odkud; коту odkud) отскùбвам се, изскùбвам се, изкòпчвам се, изтрèгвам се (отнякъде; от някого): **dítě se mu ~ává/~uje z rukou** детèто се изскùбва, изтрèгва се от ръцèте му **2.** (з čeho) стряскам се, откьсам се, пробуждам се (от нещо); (нещо) ме стряска, откьсва ме (от нещо); (нещо) ми прèчи, попрèчва ми да прàвя (нещо): **~ávat se/~ovat se ze snění** откьсам се, пробуждам се от свòята замечтàност; нèщо ме откьсва от мòите мечтì, прèчи ми да продължà да си мечтàя

vytrh|nout, -nu св. 1. (со; со odkud) изскùбна, изтрèгна (нещо от някъде): **~nout plevel (ze záhonu)** изскùбна плèвел (от лехà) **2.** (со; со odkud) откьсна, скьсам (нещо отнякъде): **~nout list ze sešitu** откьсна, скьсам лист от

тетрадка **3.** (*co; komu co*) извадя (нещо на някого): **~nout dítěti zub, trn z paty** извадя иззъбна **~noutu**
trn z paty отърва някого от някаква неприятност **4.** (*co; komu co; co odkud*) издърпам, изску́бна, отску́бна, изтръгна, изкопча (*нещо, някого от някого, отнякъде*): **~la mu ruku** тя си изтръгна, отску́бна си ръката от него **5.** (*co; co odkud, z čeho*) извадя, отделя, откъсна (*нещо от някаква цялост*): **~nout citát z kontextu** цитирам изолирано от контекста **6.** (*koho – вин. z čeho*) откъсна (*някого от нещо*); попреча (*на някого*) да прави (*нещо*): **~nout někoho z práce** откъсна (*някого*) от работа; попреча (*на някого*) да работи **7.** (*koho – вин. z čeho*) отърва, избавя (*някого от нещо*): **~nout někoho z bídy** отърва, избавя някого от мизерия **8.** (*koho – вин.*) разг. експр. помогна (*на някого*); оправя, измъкна, спася (*някого*): **ty peníze ho už ne~nou** тези пари вече няма да му помогнат, няма да го спасят, да го измъкнат **9.** (*s kým, s čím co*) разг. експр. извадя късмёт, спечеля, случа (*с някого, с нещо*): **s ním to ne~nou** с него няма да извадят късмёт; той няма да им оправя работата **10.** (*kat*) остар. воен. потегля, поема, отправя се (*за някъде*): **~nout do pole** потегля на бой, на поход

vytrh|nout se, -nu se св. **1.** (*odkud; komu odkud*) отску́бна се, изску́бна се, изтръгна се, изкопча се (*отнякъде, от някого*): **dítě se mu ~lo z rukou** детето се изску́бна, изтръгна се, изкопчи се от ръцете му **2.** (*z čeho*) стресна се, откъсна се (*от нещо*); (*нещо*) ме стресне, откъсне ме (*от нещо*); (*нещо*) ми попречи (*да правя нещо*): **~nout se ze snění** стресна се, пробудя се от своята замечтаност; нещо ме откъсна, попречи ми да продължа да мечтая

vytrhovat, vytrhovat se вж. **vytrhávat, vytrhávat se**

vytrim|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) спорт. вдигна, опъна (*обикн. платно, платна*)

vytroub|it, -ím св. **1.** (*co*) изсвиря (*нещо*) (*обикн. на духов инструмент*): **~it poplach** изсвиря тревога (с тръба); **~it sólo** изсвиря sólo (на духов инструмент) **2.** (*co; komu co*) разг. експр. кажа, разкажа, издам, издрънкам, раздрънкам, разтръбя (*нещо на някого*); бия барабан (*за нещо*): **každému hned všechno ~í a** веднага ще издрънка, ще разтръби всичко на всеки **б**) веднага издрънка, разтръбява всичко на всеки

vytrous|it, -ím св. **1.** (*co*) изръся, изсия, разсия, разпилея, пръсна (*нещо*): **~it cestou zrní** разсия, разпилея по пътя зърно **2.** (*co*) изръся,

изпусна, изгубя (*нещо*): **~it peněženku** изръся, изгубя портмонё

vytrous|it se, обикн. мн. -íme se св. (*odkud*) (един по един) изчезнем, изнижем се, излезем незабелязано (*отнякъде*): **posluchači se ~ili ze sálu** (един по един) слушателите се изнизаха от залата

vytrp|ět, -ím св. (*co*) изтегля, претегля, преживея, препатя (*нещо*); изкарам, изпита (*обикн. телло, мъка*); измъча се, намъча се, накажа се, натегля се, напата се (*с нещо*): **~ět muka** изпита, претегля, преживея големи мъки
~~~ět muka~~
 та; и моята мъка не е малка; накажа се, намъча се, натегля се

vytrub|ovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (*–; nač*) (тържественно) тръбя (*–; за нещо*): **~ovat na poplach** тръбя (за) тревога **2.** (*co*) изсвирвам, свиря (*нещо*) (*обикн. на духов инструмент*): **~ovat poplach** свиря тревога (с тръба); **~ovat sólo** свиря, изсвирвам sólo (на духов инструмент)

vytruc|ovat (si), -uju (si) св. (*co*) разг. постигна (*нещо*) с инат, с инатене, с вироглавство, с вироглавщина: **nic si ne~uješ, snaž se o to po dobrém** с инат нищо няма да постигнеш, опитай с добро

vytrumf|ovat, -uju св. (*koho – вин.*) картоугр. избия всички кодове (*на някого*); оставя (*някого*) без кодове

vytrumf|ovat se, -uju se св. картоугр. остана без кодове; свърша кодове си

výtrus, -u м. бот. спора: **~y řas, hub, mechů, kapradin** спори на водорасли, на гъби, на мъхове, на папрати

výtrusnice, -e ж. бот. спорангий

výtrusný, -á, -é бот. споров: **~é rostliny** спорови растения (Sporophyta)

vytrvale нар. упорито, непрекъснато, непрестанно, постоянно: **~ prší** упорито, непрекъснато, непрестанно вали (*дъжд*)

vytrval|ec, -ce м. спорт. **1.** стайер; състезател (бегач, плувец и под.) на дълги разстояния **2.** състезателен кон на дълги разстояния

vytrvalkyn|ě, -ě ж. спорт. стайер (*за жена*); състезателка (бегачка, плувкиня и под.) на дълги разстояния

vytrvalost, -i ж. постоянство, упоритост, издръжливост: **~ v práci** постоянство, упоритост, издръжливост в труда, при работа

vytrvalostní, -í, -í който се отнася до издръжливост

vytrvalý, -á, -é **1.** упорит, постоянен, издръжлив, неуморен: **být ~ý** упорит, постоянен, издръжлив съм; **~ý chodec** неуморен пешеходец **2.** упорит, непрестанен, непрекъснат, неспи-

раш: **~á práce** упорита, непрестанна, непрекъсната работа; **~ý děšť** упорит, непрестанен дъжд **3. бот.** многогодишен: **~é rostliny** многогодишни растения

vytrv|at, -ám св. 1. (*v čem*) проявя постоянство (*в нещо*); *разг.* удържа, устйскам (*на нещо, за нещо*): **~at v práci** проявя постоянство в работа **2. (kde)** издържа, остава, *разг.* устйскам (*някъде*): **~at na přednášce až do konce** издържа, остава на лекция чак до края

vytrváv|at, -ám несв. 1. (*v čem*) проявявам постоянство, постоянен съм (*в работа*), *разг.* устйсквам (*на нещо, за нещо*) **2. (kde)** издържам, оставам, *разг.* устйсквам (*до края на представление и под.*)

vytrysk|ávat, обикн. третол. -ává, vytrysk|ovat, обикн. третол. -uje несв. (odkud) блика, бликва, избива (*за извор от скала, за сълзи от очи и под.*)

vytrysk|nout, обикн. третол. -ne св. (odkud) бликне, избие (*отнякъде*): **ze skály ~l pramen** от скалата бликна извор; **~ly jí slzy** сълзи бликнаха от очите ѝ

vytryskovat *вж.* **vytryskávat**

vytřzení|, -í ср. книж. екстáz; захлас, прехлас; чаткван♦ **bytřní|třnám** изпаднал съм в екстáz от нещо; изпадам/изпаднал съм в захлас, в прехлас от нещо; захласвам се, прехласвам се по нещо: **přívádět někoho do ~í nad něčím** довеждам някого до екстáz от нещо; карам някого да изпадне в екстáz от нещо, да се захласне, да се прехласне по нещо

výtřznick|ý, -á, -é хулигански: **~é chování** хулиганско поведение; поведение на хулиган

výtřznictv|í, -í ср. хулиганство; хулигански прояви: **byl zadržен pro ~í** (той) беше задържан за хулиганство, за хулигански прояви

výtřzník, -a м. хулиган; нарушител на обществения ред; *разг.* гюрултиджия: **zadržet ~a** задържа хулиган, нарушител на обществения ред

výtřžnost, -í ж. хулиганска проява, постъпка; нарушение на обществения ред: **došlo k ~em** стигна се до хулигански прояви

vytřásadl|o, -a ср. техн. сел. стоп. трясачка, сламотръс

vytřásán|í, -í ср. изтръскване

vytřás|at, -ám несв. 1. (*co; co odkud*) изтръсвам, изтръсквам, махам, отстранявам (*с изтръскване*) (*трохи от покривка и под.*) **2. (co)** изтръсвам, изтръсквам, изтупвам (*покривка и под.*)

vytřás|at se, -ám se несв. (kde) тръскам се, друсам се, натръскам се, надрусвам се (*в автобус и под.*)

vytř|ást, -esu св. 1. (co; co odkud) изтръся, изтръскам, махна, отстраня (*с изтръскване*) (*нещо отнякъде*): **~ást drobky z ubrusu** изтръскам крошките ♦ **~ást peníze (jen tak) z rukávu** похарча пари, изтръся се, без много-много да му мисля; **~ást z někoho/někomu duši** *експр.* а) убия, пречукам някого; светя маслото, видя сметката на някого б) *шегов.* извадя, изкарам душата, душищата на някого; измъча, изтормозя някого; не дам на някого дъх да си поеме **2. (co)** изтръся, изтръскам, изтупам (*нещо*): **~ást ubrus, deku** изтръся, изтръскам, изтупам покривка, одеяло

vytř|ást se, -esu se св. (kde) натръскам се, надрусам се (*някъде*): **~ást se v autobuse** натръскам се, надрусам се, разглюбя се от тръскане, от друсане в автобус

vytřep|at, -ul-ám св. 1. (co; co odkud) изтръся, изтръскам, махна, отстраня (*с изтръскване*) (*нещо отнякъде*): **~at drobečky z ubrusu** изтръскам крошките ♦ **~čo често vysypat něco z rukávu** *разг.* кажа, изтръся, изстрелям нещо на един дъх; **z košile, z kalhot by ho ~al** той е живи мочи; кожа и кости е; толкова е слаб, че жив да го оплачеш; с пръст да го бутнеш, ще падне **2. (co)** изтръся, изтръскам, изтупам (*нещо*): **~at ubrus** изтръскам, изтупам покривка **3. (co)** *хим.* извлека, екстрахирам (*нещо*)

vytřepáv|at, -ám несв. 1. (co; co odkud) изтръсвам, изтръсквам, махам, отстранявам (*с изтръскване*) (*трохи от покривка и под.*) **2. (co)** изтръсвам, изтръскам, изтупвам (*покривка и под.*) **3. (co)** *хим.* извличам, екстрахирам (*нещо*)

vytřeštěně нар. втрещено, стреснато, уплашено, ужасено, опулено: **dívat se ~** гледам втрещено

vytřeštěn|ý, -á, -é втрещен, стреснат, уплашен; опулен: **~é oči** опулени, втрещени очи; **~ý pohled** втрещен поглед; **být ~ý** втрещен, стреснат, ужасен съм

vytřešt|it, -ím св., обикн. в съчет. ~it oči погледна втрещено, стреснато, ужасено; широко разтвори, опуля очи (от страх, от ужас *и под.*); очите ми ще изскочат, изхвъркнат (от страх, от ужас *и под.*)

vytřibeně нар. изискано, изтънчено: **~ se vyjadřovat** изразявам се изискано, изтънчено

vytřibenost, -i ж. изисканост, изтънченост; съвършенство; шлифованост; култивираност: **slohová ~** стилова изисканост, изтънченост; стилово съвършенство

vytřiben|ý, -á, -é изискан, изтънчен, култивиран, фин, гладък, съвършен, шлифован: **~ý sloh**

- изискан, шлифован стил; **~ý jazyk** изискан, изтънчен език
- vytříb|ít, -ím** *св. (со)* **1.** изтънча, изглежда, шлифовам, усъвършенствам (*нещо*): **~it svůj vkus** изтънча вкуса си; **~it svůj sloh** изглежда, шлифовам стила си **2.** изостря, изясня, оформя (*нещо*): **~it své názory** изясня, уясня, оформя възгледите си
- vytříb|ít se**, *обикн. третол. -í se* *св. 1.* изтънчи се, изгледа се, шлифова се, усъвършенства се; стана глътък, фин, изтънчен, изискан: **jeho vkus se ~il** вкусът му се изтънчи, стана изискан **2.** изясни се, разясни се, оформи се; стана ясен: **situace se musí ~it** ситуацията трябва да се изясни
- vytříd|ít, -ím** *св. 1. (со)* сортирам, разпределям (*нещо*) (по големината, по вид и под.): **~it vejce** сортирам яйцата **2. (со; со odkud)** извадя, изключо, отстраня, махна (*нещо нестандартно отнякъде*): **~it vadné zboží** отстраня дефектната стока
- vytřísk|at, -ám** *св. експр. 1. (со)* (последователно) изпотроша, изпочупя (*нещо*): **~at okna** изпотроша, изпочупя прозорци **2. (со; со z čeho) разг.** спечеля, изкарам много пари (*от нещо*); извлекла, изстикам, изцедя печалба, полза, изгода, облага (*от нещо*): **~at z obchodu hodně peněz** спечеля, изкарам, изстикам от търговия, от магазин много пари, голяма печалба
- vytříť, -řu** *книж. -ru* *св. 1. (со; со čím; komu со čím)* избърша, изтрия, изтърка, подсуша (*нещо с нещо*): **~řit podlahu (hadrem)** избърша, изтрия под (с парцал); **~řit si vlasy ručником** избърша косата си с кърпа
- ~řit někomu zrak** *експр.* изхитря, извдзя, преметна някого; оставя някого с пръст в устата; **~řit/no-често vymést s někým všechny kouty** *разг.* възложва на някого неблагоприятна, неприятна работа; изпозвам някого, възложва на някого, накарвам някого да свърши черната работа; *разг.* ймам някого за парцал; нямам някого за нищо **2. (со; со odkud čím)** избърша, обърша, изтрия, махна, отстраня (с бърсане) (*нещо отнякъде*): **~řit omáčku z talíře kouškem chleba** избърша, оберва с парче хляб със от чиния **3. (со čím; komu со čím)** намажа, натрия (*нещо с нещо*): **~řit formu máslem** намажа форма с масло **4. (кого, со) риб.** изкарам, изстикам (*обикн. хайвер от риба при изкуствено оплождане*): **~řit pstruha** изстикам хайвер от пъстърва
- vytříť se**, *обикн. третол. -e se* *св.* хвърли си хайвера (*за риба*): **rybu se na mělčíně ~ely** рибата си хвърли хайвера в плитчината
- vytřuk|at, -ám** *св. (со)* изчұкам (*нещо*) (*обикн. с един пръст*): **~at morseovkou signál** изчұкам сигнал по морза, с морзовата азбука (с един пръст); **~at na klavíru písničku** изсвиря с един пръст песничка на пиано
- vytřukáv|at, -ám** *св. (со)* изчұквам (*сигнал по радиостанция и под.*) (*обикн. с един пръст*)
- vytunelován|í, -í** *ср. фин. банк. полит. публ.* източване: **~í bank, investičních fondů** източване на банки, на инвестиционни фондове
- vytunelovan|ý, -á, -é** *фин. банк. полит. публ.* източен: **~ý investiční fond** източен инвестиционен фонд
- vytunelovat, -uji/разг. -uju** *св. (со) фин. банк. полит. публ.* източа (*банка; пари и под.*): **~ovat investiční fond** източа инвестиционен фонд; **~ovat peníze z banky** източа пари от банка
- vytuš|ít, -ím** *св. (со)* усетя, доловя (*нещо*): **~it nebezpečí** усетя, доловя опасност; **podvědomě ~it souvislost** подсъзнателно усетя, доловя връзка, взаимна зависимост
- vytuž|ít, -ím** *св. (со) 1. шив.* колдосам (*нещо*): **~it klopý** колдосам реввери **2. стрипт.** армирам, укрепя, подсиля (*нещо*): **~it lešení** укрепя скеле
- vytužován|í, -í** *ср. 1. шив.* колдосване **2. стрипт.** армираме; укрепване, подсилване
- vytužovat, -uji/разг. -uju** *несв. (со) 1. шив.* колдосвам (*нещо*) **2. стрипт.** армирам, укрепвам, подсилвам (*нещо*)
- výtvorně** *нар.* художествено; изобразително; в художествено, в изобразително отношение
- výtvornic|e, -e** *ж.* художничка, скулпторка
- výtvornick|ý, -á, -é** **1.** който се отнася до изобразително изкуство; художествен; изобразителен: **~á výstava** художествена изложба **2.** който се отнася до художник, до изобразител; художнически, изобразителски
- výtvornictv|í, -í** *ср.* изобразително изкуство: **literatura, hudba a ~í** литература, музика и изобразително изкуство
- výtvorník, -a** *м.* художник; скулптор; човек на изобразителното изкуство: **výstava děl našich předních ~ů** изложба с творби на наши видни, изтъкнати художници; **jevištní ~** сценограф
- výtvorn|ý, -á, -é** който се отнася до изобразително изкуство, до скулптура, до архитектура; изобразителен, художествен, скулптурен: **~é dílo** произведение на изобразителното изкуство: **~á umění** изобразителни изкуства; **Akademie ~ých umění** Художествена академия; **~ý umělec** художник, скулптор; човек на изобразителното изкуство; **~á výchova** *учил.* рисуване, изобразително изкуство (*както учебен предмет*)

vytvarování, -í *ср.* **1.** оформяне, оформлєние
2. *спец.* формүване/формоване, профилиране
vytvar|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* оформя, формүвам/формовам (*нещо*); дам, придам (*на нещо*) форма: **~ovat plech, sklo** формовам ламарина, стьклò

vytváření, -í *ср.* **1.** създаване **2.** образүване
3. оформяне, формүване/формоване; оформлєние: **~í fasády** оформлєние на фасáда

vytvářet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1. (со, коho) (съзнателно)* създавам, сътворявам, изграждам, образүвам, формирам (*добър колектив; по-добър свят; статуя, театрален образ и под.*) **2. (со) (несъзнателно)** образүвам, създавам (*нещо*): **sopka ~í kráter** вулканът образүва кратер **3. в съчет. ~et rekord спорт.** поставям рекорд

vytvářet se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/ -í se *несв.* създава се, образүва се, възниква, получава се (*последица; неясна ситуация и под.*)

vytvor, -u *м.* произведєние, създание, творєние, творба, продукт; плод: **literární ~у** литературни произведения, творєния, творби; **lidský ~** човєшко творєние; **~ přírody** творєние на природата; **~ fantazie** продукт, плод на фантазия

vytvor|it, -ím *св. 1. (со, коho) (съзнателно)* създам, сътворя, изградя, сформирам, образүвам, сформирам (*нещо*): **~it dobrý kolektiv** създам, изградя добър колектив; **~it novou vládu** сформирам ново правителство; **~it lepší svět** създам, сътворя, изградя, построя по-добър свят; **~it divadelní hru** създам, напиша пиєса; **~it sochu** създам, извая статуя; **~it vědecké pojednání** създам, напиша научен трактат; **~it postavu ve filmu** изградя, създам филмов образ; **~it si vlastní úsudek** изградя си, създам си собствено мнєние, собствена прецєнка **2. (со) (несъзнателно)** образүвам, създам (*нещо*): **sopka ~ila kráter** вулканът образүва кратер **3. в съчет. ~it světový rekord спорт.** поставя светòвен рекорд

vytvor|it se, обикн. третол. -í se *св.* създаде се, образүва се, възникне, получи се: **na silnici se ~ilo náledí** върху шосєто, върху пътя се образүва полєдица; **~ila se nepřehledná situace** възникна, получи се объркана, неясна ситуация

vytýčen|ý, -á, -é **1.** оставєн, издигнат, посòчен, определєн, възлòжен: **splnit ~é úkoly** изпљня поставени, възлòжени задáчи **2.** обозначєн, маркиран с пилòни: **~é trasy pro lyžaře** маркирани скиòрски писти

vytýč|it, -ím *св. книж. 1. (со)* означа, обознача (*нещо*) с кòлчета, с жалòни и под.: **~it základy**

budovy, hranice, trať обознача (с кòлчета) основи на сграда, (с жалòни) грáници, линия, писта **2. (со; коти со)** издигна, поставя, възлòжа, посòча, определя (*на някого нещо*): **~it si cíl** издигна си, поставя си, определя си цєл; **~it program** издигна, посòча програма

výtýč|ka, -у *ж. спец.* вехà, жалòн

vytýč|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со)* означавам, обозначавам с кòлчета, с жалòни и под. (*основно на сграда и под.*) **2. (со; коти со)** издигам, посòчвам, поставям, възлòгам, определям (*цєл, задача за изпълнение и под. на някого*)

vytýk|at I, -ám *несв. (коти со)* поставям, възлòгам, издигам, посòчвам, определям (*нещо на някого*): **~at si cíl/něco za cíl** поставям си цєл/нєщо за цєл

vytýk|at II, -ám *несв. 1. (коти со)* коря, укорявам, упрєквам, мьмря, смьмрям (*някого за нещо*): **~at někomu nedbalost** упрєквам, мьмря някого за немарливост, за нехайство **2. (со; со kat)** вадя, извãждам, изтєглям (*нещо*) напред; поставям (*нещо пред нещо*): **~at společného činitele před závorku мат.** извãждам общ мнòжител пред скоби: **~at větný člen před větou** *език.* изтєглям, обособявам чást на изречєние в началото му **3. (со)** изтєквам (*нещо*): **~at něčí zásluhy** изтєквам нєчии заслуги

vytyp|ovat, -uji/разг. -uju *св. (коho, со; коho, со pro со)* избира, подбєра, определя (като подходящ) (*някого за нещо*): **~ovat pracovníky pro kádrové rezervy** подбєра, определя служители (като подходящи) за кáдрови резерви

vyu|čit, -ím *св. 1. (коho)* дам на някого добър урòк; накажа някого, за да си взєме поука: **dostat za ~ou** полүча добър урòк; бьда наказан, за да си взєма добър урòк

vyuč|en|ý, -á, -é изүчен; завършил (съответно) образовáние; специалист: **~ý truhlář** специалист дърводєлец, мáйстор дърводєлец

vyuč|it, -ím *св. (коho – вин. čít)* изүча (*някого за някакъв*); дам (*на някого*) образовáние, специáлност: **~it hochá kominikem** подготвя, изүча момчє за коминочистáч

vyuč|it se, -ím se *св. (со/čети; čít/разг. na коho)* наүча, изүча, усвоя (*нещо*); наүча се (*на нещо*); изүча се (*за някакъв*); придобия (*някаква*) специáлност; стàна (*някакъв*) специалист: **~it se řemeslo/řemeslu** наүча, изүча, усвоя занаят; наүча се на занаят: **~it se švadlenou/разг. na švadlenu** изүча се за шивáчка; стàна шивáчка

výučn|í, -í, -í кòйто се отнàся до обучєние, до професионална подготовка; *чєсто в съчет.*

- ~í list свидетелство за завършено обучение, за професионална подготовка
- vyučovac|í, -í, -í** учебен: ~í **předmět** учебен предмет; ~í **hodina** учебен час; ~í **pomůcka** учебно помагало; ~í **metoda** учебен метод; ~í **jazyk** език, на който се води обучение
- vyučován|í, -í** *ср.* **1.** обучение, преподаване: **názorné** ~í нагледно обучение; ~í **chemii/chemie** обучение по химия; преподаване на химия **2.** учебни занятия: ~í **začíná** учебните занятия започват; **po** ~í **zůstal ve třídě** след занятията той остана в класната стая
- vyuč|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (koho – вин.; koho со/сету)* преподавам (на някого; нещо); обучавам, уча (някого по нещо, на нещо): ~ovat **žáky počty/počtům** преподавам на ученици смятане, аритметика; ~ovat **někoho (hrát) na housle** уча някого (да свири) на цигулка; преподавам на някого цигулка; ~ovat **na gymnázium** преподавам в гимназия
- vyučován|í, -í** *ср. икон. 1.* фактуриране; приключване, уреждане на сметка; разплащане: **konečné** ~í окончателно приключване на сметки; окончателно разплащане **2.** отчитане: ~í **služební cesty** отчитане на командировка
- vyučt|ovat, -uji/разг. -uju** *св. икон. (со) 1.* приключва сметки, пресметна, фактурирам (нещо): ~ovat **náklady** пресметна, фактурирам разходи **2.** отчетя (нещо): ~ovat **peníze** отчетя пари; ~ovat **služební cestu** отчетя командировка
- vyučtováv|at, -ám** *несв. 1. (со)* приключвам сметки; пресмятам, фактурирам (разходи и под.) **2. (со)** отчитам (командировка и под.)
- vyud|ít, -ím** *св. (со)* приготвя, произвежда (обикн. месен продукт) (чрез опушване); опуша (нещо): ~ít **maso, úhoře** приготвя пушено месо, пушени змиорки; опуша месо, змиорки
- výuk|a, -u** *ж.* учебен процес; обучение, преподаване: ~a **cizích jazyků/cizím jazykům** преподаване на чужди езици
- vyumělkovaně** *нар.* неестествено; изкуствено; неискрено; приповдигнато
- vyumělkovan|ý, -á, -é** неестествен; изкуствен, неискрен; приповдигнат: ~ý **sloh** неестествен, изкуствен стил; ~é **chování** неестествено държание, поведение
- vyústěn|í, -í** *ср. 1.* вливане: ~í **řeky do moře** вливане на река в море **2.** прерастване, преминаване, разрастване, завършване: ~í **povstání v převrat** прерастване на въстание в преврат, завършване на въстание с преврат
- vyúst|it, обикн. третол. -í** *св. 1. (кам)* стигне, изведе, излезе, влезе се, свърши (някъде): **řeka** ~ila **do moře** реката се вля в морето; **plní cesta** ~ila **na silnici, do lesa** полският път изведе, излезе на шосето; полският път изведе до гората, свърши в гората **2. (v со)** премине, прерасне (в нещо); завърши (с нещо): **povstání ~ilo v revoluci** въстанието премина в революция
- vyúst|ovat, обикн. третол. -uje** *несв. 1. (кам)* стига, излиза, влива се, свършва (до море, в море и под.) **2. (v со)** преминава, прерасна (в революция и под.); завършва (с революция и под.)
- vyuzen|ý, -á, -é** пушен, опушен: ~ý **úhoř** пушена змиорка
- využít, -žiji/разг. -žiju** *св. (koho, čeho/koho, со)* използвам (някого, нещо); възползвам се (от някого, от нещо): ~žít **příležitosti, pomoci** възползвам се от случай, от помощ; ~žít **pracovní dobu, stroj** използвам работно време, машина; ~žít **chyby protivníka** възползвам се от грешка/от грешки на противник; **zjistně** ~žít **přítele** користно използвам, експлоатирам приятел
- využit|í, -í** *ср.* използване, възползване; експлоатация
- využitk|ovat, -uji/разг. -uju** *св. (со)* оползотворя (нещо): ~ovat **čas, zkušenosti, znalosti** оползотворя време, опит, знания
- využív|at I, -ám** *несв. (koho, čeho/koho, со)* използвам (някого, нещо); ползвам се, възползвам се (от някого, от нещо): ~at **pracovní dobu** използвам работно време; ~at **příležitosti** възползвам се от случай
- využív|at II, -ám** *св. (со)* (постепенно) изразходвам (обикн. лекарства): ~at **všechny léky** свършва, изгълтам всички лекарства
- vyvádě|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í** *несв. 1. (koho, со z čeho, odkud, kam)* извеждам, изкарвам, изваждам (някого, нещо отнякъде, някъде): ~ět **koně ze stáje** извеждам коня от конюшня; ~ět **pacienty na vzduch** извеждам пациенти на (чист) въздух; ~ět **zbloudilého z lesa** извеждам заблудил се (човек) от гора; ~ět **někoho z neshází** изваждам някого от затруднения; помагам на някого при затруднения; ~ět **potrubí ze země, elektrické vedení ze zdi** извеждам тръбопровод от земята, електрически проводник
- ~áždz** **konceptu** смушчавам, обърквам някого; обърквам понятията на някого; ставам причина някой да си обърка понятията, да оплете конците; ~ět **někoho z míry** изваждам, изкарвам някого от равновесие; изкарвам някого от кожата му; вбесявам някого; ~ět **někoho z klidu** изваждам, изкарвам някого от равновесие, от спокойствие, от търпение **2. (koho, со odkud, kam)** извеждам, изкарвам, качвам,

пока́чвам, заве́ждам (*някого отнякъде нагоре, на високо*): **~ět turisty na věž** заве́ждам, изка́чвам туристи на ку́ла **3.** (*kožo, so*) изве́ждам, пу́скам (*обикн. малко животни*) да се спр́авя само́ с живото́: **kosi už ~ějí mladé** ко̀совете ве́че изве́ждат ма̀лките си, пу́скат ги да летя́т **4.** (*so*) вѣрша, пра́вя, извѣршвам, пока́звам (*нещо*): **~ět hlouposti** вѣрша глупости; **~ět divy na hrazdě** вѣрша, пра́вя, пока́звам чудеса́ на висилка **5.** (*-; jak*) *експр.* вилне́я, луде́я, луду́вам, бесне́я: **~ět jako smyslů zbavený** вилне́я, бесне́я като обезумя́л; **děti hrozně ~ěly** децата́ стра́шно бесне́еха, стра́шно се бяха разбесне́ли, бяха се разлуду́вали

vyval|ek, -ku *м. метал.* валцу́вано/валцо́вано изде́лие; прока́т; *обикн. мн.* **vyval|ky, -ků** прока́т, валцу́вани/валцо́вани изде́лия

vyvalen|ý, -á, -é **1.** изпѣкнал, изда́ден, изско́чил, изду́л се: **~é břicho** изду́л се корѣм **2.** изско́чил, опу́лен: **~é oči** изско́чили (от о́рбитите си), опу́лени очи

vyvál|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св.* **1.** (*co; so паѣ, jak*) разто́ча (*нещо*): **~et těsto na placku** разто́ча (дебѣла) корá от тесто́ **2.** (*co; so z čeho*) разто́ча (*нещо от нещо*): **~et z těsta rohlíčky** разто́ча, напра́вя от тесто́ кифлички **3.** (*kožo, so kde*) овáлвам, отѣрка́лям, овѣргáлям (*някого, нещо*): **~et dítě ve sněhu** отѣрка́лям, овѣргáлям дете́ в снега́

vyvál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *св.* (*kde*) наѣрка́лям се, навѣргáлям се (до насита) (*някъде*): **děti se ~ely ve sněhu** децата́ се навѣргáляха (до насита) в снега́

vyval|it, -ím *св.* **1.** (*co; so odkud, kam*) изѣрка́лям, изѣрколя́ (*нещо отнякъде, някъде*): **~it sud ze sklepa** изѣрка́лям буре́ от мазѣ **2.** (*co*) изду́я, изпѣча, изда́м напред (*нещо*): **~it břicho** изду́я, изпѣча корѣм **3.** (*co*) опу́ля (*обикн. очи*): **~it oči údivem** опу́ля очи от учу́дване, от удивле́ние

vyval|it se, -ím se *св.* **1.** *обикн. третол.* **-í se** (*odkud, kam*) изрѣгне, изско́чи, излѣзе (на о́бласти, на талáзи); изсѣпе се, потѣче, ру́кне, излѣе се (на пото́ци) (*отнякъде, някъде*): **z kamen se ~il kouř** от пѣчката изрѣгна, изско́чи о́блак дѣм **2.** *обикн. третол. мн.* **-í se** (*odkud, kam*) *експр.* наизля́зат, наизска́чат, изсѣпят се, нахлу́ят на тълпи (*отнякъде, някъде*) (*за хора*): **zástupy se ~ily do ulic** тълпите нахлу́ха в у́лиците, изпѣлниха у́лиците **3.** (*odkud, kam*) *експр.* изѣрка́лям се, изѣрколя́ се, изля́за, измѣкна се (трóмаво, непохвáтно) (*отнякъде, някъде*): **z jeskyně se ~il medvěd** от пещерáта се изѣрколя́ мѣчка

vyval|ovat I, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co; so паѣ,*

jak) разто́чвам (*нещо*): **~ovat těsto na placky** разто́чвам тесто́ и го офо́рмям, пра́вя на (дебѣли) корѣ **2.** (*co; so z čeho*) разто́чвам (*нещо от нещо*): **~ovat z těsta rohlíčky** разто́чвам, офо́рмям от тесто́ кифлички **3.** (*kožo, so kde*) овáлвам, отѣрка́лвам, овѣргáлвам (*някого, нещо някъде*): **~ovat dítě ve sněhu** овѣргáлвам дете́ в снега́

vyval|ovat II, -uji/разг. -uju *несв.* (*co*) **1.** изду́вам, изпѣчвам, изда́вам напред (*нещо*): **~ovat břicho** изду́вам корѣм **2.** опу́лвам, пу́ля (*обикн. очи*): **~ovat oči údivem** пу́ля, опу́лвам, очи́ от учу́дване, от удивле́ние

vyval|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (*kde*) *експр.*

1. тѣрка́лям се, ва́лям се, вѣргáлям се: **~ovat se v posteli** тѣрка́лям се в легло́то **2.** *прен.* мѣрзелу́вам (*някъде*)

vyval|nout, обикн. третол. -ne *св.* разнесѣ се, разсѣе се, измири́ше се, изчѣзне: **vůně ~nula** аро́матът, миризмáта се разнесѣ, изчѣзна

vyvar, -u *м.* бульо́н: **hovězí ~** бульо́н от говѣждо месо́; говѣжди бульо́н

vyvar|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* (*čeho*) предпа́за се (*от нещо*); отбя́гна, избя́гна (*нещо*); въздѣржа се (*от нещо*), въздѣржа́ се да уча́ствам (*в нещо*): **~ovat se hádek** въздѣржа́ се от кавги́, от ка́раници; избя́гна кавги́, ка́раници

vyvář|et, vyvář|et se *вж.* **vyvařovat, vyvařovat se**

vyvář|it, -ím *св.* **1.** (*co*) изваря́, стерилизи́рам (чрез изваря́ване) (*нещо*): **~it kapesníky, chirurgické nástroje** изваря́ но̀сни кѣрпи, хирургически инструмѣнти **2.** (*co; so z čeho*) сваря́; пригòтвя (*нещо течно от нещо*): **~it kosti, maso na polévku** сваря́ кòсти, месо́ за сùпа; **~it sirup z řepy** сваря́, пригòтвя петмѣз от цвекло́ **3.** (*co*) оста́вя (*нещо*) да (по)изврѣ, да намалѣе (като врѣ): **~it vodu, polévku** оста́вя вода́, сùпа да поизврѣ

vyvář|it se, обикн. третол. -í se *св.* изврѣ; изпари́ се, намалѣе (като врѣ): **voda se rychle ~í** вода́ бѣрзо ще изврѣ, ще се изпари́

vyvář|ka, -y *ж.* изваря́ване; стерилизи́ране (чрез изваря́ване): **bílé prádlo do ~y** бяло пранѣ/бельо́ за изваря́ване

vyvařování|í, -í *ср.* **1.** изваря́ване, стерилизи́ране **2.** варѣне **3.** *експр.* гòтвене

vyvář|ovat, -uji/разг. -uju, vyvář|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*co*) изваря́вам, стерилизи́рам (чрез изваря́ване) (*хирургически, зѣболекарски инструменти и под.*) **2.** (*co; so z čeho*) варя́, пригòтвям (*сùпа от месо, сироп от вишни и под.*) **3.** (*-; коти*) гòтвя, пригòтвям я́дене (*за някого*) (*обикн. в по-големи количества и за повече хора*) **4.** (*коти*) *експр.* гòтвя (*на някого*) добрѣ (и в голѣми количѣства); угáждам

(на някого) в ѝдене: **hostinec ne~uje** в страно-приёмница не сè гòтви; **žena mu ~uje** *експр.* женà му му гòтви добрè, угàжда му в ѝденето **vyvář|ovat se**, *обикн. третол.* **-uje se, vyvář|et se**, *обикн. третол.* **-í se**, *3. мн.* **-ejí se/-í se** *несв.* извѝра, изпарява се, намалява (като врѝ) (*за вода и под.*)

vyvařov|a, -у ж. кùхня, стол (*за повече хора*): **školní, družstevní ~a** училищна, кооперативна кùхня

vyvá|zat, -žu|книж. **-ži св. 1.** (*со*) (последователно) вѝржа, завѝржа (*нещо*); привѝржа (*нещо към нещо*): **~zat rùže, révu** вѝржа рòзи, лòзи **2.** (*коho – вин. з čeho*) *книж.* освободя (*някого от нещо*): **~zat někoho ze závazku** освободя някого от обещàние, от задължèние, от поръчèние

vyvaz|ovat, -uji|разг. **-uju несв. 1.** (*со*) (последователно) вѝзвам, завѝзвам, привѝзвам (*лози към колове и под.*) **2.** (*коho – вин. з čeho*) *книж.* освобождавам (*някого от поето задължение и под.*)

vyváz|nout, -nu св. (з čeho; jak) избàва се, спася се, отгѝрва се (*от нещо*); изляза, измѝкна се неврèдим, читав (*отнякъде*); мѝна на кòсъм (*от нещо*), размѝна се на кòсъм (*обикн. с някаква опасност*): **~nout z nebezpečí** избàва се, спася се, изляза читав и неврèдим от опàсност

♦ **~nout z nebezpečí** *опасности*
vyvážen|í I, -í ср. 1. извòзване **2.** експортѝране, изнàсяне

vyvážen|í II, -í ср. 1. уравнивèсяване, балансѝране **2.** компенсѝране

vyvážen|ý I, -á, -é 1. извòзван **2.** експортѝран, изнàсян

vyvážen|ý II, -á, -é уравнивèсен, балансѝран, тòчен; тòчно преценèн, пресмèтнат, претèглен, премèрен: **~á výživa** балансѝрано хранене, тòчно пресмèтнат хранѝтелен рeжим; **harmonicky ~é pohyby** хармонично уравнивèсени, тòчно преценèни, пресмèтнати движèния

vyváž|et, -ím, 3. мн. **-ejí/-í несв. 1.** (*коho, со odkud*) извòзвам (*нещо, някого отнякъде*): **~et děti z města** извòзвам деца от градà; **~et hnůj z chléva** изкàрвам, извòзвам тòр от обòр **2.** (*коho, со kam*) извòзвам, закàрвам, транспортѝрам (*нещо, някого някъде*): **~et děti na venkov** извòзвам, закàрвам деца на сèло; **~et odpadky na skládku** извòзвам, откàрвам, закàрвам отпàдъци на смèтище **3.** (*со; со odkud*) (*тайно, незаконно*) изнàсям, изкàрвам (*нещо отнякъде*): **tajně ~et ze země obrazy** тайно изнàсям, транспортѝрам, изкàрвам от странàта картѝни **4.** (*со; со kam*) изнàсям, експортѝрам (*нещо някъде*): **~et pivo, stroje, léky**

изнàсям, експортѝрам бѝра, машини, лекàрства **5.** (*коho, со kam*) извòзвам, вдѝгам, кàчвам (*с асансьòр, с лифт и под.*) (*някого, нещо на високо*): **~et potraviny na horu lanovkou** извòзвам, кàчвам с лифт хранѝтелни стòки на (планински) вѝрх

vyváž|it, -ím св. 1. (*со*) уравнивèся, балансѝрам (*нещо*): **~it misky vah** уравнивèся блюдà на везнѝ; **~it kolo (auta)** балансѝрам колелò (на колà) **2.** (*со čím*) компенсѝрам (*нещо с нещо*): **menší nadání ~ila svou pílí** недостàтъчно голèмия си талант тя компенсѝраше сьс свòята прилèжност, сьс свòето трудолюбие; **dobrý konec cesty ~il všechna utrpení** добрийт край, завѝршек на пѝгòването компенсѝра всѝчки **срàния**

не мòже да се компенсѝра; товà не мòже да се платѝ с никакво злàтò, с никакви пари; всѝчкòто злàтò на светà нѝма да стѝгне за товà

vyvažovač, -e м. 1. *техн.* компенсàтор **2.** *спец.* балансна схèма

vyvažován|í, -í ср. техн. спец. 1. уравнивèсяване, балансѝране: **dynamické ~í** динамично уравнивèсяване; **~í setrvačných sil** уравнивèсяване на инерционни сѝли; **statické ~í** статично уравнивèсяване **2.** компенсѝране

vyvaž|ovat, -uji|разг. **-uju несв. 1.** (*со*) уравнивèсявам, балансѝрам (*везни, кола на кола и под.*) **2.** (*со čím*) компенсѝрам (*липса на талант с трудолюбие и под.*)

vyvěr|at, обикн. третол. **-á несв. 1.** (*odkud*) извѝра (*отнякъде*): **ze skály ~á pramen** от скàлата извѝра извор **2.** (*з čeho*) *прен. книж.* извѝра, ѝдва, произтича (*от нещо*); коренѝ се, ѝма корени (*в нещо*): **strach v ní ~á z pověr** стрàхът ѝ ѝдва от суевèрията

vývěs|it, -ím св. (со) 1. окачà (*нещо*); излòжа, изнесà (*нещо*) (на общèствено мѝсто): **~it prapory** окачà знаменà; **~it vyhlášku, volební seznamy** окачà, разлепѝ нарèдба, избѝрателни списьсѝ **2.** откàчà, свалѝ, мàхна (*нещо*): **~it okna** откàчà прозòрци; **~it vozu ж.п.** откàчà вагòни; **~it telefon, telefonní sluchátko** изклòча телефон; свалѝ телефонна слушàлка (*за да не могат да ми звьнат*)

vývěsk|a, -у ж. 1. обява (*която се окача, разлепѝ*): **~a o výměně bytu** (окачèна, разлепèна) обява за размяна, за замѝяна на жилище **2.** таблò, витрина за обяви

vývěsn|í, -í предназначèн, отнàсящ се за обяви: **~í tabule, skříňka** таблò, витрина за (окачване на) обяви

vy|vést, -vedu св. 1. (*коho, со з čeho, odkud, kam*) изведà, изкàрам, извàдя (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~vést pacienta na vzduch** изве-

дà пациèнт на (чист) вѣздух; **~vést zbloudilého z lesa** изведà заблудил се (човèк) от горà; **~vést někoho z nesnází** изведà, изкàрам някого от затруднèния; **~vést potrubí ze země, elektrické vedení ze zdi** изведà трѣбопровод от земjàта, електрически проводник от стенà

♦ **~vést chlapka** изведà обѣрам някого; обѣрам понятията на някого; стàна причина някой да оплетè конциите; **~vést někoho z míry** изведà, изкàрам някого от равновèсие; изкàрам някого от кòжата му; **~vést někoho z klidu** изведà някого от равновèсие, от спокòйствие; нарушà спокòйствието на някого **2.** (*koho, co odkud, kam*) изведà, заведà, изкàчà, покàчà, кàчà (*някого някъде, на високо*): **~vést turisty na věž** изведà, изкàчà, покàчà туристи на кùла **3.** (*koho, co*) изведà, пусна (*обикн. малко животно*) да се справя самò с живòта: **kosi už ~vedli malé** кòсовете вèче изведòха мàлките си, пуснаха ги вèче да летят **4.** (*co*) извѣрша, направя, стòря (*нещо*): **~vést hloupost** извѣрша глùпост **5.** *обикн. в свт* ♦ **~vést chlapka** изведà зя някого; пошегùвам се с някого (*обикн. на 1. и на 30. април*); излѣжа, вѣржа някого с (първо)априлска шегà, лѣжа

vy|vést se, vedu se св. (*koti*) излѣза добѣр, сполучлив; стàна добѣр, сполучлив; (*някой*) слùчи, извèди ксьмèт, има ксьмèт (*с някого, с нещо*): **děti se mu ne~vedly** децàта му не излѣзоха добри; тòй не слùчи, нямà ксьмèт с децàта си; **kuřata se letos ~vedla** пилетата тàзи година стàнаха; тàзи година имахме ксьмèт, извèдихме ксьмèт с пилетата

vyvěš|ovat, -uji|разг. -uju неск. (*co*) **1.** окàчвам (*нещо*); излàгам, изнàсям (*нещо*) (на общèствено мjàсто): **~ovat vlajky** окàчвам, изнàсям знаменà, флагове **2.** откàчам/откàчвам, свàлям, мàхам (*нещо*): **~ovat dveře** откàчвам, свàлям врата, врати; **~ovat vozy ж.п.** откàчвам вагòни; **je zakázáno ~ovat telefon** забранèно е телефонът да се откàчва, да се изклòчва, да се оставя със свалèна слушалка

vyvětral|ý, -á, -é изветрjл: **~é pivo** изветрjло пивò, изветрjла бира

vyvětr|at, -ám св. **1.** (-; *co*) проветрj (*нещо*): **~at pokoj** проветрj стaj; **je třeba ~at** трjбва да се проветрj **2.** *обикн. в съчет. ~at si plíce* прочистя си бèлите дрòбòвè **3.** *обикн. третол.* -á изветрèе: **pivo už ~alo** бирата вèче изветрj **4.** *обикн. третол.* -á разнесè се, разсèе се, издимì (*се*), отдимì се, отмирìше се (*за дим, за миризма*): **kouř už ~al** димjт вèче се издимì, разнèсе се, разсèя се

vyvětr|at se, -ám se св. експр. проветрj се, освè-

жà се (с разхòдка на чист вѣздух); прочистj си дрòбòвèте; подишам чист вѣздух: **šel se ~at** тòй излèзе да подиша чист вѣздух

vyvětráv|at, -ám неск. **1.** (-; *co*) проветрjвам (*стая и под.*) **2.** *обикн. в съчет. ~at si plíce* прочиствам си бèлите дрòбòвè **3.** *обикн. третол.* -á изветрjва (*за бира*) **4.** *обикн. третол.* -á разнàся се, разсèйва се, издимjва (*се*), отдимjва се, отмирìсва се, измирìсва се (*за дим, за миризма*)

vývěv|a, -y ж. физ. техн. пòмпа за създàване на вàкуум; вàкуумна пòмпа; вàкуумпòмпа: **difúzní ~a** дифузиòнна вàкуумпòмпа: **molekulární ~a** молекулна вàкуумпòмпа; **pomocná ~a** пòмощна вàкуумпòмпа; **rtuťová ~a** живàчна вàкуумпòмпа; **vyčerpát vzduch ~ou** изчèрпам, изсмùча вѣздух с вàкуумна пòмпа

vy|vézt, -vezu св. **1.** (*koho, co odkud*) извòзя, изкàрам (*някого, нещо отнякъде*): **~vézt děti z města** извòзя, изкàрам, изведà (с колà) децà от градà; **~vézt hnůj z chléva** изкàрам, извòзя тòр от обòр **2.** (*koho, co kam*) извòзя, закàрам, транспортjрам (*някого, нещо някъде*): **~vézt děti na venkov** извòзя, закàрам, заведà (с колà) децà на сèло; **~vézt odpadky na skládku** извòзя, закàрам отпàдъци на смèтище **3.** (*co; co odkud*) (тajно, незаконно) изнесà, изкàрам (*нещо отнякъде*): **tajně ~vézt ze země obrazy** тajно изнесà от странàта картини **4.** (*co; co kam*) изнесà, експортjрам (*нещо някъде*): **~vézt pivo, stroje, léky** изнесà, експортjрам бира, машини, лекàрства **5.** (*koho, co kam*) закàрам, извòзя, изкàчà, покàчà, кàчà (*някого, нещо нависòко*) (*обикн. с асансьòр, с лифт и под.*): **~vézt potraviny na horu lanovkou** закàрам, изкàчà с лифт хранителни продùкти на (планински) вѣрх; **~vézt hosty výtahem** изкàчà, кàчà гòсти с асансьòр

vyvíj|eč, -e м. спец. **1.** *хим. техн.* генерàтор: **~plynu** гàзгенерàтор; **acetylenový ~** ацетилèнов апарàт **2.** *в съчет. ~ kouře* хран. пушилка

vyvíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (*co*) развìвам, отдèлям, създàвам, образùвам (*нещо*): **~et rychlost** развìвам скòрост; **~et energii, teplo** развìвам, отдèлям енèргия, топлинà; **~et nový typ auta** развìвам, създàвам нòв тип лèка колà; **~et velké úsilí** полàгам голjмо усилie; **~et nátlak na někoho** окàзвам, упражнявам нàтиск вѣрху някого

vyvíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. **1.** (-; *jak*) развìвам се, растà/расна: **hoch se dobře ~í** момчèто се развìва, растè добрè **2.** *обикн. третол.* -í се развìва се, появjва се, в̀зниква, отдèля се, образùва се, създàва се: **při tření se ~í teplo** при трieне се развìва, отдèля се

- топлина; **~í se nový lék** създава се ново лекарство
- vyviklan|ý, -á, -é** разклатен: **~ý zub** разклатен зъб
- vyvikl|at, -ám** св. (со) разклатя (нещо): **~at kůl** разклатя къл
- vyvikl|at se, обикн. третол. -á se** св. разклати се: **hřebíky se ~aly** гвоздите се разклатиха/разклатили са се
- vývin, -u** м. 1. физическо развитие: **dítě ve ~u** дете в процес на физическо развитие, на растеж 2. хим. образуване, отделяне: **~plynu** газообразуване; **~tepla** топлоотделяне
- vyvin|nout, -nu** св. (со) развия, отдели, създам, образувам (нещо): **~nout nový lék** развия, създам ново лекарство; **~nout rychlost** развия скорост; **~nout energii, teplo** развия, отдели енергия, топлина; **~nout velké úsilí** полъжа голямо усилие; **~nout nátlak na někoho** окажа, упражня натиск върху някого
- vyvin|nout se, -nu se** св. 1. (-; jak) развия се, пораста/порасна: **hoch se dobře ~nul** момчето се е развило, пораснало е добре 2. обикн. третол. **-ne se** (z čeho, koho) развие се, създаде се, възникне, произлезе, получи се, отдели се, образува се (от нещо, от някого): **ptáci se ~nuli z plazů** птиците са произлезли, развили са се от влечугите; **počkej, co se z toho ~ne** почакай (да видим) какво ще се получи, какво ще излезе от всичко това; **při tření se ~nulo teplo** при триенето се разви, отдели се топлина
- vyvinut|ý, -á, -é** 1. развит: **~é tělo** развито тяло; **dobře ~ý ůch** добре развито обоняние; **je už ~á** тя вече е развита, пораснала, голяма 2. развит, напреднал: **méně ~é země** по-малко развити, по-малко напреднали страни
- vyvlastněn|í, -í** ср. отчуждаване, експроприиране, експроприация (на имуществото): **~í dolů** отчуждаване, експроприиране на минни; **~í a zespolečnění výrobních prostředků** експроприиране и национализиране на средства за производство
- vyvlastn|it, -ím** св. 1. (со) отчужда, експроприирам, иззема, отнема (нещо): **~it výrobní prostředky, půdu, podniky** отчужда, експроприирам, иззема средства за производство, земя, предприятия 2. (koho – вин.) отчужда, експроприирам, лишам от имущество (някого); иззема, отнема имущество (на някого, от някого): **~it kulaky** истор. експроприирам, лишам от собственост кулаци; иззема от кулаци собствеността им, имуществото им; разкулача кулаци
- vyvlastň|ovat, -uji/разг. -uju** несв. 1. (со) отчуждавам, експроприирам, изземавам, отнемам (средства за производство и под.)
2. (koho – вин.) отчуждавам, експроприирам, лишам от имущество, от собственост (някого); изземам, отнемам имущество, собственост (на някого, от някого)
- vy|vléci, vy|vléct, разг. vy|vlíct, -vleču/книж. -vleku, vy|vléknout, -vléknu, разг. vy|vlíknout, -vlíknu** св. 1. (со; со odkud) извлекам, изнижа, изкарам, извадя, измъкна, раздяна, изхлүзя (нещо отнякъде, от нещо): **~vléci/~vléknout nit z jehly** извадя, раздяна конец от игла; **~vléci/~vléknout klíč z kroužku** извадя, изнижа, откача ключ от халка, от ключодържател 2. (koho, со odkud, kam) извлекам, изкарам, измъкна, издърпам, изтегля, извадя (с влачене) (някого, нещо отнякъде навън): **~vléci/~vléknout tonoucího, kmen z řeky na břeh** извадя, измъкна давец се от река, дънер от река на бряг; **~vléci/~vléknout opilce ze sálu** измъкна, изкарам пияница от салон, от зала 3. (koho, со odkud, kam) извлекам, изкача, изтикам, избутам, изтегля, издърпам, измъкна (с влачене) (някого, нещо отнякъде навън): **~vléci děla na vršek** изтегля, издърпам, изкача оръдия на възвишение, на хълм
- vy|vléci se, vy|vléct se, разг. vy|vlíct se, -vleču se/книж. -vleku se, vy|vléknout se, -vléknu se, разг. vy|vlíknout se, -vlíknu se** св. 1. (-; z čeho, odkud; komu z čeho, odkud) освободя се, измъкна се, изхлүзя се, изхлүя се (от нещо, отнякъде); често третол. **-vleče se/-vlékne se/-vlíkně se** изхлүзи се, извади се, изниже се, издәне се (от нещо) (обикн. за конец, за връв, за ключ и под.): **~vléci se/-vléknout se z ohlávky** изхлүзя се, измъкна се от юлар, от хомот, от оглавник; **nit se mi ~vlekla** конецът ми се извади, издяна се 2. (z čeho) експр. избавя се, спася се, измъкна се (обикн. от задължение): **~vléci se/-vléknout se z odpovědnosti, ze slibu** измъкна се от отговорност, от обещание
- vyvléct, vyvléct se** вж. **vyvléci, vyvléci se**
- vyvlék|at, разг. vyvlík|at, -ám** несв. 1. (со; со odkud) извличам, изнизвам, изкарам, вадя, изваждам, измъквам, издявам, изхлүзвам (ключ от ключодържател, конец от игла и под.) 2. (koho, со odkud, kam) извличам, изваждам, вадя, изкарам, измъквам, изтеглям, издърпвам (с влачене) (труп от море и под.) 3. (koho, со odkud, kam) извличам, изкачвам, качвам, изтиквам, избутвам, изтеглям, издърпвам, измъквам (с влачене) (товар от първи на последен етаж и под.)
- vyvlék|at se, разг. vyvlík|at se, -ám se** несв. 1. (-; z čeho, odkud; komu odkud) освобож-

давам се, измъквам се, издърпвам се, изхлұз-
вам се (*от нещо, отнякъде*); *често третол.*
-**á se** изхлұзва се, изхлұва се, извжда се,
изнйзва се, издйва се (*конец от игла и под.*)
2. (*z čeho*) *експр.* избавям се, спасявам се,
измъквам се (*обикн. от задължение и под.*)
**vyvlíct, vyvlíct se, vyvlíkat, vyvlíkat se, vyvlík-
nout, vyvlíknout se** *вж.* **vyvléci, vyvléci se,
vyvlékat, vyvlékat se**
vývod, -u *м.* **1.** *техн.* извод, изведждане; отвор
за отвёждане; отдұшник: ~ **báze** извод на база;
~ **elektriny** извод на проводник; ~ **emitoru**
емитерен извод; **kolektorový** ~ извод на ко-
лектор; **mřížkový** ~ решётъчен извод; **střední**
~ централен извод; **kouřový** ~ отдұшник;
отвор за отвёждане на дйм **2. анат.** канал:
žlučnickový ~ жлъчен канал **3.** извод, заклю-
чение, умозаклучение: **řečnickový** ~у изводи,
умозаклучения на оратор; **dospět k ~u** стигна
до извод, до заключение; **shrnout své ~u** об-
общя изводите си
vyvodit, -im *св.* (*co; co z čeho*) изведá, установйя
(*нещо*); направа извод, заключение (*за нещо*
въз основа на нещо); стигна до (*някакъв*)
извод, до (*някакво*) заключение: ~**it vzorec,**
poučku изведá фóрмула, теорема; ~**it z ně-
čeho důsledky, závěry a** направа във връзка
с нёщо съответни изводи, заключения **б)** пред-
приема съответни мёрки (*обикн. във връзка с*
някакво провинение)
vývodní, -í, -í **1.** *техн.* който се отнася до извод,
до отдұшник **2. анат.** който се отнася до канал
vývodový, -á, -é **1.** *техн.* който се отнася до
извод, до отдұшник **2.** който се отнася до из-
вод, до заключение
vývoj, -e *м.* **1.** развóй, развитие, еволюция: **du-
ševní, tělesný** ~ душевно, телесно развитие; ~
rostlinných a živočišných druhů развитие,
эволюция на растителни и животински видо-
ве; **politický** ~ политически развóй; политй-
ческо развитие; ~ **jazyka, společnosti** развóй,
развитие на езйк, на общество; **organický** ~
книж. органичен, естёствен развóй **2.** развóй,
създаване; експериментйране и внедрйване:
středisko pro výzkum a ~ výrobků център за
проучване и внедрйване на издёлёя; експери-
ментально-внедрйтелски център
vývojk[a, -y *ж.* *фотогр.* проявител
vývojnice, -e *ж.* *фотогр.* корексдóза
vývojově *нар.* в еволюционно отношение; от
глёдна тóчка на развóй, на развитие, на ево-
люция: **stát ~ na témž stupni** от глёдна тóчка
на развитието стоя на същото стъпало
vývojový, -á, -é който се отнася до развóй, до
развитие, до еволюция; развóден, еволюцио-

нен: ~**á tendence** развóйна тенденция; тен-
дёнция на развитие; ~**ý stupeň** стёпен на
развитие; ~**é stadium** стáдий на развитие; ~**á**
teorie еволюционна теория **2.** който се отнася
до развóй, до създаване, до експериментйра-
не и внедрйване; експериментально-внедрй-
телски; опитен: ~**á dílna** експериментально-
внедрйтелска работилница, лаборатория; ~**ý**
pracovník работник, служйтел от (област на)
експериментйране и внедрйване; ~**á výroba**
експериментально, опитно производство
vyvolán[í, vyvoláván[í, -í *ср.* **1.** *техн.* извикване:
~**í podprogramu** извикване на подпрограма;
~**í supervízoru** извикване на супервйзор;
обръщане към супервйзор **2. фотогр.** проя-
вяване: **barvotvorné ~í** цвётно проявяване
vyvol[at, -ám *св.* **1.** (*co*) извикам, съобщя (*нещо*):
~**at další jméno** извикам, съобщя слёдващо
йме; ~**at cenu (při dražbě)** съобщя (на висóк
глác) цена (по време на търг) **2.** (*koho – вин.*
odkud, kam) извикам (*някого отнякъде, някъ-*
де); *накарам (някого)* да излёзе (*отнякъде*):
~**ali ho ze schůze** извикаха го от събрание;
накараха го излёзе от събрание; **herec byl**
potleskem znovu ~án с аплодйране, с ръко-
пляскане актёрът бёше отнóво извикан на сце-
ната, на бис **3.** (*koho – вин.*) извикам (*обикн.*
духове на мъртви); извикам (*някого*) да се
яви; ~**at duchy** извикам дұхове **4.** (*koho –*
вин; koho z čeho) изпйтам (*някого по нещо*);
вдйгна, извдя, изкарам на урок (*някого*): ~**at**
dva žáky изпйтам двáма ученици; **být ~án z**
fyziky изпйтат ме, изпйтан съм по фйзика
5. (*co*) предизвикам, провокирам (*нещо*): ~**at**
hádku провокирам, предизвикам спóр, кавгá;
ne~at žádný dojem не направа никакво впе-
чатление **6.** (*co*) *фотогр.* проявя (*нещо*): ~**at**
negativ, film проявя негатив, филм
vyvol[at si, -ám si *св.* (*koho, co*) припóмня си
(*някого, нещо*): ~**at si něčí slova, něčí tvář**
припóмня си нёчии дұми, нёчия физиономия
vyvoláván[í *вж.* **vyvolán[í**
vyvoláv[at, -ám *несв.* **1.** (*co*) извикам (*нещо*); съ-
общавам на висóк глác (*нечие име, цена на*
нещо и под.) **2.** (*koho – вин. odkud*) извикам,
накарам да излёзе (*актёр на бис и под.*)
3. (*koho – вин.*) извикам, вйкам да се яви (*обикн.*
духове на мъртви) **4.** (*koho – вин.; koho z čeho*)
изпйтвам (*ученик по нещо*); вдйгам, извжда-
дам, изкарам на урок (*някого*) **5.** (*co*) пре-
дизвикам, провокирам (*спор и под.*) **6.** (*co*)
фотогр. проявявам (*негатив и под.*)
vyvolen[á, -é *ж.* избраница; любима, мила: **to je**
jeho ~á това е нёговата избраница, любима
vyvolen[ý, -ého *м.* избраник, любим: **to je její**

vyvolat *св.* (кого, со) избера (си), предпочета (някого, нецо): **~it si nejhezčí dívku za manželku** избера си най-хубавото момиче за жена; **~it ze dvou zel to menší** от две злини избера, предпочета по-малката

vývoz, -u м. износ, експорт: **~ strojů** износ, експорт на машини; **zboží na ~** стоки за износ, за експорт; експортни стоки

vývozce, -e м. износител, експортър: **ČR patří mezi největší ~e motocyklů** Чешката република се нарежда, Чешката република е сред най-големите износители на мотоциклети

vývozní, -í, -í износен, експортен; който се отнася до износ, до експорт: **~í zboží** износна, експортна стока; **~í povolení** разрешение, разрешително за износ, за експорт

vyvozovat, -uji/разг. -uju неск. (со; со з чего) извждам, установявам (нецо); правя извод, заключение (на нецо въз основа на нецо); стигам до (някакъв) извод, до (някакво) заключение: **~ovat vzorec, poučku** извждам формула, теорема; **~ovat z něčeho důsledky, závěry a)** въз основа на нещо, във връзка с нещо правя съответни изводи, заключения б) предприемам някакви мерки (обикн. във връзка с някакво нарушение, провинение и под.)

vyvracet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (со; со кому) рязко обръщам, извърщам, извъртявам, извивам (глава и под.); извждам, изкълчвам (на някого пръсти и под.) 2. (со) (из основи, из дъно) изкоренявам, изтръгвам (дърво и под.) 3. (со) книж. (из основи) унищожавам, изтръгвам, съсипвам, разорявам (държава и под.) 4. (со) опровергвам, оборвам, отхвърлям (подозрение, обвинение, опасение и под.)

vyvrát, -u м. 1. изтръгнато, изскубнато, изкоренено (от буря, от ураган) дърво: **odstranit ~y** отстраня, разчистя изкоренени (от буря) дървета 2. лес. ветровъл

vyvrátit, -ím св. 1. (со; со кому) рязко обърна, извърна, извъртя, извия, извадя, изкълча (на някого нецо): **~it hlavu** рязко извърна, извъртя глава назад; **~it si prst, kotník** изкълча си пръст, глезен 2. (со) (из основи, из дъно) изтръгна, изскубна, изкореня (нецо): **vichr ~il strom, plot** вихърът изкореня дърво, събори ограда 3. (со) книж. (из основи) унищожа, съсипа, разоря (нецо): **barbaři ~ili římskou říši** варварите унищожили, съсипали Римската империя 4. (со) опровергва, отхвърля, оборя (нецо): **~it námitky, podezření,**

žalobu оборя, опровергва, отхвърля възражение, подозрение, обвинение; **~it něčí obavy** опровергва нечий опасение; **oficiálně ~it zprávu** официално опровергва съобщение

vyvrátit se, обикн. третол. -í se св. 1. (–; кому, чему) изкълчи се, извие се, изскубне се (на някого, на нецо): **otácel se, div se mu krk ne~il** той (всё) се извърщаше, за малко да му се изкълчи, да му се извие вратът 2. откачи се, извади се (от пантите): **vrátka se ~ila** вратичката, портичката се откачи, извади се

vyvrávorat, -ám св. (odkud) изляза (отнякъде) залитайки, олюлявайки се, клатушкайки се: **opilec ~al ze dveří** пияницата излезе през вратата, залитайки, олюлявайки се

vyvraždit, -ím св. (кого, со) (постепенно) избия, изпобия (някого, нецо): **nacisté ~ili celou ves** нацистите избиха цялото село

vyvraždit'ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) (постепенно) избивам, изпобивам (цял град, всички негови жители и под.)

vyvrhjit se, -ím se св. 1. обикн. третол. **-í se** (z чего; jak) разг. експр. излюпи се, получи се, излезе (от нецо); стана, разви се (някак): **uvidíme, co se z toho ~í** ще видим какво ще се излюпи, какво ще излезе от тази работа 2. (kde) диал. експр. цѣфна, изникна, появи се (някъде): **každou chvíli se tu může někdo ~it** всеки момент тук може да цѣфне някой

vyvrhel, -e м. пейор. отритнат, отхвърлен от обществото човек; изрод, изверг; негодник, мерзавец

vyvrhnout, -nu св. 1. (кого, со kam) изхвърля (някого, нецо някъде): **moře ~lo lod'ku, trosečníka na břeh** морето изхвърли лодка, корабокрушенец на брега 2. (кого, со) изкормя (обикн. по-едро животно): **~nout prase** изкормя прасе

vyvrhovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (кого, со kam) изхвърлям (някого, нецо някъде) 2. (кого, со) изкормям, кормя (някого, нецо)

vyvrcholení, -í ср. кулминация; връхна, кулминационна точка; достигане на връхна точка: **~í krize, napětí** кулминационна, връхна точка на криза, на напрежение

vyvrcholit, обикн. третол. -í св. 1. достигне, стигне връхна, кулминационна точка: **napětí ~ilo** напрежението достигна кулминационната си точка 2. (čím/v со) завърши (с нецо); премине, прерасне, избие (в нецо): **úzkost ~ila pláčem/v pláč** потиснатото настроение премина, избя в плач; **oslava ~í manifestací/v manifestaci** тържеството ще завърши с манифестация

vyvrcholovat, обикн. третол. -uje неск. 1. до-

- стїга, стїга врѣхна, кулминациѡнна тѡчка (за криза, за битка и под.) **2.** (*čim/v co*) завѣршава (*c победа и под.*); преминáва, прерáства, избїва (*в манифестация, в плач и под.*)
- vývrt, -u м.** **1.** техн. воен. канал **2.** минно взрївна дўпка
- vývrt|at, -ám св.** **1.** (*co*) пробїя (*нецо*): **~at dřevo** пробїя дърво **2.** (*co; co kat*) направа ѡтвор, дўпка (*в нецо*): **~at otvor, díru** пробїя, направа ѡтвор, дўпка **3.** (*co; komu co*) почїстя (*на някого обикн. зѣб*): **~at někomu zub** почїстя на някого зѣб
- vývrtáv|at, -ám нескв.** **1.** (*co*) пробївам (*дърво и под.*) **2.** (*co; co kat*) пробївам, направам дўпка, ѡтвор (*в стена и под.*) **3.** (*co; komu co*) почїствам (*на някого обикн. зѣб*)
- vývrtk|a, -y ж.** **1.** тирбушѡн: **nůž s ~ou** нѡж с тирбушѡн **2.** авиац. сврѣдел, тирбушѡн (*вид пот*)
- се, изпáдна/изпáдам в ўжас, припáдна/припáдам от ўжас; **když viděla, kdo přišel, šla do ~y** когáто видя кой е дошъл, тя изпáдна в ўжас, тя за мálко да припáдне от ўжас
- vývrt|nout, -nu св.** (*co; komu co*) извáдя, изкълча, навѣхна, откачá (*нецо на някого*): **~nout si prst, kotník** навѣхна си, изкълча си прѣст, плѣзен
- vývrt|nout se, обикн. третол. -ne se св.** (*-; komu*) извáди се, изкълчи се, откачи се, навѣхне се (*за ръка, за крак и под.*): **~la se mu sanice** откачи му се дѡлната чѣлност
- vývřelin|a, -y ж.** геол. геологїческа порѡда от вулканичен проїзход; еруптивна порѡда
- vývřell|ý, -á, -é** изрїгнат от вулкán; еруптивен: **~á hornina** геол. геологїчна порѡда от вулканически проїзход; еруптивна порѡда
- vývřen|í, -í ср.** избликване, изрїгване
- vývř|ít, обикн. третол. -e св.** избїе, бликне, изрїгне, изскѡчи; бѣде изрїгнат, изхвѣрлен (*за лава и под.*): **ze země ~el horký pramen, gejzír** от земята бликна, избї горещ їзвор, гейзер; **z kráteru sopky ~ela láva** от кратера на вулкàна изрїгна, изскѡчи, бѣше изхвѣрлена лава
- vývstá|t, обикн. третол. -ne св.** **1.** (*kde; komu kde*) появи се, изскѡчи, избїе, излѣзе (*някъде*): **na čele jí ~l pot** по чѣлѡто ѝ избї, изскѡчи пот; чѣлѡто ѝ се оросї с пот; пот оросї чѣлѡто ѝ **2.** (*kde*) книж. появи се, излѣзе, покаже се (*някъде*): **na obloze ~la mračna** на небосвѡда се появиха, излязоха (буренѡсни) ѡблаци **3.** (*kde; před kým*) книж. (отнѡво) се появи, изплўва: **znovu před ním ~la ona událost** отнѡво пред него, пред очїте му се появи, изплўва онази слўчка, оновá събитие
- vývstáv|at, обикн. в третол. -á нескв.** **1.** (*kde; komu kde*) появява се, изскáча, излїза, избїва (*пот върху чело и под.*) **2.** (*kde*) книж. появява се, излїза, показва се (*облаци на небето и под.*) **3.** (*kde; před kým*) книж. (отнѡво) се появява, изплўва (*в мисълта*)
- vývvyšenin|a, -y ж.** **1.** възвишѣние, височинà, хълм: **rovina s malou ~ou** равнинà с нѣголямо възвишѣние **2.** пѡ-висѡко, изпѣкнало място; изпѣкналост, издатинà: **~a na nártu** изпѣкналост върху обратната странà на ходїло/на стѣпáло
- vývvyšen|ý, -á, -é** издїгнат: **~é podium** издїгнат пѡдиум
- vývvyš|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв.** (*na koho*) вáжнича, големѣя се, придáвам си вáжност (*пред някого*); държá се високомѣрно, надмѣнно (*към някого, с някого*); надмѣнен, високомѣрен сѣм (*към някого, с някого*): **rád se ~je nad ostatní** (тѡй) обїча да вáжнича, да си придáва вáжност пред остàналите
- vývzdor|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) св.** (*co*) постїгна, полўча (*нецо*) с инàт: **dítě si nemá ~ovat, co chce** детѣто не бїва да получáва с инàт всїчко, коѣто му хрўмне; детѣто не бїва да получáва всїчко, за коѣто се инàтї
- vývztek|at se, -ám se св.** **1.** излѣзà си ядà; набеснѣя се: **ještě se ne~al** ѡще не сї е излїял ядà; ѡще не сѣ е набеснїял **2.** (*-; kde*) експр. налудўвам се, набеснѣя се, наиграя се (*някъде*) (*за деца*): **děti se na hřišti ~aly** децàта се набеснїяха на игрїщето
- vyz|a, -y ж.** зоол. морўна (Huso huso): **uzená ~a** пушена морўна
- vyzáble нар.** кльѡщаво, хїлаво: **vypadat ~** изглѣждам кльѡщав, хїлав
- vyzáblast, -i ж.** кльѡщавост, хїлавост, мършавинà, мършавост
- vyzábl|ý, -á, -é** кльѡщав, хїлав, мършав, сух, изпїт: **~á stařena** кльѡщавà, сўха старїца; **~á tvář** кльѡщаво, мършаво, изпїто лице
- vyzář|ít, -ím св.** (*co*) излѣча, отдѣля, изпўсна (*нецо*): **~it energii, teplo** излѣча енѣргїя, топлинà
- vyzářovač, -e м. техн.** излѣчвãтел: **mechanický** ~ механичен излѣчвãтел; **piezoelektrický** ~ пїезоелектрїчен, излѣчвãтел; **směrový** ~ насѡчен излѣчвãтел; **ultrazvukový** ~ ултразвўков излѣчвãтел
- vyzářován|í, -í ср. физ. техн.** излѣчване: **~í energie** излѣчване на енѣргїя
- vyzář|ovat, -uji/разг. -uju нескв.** **1.** (*co*) излѣчвам, отдѣлям, изпўскам (*нецо*): **~ovat elektromagnetické vlnění** физ. излѣчвам, изпўскам елѣктромагнїтнї вълнї **2.** (*co; co odkud*) книж. излѣчвам (*нецо*); от мѣне се излѣчва, лѣха (*нецо*): **~ovat radost** излѣчвам рãдѡст,

- сияя от радост; **~oval z něho klid** нѐго се излѣчваше, лѣхаше спокойствие; той излѣчваше спокойствие **3.** обикн. *третол.* **-uje** (*odkud, kam*) мед. ирадийра; разпространява се лѣчеобразно (*за болка*): **bolest ~uje do zad** болката ирадийра, разпространява се лѣчеобразно към гърба
- výzbroj, -e ж.** **1.** въоръжение, снаряжение: **~ útvaru** въоръжение, снаряжение на поделение; **vojenská, lovecká** ~ военно, ловджийско снаряжение **2.** екипировка, оборудване: **požární, lyžařská, horolezecká** ~ пожарническа, скиорска, алпинистка екипировка; **elektrická** ~ електрооборудване
- výzbrojit, -ím св.** **1.** (*koho, co; koho, co čím*) въоръжã (*някого, нещо с нещо*): **~it armádu** въоръжã армия; **být ~en vědomostmi** прен. въоръжен съм със знания **2.** (*koho, co; koho, co čím kam, pro co*) оборудвам, екипирам, стѣгна, подсигуря, подготвя (*някого, нещо за нещо*): **~it kosmickou loď nejmodernějšími přístroji** оборудвам, екипирам космически кораб с най-модерна техника; **~it někoho na cestu** екипирам, стѣгна някого за път; **být dobře ~en pro život** добре съм подготвен, подсигурен съм за живота
- výzbrojit se, -ím se св.** **1.** (*-; čím*) въоръжã се (*-; с нещо*): **~it se revolverem** въоръжã се с револвер; **~it se trpělivostí** прен. въоръжã се с търпение **2.** (*-; čím kam, pro co*) екипирам се, стѣгна се, подготвя се, подсигуря се (*с нещо за някъде, за нещо*): **~it se na cestu** екипирам се, стѣгна се за път
- výzbrojovat, -uji/разг. -uju** неск. **1.** (*koho, co; koho, co čím*) въоръжãвам (*армия с атомни оръжия и под.*) **2.** (*koho, co; koho, co čím kam, pro co*) оборудвам, екипирам, стѣгам, подготвям, подсигурявам (*някого, нещо с нещо за някъде, за нещо*)
- výzdlít, -ím св.** (*co*) **1.** изйдама, вдигна, изградя (*нещо*): **~it základy** изйдама основи **2.** укрепя със зидария (*нещо*) отвѣтре; футеровам (*нещо*): **~it tunel** укрепя тунѐл (*отвѣтре*) със зидария; **~it pec** техн. метал. футеровам пѣц; облицовам вътрешността на пѣц с огнеупорен материал
- výzdív|at, -ám** неск. (*co*) **1.** зйдама, изйдама, вдигам, изграждама (*стена, основи и под.*) **2.** укрепяма със зидария отвѣтре (*тунѐл и под.*); облицовам вътрешността (*на нещо*); футеровам (*домenna пѣц и под.*)
- výzdív|ka, -y ж.** **1.** *строит.* зидария, изидване: **cihlová ~a** тухлена зидария **2.** *строит.* минно облицовка, обмãзка, фўтер: **~a vysoké pѣse** техн. метал. огнеупорна облицовка, фўтер
- на домenna пѣц; **žáruvzdorná ~a** огнеупорна обмãзка
- výzdob|a, -y ж.** укрãса: **květinová ~a** укрãса с цветя; **~a vánočního stromku** укрãса на коледна, на новогодишна елãа
- výzdob|it, -ím св.** (*co, koho, co, koho čím*) украся (*нещо, някого с нещо*): **slavnostně ~it tribunu** празнично украся трибуна; **~it halenku vyšíváním** украся блўза с бродѣрия
- výzdob|ovat, -uji/разг. -uju** неск. (*co, koho; co, koho čím*) украсявам (*коледна елãа с украшения и под.*)
- výzdvih|nout, vyzved|nout, -nu св.** **1.** (*koho, co; koho, co kam čím, jak*) вдигна, повдигна, издигна (*някого, нещо някъде*): **~nout dítě, pytel na ramena** вдигна дете, чувãл на раменѣте си; **~nout náklad jeřábem** вдигна, повдигна товар с кран; **~nout ruce nad hlavu** вдигна, повдигна ръце над главата си **2.** (*co; co odkud, kde*) взѣма, полўча, изтѣгля (*нещо отнякъде*): **~nout šaty z čistírny, balík na poště** полўча, взѣма дрѣхи от химическо чистене, колѣт от поща; **~nout úspory** изтѣгля спестявания **3.** (*co*) публ. изтѣкна, подчертãя, отбелѣжа (*нещо*); изтѣкна значението (*на нещо*): **~nout význam vzdělání** подчертãя, изтѣкна значението на образованието; **~nout zásluhy oslavence** изтѣкна заслугите на юбиляр
- výzdvih|ovat, -uji/разг. -uju, vyzved|at, -ám** неск. **1.** (*koho, co; koho, co kam čím, jak*) вдигам, издигам, повдигам (*дете на рамене, товар с кран и под.*) **2.** (*co; co odkud, kde*) взѣмам, получãвам (*дрѣхи от химическо чистене и под.*); тѣгля, изтѣгляма (*пари от спестовна каса и под.*) **3.** (*co*) публ. изтѣквам, подчертãвам, отбелãвам (*значение на събитие и под.*); превзãнасям (*нещо*)
- výz|í, -í, -í** морўнов; който се отнãса до морўна
- výzísk|at, -ám св.** **1.** (*co; co jak*) сдобия се, снабдя се (*с нещо*); придобия, спечѣля, завоювам, полўча (*нещо по някакъв начин*): **~at něco koupí, výměnou** сдобия се с нещо чрез покупка, чрез замãна; **~at majetek tvrdou prací** придобия, спечѣля имот, имўщество с тѣжък, с непосилен трўд; **~at území bojem** завоювам, превзѣма територия с бой; **~at zkušenost** придобия опит; **~at čas, náskok před někým** спечѣля време, преднина пред някого; **~at byt, hodnost doktora věd** полўча жилище, научна стѣпен доктор на науките **2.** (*co čím, jak; na čem*) извлѣкã полза, изгõда, печãлба (*от нещо*); спечѣля (*от нещо по някакъв начин*); (*нещо*) ми помõгне, дадѣ ми (*нещо*): **~al hodně studiem, přátelstvím** следването,

приятелството му даде много, помогна му много **3.** (*со з чехо јак*) извлекá, добíя, полúча (*нещо по някакъв начин*): **~at z roпы olej** извлекá, добíя, полúча мáслó от нефт; **~at pálením líh** извлекá, полúча спíрт чрез варене, чрез пèчене, чрез дестилáция

vyzkoumat, -ám св. **1.** (*со*) изслèдвам, проучá (*нещо*): **~at původ, podmínky, příčiny** изслèдвам, проучá произход, услóвия, причини **2.** (*со*) проучá, издírя, открíя, установя (*нещо*): **musí ~at, kde je chyba** (тóй/тjá) трябвa да проучи, да издíри, да открие кдè има грешка, кдè е грешката

vyzkoušen|ý, -á, -é изпитан, изпрóбван, на-дежден: **~ý působ** изпитан нáчин; **~ý recept** изпитана, изпрóбвана рецèпта

vyzkoušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (*со*) изпитам, изпрóбвам, подлóжа (*нещо*) на изпитáние: **~et brzdy** изпрóбвам спирачки; **~et lék** изпитам, изпрóбвам лекарство; **~et své síly** изпитам силите си, подлóжа силите си на изпитáние **2.** (*со; кому со*) изпрóбвам, премèря (*нещо на някого*): **~et si šaty** изпрóбвам, премèря дрèхи **3.** (*кого – вин.*) изпитам (*някого*); проверя (*нечи*) знáния: **~et žáka** изпитам ученик

výzkum, -u м. **1.** изслèдване, проучване: **vědecký, základní, jazykovědný, archeologický** ~ нау́чно, оснóвно, езиковèдско, археологическо изслèдване; **provést ~ veřejného mínění** проведá, извèрша проучване на общèственото мнèние; **experimentální** ~ експериментáлно изслèдване; **laboratorní** ~ лаборатòрно изслèдване; **operativní** ~ оператíвно изслèдване **2. разг.** изследователска област, сфèра; сфèра, област на изслèдване, на проучване: **pracovat ve ~u** работá в областта на изслèдванията, на проучванията; занимавам се с изследователска работá, дèйност

výzkumně нар. изследователски, проучвателски; в изследователско, в проучвателско отношèние: **~ důležitá oblast** вáжна в изследователско, в проучвателско отношèние област

výzkumnick|ý, -á, -é изследователски, проучвателски: **~ý dorost** подрáстващо поколèние изследователи; подрáстващо изследователско поколèние

výzkumnictv|í, -í ср. изследователска, проучвателска дèйност: **zemědělské ~í** селскостопáнска изследователска дèйност; **plány ve ~í** плáнове в областта на изследователската дèйност

výzkumník, -a м. изследовател, проучвател: **kolektiv ~ů** колектив изследователи, изследователски колектив

výzkumnice, -e ж. женá-изследовател; изследователка, проучвателка

výzkumn|ý, -á, -é изследователски, проучвателски: **~á práce, laboratoř, výprava** изследователска работá, лаборатòрия, експедиция

vyzmizik|ovat, -uji/разг. -uju св. (*кого, со*) *експр.* **1.** мáхна, отстраня, заличá, изтрíя (от общèственото съзнáние) (*някого, нещо*); способствам (*някой*) да бѣде забравен, (*нещо*) да бѣде забравено: **ty nejlepší režiséry ~ovali** заличíха от общèственото съзнáние нáй-добрите режисьòри; способствáха да бѣдат забравени нáй-добрите режисьòри **2.** засèнча (*някого, нещо*); измèстя (*някого, нещо*) на заден плáн: **herec zcela ~oval režiséřku** актòрът изцýло е засèнчил режисьòрката

vyznačen|ý, -á, -é **1.** означен, обозначен, маркиран: **~ý přechod (pro chodce)** обозначена пешехóдна пъте́ка **2.** очертан, забележим, видим: **ostře ~é žily** рязко очертáни вèни

vyznačit, -ím св. (*со; со čím, jak*) означа, обознача, маркирам (*нещо по някакъв начин*): **~it cestu šipkami** обознача, маркирам път със стрелки; **~it postup vojsk na mapě** обознача, нанесá движèние на войскí върху кáрта; **~it střed červeně** отбелèжа, обознача център с червен цвят, с червено

vyznačkovat, -uji/разг. -uju св. (*со*) означа, обознача, маркирам (*нещо*); поставя маркировка (*на нещо*): **~ovat závodní trať** маркирам състезáтелна писта

význačně нар. **1.** забележително, отлично, превзхóдно: **~ se uplatnit a)** отлично се реализирам; проявя се като много добър работник **б)** обикн. *третол.* намèри значително, вáжно приложèние **2.** характерно, типично: **~ rodná záležitost** типично семèен проблем, въпрòс

význačnost, -i ж. **1.** значимост, забележителност: **~ básníkovy tvorby** значимост на творчеството на поет **2.** значèние, значимост, вáжност, сериòзност: **~ problému** значèние, значимост, сериòзност на проблем **3.** отличителност, характерност, типичност; отличителна, характерна, типична черта

význačn|ý, -á, -é **1.** забележителен, значим, значителен, голýм, виден, изтѣкнат, отличен, превзхóден: **~ý vědec, básník** виден, изтѣкнат учен, поет; **~ý lékař** виден, отличен лекар **2.** забележителен, значим, значителен, знаменáтелен, вáжен: **~á událost** забележително, знаменáтелно, вáжно събѣтие **3.** отличителен, характерен, типичен: **~ý znak** отличителен, характерен, типичен знак

vyznačovat, -uji/разг. -uju несл. (*со; со čím, jak*) означавам, обозначавам, маркирам (*нещо по някакъв начин*)

vyznač|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (čít)* *книж.* отличавам се, характеризирам се, откроявам се (*с нещо*): **naše výrobky se ~ují dobrou kvalitou** нашите изделия се отличават с добро качество

význam, -u *м. 1.* значение, смисъл *също и спец.:* ~ **slova, výrazu, věty** значение, смисъл на думата, на израз, на изречение; **lexikální, gramatický, přenesený** ~ *език.* лексикално, граматично значение; преносно значение, преносен смисъл **2.** значение, смисъл, важност, значимост, стойност: ~ **vzdělání pro život** значение, важност, значимост на образованието за живота; **historický ~ události** историческо значение, исторически смисъл, историческа стойност на събитие; **to nemá (pro mne)** ~ това (за мен) няма значение, не е от значение, не е важно; **tomu se nepřikládá žádný** ~ на това не се отдава никакво значение; **eminentní** ~ *наук.* **hádát, pospíchat** и *под.*) *разг.* няма смисъл, не си заслужава, не си струва (да се карам, да бързам и *под.*)

vyznamenán|í, -í *ср. 1.* отличие: **zaslouží ~í** заслужава отличие; заслужава да бъде отличен(а) **2.** отличие, значка, медал: **státní, vojenské ~í** държавно, военно отличие; **udílení řádů a ~í** присъждане на ордени и отличия; **nosit ~í** нося медал, значка **3.** *учил.* отличие, отличен успех (*в училище*): **studovat, udělat maturitu s ~ím** уча, взема матура с отличие **4.** чест, уважение, признание, награда: **jeho návštěva je pro nás ~ím** за нас неговото посещение е чест, награда

vyznamenat, -ám *св. 1.* (*koho, co*) отлича, изтъкна като отличен (*някого, нещо*): ~ **at nejlepšího pracovníka** отлича най-добър служител **2.** (*koho, co čít*) отлича, награжда, удостоя (*някого, нещо с нещо*): **být ~án Řádem práce** удостоен, отличен, награден съм с Орден на труда

vyznamenat se, -ám se *св. (čít; kde)* отлича се, проявя се (добре) (*с нещо; някъде*): ~ **at se v bitvě, při záchranných pracích** отлича се в бой, по време на спасителна акция; **kuchař se dnes s jídlem ~al** *експр.* готвачът днеска се е отличил, проявил се е; яденето няма грешка; **ty ses ale ~al!** *ирон.* добре я свърши! браво! заслужаваш (да ти дадат) медал, грамота!

vyznamenáv|at, -ám *несв. 1.* (*koho, co*) отличавам, изтъквам като отличен (*някого, нещо*) **2.** (*koho, co čít*) отличавам, награждавам (*трудова колектив с грамота и под.*); удостоявам (*някого с награда, с отличие и под.*)

významně *нар. 1.* значително, съществено, се-

риозно: ~ **zasáhnout do politického života** съществено, сериозно се намеся в политическия живот **2.** многозначително: ~ **se podívat na hodinky** многозначително поглежда часовника си

významnost, -i *ж.* значение, значимост, важност: ~ **politické události** значение, важност на политическо събитие

významn|ý, -á, -é 1. забележителен, важен, значим, изтъкнат: ~ **ý český básník** виден, изтъкнат чешки поет **2.** забележителен, знаменателен, важен, голям: ~ **á událost** забележително, знаменателно, важно събитие **3.** важен, ключов, решаващ: ~ **é rozhodnutí** важно решение; **mít ~é postavení** заемам важен, ключов пост

4. значителен, съществен, голям: ~ **é úspěchy** значителни, съществени успехи; ~ **á pomoc** значителна, съществена помощ **5.** многозначителен: ~ **ý pohled, úsměv** многозначителен поглед; многозначителна усмивка

významově *нар. език.* по смисъл, по значение; в смислово, в семантично отношение; смислово, семантично: ~ **blízká slova** близки по значение, семантично близки думи

významov|ý, -á, -é *език.* който се отнася до смисъл, до значение; смислов, семантичен: ~ **ý odstín** семантичен оттенок; ~ **á stránka slova** семантичен аспект на дума; ~ **é sloveso** пълнозначен глагол

vyznán|í, -í *ср. 1.* вероизповедание, изповедание, религия: **svoboda ~í** свобода на вероизповедание; **být bez ~í** не принадлежа към никое вероизповедание; не съм вярващ; атеист съм; ~ **í víry a)** *рел.* вероизповедание **б)** *прен. често експр.* (политически и *под.*) принципи, убеждения **2.** признание, обяснение: ~ **í lásky** обяснение в любов **3.** *книж.* вѐрую, крѐдо; принципи, убеждения: **politické ~í** политическо крѐдо, вѐрую; политически убеждения; **literární ~í** литературно крѐдо, вѐрую

vyzn|at, -ám *св. (komu co)* (открито) изкажа, призная (*на някого нещо*); обясня се (*на някого в нещо*): ~ **at dívce lásku** обясня се на момиче в любов

vyzn|at se I, -ám se *св. (z čeho; komu z čeho)* кажа си, призная (си), споделя (*за нещо*): ~ **at se (matce) ze své lásky** призная (пред майка си/на майка си), че съм влюбен; споделя (с майка си) за своята любов

vyzn|at se II, -ám se *несв. 1.* (*v čem*) разбирам (*от нещо*); добре владя, познавам (*нещо*): ~ **at se v chemii, v řemesle** разбирам от химия; **řemesle** ~ **al** *експр.* нищо не разбирам; бъкел не разбирам; и дяволът не може да се оправи в тази каша, в тази бъркотия **2.** (*v kom*) добре позна-

вам, преценявам, разбирам (някого): **~at se v lidech** добре разбирам, познавам хората; **ne~á se sám v sobě** сам себе си не познава; не може сам себе си да разбере **3.** (*kde*) добре, лесно се оправям, ориентирам (някъде); зная, познавам (*neщо*) като петте си пръста, като пръстите на ръката си: **~at se ve městě** лесно се оправям, ориентирам се в град; познавам **~at se ve městě** не си оставям магарето в калта; с всичко се справям, оправям се; много съм оправен, пробивен; на всичко му намирам цаката, колая, леснината; не си поплъвам, щом се захвана, щом се заловя с нещо

vyznavač, -e м. привърженик, почитател: **~ Hegelův** привърженик, почитател на Хегел; **~i džezu** почитатели на джаза

vyznavačkja, -u ж. привърженичка, почитателка

vyznáv|at, -ám неств. (*kotiu co*) (открито) изказвам, признавам (на някого нещо); обяснявам се (на някого в нещо): **~at dívce lásku** обяснявам се на момиче в любов

vyzn|ít, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í св. **1.** (*jak*) прозвучи (по някакъв начин): **píseň ~ěla falešně** песента прозвуча фалшиво; **odpověď ~ěla smířlivě** отговорът прозвуча помирително **2.** (*v co; čím*) премине, прерасне, превърне се (*v нещо*); свърши, завърши, приключи (*s нещо*): **schůze ~ěla v manifestaci/manifestaci** събранието се превърна в манифестация, завърши с манифестация

vyznív|at, обикн. третол. -á неств. **1.** (*jak*) прозвучава (по някакъв начин) (*za звук, za дума и под.*) **2.** (*v co; čím*) преминава, прераста, превърща се (*v манифестация и под.*); завършва, свършва, приключва (*s манифестация и под.*)

vyzob|at, -u/-ám св. (*co*) изкълва, издоба, издъбя, окълва, оздоба, оздъбя (*neщо*): **slepice ~aly všechno zrní** кокошките издобаха, изкълваха всичкото зърно

vy|zout, -zují/разг. -zují св. (*kotiu co; co; koho – вин.; koho z čeho*) събуя, изуя, сваля, махна (на някого обувки, чорапи и под.); събуя, изуя (някого): **~zout dítěti střevíčky/dítě ze střevíčků** събуя на дете обувчиците; **~zout si ponožky** събуя, сваля си чорапите; **~zout raněného** събуя ранен; сваля обувките, чорапите на ранен

vy|zout se, -zují se/разг. -zují se св. **1.** (*–; z čeho*) събуя се; сваля си, събуя си, изуя си (*обикн. обувки, чорапи*): **~zout se z holínek** събуя си, сваля си **~zují se** порасна; стана голям **2.** обикн. третол. **-zuje se** (*kotiu*) събуе се, изуе се, изхлузи

се (на някого) (*za обувка*): **~zula se jí bota** изхлузи ѝ се обувката **3.** (*z čeho*) разг. експр. измъкна се (*обикн. от задължение*): **~zout se z odpovědnosti, z povinnosti** измъкна се от отговорност, от задължение

vy|zouv|at, -ám неств. (*kotiu co, co; koho – вин.; koho z čeho*) събувам, изувам, свалям, махам (на някого обикн. обувки, чорапи); събувам, изувам (някого)

vy|zouv|at se, -ám se неств. **1.** (*–; z čeho*) събувам се, изувам се; свалям си, събувам си, изувам си (*обикн. обувки, чорапи*) **2.** обикн. третол. **-á se** (*kotiu*) събува се, изува се, изхлузва се (на някого) (*za обувка*): **~á se mu bota** събува му се, изхлузва му се обувката **3.** обикн. третол. **-á se** (*kotiu*) изхлузва се, излиза, подава се, показва се (*za krok и под.*): **pata se mi (při chůzi) ~á (z boty)** (като вървя), петата ми се изхлузва, подава (от обувката) **4.** (*z čeho*) разг. експр. измъквам се (*обикн. от задължение*): **~at se z odpovědnosti** измъквам се от отговорност

vy|zpěv|ovat (si), -ují (si)/разг. -uju (si) неств. (*co; –*) пeya (си), тананикам (си) (*neщо*) (*s удоволствие*): **vesele (si) ~ovat (písničku)** весело си пeya, тананикам си (песничка)

vy|zpív|at, -ám св. (*co*) **1.** (постепенно) изпeya (*neщо*): **~at všechny známé árie** изпeya (една след друга) всички известни арии **2.** изпeya, взема (*обикн. тон*): **~at vysoké C** изпeya, взема горно до **3.** книж. възпeya, изпeya в песен (*neщо*): **~at svou lásku, svou bolest** възпeya, изпeya в песен любовта си, болката си

vy|zpráv|at, -ám св. **1.** (*koho – вин.; koho z čeho*) църк. изповядам (някого): **~at umírajícího** изповядам умиращ **2.** (*koho – вин. o čem*) експр. разпитам (някого за нещо): **matka ~ala dítě o škole, co bylo ve škole** майката разпита детето си за училище, каквo се е случило в училище

vy|zpráv|at se, -ám se св. **1.** (*kotiu; kotiu z čeho*) църк. изповядам се (на някого за нещо); изповядам (на някого нещо): **~at se knězi** изповядам се на свещеник/пред свещеник; **~at se ze svých hříchů** изповядам греховете си **2.** (*kotiu z čeho*) експр. изповядам се (на някого за нещо); изповядам (на някого нещо); споделя (*s някого нещо*); открива, разкрива, признава (си) (на някого, пред някого нещо): **~at se matce ze svého provinění** изповядам, разкрива, признава на майка си своe провинение; **~at se z lásky k rodnému kraji** изповядам, разкрива любовта си към родния край

vy|zrad|it, -ím св. (*co, koho kotiu; co na koho*) издaм (*neщо, някого на някого; нещо за*

някого): **~it plán, tajemství nepříteli** издám плън, тълна на враг, на противник; **~it své spolupachatele** издám свѡи съчълстници (в престъплѣние); **~it (při výslechu) všechno na své spoluviníky** издám (по врѣме на рълзпит) всълко за свѡи съчълстници (в престъплѣние)
vyzradit se, -ím se св. (čím, jak) издám се (с нецѡ по някакъв начин): **~it se slovem, pohledem** издám се с дъма, с поглед
vyzrálý, -á, -é 1. зрял, узрял: **~é ovoce** зрѣли, узрѣли плодове **2. хран.** зрял, узрял (за сирене); отлежал (за вино) **3.** (физически, полово) зрял, съзрял, възмъжал: **~ý muž** зрял мъж **4. книж.** зрял, офѡрмѣн, завършен (в интелектуълно, в професиѡнълно отношение): **~ý básník** зрял, завършен, офѡрмѣн поѣт
vyzr[á]t, -aji/разг. -aju св. 1. обикн. третол. **-aje** узрѣе (за плод, за семе и под.): **ovoce ~álo** плодовѣте узряха; **obilí ~álo** зърното узря **2.** обикн. третол. **-aje** хран. узрѣе (за сирене); отлежал (за вино) **3.** (-; в коѡо) (физически, полово) съзрѣа, възмъжѣа; стълна (зрял) мъж/(зряла) женъл; превърна се в мъж/в женъл: **~át v muže/v ženu** стълна мъж/женъл; превърна се мъж/в женъл; **chlapec rychle** ~ момчѣто бързо порълсна, съзря, възмъжъл, стълна мъж **4.** (-; в коѡо) книж. (интелектуълно, професиѡнълно) съзрѣа, изрълсна, офѡрмъл се; стълна (добър специалист и под.); превърна се (в истински актьѡр и под.): **~at v skutečného umělce** изрълсна, офѡрмъл се като истински артист; стълна истински артист **5.** (на коѡо, на со) разг. експр. излължа, надхитръл, премѣтна, прецълкам (някого); намѣря му чълтъма, цълката (на нецѡ): **~át na chytráka** премѣтна, прецълкам хитрѣц
vyzráván[í, -í ср. 1. зрѣене, узряване **2. хран.** зрѣене, отлежалване: **~í vína** отлежалване на винѡ **3.** съзряване **4.** изрълстване
vyzráv[á]t, -ám нескв. 1. обикн. третол. **-á** зрѣе, узрява (за плод, за семе) **2.** обикн. третол. **-á** хран. зрѣе, узрява (за сирене); отлежалва (за вино) **3.** (-; в коѡо) (физически, полово) съзрявам; възмъжалвам; стълвам (зрял) мъж/(зряла) женъл; превърълщам се в мъж/в женъл **4.** (-; в коѡо) книж. (интелектуълно, професиѡнълно) съзрявам, изрълствам, офѡрмъл се/оформълвам се; стълвам (добър специалист и под.); превърълщам се (в истински актьѡр и под.)
výztuh[á, -y ж. 1. шив. подплълта с канавълца: **plátěná ~a kabátu** подплълта с канавълца на палтѡ **2. строит.** армъране, армирѡвка: **~a stěny** армирѡвка, армъране на стенъл **3. минно** укрепване, подсилване
výztuž, -e ж. 1. строит. армъртура, армирѡвка; армъране: **ocelová** ~ стомълнена армъртура; ~

betonu армъране, армъртура на бетѡн; **konstrukční** ~ конструктивна армирѡвка; **montážní** ~ монтажна армирѡвка; **nosná** ~ нѡсеща армирѡвка; **podélná** ~ надлължна армирѡвка; **předpjatá** ~ предваритѣлно напъргната армирѡвка; **příčná** ~ напърѣчна армирѡвка; **rozdělovací** ~ разпределитѣлна армирѡвка; **spirálová** ~ спирълна армирѡвка; **tahová** ~ ѡпълнова армирѡвка; **tlaková** ~ армирѡвка под налългане
2. минно крѣпѣж; подпѡри: **důlní** ~ мърнен крѣпѣж; **betonová** ~ бетѡнен крѣпѣж; **dočasná** ~ врѣменен крѣпѣж; **dřevěná** ~ дървен крѣпѣж; **hnaná** ~ забървен крѣпѣж; **klenutá** ~ свѡдов крѣпѣж; **kloubová** ~ стълвен крѣпѣж; **monolitická** ~ монолитен крѣпѣж; **oblouková** ~ ѡрков крѣпѣж; **ohnivzdorná** ~ огнеупѡрен крѣпѣж; **poddajná** ~ податлив крѣпѣж; **polyblivá** ~ подвижен крѣпѣж; **porubní** ~ забѡен крѣпѣж; **prostorová** ~ скѣлетен крѣпѣж; **předsunutá** ~ чѣлен крѣпѣж; **rámová** ~ рълмов крѣпѣж; **roštová** ~ скълрен крѣпѣж; **skládáná** ~ слѡбълем крѣпѣж; **spouštěcí** ~ потълващ крѣпѣж; ~ **spouštěných stropů** крѣпѣж при обрълшване; **srubová** ~ плълтен крѣпѣж; ~ **stropu** тавълнен крѣпѣж; **svorníková** ~ ѡнкерен, щълнѡв крѣпѣж; **šachetní, tybinková** ~ шълхтов, тълбинѡв крѣпѣж; **štitová** ~ щылтов крѣпѣж; **veřejová** ~ рълмов крѣпѣж; **vodotěsná** ~ водонепропусклив крѣпѣж; **zavěšená** ~ висълщ крѣпѣж; **zděná** ~ зидариен крѣпѣж
vyztužen[í, -í, -í ср. 1. строит. армирѡвка **2. минно** укрепване, подпъране **3. мор.** набор (на кораб) **4. кожар.** в съчет. **klenkové ~í** подсилваща клѣпка; супинълтор; **~í klenku** дублърашц тълбълн
vyztužen[ý, -á, -é 1. строит. армъран, армъртурен: **~ý beton** армъран бетѡн; железобетѡн; **~é sklo** армъртурно стълклѡ **2. минно** укрепѣн, заздравѣн
vyztuž[í]t, -ím св. 1. (со; со čím) колѡсам (нецѡ): **~it límec škrobem** колѡсам якл **2. (со)** подплълтъл с канавълца (нецѡ): **~it klopý kabátu** подплълтъл ревѣри на палтѡ **3. (со) строит.** армъран (нецѡ): **~it beton** армъран бетѡн **4. (со) минно** укрепъл (нецѡ); напърва крѣпѣж; слѡжа, постълва подпѡри (на нецѡ, някълде): **~it důlní chodbu** укрепъл мърнна гълериа
vyztuž[í]ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со; со čím) колѡсвам (якл и под.) **2. (со)** подплълтълвам с канавълца (ревѣри и под.) **3. (со) строит.** армъран (бетон и под.) **4. (со) минно** укрепълвам (минна гълериа); прълва крѣпѣж, постълвам подпѡри (в минна гълериа и под.)
vyzunk[n]out, -nu св. (со) разг. експр. изпърна на едѣн дълх, гавъртна, обърна (нецѡ) (в себѣ

- си): ~**nout limonádu** изпия лимонада на един дъх; ~**nout štamprli slivovice** гаврътна чашка сливова; ~**nout půllitr piva** обърна, изпия наведнъж халба бира
- vyzuřit se, -ím se** св. премине ми, олекне ми след като си излѐа, като си изкарам ядà, гневà; спра, престàна да вилнѐа, да беснѐа; навилнѐа се, набеснѐа се: ~**il se a odpustil mu** той си изля ядà и му прости; **bouře se ~ila** *прен.* бурята се навилнѐа, набушъва се
- výzv|a, -у** ж. 1. призив, апѐл, въззвание, обръщение: **plamenná ~a** пламенен призив; ~**a k boji** призив за бой, за борба; **revoluční ~a** революционен призив; **mírová ~a** призив за мир 2. покàна; повикване, извикване: **telefonická ~a** покàна за телефонен разговор
- výzván|cí|í, -í, -í** служещ, предназначен за даване на сигнал, за сигнализиране чрез (продължителен) камбàнен звън, чрез (продължително) звънѐне: ~**í tón** (телефонен) сигнал „свободно“
- výzván|ět, -ím, 3. мн. -ěj|í/-í** нескв. 1. (-; *čít*) (продължително и тържествено) бия (обикн. камбана): ~**ět všemi zvony** бия всички камбани 2. обикн. *третол.* -**í** (-; *паč*) (продължително и тържествено) бие (за нецо) (обикн. за камбана): **zvony ~ějí na mši** камбаните бият за литургия, за богослужѐние 3. обикн. *третол.* -**í** (продължително) звънѐн (обикн. за телефон, за звънец): **telefon dlouho ~ěl** телефонът звънѐ дълго, продължително
- výzv|at, -u** св. 1. (*коho – вин. k čети*) призова (някого към нецо); отправя (към някого) призив (за нецо): ~**at všechny demokraty k jednotě** призова всички демократи към единство; отправя към всички демократи призив за единство 2. (*коho – вин. k čети*) подкàня, прикàня, настоятелно помòля (някого за нецо): ~**at cestujícího, aby vystoupil** подкàня пътник да слѐзе, да напусне (*vlak, autobus и под.*); ~**at demonstranty, aby se rozešli** прикàня демонстранти да се разпръснат 3. (*коho – вин. k čети, паč*) покàня, извикам, повикам (някого за нецо): ~**at protivníka na souboj** извикам противник на двубой; ~**at spolubydlícího k telefonu** извикам, повикам съквартирант на телефона; ~**at dívku k tanci** покàня момиче на танц
- výzvědač, -e** м. разузнавач; шпионин, агѐнт: **proces s nepřátelskými ~i** процес с вражески разузнавачи, агѐнти, шпиони
- výzvědač|k|a, -у** ж. разузнавачка; шпионка, агѐнтка
- výzvědač|sk|ý, -á, -é** шпионски, агѐнтски: ~**á činnost, organizace** шпионска дейност, организация
- výzvědač|stv|í, -í** ср. шпионаж: **být obviněn z ~í** обвинѐн съм в шпионаж
- výzvedat** *вж.* **výzdvihovat**
- výz|vĕdĕt, -vím, 3. мн. -vědí** св. (*co; co na kom/od koho*) разузная, разбира, наўча (*нецо от някого, чрез някого*): ~**vědĕt vojenské tajemství** разузная военна тайна; ~**vědĕt na sousedech/od sousedů, kdo tam bydlí** разузная, наўча, разбира от съседи кой живѐе там
- výzvednout** *вж.* **výzdvihnout**
- výzvědn|ý, -á, -é** разузнавателен: ~**ý let** разузнавателен полет; ~**á činnost** разузнаване
- výzvěd|ý, -ů** м. *само мн.* разузнаване: **poslat někoho na ~у** прàтя някого на разузнаване; **jít na ~у** отивам на разузнаване
- výzvíd|at, -ám** нескв. (*co; co na kom/od koho*) разузнавам (*нецо*); разпитвам (*някого за нецо*); любопитствам, проявявам любопитство (*за нецо*): ~**at na dětech rodinné záležitosti** разпитвам деца за неща от живота на тяхното семейство, на техните семейства; **ne~ej, nic ti nepovím** не разпитвай, стига си любопитствал, нищо няма да ти кажа
- výzvon|ít, -ím** св. (*co; kоти co*) *експр.* издрънкам, издам, изкажа, раздрънкам, разтрѐбя (*нецо; нецо на някого*): ~**ít všechno spolužačkám** издрънкам, издам всичко на съученичките; ~**ít všechny drby** издрънкам, разтрѐбя всички клòки
- výzvrac|et, -ím, 3. мн. -ej|í/-í** св. (*co*) повърна, изповръщам (*нецо*): ~**et snídani** повърна, изповръщам закуска
- výzvrac|et se, -ím se, 3. мн. -ej|í se** св. повърна; изповръщам се: **ulehčí se ti, až se ~íš** ще ти олекне, като повърнеш
- výzýv|ac|í, -í, -í** призивен, прикàнващ
- výzýv|at, -ám** нескв. (*коho – вин. k čети*) 1. призовавам (*някого към нецо*); отправям (*към някого*) призив (*за нецо*): ~**at všechny antifašisty k jednotě** призовавам всички антифашисти към единство 2. подкàням, подкàнвам, прикàнвам, настоятелно мòля (*някого за нецо*): ~**at demonstranty, aby se rozešli** прикàнвам демонстранти да се разпръснат 3. кàня, покàнвам, извиквам (*някого за нецо*): ~**at dívku k tanci** покàнвам, кàня момиче на танц
- výzývavĕ** нар. предизвикателно, провокативно, дръзко, нàгло: ~ **se dívat, chovat se** глѐдам, държà се предизвикателно, нàгло: ~ **oblečená žena** предизвикателно облѐчена жена
- výzývavost, -i** ж. предизвикателност, провокативност, нàглост
- výzývav|ý, -á, -é** 1. предизвикателен, провокативен, дързък, нàгъл: ~**á žena** предизвикà-

телна, нагла женà; ~é **chování** предизвикателно, провокативно, нагло държание **2.** предизвикателен, провокативен, хвърлящ се на очи, биещ на очи: ~ý **účes, klobouk** предизвикателна, биеща на очи причёска, шапка

vyžád|at si, -ám si св. (koho, co) **1.** пойскам (си), изйскам (нещо); (настойчиво) помòля (за нещо): ~at si **papír a pero** пойскам (си) хартия и писàлка; помòля за хартия и писàлка; ~at si **plnou moc** пойскам пълномòщно, пълномòщие; ~at si **čas na rozmyšlenou** изйскам, пойскам време за размисъл, за обмисляне; помòля за време да си помисля **2. книж.** взèма, отнèма (някого, нещо): **válka si ~ala mnoho obětí** войнàта взè, отнè много жèртви

vyžad|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) **1.** изйскам, пойскам (си) (нещо); (настойтелно) мòля (за нещо): ~ovat **přesné plnění povinností** изйскам тòчно изпълняване на задължения **2. книж.** изйскам (нещо); нуждàя се (от нещо); трябва ми, нужно ми е (нещо): **úkol ~uje soustředění** задàчата изйскава съсредоточàване

vyždím|at, -ám св. **1.** (co) изстйскам (нещо): ~at **prádlo** изстйскам пранè **2.** (co; co z čeho) изцедя (нещо от нещо): ~at **vodu z plavek** изцедя вода от бàнски (костюм), от плувки **3.** (co; co z koho) прен. експр. извлека, изцедя (нещо от някого): ~at **obyvatelstvo** изцедя, ограбя население

vyžebr|at, -ám св. (co) **1.** изпрòся (нещо); спечèля (нещо) с просия: ~at **peníze** спечèля с просия, изпрòся парй **2. прен. експр.** измòля, изпрòся (нещо): ~at si **povolení** измòля си, изпрòся си разрешèние

vyžebron|it, -ím св. (co) експр. **1.** изпрòся (нещо); спечèля (нещо) с просия: ~it si **sousto chleba** изпрòся си къшей хляб **2.** измòля, изпрòся, изврънкам, изкрънкам (нещо): ~it si **dovolení** измòля си, изпрòся си, изврънкам си разрешèние

vyžehl|it, -ím св. (co) изгладя (нещо): ~it **sukni, košili, kalhoty** изгладя полà, рйза, панталон

◆ **vyžít se** отношèнията с някого

vyžien|it, -ím св. (koho, co) взèма, полúча (нещо) чрез женитба; полúча (нещо) в зèстра: ~it **dobrou ženu** взèма добра женà; ~it **domek, hodně peněz** полúча в зèстра къща, много парй

vyžil|ý, -á, -é грòхнал, съсипан, изтощèн, похабèн (от разгúлен живòт): ~ý **mladík** похабèн (от разгúл) младèж; ~ý **obličej** похабèно (от разгúлен живòт) лице

vyžín|at, -ám неск. (co) **1.** окосявам, ожънвам, пожънвам (обикн. растения, растител-

ност): ~at **trávu** окосявам тревà **2.** окосявам, ожънвам, пожънвам (обикн. място): ~at **mez** окосявам синор

vyžír|at, -ám неск. **1.** обикн. третол. -á (co; so odkud) изяда/изяжда, ядè (нещо) (за животно): **krávy ~ají ze žlabu, z koryta krmení** кравите изяждат, ядàт фураж, ярмà от яслите, от коритото **2.** обикн. третол. -á (co) изяжда (нещо); (ядèйки) изпрàзва, опрàзва (нещо) (за животно): **krávy ~ají žlab, koryto do poslední trošky** кравите изяждат, опрàзват до шушка ясли, корито **3.** обикн. третол. -á (co) наяжда, изяжда, прояжда, нагрйзва (на местà) (нещо) (за животно): **červ ~á jádro** чèрвеят прояжда ядката; **myši ~ají mrkev** мишките нагрйзват, наяждат мòрковите **4.** обикн. третол. -á (co; co kde) прогрйзва, прояжда, пробива, продúпчва, надúпчва (нещо някъде) (за животно): **moli ~ají ve vestě díry** молците прояждат, пробиват дúпки в жилèтката; молците надúпчват жилèтката **5.** обикн. третол. -á (co) разяжда (нещо) (за ръжда, за киселина и под.): **rez ~á železo** ръждàта разяжда желязото **6.** (koho, co) експр. подяждам (някого); ощетявам (някого) като (му) изяждам всйчко; живèя на гърбà (на някого): ~at **hostitele, lid, stát** подяждам домакин, нарòд, държавà; живèя на гърбà на домакин, на нарòд, на държавà **7.** (co; kоти co) експр. грубо изяждам, излапвам, изгълтвам, изплòсквам, оплòсквам, опúквам (обикн. храна, прен. облаги, предимства и под. на някого); облажàвам се (за нечия сметка): ~at **kolegùm cesty do ciziny** прен. изяждам, отнèмам командирòвки в чужбина на колеги; хòдя в командирòвки в чужбина за сметка на колеги **8.** обикн. третол. -á (co; kоти co) прен. експр. грубо изяжда, лапа, гълта, отнèма (обикн. за занимание, за начинание, за дейност и под.): **to nám ~á spoustu času a peněz** товà ни отнèма, гълта ни сума време и парй **9.** (co) експр. груво отнàсям (нещо); сърбам попàрата (за нещо); опирам пешкира (за нещо); тръсват ми, натрисат ми, тропòсват ми (нещо): **pořád jenom on ~á tu nejhorší práci** всè на нèго му се пада най-лòшата рàбота; всè на нèго му тръсват най-лòшата рàбота

vyžír|ka, -y м. експр. тунейдец, паразйт, хрантúтник: **je zloděj a ~a** тòй е крадèц и тунейдец, хрантúтник

vyžít вж. **vyžnout**

vyžít se, -žiji se/разг. -žiju se св. **1.** отживèя си, поживèя си, насладя се на живòта: **mládež se chce ~žít** младежта йска да си отживèе, да си поживèе **2.** (v čem; čím, jak) (напълно, докрай,

изцяло, с цялата си душа) се отдавам, посветя се (на нещо); намѣря смисъл, удоволствие (в нещо): **~žít se ve své práci, v hudbě** намѣря смисъла на своя живот в работата си, в музиката; **~žít se společensky, kulturně, sportovně** намѣря смисъл, удоволствие в обществена, в културна, в спортна дейност **3. обикн. третол. -žije se** изроди се, дегенерира (за род, за общество и под.): **staré rody se ~žily** старите родове се изродиха, дегенерираха **4. обикн. третол. -žije se** отживее, остарее; отмре; мина му времето (за обичай и под.): **kultury, které se ~žily** култури, чието време е минало; култури, които са отживели, отмрели

vyživ(a, -u жс. 1. хранене: **umělá ~a (děti)** мед. изкуствено хранене (на деца); **správná, nedostatečná ~a** правилно, недостатъчно хранене **2. храна: umělá ~a (pro děti)** мед. хран. изкуствена храна (за деца)

vyživ[at se, -ám se неск. 1. (в čet; čím, jak) (напълно, докрай, изцяло, с цялата си душа) се отдавам, посвещавам се (на нещо); намирам смисъл, удоволствие (в нещо); живѣя само (с нещо, за нещо); изпитвам удоволствие (от нещо): **~at se plně ve své práci** отдавам се изцяло на работата си; намирам смисъл, удоволствие в работата си; живѣя само за работата си; **~at se klepařením** отдавам се на клоки; клоките запълват живота ми, доставят ми удоволствие **2. обикн. третол. -á se** изражда се, дегенерира (за род, за общество и под.): **staré rody se už pomalu ~ají** лека полѣка старите родове вече се израждат, дегенерират **3. обикн. третол. -á se** отживява, остарява, отмира; минава му времето (за обичай и под.): **stylý se ~ají** стилете отмират

vyživ[en]ý, -á, -é добре гледан, хранен; отхранен, отгледан: **dobře ~é dítě** добре гледано дете

vyživ[ít, -ím св. (koho, co) отгледам, изгледам, отхраня, изхраня (някого, нещо): **dobře ~it dítě** добре отгледам дете

vyživ[í]e, -ého ср. юрид. издръжка: **platit ~é na nezletilé dítě** плащам издръжка за непълнолетно дете

vyživ[í]nost, -í жс. хран. хранителност, питателност

vyživ[í]lý, -á, -é хран. хранителен, питателен: **černý chléb je nej~ější** черният хляб е най-хранителен; **~é látky** хранителни вещества

vyživ[í]vac[í], -í, -í 1. хранителен; който се отнася до хранене, до изхранване, до прехранване: **~í režim** хранителен режим; режим на хранене; **~í obtíže** затруднения с изхранване, с прехранване **2.** който се отнася до изплащане на издръжка, до издръжане: **~í povinnost** задължение за изплащане на издръжка, за издръжане

vyživ[ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) храня, гледам, отхранвам, изхранвам, отглеждам (някого, нещо): **uměle ~ovat dítě** храня дете с изкуствена храна; **rekonvalescenty je třeba dobře ~ovat** възстановяващите здравето си, оздравяващите трябва да бъдат хранени добре

vyžlabník, -u м. техн. фасонно ренде

vyž[í]le, -ete ср. 1. порода дребно ловно куче **2. експр.** недоносче, хилка, хилчо; (извънредно) слабо, мършаво, кльощаво дете: **desetileté ~e** десетилетно дребно и кльощав съм; като недоносен съм

vyž[nout, vyžít, -žnu св. (co) 1. окося, ожъна, пожъна (обикн. растения, растителност): **~žnout/~žít trávu** окося трева **2.** окося, ожъна, пожъна (обикн. място): **~žnout/~žít mez** окося синор

vyž[í]rat, -žeru св. 1. обикн. третол. **-žere (co; co odkud)** изяде (нещо) (за животно): **krávy ~žraly krmení ze žlabu** кравите изядоха фуража, ямата от ясли **2. обикн. третол. -žere (co)** изяде (нещо); (ядейки) изпразни, опразни (нещо) (за животно): **prase ~žralo celé koryto** прасето изяде, опразни цяло корито, цяла копаня **3. обикн. третол. -žere (co)** наяде, изяде, прояде, нагрисе (на места) (нещо) (за животно): **myši ~žraly mrkev** мишки нагрисаха, наядоха морковите; **červ ~žral jádro** червей е проял ядката **4. обикн. третол. -žere (co; co kde)** прогризе, прояде, пробие, продупчи, надупчи (нещо) (за животно): **moli ~žrali díru ve vestě** молци са прояли, надупчили са, пробили са жилетката; молци са пробили, прояли са дупка в жилетката **5. обикн. третол. -žere (co)** разяде (нещо) (за ръжда, за киселина и под.): **železo ~žrala rez** желязото го разяде, разяла го е ръжда **6. (koho, co) експр.** подям (някого); ошетя (някого) като (му) изям всичко; видя сметката на (нечи) хранителни запаси; изям, излапам, оплюскам, опукам, опоскам (всичко на някого): **týden si utahovali opasek, aby ho ~žrali** цяла седмица те затягаха коланите си, за да му изядат, да му излапат, да му оплюскават всичко **7. (co; kоти co) експр.** грубо изям, лапна, излапам, изгълтам, глътна, изплюскам, омета, опукам (на някого обикн. храна; прен. облаги, предимства и под.); облажа се (за нечия сметка); измъкна (на някого нещо) (под нос): **~žrat kolegovi cestu do ciziny** прен. изям, лапна, отнема командировка в чужбина на колега; отида в командировка в чужбина за сметка на колега **8. обикн. третол. -žere (co; kоти co) прен. експр.** грубо изяде, излапа, лапне, глътне,

отнѐме (нещо) (обикн. за занимание, за начинание, за дейност): **to nám ~žere spoustu času a peněz** това ще ни глѣтне, ще ни отнѐме сѹма врѐме и парѝ **9.** (со) експр. грубо изсърбам, изям попàрата; изям, оберà калàя; оперà пешкѝра (за нещо); трѝснат ми, тропòсат ми, натресàт ми (нещо): **ted' to (za ten podvod) teprve ~žerem(e)** тепърва ни предстой да си изсърбаме попàрата, дѐто сме я надробѝли, да оперѐм пешкѝра (заради измàмата); **tu nejhorší práci jsem zase ~žral já** най-лòшата рàбота я натрèсоха пак на мѐне **vyžvanjit, -ím** св. (со; кому со) грубо издрѝнкам, изплàмпам (нещо на някого); изп̀сна се (за нещо пред някого): **~it své plány** издрѝнкам плàновете си; **ne abys to ~il klukùm!** да не вземѝш да се изп̀снеш за това пред момчѝтата!

vyžvanjit se, -ím se св. грубо изприказвам се/изприкажа се, наприказвам се, надрѝнкам се, наплàмпам се: **konečně se ~il** най-пòсле (тòй) се наприказва, надрѝнка се, наплàмпа се

vzácně нар. **1.** рядко; по изключѐние; в рѐдки, в изключителни сл̀учаи: **kaktus kvete** ~ кактусът цѣфти рядко; **tyto nemoci se už vyskytují jen** ~ тѝзи бòлести вѐче се срѝчат сàмо по изключѐние, сàмо в изключително рѐдки сл̀учаи **2.** рядко; изключително, необикновѐно, уникално: **~ nadaný malíř** рядко, изключително талантлив художник

vzácnost, -i ж. **1.** уникалност, неповторимост: **~ sbírky porcelánu** уникалност, неповторимост на сб̀рка от порцелан **2.** изключителност, забележителност: **~ povahy** изключителност в поведѝнии

~ něco, někoho jako ~ *поякога ирон.* трепѐря над нѝщо, над някого **3.** рядкост; изключително рядка по̀ява; изключѐние: **to není pro mne žádná** ~ това за мѐне не è никаква рядкост, нѝщо изключително, нѝщо нòво; **není žádnou ~í ...** с̀всѐм не è рядкост, изключѐние...

4. *рядко остар.* благородие (обр̀щение, титла): **Vaše Vzácnosti!** Ваше благородие!

vzácn|ý, -á, -é **1.** рядък, уникален, неповторим, единствен; изключително рядък, цѐнен, ск̀п; драгоцѐнен: **~á rytina** уникална грав̀юра; **~á kožešina** изключително рядка, цѐнна, ск̀па, драгоцѐнна кòжа **2.** рядък, изключителен, забележителен, слàвен: **je to ~ý člověk** това è забележителен, изключителен човѝк **3.** рядък; рядко срѝщац се, срѝщан; единичен, изолиран: **~ý strom** рядко, рядко срѝщащо се дървò; **to je ~ý přírodní úkaz** това è рядко, рядко срѝщано природно явлѐние; **~á výjimka** рядко изключѐние; **~á příležitost** рядък, единичен сл̀у-

чай **4.** мил, драг, ск̀п; **být někomu ~ý** мил, ск̀п с̀м на някого; **~ý host** ск̀п, рядък гòст

5. *рядко остар., днес експр. шегов. или ирон.* благороден, възвишен, уважаван, уважаем: **pán ~ého rodu** господ̀ин от благородно потеклò; **~ý pane!** благородни госпо̀дине! **neprojevil zájem o tvou ~ou osobu** (тòй) не прояви интерес към твòята благородна, възвишена осòба; **~á dámo, takhle to nepůjde!** тàя нàма да я б̀де, уважа̀ема господ̀жо/госп̀жице!

6. *хим.* рядък, благороден: **~é kovy** рѐдки, благородни метàли; **~é plyny** благородни гàзове

vzad нар. *книж.* назад: **šel vpřed a ~** тòй хòдеше напред - назад; **čelem ~!** *физкулт. воен.* кръ̀мнообр̀щено

čelem ~ a) об̀рна се на пет̀те си и изб̀гам; пл̀о̀я си на пет̀те **б)** об̀рна се, изв̀ртя се на стò и осемдес̀т г̀радуса; кòренно се променà

vzadu нар. отзàд: **~ ve voze** отзàд в колàта; **jít ~** в̀рвя отзàд; **zůstat ~** остàна отзàд; изостàна

цѣл **нàпредна** щ̀кат, гл̀дат на вс̀чки страни; отв̀рям си оч̀ите на чѝтири

vzájemně нар. взаимно; ѐдин (на) др̀г: **~ se doplňovat** взаимно, ѐдин др̀г се допл̀ваме; **překážet si** ~ пр̀чим си взаимно, ѐдин на др̀г

vzájemnost, -i ж. взаимност: **~ důvěry** взаимност на довѐрие; **slovanská** ~ слав̀янска взаимност

vzájemn|ý, -á, -é взаимен: **~é výhody** взаимни изгòди: **~ý vztah** взаимно отношѐние; взаимоотношѐние; **~é působení** взаимодѝйствиє

vzápětí нар. веднàга, незабàвно (след това); незабàвно, т̀такси: **doběhl domů a ~ se strhla bouře** (тòй) дот̀ча до к̀щи и веднàга (след това), т̀такси се разрази б̀ря

vzat|ý, -á, -é взет: **postava ~á ze života** вз̀т от ж̀вот

(odborník) отл̀чен, изв̀стен, изг̀кнат, виден, авторит̀тен (специалист и под.); **(tvrzení) ~é ze vzduchu** безпòчвено, необосновàно (тв̀рдѐние)

vzbouřen|ec, -ce м. бунтòвник, метѝжник: **tresty ~cům** наказàния на бунтòвници, на метѝжници

vzbouřen|í, -í ср. бунт, метѝж, вълнѐние, в̀стàние, размирици: **ve městě vypuklo ~í** в градà изб̀хна б̀нт, вълнѐние, в̀стàние

vzbouřit, -ím св. **1.** (*koho, co; koho, co proti komu, proti čemu*) разбунт̀вам (някого); вд̀гна (някого) на бунт, на в̀стàние (*ср̀цу някого, ср̀цу нещо*): **~it lid proti pánu** разбунт̀вам нарòда ср̀цу господ̀рите; вд̀гна нарòда ср̀цу господ̀рите **2.** (*koho, co*) обезпоко̀я, разтревòжа, с̀б̀д̀я, вд̀гна на к̀рак (*някого*):

psi ~ili štěkotem celou ves с лая си кучетата събудиха, вдигнаха на крак цялото село

vzbouřit se, -ím se *св.* **1.** (*proti komu, proti čemu*) разбунтувам се, въстана; вдигна се на бунт, на въстание (*срещу някого, срещу нещо*): **lid se ~il proti pánům** народът се разбунтува, въстана срещу господарите **2.** *обикн. третол.* **-í se** разбунтува се, разбушува се (*за море, за кръв и под.*): **moře se ~ilo** морето се разбушува; **krev se v něm ~ila** кръвта му се разбушува **3.** *обикн. третол.* **-í se** въстане, надигне се, възроптае, възмути се (*за чувства, за съвест*): **svědomí se v něm ~ilo** съвестта му се надигна, възмути се; **vše se v ní ~ilo** всичко в нея възропта; (тя) бѣше възмутѣна с цялото си същество, до дѣното на душата си

vzbouzet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (koho – вин.; koho čím)* будя, разбуждам, събуждам, пробуждам (*някого; някого с нещо*): **~el ho kašel nemocného** будеше го кашлянето на болния

vzbouzet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. (čím)* будя се, събуждам се, разбуждам се, пробуждам се (*от нещо*): **~et se zimou, hladem** будя се, пробуждам се от студ, от глад

vzбудit, -dím *св.* **1.** (*koho – вин.; koho čím*) събудя, разбудя, пробудя, вдигна от сън (*някого; някого с нещо*): **~d' mě zítra brzy!** събуди ме, вдигни ме утре рано! **~dil ho hluk** събуди го, разбуди го шум **2.** (*co; co v kom/u koho*) събудя, пробудя, разбудя, запала, запала, предизвикам, създам (*нещо у някого*): **~dit v někom lítost** събудя, предизвикам у някого съжаление; **~dit naději** пробудя, събудя надежда; **~dit něčí pozornost, obdiv, zájem** привлека, събудя нечие внимание, възхищение, нечий интерес; **~dit nedůvěru, lásku** събудя, запала недоверие, любов **3.** *обикн. третол.* **-í (co) физ.** възбуди (*нещо*)

vzбудit se, -ím se *св. (-; čím; z čeho)* събудя се, пробудя се, разбудя се (*от нещо*): **~it se časné ráno** събудя се рано сутрин; **~it se bolestí** събудя се от болка; **~it se ze spánku** събудя се, разбудя се; стана от сън; разсъня се; **~it se z mdloby** свестя се, дойда на себе си, дойда в съзнание

vzbuzení, vzbuzování, -í *ср. физ.* възбуждане

vzbuzovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co; co v kom/u koho*) будя, събуждам, пробуждам, разбуждам, запалавам, запалавам, предизвикам, създавам (*нещо у някого*): **~ovat nadšení, podezření** будя, предизвикам възхищение, подозрение; **~ovat lásku** събуждам, запалавам любов; **~ovat dojem** будя, създавам впечатление; **~ovat pozornost** будя, привличам внимание **2.** *обикн. третол.* **-uje (co) физ.** възбужда (*нещо*)

vzdáleně *нар.* **1.** отдалечено, далечно **2.** съвсѣм малко, слабо; едва-едва; незначително; едва забележимо, доловимо: **~ někoho připomínat** съвсѣм слабо напѣмям някого, приличам на някого

vzdálenost, -i *ж.* **1.** отдалеченост: **~ osady je velkou překážkou** отдалечеността на селището е голяма прѣчка **2.** разстояние, раздалеченост, дистанция: **~ z Prahy do Plzně** разстоянието от Прага до Пилзен; **vidět jenom na krátkou** ~ виждам само на късо разстояние; **~ dvou bodů** *геом.* разстояние между две точки; раздалеченост на две точки; **ohnisková** ~ *физ.* фокусно разстояние; **~ mezi elektrodami** *електр.* междуелектродно разстояние; **meziřádková** ~ *полигр.* разстояние между редове; **příjmová** ~ *снец.* далечина на приемане; **~** *физ.*

uctivé ~i od někoho стоя на почиттелно разстояние, почиттелно стоя на разстояние от някого; **udržovat, držet někoho v patřičné, v určité ~i** държа някого на дистанция, на разстояние (от себе си); резервиран съм спрямо някого; не допускам някого до себе си **3.** разстояние, промеждутък, интервал; период; време: **hodinová** ~ еднѣсов промеждутък, интервал; **~ mezi narozením a smrtí** време, период между раждането и смъртта

vzdálený, -á, -é **1.** отдалечен, далечен: **~é kraje, země** отдалечени, далѣчни краища; далѣчни страни; **~á budoucnost** далѣчно бъдеще **2.** отдалечен; намиращ се на определено, на извѣстно разстояние: **osada ~á od nádraží čtyři kilometry, hodinu chůze** селище, отдалечено от гара на чѣтири километра, на разстояние един час пеша **3.** (*čemu*) (дѣста, прекалено) далѣчен, отдалечен, различен (*от нещо*); нямащ (почти) нищо общо (*с нещо*): **jazyky velmi ~é jazykům indoevropským** езици, твърде различни от индоевропейските (езици) **4.** далѣчен, непряк; който е от десѣто коляно: **~ý příbuzný** далѣчен роднина; роднина от десѣто коляно **5.** далѣчен, мъгляв, неясен, приблизителен, нетѣчен, неопределѣн: **~á představa** неясна, мъглява, приблизителна, далѣчна представа; **mít jen ~é tušení** имам само неясно, неопределѣно, мъгляво предчувствие **6.** отсъстващ, безучастен, безразличен, блуждаещ, чужд, отчужден: **~ý pohled** безучастен, безразличен, блуждаещ, чужд поглед; **~ý úsměv** чужда, отсъстваща, безучастна, безразлична усмивка **7.** (*komu, čemu*) чужд, далѣчен, неприсѣщ, непривичен (*на някого, на нещо*): **lhaní je mu ~é** лъжата му е чужда; на него му е непривично, неприсѣщо,

чуждоїже◆ **být čeho/čemu na hony**
 ~ далеч съм от нещо; нещо ми е чуждо; нещо не ми е присъщо; нямам нищо общо с нещо;
být na hony ~ kariérizmu карьеризмът ми е чужд; далеч съм от всякакъв карьеризъм
vzdáljit se, -ím se св. 1. (odkud) отдалеча се (*отнякъде*): **lod' se ~ila od přístavu** корабът се отдалечи от пристанището **2. (odkud)** откъсна се, отдели се, изляза (*отнякъде*): **~it se z domova** изляза от къщи; **~it se od nemocného na chvíli** за малко, за момент остава болен сам; **~it se na hodinu z práce** откъсна се, изляза за един час от работа **3.** отгегля се, отида си: **omluvil se a ~il se** той се извини и се отгегля, отиде си **4. (od čeho/čemu)** книж. отдалеча се, отклоня се (*от нещо*): **~it se od tématu** отклоня се от тема **5. (koti)** книж. отчуждя се (*от някого*): **~ila se svému muži** тя се отчужди от мъжа си
vzдал|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (odkud) отдалечавам се (*отнякъде*): **kroky se ~ovaly** крачките се отдалечаваха **2. (odkud)** откъсвам се, отделям се, освобождавам се, излизам (*отнякъде*): **vůbec se od lůžka nemocného ne~ovala** тя изобщо не се откъсваше, не се отделяше, не помърдваше от леглото на болния **3. (od čeho/čemu)** книж. отдалечавам се, отклонявам се (*от нещо*): **~ovat se od svých zásad** отклонявам се от принципите си **4. (koti)** книж. отчуждавам се (*от някого*); (*някой, нещо*) ми става чужд, чуждо: **město se mu víc a víc ~ovalo** градът му ставаше все по-чужд (и по-чужд)
vz|dát, -dám св. 1. (co) прекратя, преустановя (*борба, състезание, съревнование и под.*); откъща се (*от нещо*) (*след като забележа, че губя*); предам се: **~dát nerovný boj** прекратя неравен бой, неравна борба; откъща се от неравна борба; **šachista partii ~dal** шахматистът се откажа от партията, прекрати партията, предаде се; **~dát to a)** зарежа нещо **б)** откъща се от нещо **в)** отстъпя **2. (co; koti co)** книж. отдам, въздам, засвидетелствам (*на някого нещо*): **~dát někomu úctu** отдам, засвидетелствам на някого почит, уважение; **~dát někomu díky** засвидетелствам на някого благодарност; благодаря на някого; **~dát někomu chválu** възхваля някого
vz|dát se, -dám se св. 1. (koho, čeho) откъща се, отрека се, отстъпя (*от някого, от нещо*); отстъпя, остава, изостава, изгубя, загубя (*някого, нещо*): **~dát se svých práv** откъща се от правата си; **~dát se trůnu** откъща се от трон; абдикирам; **~dát se naděje** изостава, изгубя, загубя надежда; **~dát se partie šachu** загубя

партия шахмат; откъща се от шахматна партия
2. (koti, čemu) предам се, подчиня се (*на някого, на нещо*); капитулирам (*пред някого, пред нещо*); призна се за победен (*от някого, от нещо*): **~dali se nepříteli** предадоха се на врага; капитулираха пред врага; **zápasník se ~dal** борецът се предаде, капитулира, призна се за победен
vzdáv|at, -ám неск. 1. (co) прекратявам, преустановявам (*борба, съревнование, състезание и под.*); отказвам се (*от нещо*); губя (*нещо*); предавам се **2. (co; koti co)** книж. отдавам, засвидетелствам (*на някого уважение, почете и под.*)
vzdáv|at se, -ám se неск. 1. (koho, čeho) отказвам се, отричам се, отстъпвам (*от съмишленици, от идеи, от права, от принципи и под.*); отстъпвам, оставам, изоставам, губя, изгубвам, загубвам (*някого, нещо*) **2. (koti, čemu)** предавам се (*на някого, на нещо*); капитулирам (*пред по-силен съперник и под.*); признавам се за победен (*от някого, от нещо*)
vzdech, -u м. въздишка: **hluboký ~** дълбока въздишка
vzdechnout вж. **vzdychnout**
vzdělaně нар. образовано, интелигентно, културно: **vyjadřovat se ~** изразявам се интелигентно, образовано
vzdělan|ec, -ce м. образован, учен човек; интелигент; човек с образование: **mluví jako ~ec** говори като образован човек
vzdělán|í, -í ср. образование: **mít základní, střední, vysokoškolské ~í** имам основно, средно, висше образование; **právo na ~í** право на образование
vzdělanost, -i ж. 1. образованост, интелигентност: **vynikat ~í** отличавам се, откроявам се по образованост; отличавам се, правя впечатление с образоваността си **2. книж.** култура: **vliv francouzské ~í** влияние на френската култура
vzdělan|ý, -á, -é 1. образован, интелигентен, културен: **neobyčejně ~ý muž** необичайно, изключително образован мъж; **~ý národ** образован народ **2. рядко** култивиран, изискан, изтънчен: **~á řeč** култивиран, изискан език
vzděl|at se, -ám se св. (-; v čem; čím) образовам се, подготвя се (*в някаква област, по някакъв начин*): **všestranně se ~at** всестранно се образовам; **~at se v hudbě** придобия музикална култура; **~at se čtením** образовам се с четене
vzdělávac|í, -í, -í образователен, просветителен, просветен: **střední všeobecně ~í škola** учил. средно общообразователно училище; средно политехническо училище; **~í soustava** обра-

зователна система; **~í proces** образователен процес; **~í kroužky** просветни кръжоци

vzdělávání|í, -í *ср.* образование, обучение, обучение, подготовка, просвета: **politické ~í** политическа подготовка; политическа просвета

vzděláv|at, -ám *несв.* (кого, со) образовам, просвещавам, обучавам, подготвям (някого, нещо); давам (на някого) образование: **~at a vychovávat mládež** просвещавам и възпитавам младежта; давам, осигурявам образование и възпитание на младежта

vzděláv|at se, -ám se *несв.* (-; *v čem; čím*) образовам се; просвещавам се, квалифицирам се, повишавам квалификацията си, познанията си, културата си, образованието си; усъвършенствам се (*в някаква област; по някакъв начин*): **všestranně se ~at** всестрънно се образовам, повишавам познанията си, културата си; **neustále se ~at ve svém oboru** непрекъснато се образовам, усъвършенствам, повишавам квалификацията си в своята специалност

vzdor I, -u *м.* инат, упорство, упоритост, вироглавство, опърничавост, твърдоглавие, непокорство: **zломit něčí ~** пречупя, прекърша нечий инат, нечие упорство, непокорство; **dělat něco ze ~u** правя нещо от инат, от упорство

vzdor II *предлог с дат.* (коти, чему) *книж.* въпреки; независимо от (някого, нещо): **~ vysokému věku pracuje** въпреки напредналата си възраст работи; **~ varování odešel** независимо от предупреждението, въпреки предупреждението той си отиде, той си тръгна

vzdorně *нар.* **1.** заинатено, опърничаво, непокорно, твърдоглаво, вироглаво: **~ odpovědět** отговоря заинатено, опърничаво; **~ pohodit hlavou** непокорно върна глава **2.** упорито, настоятелно: **~ bojovat proti nákaze** упорито се боря със зараза

vzdorn|ý, -á, -é **1.** упорит, вироглав, твърдоглав, инат, опърничав, непокорен: **~é děvče** упорито, вироглаво, непокорно, опърничаво, инат момиче **2.** упорит, непокорен, предизвикателен; изразяващ упорство, твърдоглавие: **~ý pohled** изразяващ упорство, непокорен, предизвикателен поглед **3.** (*proti čemu*) упорит, устойчив, издържаш (*на нещо*): **rostliny ~é proti suchu** *сел.стоп.* сѹхоустойчиви, издържашци на сѹша растения

vzdoropapež, -e *м.* алтернативен папа (*начало на схизма, на църковен разкол*)

vzdor|ovat, -uji|разг. **-uju** *несв.* **1.** упорствам, инатя се; въря глава; проявявам упорство, инат, твърдоглавие, непокорство: **začal ~ovat a ani neodpovídá** той се заинати и даже не

отговоря; **přestaň ~ovat!** стига си упорствал! стига си се инатил! **2.** (*čemu, komu*) съпротивлявам се; оказвам съпротива, отпор (*на нещо, на някого*): **~ovat nemoci** съпротивлявам се, оказвам съпротива, не се поддавам на болест; **~ovat soupeři** съпротивлявам се, оказвам отпор на съперник

vzdorovitě *нар.* заинатено, вироглаво, твърдоглаво, опърничаво, непокорно, упорито: **~ se odvrátit** непокорно, вироглаво се извърна; **~ mlčet** упорито, заинатено мълча

vzdorovitost, -i *ж.* инат, упорство, твърдоглавие, вироглавие, вироглавство, вироглавщина, опърничавост, непокорство: **dětská ~** детски инат; детско упорство, твърдоглавие, непокорство

vzdorovit|ý, -á, -é **1.** упорит, вироглав, твърдоглав, инат, опърничав, непокорен: **~é dítě** упорито, вироглаво, инат дете **2.** упорит, непокорен, предизвикателен, изразяващ упорство, твърдоглавие, непокорство: **~é mlčení** упорито мълчание; **~ý pohled** изразяващ упорство, непокорство поглед

vz|dout, -duji|разг. **-duju** *св. книж.* **1.** (*со*) издѹя, надѹя, изпѹна, опѹна (*нещо*): **vitr ~dul plachty lodi** вятър издѹ, опѹна платната на кораба **2.** (*со*) надигна, издѹя, развълнѹвам (*нещо*): **bouře ~dula moře** бѹря надигна, развълнѹва морето **3.** (*со; со čím*) повдигна, покача, повиша (*обикн. ниво, равнище*): **~dout vodní hladinu (přehradou)** *спец.* покача, повдигна ниво на вода (*с язовирна стена, с построяване на язовир*)

vz|dout se, обикн. третол. **-duje se** *св.* **1.** издѹе се, надѹе се, опѹне се, изпѹне се: **tváře se mu ~duly** бѹзите му се издѹха; **prsa se mu ~dula hrdoostí** гърдите му се изпѹчиха, изпѹнаха се от гърдост; той се изпѹчи гърдо **2.** надигне се (*обикн. във вид на вълна, на дѹга и под.*); развълнѹва се, разбунтѹва се: **moře se ~dulo** морето се надигна, развълнѹва се; **~dula se vlna nadšení** *преп.* надигна се вълна от въодушевление, от възторг

vzdouv|at, -ám *несв.* **1.** (*со*) издѹвам, надѹвам, изпѹвам, опѹвам (*платна на кораб и под.*) **2.** (*со*) надигам, издѹвам, вълнѹвам (*морска повърхност и под.*) **3.** (*со; со čím*) повдигам, вдигам, покачвам, качвам, повишавам (*ниво на вода във водохранилище и под.*)

vzdouv|at se, обикн. третол. **-á se** *несв.* **1.** издѹва се, надѹва се, опѹва се, изпѹва се (*за корабно платно и под.*) **2.** надига се (*за морска вълна и под.*)

vzduch, -u *м.* *обикн. ед.* **1.** въздух: **čerstvý, čistý, studený** ~ свеж, чист, студен въздух; **atmo-**

sférický ~ атмосферен въздух; **ionizovaný** ~ йонизиран въздух; **kapalný** ~ втечен въздух; **stlačený** ~ сгъстен въздух; **vlhkost, tlak, teplota ~u** *метеорол.* влажност, налягане, температура на въздуха; **raketa země** ~ *воен.* ракета земя-въздух; **přívod ~u** *техн.* подаване на въздух; **pračka, čistička ~u** *техн.* озонатор на въздух; **ionizátor ~u** *техн.* йонизатор на въздух ♦ **činný** *често* **činný** *често* **činný** *често* въздуха; ймам предчувствие за нещо; **vyhodit něco do ~u** взривя, вдигна нещо във въздуха; **vyletět do ~u** избухна, експлодирам, взривя се; хвъркна във въздуха; **vyhodit peníze do ~u** хвърля пари на вятъра; **zůstat viset ve ~u** остана на произвола на съдбата; остана на пътя, на улицата; остана без работа, без препитание, без подслон; **živit se ~em** живя от въздуха; нямам никакви средства за препитание, за живот; *разг.* карам на мускули; **něco je, visí ve ~u a)** нещо се носи във въздуха из въздуха; нещо се подготвя, готви се, гласи се; усеща се приближаването на нещо **б)** нещо висй над главите ни; заплашва ни, застрашава ни; **(jeho budoucnost) je, visí ve ~u** (неговото бъдеще) е висящо, неясно, несигурно; **být pro někoho jen ~** не знача, не означавам нищо за някого; някой не ме уважава, не ме ценя, не ме зачита; някой не ме бръсне за нищо, за лула тютюн; **být do ~u/по-често do větru** вятърничав, лекомислен съм; вятър ме вее; вятър ме носи; вятър ме вее на бял кон **2.** *рядко* чист въздух; открито (място); простор; *разг.* теферич: **sedět na ~u** седя на открито, на чист въздух, *разг.* на теферич; **vyjít na ~** изляза на чист въздух; **být na čerstvém, na zdravém ~u** на чист въздух, на открито съм **3.** *рядко* атмосфера, обстановка, среда: ~ **soudní kanceláře** атмосфера, обстановка в съдебна канцелария ♦ **užší** *често* **užší** *често* **užší** *често* опасност; **nový, čerstvý ~ (ve škole, ve společnosti)** нови отношения, прогресивни промени (в училище, в обществото); **změnit ~** сменя средата, обстановката; **těžký** ~ тежка, напрегната атмосфера, обстановка; **zdravý ~** здравословна среда, обстановка

vzducholoď, **-dí/-dě** *ж.* въздушен кораб; дирижабъл, целелин

vzduchoplavb|a, **-y** *ж.* въздухоплаване

vzduchoplav|ec, **-ce** *м.* въздухоплавател, аеронавт

vzduchoplaveck|ý, **-á, -é** *ср.* въздухоплавателски, аеронавтически

vzduchoplavectv|í, **-í** въздухоплаване, аеронавтика

vzduchoprázdn|o, **-a** *ср.* безвъздушно пространство ♦ **živý** *често* въздушно пространство; живя изолирано, откъснато от хората

vzduchoprázdn|ý, **-á, -é** безвъздушен, вакуумен: ~у **prostor** безвъздушно пространство ♦ **živý** *често* **živý** *често* пространство; живя изолирано, откъснато от хората

vzduchotechnik|a **[-ny-]**, **-y** *ж.* **1.** *спец.* климатична техника; кондициониране; техника на газови флуиди; газово-флуидна техника (*раздел от* топлотехниката) **2.** *разг.* климатична техника, климатични инсталации

vzduchotěsně *нар.* херметически, херметично: ~ **uzavřít** затвора херметически; херметизирам

vzduchotěsnost, **-i** *ж.* херметичност, въздухонепроницаемост, въздухонепропускливост: ~ **stěny** въздухонепроницаемост, херметичност на стена

vzduchotěsn|ý, **-á, -é** херметически, херметичен, въздухонепроницаем, въздухонепропусклив; херметизиран: ~у **uzavěr** херметическо затваряне, запущване; ~а **nádoba** херметичен, херметизиран съд

vzduchovod, **-u** *м.* *техн.* въздухопровод

vzduchovk|a, **-y** *ж.* въздушна, пневматична пушка: **střílet ~ou na vrabce** стрелям по врабчета с въздушна пушка

vzduchov|ý, **-á, -é** **1.** въздушен: ~у **proud** въздушно течение, въздушна струя, въздушен поток; ~е **bubliny, vlny** въздушни мехури, вълни; ~у **polštář, vak** *техн.* предпазна въздушна възглавница; еърбег **2.** *техн.* въздушен, пневматичен: ~а **brzda** пневматична спиратка

vzdušin|a, **-y** *ж.* *физ.* въздухообразно вещество

vzdušně *нар.* въздушно, леко, ефирно; като въздух: **něco ~ lehkého** нещо ефирно; нещо, леко като въздух

vzdušník, **-u** *м.* *техн.* стропит. отдушник

vzdušno *нар.* *предикативно* с много въздух; просторно: **v sále je ~** в залата има много въздух; залата е просторна, с много въздух е

vzdušnost, **-i** *ж.* въздушност, лекота, ефирност

vzdušn|ý, **-á, -é** **1.** въздушен: ~у **prostor** въздушно пространство; ~у **obal Země** *геогр. метеорол.* въздушна обвивка на Земята; земна атмосфера; ~а **čára** въздушна линия; права линия по въздуха; ~а **lázeň** *мед.* въздушна баня, процедура; ~у **kyslík** *хим.* кислород във въздуха; ~е **kořeny** *бот.* въздушни дихателни, подпорни корени; ~у **boj, poplach, výsadek** *воен.* въздушен бой; въздушна тревога; въздушен десант **2.** въздушен, лек, ефирен,

фин: **~é šaty** въздушна, ефирна рокля; **~á kraj-ka** фйна, ефирна дантела **3.** просторен; такъв, в който има много въздух: **~ý byt** просторно жилище; жилище с много въздух **4. книж.** **rodáci, mamičky** ♦ **zášité**

zámky строй, градя въздушни кули
vzdutí, -í *ср. спец.* повишаване, покачване, надигане: **~í vodní hladiny** повишаване на водно равнище

vzdutý, -á, -é 1. издут, изпънат, опънат: **~á plachta** издуто, опънато платно; **~á hrud'** издути, изпъчени гърди **2.** надигнал се, развълнувал се, разбушувал се: **~é vlny** надигнали се, разбушували се вълни; **~é moře** надигнало се, разбесняло се море **3.** повдигнат, вдигнат, покачен, качен, повишен: **~á vodní hladina** *спец.* повишено ниво на вода (в някакво водохранилище)

vzdychat, -ám *несв. 1.* (-; *jak*) въздишам (-; *някак*): **~at těžce** въздишам тежко, изтѣжко **2.** (*po kot, po čet*) *експр.* въздишам (*по някого, по нещо/за някого, за нещо*); копнѣя, жадувам (*за някого, за нещо*): **~at po domově, po dívce** въздишам по роден дом, по момиче
vzdychnout, vzdechnout, -nu *св. 1.* (-; *jak*) въздѣхна (-; *някак*): **~nout bolestně, zhluboka** въздѣхна горчиво, с болка; въздѣхна издълбоко, изтѣжко **2.** *обикн. отриц.* (*po kot, po čet*) *експр.* не се и сѣтя, не си и спомня, не ми и мине през умá мисъл (*за някого, за нещо*); забравя (*някого, нещо*): **po rodičích, po domově ani ne~ne** за родители, за роден дом даже няма и да се сѣти, да си спомни; забравил(а) е даже и родители, и роден дом **3.** *обикн. само* **vzdychnout (si), -nu (si)** кажа, промълвѣя, отронѣя с въздишка; въздѣхна: **už nemohu, ~l si** не мѡга повече, въздѣхна тоѣ

vzedm|out, -u *св. (со) книж. 1.* издѣя, надѣя, изпѣна, опѣна (*нещо*): **~out tváře** издѣя бѣзи; **vítr ~ul plachty** вятърът издѣ, опѣна платната **2.** надигна, издѣя, развълнувам, разбушувам (*нещо*): **vítr ~ul kotouče prachu** вятърът надигна, вдигна във въздуха облаци от прах; **bouře ~ula moře** бурята надигна, развълнува морѣто **3. (со)** вдигна, повдигна (*нещо*): **vrána ~ula křídla** врánата вдигна, разтвори, разпѣри крилѣ

vzedm|out se, обикн. третол. -e se *св. книж. 1.* издѣе се, надѣе се, изпѣне се, опѣне се: **prsa se mu ~ula hrdostí** гърдите му се издѣха, изпѣчиха от гѡрдост; тоѣ се изпѣчи от гѡрдост **2.** надигне се, вдигне се, развълнува се, разбушѣва се: **~ul se kotouč prachu** вдигна се, надигна се облак от прах; **revoluční vlna se ~ula** *прен.* революционната вълна се надигна **3.** вдигне се, покачи се, повиши се: **hladina přehrady**

se ~e o několik metrů *спец.* нивѡто на водата в язовира ще се покачи, ще се вдигне, ще се повиши с няколко метра

vzedmut|ý, -á, -é 1. издут, надут; изпънат, опънат: **~é plachty** издути, опънати платна; **~á prsa** издути, изпънати, изпѣчени гърди **2.** надигнал се, развълнувал се, разбушувал се: **~é vlny** надигнали се, разбушували се вълни **3.** повдигнат, вдигнат, покачен, качен, повишен: **hladina přehrady se ~e o několik metrů** *спец.* повишено ниво на вода в язовир
vze|jít, -jdu *св. 1.* (*z koho, z čeho; odkud*) *книж.* произляза (*от някого, от нещо; отнякъде*); родѣ се (*някъде*) **2.** *обикн. третол. -jde* (*z čeho*) породѣ се, зародѣ се, възникне, оформи се (*от нещо*): **ze schůze ~šel návrh** на събрánието се роди предложение ♦ **zlo**

ne~jde nic (nic dobrého, pěkného, kloudného) тѣя работа няма да доведе до нищо (хѣбаво, добрѡ; разумно, свѣстно); товѣ няма да свѣрши добрѣ, хѣбаво; от товѣ няма да излезе нищо (добрѡ, хѣбаво, свѣстно) **3.** *обикн. третол. -jde* покѣлне, поникне, изникне (*за растение*): **žito ~šlo** рѣжтѣ покѣлна, поникна **4.** *обикн. третол. -jde* надигне се, бѣхне, шѣпне (*за мая и под.*): **kvásek ~šel** маята се надигна, бѣхна, шѣпна **5.** *обикн. третол. -jde* (*kde*) *книж.* излезе, изгрѣе, покаже се, появи се (*някъде*): **na nebi ~šly hvězdy** на небѣто изяви звезди ♦ **(v)jít (na) světlo** (изведнѣж) му проблясна, просвѣтна му в главата; (изведнѣж) го осени щастлива мисъл, идѣя

vzejmout se, обикн. третол. мин. vžal se *св. книж.* пламна, възпламени се, разгорѣ се, запѣли се, подпѣли се, запѡчна да горѣ: **dříví se vžalo** дървата пламнаха, подпѣлиха се
vzepět|í, -í *ср. 1.* *книж.* изпѣване, изпѣвяне, повдигане: **mocné ~í paží** силно изпѣване, повдигане на ръцѣте; **~í koně** изпѣвяне на кон на задни крака **2. книж.** (върхѡвно) усилie, напрежѣние: **~í vůle** върхѡвно усилie на волята **3. строит.** стрелка (*на свѡд*): **~í oblouku** стрелка на арка

vze|pnout, -pnu *св. (со) книж.* вдигна, повдигна, изпѣна, прѡтѣгна (напрѣд, нагѡре) (*нещо*): **~pnout ruce** прѡтѣгна, вдигна, изпѣна ръцѣ
vze|pnout se, -pnu se *св. книж. 1.* изпѣна се, изпѣвя се, прѡтѣгна се: **koně se ~pjali** конѣте се изпѣвиха на задните си крака **2.** (-; *k čemu*) напѣгна се, напѣна се, положи (върхѡвно) усилie (*за нещо*); напѣгна, съберѣ (всички) сили (*за нещо*): **~pnout se k vrcholnému výkonu** напѣгне сили за върхѡво, за рекордно постижѣние

vze|přít, -přu/книж. -pru св. 1. (co) вдигна, повдигна (*обикн. тежест*): **~přít břemeno, činky** вдигна товар, гири **2. (co; co čím, o co)** подпра (*нещо с нещо, на нещо*): **~přít žebřík o větve** подпра стълба на клони

vze|řít se, -přu se/книж. -pru se св. 1. (-; na čem) (с усилие) се вдигна, повдигна се, изправа се (*на нещо*): **~přít se na nohou** вдигна се, изправа се на крака; **~přít se na rukou спорт.** вдигна се, повдигна се на ръце; **набера се 2. (o co)** подпра се, облегна се (*на нещо*): **~přít se o hůl** опра се на бастун; **~přít se oběma rukama o opěradlo** подпра се, облегна се с две ръце на облегалка **3. (proti komu, proti čemu/komu, čemu) книж.** възпротивя се, опра се, възразя, противопоставя се, окажа съпротива (*на някого, против нещо, срещу нещо*); дам отпор (*на някого, на нещо*); опълча се (*срещу някого, срещу нещо*): **~přít se (proti) křivdě** възпротивя се срещу несправедливост; **~přít se (proti) nepříteli** окажа съпротива, дам отпор на враг, на неприятел, на противник

vzestup, -u м. 1. изкачване **2.** възход, подем, развой, разцвет, напредък, прогрес: **kulturní, hospodářský** ~ културен, икономически възход, подем, разцвет; **~ a pád** книж. възход и падение **3.** нарастване, повишаване, повишение, покачване, вдигане, увеличаване: **~ životní úroveň** повишаване на жизнено равнище, на благосъстояние; **~ výkonnosti** нарастване, повишаване на производителност; **~ cen, teploty** повишаване, увеличаване, покачване на цени, на температура

vzestupně нар. възходящо; във възходящ ред; по възходящ ред

vzestupn|ý, -á, -é 1. възходящ: **~á spirála, linie, tendence** възходяща спирала, линия, тенденция; **~á intonace език.** възходяща интонация **2.** повишаващ се, покачващ се, увеличаващ се, нарастващ: **~á životní úroveň** повишаващо се жизнено равнище, благосъстояние

vzezřen|í, -í ср. книж. вѣншност; (вѣншен) вид: **mladistvé, dobrácké, chorobné -í** младежки, добродушен, болнав вид

vzhled, -u м. вѣншност; (вѣншен) вид; облик; форма: **odpudivý, zanedbaný** ~ отблѣскваща, занемарѣна вѣншност; **mít mladistvý** ~ ймам младежки вид; младѣя; **~ výrobku** вѣншен вид на изделие, форма на изделие

vzhledem k(e) предлог с дат. (komu, čemu) с оглед на, пред вид на, поради, заради (*някого, нещо*): **~ změněným podmínkám** с оглед на променили се условия; **poraди променили се условия; odřící něco ~ vysoké ceně** откъжа,

вѣрна нѣщо заради висока цена, с оглед на висока цена

vzhledně нар. спрѣтнато, ѹгледно, хѹбаво, краcиво, привлекателно, приятно, представително: **~ upravit** ѹгледно, краcиво оформа **vzhlednost, -i ж.** спрѣтнатост, ѹгледност, краcота, привлекателност, представителност: **~ šatů** спрѣтнатост, ѹгледност на дрѣхи, на облекло; **~ zevnějšku** спрѣтнатост, привлекателност на вѣншен вид

vzhled|nout, разг. vzhlídnout, -nu св. (-; kam; na koho, na co; ke komu, k čemu) книж. погледна, вдигна очи, отправа поглед, взор (*към някого, към нещо*): **udiveně ~nout (do výše, na hosta)** учѹдено погледна, вдигна очи (нагоре, към гост); **prosebně k ní ~l** (тоѹ) умоляващо погледна към нея, отправи ѹ умоляващ поглед

vzhledn|ý, -á, -é спрѣтнат, ѹгледен, хѹбав, краcив, представителен, привлекателен, приятен: **~á budova** хѹбава, представителна сграда; **~ý domek** ѹгледна, спрѣтната къща, къщичка; **~é městečko** хѹбаво, приятно, спрѣтнато градче **vzhlídnout вж. vzhlednout**

vzhlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (-; kam; na koho, na co; ke komu, k čemu) глѣдам, погледжам; вдигам очи; отправам поглед, взор (към някого, към нещо): ~et k nebi глѣдам, вдигам очи към небѣто; **kamarádi k němu ~ejí jako k hrdinovi** приятелите, другарите му глѣдат на нѣго като на героѹ, смѣят го за героѹ; **~et k někomu s úctou, s obdivem, s důvěrou** глѣдам, погледжам към някого с уважение, с възхищение, с доверие

vzhůru I нар. 1. нагоре: **kouř stoupá** ~ димѣт се извива нагоре; **obrátit talíř dnem** ~ обѣрна чиниѹ с дѣното нагоре; **držet hlavu** ~ дѣржѹ главицѣта; **~e!** ръцѣте! предаѹ(те) се!; **hlavu ~!** горе главата! смѣлост! **nosit hlavu, bradu, по-рядко nos** ~ виря си носѹ; горделив съм; **obrátit něco ~ nohama** обѣрна нѣщо наопаки, с краката нагоре; **(všechno) je ~ nohama** (всѣчко) е наопаки, с краката нагоре, в безпорядък **2. обикн. в свѣтѣ**

~e! бъѹдѹ съм, бъѹдам **už jsem** ~ вѣче съм бѹден, стѹнал съм; **celou noc jsem byl** ~ цяла нощ стоѹх бѹден; цяла нощ бѹдѹвах **б)** *експр.* развѣлнѹван съм; на крак съм; стѹнал съм, вдигнал съм се на крак: **celá ves byla** ~ *експр.* цяло сѣло бѣше на крак, бѣше се вдигнало на крак

vzhůru II част. хѹйде; стѹвай(те); трѣгвай(те); започвай(те): **~ do práce** хѹйде на работа! стѹвай(те) на работа, да работим! **~ do boje!** стѹвайте, трѣгвайте на бой! хѹйде на бой!

vzcház[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (z *koho, z čeho*) книж. произлизам (от някого, от нещо; отнякъде); раждам се (някъде); потеклото ми е (отнякъде) **2.** обикн. третол. **-í** (z *čeho*) поражда се, заражда се, възниква, оформя се (от нещо за идея и под.) **3.** обикн. третол. **-í** покълва, пониква, никне, кълнй (за растение) **4.** обикн. третол. **-í** надига се, бухва, шүпва (за мая и под.) **5.** обикн. третол. **-í** книж. излиза, изгрява, показва се, появява се (за звезда, за луна и под.)

vzchop[ít se, -ím se св. 1. събера сили, смелост; опомня се: **nepodléhej depresi, hlavu vzhůru, ~ se, nic není ztraceno!** не се поддавай на депресията, горе главата, бъди силен дүхом (дръж се, не падай дүхом), нищо не е загубено! **2.** (k *čemu*) събера сили, смелост, мъжествò (за нещо): **~it se k práci** събера сили за работа; **~it se k odporu** събера сили, смелост, мъжествò за отпор, за съпротива

vzít, vezmu св. 1. (co, *koho*) взема, поема (нещо, някого): **~ kladivo do ruku** взема чүк в ръка

◆ **~ kladivo do ruku** взема чүк в ръка

◆ **~ kladivo do ruku** взема чүк в ръка
нещо в ръцете си; заловя се, захвана се, заема се с нещо; **~ si něco na triko a)** нагръбля се с нещо **б)** поема вината за нещо; **~ rozum do hrsti** събера си ума, акъла (в главата); **~ si něco do hlavy** наумя си, вгълпя си, внуша си нещо; навия си нещо на пръста; **~ něco v úvalu** взема нещо пред вид; съобразя се с нещо; **~ něco na vědomí** взема нещо предвид; дам си сметка за нещо; **(ani) pes by od něho kůrku nevzal** експр. него и кучетата даже го заобикалят; никой не ще да го знае; всички го презират; **~ si někoho na mušku** взема някого на прицел, на мушка, на мерник; нарòча някого; **~ za své** обикн. третол. на нещо му е изпяна/изпята песента; на нещо му е видяна сметката; **~ do zaječích** плюя си на петите; чүпя се, дүхна, офейкам **2.** (co, *koho odkud*) взема, извадя (нещо, някого отнякъде): **~ šaty ze skříně** взема, извадя рòкля от гардерòб **3.** (co, *koho za co*) хвана, уловя (нещо, някого за нещо): **~ kufr za držadlo** хвана күфар за дръжката; **~ dítě za ruku** хвана дете за ръка

◆ **~ dítě za ruku** хвана дете за ръка

◆ **~ dítě za ruku** хвана дете за ръка
някого; **umí ~ za práci** бива го/я за работа; много е сръчен/сръчна, ловък/ловка; (тòй/тя) работи много сръчно и бързо; няма равен/равна, като се залови за някаква работа; **~ něco za správný konec** запòчна, подхвана нещо, заловя се с нещо както трябва; **~ něco za špatný konec** запòчна, подхвана нещо, заловя се с нещо нò както трябва, неправилно; **~ špatný konec** свърша злè; **~ něco hopenem** разг. направя

нещо на бърза ръка; претүпам нещо; **~ něco z druhého, z jiného konce** запòчна, подхвана нещо другояче; заловя се с нещо, опитам се да направя нещо по друг начин; **~ někoho zkrátka** излъжа някого (с парй); взема на някого повече парй; ударя някого в кантара; **~ něco zkrátka** претүпам нещо, направя нещо надвè-натрй, през күп за грòш; **~ to zkrátka a)** претүпам нещо; направя го надвè-натрй; **б)** обикн. третол. мин. умря на бързо, още млад(а) **4.** (co, *koho kam*) взема, вдигна, кача, покача, слòжа (нещо, някого някъде): **~ dítě na klín, na ramena** взема, вдигна, слòжа дете

◆ **~ dítě na klín, na ramena** взема, вдигна, слòжа дете

◆ **~ dítě na klín, na ramena** взема, вдигна, слòжа дете
експр. плюя си на петите; избягам; **~ někoho na hůl** вулг. излъжа някого с парй; взема на някого много парй; ударя някого в кантара **5.** *světo* и **vzít si, vezmu si** (co) взема, погълна, глътна, изям, хапна, изпия, пийна (нещо); слòжа в устата си (нещо): **za celý den vyzal (nic) do úst** цял ден не è слòжил нищо в устата си; цял ден (нищо) не è ял, нито е ял, нито е пил; **~ si prášek** взема, изпия, глътна хапче,

◆ **~ si prášek** взема, изпия, глътна хапче,

◆ **~ si prášek** взема, изпия, глътна хапче,
бъдеш абсолютно сигурен (за това); това е абсолютно сигурно; (за това) няма никакво, ни най-малко съмнение **6.** (koho – *вин.*) хвана, пипна, уловя, арестувам (някого): **vzali ho pro podezření z vraždy** арестуваха го по подозрение в убийство; **vzali ho při pokusu o útěk z vězení, za hranice** заловиха го при опит за бягство от затвòра, зад граница; **~ někoho do vazby** юрид. арестувам някого; поставя някого под (предварителен) арест **7.** (co; *so jak*) взема, превзема (нещо по някакъв начин): **~ pevnost** превзема крепост; **~ město ztečí** превзема град с атака, с шүрм **8.** (co, *koho komu*) взема, отнèма (нещо, някого на някого/от някого): **~ dítěti hračku** взема, отнèма играчка на дете, от дете; **válka jí vzala**

◆ **válka jí vzala** взема, отнèма играчка на дете, от дете;

◆ **válka jí vzala** взема, отнèма играчка на дете, от дете;
убия се; посèгна на живота си; **když to nešlo po dobrém, vzal to po zlém** след като не успя с добрò, тòй (си) го взè с лòшо, насйла; **~ někomu slovo** отнèма на някого дүмата; не позволя на някого да си (до)приказва; **~ to někomu z úst** взема дүмата (от устата) на някого; кажа същото нещо, което би казал друг; **9.** *světo* и **vzít si, vezmu si** (co, *koho*) взема си (обрáтно); върна си, възвърна си (нещо, някого): **~ si slovník zpátky** взема си

◆ **~ si slovník zpátky** взема си

◆ **~ si slovník zpátky** взема си
zpět взема си обрáтно дүмата, обещанието; откàжа се от дадена дүма, от дадено обещание **10.** (co, *koho komu, odkud*) взема, открдна,

отнеса, отмъкна (*нещо, някого от някого, отнякъде*): **zloděj vzal, na co přišel** крадецът е взел, откраднал е всичко, което му се е изпречило по пътя ♦ **~někohouhuby** *гл.*

взема на някого много пари; излъжа някого с пари; удара някого в кантара; **~někomu vítr z plachet** подрежа нечий крилѐ; охладя нечий ентузиазъм; **vzal/vem to čert, čas!** дявол да го вземе! мътните да го вземат! **11. също и vzít si, vezmu si** (*co; co odkud, kde*) взема (си), купя (си) (*нещо*); снабдя се (*с нещо някъде*): **~zboží na dluh** взема, купя стока на кредит; **~si z někoho příklad, z něčeho poučení** взема си пример от някого, поука от нещо **12. (co; co odkud, kde)** взема, събера, намеря (*нещо, някъде, отнякъде*): **kde ~ odvalu?** откъдѐ да взема, да събра смелост, мъжествò? **kde na to ~?** откъдѐ пари? откъдѐ да взема, да намеря пари за това? **13. (koho, co kam)** взема, приема (*някого, нещо, някъде*): **~někoho mezi sebe** *обикн. мн.* вземем някого сред нас, приемем някого за свой; **~dvě studentky na byt** взема две студентки на квартира; **~mladého odborníka do práce** взема, приема на работа млад специалист ♦ **~někohopodochranu**

взема някого под защита; **~někoho na milost** окажа благоволение на някого **14. също и vzít si, vezmu si** (*koho – вин. kam*) взема, повикам, привикам, призова (*някого някъде*): **~někoho na vojnu** взема някого в казармата, в армията; **~někoho za svědka** взема, повикам, покана някого за свидетел; помòля някого да ми стане свидетел ♦ **~někohodpřísahám**

някого да положи клетва; да се закълнѐ; **~(si) někoho na paškál a)** насапунисам някого; прочета кòнско (евангелие) на някого; скарам се на някого; сòкам, смърря някого **б)** налѐя акъл в главата на някого; **~někoho do prádla** *експр.* заема се, заловя се с някого; заема се да обработя някого, да изтрѐгна някакво признание от някого **15. (koho, co jak, za co)** взема, приема, възприема (*някого, нещо по някакъв начин*); смѐтна (*някого, нещо за някакъв, за нещо*): **~někoho, něco doopravdy vážně, v žertu** взема, възприема някого, нещо найстина сериòзно, на шега; **~někoho tak, jaký je** възприема някого такъв, какъвто е; **~žert za pravdu** взема, смѐтна шега за истина ♦ **~něcozabemoumíní** вземамòщо зачисла монѐта; **~něco na lehkou váhu** подценя нещо; отнеса се лекомислено към нещо; **~si něco k srdci** взема нещо присърце; **~někoho, něco za vzor** взема някого, нещо за пример; **~si někoho za svého/za vlastního** осиновя (си) някого **16. също и vzít si, vezmu si** (*co*) поема

(*нещо*); наема се, натоваря се, нагѐрбя се (*с нещо*) ♦ **~někoho (si) odpovědnost)** поема върху себе си нещо (вина, отговорност); **~si něco, někoho na starost** поема задължение, отговорност да се грижа за нещо, за някого **17. (co)** отнеса, отмъкна, повлека, съборя (*нещо*): **povodeň vzala lávku** наводнѐнието отнѐсе, събори мостчето

18. обикн. vzít si, vezmu si (*koho – вин.; koho za co*) взема (*някого*); ожѐня се/омѐжа се (*за някого*); **също и vzít se, обикн. мн. vezmeme se** вземем се, ожѐним се: **vzala si hodného muže** тя (си) взѐ добѐр мѐж; омѐжи се за добѐр мѐж; **vzal si ji za ženu** тòй (си) я взѐ за женà; ожѐни се за нѐя; **za měsíc se vzali** след едѐн мѐсец тѐ се ожѐниха **19. (koho, co) разг.** фотографирам (*някого, нещо*) **20. (koho, co) разг.** изпреваря, задмина (*някого, нещо*): **vzal je (v běhu) o celé kolo** тòй ги изпревари (в бягането) с цяла обиколка **21. (někoho – вин. něčím) разг.** удара, прасна, фрàsна (*някого с нещо*): **vzala ho koštětem** тя го фрàsна с метлата **22. обикн. в съчет. vzít (si) na sebe** (*co*) *разг.* облека (*си*) (*нещо*): **vzala (si) na sebe nový svetr** тя (си) облѐче нов пулòвер **23. обикн. в съчет. vzít to (kudy) разг.** поема, трѐгна, мина (*през някъде*): **vzal to nejkratší cestou** тòй пòе, трѐгна по най-краткия пѐг

vzít se, vezmu se *св. разг. 1. (o koho, o co/za koho, za co)* застъпя се (*за някого, за нещо*): **~se o nevinného** застъпя се за невинен **2. (kde)** (внезапно, неочаквано) изникна, появи се, взѐма се (*някъде*): **kde ses tu vzal?** тѐ откъдѐ си ♦ **~něco** (*нещо*) (*отнякъде*) внезапно се появи, изскòчи...

vzkaz, -u *м.* съобщѐние, известие (*устно или писмено*): **~od učitele rodičům** белѐжка от учител за родители; **nechat někomu** ~ оставя белѐжка за някого

vzká|zat, -žu/книж. -ži *св. 1. (komu co od koho)* предам, съобщя, известя, кажа (*на някого нещо от някого*): **mám ti ~zat, že nepřijde** трѐбва да ти предам, да ти съобщя, да ти кажа, че (тòй/тѐ) няма да дòйде; **~zat někomu pozdravy od známých** предам на някого поздрав от познати **2. (komu co po kom)** порѐчам (*на някого*), помòля (*някого*) да предадѐ, да съобщѐ, да каже (*на някого нещо*); предам, съобщя (*на някого нещо по някого/чрез някого*): **~zat po někom pozdrav** предам, изпратя по някого поздрав; порѐчам на някого да предадѐ, да занесѐ поздрав; **~zal mi, že nepřijde** тòй ми предадѐ, порѐчал да ми предадѐт, че няма да дòйде; извести ме, че няма да дòйде

vzkaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*kotiu so po kotu*) предавам, съобщавам, казвам (*на приятел поздравя от негови познати и под.*) **2.** (*kotiu so po kotu*) поръчвам (*на някого*), помолвам (*някого*) да предаде, да съобщи да каже (*на някого нещо*); предавам, съобщавам (*на познати поздравя по брат си и под.*)

vzkřít|it, обикн. третол. -í св. покълне, поникне, изникне; пусне кълн, кълнове (*за растение*): **semínko ~ilo** сѐменцето покълна; **~ily v ní pochybnosti** прен. книж. в нея се породиха, покълнаха съмнѐния

vzkřík|nout, -nu св. възкликна, извикам: **~nout radostí** възкликна, извикам от радост

vzkřís|it, -ím св. **1.** (*koho, co*) възкрѐся, съживя (*някого, нещо*): **~it někoho z mrtvých** възкрѐся някого; вдигна някого от гроба; **~it vzpomínky, tradice** прен. възкрѐся, съживя спомени, традиции **2.** (*koho – вин.*) свестя (*някого*): **~it omdlelou ženu** свестя припаднала жена

vzkřís|it se, -ím св. **1.** възкрѐсна, оживѐя, съживя се: **~it se z mrtvých** възкрѐсна; стана, вдигна се от гроба **2.** (*z čeho*) свестя се, оправя се, дойда на себе си (*от нещо*): **~it se z mdloby** свестя се, дойда на себе си след припадък

vzkříšen|í, -í ср. рел. църк. възкрѐсѐние, възкрѐсяване, съживяване: **~í z mrtvých** възкрѐсѐние; ставане на мъртвите от гробове им; **~í starých tradic** прен. съживяване, възобновяване на стари традиции

vzkvét|at, разг. vzkvít|at, -ám неск. книж. процъфтявам, просперирам: **město ~á** градът процъфтява; **obchod ~á** търговията процъфтява

vzkvítat вж. **vzkvítat**

vzkyp|ět, -ím св. **1.** обикн. третол. **-í** кипне, изкипи: **mléko ~ělo** млякото изкипя, кипна

♦ **~ělo** ~~изкипя~~ вдигна му се кръвното **2.** книж. кипна, ядосам се: **~ět hněvem** кипна, ядосам се

vzlet, -u м. **1.** излитане: **svislý ~** авиаци. вертикално излитане; **~ ve skupině** авиаци. групово излитане; **letadlo havarovalo při ~u** самолѐтът катастрофира при излитане, по време на старт **2.** книж. (творчески) полет; извисяване, вдъхновение, въображение, фантазия: **mít talent i ~** имам, притежавам талант и вдъхновение

vzlét|at, разг. vzlít|at, -ám неск. (*–; kam*) излитам, изхвърчавам, изхвърквам; издигам се, вдигам се (*нагоре, във въздуха*)

vzletět, -letím, vzlétnout, -létnu, разг. vzlítnout, -lítnu св. (*–; kam*) излетя, изхвърча, изхвъркна, хвъркна; издигна се, вдигна се (*нагоре, във въздуха*): **~letělo hejno racků** излетя, хвъркна, вдигна се ято гларуси, чайки; **balonky ~letý/~lity nad hlavy dětí** балончетата

се вдигнаха, излетяха над главите на децата

vzletně нар. поетично, цветисто, въодушевѐно, приповдигнато: **mluvit, psát ~** говоря, пиша поетично, приповдигнато

vzletnost, -i ж. поетичност, въодушевѐност, приповдигнатост; **~ slohu, jazyka** поетичност на стила, на езика

vzlétnout вж. **vzletět**

vzletn|ý, -á, -é поетичен, цветист, въодушевѐн, приповдигнат: **~ý sloh** поетичен, приповдигнат, цветист стил; **~á řeč** поетична рѐч; поетичен, приповдигнат, цветист език

vzlin|at, обикн. третол. -á неск. (*–; kam*) издига се, вдига се, изкачва се, покачва се, просмуква се (*нагоре*) (*за течност*): **spodní voda ~á k povrchu půdy** подпочвената вода се изкачва, просмуква се към повърхността на почвата

vzlinavost, -i ж. способност да се просмуква нагоре (*за течност*); капилярна елевация: **~ spodní vody** способност на подпочвена вода да се просмуква нагоре

vzlináv|ý, -á, -é който има способност да се просмуква нагоре; просмукващ се нагоре (*за течност*): **~á voda** просмукваща се нагоре вода

vzlítat, vzlítnout вж. **vzlétat, vzletět**

vzlyk, -u м. хлип, изхлипане; изхълцане, ридане: **vyrážet bolestně ~y** издавам болѐзненни хлипове, хълцания

vzlyk|at, -ám неск. хлипам, хълцам, ридая: **dítě bolestně, hořce ~á** детѐто хлипа болѐзнено, горчиво

vlyk|nout, -nu св. изхлипам, изхълцам: **dívka hořce ~la** девойката изхлипа, изхълца горчиво

vzlykot, -u м. хлипане, хълцане: **dětský ~** дѐтско хлипане; хълцане на детѐ

vzmáh|at se, -ám se неск. **1.** разг. съвзѐмам се, замѐгвам се, забогатявам: **po krizi se zase ~ali** след кризата тѐ отново се замѐгнаха, забогатяваха **2.** обикн. третол. **-á se** разраства се, разширява се, рѐсне, крѐпне, укрѐпва: **požár se ~á** пожарът се разраства, разширява се; **revoluční hnutí se ~á** революционното движение се разраства, укрѐпва

vz|moci se, разг. vz|mocť se, -mohu se/разг. -můžu se св. **1.** (*na co, k čemu*) намѐря, събера смѐlost, сили, мъжество (*за нещо*); осмеля се, рѐша се да направя (*нещо*): **~moci se/~mocť se na odpor, k protestu** намѐря, събера сили, смѐlost за съпротива, за протѐст; осмеля се да се съпротивлявам, да протестирам **2.** разг. съвзѐма се, замѐгна се, забогатѐя: **finančně se ~mohl** той се замѐгна, натрупа парѐ, стѐпи си на краката

vzmocť se вж. **vzmoci se**

vzmuž|it se, -ím se св. **1.** събера сили, смѐlost,

мъжествò; стàна сйлен, смёл, мъжествен: **nepodléhajte depresi, ~te se!** не сè поддàвайте на депресията, дръжете се, не падайте дÛхом, бъдете сйлни дÛхом! **2.** (*k četu*) събрà сйли, смёлост, мъжествò; осмеля се (*за нецо*); решà се (*на нецо*); осмеля се, решà се (*да направя нецо*): **~it se k odpovědi** съберà сйли, мъжествò да отговòря

vznášedl|o, -a *ср. трансп.* **1.** *авиаци.* плàнер **2.** *мор.* глйсер/глисьòр

vznáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. книж.* **1.** (*со; со ke komu/na koho*) отпràвам (*нецо към някого*); изкàзвам (*нецо пред някого*): **~et prosbu k někomu/na někoho** отпàрвам молбà към някого **2.** (*со; со ke komu, na koho*) задàвам (*нецо на някого*); постàвам, повдìгам (*нецо пред някого*); отпàрвам (*нецо към някого*); **~et dotaz k někomu/na někoho** постàвам, повдìгам въпрòс пред някого; отпàрвам въпрòс към някого **3.** (*со; со k četu; со proti komu, proti četu*) изкàзвам (*нецо по отношение на нецо; против някого, против нецо*): **~et připomínky k rozpočtu** изкàзвам съображèния във връзка с бюджет; **~et námítky proti delegátovi, proti obvinění** изкàзвам възражèния спрjмо делегàт, по отношение на обвинèние; прàвя отвòд на делегàт, на обвинèние; възражyвам против делегàт, против обвинèние

vznáš|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. книж.* **1.** (*кат*) издìгам се, извисявам се (*някъде*): **kouř se ~í k obloze** димгът се издìга, извисява се към небòто **2.** (*kde*) нòся се, двìжа се, плÛвам, летj (*някъде*): **~et se ve vzduchu** плÛвам, летj, нòся се във въздуха **3.** (*kde*) изплÛвам, издìгам се (*някъде*); излйзам на повърхностtà (*на нецо*): **některá tělesa se v kapalině ~ejí** потопèни в тèчност, някой телà се издìгат нагòре, изплÛват на повърхностtà

vzněc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* възпламенявам (*нецо*)

vzněc|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* плàмвам, подпàлвам се, запòчвам да горj; възпламенявам се; запàлвам се: **slàma se snadno ~uje** слàмата се подпàлва лèsно

vz|nést, -nesu *св. книж.* **1.** (*со; со ke komu/na koho*) отпàрва (*нецо към някого*); изкàжа (*нецо пред някого*): **~nést prosbu k někomu/na někoho** отпàрва молбà към някого **2.** (*со; со ke komu/na koho*) постàва, повдìгна (*нецо пред някого*); отпàрва (*нецо към някого*): **~nést dotaz k někomu/na někoho** постàва, повдìгна въпрòс пред някого **3.** (*со; со k četu; со proti komu, proti četu*) изкàжа (*нецо по отношение на нецо; против някого, против*

нецо): **~nést připomínky k návrhu** изкàжа съображèния, направj забелèжки във връзка с предложèние; **~nést námítky proti delegátovi** изкàжа възражèния спрjмо делегàт; направj отвòд на делегàт; възразj против делегàт

vz|nést se, -nesu se *св. (-; кат)* *книж.* издìгна се, извися се (-; *някъде*): **vrtulník se ~nesl do výše** хеликòптерът, вòртолетът се издìгна на голjма височина

vznešeně *нар.* **1.** възвйшено, велйчественò, велйчавò: **znít ~** *обикн. третол.* (нèщо) звучй възвйшено, велйчественò **2.** възвйшено, благорòдно, изйскано **3.** възвйшено, високопàрно: **mluvít ~** говорj възвйшенò, високопàрно

vznešenost, -í *ж.* **1.** възвйшеност, благорòдство, високопостàвеност, знàтност: **~ rodu** благорòдство, знàтност на рòд **2.** възвйшеност, велйчие, велйчественост, велйчавòст; **~ myšlenky** възвйшеност, велйчие на идèя **3.** възвйшеност, високопàрност: **~ slohu** възвйшеност, високопàрност на стил

vznešen|ý, -á, -é **1.** възвйшен, благорòден, знàтен, високопостàвен: **~ý rod** знàтен, благорòден рòд **2.** възвйшен, велйчествен, велйчавò: **~á myšlenka** възвйшен, велйчавò идèя **3.** възвйшен, високопàрен: **~ý sloh** възвйшен, високопàрен стил

vznět, -u *м.* **1.** *техн.* запàлване: **~ motoru** запàлване на двигàтел **2.** *книж.* плам, пламенност, пламък; бÛйна стрàст; вòдушевлèние; пòрив: **milostný ~** любòвен плам

vznětlivost, -í *ж.* **1.** запàлителност, възпламеняемост, избухлйвост: **~ (střelného) prachu** избухлйвост, възпламеняемост на барÛт **2.** избухлйвост, спрйхавòст: **~ povahy** избухлйвост, спрйхавòст на харàктер

vznětliv|ý, -á, -é **1.** (лèsно) запàлим, запàлителен, възпламеняем, избухлйв: **snadno ~á látka** лèsно запàлимò, избухлйвò веществò **2.** избухлйв, спрйхавò: **~ý mladík** избухлйв, спрйхавò младèж; **~á povaha** избухлйв, спрйхавò нрав, харàктер

vznětov|ý, -á, -é запàлителен; кòйто се отнàся до запàлване; кòйто слÛжи за запàлване

vznícen|í, -í *ср.* възпламеняване, плàмване, запàлване: **samovolné ~í** самовòзпламеняване

vznik, -u *м.* възникване, зарàждане, създàване, основàване, образÛване, начàло, поjва: **~ ži-vota** възникване, зарàждане, поjва на живòт; **~ náказы** поjва на зарàза; **~ války** начàло на войнà; **~ státu** създàване, образÛване, основàване на държàва; **~ města** възникване, създàване

vznik *книж.* полòжа начàло на нèщо; създàм, основà нèщо

vznik|at, обикн. *третол.* -**á** *несв.* възниква, появява се, заражда се, ражда се, получава се, образува се, създава се, основава се; бива образуван, създаден, основан: **~á nová situace** възниква, образува се нова ситуация; **~á nové město** възниква, изгражда се, ражда се нов град; **~á dojem, že...** създава се впечатление, че...
vznik|nout, обикн. *третол.* -**ne св.** възникне, появи се, зароди се, роди се, получи се, образува се, създаде се, основе се; бѣде образуван, създаден, основан: **naše město ~lo v 15. století** нашият град е възникнал, бил е основан през XV век; **z jiskry ~l plamen** от искрата се появи, получи се огън; **život na Zemi ~l velmi dávno** животът на Земята е възникнал, зародил се е много отдавна; **může ~nout dojem, že...** може да се създаде впечатление, че...; **~ne otázka** ще възникне въпрос
vznít|it, -ím св. (co) запала, разпала, подпала, възпламеня (*нецо*): **~it něčí zájem, něčí zářlivost** *прен.* разпала нечий интерес, нечия ревност
vznít|it se, -ím se св. пламна, подпала се, запала се, възпламеня се; започна да горя: **sláma se ~ila** сламата се подпала, пламна
vznosně нар. книж. **1.** изправено, достолепно: **~ držet tělo** държа тялото си изправено, достолепно **2.** леко, въздушно: **~ kráčet** крача стѣпвам леко
vznosnost, -i жс. книж. **1.** стройност, достолепие (*на фигура и под.*) **2.** лекота, гъвкавост (*на походка и под.*) **3.** лекота, устремѣност нагоре (*на сграда, на купол и под.*)
vznosný, -á, -é книж. **1.** изправен, стрѣен, достолепен: **~é držení těla** изправена, достолепна осанка; **~á postava** стройна, достолепна фигура **2.** лек, извисѣен, устремѣен нагоре: **~á kupole chrámu** лек, устремѣен нагоре купол на храм
vzor, -u м. **1.** пример, образец; еталѣн: **sloužit za ~** слѣжа за пример; **vzít si z někoho, z něčeho** ~ взѣма си пример от някого, от нещо; **být ~em svědomitého pracovníka** образец сѣм на съзнателен служител, работник; **napodobit cizí ~** наподобя чѣжд образец; копирам чѣжд модел; **~ ženy** образец на жена; **~ dokonalosti** образец на съвършенство; връх на съвършенство; **nedostižný** ~ непостижим идеал **2.** образец, модел, тип: **skloňovací ~** *език.* склонитѣбен тип; **časovací ~** *език.* спрегателен тип **3.** образец, модел, шаблѣн, еталѣн: **kreslit podle ~u** рисувам, чертая по модел; **~ k vyšívání** модел за бродѣрия; **literární ~** литературен модел **4.** модел, крѣйка, фасѣн: **nové ~y obuvi** нови модели обувки **5.** фигура, орнамент; мотив: **pracný ~ na svetru** трѣдна (за плѣтене) фигура

върху пулѣвер **6.** шарка, разцѣтка, десѣн: **nové ~y látek** нови десѣни на платѣве
vzor|ec, -ce м. мат. физ. хим. фѣрмула: **matematické, fyzikální, chemické ~ce** математически, физически, химически фѣрмули; **odvodit ~ec** изведа фѣрмула
vzoreč|ek, -ku м. **1.** *умал.* моделче; мотивче: **~ek k vyšívání** моделче за бродѣрия **2.** *умал.* мотивче, фигурка, фигурчица, орнаментче: **zajímavý ~ek na svetru** интересна фигурчица, интересно орнаментче върху пулѣвер **3.** *умал.* шарчица, разцѣтчица, десѣнче: **hezký ~ek** хѣбаво десѣнче **4.** фѣрмула: **zkoušet ~ky (z matematiky)** изпитвам върху формули (по математика)
vzor|ek, -ku м. **1.** прѣба: **kontrolní ~ek** контролна прѣба; **laboratorní ~ek** лабораторна прѣба, **průměrný ~ek** средна прѣба; **~ek vody, vína** прѣба от вода, от вино; **půdní ~ek** прѣба от почва **2.** мѣстра, образец: **~ky látek, obuvi** мѣстри, образци на платѣве, на обувки; **rudný ~ek** рѣден образец; **skalní ~ek** скална прѣба **3.** (малък) модел, образец, шаблѣн, еталѣн: **kreslené ~ky** рисувани модели, образци; **kontrolní, porovnávací ~ek** контролен еталѣн, образец; еталѣн за сравнение **4.** (малка, дрѣбна) фигура; (малък, дрѣбен) орнамент, мотив: **pracný ~ek na zácloně** трѣден (за изпѣлнение) орнамент, трѣдна (за изпѣлнение) фигура върху пердѣ **5.** (малка, дрѣбна, ситна) шарка, разцѣтка; (дрѣбен, ситен) десѣн: **zajímavé ~ky látek** интересни десѣни на платѣве
vzorkovan|ý, -á, -é 1. украсѣен с бродирани, с плѣтени мотиви, фигури, орнаменти: **~ý svetr** пулѣвер на (дрѣбни) фигури, мотиви **2.** изрисѣван, нашарѣен, изпѣстрѣен, украсѣен с рисѣнки, с мотиви, с фигури, с шарки: **~á látka** плат на фигури, на шарки **3.** *текст.* десѣниран, гофриран, шампѣван, емпримѣран
vzorkovn|a, -y жс. **1.** лаборатория за взѣмане и съхраняване на прѣби: **nechat poslední půdní vzorky ve ~ě** оставя последни прѣби на почви в лаборатория **2.** цѣх, отдѣл за производство на мѣстри, на образци; мѣстрѣн цѣх, отдѣл: **prohlédnout si ~u látek** разгледам цѣх, отдѣл за мѣстрѣни платѣве **3.** излѣжба на мѣстри, на образци; мѣстрѣна палата: **navštívit ~u nábytku** посетя излѣжба на мѣстрѣна мѣбел
vzorkovni|e, -e жс. албѣм с мѣстри, с образци; колѣкция мѣстри, образци; комплѣкт еталѣни: **~e barev, látek** албѣм с мѣстри, колѣкция мѣстри, образци на цѣтовѣ, на платѣве
vzorkov|ý, -á, -é 1. кѣйто се отнася до прѣба **2.** кѣйто се отнася до мѣстра, до образец; мѣстрѣн

vzorně нар. образцово, примерно, отлично: **chovat se** ~ държã се примерно, отлично; ÿмам примерно поведение

vzornic|e, -e ж. текст. шаблон, шãмпа

vzorn|ý, -ã, -é образцов, примерен, отличен: ~ý **žák** примерен ученик; ~é **chování** примерно поведение; често в звания: ~ý **pracovník, učitel** образцов служител, учител; ~ã **obec** образцово селище

vzorován|í, -í ср. текст. шамповане, емпримиране, десениране, гофриране

vzorovan|ý, -ã, -é 1. украсен с бродирани, с плетени мотиви, фигури, орнаменти (за пуловер, за покривка, за завеса и под.) 2. изрисуван, нашарен, изпстрен, украсен с рисунки, с фигури, с шарки (за плат) 3. текст. десениран, гофриран, шампован, емпримиран

vzorov|ý, -ã, -é 1. който се отнася до пример, до образец, до еталон; примерен, образцов; еталонен: ~é **stanovy** примерен устав; ~ý **odlitek** отливка-еталон; образцова отливка 2. текст. десениран, гофриран, шампован, емпримиран

vzpatmat|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. 1. (-; z *čeho*) опомня се, свързва се, дойда на себе си (от нещо): ~ovat se **z prvního leknutí** опомня се, свързва се, дойда на себе си след първоначална уплаха, след първоначално стресване; **než se ~ovali, zloděj utekl** докато се опомнят, докато дойдат на себе си, крадецът избяга(л); ~uj se! опомни се! ела на себе си! 2. (-; ro *čím*) възстановя се, свързва се, оправя се, поправя се (след нещо); възстановя силите си: ~ovat se **po nemoci** възстановя се, свързва се, оправя се след боледуване; **zvadlý květ se už ne~oval** увяхналият цвят повече не сè оправя, не сè вдигна 3. (-; z *čeho*) свестя се, свързва се, дойда на себе си, дойда в съзнание (след *průpaděk*, след *bezvědomí*): ~ovat se **z mdloby** свестя се, дойда в съзнание

vzpaž|ít, -ím св. физкулт. спорт. вдигна ръце; изпна ръце нагоре

vzpaž|ovat, -uji/разг. -uju неск. физкулт. спорт. вдигам ръце; изпвам ръце нагоре

vzpr|a, -y ж. спец. строит. техн. подпора; подпорна гредã: **dřevěná, betonová** ~a бетонна подпора, подпора; **šikmá** ~a наклонена гредã

vzprěač, -e м. спорт. щангист, тежкоатлет

vzprěačsk|ý, -ã, -é който се отнася до тежкоатлет, до щангист: ~ý **sport** вдигане на тежести; ~ã **činka** щанга

vzprěadl|o, -a ср. строит. подкòсна конструкция, нòсеща конструкция

vzprěadl|o, -a ср. строит. шпренгелна гредã

vzprín|at, -ám неск. (со) книж. вдигам, повдигам,

гам, изпвам, протягам (напред, нагоре) (нещо): ~at **ruce** протягам ръце

vzprín|at se, -ám se неск. книж. 1. изпвам се, протягам се: **koně se ~ají** конете се изпвãт на задните си крака 2. (-; k *čemu*) напргам се, напвам се, полãгам (върховно) усилие (за нещо); напргам, събйрам (всички) сили (за нещо): **pokaždě se ~at k vrcholnému výkonu** всèки пгт напргам сили за върхово, за рекордно постижение

vzprínán|í, -í ср. спорт. вдигане на тежести

vzprín|at, -ám неск. 1. (со) вдигам, повдигам (обикн. тежест): ~at **břemeno, činky** вдигам товар, гири 2. (со; со *čím, o co*) подпйрам (нещо с нещо, на нещо): **ne~ej žebřík o větve!** не подпйрай стълбата на клоните!

vzprín|at se, -ám se неск. 1. (-; na *čem*) (с усилие) се вдигам, повдигам се, изпвãм се; напйрам се (на нещо): ~at se **na rukou** вдигам се, повдигам се, застãвам на ръце и спорт.; напйрам се, прãвя лицеви опòри 2. (о со) подпйрам се, облягам се (на нещо): ~at se **oběma rukama o opěradlo** подпйрам се, облягам се с двè ръце на облегалò 3. (*proti komu, proti čemu/komu, čemu*) книж. противã се, възпротивявам се, съпротивлявам се, окãзвам съпротивã (на някого, на нещо; против някого; против нещо/срещу някого, срещу нещо); давам отпор (на някого, на нещо); опглчвам се (срещу някого, срещу нещо): ~at se (**proti nepříteli**) окãзвам съпротивã, давам отпор на враг, на неприятел, на противник

vzplánout, книж. -anu св. 1. пламна, запãля се, разпãля се; запòчна да горя, разгорã се; подпãля се: **dříví rychle ~anulo** дървãта се подпãлиха, пламнаха бързо 2. обикн. третол. -ane запãли се, свèтне, блèсне, запòчне да блестя, заблестя, засвèти: **reflektory už ~anuly** рефлèкторите, прожèкторите вèче се запãлиха, свèтнаха; **na obloze ~anuly hvězdy** по небосвòда блèснаха, заблестяхã звезди 3. (-; *čím; ke komu, k čemu; pro koho, pro co*) пламна, запãля се (от нещо; по някого, по нещо): ~anout **hněvem** пламна от гняв, от яд; силно се ядòсам, разгневя се; ~anout **k dívce (láskou)** запãля се по девòйка, по момиче (от любов); силно, безумно се влюбя в девòйка, в момиче; ~anout **pro divadlo** запãля се по театъра 4. обикн. третол. ~ane (v *kot*) пламне, разпãли се, разгорã се (в някого) (за чувство и под.): **nenávisť v něm prudce ~ála** ненависттã, омрãзата му се разпãли, разгорã се с пълна сила

vzplanut|í, -í ср. 1. пламване, лумване, запãлване: ~í **ohně** пламване, лумване на òгън

2. ѝзблик: **~í hněvu, vášně, lásky** ѝзблик на гняв, на страст, на любòв

vzplát *вж.* **vzplanout**

vzpo|menout (si), -menu (si) *св.* **1.** (*na koho, na co*) спòмня си, припòмня си (*някого, нецо*); спòмня си, сèтя се (*за някого, за нецо*): **~menout si na přátele** припòмня си приятели; сèтя се за приятели; **~menout si na příhodu z mládí** спòмня си, припòмня си истòрия, слùчка от младостта; **~mněl si, že to bylo v září** тòй се сèти, че товà бèше/че товà е билò през септèmври; **~meň si, kdy se to stalo** спомни си когà се слùчи товà; **~meň si, jak ti ublížil!** спомни си тòй кòлко те засèгна, нарани, обиди! **jednou si ~menete na má slova** *прен.* едѝн дèн ще се сèтите за мòите дùми, ще разберèте, че сьм бил прав **2.** (*koho, čeho*) *книж.* отпразнùвам, отбелèжа (*нецо*): **~menout výročí** отбелèжа годишнина, юбилèй **3.** (*koho, čeho*) *книж.* почетà (*някого, нецо*); въздàм, отдàм пòчит (*на някого, на нецо*); поменà, споменà (*някого*): **~menout památku padlých** почетà паметгà на падналите, на загѝналите **4.** *само* **vzpo|menout si, -menu si** (*na co*) *разг.* дòйде ми на ùм, хрùмне ми (*нецо*); наумя си, замисля (*нецо*); сèтя се (*за нецо*): **má vše, nač si ~mene** ѝма, получава, дàват му/ѝ всѝчко, коèто пожелàе, за коèто се сèти; **~mněl si stavět dům/~mněl si, že postaví dům** дошлò му на ùм кьща да строи; сèтил се кьща да вдѝга **5.** (*na koho čím/s čím*) не забрàвя, сèтя се (*за някого, за нецо*): **~mněl si na mě dárkem, novoročním přáním** не забрàви да ми кùпи, да ми дадè подàрък, да ми прàти новогодишна честитка, поздравлèние за Нòва година

vzpomín|at (si), -ám (si) *несв.* **1.** (*na koho, na co*) спòмням си, припòмням си (*някого, нецо*); спòмням си, сèщам се (*за някого, за нецо*) **2.** (*koho, čeho*) *книж.* празнùвам, чèствам, отбелèзвам (*крьгла годишнина и под.*) **3.** (*koho, čeho*) *книж.* пòчитам (*някого, нецо*); въздàвам, отдàвам пòчит (*на някого, на нецо*); поменùвам, споменùвам/споменàвам (*паметна личност*) ♦ **~anèkòv dobrém** споменàвам, запòмням някого с добрò; кàзвам на някого добра дùма; споменàвам някого с добра дùма; **~at na někoho ve zlém** споменàвам, запòмням някого с лòшо **4.** (*na koho čím/s čím*) не забрàвям, сèщам се (*за някого, за нецо*); изпращам (*на някого честитка и под.*)

vzpomín|ka, -ky *ж.* **1.** спòмен, възпоменàние: **jasná, mlhavá ~ka** ясен, мъгльав спòмен; **~ka z dětství** спòмен от дèтството; **~ka na školu,**

na učitele спòмен за училище, за учител(и); **~ka a ~ka** минùта мьлчàние ♦ **~ka a ~ka** минùта мьлчàние б) мьлчалив спòмен;

živá ~ká, živé ~ky жив спòмен, живи спòмени

2. *обикн. мн.* **vzpomín|ky, -ek** спòмени, мемоàри: **herec vydal své ~ky** актòрът издàде, публикува спòмените си, мемоàрите си **vzpomínkov|ý, -á, -é** възпоменàтелен: **~ý věnec** възпоменàтелна вèчер

vzpor, -u *м. физкулт. спорт.* (лицева) опòра; подпѝране на рьцè: **~ležmo** лицева опòра

vzpou|ra, -ry *ж.* **1.** бунт, вьстàние, метèж, размирица, вьлнèние: **selské ~ry** сèлски вьлнèния, размирици; **~ra otroků** бунт, вьстàние на рòби; **potlačit ~ru** потушà бунт, вьстàние, метèж; **podněcovat ke ~ře** подстрекавам към бунт, към вьстàние, към метèж, към размирици; вдѝгам на бунт, на вьстàние, на метèж; бунтùвам **2.** бунт, разбунтùване, опьлчване, съпротѝва: **~ra mladých proti tradici** бунт, опьлчване на млàдите против традицията

vzprouz|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se *несв.* (*коти, čети*) противя се, съпротѝвлявам се, инатя се, дьрпам се, опьвам се, откàзвам, окàзвам съпротѝва (*на някого, на нецо*): **dít se ~elo poslechnout** детèто откàзваше да послùша; **~et se myšlence, že...** упорито откàзвам да се примиря с мислътà, че...

vzpruh|a, -y *ж.* **1.** пòдтик, тлàськ, поощрèние, стѝмул **2.** ободряване, освежàване; възврьщане към нормàлно състояние: **práce je pro ni ~ou** работата, трудът я врьща към живòта, съживява я

vzpruž|it, -ím *св.* (*koho – вин.*) **1.** ободря, освежà, подсиля, подкрепя (*някого*): **káva ho ~ila** кафèто го ободри **2.** подкрепя (*някого*); додàм сила, смèlost, хрàброст (*на някого*)

vzpruž|it se, -ím se *св.* (–; *čít*) ободря се, освежà се, подсиля се (–; *с нецо*): **~it se procházkou** ободря се, освежà се с разхòдка

vzpruž|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho – вин.*) **1.** ободрявам, освежàвам, подсилвам, подкрèпам (*някого*) **2.** поощрявам, подкрèпам (*някого*); придàвам (*на някого*) сила, смèlost, хрàброст

vzpruž|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (–; *čít*) освежàвам се, ободрявам се, подсилвам се, подкрèпам се (–; *с нецо*)

vzprí|čit se, -ím se *св.* **1.** (*kde*) застàна накрѝво, засèдна, заклèщя се (*някьде*): **náboj se ~il v hlavní** патрòнът засèдна в цевтà; **kost se jí v krku ~ila** костгà засèдна, застàна накрѝво в гьрлото ѝ **2.** (*коти, čети*) *книж.* възпротѝвя се, възрãзя, протѝвостàвя се, опрà се, окà-

- жа съпротива, опълча се, дам отпор (срещу някого, срещу нещо/на някого, на нещо): **~it se něčí vůli** окажа съпротива, възпротивя се, опра се срещу нечия воля
- vzpríci|ovat se, -uji se/разг. -uju se** неск. (kde) застъвам накриво, засядам, заклещвам се (някъде)
- vzprím, -u** м. физкулт. спорт. изправяне; застъване в изправена, в изпъната стойка; застъване в изправен, в изпънат стодеж
- vzprímeně** нар. изправено: **sedět ~** седя изправен
- vzprímen|ý, -á, -é** изправен: **~á postava** изправена фигура
- vzprím|it, -ím** св. (co) изправя (нещо): **~it hlavu a)** изправя, вдигна глава **б)** прен. вдигна глава; вирна, навйря глава, нос; порасне ми работата, самочувствието
- vzprím|it se, -ím se** св. изправя се: **rychle se ~it** бързо се изправя
- vzprím|ovat, -uji se/разг. -uju** неск. (co) изправям (напр. глава и под.)
- vzprím|ovat se, -uji se/разг. -uju se** неск. изправям се
- vzporně** нар. опърничаво, своенравно, вироглаво, непокорно: **chovat se ~** държа се своенравно, непокорно, опърничаво
- vzpornost, -i** ж. опърничавост, своенравие, вироглавство, вироглавщина, непокорство
- vzporn|ý, -á, -é** опърничав, своенравен, вироглав, непокорен: **~é dítě** опърничаво, вироглаво дете; **~á povaha** опърничав, вироглав характер, нрав; **~é chování** своенравно, непокорно държане
- vzrostl|ý, -á, -é** 1. израснал, висок: **~é stromy** високи дървета 2. висок, стрден: **~ý mládenec** стрден момък, младеш; **dívka ~é postavy** девойка със стройна фигура
- vzruch, -u** м. вълнение, възбуждение, възбуда, оживление, безпокойство, безпокойствие: **život plný ~u** пълен с вълнение, с безпокойствие живот
- vzrůst I, -u** м. 1. ръст, бой, височина: **člověk pro středního ~u** среден на ръст човек; **~ zvířete** ръст на животно; **~ stromu** височина на дърво 2. нарастване, увеличаване; увеличание, повишение; прираст: **~ obyvatelstva** прираст на население; **~ nezaměstnanosti, inflace** нарастване на безработица, повишаване на инфлация; **~ životní úrovně** нарастване, повишаване на жизнено равнище; **lineární ~** спец. линейно увеличание 3. развой, развитие, ръст: **hospodářský ~** икономически развой, ръст
- vzrůst II, обикн. третол. -roste** св. 1. увеличи се, повиши се, нарасне, усйли се, засйли се: **počet čtenářů ~rostl** броят на читателите се увеличи; **vzdálenost lodí od břehu ~rostla** отдалечеността на кораба от брега се увеличи; **jeho význam ~rostl** неговото значение нарасна; **životní úroveň ~rostla** жизненото равнище се повиши; **hluk ~rostl** шумът се усйли, засйли се 2. израсне, порасне (за растение)
- vzrůst|at, обикн. третол. -á** неск. 1. увеличаване, повишаване се, нараства, усйла се, засйла се 2. израсва, порасва (за растение)
- vzrušeně** нар. развълнувано, възбудено, оживено: **~ debatovat** оживено, развълнувано, възбудено дискутирам
- vzrušen|í, -í** ср. 1. вълнение, възбуждение, възбуда, оживление, безпокойство, тревога: **radostně ~í** радостно вълнение, радостна възбуда; **~ím jí bilo srdce** от вълнение, от възбуда сърцето ѝ туптеше; **~í opadlo** вълнението, безпокойството спадна; **zpráva vyvolala ~í** съобщението предизвика вълнение, оживление, безпокойство, тревога 2. физиол. възбуда: **pohlavní ~í** полово възбуда
- vzrušen|ý, -á, -é** 1. развълнуван, възбуден, обезпокоен, разтревожен, тревожен; оживен: **~ý hráč** развълнуван, възбуден играч; **~á diskuse** оживена дискусия 2. физиол. възбуден: **pohlavně ~ý** полово възбуден
- vzruš|it, -ím** св. 1. (koho, co) развълнувам, възбудя, обезпокоя, разтревожа; извадя, изкарам от равновесие (някого): **její návštěva ho ~ila** нейното посещение го развълнува, възбуди го; **jeho nemoc ji ~ila** неговата болест я обезпокоя, разтревожи я 2. (koho – вин.) физиол. възбудя (някого): **~it někoho pohlavně** полово възбудя някого
- vzruš|it se, -ím se** св. 1. (-; čím) развълнувам се, възбудя се, оживя се, обезпокоя се, разтревожа се (от нещо); изляза от равновесие (поради нещо): **~it se špatnou novinou** развълнувам се, разтревожа се от лоша новина 2. физиол. възбудя се: **pohlavně se ~it** възбудя се полово
- vzrúš|o, -a** ср. разг. експр. 1. вълнуващо изживяване, преживяване: **jeli stopem, to bylo ~o** пътувах на стоп и това беше страховтно преживяване 2. вълнуващо събитие: **na politické scéně došlo k nejednomu ~u** на политическата сцена се случиха не едно, доста вълнуващи събития
- vzruš|ovat, -uji se/разг. -uju** неск. 1. (koho, co) вълнувам, възбудям, обезпокоявам, тревожа; изваждам, изкарам от равновесие (някого, нещо) 2. (koho – вин.) физиол. възбудям (полово) (някого)
- vzruš|ovat se, -uji se/разг. -uju** неск. 1. (-; čím) вълнувам се, възбудям се, обезпокоявам се, тревожа се, разтревожвам се; оживя

вявам се (от нещо); излизам от равновесие (поради нещо) **2.** физиол. възбуждам се (полово)

vzrušující, -í, -í 1. вълнуващ, обезпокояващ, тревожеш, тревожен: **~í událost** тревожно, вълнуващо събитие **2.** вълнуващ, интересен: **~í četba** вълнуващо, интересно четиво

vztah, -u м. **1.** отношение, връзка: **vzájemný** ~ взаимноотношение, взаимовръзка; **přátelské** ~у приятелски, дружески отношения; **vlastnický** ~ собственическо отношение; **~ mezi učitelem a žáky** отношение между учител и ученици; **obchodní, mezinárodní** ~у търговски, международни отношения; **pracovně-právní** ~у юрид. трудово-правни отношения; **smluvní** ~у юрид. договорни отношения; **výrobní** ~у икон. производствени отношения; **být v příbuzenském ~u k někomu** в роднинска връзка съм с някого; роднина съм на някого; **mít dobrý ~ k lidem, k práci** ймам, проявявам добро отношение към хората, към труда **2.** спец. съотношение, отношение, връзка, зависимост: **lineární** ~ линейна зависимост; **matematický** ~ математическа зависимост; **~ mezi znaky** отношение между индекси

vztáh|nout, -nu св. **1.** (со; со ке кому, к чету/по кот, ро чет) протегна (обикн. ръка); посегна (към някого, към нещо): **~l k ní/po ní ruku** той протегна ръка, посегна към нея (за да я хване) **~l k němu/ni** на ръка на някого, на нещо; удари някого; посегна на някого, на нещо **2.** (со на коho, на со) припиша (нещо) (за сметка) (на някого, на нещо); отдам (нещо на нещо); помисля, сметна, че (нещо) се отнася (за някого, за нещо), че (нещо) йма връзка (с някого, с нещо), че (нещо) е по адрес (на някого, на нещо); отнеса (нещо към някого, към нещо): **~nout hovor, urážku na sebe** сметна, помисля, че разговорът се отнася за мен, че обидата е по мой адрес

vztahovačnost, -i ж. мнителност: **chorobná** ~ болезнена мнителност

vztahovačn|ý, -á, -é мнителен: **je ~ý, ve všem vidí útoky na sebe** мнителен е, във всичко вижда нападки, атаки срещу себе си

vztah|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со; со ке кому, к чету/по кот, ро чет) протягам (обикн. ръка); посягам (към някого, към нещо) **2.** приписвам (нещо) (за сметка) (на някого, на нещо), отдавам (нещо на нещо); мисля, смятам, че (нещо) се отнася (за някого, за нещо), че (нещо) йма връзка (с някого, с нещо), че (нещо) е по адрес (на някого, на нещо)

vztah|ovat se, обикн. третол. -uje se неск. (на коho, со/ке кому, к чету) отнася се (за няко-

го, за нещо); засяга (някого, нещо): **nařízení se ~uje na všechny** разпореджението, наредбата се отнася за всички; **jeho výrok se ~oval k současným událostem** неговото твърдение се отнасяше за съвременни събития, засягаше съвременни събития

vztahov|ý, -á, -é език. относителен: **~é přídavné jméno** относително прилагателно име

vztažn|ý, -á, -é език. относителен: **~é zájmeno** относително местоимение; **~é zájmenné příslovce** относително местоименно наречие; **vedlejší věta ~á** подчинено относително изречение

vztek, -u м. яд, гняв, ярост, злоба: **bezmocný** ~ безсилна злоба, ярост; **udělala to ze ~u** тя го направи от яд, от злоба; **řekl to ve ~u** той го каза в момент на гняв, на ярост, на злоба

♦ **б(к)ънъ-у-мъво-го-зеленял** съм от яд, от бяс; **dosťat** ~ ядосам се, разгневя се, вбеся се, разяря се; **popadl mě** ~ обзе ме ярост, злоба; **mít** ~ яд ме е; ядосан, гневен, разгневен, бесен, вбесен, разярен съм; **třást se ~y** трепера от яд, от гняв, от злоба; **být bez sebe ~y** не съм на себе си от гняв, от яд, от злоба; **vylít si na někom** ~ излях си, изкарам си яд на някого; **dělat někomu něco na ~** дразня, ядосвам някого; правя на някого нещо напък; вдигам кръвното на някого; **to je k ~u!** ей, че неприятно! ей, че досадно! каква неприятност! каква досада! да се пръснеш от яд! да се пукнеш от яд! да си умреш от яд! да си умреш от мъка! **je to jako na ~** това се случва сякаш нарочно, само за беля

vztek|at se, -ám se неск. експр. ядосвам се, вбесявам се, разярявам се, разгневявам се; беснея; побеснявам много силно: **~ám se pro hloupost** побеснявам, вбесявам се и от най-дребното нещо, и от най-малката дреболия

vztek|le нар. експр. (много, силно) ядосано, вбесено, разярено, разгневено, злобно, яростно; бясно, побесняло: **křičet** ~ крещя злобно, вбесено; крещя побеснял

vztekl|n|a, -y ж. ветер.мед. бяс: **očkovat psa proti ~ě** ваксинирам куче против бяс

vztekloun, -a м. разг. експр. (много) злобен, избухлив човек; **разг. експр.** зло, злоба; кибритлия; проклетник, проклетия

vztekl|ý, -á, -é 1. бесен; заразен от бяс: **~ý pes б(к)ънъ-у-мъво-го-зеленял** като пощръклял, като побъркан; **být po něčem, po někom jako ~ý** (като) пощурял, (като) луд съм за нещо, за някого **2. експр.** (много) злобен, избухлив; проклет; **разг. експр.** кибритлия: **~ý člověk** злобен, избухлив човек; кибритлия **3. експр.** гневен, злостен: **~é gesto** гневен жест

vztek|nout se, -nu se *св.* 1. побеснѣя; заразя се с бяс/от бяс: **pes se ~1** кучето побеснѣя 2. *експр.* побеснѣя, вбеся се, ядосам се, разгневя се, разяря се: **mohl se (zlosti) ~nout** той щеше да побеснѣе, да откачи (от злоба)

vztlak, -u *м. спец. техн.* подѣмна сила: ~ **kapaliny** подѣмна сила на течност; ~ **lodi, křídla letadla** подѣмна сила на кораб, на крилѣ на самолѣт

vztyčít, -ím *св.* 1. (*со*) вдигна, вѣрна (*нещо*): ~ **it ukazováček** вдигна, вѣрна показалец; ~ **it hlavu a)** вдигна, изправя глава **б)** *прен.* навѣря глава; вѣрна нѣс; порасне ми работата, самочувствието 2. (*со*) поставя, слѣжа (*нещо*) (да стой право): ~ **it bodák** *воен.* поставя, слѣжа щѣк (на пушка) 3. (*со*) вдигна, изтѣгля, издѣрпам (*нещо*) (нагоре): ~ **it vlajku** вдигна знаме (на пилон) 4. (*со; со к ѣти*) вдигна, спусна, тѣгля, прекарам (*нещо към нещо*): ~ **it kolmici k přímce** *геом.* вдигна, спусна, прекарам перпендикуляр към права

vztyčít se, -ím se *св.* (-; *kde*) вдигна се, стана, изправя се, изпѣкна, *разг.* шрѣкна (*някъде*): ~ **it se na posteli** стана, изправя се, застана прав върху легло

vztyčovat/ -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*со*) вдигам, изправям, вѣрвам, вѣря (*прѣст, глава и под.*) 2. (*со*) поставям, слѣгам (*цик на пушка и под.*) 3. (*со*) вдигам, изтѣглям, издѣрпвам (нагоре) (*знаме и под.*) 4. (*со; со к ѣти*) вдигам, спускам, тѣгля, прекарвам (*перпендикуляр към права и под.*)

vztyčovat se, -uji se/разг. -uje se *несв.* (-; *kde*) вдигам се, изправям се, заставам прав; изпѣквам, стѣрча, *разг.* шрѣквам (*някъде*)

vztyk, -u *м. физкулт. спорт.* изправяне, ставане (*от седнало положение*): ~! команда станѣ!

vzýv|at, -ám *несв.* (*кого – вин.*) *книж.* мѣля се (горѣщо) (*на някого*); отправам (горѣщи) молитви (*към някого*); призовавам (*някого*), вѣкам (*някого*) (на помощ): ~ **at všechny svaté** вѣкам на помощ, призовавам всички светѣи

vždy, vždycky *нар.* винаги, постоянно, непрекъснато; през цялото време: **chodí ~ včas a)** прибира се, идва си винаги навреме **б)** идва винаги навреме **в)** отива винаги навреме; **jako**

~ **ji vyprovodil** както винаги той я изпрати; **bude to tak už** ~ вече винаги, постоянно ще бѣде така; ~ **a všude** винаги и навсякъде; ~ **za čtrnáct dní** на всѣки двѣ седмици

vždycky *вж. vždy*

vždyť I *свюз* защото, понеже, тѣй като; че: **mluv pomalu, ~ ti nerozumím** говори по-бавно, че не ти разбирам

vždyť II *част.* 1. нали, че нали, та нали, ама нали, но нали: ~ **jsem ti to řekl!** че нали ти казах! **ale ~ to víš** ама нали знаеш; ама нали разбираш; ~ **je to pravda!** но нали това е така, това е истина! 2. ами; ами че; ами, че: ~ **uvidíme** ами ще вѣдим; **že zas nepřišel?** – ~ **jsem to věděl!** пак ли не ѣ дошѣл? – ами че аз така си и знаех, така си и мѣслех!

vždyzelen|ý, -á, -é *бот.* вѣчнозелѣн: ~ **ý keř** вѣчнозелѣн храст

vžít se, vžiji se/разг. vžiju se *св.* 1. (*do ѣeho*) свѣкна, привѣкна (*с нещо*); адаптирам се, приспособя се (*към нещо*): ~ **se do nového prostředí, do nového postavení** свѣкна с нова среда, с ново положѣние 2. (*do ѣeho*) вживѣя се, вникна, вляза (*в нещо*); разбера (*нещо*); проявя разбираме (*към нещо*); поставя се на (*нечие*) мѣсто: ~ **se do situace svého přítele** вживѣя се, вляза в положѣнието на приятеля си; поставя се на мѣстото на приятеля си 3. *обикн. третол.* **vžije se** установѣ се; стана общоприѣт; влѣзе в употреба, в битѣ, в живота; внедри се, закрепи се; навлѣзе; утвърди се: **nové pojmenování se obecně vžilo** новото название стана общоприѣто, утвърди се

vžit|ý, -á, -é установѣн, общоприѣт; влязъл в употреба; разпространѣн; утвърдѣн: ~ **ý pořádek** установѣн, утвърдѣн, общоприѣт рѣд; ~ **ý název** утвърдѣно, общоприѣто название

vžívat se, -ám se *несв.* 1. (*do ѣeho*) свѣквам, привѣквам (*с нещо*); адаптирам се, приспособявам се (*към нови условия и под.*) 2. (*do ѣeho*) вживявам се, вниквам, влизам (*в нещо*); разбирам (*нещо*); проявявам разбираме (*към някого*); поставям се на мѣстото (*на някого*) 3. *обикн. третол.* **-á se** установява се, утвърждава се, внедрява се; става общоприѣт; влиза, навлиза в употреба, в битѣ, в живота